

Ákvörðun 33/2023

Bindi 13

13

Kafli 26

26: Sjónarmið Samskipa um
„Friðinn“ 2009-2012

BROT SAMSKIPA GEGN BANNI VIÐ ÓLÖGMÆTU SAMRÁÐI

SAMKEPPNISEFTIRLITIÐ

26.	UM SJÓNARMÍÐ SAMSKIPA UM „FRÍÐINN“ 2009 – 2012	2615
26.1	Um samskipti og tengsl starfsmanna Samskipa og Eimskips	2620
26.1.1.	Um þýðingu tengsla og samskipta	2620
26.1.2.	Um tengsl starfsmanna	2623
26.1.2.1.	Um samskipti forstjóra Samskipa við forstjóra Eimskips	2624
26.1.2.2.	Um samskipti forstjóra Eimskips við forstöðumann útflutningsdeildar Samskipa og yfirmann Samskipa í Norður-Ameríku	2627
26.1.2.3.	Um samskipti forstjóra Samskipa við framkvæmdastjóra alþjóðasviðs Eimskips	2628
26.1.2.4.	Um samskipti forstjóra Samskipa o.fl. við framkvæmdastjóra Eimskips í Hamborg	2629
26.1.2.5.	Um samskipti framkvæmdastjóra sölu og þjónustu hjá Eimskip við stjórnendur Samskipa	2629
26.1.2.6.	Um samskipti fjögurra stjórnenda hjá Samskipum og Eimskips	2630
26.1.2.7.	Um sjávarútvegssýningar	2630
26.1.2.8.	Önnur samskipti og tengsl	2630
26.1.2.9.	Um golfmót Samskipa og Eimskips	2632
26.1.3.	Samskiptayfirlit	2633
26.1.3.1.	Um upplýsingagjöf Samskipa og Eimskips	2634
26.2.	Um skipulagningu markaðsaðgerða fyrir árið 2009	2634
26.3.	Um að láta mikilvæga viðskiptavinum Eimskips í friði og hækka verð	2642
26.4.	Um fyllt í skarðið með Nathan & Olsen	2645
26.5.	Um þegar Samskip „flæma“ Innnes í burtu	2655
26.6.	Um tilboðsumleitan Vífilfells og Ölgerðarinnar	2657
26.6.1.	Vífilfell óskar tilboða	2659
26.6.2.	Útboð ÖES	2660
26.7.	Um tilboðsumleitan German Seafrozen Fish	2667
26.8.	Um útboð Promens Tempru	2668
26.9.	Um útboð Norðlenska	2669
26.10.	Um frekari vísbendingar um samráð	2673
26.10.1.	Um að einyrkjar voru taldir ógn í stað Samskipa	2673
26.10.2.	Um aðgerðir til að stuðla að „friði“	2674
26.10.3.	Um hækkun verðs gagnvart „núverandi kúnum“	2677
26.11.	Um áætlanir fyrir árið 2010	2680
26.11.1.	Almennt um þýðingu rekstraráætlana fyrirtækja	2680
26.11.2.	Áætlun Samskipa fyrir 2010	2682
26.12.	Um afar sérstakt ástand á íslenska flutningamarkaðnum	2687
26.13.	Um samráð um afsláttarkjör á árinu 2009	2691
26.14.	Um samráð um að greiða ekki umfram taxa	2693
26.15.	Um samráð um að taka upp nýtt gjald (E-kontrol)	2693
26.16.	Um atvik tengd Maersk á árinu 2009	2693

26.17.	Um atvik tengd DSV, Thorship og Wilson á árinu 2009	2694
26.18.	Um verðhækkunir veturinn 2009-2010	2698
26.18.1.	Um ítrekuð samskipti Samskipa og Eimskips	2702
26.18.2.	Um atvik í september-desember 2009	2703
26.18.3.	Um verðhækkun og aukin gjaldtaka í janúar 2010	2709
26.19.	Um að Samskip hafi hugað að auknu samstarfi við Eimskip í janúar 2010	2712
26.20.	Um mikilvæga viðskiptavinir á árinu 2010	2715
26.20.1.	Um að mikilvægir viðskiptavinir hafi ekki farið á milli árið 2010	2715
26.20.2.	Um hækkun á verði gagnvart mikilvægum viðskiptavinum	2716
26.20.3.	Um aðgerðir Samskipa til að tryggja „friðinn“	2717
26.21.	Um gögn frá janúar – mars 2010 sem endurspeglar markaðsskiptinguna	2718
26.22.	Um tilboðsumleitan J. Rönning hf. árið 2010	2723
26.23.	Um tilboðsumleitan Rúmfatalagersins árið 2010	2724
26.24.	Um upplýsingaskipti vegna Maersk	2730
26.25.	Um tilboðsumleitan Nathan & Olsen árið 2010	2730
26.26.	Um tilboðsumleitan ÍSAM á árinu 2010	2734
26.27.	Um verðhækkun Eimskips gagnvart Aðföngum	2740
26.28.	Um verðhækkunir sumarið 2010	2743
26.29.	Um endurnýjun á samningi Eimskips við IKEA árið 2010	2744
26.30.	Um Öskju – Eimskip tekur „vertu á vappi trykkið“	2746
26.31.	Um tilboðsumleitan OJK og Europris árið 2010	2747
26.32.	Um áætlanir fyrir árið 2011 – Áframhaldandi samráð	2755
26.32.1.	Rekstraráætlun Eimskips	2755
26.32.2.	Rekstraráætlun Samskipa – Ekki átti að dansa „við sætu stelpurnar á ballinu“	2757
26.33.	Um röð funda lykilstjórnenda og önnur atvik í október 2010 – mars 2011	2762
26.33.1.	Um Norður-Ameríku og Evrópusamráðið	2762
26.33.2.	Um samskipti yfirmanna sjóflutninga Eimskips og Samskipa	2763
26.33.3.	Um innflutning á pappír	2764
26.33.4.	Um aukið gámasamstarf og hliðarsamning	2766
26.33.5.	Um samskipti og atvik frá október-nóvember 2010	2767
26.33.6.	Um samskipti og atvik í desember 2010-janúar 2011	2777
26.34.	Um tilboðsumleitan Húsasmiðjunnar árið 2010	2784
26.35.	Um atvik tengd Innes á árunum 2010 – 2011	2798
26.36.	Um atvik tengd Alcoa, Alcan, Elkem og Norðurál	2806
26.36.1.	Skjalið „Markaðsskipting“	2806
26.36.2.	Ánægja með samráðið varðandi flutninga fyrir Alcoa	2807
26.36.3.	Ekki gert ráð fyrir samkeppni um fyrirtæki í stóriðju	2809
26.36.4.	Elkem óskar eftir tilboði frá Eimskip	2810

26.36.5.	Á að „taka grænlandinginn“ á flutninga fyrir Norðurál?	2812
26.36.6.	Alcan, Thorship og Wilson	2814
26.36.6.1.	Eimskip fundar með Thorship	2815
26.36.6.2.	Samskip funda með Thorship	2816
26.36.6.3.	Óánægja með samkeppni frá Thorship	2816
26.36.6.4.	Samskip snúa sér til Wilson	2817
26.36.6.5.	Samskip og Wilson vinna saman í útboði Alcan.....	2818
26.36.7.	Áframhaldandi samráð varðandi flutninga fyrir Alcoa	2819
26.36.8.	Samantekt	2820
26.37.	Um ýmis atvik á árinu 2011	2821
26.37.1.	Um atvik tengd N1 og Pennanum	2821
26.37.2.	Um fund lykilstjórnenda 9. mars 2011 o.fl.....	2822
26.37.3.	Um „Frábært ár“ og bónusa hjá Samskipum	2824
26.37.4.	Um atvik tengd Aðföngum, ÖES og Rúmfatalagernum árið 2011	2824
26.37.5.	Um áhyggjur af smæstu keppinautunum og af miklu samstarfi við Eimskip	2829
26.38.	Um verðhækkun og önnur atvik maí-nóvember 2011	2830
26.38.1.	Um verðhækkun Samskipa og Eimskips	2831
26.38.2.	Um áætlanagerð haustið 2011	2834
26.38.3.	Um ánægju forstjóranna með árið 2011	2843
26.39.	Um atvik frá desember 2011 til febrúar 2012	2844
26.40.	Um afar sérstakt ástand á íslenska markaðnum á árunum 2010-2012	2852
26.41.	Um Vífilfell 2011	2853
26.42.	Um ÍSAM 2011-2012	2858
26.43.	Um Rúmfatalagerinn 2012.....	2860
26.44.	Um verðhækkun Samskipa og Eimskips sumarið 2012	2861
26.45.	Um „Rosalegan taugatitring“ vegna Bauhaus	2864
26.46.	Um Búr 2012	2866
26.47.	Um Öskju: Flutningskostnaður til Íslands sagður „gríðarhár“	2868
26.48.	Um áætlanir og stefnumörkun fyrir árið 2013	2869
26.49.	Um Aðföng 2012.....	2873
26.50.	Um OJK og Garra 2012	2876
26.51.	Um Icelandic 2012 – „ekki rugga þessum bát að svo stöddu“	2877
26.52.	Um Nathan & Olsen 2012.....	2877
26.53.	Um Innes 2012	2879
26.54.	Um samskipti og frekari verðhækkunarir 2012	2880
26.55.	Um samráð tengt olúgjaldi (BAF/FAF).....	2888
26.56.	Um samráð um afsláttarkjör.....	2898

26. UM SJÓNARMÍÐ SAMSKIPA UM „FRÍÐINN“ 2009 – 2012

13314. Í athugasemdum sínum við andmælaskjöl Samkeppniseftirlitsins hafa Samskip almennt hafnað því að hafa átt í ólögætu samráð við Eimskip.
13315. Samskip byggja að meginstefnu til á eftirfarandi kjarnasjónarmiðum hvað varðar sérstaklega hina ólögætu markaðsskiptingu og birtingarmynd hennar á markaðnum, sbr. t.d. mgr. 737-745 og mgr. 1125-1150 í athugasemdum Samskipa við AII.
- Að samskipti Samskipa við Eimskip á rannsóknartímabilinu hefðu ekki tengst samráði heldur lotið að lögmætum viðskiptum fyrirtækjanna. Tilvísanir til persónulegra tengsla, og kortlagning á slíkum tengslum eða athöfnum einstaklinga, hafi ekki nokkra þýðingu við úrlausn málsins eða túlkun á atvikum og gögnum þess.
 - Að verðhækkanir Samskipa á tímabilinu hafi ekki verið meiri en svo að þær héldu í við almennar verðlagshækkanir og að sjóflutningsverð hefði farið lækkanandi í evrum talið á tímabilinu, ekki hækkandi.
 - Að samtímagögn sýni fram á breytingar á viðskiptamannahópi fyrirtækjanna á rannsóknartímabilinu og markaðshlutdeildina sveiflast.
 - Að eðlilegt sé að „ró“ yfir samkeppni skapist á fákeppnismörkuðum, til skemmri eða lengri tíma. Fyrir stjórnendur Samskipa hefði ekki verið æskilegt að eiga í stöðugu verðstríði við fyrirtæki líkt og Eimskip, sem hefði borið höfuð og herðar yfir aðra keppinauta á markaðnum.
 - Að Samskipum hafi verið heimilt að setja sér markmið um að „halda öllu“ og reyna að verja eigin stöðu frekar en að leggja áherslu á að sækja ný viðskipti. Samskip hafi þurft að hafa í huga ótta við refsiaðgerðir frá Eimskip sem var markaðsráðandi fyrirtæki, við mat á því það hefði átt að sækja hart eða ekki.
 - Að Samskip hafi ekki búið til neinar aðstæður á markaði með samráði við Eimskip. Þær aðstæður hefðu verið lengi til staðar á markaðnum að Eimskip hefði verið í ráðandi stöðu og samkeppnin hörð.
 - Að lítið hafi verið um tilfærslur stórra viðskiptavina eftir 2009, þar sem flestir þeirra samninga hefðu verið til tveggja eða þriggja ára.
 - Að Samskip hafi fyrst og fremst sóst í litla og meðalstóra viðskiptavini því framlegð af viðskiptum stærstu viðskiptavinanna hefði verið lægri en þeirra sem minni væru. Því hafi ekki verið síður mikilvægt að nýta flutningsgetuna með minni viðskiptavinum á hærra verði.
 - Að hlutverk stjórnenda sé að hámarka arðsemi af rekstri félags. Til þess hafi þurft að hækka verð til samræmis við almennar verðlagshækkanir og huga að hagkvæmri nýtingu flutningsgetu, með hæfilegu hlutfalli stórra, meðalstórra og lítilla viðskiptavina.
 - Að forsendur áætlunargerðar hafi byggst á viðskiptagrunni fyrra árs og að eðlilegt sé að Samskip hafi lagt áherslu á að halda viðskiptavinum, ekki síst þeim stærri. Áætlanir hafi verið settar fram með varfærum hætti og almennt ekki gert ráð fyrir að miklum tilfærslum viðskiptavina.
 - Að meginmunur sé á aðstæðum og lögmálum á Íslandi og öðrum löndum sem geri allan samanburð við alþjóðlega markaði erfiðan eða ótækan. Markaðurinn á Íslandi sé lítill í samanburði við markaðinn í öðrum löndum, íslenska hagkerfið lokað og hér hafi ríkt tvíkeppni.

- Að ástæður góðs árangurs í rekstri Samskipa megi rekja til þess að á árunum 2008-2009 hefði verið ráðist í umtalsverðar aðgerðir til niðurskurðar en ekki til hækkunar á flutningsverði.
13316. Þá er víða í athugasemdum Samskipa á því byggt að mat Samkeppniseftirlitsins á atvikum málsins og niðurstaða eftirlitsins um ólöglegt samráð fyrirtækisins við Eimskip, þ. á m um markaðsskiptingu um mikilvæga viðskiptavinum, séu byggðar á órökstuddum ályktunum og „*dylgjum*“. Að sögn Samskipa sé ekkert í gögnum málsins sem styðji ályktanir Samkeppniseftirlitsins og er í því skyni vísað til þess að þróun á verði og markaðshlutdeild sýni að virk samkeppni hefði verið á markaðnum á rannsóknartímabilinu.
13317. Í mgr. 1178 í athugasemdum Samskipa við AI er t.a.m. staðhæft að Samskip hafi veitt Eimskip aðhald og samkeppni á rannsóknartímabilinu. Fyrir liggja að ýmis fyrirtæki hafi flutt sig á milli fyrirtækjanna. Það sé alltaf takmörk fyrir því hversu mikið fyrirtæki geti lækkað verð og ekki sjálfgefið að það sé besta ákvörðunin hverju sinni að „*stela*“ viðskiptavinum helsta keppinautarins. Staðan hafi einfaldlega verið sú að takmarkað svigrúm hafi verið til verðlækkana á tímabilinu og Samskip hafi haldið að sér höndum í ríkari mæli en stundum áður. Í sögulegu samhengi sé ljóst að tímabil sem þessi hafi ekki verið einsdæmi í rekstri fyrirtækjanna. Þrátt fyrir það hafi verið virk samkeppni til staðar og því alfarið mótmælt að fyrirtækin hafi haft með sér samráð um verð eða viðskiptavinum.
13318. Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á framangreind sjónarmið Samskipa enda eru þau ekki í samræmi við samtímagögn og þær ályktanir sem Samkeppniseftirlitið dregur af þeim í ákvörðun þessari. Í eftirfarandi kafla verður fjallað um þessar athugasemdir og sjónarmið Samskipa sem tengjast þeim samtímagögnum og atvikum sem fjallað er um í kafla 14 í ákvörðun þessari.
13319. Í upphafi skal áréttað að Eimskip hefur viðurkennt að hafa haft samráð við Samskip um breytingar á siglingakerfum og takmörkun á flutningsgetu í sjóflutningum til og frá Íslandi og um skiptingu á mörkuðum eftir mikilvægum viðskiptavinum í sjó- og landflutningum. Eimskip hefur jafnframt viðurkennt að hafa haft samráð við Samskip um álagningu gjalda og afsláttarkjör í flutningaþjónustu og um miðlun á mikilvægum verð- og viðskiptaupplýsingum.
13320. Líkt og rakið er í ákvörðun þessari sýna samtímagögn frá árunum 2008–2013 að Samskip og Eimskip hafi náð saman um að koma á markaðsskiptingu um mikilvæga viðskiptavinum. Með þeirri markaðsskiptingu komu fyrirtækin á „*frið*“ eða „*ró*“ á íslenskum flutningamörkuðum. Í þessu fólst annars vegar að Samskip og Eimskip reyndu ekki að ná til sín í viðskipti mikilvægum viðskiptavinum hvort frá öðru og hins vegar, þess í stað, einbeitt sér að því að hækka verð og auka gjaldtöku. Var þetta einn liður í „*Nýtt upphaf*“ verkefni Samskipa og Eimskips. Flutningsgeta var takmörkuð, samvinna Eimskips og Samskipa aukin og markaðsskiptingu komið á.
13321. Samtímagögn sýna að fjöldi flutningasamninga við mikilvæga viðskiptavinum voru lausir á tímabilinu 2008-2013. Augljós tækifæri voru því verið til staðar fyrir Eimskip og Samskip til að bæta stöðu sína á markaði með samkeppnisaðgerðum. Þrátt fyrir það færðist enginn mikilvægur viðskiptavinur á milli fyrirtækjanna á langstærstum hluta rannsóknartímabilsins.
13322. Samskipa byggja á því að talsverð hreyfing hafi verið á viðskiptavinum á tímabilinu og að hafa verði í huga að gildistími samninga sé að jafnaði 2-3 ár. Þessu til stuðnings birta Samskip töflu í mgr. 746 í athugasemdum sínum við AII sem sýnir, að þeirra mati, þróun innflutningsmagns og markaðshlutdeildar fyrirtækisins í innflutningi, án flutninga fyrir fyrirtæki í stóriðju.
13323. Þessu er alfarið hafnað. Þau gögn sem Samskip hafa sett fram um markaðshlutdeild fyrirtækisins eru ruglingsleg, misvísandi og því ótrúverðug. Að mati Samkeppniseftirlitsins sýnir umrædd tafla Samskipa ekki fram á að hreyfing hafi verið á markaðshlutdeild fyrirtækjanna heldur þvert á móti að hún hafi

nánast staðið í stað frá janúar 2009 og allt þar til fjara fór undan markaðsskiptingu fyrirtækjanna undir lok árs 2012. Markaðshlutdeild Samskipa stóð þannig nánast í stað á árunum 2010-2011 og fram á árið. Á sama tíma var ólögmæt markaðsskipting Samskipa og Eimskip einmitt í hámarki að mati Samkeppniseftirlitsins. Fyrir það tímabil og að því loknu má hins vegar sjá miklar sveiflur í markaðshlutdeild Samskipa. Helst þetta fullkomlega í hendur við gögn málsins og niðurstöðu Samkeppniseftirlitsins í málinu. Er það einnig í samræmi við viðurkenningu Eimskips í sátt við Samkeppniseftirlitið um að hafa átt í samráði við Samskip um takmörkun á flutningsframboði og skiptingu á mörkuðum eftir stærri viðskiptavinum í sjó- og landflutningum. Um þetta er nánar fjallað í kafla 33.2.

13324. Samkeppniseftirlitið getur alls ekki fallist á að fjölmargir viðskiptavinir hafi farið á milli Samskipa og Eimskips á rannsóknartímabili málsins enda stenst það ekki skoðun. Ólögmæt markaðsskipting fyrirtækjanna beindist að stórum og mikilvægum viðskiptavinum fyrirtækjanna. Gögn málsins sýna að enginn stór viðskiptavinur færðist á milli fyrirtækjanna langstærstum hluta tímabilsins, þ.e. fram að árinu 2013 þegar fyrirtækin draga úr markaðsskiptingunni og tilfærslur hefjast að einhverju leyti að nýju. Því skal haldið til að haga að á þessu tímabili sýna bæði samtímagögn og afhent gögn frá fyrirtækjunum að flutningasamningar við fjölmarga mikilvæga viðskiptavini voru lausir á tímabilinu 2008-2013.
13325. Augljós tækifæri voru því til staðar fyrir Eimskip og Samskip til að bæta stöðu sína á markaði með samkeppnisaðgerðum. Eftirfarandi eru dæmi um stóra viðskiptavini sem voru með lausa samninga á árunum 2009-2012, sumir oftast en einu sinni:
- J. Rönning
 - Rúmfatalagerinn
 - Nathan & Olsen
 - ÍSAM
 - Aðföng
 - IKEA
 - Ó.Johnson & Kaaber
 - Húsasmiðjan
 - Innes
 - Ölgerðin
 - Vífilfell
13326. Um atvik tengd viðskiptum þessara fyrirtækja og lausa samninga þeirra er fjallað í viðeigandi undirköflum í kafla 14 í ákvörðun þessari. Þar er nánast undantekningalaust komist að þeirri niðurstöðu að Samskip og Eimskip hafi vitandi vits haldið að sér höndum í samræmi við hina ólögmætu markaðsskiptingu og ekki reynt með samkeppnisaðgerðum að ná í stóra viðskiptavini hvors annars þegar þeir voru lausir. Er það niðurstaða Samkeppniseftirlitsins að með þeirri háttsemi hafi Samskip og Eimskip virt hina ólögmætu markaðsskiptingu sem fyrirtækin náðu saman um eftir fund lykilstjórnenda fyrirtækjanna 6. júní 2008, sbr. „Nýtt upphaf“ verkefni þeirra.
13327. Þá liggur fyrir að Eimskip hefur viðurkennt að hafa átt í samráði við Samskip um takmörkun á flutningsgetu í sjóflutningum til og frá Íslandi og um skiptingu á mörkuðum eftir stærri viðskiptavinum í sjó- og landflutningum, sbr. sátt fyrirtækisins við Samkeppniseftirlitið, dags. 16. júní 2021.

13328. Það er algjörlega horft fram hjá því að það er vitanlega hluti af eðlilegri samkeppni á markaði að fyrirtæki keppi, hvert við annað, um viðskipti og viðskiptavinum. Það eru hins vegar samstilltar aðgerðir þegar fyrirtæki, vitandi vits, hafa með sér samvinnu í stað þess að taka þá áhættu sem felst í því að keppa með sjálfstæðum hætti á markaðnum. Þetta er það sem gögnin sýna og það sem Samskip hafa lýst í athugasemdum sínum. Samskip hafi tekið tillit til þess að Eimskip væri að reyna að hækka verð gagnvart sínum viðskiptavinum og ákváðu þess vegna að bjóða þeim ekki lág verð þrátt fyrir beiðni um verðtilboð. Samskip vísa ítrekað til þess í sínum athugasemdum að hafa ekki geta tekið þá áhættu að sækjast eftir viðskiptavinum keppinautar síns því þá væri hætt við að keppinauturinn myndi gera slíkt hið sama, þ.e. lækka verð gagnvart tilteknum viðskiptavinum Samskipa. Það er hins vegar eðli samkeppninnar að fyrirtæki keppi með sjálfstæðum hætti á markaðnum. Það gerðu Eimskip og Samskip ekki. Þau vitandi vits stilltu til friðar á markaðnum í stað þess að keppa, í þeim tilgangi að geta hækkað verð gagnvart eigin viðskiptavinum.
13329. Í mgr. 1194 í athugasemdum Samskipa við AI áréttir fyrirtækið að jafnvel þó rétt sé að „ró“ hafi ríkt á flutningamarkaðnum þá leiði ekki af slíkum aðstæðum einum að brot gegn 10. gr. samkeppnislaga teljist sannað.
13330. Af þessu tilefni er rétt að benda á að niðurstaða Samkeppniseftirlitsins um að Samskip hafi átt í samfelldu samráði við Eimskip á rannsóknartímabili málsins er ekki eingöngu byggt á „aðstæðum einum“ eða þeirri staðreynd að „ró“ hafi verið á flutningamarkaði. Þannig er sönnun í máli þessu ekki eingöngu reist á samhliða hegðun fyrirtækjanna á markaðnum heldur byggir hún á fjölmörgum gögnum (t.d. samtímagögnum eins og tölvupóstum, minnisblöðum eða gögnum sem sýna ítrekuð samskipti milli fyrirtækjanna). Þá er jafnframt ljóst að gagnaðili Samskipa í samráðinu, Eimskip, hefur viðurkennt að hafa brotið gegn 10. gr. samkeppnislaga og 53. gr. EES-samningsins með samráði við Samskip, sbr. sátt Eimskips við Samkeppniseftirlitið, dags. 16. júní 2021. Enginn vafi leikur á því að viðurkenning á broti í sátt hefur umtalsverða þýðingu í samkeppnisrétti, sbr. dóm Hæstaréttar Íslands frá 7. janúar 2021 í máli nr. 42/2019 og dóm Hæstaréttar Íslands frá 27. nóvember 2014 í máli nr. 112/2014. Þá hafa Dómstólar ESB bent á að ekkert mæli gegn því að yfirlýsingar frá þátttakanda í samráði séu notaðar gegn öðrum samráðsfyrirtækjum og að önnur regla myndi stórlega draga úr möguleikum samkeppnisyfivalda til þess að uppræta samráð. Um þýðingu þessa er fjallað nánar í kafla 4.7.7.
13331. Þá er því hafnað að samskipti fyrirtækjanna á tímabilinu hafi falið í sér samráð og fullyrst að þau hafi undantekningalaust lotið að lögmætum viðskiptum fyrirtækjanna. Gera Samskip athugasemdir við að Samkeppniseftirlitið byggi alvarlegar ásakanir á kenningum „sem reistar eru á rangtúlkunum stofnunarinnar á innanhússgögnum hjá hvoru félagi fyrir sig.“ Þá segir að það styrki ekki þær ályktanir að vísa til þess að fyrirtækin hafi átt í samskiptum á sama tíma vegna lögmætra viðskipta eða að starfsmenn fyrirtækjanna hafi tengst vina- eða fjölskylduböndum. Að sögn Samskipa séu engin bein sönnunargögn til staðar um samráð vegna þess að ekkert slíkt samráð hafi staðið yfir. Þau gögn sem Samkeppniseftirlitið vísi til eigi sér eðlilegar skýringar sem eftirlitið líti framhjá.
13332. Í málinu er litið heildstætt á öll gögn málsins og af þeim dregnar þær ályktanir sem lýst er í ákvörðun málsins. Þegar svo háttar til dugar ekki eingöngu fyrir Samskip til að færa sönnun á lögmæti að sýna fram á að hegðunin geti stafað frá öðru en samráði, t.d. vegna markaðsbresta eða fákeppnisaðstæðna á markaði, heldur verður fyrirtækið að sýna fram á að viðkomandi sönnunargögn séu ekki traust eða að af þeim séu ekki dregnar réttar ályktanir. Að mati Samkeppniseftirlitsins hafa Samskipum ekki tekist það.

13333. Líkt og rakið er í kafla 4.7 um sönnun í samráðsmálum hafa Dómstólar ESB ítrekað bent á að þekkt sé að samráðsbrot fari fram með leynd og gögnum sé haldið í lágmarki.⁶⁴⁵² Sökum þessa verði í flestum tilvikum að byggja ályktun um tilvist samkeppnishamlandi aðgerða eða samnings á ýmsum tilviljunum (e. „*coincidences*“) og vísbendingum (e. „*indicia*“) sem virtar saman geti falið í sér sönnun á broti ef engin önnur sennileg skýring er á þessum atriðum.⁶⁴⁵³ Jafnvel þótt gögn finnist sem sýni fram á ólöglegt samskipti milli fyrirtækja sé oft nauðsynlegt að beita ályktunum um einstök atvik málsins.⁶⁴⁵⁴ Saman þýðir þetta að annars vegar skuli sönnunargögn virt með heildstæðum hætti og hins vegar geti málsatvik talist sönnuð á grundvelli ályktana.⁶⁴⁵⁵
13334. Að lokum er rétt að geta þess að umfjöllun Samkeppniseftirlitsins um umfangsmikil samskipti Samskipa og Eimskips hefur þýðingu fyrir málið í heild sinni þó svo ekki sé á því byggt að hver einstök samskipti feli í sér sjálfstætt brot. Mikilvægt er að hafa það hugfast að sjálfstæði fyrirtækja og æskileg óvissa þeirra á milli um m.a. fyrirætlanir hvors annars eru grunnstoðir fyrir samkeppni. Banni samkeppnisréttarins við samskiptum og samvinnu keppinauta er ætlað að verja þessar grunnstoðir. Af þessu leiðir að öll samskipti milli keppinauta sem taka til atriða sem tengjast samkeppni milli þeirra eru afar varhugaverð í lagalegu tilliti og eru þau talin sérstaklega varhugaverð ef viðkomandi fyrirtæki starfa á fákeppnismarkaði.
13335. Þannig byggir Samkeppniseftirlitið ekki á því að samskipti kunningja um málefni sem ekki lúta að störfum þeirra feli í sér ólöglegt samráð. Slík samskipti og persónuleg tengsl hafa þó þýðingu í málinu, enda gerðu þau fyrirtækjunum báðum auðveldara fyrir að hefja ólöglegt samráð og viðhalda því út rannsóknartímabil málsins. Í því samhengi skiptir máli hversu tíð samskiptin voru og sú mikla leynd sem yfir þeim hvíldi. Um þýðingu þessa er fjallað nánar í kafla 4.7 og kafla 13 en þar kemur t.a.m. fram að samskipti milli keppinauta sem slík, hvort sem þau varða samráðið beint eða séu viðhöfð á viðburðum sem ekki tengjast störfum þeirra, eru til þess fallin að stuðla að gagnkvæmu trausti eða hollustu og geta með því gert samráðið árangursríkara.

⁶⁴⁵² Fræðimenn hafa bent á það sama. Sjá t.d. Wish & Bailey, *Competition Law*, níunda útgáfa 2018, bls. 526: „*Firms that participate in cartels are usually fully aware of the unlawfulness of their conduct. They often go to great lengths to suppress evidence of their illegal activity.*“

⁶⁴⁵³ Sjá hér t.d. dóm dómstóls ESB frá 1.07.2010 í máli nr. C-407/08, Knauf Gips gegn framkvæmdastjórninni, EU:C:2010:389. Orðað svo í mgr. 37 í dómi undirréttar ESB frá 11.07.2019: „*It is also necessary to take account of the fact that anticompetitive activities take place clandestinely, that the evidence discovered by the Commission is normally only fragmentary and sparse, and, accordingly, in most cases, the existence of an anticompetitive practice or agreement must be inferred from a number of coincidences and indicia which, taken together, may, in the absence of another plausible explanation, constitute evidence of an infringement of the competition rules (see, to that effect, judgments of 7 January 2004, Aalborg Portland and Others v Commission, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P and C-219/00 P, paragraphs 55 to 57; of 6 December 2012, Commission v Verhuizingen Coppens, C-441/11 P, EU:C:2012:778, paragraphs 70 to 72; and of 27 June 2012, Coats Holdings v Commission, T-439/07, EU:T:2012:320, paragraph 42).*“ Mál nr. T-530/15, Huhtamäki Oyj gegn framkvæmdastjórninni, EU:T:2019:498.

⁶⁴⁵⁴ Í dómi dómstóls ESB frá 7.01.2004 í sameinuðum málum nr. m.a. C-205/00, EU:C:2002:333, Aalborg Portland gegn framkvæmdastjórninni: „*Since the prohibition on participating in anti-competitive agreements and the penalties which offenders may incur are well known, it is normal for the activities which those practices and those agreements entail to take place in a clandestine fashion, for meetings to be held in secret, most frequently in a non-member country, and for the associated documentation to be reduced to a minimum. Even if the Commission discovers evidence explicitly showing unlawful contact between traders, such as the minutes of a meeting, it will normally be only fragmentary and sparse, so that it is often necessary to reconstitute certain details by deduction. In most cases, the existence of an anti-competitive practice or agreement must be inferred from a number of coincidence and indicia which, taken together, may, in the absence of another plausible explanation, constitute evidence of an infringement of the competition rules.*“

⁶⁴⁵⁵ Faull & Nikpay, *The EU Law of Competition*, þriðja útgáfa 2014, bls. 1236: „*The Court not only takes a holistic view of the evidence but also allows for certain facts to be established by deduction.*“

26.1 Um samskipti og tengsl starfsmanna Samskipa og Eimskips

26.1.1. Um þýðingu tengsla og samskipta

13336. Í kafla VIII. 1 í athugasemdum Samskipa við AI er fjallað um tengsl og samskipti starfsmanna Eimskips og Samskipa og þær ályktanir sem Samkeppniseftirlitið dregur af þeim, sbr. einnig kafla III. 1 í athugasemdum Samskipa við AII, auk annarra kafla varðandi sérstök atriði og samskiptayfirlit. Að mati Samskipa hafi tilvísanir til persónulegra tengsla, og kortlagning á slíkum tengslum eða athöfnum einstaklinga, ekki þýðingu við úrlausn málsins eða túlkun á atvikum og gögnum þess. Ísland væri lítið land og eðlilegt að leiðir starfsmanna lægju saman á einhverjum tímapunkti í lífinu. Þá hafi viðskiptaleg málefni ekki verið til umræðu í persónulegum samskiptum starfsmanna utan vinnu. Þá sé sú aðferðafræði Samkeppniseftirlitsins, að vísa til tengsla til að styðja við ályktanir um brot, að mati Samskipa óeðlileg, á köflum rætin og ótæk til sönnunar.⁶⁴⁵⁶ Þessar athugasemdir Samskipa eru svo endurteknaðar í athugasemdum við AII.⁶⁴⁵⁷
13337. Samkeppniseftirlitið vísar til umfjöllunar um samskipti og tengsl lykilstjórnenda Samskipa og Eimskips í m.a. kafla 7.1, 7.7, 8.15.5 og 13. Einnig vísast til umfjöllunar í kafla 23 þar sem því er lýst að Samskip brutu gegn 19. gr. samkeppnislaga með því m.a. að veita rangar eða villandi upplýsingar um samskipti stjórnenda fyrirtækisins við stjórnendur hjá Eimskip.
13338. Rétt er að halda því til haga að Samkeppniseftirlitið byggir ekki á því að samskipti einstaklinga um málefni sem ekki lúta að störfum þeirra feli í sér ólöglegt samráð. Samskiptin og tengslin hafa þó mikla þýðingu í málinu, enda gerðu þau fyrirtækjunum báðum auðveldara fyrir að hefja ólöglegt samráð, að ráðast í hið umfangsmikla samráðsverkefni og viðhalda því út rannsóknartímabil málsins. Í því samhengi skiptir máli hversu tíð samskiptin voru og sú mikla leynd sem yfir þeim hvíldi. Jafnframt skiptir máli að Samkeppniseftirlitinu var sagt ósatt um mikilvæg atriði sem þessu tengjast.
13339. Ítarlega er farið yfir vægi og áhrif samskipta og tengsla milli keppinauta í þessari ákvörðun. Athugasemdir Samskipa um að þau tíðu samskipti sem áttu sér stað milli keppinautanna, og þau tengsl sem voru á milli starfsmanna fyrirtækjanna, hafi ekki þýðingu í málinu er hafnað með vísan til þeirrar umfjöllunar. Þykir þó rétt að ítreka tiltekin atriði í sambandi við þá umfjöllun hér.
13340. Mikilvægi þess að tengslum og samskiptum lykilstarfsmanna fyrirtækjanna sé haldið til haga er fjölþætt. Stafar það í annan stað af því að samskipti sem slík, hvort sem þau varði samráðið beint eða séu viðhöfð á viðburðum sem tengjast ekki störfum viðkomandi, eru til þess fallin að stuðla að gagnkvæmu trausti og hollustu og geta með því gert samráðið árangursríkara. Treysta samskiptin þannig tengsl á milli keppinauta sem getur leitt til þess að frjórri jarðvegur sé fyrir mögulegt samráð auk þess sem ólíklegra er að þeir svíki það, og þ.a.l. getur það orðið árangursríkara. Hefur verið bent á að samráðshringir byggist oft upp úr félagslegu tengslaneti með því að vinir deili tilteknum samkeppnislega viðkvæmum upplýsingum með hvorum öðrum.⁶⁴⁵⁸
13341. Í því sambandi má m.a. vísa til rannsókna fræðimanna á samráðsmálum og þátttakendum þeirra í Frakklandi, Þýskalandi og Hollandi, sem fjallað er nánar um í kafla 13.3.1. Var þar lagt mat á það hvaða þættir leiði til þess að stjórnendur leiðist út í slíka brotastarfsemi. Sýna allar þessar rannsóknir fram á mikilvægi samskipta og félagslegra tengsla við framkvæmd samráðs. Höfðu t.a.m. í frönsku rannsókninni meirihluti þátttakenda átt í sambandi áður en til samráðsins kom. En þau sambönd höfðu m.a. komist á

⁶⁴⁵⁶ Mgr. 484 og 520 – 523 í athugasemdum Samskipa við AI.

⁶⁴⁵⁷ Mgr. 13 – 30 í athugasemdum Samskipa við AII.

⁶⁴⁵⁸ „Am I a Price-Fixer? A Behavioral Economics Analysis of Cartels“, Maurice E. Stucke. Birt í ritröð lagadeildar háskólans í Tennessee nr. 97: CRIMINALISING CARTELS: A CRITICAL INTERDISCIPLINARY STUDY OF AN INTERNATIONAL REGULATORY MOVEMENT. Aðgengilegt á slóð: http://www.law.nyu.edu/sites/default/files/ECM_PRO_064144.pdf.

vegna persónulegra eða fyrri tengsla. Kom einnig fram að af 68 samráðsmálum átti samráðið sér stað að hluta með óformlegum persónulegum samskiptum í 74% tilvika. Í þessu fólust t.d. fundir eða samræður í tengslum við íþróttaviðburði.

13342. Sambærileg atriði komu fram í þýsku rannsókninni. Tiltekin lýðfræðileg atriði einkenndu flesta þátttakendur, s.s. aldur, kyn, staða o.þ.h. Er bent á að með því að slík sambærileg lýðfræðileg atriði undirbyggi traust með því að stuðla að ákveðnum hópatengslum. Þau hópatengsl eru svo aukin ef einstaklingarnir hafi átt í tíðum samskiptum á árum áður og með því komið á persónulegum tengslum. Hollenska rannsóknin leiddi einnig fram mikilvægi óformlegra félagslegra þátta til að byggja traust og að koma jafnvægi í ólögætu samráði keppinauta.
13343. Að mati Samkeppniseftirlitsins á framangreint einkum við í ljósi þess að Ísland er lítið land. Líkt og að framan greinir nefnir Samskip í athugasemdum sínum að eðlilegt væri að leiðir starfsmanna lægju saman á einhverjum tímavæðingum. Þar sem Eimskip og Samskip séu stórir vinnustaðir og atvinnutækifæri fyrir fólk með menntun eða reynslu á sviði flutninga takmörkuð sé útilokað annað en að leiðir starfsmanna lægju saman að einhverju leyti. Að mati Samkeppniseftirlitsins fellur það einmitt að þeirri niðurstöðu sem fram kemur í framangreindum rannsóknum á félagslegum tengslum samráðsþátttakenda, sbr. einnig matsgerð hagfræðinganna Guðrúnar Johnsen og Gylfa Zoëga sem einnig er fjallað er um í kafla 13.3.1.
13344. Jafnframt geta samskipti með beinum eða óbeinum hætti stuðlað að ólögætu samráði keppinauta, t.a.m. með upplýsingaskiptum og samhæfingu á hegðun. Sem fyrr greinir getur verið ein afleiðing þess að samskipti á milli keppinauta eiga sér stað og tengslin treyst.
13345. Í athugasemdum Samskipa er sem fyrr segir því hafnað að persónulegir viðburðir hafi verið nýttir til að ræða viðskiptaleg málefni. Segir að öll samskipti hafi verið lögætt, þau hafi ýmist stafað af persónulegum ástæðum eða tengd eðlilegum viðskiptum.
13346. Á það er ekki unnt að fallast, eins og samtímagöng bera með sér. Eru þannig fjöldi dæma um það að viðskiptaleg málefni hafi verið rædd eða viðkvæmar viðskiptaupplýsingar látnar af hendi til keppinauta, bæði tengdar vinnu og á óvinnutengdum uppákomum. Er um að ræða samskipti þar sem viðkvæmum viðskiptalegum upplýsingum var miðlað á milli keppinauta í beinum samskiptum. Annars vegar má finna þess stoð í tölvupóstum sem hafa verið sendir í kjölfar slíkra beinna samskipa og staðfesta umræðuefnið og hins vegar má greina það af aðgerðum fyrirtækjanna í kjölfar tiltekinna beinna samskipa. Þau dæmi, sem varða marga af helstu stjórnendum fyrirtækjanna, ásamt heildarmati á gögnunum, sýna fram á að það er einmitt mjög málefnalegt að halda yfirlit yfir þessar samkomur og önnur bein samskipti. Ber jafnframt að virða önnur bein samskipti í því ljósi. Má í því sambandi vísa til eftirfarandi dæma, en ekki er um tæmandi yfirlit að ræða:
- 2. apríl 2008. (S)frkvstj-millilandasv greindi (E)frkvstj-skiparekst frá viðkvæmum viðskiptalegum upplýsingum um fyrirhugað tilboð Samskipa, sbr. kafla 6.7.
 - 6. júní 2008. (S)aðaleig-stjform-SH, (S)forstj, (E)forstj og (E)stjform hittust á fundi til að hrinda af stað „Nýtt upphaf“ verkefninu, sbr. kafla 7.2-7.3.
 - 25. júní 2008. (E)forstj greindi (S)viðskstj, staddir á golfvelli, frá viðkvæmum viðskiptaupplýsingum sem (S)viðskstj áframsendi til (S)forstj, sbr. kafla 8.3.
 - 2. júlí 2008. (S)frkvstj-millilandasv greindi (E)frkvstj-skiparekst frá viðkvæmum viðskiptalegum upplýsingum eftir fund með Samtökum Atvinnulífsins, sbr. kafla 8.6.

- 7. – 11. júlí 2008. Þann 14. júlí 2008 greindi (E)frkvstj-flutnkerf (E)forstj frá því að hann hefði verið í sambandi við (S)frkvstj-millilandasv í vikunni 7. – 11. júlí 2008. Á sama tíma, eða þann 7. júlí 2008, útbjó (S)frkvstj-millilandasv minnisblað hvar kortlagt er ferli þar sem keppinautar samræma að verulegu leyti siglingakerfi sín og skipta með sér flutningamörkuðum, í samræmi við það sem lagt var til í glærum (E)forstj frá 9. júní 2008. Að mati Samkeppniseftirlitsins ræddu (E)frkvstj-flutnkerf og (S)frkvstj-millilandasv þessar hugmyndir í vikunni 7. – 11. júlí 2008, sbr. kafla 8.9.
- 25. júlí 2008. Æðstu stjórnendur Eimskips og Samskipa hittust. Gögn málsins sýna að kvöldið fyrir fundinn hafi (S)forstj búið yfir trúnaðarupplýsingum um fyrirhugaða breytingu á siglingakerfi Eimskips sem fól í sér takmörkun á flutningaframboði. Þessari breytingu var hrint í framkvæmd í byrjun ágúst 2008. Að mati Samkeppniseftirlitsins var „Nýtt upphaf“ verkefnið rætt á þeim fundi.
- 27. ágúst – 1. september 2008. Þann 1. september tók gildi veruleg verðhækkun hjá Samskipum, sbr. umfjöllun í kafla 8.15. Gögnin sýna að sama dag og (S)forstö-innfl1 var að undirbúa þá hækkun sem varðaði innflutning, 27. ágúst 2008, hafi hann verið í samskiptum við (E)forstö-innfl. (S)forstö-útfl óttaðist að Samskip kæmst ekki upp með verulega hækkun gagnvart fiskútflutjendum (karagjald). Rúmlega tveimur klukkustundum eftir að (S)forstj bað hann um að taka saman hvað hækkun á útflutningi myndi skila Samskipum sendi (S)forstö-útfl tölvupóst til yfirmanns útflutnings hjá Eimskip, (E)forstö-útfl, og bað hann um að hringja í sig, sbr. tölvupóst hans frá 28. ágúst 2008. Gefa gögnin til kynna að (E)forstö-útfl og (S)forstö-útfl hafi í kjölfarið rætt um karagjöld. Að mati Samkeppniseftirlitsins var umrædd verðhækkun rædd í samskiptum stjórnenda á þessu tímabili.
- 6. október 2008. (S)forstö-innfl1, (S)frkvstj-millilandasv, (E)frkvstj-flutnkerf, (E)forstö-innfl og (E)frkvstj-Eimísl funduðu þann 6. október 2008. Það er mat Samkeppniseftirlitsins að á þeim fundi hafi m.a. verið rætt um þá þætti „Nýtt upphaf“ verkefnisins sem fólust í samráði í siglingum, annars vegar til og frá Evrópu og hins vegar til og frá Norður-Ameríku. Einnig hafi verið rætt um TA flutninga og viðskiptin við Alcoa, sbr. kafla 8.17.
- 7. október 2010. (S)viðskstj1 og (E)viðskstj4, viðskiptastjórar sem höfðu ríka aðkomu að málsatvikum vegna Innnes, ræddu um viðskiptatengd málefni sem voru ekki í samræmi við kröfur 10. gr. samkeppnislaga, sbr. kafla 14.35.1.
- 8. desember 2012. (S)forstj og (E)frkvstj-alþjsv ræddu viðskiptatengd málefni í tengslum við svokallaða „SINTERKLAAS FEEST“ sem var árlegur viðburður sex hjóna, sbr. kafla 20.9.10.

13347. Þá er ekki síður mikilvægt að fjalla um samskipti og tengsl í ljósi þess að stjórnendur fyrirtækjanna ákváðu að segja ekki rétt frá um samskiptin í skýrslugjöf í kjölfar húsleitar. Við skýrslutöku í kjölfar húsleitar voru tilteknir starfsmenn og stjórnendur beggja fyrirtækjanna spurðir út í samskipti og tengsl milli Eimskips og Samskipa eða einstakra starfsmanna/stjórnenda félaganna. Framburður nokkurra æðstu stjórnenda fyrirtækjanna samræmdu alls ekki gögnum málsins og á tíðum var um ósamræmi á milli tiltekinna aðila að ræða, sbr. nánar hér á eftir. Að mati Samkeppniseftirlitsins gefur það sterklega til kynna að umræddir aðilar hafi vitað að samskiptin hafi ekki verið í samræmi við kröfur samkeppnislaga um sjálfstæði keppinauta og bann við samkeppnishamlandi samráði.

13348. Staðreynd málsins er sú að æðstu stjórnendur fyrirtækjanna voru í tíðum samskiptum sín á milli og létu þeir hjá líða að greina Samkeppniseftirlitinu frá veigamiklum samskiptum og fundum milli félaganna, sbr. m.a. fundina 6. júní 2008 og 25. júlí 2008 og nánari umfjöllun í m.a. kafla 23. Er það lýsandi fyrir samskipti stjórnenda fyrirtækjanna að skömmu eftir að húsleit Samkeppniseftirlitsins hófst þann 10. september 2013 hringdi (S)forstj í (E)frkvstj-sala/þj. (S)forstj ákvað að upplýsa ekki um það símtal við skýrslugjöf, þrátt fyrir að vera bæði spurður um samskipti við Eimskip og samskipti sem hann persónulega ætti við starfsmenn Eimskips. Báðir þessir stjórnendur höfðu haft ríka aðkomu að samráði

fyrirtækjanna, þá ber að hafa í huga að þann 7. september 2013 ræddu (E)forstj og (S)forstö-útl saman í síma í tæplega tuttugu mínútur, sbr. m.a. kafla 23. Var ekki upplýst um það símtal, þrátt fyrir að það hafi átt sér stað skömmu fyrir skýrslugjöf. Einnig eru skýr dæmi þess að á fundum eða öðrum viðburðum, ótengdum störfum þeirra, hafi stjórnendur Eimskips og Samskipa rætt um viðskiptaleg málefni, sbr. nánar hér að neðan.

13349. Í þessu samhengi er rétt að rifja það upp að auk þess að óska ítrekað eftir upplýsingum um öll samskipti milli starfsmanna félaganna, við skýrslugjöf stjórnenda skv. 19. gr. samkeppnislaga, óskaði Samkeppniseftirlitið eftir því við meðferð málsins að fyrirtækin afhentu upplýsingar og gögn skv. 19. gr. samkeppnislaga vegna samskipta tiltekinna starfsmanna viðkomandi fyrirtækis við keppinauta, sbr. umfjöllun í kafla 2 og viðauka II. Það var ekki gert með fullnægjandi hætti þrátt fyrir margar ítrekanir og báru fyrirtækin m.a. fyrir sig ómöguleika.
13350. Í athugasemdum Samskipa við AI og AII er því svo víða hafnað að í tíðum samskiptum og fundarhöldum Samskipa við Eimskip hafi átt sér stað samráð eða ólöglegt upplýsingagjöf og upplýsingaskipti. Er það síðan rökstutt með því að vísa til þess hvað „í reynd“ hafi farið fram í umræddum samskiptum eða á fundum. Með vísan til fyrri svara við upplýsingabæiðnum Samkeppniseftirlitsins skýtur það skökku við að Samskip telji sig, í athugasemdum við andmælaskjöl Samkeppniseftirlitsins, geta staðfest hvað nákvæmlega hefði farið fram í samskiptum milli þeirra og hvað ekki. Engar skýringar eru gefnar á því af hverju ekki var unnt að verða við þeirri bæiðni á fyrri stigum málsmeðferðarinnar eða e.a. við skýrslugjöf viðkomandi stjórnenda. Er þetta, sbr. einnig samtímagögn, afar ótrúverðugt að mati Samkeppniseftirlitsins.
13351. Er það sérstaklega ótrúverðugt þegar um bein samskipti var að ræða að fyrirtækin og/eða umræddir stjórnendur hefðu ekki getað veitt upplýsingar um tiltekin samskipti á milli viðkomandi starfsmanna og stjórnenda við annars vegar skýrslugjöf samkvæmt 19. gr. samkeppnislaga eða hins vegar í svörum við upplýsingabæiðni Samkeppniseftirlitsins samkvæmt 19. gr. samkeppnislaga, en útskýra samskiptin svo í athugasemdum við andmælaskjöl, oft án þess að vísa til nokkurra gagna í því sambandi. Ber að hafa í huga að það varðar viðurlögum að veita rangar eða villandi upplýsingar þegar upplýsingabæiðnum skv. 19. gr. samkeppnislaga er svarað. Hið sama gildir ekki þegar fyrirtæki taka til varna og tjá sig um andmælaskjöl. Þau bera hins vegar hallann af skorti á trúverðugleika þegar setja fram í málsvörn sinni staðhæfingar um fundi og önnur samskipti sem þau áður kváðust ekki geta upplýst um.
13352. Rétt er að áréttta að röng upplýsingagjöf varðandi samskipti og tengsl á milli fyrirtækjanna voru að mati Samkeppniseftirlitsins til þess fallin að afvegaleiða eftirlitið við rannsókn þessa máls, sbr. umfjöllun í kafla 23 og 24.
13353. Í ljósi framangreinds, og með vísan til frekari umfjöllunar í kafla 13, hafnar Samkeppniseftirlitið því að tilvísun til tengsla og samskipta einstakra starfsmanna fyrirtækjanna til að styðja ályktanir um samráðsbrotbrot feli í sér óeðlilega, rætna og ótæka aðferðarfræði.

26.1.2. Um tengsl starfsmanna

13354. Í athugasemdum Samskipa við AI er á því byggt að tengsl milli starfsmanna fyrirtækjanna væru ekki meiri en almennt mætti ætla í jafn litlu samfélagi og Ísland væri. Eimskip og Samskip væru stórir vinnustaðir í fámennu samfélagi, auk þess sem atvinnutækifæri fyrir einstaklinga með menntun og/eða reynslu á sviði flutninga væru takmörkuð þar sem um fákeppnismarkað væri að ræða. Það væri því útilokað annað en að leiðir starfsmanna félaganna lægju saman að einhverju leyti.
13355. Samkeppniseftirlitið bendir á að hvergi í íslenskri löggjöf er gert ráð fyrir að fjöldi íbúa víki lögum til hliðar eða þeim leikreglum sem lögin kveða á um. Þetta á við um leikreglur í viðskiptum, t.a.m.

samkvæmt samkeppnislögum, verðbréfavíðskiptalögum, hlutafélagalögum o.s.frv. Sé um tengsl að ræða milli starfsmanna keppnauta ber hlutaðeigandi, eins og öðrum, að fara fram af varúð og gæta að ákvæðum samkeppnislaga í því sambandi.

13356. Samkvæmt dómi Hæstaréttar í máli nr. 360/2015 eru samskipti keppnauta á fákeppnismarkaði, eins og á flutningamarkaðnum, sérstaklega varhugaverð. Keppnautar mega ekki með beinum eða óbeinum samskiptum gera með sér samninga eða stilla saman aðgerðir sem fara gegn 10. gr. samkeppnislaga.
13357. Framangreindar athugasemdir Samskipa, um að samskipti beri að virða m.t.t. fámennis og að útilokað sé annað en að leiðir starfsmanna fyrirtækjanna liggi saman með einhverjum hætti, verður sömuleiðis að skoða með hliðsjón af fyrirliggjandi samtímagögnum málsins. Þau sýna skýrlega að bæði fyrirtækin beinlínis hvöttu eða ýttu undir samskipti milli starfsmanna þeirra og útbjuggu t.d. vettvang í því sambandi, t.a.m. með árlegum golfmótum starfsmanna og stjórnenda Eimskips og Samskipa. Fóru þessi mót fram á samráðstímabilinu, þrátt fyrir að þáverandi framkvæmdastjóri lögfræðisviðs Eimskips varaði (E)forstj eindregið við þeim. Þá vísast jafnframt aftur til skýrslu Samkeppniseftirlitsins nr. 2/2008 hvar gerð er grein fyrir matsgerð hagfræðinganna Guðrúnar Johnsen og Gylfa Zoëga þar sem m.a. kom fram að við slíkar aðstæður (fámenni, nálægð og kunningsskapur) aukist líkur á að stjórnendum takist að stilla saman strengi og samráð hér á landi verði því árangursríkara.
13358. Hér ber að hafa í huga tölvupóstsamskipti innan Samskipa áður en „Nýtt upphaf“ verkefnið hófst í júní 2008, sbr. kafla 7.1.1. Starfsmaður Samskipa sendi (S)forstj og fleiri stjórnendum tölvupóst þann 12. febrúar 2008 með heitinu „Keilumót Samskipa og Eimskips“. Í honum var hvatt til þess að innan Samskipa yrði myndað keilulið til að keppa við Eimskip. Sökum þessa sendi (S)forstj eftirfarandi tölvupóst til (S)forstö-markaðs sama dag:

„Ég verð að segja að mér finnst neðangreint ekki viðeigandi – fyrirtækin eru í mikilli og blóðugri samkeppni, um viðskiptavini og starfsfólk.“

Hún [(S)starfsm] hafði sagt mér frá þessu um daginn, en ég ekki komið svo sem athugasemdum á framfæri, en þetta er nú mín skoðun.

Vinsamlegast bjallaðu á mig, áður en rætt frekar innanhúss.“

13359. Eftir að „Nýtt upphaf“ verkefnið hófst breyttist viðhorf (S)forstj. Hann fór í skemmtiferðir erlendis með (E)forstj, veiddi með honum og þeir spiluðu golf. Þá hafði (S)forstj velþóknun á árlegum golfmótum Samskipa og Eimskips. Hvergi er að finna í samtímagögnum að eftir júní 2008 hafi (S)forstj, (S)frkvstj-millilílandasv eða aðrir lykilstjórnendur sett fram skýr varnaðarorð til starfsmanna eða sett fram athugasemdir eða áminningar, sem tækju á því að gætt væri að upplýsingagjöf og samskiptum milli keppnautanna. Þvert á móti var það svo að æðstu stjórnendur fyrirtækjanna áttu sjálfir í tíðum samskiptum á samráðstímabilinu.

26.1.2.1. Um samskipti forstjóra Samskipa við forstjóra Eimskips

13360. Í mgr. 485-495 í athugasemdum Samskipa við AI fjallar fyrirtækið um ályktanir Samkeppniseftirlitsins um tengsl (S)forstj og (E)forstj og telur þær rangar. Samskip taka undir lýsingu (E)forstj á samskiptum hans við (S)forstj í skýrslugjöf hjá Samkeppniseftirlitinu og segja lýsingar þeirra beggja við skýrslutöku sannleikanum samkvæmar, þeir hafi ekki átt í neinum persónulegum samskiptum.⁶⁴⁵⁹
13361. Framangreint er einfaldlega rangt. Skýrsla (E)forstj er skýr um það að engin samskipti hafi verið við (S)forstj fyrir utan setu í stjórn Viðskiptaráðs. Hélt (E)forstj því fram að það „andi köldu“ milli þeirra og

⁶⁴⁵⁹ Mgr. 490 – 495 í athugasemdum Samskipa við AI.

það væru „engin samskipti á milli okkar, það er meira svona hatur meira heldur en eitthvað annað sko“. Þá sagðist (E)forstj ekki mæta ef starfsmenn Samskipa, einkum (S)forstj, væru viðstaddir t.d. „þegar olíufélag býður í veið“ eða „hvað sem er“.

13362. Skýrsla (S)forstj er sama marki brennd. Í henni kom fram að fyrir utan setu í stjórn Viðskiptaráðs og í Bandaríkjunum fyrir „mörgum mörgum árum“ hefði hann ekki átt nein vinnutengd eða persónuleg samskipti við (E)forstj.
13363. Líkt og fram kemur m.a. í yfirliti yfir samskipti í kafla 12 er þessi upplýsingagjöf stjórnenda Samskipa og Eimskips ekki í samræmi við raunveruleikann. (E)forstj og (S)forstj spiluðu m.a. golf saman á öllu rannsóknartímabilinu, tefldu, fóru saman í skemmtiferðir til útlanda og veiðiferðir innanlands. Engu breytti um það fyrir (E)forstj að varað hafi verið við slíkum samskiptum af framkvæmdastjóra lögfræðisviðs Eimskips. Hvað veiðiferðirnar áhrærir er það einkar skýrt dæmi um hina röngu upplýsingagjöf (E)forstj. Svo sem að framan greinir tiltók (E)forstj sérstaklega í skýrslu sinni að hann myndi ekki mæta í veiðiferðir í boði olíufélaga ef (S)forstj eða aðrir starfsmenn Samskipa væru einnig í tiltekinni veiðiferð. Þetta sagði hann þrátt fyrir að samtímagögn sýna að árið áður hefði hann einmitt verið í slíkri veiðiferð í boði olíufélags með (S)forstj. Veittar upplýsingar forstjóranna eru því í ósamræmi við atvik og gögn málsins.
13364. Í athugasemdum Samskipa eru settar fram skýringar um golfmót og aðra viðburði sem forstjórar Samskipa og Eimskips sóttu.⁶⁴⁶⁰ Er vísað til þess að um væri að ræða boð frá mikilvægum viðskiptavinum sem mikilvægt væri að taka þátt í. Þá segir að sú staðreynd að (E)forstj hafi sótt umrædda viðburði hafi aukið á mikilvægi þess fyrir (S)forstj að mæta, þar sem (S)forstj hafi talið mikilvægt að (E)forstj væri ekki einn með viðskiptavinunum. Að sögn Samskipa hefði það ekki hvarflað að (S)forstj við skýrslugjöf hjá Samkeppniseftirlitinu að upplýsa um golfhópin, þar sem hann hefði verið á vegum N1 og væri án tengsla við starfsemi Eimskips.
13365. Ekkert af framangreindu breytir því mati Samkeppniseftirlitsins að farið var stórlega á svig við sannleikann við upplýsingagjöf til eftirlitsins með skýrslu forstjóra Samskipa og Eimskips um samskipti við forstjóra keppinautarins, sbr. umfjöllun í kafla 23. Þegar eftirlitið síðan varpar ljósi á hina röngu upplýsingagjöf dregur Samskip í land og byggir nú á því að samskiptavettvangurinn hafi í raun verið nauðsynlegur og að eingöngu hefði verið farið í golf og skemmtiferðir til útlanda vegna viðskiptahagsmuna, þrátt fyrir að samtímagögn sýni að vinátta hafi myndast í hópnum. eru þessar skýringar á seinni stigum málsins að mati Samkeppniseftirlitsins afar ótrúverðugar.
13366. Þá eru ótrúverðugar þær skýringar Samskipa að (S)forstj hefði einfaldlega ekki dottið í hug að upplýsa um þessi samskipti við (E)forstj við skýrslutöku hjá Samkeppniseftirlitinu þar sem golfhópin hefði ekki haft neina tengingu við Eimskip. Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á þær skýringar. Vísast til þess að í skýrslutökunni var (S)forstj sérstaklega spurður hvort hann hefði átt samskipti við starfsmenn Eimskips, „bæði einka- og vinnutengt, símtöl, fundir eða önnur tilefni“. Þá koma þessar skýringar Samskipa ekki heim og saman við þá staðreynd að í skömmu áður í sömu skýrslutöku hafði (S)forstj útskýrt samskipti sín við (E)frkvstj-alþjsv utan vinnutíma. Ganga þær einnig í berhögg við þær skýringar í athugasemdum Samskipa að vera (E)forstj í golfhópnum hefði aukið mikilvægi þess að (S)forstj mætti jafnframt, enda hafi hann talið mikilvægt að (E)forstj sæti ekki einn að núverandi eða tilvonandi viðskiptavinum Samskipa. Af þeim skýringum má ráða að ákvörðun (S)forstj um mætingu á umræddu golfmót hefði einmitt haft beina tengingu við Eimskip.
13367. Upplýsingagjöf (E)forstj er sama marki brennd. Rétt eftir að (E)forstj neitaði nokkrum tengslum við (S)forstj í skýrslutöku hjá Samkeppniseftirlitinu greindi hann frá því, aðspurður um tengsl sín við

⁶⁴⁶⁰ Mgr. 493 – 495 í athugasemdum Samskipa við AI.

Landflutninga eða Jóna, að hann þekkti til (S)frkvstj-Jóna þar sem (S)frkvstj-Jóna hefði oft mætt á golfmót sem Icelandair o.fl. héldu og þeir hist þar. Þrátt fyrir það leyndi hann tengslum sínum við (S)forstj, sem hann hitti oft á golfmótum, og öðrum viðburðum, sem N1 hélt.

13368. Samskip benda jafnframt á að fleiri fyrirtæki hafi verið aðilar að golfhópnum. Að mati Samkeppniseftirlitsins breytir það engu við mat á háttsemi fyrirtækjanna. Sem fyrr segir gerði hinn fámenni golfhópur fleira en að spila golf saman. Samkvæmt gögnum málsins var snæddur matur fyrir golfhringina sem stundum var kallað „*súpuspjall*“. N1 skipulagði og fjármagnaði skemmtiferðir til útlanda fyrir hópinn (til Bretlands og Danmerkur). Farið var í veiðiferðir og tefld skák. Sérstök ástæða er til að hafa hliðsjón af þessu í málinu í ljósi svara (E)forstj og (S)forstj við spurningum Samkeppniseftirlitsins um samskipti þeirra í kjölfar húsleitar.
13369. Svo sem fram kemur í ákvörðun þessari greiða slík tengsl og samskipti götu samráðs, sérstaklega þegar þau eiga sér stað á milli háttsettra starfsmanna og stjórnenda, og stendur því óhaggað það mat Samkeppniseftirlitsins að tengsl (E)forstj og (S)forstj hafi auðveldað framkvæmd samráðs Eimskips og Samskipa. Í því sambandi áréttar Samkeppniseftirlitið að miklu máli skiptir að forsvarsmenn Eimskips og Samskipa leyndu upplýsingum um þessi samskipti í skýrslu skv. 19. gr. samkeppnislaga.
13370. Væri raunveruleikinn sá sem Samskip bera fyrir sig í athugasemdum við AI hefðu (E)forstj og (S)forstj augljóslega getað sagt rétt til um það við skýrslutöku, í stað þess að afvegaleiða Samkeppniseftirlitið með þeim yfirlýsingum að engin samskipti hefðu verið eða væru á milli þeirra.
13371. Líkt og fram kemur í kafla 7.1 sendi (S)forstj tvo tölvupósta í kjölfar ráðningar (E)forstj 20. maí 2008 sem sýna fram á tengsl þeirra. Samskip mótmæla túlkun Samkeppniseftirlitsins á umræddum tölvupóstum.
13372. Annars vegar er um að ræða tölvupóst sem (S)forstj sendi 20. maí 2008 til (S)aðaleig-stjform-SH og (S)stjform-S, þar sem hann lýsti þeirri skoðun sinni að meiri mykt myndi fylgja forstjóratið (E)forstj og draga myndi úr hörkunni. Samskip halda því fram í athugasemdum sínum að „*harkan*“ vísi frekar til þess að Eimskip hefði áður verið áhættusækið og gengið fram af mikilli hörku í kaupum á fyrirtækjum, ráðist í starfsemi erlendis á nánast sömu mörkuðum og Samskip og stækkað hratt, sem hafi leitt til fjárhagslegra vandræða. Því hefðu Samskip talið að aðrar áherslur yrðu í rekstri Eimskips við þessa breytingu, og nýir stjórnendur Eimskips myndu byggja félagið upp af meiri auðmýkt.⁶⁴⁶¹
13373. Hins vegar var um ræða tölvupóst sem (S)forstj sama dag til (S)stjórnarm-fjármstj, (S)forstj-frystig og (S)frkvstj-MCL frá 20. maí 2008 þar sem (S)forstj kvaðst þekkja (E)forstj vel. („*I know [(E)forstj] well through the years*“). Halda Samskip því fram um að sé ræða tilvísun til starfa (E)forstj í þágu Eimskips. (S)forstj hafi því þekkt til hans, en enginn vinskapur væri á milli þeirra.⁶⁴⁶²
13374. Ekki er unnt að fallast á þessar skýringar Samskipa. Vísast hér til umfjöllunar í kafla 7.1.1 um upplýsingagjöf (E)frkvstj-fjárm 10. september 2013. (E)frkvstj-fjárm var staðgengill (E)forstj framkvæmdastjóri yfir fjármála- og stjórnunarsviði og hafði starfað hjá Eimskip frá árinu 1999. Lýsti (E)forstj honum sem sinni „*hægri hönd*“. Kom þetta fram:

SE⁶⁴⁶³ [...] veistu til þess að helstu stjórnendur Eimskipa séu í samskiptum við hérna helstu stjórnendur Samskipa eða starfsmenn Samskipa?

⁶⁴⁶¹ Mgr. 486 – 487 í athugasemdum Samskipa við AI.

⁶⁴⁶² Mgr. 485 í athugasemdum Samskipa við AI.

⁶⁴⁶³ Samkeppniseftirlitið.

(E)frkvstj-fjárm Ég veit um, ég veit um einhver samtöl manna á milli skilurðu eða veit að menn þekkjast, það er klárt.

SE Menn þekkjast?

(E)frkvstj-fjárm Já já, ég veit að það eru, það eru starfsmenn hér sem að þekkjast starfsmenn inni í Samskip, það er þannig sko.

SE Geturðu nefnt nöfn?

(E)frkvstj-fjárm Ég veit, ég veit náttúrulega um að [(E)forstj] þekkir einhverja, ég meina [(E)forstj] og [(S)forstj] þekkjast held ég og [(E)frkvstj-sala/þj] og þeir þekkjast einhverja þarna og já, ég hugsa að það séu, ég hugsa að ég sé svona sá eini sem að þekki eitthvað lítið þarna inn sko.⁶⁴⁶⁴

13375. Einnig vísast hér til umfjöllunar í kafla 7.1.1 um upplýsingagjöf (S)forstj og (E)forstj gagnvart Samkeppniseftirlitinu og við skýrslutöku hjá lögreglu. Sýnir umfjöllun í þeim kafla að (E)forstj og (S)forstj hafi í skýrslum sínum frá september 2013 viljað með ósannindum leyndu umræddum samskiptum sínum og fyrirtækjanna sem þeir stýrðu. Sú launung hélt áfram við rannsókn málsins hjá Samkeppniseftirlitinu og í skýrslugjöf hjá lögreglu. Þá er ekki fullt samræmi sjónarmiðum Samskipa og skýringum (S)forstj og (E)forstj.

13376. Sú skýring Samskipa að (S)forstj hafi í tölvupóstinum til (S)aðaleig-stjform-SH og (S)stjform-S einungis átt við að draga myndi úr áhættusækni Eimskips og erlendri starfsemi er ekki í samræmi við samtímagögn. Mikilvægt er að horfa til þess að aðeins nokkrum dögum eftir að framangreind ummæli (S)forstj féllu, um komandi „mýkt“ með (E)forstj í forstjórastól Eimskips, hófst undirbúningur og framkvæmd fyrirtækjanna á auknu samráði þeirra, sem varði um langt árabil. Framangreind ummæli (S)forstj skulu metin með hliðsjón af þeirri atburðarás. Tölvupóstur (S)forstj sýnir greinilega að hann taldi þekkjast (E)forstj nægilega vel til að geta sagt til, í tölvupósti til yfirboðara sinna, um líklega stefnu sem hann muni taka. Jafnframt er mikilvægt er að lesa tölvupóstinn með hliðsjón af hinum tölvupósti (S)forstj þann dag þar sem beinlínis sagðist þekkjast (E)forstj vel.

26.1.2.2. Um samskipti forstjóra Eimskips við forstöðumann útflutningsdeildar Samskipa og yfirmann Samskipa í Norður-Ameríku

13377. Í mgr. 496 – 499 í athugasemdum Samskipa við AI fjallar fyrirtækið um tengsl (E)forstj, (S)forstö-útfli og (S)frkvstj-N-Am, sbr. umfjöllun Samkeppniseftirlitsins í kafla 7.1.3 og 13. Í athugasemdum Samskipa kemur fram að einungis hafi verið um persónuleg samskipti að ræða. Eini tilvitnaði tölvupósturinn sem tengist starfsemi fyrirtækjanna sé frá 24. nóvember 2010, þar sem (S)forstö-útfli hafi verið að koma á tengslum á milli eftirmanns síns, (S)frkvstj-N-Am, og (E)forstj. Hvað þann fund varðar hafi hann „annaðhvort“ verið persónulegs eðlis eða snúist um framkvæmd Ameríkusamningsins. Að sögn Samskipa geti fyrirtækið ekki sýnt fram á hvað hafi verið rætt á fundinum. Í athugasemdum Samskipa við AII gerir fyrirtækið lítið úr því að (E)forstj og (S)forstö-útfli hafi verið vinir á Facebook og átt samskipti á forritinu.⁶⁴⁶⁵ Byggja Samskip á því að Samkeppniseftirlitið leggi ekkert fram varðandi það hvort samskipti (E)forstj og (S)forstö-útfli hafi verið um málefni fyrirtækjanna, hvað þá að þau væru ólöglegt.

13378. Varðandi athugasemd Samskipa um að einungis hafi verið um persónuleg samskipti að ræða vísast til kafla 13. Líkt og þar greinir geta slík tengsl m.a. gert það að verkum að traust sé eflit milli samráðsfyrirtækja. Er það einkum mikilvægt í ljósi þess að um er að ræða annars vegar forstjóra og hins vegar forstöðumann útflutningsdeildar Samskipa og yfirmann Samskipa í Norður-Ameríku. Þá skiptir

⁶⁴⁶⁴ Endurrit af skýrslu [...] hjá Samkeppniseftirlitinu þann 10.09.2013.

⁶⁴⁶⁵ Mgr. 65- 67 í athugasemdum Samskipa við AI.

miklu máli að ekki voru veittar fullnægjandi upplýsingar í munnlegri upplýsingagjöf. Á það einkum við um (E)forstj sem veitti rangar upplýsingar um samskipti hans við (S)forstö-útfl. Má í því sambandi m.a. vísa til þess að þeir ræddu saman á Facebook þann 4. ágúst 2013 og fóru saman út að borða um kvöldið, auk þess sem þann 7. september 2013 átti sér stað símtal milli (S)forstö-útfl og (E)forstj. Var ekki upplýst um þessi samskipti í munnlegri upplýsingagjöf (E)forstj fáeinum dögum síðar. Vísast hér einnig til umfjöllunar í kafla 8.2.4 og 8.4 um fund (E)forstj og (S)frkvstj-N-Am 25. júní 2008 og atvik í kjölfarið. Einnig vísast til umfjöllunar í kafla 14.33.8 um fund (E)forstj og (S)frkvstj-N-Am 24. nóvember 2010.

26.1.2.3. Um samskipti forstjóra Samskipa við framkvæmdastjóra alþjóðasviðs Eimskips

13379. Samskip hafna því í athugasemdum sínum að (S)forstj og (E)frkvstj-alþjv hafi átt í vinnutengdum samskiptum.⁶⁴⁶⁶ Að sögn Samskipa hefðu samskipti þeirra verið persónulegs eðlis og í samræmi við upplýsingar sem veittar voru í skýrslutöku þeirra hjá Samkeppniseftirlitinu.
13380. Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á það að skýrslugjöf (E)frkvstj-alþjv og (S)forstj hafið verið rétt, enda benda samtímagögn til annars. Hvorugur þeirra upplýsti t.a.m. um vinnuhópin sem þeir sátu saman í samkvæmt „Nýtt upphaf“ glærुकyningunni sem (E)frkvstj-alþjv sjálfur útbjó að kvöldi 8. júní 2008, sbr. umfjöllun í kafla 7.3 og áfram.
13381. Líkt og rakið í ákvörðun voru (E)frkvstj-alþjv og (S)forstj auk þess í samskiptum í gegnum svokallað „SINTERKLAAS FEEST“ sem var árlegur viðburður sex hjóna. Auk þeirra var STS í hópnum, en hann starfaði hjá Eimskip til langs tíma, varð forstöðumaður á Evrópusviði Eimskips og í september 2008 var greint því að hann hefði verið ráðinn sem framkvæmdastjóri hjá Eimskip og væri orðin í „hópi lykilstjórnenda félagsins“. Hann tók síðan við starfi yfirmanns á skrifstofu BWS í Reykjavík á árinu 2010. Jafnframt var (S)starfsm-fyrirv. hluti af hópnum, en hann hafði um árabíl starfað sem yfirmaður hjá Samskipum en var forstöðumaður landflutninga Eimskips frá september 2008 til ársloka 2009, þegar hann lét af störfum hjá Eimskip.
13382. Við skýrslutöku hjá lögreglu upplýsti (E)frkvstj-alþjv einnig aðspurður um það að (S)frkvstj-innanl hefði jafnframt verið í umræddum Sinterklaas vinahópi þegar þeir bjuggu allir í Hollandi. Var því umræddur vinahópur samsettur að miklu leyti af hátt settum starfsmönnum Samskipa, Eimskips og BWS.
13383. Í athugasemdum við AII mótmæla Samskip því að matarboð Sinterklaas vinahópsins, sem innihélt m.a. (S)forstj, (E)frkvstj-alþjv, (S)starfsm-fyrirv. og starfsm-BWS hjá BWS, hafi skapað vettvang til ólögmeðtra samskipta.⁶⁴⁶⁷ Gögn um m.a. samskipti í tengslum við boðið og tímasetningar eigi ekki að vera meðal gagna málsins. Þá vísast jafnframt til fyrri athugasemda Samskipa um viðræður Eimskips og Samskipa við BWS. Að sögn Samskipa hefðu málefni Smyril Line aldrei verið rædd í matarboðunum.
13384. Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á framangreint. Vísast sérstaklega til umfjöllunar í kafla 20.9.10 þar sem rökstutt er að (E)frkvstj-alþjv og STS hefðu rætt viðskiptatengd málefni í tengslum við Sinterklaas viðburð í desember 2012. Þá segir jafnframt því að sama dag hefði STS sent tölvupóst til hópsins um fyrirhugaðan viðburð ásamt því að (S)forstj og STS heyrðust varðandi samninga BWS og Smyril.
13385. Þá er af gögnum málsins ljóst að innan við tveimur sólarhringum eftir matarboð vinahópsins í desember 2012 sendu bæði (E)frkvstj-alþjv og (S)forstj tölvupósta varðandi verðhækkunarir. Að kvöldi sunnudagsins 9. desember 2012 sendi (S)forstj tölvupóst á sjálfan sig en gögn þessa máls sýna að hann gerði það gjarnan til minnis fyrir sig. Þar kom m.a. fram; „hækka verð“. Að morgni mánudagsins 10. desember 2012 sendi (E)frkvstj-alþjv tölvupóst til samstarfsmanna með heitinu „Verðhækkun“. Er þetta

⁶⁴⁶⁶ Mgr. 500 – 501 í athugasemdum Samskipa við AI.

⁶⁴⁶⁷ Mgr. 50 – 51 í athugasemdum Samskipa við AII.

nánar rakið í kafla 14.54.4. Ber og að áréttu að (S)forstj og (E)frkvstj-alþjvs voru meðlimir í vinnuhópnum sem stofnaður var til að vinna að framkvæmd samráðsverkefnisins. Virt saman við önnur gögn málsins bendir þetta að mati Samkeppniseftirlitsins sterklega til þess að málefnið hafi verið rætt í umræddu matarboði.

13386. Vísast sem fyrr jafnframt um framangreint til þýðingu slíkra tengsla m.t.t. að trausti og hollustu sé komið á og viðhaldið í samráði keppinauta.

26.1.2.4. Um samskipti forstjóra Samskipa o.fl. við framkvæmdastjóra Eimskips í Hamborg

13387. Í mgr. 31- 33 í athugasemdum við AII mótmæla Samskip ályktun Samkeppniseftirlitsins um að (S)forstö-útfli, (S)forstö-innfl1 og (S)forstj hafi leynt tengslum og samskiptum sínum við (E)frkvstj-Þýskal þegar þeir gáfu skýrslu til Samkeppniseftirlitsins. Að mati Samskipa ættu öll samskiptin sér eðlilegar skýringar og byggðu á persónulegum vinatengslum. Þá hafi þeir ekki leynt tengslunum heldur hafi þeir ekki tengt samskipti sín við (E)frkvstj-Þýskal við rannsókn Samkeppniseftirlitsins, þar sem að (E)frkvstj-Þýskal hafi verið orðinn starfsmaður N1 á þeim tíma.

13388. Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á þetta. Í fyrsta lagi upplýstu Samskipa ekki um þessi tengsl og samskipti við skýrslugjöf skv. 19. gr. samkeppnislaga, þar sem skýrlega var óskað eftir upplýsingum um öll samskipti. Í öðru lagi var ekki vikið að þeim í svörum við upplýsingabeiðni Samkeppniseftirlitsins um samskipti skv. 19. gr. Það var ekki fyrr en í athugasemdum við frummat Samkeppniseftirlitsins sem vikið er að þessu og á því byggt að framsetning eftirlitsins sé ómálefnaleg. Á þetta er ekki unnt að fallast. Sé horft á málið og gögn þess með heildstæðum hætti og þau miklu tengsl og samskipti sem ekki var greint frá við skýrslugjöf, og e.a. ekki í svörum við upplýsingabeiðni, er að mati Samkeppniseftirlitsins ljóst að verið var að leyna samskiptunum. Þá er ótrúverðugt að umræddum starfsmönnum hefði ekki hugkvæmst að minnast á tengsl sín við (E)frkvstj-Þýskal þar sem hann hafi verið orðinn starfsmaður N1, enda gerðist það einungis á árinu 2013 og augljóslega var verið að spyrja um samskipti yfir lengra tímabil en það.

26.1.2.5. Um samskipti framkvæmdastjóra sölu og þjónustu hjá Eimskip við stjórnendur Samskipa

13389. Líkt og fram kemur í ákvörðun þessari, sbr. m.a. kafla 13, voru tengsl og samskipti á milli (E)frkvstj-sala/þj, (S)forstö-útfli og (S)frkvstj-Jóna á rannsóknartímabili málsins. Voru (E)frkvstj-sala/þj og (S)forstö-útfli m.a. vinir á Facebook. Í athugasemdum Samskipa kemur m.a. fram að þeir hafi aldrei átt í samskiptum sín á milli í gegnum miðilinn.⁶⁴⁶⁸ Þá hafi þeir einungis átt í samskiptum vegna Norður-Ameríku samningsins. Því sé skýrslugjöf (S)forstö-útfli rétt og samskiptin lögmæt. Ekki er fjallað sérstaklega um samskipti (E)frkvstj-sala/þj og (S)frkvstj-Jóna.

13390. Samkeppniseftirlitið fellst ekki á framangreint. Um samskipti keppinautanna í tengslum við verkþætti í „Nýtt uppha“ verkefninu er ítarlega fjallað í m.a. kafla 14 og 16 og vísast til þessa, sbr. einnig kafla 13.

13391. Hvað Facebook vináttu þeirra varðar er með engu móti hægt að segja til um hvort þeir hafi eða hafi ekki haft samskipti á þeim vettvangi, en (E)frkvstj-sala/þj sá ástæðu til að senda (S)forstö-útfli vinabeiðni þann 23. október 2010. Í skýrslugjöf (E)frkvstj-sala/þj skv. 19. gr. samkeppnislaga var hann jafnframt sérstaklega spurður að því hvort hann ætti í einhverjum samskiptum við starfsmenn, viðskiptavini eða samkeppnisaðila á Facebook. Svaraði (E)frkvstj-sala/þj því að hann væri ekki mikið með samstarfsaðila á Facebook, og að hann notaði forritið bara í tengslum við fjölskyldu og vini, án þess að upplýsa um að (S)forstö-útfli væri einn þeirra.

⁶⁴⁶⁸ Mgr. 48 – 49 í athugasemdum Samskipa við AII.

26.1.2.6. Um samskipti fjögurra stjórnenda hjá Samskipum og Eimskipum

13392. Í athugasemdum Samskipa við AII er fjallað um tengsl (S)forstö-innfl1, (S)stjórnarm-S og SH, (E)viðskstj2 og (E)sölustj-innanl2.⁶⁴⁶⁹ Segir að um sé að ræða vini sem áður hefðu allir unnið saman í innflutningsdeild Eimskips. Tilvísuð samskipti eigi flest rót að rekja til þess vinskapar. Samkvæmt Samskipum hafi vinnutengd samskipti um „Chep pallettu“ í alla staði verið eðlileg.
13393. Samkeppniseftirlitið rifjar hér upp að (S)forstö-innfl1 hafði starfað áður hjá Eimskip með (E)viðskstj2 og (E)sölustj-innanl2. (E)viðskstj2 var viðskiptastjóri hjá innflutningsdeild Eimskips. Bæði (S)forstö-innfl1 og (E)viðskstj2 komu þannig að tilboðsgerð gagnvart mikilvægum viðskiptavinum Eimskips og Samskipa í innflutningi en samráðið tók helst til þeirra viðskiptavina. (E)sölustj-innanl2 var starfsmaður í landflutningadeild Eimskips og kom t.d. að útboði Ölgerðarinnar á árinu 2009 en fjallað er um atvik tengd því útboði í kafla 14.3. Fjórði þátttakandinn í þessum reglubundnu samskiptum var (S)stjórnarm-S og SH. Hann settist í stjórn Samskipa hf. í byrjun ágúst 2010 og í stjórn Samskipa Holding í september sama ár. Sat (S)stjórnarm-S og SH í þessum stjórnnum út rannsóknartímabilið.
13394. Fyrirliggjandi gögn staðfesti mikil samskipti og kunningsskap milli m.a. aðila sem komu að tilboðsgerð við stóra viðskiptavini hjá hvoru fyrirtækinu um sig. Líkt og eftirlitið hefur áður bent á geta slík tengsl m.a. gert það að verkum að traust sé eft milli samráðsfyrirtækja.

26.1.2.7. Um sjávarútvegssýningar

13395. Líkt og fram kemur í kafla 12 voru helstu stjórnendur Eimskips og Samskipa iðulega viðstaddir sjávarútvegssýningar erlendis, einkum í Brussel og Boston. Samskip benda í athugasemdum sínum á að það sé ekki ólöglegt fyrir starfsmennina að hittast og sjást á sýningum sem þessum.⁶⁴⁷⁰ Ekkert gefi til kynna að þær hafi verið grundvöllur ólögmætra samskipta. Þá sé ekkert óeðlilegt við samskipti (E)frkvstj-þýskal og (S)forstö-útf1, auk þess sem ekki hafi orðið af fyrirhugaðri ferð (S)forstö-útf1 til Hamborgar. Þá sé ekki ólögmætt að (E)frkvstj-sala/þj hafi rekist á starfsmenn Jóna á sjávarútvegssýningu í Boston.
13396. Líkt og fram kemur í umræddri umfjöllun eru slíkar sýningar eðli málsins samkvæmt sóttar af mörgum fyrirtækjum. Það er þó að mati Samkeppniseftirlitsins mikilvægt að halda því til haga að vísbendingar eru um að sjávarútvegssýningarnar hafi verið vettvangur samskipta milli Eimskips og Samskipa, e.a. um viðskiptatengd málefni.
13397. Talin eru upp ýmis dæmi um samskipti á milli starfsmanna Samskipa og Eimskip á sýningunum í umfjöllun Samkeppniseftirlitsins í kafla 13. Við það má bæta að (E)forstj og (S)forstö-útf1 stefndu m.a. á að hittast á sjávarútvegssýningunni í Boston árið 2013, samkvæmt samtali á Facebook, sbr. fskj. 1 með athugasemdum Samskipa. Sýnir það og fjöldi samskipta á sýningunum hversu mikil samskipti og sterk tengsl voru á milli stjórnenda fyrirtækjanna. Sem fyrr greinir er um bein samskipti að ræða og ekki ljóst hvað þar fór fram.
13398. Hvað tengsl (E)frkvstj-þýskal og (S)forstö-útf1 varðar vísast til umfjöllunar hér að framan um þýðingu slíkra tengsla lykilstjórnenda.

26.1.2.8. Önnur samskipti og tengsl

13399. Í mgr. 506 í athugasemdum Samskipa við AI fjallar fyrirtækið um tengsl og samskipti (S)frkvstj-innanl og (E)frkvstj-innanl, Segja Samskip að eftir útgáfu andmælaskjals Samkeppniseftirlitsins muni (S)frkvstj-innanl eftir fundi á Mokka með (E)frkvstj-innanl þann 4. júlí 2008. Hafi þar annars vegar verið

⁶⁴⁶⁹ Mgr. 42 – 45 í athugasemdum Samskipa við AII.

⁶⁴⁷⁰ Mgr. 52 – 55 í athugasemdum Samskipa við AII.

rædd málefni Íslandspósts og versnandi efnahagsaðstæður og möguleika á samstarfi milli félaganna í innanlandsflutningum. Ekki hafi verið sérstaklega rætt um samvinnu í einstökum bæjarfélögum. Hafi þeir í framhaldinu borið þetta undir Samkeppniseftirlitið. Að sögn Samskipa muni (S)frkvstj-innanl hins vegar ekki eftir fundi með (E)frkvstj-innanl í Smáralind. Byggja Samskip á því að framangreind samskipti (E)frkvstj-innanl og (S)frkvstj-innanl hafi verið eðlileg og lögmæt.

13400. Samkeppniseftirlitið telur rétt að áréttu að fundur (S)frkvstj-innanl og (E)frkvstj-innanl á Mokka var haldinn föstudaginn 4. júlí 2008, daginn eftir að (S)forstj hafði beint því til (S)frkvstj-innanl að hann þyrfti að fá frá honum aðgerðarlista fyrir helgi vegna „*revised budget*“ í landflutningum. Í kjölfar fundarins útbjó undirmaður (S)frkvstj-innanl skjal þar sem gert var ráð fyrir samráði við Eimskip í landflutningum, sbr. skjalið sem (S)forstö-landfl vistaði 7. júlí og (S)frkvstj-innanl 8. júlí 2008. Á sama tíma hófu (E)frkvstj-innanl og (S)frkvstj-innanl og undirmenn þeirra undirbúning að verðhækkunum og hækkuðu bæði fyrirtækin verð á landflutningum í ágúst 2008. Var þessi fundur (E)frkvstj-innanl og (S)frkvstj-innanl liður í framkvæmd á hinu ólögmeta „*Nýtt upphaf*“ verkefni. Hið sama gildir um fund þessara framkvæmdastjóra í Smáralind þann 17. september 2008. Vísast um þetta til m.a. kafla 8.7, 8.15 og 8.16.7
13401. Um fund (S)frkvstj-innanl og (E)frkvstj-innanl með Samkeppniseftirlitinu er fjallað í kafla 8.19.6 og vísast til þess. Í bréfi Samskipa til Samkeppniseftirlitsins, frá 14. janúar 2016, var greint frá því að (S)forstö-landfl minntist þess að hafa átt samskipti við Eimskip í árslok 2008 eða ársbyrjun 2009. Hafi þau samskipti tengst „*staðbundnum flutningum á Austurlandi*“. Upplýstu Samskip einnig að (S)forstö-landfl minntist „*samskipta sem starfsmenn umbjóðenda míns og Eimskips áttu við forsvarsmenn Samkeppniseftirlitsins vegna þessa haustið 2008.*“ Þegar Samkeppniseftirlitið óskaði eftir nánari útskýringum fjallaði (S)forstö-landfl nánar tiltekið um fund (S)frkvstj-innanl með Samkeppniseftirlitinu, líklega í árslok 2008, sem (E)frkvstj-innanl hafi líka setið, þar sem reifaðar hafi verið hugmyndir félaganna um viðskipti á Austfjörðum.
13402. Líkt og greinir í ákvörðun þessari er það rangt hjá Samskipum að fjallað hafi verið sérstaklega um mögulega samvinnu Eimskips og Samskipa á Austurlandi á fundinum með Samkeppniseftirlitinu þann 16. október 2008. Þá er það einnig rangt hjá Samskipum að umrædd samskipti félagsins við Eimskip vegna Austurlands hefðu átt sér stað eftir 16. október 2008 (sögð hafa átt sér stað „*í desember 2008 eða janúar 2009*“). Umrædd samskipti áttu sér stað í september 2008.
13403. Í kjölfar framangreinds fundar hafi (S)forstö-landfl fengið þau skilaboð að leita samninga við Eimskip um flutninga milli Reyðarfjarðar og Norðfjarðar. Eftir nokkur samskipti greindi (E)svæðisstj1 (E)frkvstj-innanl frá því þann 16. september 2008 að Samskip og Eimskip væru búin að ná samkomulagi um markaðsskiptingu á Austurlandi og daginn eftir hittust (E)frkvstj-innanl og (S)frkvstj-innanl í Smáralind og rætt var um frekara ólögmett samráð milli fyrirtækjanna í landflutningum, sbr. kafla 8.16.7. Það skýtur því skökku við að Samskip taki sérstaklega fram í athugasemdum sínum að ekki hafi verið rætt um samvinnu í einstökum bæjarfélögum á fundi (S)frkvstj-innanl og (E)frkvstj-innanl á Mokka, þegar annað kom fram í svari við upplýsingabeidni samkvæmt 19. gr. samkeppnislaga.
13404. Samskip halda því jafnframt fram að ekki hafi verið kunningsskapur milli (S)forstö-útfl og (E)forstö-útfl, þrátt fyrir samskipti á milli þeirra skv. tölvupósti dags. 30. september 2008. Að mati Samkeppniseftirlitsins má lesa það úr tölvupóstinum að þeir virðist hafa átt samskipti í síma vegna þessa máls skv. efni tölvupóstsins. Má í því sambandi jafnframt vísa til tölvupósts frá (S)forstö-útfl til (E)forstö-útfl mánuði fyrr, þann 28. ágúst 2008, þar sem hann bað (E)forstö-útfl að hringja í sig. Af aðgerðum í framhaldinu má ráða að þeir hafi sannarlega talað saman í síma og rætt um karagjald, sbr. nánari umfjöllun í kafla 8.15.10.

26.1.2.9. Um golfmót Samskipa og Eimskips

13405. Í mgr. 511 – 519 í athugasemdum Samskipa við AI er fjallað um ípróttamót fyrirtækjanna. Segja Samskip að samkeppnislög leggi ekki banni við slíkum samkomum. Viðvaranir (E)frkvstj-lögfr um árleg golfmót Samskipa og Eimskips hefðu lotið að því hvort umrædd mót væru æskileg, ekki hvort þau væru lögmæt. Kjarni málsins að mati Samskipa í þessu sé að persónuleg samskipti séu ekki ólögmæt ef ekkert fari á milli.
13406. Svo sem að framan greinir er hvorki byggt á því í ákvörðun þessari né hefur það verið gert við meðferð málsins að samskipti án tengingar við störf fyrirtækjanna ein og sér feli í sér ólögmæt samskipti sem fari í bága við 10. gr. samkeppnislaga. Samskiptin hafa þó þýðingu í málinu sbr. umfjöllun hér að framan og í kafla 13.
13407. Það er vissulega ekkert sem bannar það að stjórnendur fyrirtækja stundi ípróttir en það getur skapað samráðsvettvang þegar tveir stærstu keppinautar á markaði haldi reglulega, ár hvert, golfmót þar sem starfsmenn þeirra hittist og spili saman. Var það jafnframt þvert á ráðleggingar innanhúslögfræðings Eimskips um að leggja mótin af sökum þess að slík mót búi til samtalsgrundvöll sem geti leitt til samtals um viðskiptaleg málefni. Þá liggja fyrir dæmi um það að helstu stjórnendur félaganna, (E)forstj forstjóri og (S)viðskstj viðskiptastjóri, hafi skipst á viðkvæmum viðskiptalegum upplýsingum þegar þeir hittust á golfvelli sumarið 2008, sbr. kafla 8.3. Eins greindi (E)frkvstj-EimÍsl (S)frkvstj-Jóna frá viðkvæmum viðskiptalegum upplýsingum á golfvelli sumarið 2009, sbr. kafla 13.3.2.
13408. Varðandi samskipti (S)frkvstj-Jóna og (E)frkvstj-EimÍsl þann 24. júní 2009 heldur Samskip því raunar fram að um sé að ræða upplýsingar frá þriðja aðila.⁶⁴⁷¹ Þá hefðu umræddar upplýsingar enga þýðingu fyrir Samskip. Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á framangreint. Efni tölvupóstarins gefur til kynna að þeir hafi átt samtál, enda var (S)frkvstj-Jóna með nákvæmar tölulegar upplýsingar frá (E)frkvstj-EimÍsl og vísar ekki til þess að upplýsingarnar hafi borist frá þriðja aðila.
13409. Mikilvægt er að skoða einnig tíð samskipti og tengsl milli Eimskips og Samskipa með hliðsjón af samtímagögnum málsins í heild sinni sem sýna að fyrirtækin hafi haft með sér samfelld samráð sem hafi haft að markmiði að raska samkeppni í skilningi samkeppnisréttarins. Víða í ákvörðun þessari eru færð rök fyrir því hvernig samskipti á milli tiltekinna starfsmanna eða stjórnenda eru talin hafa verið til þess fallin að auka samstarf félaganna, viðhalda samráðinu og tryggja áframhald þess.
13410. Varðandi athugasemd Samskipa um að viðvaranir (E)frkvstj-lögfr lúti ekki að lögmæti samtalsgrundvallar heldur hvort slíkt sé æskilegt er að mati Samkeppniseftirlitsins eftirtektarverðast að þær viðvaranir, sem og handbók Eimskips um samkeppnisreglur, voru virtar að vettugi. Í tölvupósti (E)frkvstj-lögfr kom m.a. fram að „[...] þegar þú hittir fólk þá byrjar maður að ræða sameiginlegan flöt sem í þessu tilviki er markaðurinn, sölumál, afsláttir o.fl. Það er ekki nokkur leið að við getum verið þess fullviss að aðilar ræði ekki þessi mál – og ég sé enga ástæðu til að búa til þennan samtalsgrundvöll.“ Er það einmitt kjarni málsins að þessi mikilvægu skilaboð voru virt að vettugi.
13411. Í athugasemdum Samskipa við AII er það sjónarmið viðrað að ástæðan fyrir því að (S)forstj hafi sett sig upp á móti keilumóti fyrirtækjanna í febrúar 2008 en hvatt til golfmóta félaganna eftir það vera vegna þess að golfmótið hefði átt sér lengri sögu.⁶⁴⁷² Þá hefði (S)forstj aldrei mætt sjálfur á golfmótið. Að mati Samkeppniseftirlitsins er sú útskýring ekki trúverðug, en mikilvægt er að horfa til þess að í febrúar 2008 var (E)forstj ekki orðin forstjóri og „Nýtt upphaf“ verkefnið ekki til staðar. Því var enn einhver „harka“ á markaðnum. Þegar „mýktin“ kom með (E)forstj breyttist viðhorf (S)forstj. Þá er ekki trúverðug sú

⁶⁴⁷¹ Mgr. 1248 - 1249 í athugasemdum Samskipa við AI og mgr. 663 í athugasemdum Samskipa við AII.

⁶⁴⁷² Athugasemdir Samskipa við andmælaskjal, mgr. 34-37.

fullyrðing að (S)forstj hefði aldrei mætt á golfmót fyrirtækjanna. Lét hann þetta golfmót til sín taka og var skráður til leiks á mótinu 2009, sbr. einnig þessa tölvupósta hans sem fram koma í kafla 7.1.1:

- Þann 13. maí 2009 sendi (S)forstj tölvupóst til undirmanns þar sem sagði: „Ertu á landinu 22. maí, golfmót við Eimskip.“
- Í tölvupósti sem (S)forstj sendi 3. maí 2010 hvatti hann undirmenn sína til þess að hitta og spila golf við starfsmenn Eimskips.
- Á golfmótið 2011 voru skráðir til leiks m.a. (E)forstj, (E)frkvstj-sala/þj og (E)forstö-innfl. Þegar liðsskipan var send út í tölvupósti var tekið fram að veitingar væru í boði Samskipa. Einnig kom fram að það vantaði enn sex leikmenn fyrir Eimskip og hvatti (E)forstj til þátttöku með tölvupósti í framhaldinu: „Þið hin sem uppá vantar - þið verðið að fórna ykkur fyrir félagið og tryggja að bikarinn komi heim. Ég stóla á ykkur.“ Daginn fyrir golfmótið sendi (S)viðskstj tölvupóst til m.a. (S)forstj og greindi honum frá uppstillingu liða Eimskips og Samskipa. Sést af því að (E)forstj, (E)frkvstj-sala/þj og (S)forstö-útfll voru saman í ráshópi. Einnig voru saman í ráshópi lykilstarfsmenn í innflutningi, þ.e. (E)forstö-innfl og (S)viðskstj1.
- Í tölvupósti frá 18. maí 2012 heimilaði (S)forstj að Samskip myndu greiða mótsgjaldið fyrir leikmenn Samskipa í hinu árlega golfmóti gegn Eimskip. (E)forstj sendi tölvupóst og bauð sig sérstaklega fram til þess að spila við Samskip.

13412. Er ljóst að (S)forstj hvatti undirmenn sína, (S)frkvstj-innanl og (S)forstö-millilanda, til þess að mæta í golfmótið. Í athugasemdum sínum byggja Samskip á því að skýringin sé sú að (S)forstj hefði litið á (S)frkvstj-innanl og (S)forstö-millilanda sem sterka golfara og hafi verið að reyna að setja saman „vinningslið“ fyrir golfmótið 2010. Ástæður hvatningarinnar skipta engu máli að mati Samkeppniseftirlitsins, enda sýnir það glögglega breytt viðhorf forstjórans til samskipta við Eimskip að hann hvatti starfsmenn til þátttöku í golfmótinu.

13413. Í athugasemdum sínum halda Samskip því jafnframt fram að tilviljun hafi ráðið því hverjir væru saman í ráshópi í golfmótum fyrirtækjanna. Þrátt fyrir að það sé ekki lyklatríði er vert að halda því til haga að sú fullyrðing er sett fram án þess að leggja fram nokkur gögn því til stuðnings eða útskýra það nánar, en í tilvitnuðum tölvupósti frá Samskipum fylgdi Excel skjal þar sem búið var að raða niður starfsmönnum. Af því Excel skjali má jafnframt ráða að (E)forstj, (E)frkvstj-sala/þj og (S)forstö-útfll voru saman í ráshópi. Einnig voru saman í ráshópi lykilstarfsmenn í innflutningi, þ.e. (E)forstö-innfl og (S)viðskstj1.

26.1.3. Samskiptayfirlit

13414. Í athugasemdum Samskipa gagnrýnir fyrirtækið yfirlit Samkeppniseftirlitsins yfir samskipti. Samskip byggja m.a. á því að samskiptin séu að stórum hluta tilvísanir í persónulegar athafnir starfsmanna. Samskip og Eimskip séu stórir vinnustaðir og aðilar hjá þeim hafi sambærilega menntun, starfsreynslu, eiginleika eða áhugasvið og því allar líkur á að því að hluta starfsfólks fyrirtækjanna hafi átt samleið í lífinu á einhverjum tímapunkti. Þau samskipti sem þó hafi tengst starfsemi fyrirtækjanna hefðu flest varðað viðskipti vegna Norður- Ameríku samningsins eða tilfallandi viðskipti á grundvelli „neyðarsamkomulagsins“, svo og viðskipti í landflutningum og hafnarþjónustu á Reyðarfirði. Um væri að ræða lögmæt viðskipti og samskiptin, sem hefðu verið nauðsynleg vegna viðskiptanna, væru jafnframt lögmæt. Er því mótmælt að samskiptin séu mikilvægur hluti af sönnunarmati og telur Samskip að Samkeppniseftirlitið sé að reyna að skapa tiltekin hughrif varðandi það að samskiptin hafi verið óvenju umfangsmikil og að öllum líkindum ólögmæt.

13415. Yfirlit yfir samskipti starfsmanna Samskipa og Eimskips koma fram í kafla 7.7 og 13. Auk þess sem Samkeppniseftirlitið hefur reifað hér að framan um þýðingu tengsla og samskipta er rétt að hafa í huga að í umræddum samskiptayfirlitum er um að ræða bein samskipti, þ.e. ekki tölvupóstsamskipti. Það liggur því ekki alltaf fyrir hvað fór þar fram, þrátt fyrir að fjöldi dæma sé um að viðkvæmum viðskiptalegum upplýsingum hafi verið miðlað á milli keppinauta í beinum samskiptum eða að félögin hefðu ráðist í tiltekna aðgerðir í kjölfar samskipta. Ber í því sambandi að hafa í huga að gögn sem sýna aðeins samskipti keppinauta (en ekki efni samskiptanna) geta haft mikið gildi við sönnun á ólögumætu samráði, sbr. umfjöllun í kafla 13.⁶⁴⁷³

13416. Þau samskipti sem Samskip vísar hér til tóku m.a. til framkvæmdar á verkþáttum í „Nýtt upphaf“ verkefninu. Það verkefni hafði það að markmiði að raska samkeppni, sbr. m.a. kafla 11. Samkeppniseftirlitið fjallar um þessi samskipti stjórnenda fyrirtækjanna í tengslum við Norður-Ameríku samninginn, „neyðarsamkomulagið“, landflutninga, hafnarþjónustu á Reyðarfirði og önnur atriði málsins í viðeigandi efnisköflum í ákvörðun og vísast til þeirrar umfjöllunar um ólögumæti þeirra. Þó má geta þess að í yfirliti Samkeppniseftirlitsins yfir samskipti má sjá reglulega fundi og tíð samskipti lykilstjórnenda deilda beggja fyrirtækja á tímabilinu. Var um að ræða stjórnendur sem báru ábyrgð á verðlagningu, framboði, flutningakerfum og öðrum samkeppnisþáttum í sjó- og landflutningum og áttu þeir í ítrekuðum samskiptum á megin rannsóknartímabilinu.

26.1.3.1. Um upplýsingagjöf Samskipa og Eimskips

13417. Samskip mótmæla því jafnframt að afhent gögn skv. upplýsingabeiðnum Samkeppniseftirlitsins varðandi samskipti stjórnenda við Eimskip hafi verið ófullnægjandi. Ekki hafi verið mögulegt að afhenda nákvæmari upplýsingar um samskipti.

13418. Á þetta er ekki hægt að fallast. Það er ótrúverðugt að Samskip hafi ekki getað veitt upplýsingar um tiltekin samskipti á milli viðkomandi starfsmanna og stjórnenda, annars vegar við munnlega upplýsingagjöf samkvæmt 19. gr. samkeppnislaga og hins vegar í svörum við upplýsingabeiðni samkvæmt 19. gr. samkeppnislaga, en telji sig geta útskýrt samskiptin í athugasemdum við andmælaskjöl, oft án þess að vísa til nokkurra gagna í því sambandi. Að öðru leyti vísast til kafla 23 um brot Samskipa á 19. gr. samkeppnislaga.

26.2. **Um skipulagningu markaðsaðgerða fyrir árið 2009**

13419. Í mgr. 1335-1337 í athugasemdum Samskipa við AI er á því byggt að ályktanir Samkeppniseftirlitsins um gögn Samskipa frá dögnum fyrir og eftir 7. janúar 2009 séu rangar og því hafnað að fyrirtækið hefði aðeins lagt áherslu á minni viðskiptavinum og ekki sótt í stærri viðskiptavinum vegna þess að „friður“ ætti að ríkja um þá síðarnefndu.

13420. Í fyrsta lagi er vísað til þess að Samskip hafi gert samning við Nathan & Olsen (N&O) í febrúar 2009 sem sýni að ekki hafi verið til staðar samráð um markaðsskiptingu um stóra viðskiptavinum. Í öðru lagi er áréttað að eðlilegar ástæður hafi legið að baki áherslu fyrirtækisins á að afla viðskipta frá litlum og meðalstórum fyrirtækjum. Framlegð af slíkum viðskiptum hafi verið hærri en af viðskiptum við stærri fyrirtæki og áhættan í rekstri jafnframt meiri ef flutningsgeta sé að verulegu leyti nýtt undir fáa en stóra

⁶⁴⁷³ Slík sönnunargögn eru nefnd „communication evidence“. Sjá hér t.d. skýrslu OECD frá 2006, Prosecuting Cartels without Direct Evidence (DAF/COMP/GF (2006)7): „Communication evidence is evidence that cartel operators met or otherwise communicated, but does not describe the substance of their communications. It includes, for example, records of telephone conversations among suspected cartel participants, of their travel to a common destination and notes or records of meetings in which they participated. Communication evidence can be highly probative of an agreement. Almost all of the circumstantial cases described by delegations included communication evidence; in some the evidence was compelling.“

viðskiptavini. Þá er það mat Samskipa að Samkeppniseftirlitið tengi saman óskylda atburði í rekstri fyrirtækisins til að styðja við ályktanir sínar um samráð.

13421. Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á framangreind sjónarmið Samskipa. Fjallað er um umrædd gögn fyrir og eftir 7. janúar 2009 í kafla 10, sbr. kafla 10.6 og vísast til þeirrar umfjöllunar.
13422. Í tilefni af athugasemdum Samskipa um atvik í tengslum við N&O vísast til kafla 14.5 í ákvörðun en þar er rakið að atvik í tengslum við flutning N&O til Samskipa hafi hvorki falið í sér frávik frá hinu ólögmeta samráði né sýni að hið samfellda samráð hafi ekki verið til staðar. Viðskiptin voru ekki skilgreind sem birtingarmynd samkeppni af hálfu Samskipa heldur sem einhvers konar „leiðrétting“ vegna þeirrar ákvörðunar Aðfanga í apríl 2008, þ.e. fyrir meginsamráðstímabilið, að færa viðskipti sín frá Samskipum til Eimskips. Þess vegna var rætt um „ró“ í samkeppni á þessum tíma og er lýsandi að Samskip áætluðu að ná annaðhvort N&O eða Innes til sín í viðskipti en ekki báðum fyrirtækjunum. Eftir þessa „leiðréttingu“ var hegðun Samskipa eftir sem áður sú að sækja ekki á mikilvæga viðskiptavini Eimskip, þ. á m. Innes.
13423. Niðurstaða þessa máls byggir á heilstæðu mati á gögnum málsins, þ. á m. í upphafi janúarmánaðar 2009. Fyrir liggur að á fundi framkvæmdastjórnar Samskipa að morgni 7. janúar 2009 átti t.a.m. að ræða „strategí(u) á markaði“. Stjórnendur Eimskips og Samskipa hittumst síðan á fundi sama dag á eins og hálf tíma fundi milli kl. 13-14:30. Strax að loknum fundinum var haldinn innanhússfundur hjá Samskipum undir heitinu „Markaðurinn“ og tveimur dögum síðar var fjallað um þá áherslu Samskipa að fara skyldi í markaðssókn á minni viðskiptavini Eimskips. Í skjali frá Eimskip, dagsettu sama dag, var fjallað um markmið innflutningsdeildar fyrirtækisins og boðað að viðhalda ætti markaðshlutdeild en auka hlutdeild í búslóðaflutningum, sem voru minni viðskiptavinir í flutningsþjónustukaupum.
13424. Í mgr. 1335-1337 í athugasemdum Samskipa við AI er fjallað um tölvupóst (S)forstö-innfl1 frá 9. janúar 2009 en í honum kom fram að markaðssókn Samskipa hafi átt að beinast gegn „minni viðskiptavinum“. Byggja Samskip á því að eðlilegar ástæður hafi legið að baki áherslu fyrirtækisins á að afla viðskipta frá litlum og meðalstórum fyrirtækjum. Framlegð af slíkum viðskiptum hafi verið hærri en af viðskiptum við stærri fyrirtæki og áhættan í rekstri jafnframt meiri ef flutningsgeta væri að verulegu leyti nýtt undir fáa en stóra viðskiptavini.
13425. Sjónarmið Samskipa um mikilvægi „minni viðskiptavina“ eru ekki í samræmi við gögn málsins. Í ákvörðun Samkeppniseftirlitsins er víða fjallað um að viðskipti við tiltölulega fáa en stóra viðskiptavini skipti langmestu máli fyrir afkomu fyrirtækjanna. Þá hafa Samskip sjálf byggt á því í erindum sínum til Samkeppniseftirlitsins að mikilvægi stærstu viðskiptavina fyrirtækisins sé slíkt að ef fyrirtækið myndi missa viðskipti við þá myndi það ganga „mjög nærri rekstrargrundvelli fyrirtækisins“.⁶⁴⁷⁴ Þessi sjónarmið Samskipa eru jafnframt í ósamræmi við ummæli í mgr. 1265 í athugasemdum fyrirtækisins við AII en þar segir að „verulegt hagræði [sé] almennt af reglubundnum og umfangsmiklum viðskiptum.“ Engar greiningar eða gögn hafa verið lögð fram af hálfu Samskipa sem hrekja fyrrgreind samtímagögn eða þær staðhæfingar sem hafa komið fram í erindum fyrirtækisins til eftirlitsins. Enginn vafi er því um að til lengri tíma litið skiptu viðskipti við stóra viðskiptavini miklu fyrir afkomu Samskipa. Hvort tveggja Eimskip og Samskip leituðust við að festa slík viðskipti til lengri tíma í því skyni að tryggja festu í magni í skip sín og tryggja þannig tekjur á móti föstum kostnaði fyrirtækjanna. Þótt framlegð á hverja flutningseiningu kunni að vera hærri í viðskiptum fyrirtækjanna við minni viðskiptavini er magn frá slíkum viðskiptavinum aftur á móti hverfulla og því ekki jafn mikilvægt fyrirtækjunum og afkomu þeirra til lengri tíma litið.

⁶⁴⁷⁴ Afritað tölvuskjal frá Samskipum. „ABC greining -97“. Fannst vistað á heimasvæði [...] 17.02.2008, kl. 17:08.

13426. Mótmæli Samskipa um að „friður“ hafi ríkt um viðskipti stærri viðskiptavina eru jafnframt í ósamræmi við viðurkenningu Eimskips þess efnis að fyrirtækið hafi haft samráð við Samskip um takmörkun á flutningsgetu og um skiptingu á stærri viðskiptavinum í sjó- og landflutningum.
13427. Í mgr. 799-805 í athugasemdum Samskipa við AII er ályktunum Samkeppniseftirlitsins um ólögmætt samráð á innanlandsmarkaði mótmælt. Telja Samskip að glærुकyningin „Innanlandssvið“ frá 26. janúar 2009 sýni ekki markaðssókn Eimskips með tæmandi hætti. Vísa Samskip til þess að á markmiðsskjali fyrirtækisins hafi verið skráð „Sókn á markaði“.
13428. Ekki er unnt að fallast á útskýringar Samskipa á umræddum innanhússgögnum Eimskips. Vísast til umfjöllunar í kafla 14.1.2 í ákvörðun þar sem útskýrt er að verkefnið „Sókn á markaði“ hafi ekki verið skráð sem lykilhugmynd. Verkefni sem fólst í að þekkja markaðinn og viðskiptavininn betur var hins vegar skráð sem lykilhugmynd á lista (E)frkvstj-innan en í því fólst m.a. að „Hlúa betur að núverandi kúnnum. Dýrara að sækja nýja.“ Af þessu er ekki hægt að ráða að Eimskip hafi stefnt að sókn á viðskiptavinum Samskipa á landflutningamarkaði. Þá skal bent á að samtímagögn í málinu benda alls ekki til þess að slík sókn hafi átt sér stað og hafa Samskip ekki lagt fram gögn sem sýna fram á það. Þvert á móti sýna gögn málsins að fyrirtækin hafi haldið að sér höndum og viðhaldið eða hækkað verð, án sjáanlegs ótta við samkeppnisleg viðbrögð keppinautarins. Þannig var gert ráð fyrir áframhaldandi frið og ró á innflutnings- og landflutningamarkaði. Samtímagögn sýna þannig að samráð fyrirtækjanna raskaði æskilegri óvissu á innflutnings- og landflutningamarkaði sem gerði fyrirtækjunum kleift að halda verði upp eða hækka það. Að lokum vísast til þess að Eimskip hefur viðurkennt að hafa átt í ólögmætu samráði við Samskip landflutningamarkaði, annars vegar með skiptingu á mörkuðum eftir stærri viðskiptavinum og hins vegar um landflutningaþjónustu á flutningaleiðum og skiptingu á mörkuðum á tilteknum flutningaleiðum, sbr. sátt Eimskips, dags. 16. júní 2021. Athugasemdir Samskipa hrófla því ekki að háttsemi Samskipa fór gegn 10. gr. samkeppnislaga og 53. gr. EES-samningsins.
13429. Í mgr. 803 í athugasemdum Samskipa við AII er því mótmælt að glærुकyning Eimskips frá 26. janúar 2009 og önnur samtímagögn bendi til samráðs Samskipa við fyrirtækið. Þó fyrirtæki meti það farsælla að hlúa að viðskiptavinum sínum í stað þess að sækja nýja, sé það ekki vísbending um samráð keppinauta. Þá sé góður rekstrarárangur Flytjanda á árinu 2009 að mati Samskipa heldur ekki vísbending um samráð. Eimskip hafi unnið í mörgum þáttum í rekstri fyrirtækisins sem hafi bætt afkomu fyrirtækisins. Samskip benda jafnframt á að í gögnum Eimskips sé vísað til harðrar samkeppni í vörudreifingu og að vörudreifing sé hluti af innanlandsflutningum. Það sýni fram á að ekkert samráð hafi verið til staðar.
13430. Ekki er unnt að fallast á þessar skýringar Samskipa. Í þessu sambandi skal hafa í huga að fyrirtæki er heimilt með sjálfstæðum hætti að ákveða að verjast og halda sinni markaðshlutdeild. Á hinn bóginn geta fyrirtæki á virkum samkeppnismarkaði ekki haft vissu um að geta jafnframt hækkað verð í slíkri varnarbaráttu. Um þetta eru samtímagögn einnig skýr en þremur dögum áður en (E)forstj tók við forstjórástóli Eimskips 20. maí 2008 sýna gögn Samskipa að fyrirtækið ráðgerði að mæta fyrirhuguðum efnahagssamdrætti með samkeppni, sókn á mikilvæga viðskiptavinum Eimskips og að verð myndi lækka, sbr. kafla 6.7.6. Eftir að samráð fyrirtækjanna hófst nokkrum dögum síðar hurfu öll ummerki í samtímagögnum um slíkra samkeppnisaðgerðir. Þvert á móti sýna gögnin að Samskip og Eimskip, án nokkurs ótta um samkeppnisleg viðbrögð hvors annars, gerðu ráð fyrir að halda öllum viðskiptavinum sínum og á sama tíma hækka verð. Þau samtímagögn Eimskips sem rakin eru í kafla 14.1.2 eru hluti af fjölmörgum samtímagögnum sem horft er til í þessu sambandi og endurspeglar samfelld samráð fyrirtækjanna og það hafi verið virt á þessum tíma, árið 2009.
13431. Varðandi athugasemdir Samskipa um umfjöllun í glærुकyningu Eimskips frá 26. janúar 2009 um góða rekstrarafkomu þá leggur Samkeppniseftirlitið ríka áherslu á að samráð Samskipa og Eimskip hafði það

að markmiði að raska samkeppni í skilningi samkeppnisréttarins. Um brot er því að ræða alveg án tillits til þess hvort sýnt sé fram á að samráðið hafi raskað samkeppni í raun, sbr. umfjöllun í kafla 4. Í þessu máli er því ekki lagt mat á hvaða fjárhagslega ábata eða ávinningi samráðið í raun skilaði fyrirtækjunum. Þetta er kjarnaatriði í málinu.

13432. Á hinn bóginn er málefnalegt í samráðsmáli sem þessu að fjalla um samtímagögn fyrirtækjanna sjálfra sem fjalla um góða afkomu og jafnvel ánægju stjórnenda með hana eða þar sem aðgerðir sem féllu undir samráð fyrirtækjanna eru sett fram sem liður í því að hafa skilað bættri eða jafnvel metafrömu fyrirtækjanna. Ekkert í athugasemdum Samskipa breytir framangreindu.
13433. Varðandi athugasemdir Samskipa um markað fyrir vörudreifingu þá áréttar Samkeppniseftirlitið að í máli þessu er horft til gagna sem sýna allt aðra markaðshæðun Samskipa og Eimskips á þeim markaði í samanburði við háttsemi þeirra á land- og sjóflutningum þar sem samráð þeirra ríkti. Á markaði fyrir vörudreifingu ríkti þannig frekar samkeppni og meiri óvissa um viðbrögð keppinauta. Hafa ber í huga að það voru fleiri keppinautar en Eimskip og Samskip á markaði fyrir vörudreifingu, þ.e. minni fyrirtæki, einyrkjar og Íslandspóstur. Þessir keppinautar veittu fyrirtækjunum þess vegna aðhald sem hvorki var til staðar í sjóflutningum né landflutningum. Kemur þetta skýrt fram í samtímagögnum, sbr. kafla 14.1.2 og víðar. Er þetta talin meginorsök þess að Samskip gátu ekki, með samráði við Eimskip, komið á samráði á markaði fyrir vörudreifingu eða vöruhúsaþjónustu.
13434. Í mgr. 754 og áfram í athugasemdum Samskipa við AII er ályktunum Samkeppniseftirlitsins um verkefnalista sem varð til út frá fundarpunktum sem voru teknir saman á forstöðumannafundi þann 15. janúar 2009 mótmælt. Líkt og rakið er í kafla 14.1.3 í ákvörðun vekur það athygli hvaða verkefnum var eytt af umræddum verkefnalista. Að sögn Samskipa var um „*hugarflugsfund*“ að ræða þar sem fundarmönnum var falið að setja niður á blað allar hugmyndir sem upp komu í umræðuhópnum um hvernig Samskip gætu brugðist við svörtum horfum í efnahagslífinu. Aðeins hafi verið um óútfærðar hugdettur að ræða. Allar hugmyndir hefðu verið settar niður á blað sem hafi orðið ítarlegt og því sé ekki hægt að túlka upphaflega útgáfu af samantektinni sem einhvers konar aðgerðaráætlun af hálfu Samskipa.
13435. Í þessu sambandi benda Samskip í mgr. 763 á það að ekki hafi öll „*blámerkt*“ verkefni verið fjarlægð af verkefnalistanum. Að mati Samskipa lítur Samkeppniseftirlitið framhjá því að í verkefnalistanum hafi á endanum verið atriði sem sýni samkeppni á markaðnum. Halda Samskip því fram að þetta sýni að fyrirtækið hafi haft til skoðunar sókn í mikilvæga viðskiptavinum Eimskips. Þannig hafi t.a.m. staðið eftir eftirfarandi tvö verkefni:
- „*Innflutningur haldi áfram að kortleggja markaðinn og skoða hvar við getum náð í aukna flutninga*“
 - „*Nýir viðskiptavinir í INNF: Nathan & Olsen. Bæði í Innf og land. Samningur við Vífilfell opinn í maí og þarf að halda honum. Reyna við Ölgerðina.*“
13436. Þá er á það bent að á grundvelli hópavinnu á umræddum fundi 15. janúar 2009 hafi jafnframt komið fram margar hugmyndir um markaðssókn, s.s. að auka innflutning, sækja í viðskiptavinum Eimskips o.fl.
13437. Varðandi athugasemdir Samskipa sem snúa að því að eingöngu hafi verið um að ræða „*hugdettur*“ sem hafi ratað á verkefnalista fyrirtækisins í upphafi árs 2009 þá breyta þær athugasemdir engu um að horft sé til þessara gagna við heildstætt mat á gögnum málsins. Listarnir með tillögum og verkefnum, ásamt meðferð þeirra hjá stjórnendum Samskipa sem höfðu aðkomu að samráðinu við Eimskip, eru í samræmi við önnur gögn og sýna að samfelld samráð fyrirtækjanna var yfirstandandi á þessum tíma og engin merki um að fyrirtækin hafi látið af háttsemi sinni. Þvert á móti.

13438. Á „*hugarflugsfundi*“ Samskipa komu réttilega fram tillögur um aðgerðir á árinu 2009 sem miðuðu að því að fara í samkeppnisaðgerðir gegn Eimskip. Þegar litið er til þess hvaða verkefni voru fjarlægð af listanum, þ.e. hvaða verkefni ákveðið var að fara ekki í, liggur aftur á móti skýrt fyrir að „samvinna“ varð fyrir valinu í stað samkeppni. Líkt og rakið er í kafla 14.1.3 er augljóst að þau verkefni sem voru fjarlægð af listanum við vinnslu innanhúss af hálfu m.a. (S)frkvstj-millilandasv, voru verkefni eða tillögur að verkefnum sem miðuðu að því að taka þátt í virkri samkeppni á markaðnum, s.s. sókn gagnvart viðskiptavinum Eimskips og að lækka verð. Á sama tíma var ekki hróflað við mörgum verkefnum sem tóku til margs konar verðhækkana og upptöku nýrra gjalda.
13439. Þá gera Samskip athugasemd við að Samkeppniseftirlitið vísi til þess að af gögnum málsins megi ekki greina ótta við aðgerðir Eimskips. Samskip benda í því samhengi á að undirliggjandi forsenda fyrir öllum ákvörðunum Samskipa sé að taka tillit til samkeppninnar og þá fyrst og fremst Eimskips. Það sé sjálfgefin staðreynd sem ekki þurfi að áréttast í innanhússkjöllum.
13440. Ekki er unnt að fallast á þessar skýringar Samskipa. Samskip benda réttilega á að undirliggjandi forsenda fyrir öllum ákvörðunum fyrirtækisins er að taka tillit til samkeppninnar og þá fyrst og fremst Eimskips. Hvað áhrærir athugasemd Samskipa um að þetta sé staðreynd og því þurfi ekki að áréttast það í innanhússkjöllum þá er sú fullyrðing ekki í samræmi við samtímagögn fyrirtækisins. Í máli þessu liggja þannig fyrir fjölmörg samtímagögn sem fjalla um samkeppni eða e.a. skort á henni. Þá skal hafa í huga að sönnun í máli þessu horfir til margs konar þátta, t.a.m. hegðunar fyrirtækjanna á markaði, samskipta þeirra og innanhússgagna sem lýsa í rauntíma samkeppnisaðstæðum, aðgerðum og háttsemi þeirra. Fjölmörg samtímagögn eru fyrirliggjandi frá rannsóknartímabilinu sem og fyrir og eftir það, þ. á m. sem stafa frá Samskipum. Þau gögn sýna hvernig samráð fyrirtækjanna, sem hófst um mitt ár 2008, raskaði samkeppni. Fyrirtækin höfðu átt við gangverk virkar samkeppni sem átti lögum samkvæmt að vera, eins og Samskip vísa til í athugasemdunum, undirliggjandi forsenda í ákvörðunartöku fyrirtækisins.
13441. Varðandi sjónarmið Samskipa, sbr. mgr. 757 í athugasemdum við AII, um að þau verkefni á listum Samskipa í upphafi árs 2009 sem tóku til verðhækkana og þær hækkunar hafi byggst á verðlagsþróun og hækkun á kostnaði frá síðustu verðbreytingum þá eru þær órökstuddar. Hvað sem því líður þá má benda á að á virkum samkeppnismarkaði er ekki sjálfgefið að fyrirtæki geti haldið verði uppi eða hækkað það í samræmi við verðlagsþróun og hækkun kostnaðar. Nánar er fjallað um athugasemdir Samskipa sem snúa að verðhækkunum og verðþróun í kafla 33.1, sbr. einnig umfjöllun í kafla 11.21 og 15.3.
13442. Samskip útskýra síðan nánar þau verkefni sem Samkeppniseftirlitið gerir að umfjöllunarefni í ákvörðuninni, sbr. mgr. 758 í athugasemdum við AII. Þar fyrst nefna hugmynd (S)forstö-landfl um sameiginlegt landflutningakerfi. Samskip segja hugmyndina eiga uppruna sinn hjá (S)forstö-landfl sem áður starfaði á olíumarkaði þar sem starfsemi Olíudreifingar ehf. hafi fengið undanþágu frá Samkeppniseftirlitinu. Að sama skapi er bent á að sama hugmynd hafi verið borin undir Samkeppniseftirlitið af (E)frkvstj-innanl og (S)frkvstj-innanl í október 2008. Varðandi hugmyndir um sameiginlega skipaafgreiðslu segir að það hafi eingöngu verið hugmynd Faxaflóahafna sem enginn áhugi hafi verið á hjá Samskipum að fara í. Eingöngu hafi verið hlustað á tillögur Faxaflóahafna fyrir kurteisissakir.
13443. Af hálfu Samskipa er því hafnað að framangreindar hugmyndir starfsmanna Samskipa hafi verið liður í samráði við Eimskip. Hafi stjórnendur fyrirtækisins verið meðvitaðir um að slíkt samstarf með keppinautum yrði ekki framkvæmt nema með undanþágu frá Samkeppniseftirlitinu.
13444. Athugasemdir Samskipa um að hugmyndir um eitt landflutningakerfi fyrirtækjanna hafi ekki verið liður í samráði við Eimskip eru ekki í samræmi við samtímagögn. Eins og ítarlega hefur verið rakið í köflum 7 – 10 tók „Nýtt upphaf“ verkefni fyrirtækjanna til aukins samstarfs í landflutningum þ. á m. að hafa sameiginlegt landflutningakerfi. Ekki fæst séð hverju það breytir varðandi ólögmati háttsemi Samskipa

hvaðan hugsanlega t.d. (S)forstö-landfl hafi fengið hugmyndina. Breytir engu í máli þessu þótt þetta hafi ekki komið til framkvæmda milli fyrirtækjanna og fyrirtækin hafi valið að fara aðra leið að auknu samstarfi, sbr. lagasjónarmið í 4. kafla ákvörðunarinnar.

13445. Hvað varðar nefndan fund (E)frkvstj-innanl og (S)frkvstj-innanl með Samkeppniseftirlitinu þann 16. október 2008 skal á það bent að á honum var eftirlitinu greint frá því að fyrirtækin væru með til skoðunar að vinna saman í landflutningum sem gæti falist í samruna eða með samstarfi sem kallaði á undanþágu skv. 15. gr. samkeppnislaga. Engin tilkynning um samruna eða beiðni um undanþágu barst hins vegar þó svo samtímagögn sýni að samstarf hafi átt sér stað bæði fyrir og eftir þennan fund með Samkeppniseftirlitinu. Á fundinum var Samkeppniseftirlitinu hvorki gerð grein fyrir verkefnum sem byggðust á samráði fyrirtækjanna né samningsdrögum frá 8. og 17. september 2008 að víðtæku samkomulagi milli Eimskips og Samskipa um samvinnu í landflutningum. Er nánar fjallað um þetta í kafla 8.19.6.
13446. Í mgr. 770 í athugasemdum Samskipa við AII er vísað til þess að hugmynd undirmanna m.a. (S)frkvstj-millilandasv um sameiginlegt sjóflutningafyrirtæki Samskipa og Eimskips hafi verið felld út af verkefnalista fyrirtækisins, dags. 3. mars 2009. Það hafi verið gert vegna þess að sú hugmynd hafi verið talin óraunhæf. Samkeppniseftirlitið áréttar að rökrétt er að þessi breyting hafi verið gerð eftir aðkomu (S)forstj og (S)frkvstj-millilandasv að verkefnalistanum. Í þessu samhengi skal hafa í huga að hluti af „Nýtt upphaf“ verkefni Samskipa og Eimskips tengdist hagnýtu samstarfi og upplýsingaskiptum vegna siglingakerfa fyrirtækjanna og sjóflutningsþjónustu til og frá Íslandi. Gögnin sýna að einn þáttur samráðs fyrirtækjanna tók til takmörkunar á flutningsgetu fyrirtækjanna í áætlunarsiglingum til og frá Íslandi, sbr. umfjöllun um þann þátt samráðs fyrirtækjanna sem tengdist breytingum á siglingakerfum seinni hluta árs 2008 og samstarf því tengdu, sbr. umfjöllun í kafla 7 – 10. Takmörkun á flutningsgetu og uppstilling flutningakerfa var því afstaðin í upphafi árs 2009 en árétta ber að (S)forstj og (S)frkvstj-millilandasv áttu í samskiptum við Eimskip og höfðu ríka aðkomu að samráði fyrirtækjanna. Það var því í samræmi við önnur gögn málsins, og rökrétt miðað við framangreind atvik, að þetta verkefni á verkefnalistanum, um sameiginlegt sjóflutningsfyrirtæki Samskipa og Eimskips, hafi eftir aðkomu (S)forstj og (S)frkvstj-millilandasv, verið tekið af lista Samskipa í upphafi árs 2009. Sú útstrikun af verkefnalista Samskipa breytti því ekki að samráð við Eimskip var virt og hélt áfram.
13447. Hvað varðar nefndan fund (E)frkvstj-innanl og (S)frkvstj-innanl með Samkeppniseftirlitsins þann 16. október 2008 skal á það bent að á honum var eftirlitinu greint frá því að fyrirtækin væru með til skoðunar að vinna saman í landflutningum sem gæti falist í samruna eða með samstarfi sem kallaði á undanþágu skv. 15. gr. samkeppnislaga. Engin tilkynning um samruna eða beiðni um undanþágu barst hins vegar þó svo samtímagögn sýni að samstarf hafi átt sér stað bæði fyrir og eftir þennan fund með Samkeppniseftirlitinu. Á fundinum var Samkeppniseftirlitinu hvorki gerð grein fyrir verkefnum sem byggðust á samráði fyrirtækjanna né samningsdrögum frá 8. og 17. september 2008 að víðtæku samkomulagi milli Eimskips og Samskipa um samvinnu í landflutningum. Er nánar fjallað um þetta í kafla 8.19.6.
13448. Í mgr. 761 í athugasemdum Samskipa við AII er bent á að fundur sem (S)frkvstj-millilandasv og (E)frkvstj-innanl sátu hjá flutningssviði SVÞ 21. janúar 2009 hafi ekki verið einkafundur þeirra á milli og að á honum hafi engin málefni tengd fyrirtækjunum tveimur verið rædd sem leynt áttu að fara. Fundargerðir frá fundum á vettvangi samtakanna liggja fyrir og þátttaka (S)frkvstj-millilandasv í starfi þessu hafi verið lögmæt og eðlileg. Telja Samskip að það sé villandi og óeðlilegt að Samkeppniseftirlitið setji fundarsókn þessa í annarlegt samhengi.
13449. Líkt og rakið hefur verið hafa endurtekin og umfangsmikil samskipti á milli einstakra starfsmanna og stjórnenda Eimskips og Samskipa á öllu rannsóknartímabilinu þýðingu við sönnun í málinu, sbr. kafla

13. Í þessu sambandi skal áréttað að gögn sem staðfesta samskipti keppinauta geta haft mikið gildi við sönnun á ólögum samráði þótt efni samskiptanna liggi ekki fyrir.⁶⁴⁷⁵ Í kafla 10.6 í ákvörðun er fjallað um það að (S)frkvstj-millilandasv, (S)forstö-innfl1 og (S)forstö-útfli, sem allir báru ábyrgð á m.a. verðlagsmálum og upptöku nýrra tekjuliða, áttu í samskiptum við stjórnendur Eimskips sem báru sambærilega ábyrgð, m.a. í upphafi árs 2009, sbr. m.a. yfirlitið í kafla 13. Auk þess sem (S)frkvstj-millilandasv og (E)frkvstj-innanl hittust þann 21. janúar 2009 á fundi hjá SVÞ⁶⁴⁷⁶ þá ræddi (S)forstö-innfl1 við (E)forstö-innfl daginn áður og hvatti hann (S)frkvstj-millilandasv jafnframt til að hafa samband við (E)forstö-innfl.

13450. Hvað varðar uppfærslur (S)frkvstj-millilandasv á verkefnalistanum segir í athugasemdum Samskipa að hann hafi í raun ekki eytt neinum verkefnum af listanum heldur hafi þau runnið saman við önnur verkefni á listanum sem höfðu sömu markmið, þ.e. um að innflutningsdeild skyldi halda áfram að kortleggja markaðinn og skoða hvar Samskip gætu náð í aukna flutninga og um nýja mögulega viðskiptavinum, s.s. Nathan & Olsen og Ölgerðina ásamt því að halda Vífilfelli. Að mati Samskipa líti Samkeppniseftirlitið framhjá því að í sama skjali séu enn atriði sem sýna fram á samkeppni á markaðnum.

13451. Samskip benda einnig á að það samræmist ekki ályktunum Samkeppniseftirlitsins um að samráð hafi komist á 6. júní 2008 að stjórnendur Samskipa hafi rætt um og hugað að sókn á markaði sjö mánuðum síðar eða í janúar 2009.

13452. Með framangreindu eiga Samskip við eftirfarandi verkefni á umræddum verkefnalista:

„Innflutningur haldi áfram að kortleggja markaðinn og skoða hvar við getum náð í aukna flutninga“

„Nýir viðskiptavinir í INNF: Nathan & Olsen. Bæði í Innf og land. Samningur við Vífilfell opinn í maí og þarf að halda honum. Reyna við Ölgerðina.“

13453. Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á afstöðu Samskipa. Staðreyndin er sú að samtímagögn í málinu styðja ekki þær skýringar fyrirtækisins að í framangreindu hafi falist ákvörðun um „sókn á markaði“. Þvert á móti eru verkefnalista Samskipa, þ. á m. um framangreint, í samræmi við önnur gögn og hegðun Samskipa á markaði á þessum tíma, þ.e. samfellt samráð við Eimskip var virt og þetta gerði fyrirtækjunum kleift að halda verði uppi eða hækka það. Staðhæfingar Samskipa um að á þessum tíma hafi fyrirtækið verið í sókn á markaði um mikilvæga viðskiptavinum Eimskips séu í ósamræmi við samtímagögn og hegðun fyrirtækisins á markaði á þeim tíma. Þannig sýni samtímagögn að fyrirtækin hafi lagt áherslu á að hækka verð án nokkurs ótta um samkeppnisleg viðbrögð keppinautarins og að mikilvægir viðskiptavinir hafi ekki farið á milli fyrirtækjanna á grundvelli virkra markaðsaðgerða þeirra á rannsóknartímabilinu.

13454. Hér ber að rifja upp að rannsókn þessa máls hófst í kjölfar ábendinga sem m.a. komu frá mikilvægum viðskiptavinum Samskipa og Eimskips haustið 2012, sbr. m.a. kafla 2.1. Ábendingar þessara mikilvægu viðskiptavina voru af sama meidi, þ.e. að eftir efnahagshrunið hefðu Samskip og Eimskip ekki gert tilraunir til þess að ná í viðskipti frá hvort öðru, tilboðsumleitan viðskiptavinar hefði ekki verið svarað og einn viðskiptavinurinn tilgreindi sérstaklega að það liti út fyrir að Samskip og Eimskip hefðu skipt með

⁶⁴⁷⁵ Slík sönnunargögn eru nefnd „communication evidence“. Sjá hér t.d. skýrslu OECD frá 2006, Prosecuting Cartels without Direct Evidence (DAF/COMP/GF (2006)7): „Communication evidence is evidence that cartel operators met or otherwise communicated, but does not describe the substance of their communications. It includes, for example, records of telephone conversations among suspected cartel participants, of their travel to a common destination and notes or records of meetings in which they participated. Communication evidence can be highly probative of an agreement. Almost all of the circumstantial cases described by delegations included communication evidence; in some the evidence was compelling.“

⁶⁴⁷⁶ Afritað tölvuskjal frá Eimskip. [...] Doc. ID. 0.7.33.328334.

sér flutningamarkaðnum. Staðhæfingar Samskipa um að hafa verið í sókn á markaði (m.a. á árinu 2009) eru ekki í samræmi við þessar lýsingar viðskiptavinanna.

13455. Þá eru þessar fullyrðingar Samskipa um sókn á markaði gegn Eimskip í ósamræmi við annan málalíbúnað í athugasemdum fyrirtækisins við AI. Samskip halda því þannig fram annars staðar í athugasemdum sínum að áhersla hafi verið lögð á að verja viðskiptavinum Samskipa, reyna að hækka verð og sækja í minni viðskiptavinum. Í athugasemdum Samskipa við AI segir t.a.m.: „*Samskipum var heimilt að setja sér markmið um að „halda öllu“ og reyna að verja eigin stöðu frekar en að leggja áherslu á að sækja ný viðskipti.*“⁶⁴⁷⁷ Þá segir að Samskipum hefði verið það fullljóst að fyrirtæki myndi tapa í verðstríði við Eimskip og hefði því neyðst til að „*treysta á „ró“ á markaðnum, í stað þess að ráðast í fyrirfram tapað verðstríð*“.⁶⁴⁷⁸ Þá segir að fullkomlega eðlilegt væri að minni fyrirtæki á markaði forðuðust verðstríð í lengstu lög. Ekki fæst séð hvernig þessi stefna Samskipa, sem fyrirtækið viðurkennir í athugasemdum sínum við AI að hafa viðhaft, feli það í sér að fyrirtækið hafi á sama tíma verið að kortleggja markaðinn og reyna að ná „*í aukna flutninga*“.
13456. Í mgr. 771-772 í athugasemdum Samskipa við AII er því mótmælt að fyrirtækið hafi fyrst og fremst brugðist við efnahagsástandinu á þessum tíma með því að hækka verð gagnvart sínum viðskiptavinum. Vísað er til þess að verðhækkunaraðgerðir sem fjallað sé um í kafla 14.1.3 í ákvörðun Samkeppniseftirlitsins hafi aðeins numið um 20% af þeim heildaraðgerðum sem Samskip hefðu gripið til. Önnur markmið hefðu að sögn Samskipa legið að baki 80% aðgerðanna, m.a. kostnaðarhagræðing.
13457. Ástæða þess að ekki hafi fundist athugasemdir eða umfjöllun um óvissu um að missa viðskiptavinum á verkefnalista Samskipa er sögð sú að þetta hefði verið knappur listi og á honum að finna „*hugmyndir um að auka tekjur, draga úr kostnaði og auka sjóðsstreymi fyrirtækisins.*“ Ekki hefði verið einblínt á mögulegt brottfall viðskiptavina heldur horft eftir leiðum til að bjarga rekstrinum.
13458. Ekki er fallist á að framangreindar athugasemdir Samskipa breyti niðurstöðu og heildstæðu mati á umræddum gögnum Samskipa. Skýringar Samskipa um að verkefnalistinn hafi verið knappur og ekki hafi verið einblínt á mögulegt brottfall viðskiptavina þegar horft var á leiðir til að „*bjarga*“ rekstrinum eru ótrúverðugar. Augljóslega hefur samkeppni og þ. á m. hugsanleg ógn og brottfall mikilvægra viðskiptavina mikil áhrif á rekstur fyrirtækja eins og Samskipa. Eðli málsins samkvæmt hafa breytingar á tekjum áhrif á afkomutölur fyrirtækja rétt eins og breytingar á kostnaði. Framangreint endurspeglast í samtímagögnum en um áhrif samkeppni á verð og afkomu Samskipa má í dæmaskyni nefna ummæli þáverandi stjórnarformanns Samskipa á Íslandi og stjórnarmanns Samskipa Holding, **(S)stjform-S**, á fundi með lykilstjórnendum Samskipa á Íslandi síðar á árinu 2009, þ.e. 4. nóvember árið 2009: „*Hafa í huga að samkeppnin getur haft veruleg áhrif, ef menn droppa verðum. [...] Prices, ef lækkun um 5% þá hefur það um 4m EUR áhrif á EBITDA, því mun verð hafa mjög mikil áhrif á EBITDA.*“, sbr. kafla 14.10.
13459. Samtímagögn um skipulagningu Samskipa á markaðsaðgerðum árið 2009, þ. á m. umræddir verkefnalistar, sýna að samráð fyrirtækjanna var virt og skipulagning aðgerða fyrir árið 2009 tóku mið af því.
13460. Í áður nefndri umfjöllun Samskipa í athugasemdunum er vísað til þess að aðgerðir á listanum hafi miðað að því að „*bjarga*“ rekstrinum. Ætla má að þar séu Samskip að vísa til sambærilegra gjaldprotaskýringa og finna má annars staðar í athugasemdum fyrirtækisins og eru þær órökstuddar með öllu. Vissulega voru ytri aðstæður mjög krefjandi hér á landi í kjölfar hrunsins haustið 2008. Á hinn bóginn sýna bæði samtímagögn Samskipa og jákvæð rekstrarafkoma af starfseminni á Íslandi (jákvæð EBITDA Samskipa hf.) að fyrirtækið stóð ekki á barmi gjaldþrots, sbr. kafla 33.1.6 og 25.4.5. Jafnvel þó að slíkt hefði átt

⁶⁴⁷⁷ Sjá mgr. 1380 í athugasemdum Samskipa við AI.

⁶⁴⁷⁸ Sjá mgr. 1393 í athugasemdum Samskipa við AI.

við rök að styðjast þá geta fyrirtæki ekki gripið til ólögmeats samráðs við keppinauta til að forða sér, eða jafnvel eigendum, frá fjárhagsáskorunum eða gjaldþroti.

13461. Að mati Samkeppniseftirlitsins verður að gera ráð fyrir því að við verðhækkunar hjá fyrirtækjum sé einn af áhættuþáttum fólgin í því að missa viðskiptavinum til keppinauta á virkum samkeppnismarkaði. Samanburður á samtímagögnum fyrirtækjanna fyrir og eftir rannsóknartímabilið annars vegar við samtímagögn frá rannsóknartímabilinu hins vegar hafa hér einnig þýðingu. Fyrir og eftir tímabilið má sjá óvissu og ótta um samkeppni milli fyrirtækjanna. Samtímagögn sýna að slík umræða og áhyggjur hurfu þegar samráð fyrirtækjanna hófst. Umræddir verkefnalistar Samskipa í upphafi árs 2009 ásamt öðrum gögnum sýna að samfellt samráð fyrirtækjanna var virt á þeim tíma. Skortur á greiningu eða áhættumati í samhengi við hættu á brottfalli viðskiptavina og verðhækkunar endurspeglar þannig þvert á athugasemdir Samskipa yfirstandandi samráð fyrirtækjanna.
13462. Áðurnefnd sjónarmið Samskipa um hlutfall verðhækkana (um 20%) og kostnaðarhagræðingar (80%) af heildaraðgerðum fyrirtækisins skv. gögnunum eru haldlaus í máli sem þessu. Auk þess sem verðhækkunar fyrirtækjanna sneru að fleiri þáttum en þeim hækkunum sem fjallað er um í umræddum gögnum, t.a.m. niðurfellingu afsláttá og upptöku nýrra gjalda. Hvað sem framangreindu hlutfalli líður er ljóst að samráð fyrirtækjanna tók hvort tveggja til aðgerða sem voru til þess fallnar að auka tekjur (eins og verðhækkunar) eða kostnaðarhagræðingar (t.d. eins og gámasamstarf).

26.3. Um að láta mikilvæga viðskiptavinum Eimskips í friði og hækka verð

13463. Í mgr. 826 og áfram í athugasemdum Samskipa við AII er fjallað um skjal fyrirtækisins um „300 stærstu“, síðast vistað í gögnum fyrirtækisins 22. apríl 2009. Byggja Samskip á því að átakið hefði verið kallað „samskiptaáttak“. Markmið þess hafi verið að skerpa á ABCD flokkun viðskiptavina, ábyrgð viðskiptastjóra og afla upplýsinga um stöðu minni viðskiptavina. Ástæðan fyrir áherslu á minni viðskiptavinum hafi verið sú að viðskiptastjórar voru yfir höfuð vel upplýstir um sína ábyrgð gagnvart stærri viðskiptavinum en það sama gildi ekki um minni viðskiptavinum. Þá segir að umrædd tilvísun (S)forstö-innfl1 til viðskiptavina sem voru skuldbundnir Eimskip hafi þýtt að viðskiptastjórar hafi ekki átt að eyða þeim stutta tíma sem hann gaf þeim í þetta verkefni í að sækja upplýsingar til viðskiptavina sem gátu ekki beint sínum flutningum annað vegna samnings við Eimskip.
13464. Þessar athugasemdir Samskipa hrófla ekki við þeirri niðurstöðu Samkeppniseftirlitsins að umrædd gögn endurspegli hina ólögmeatu markaðsskiptingu Samskipa og Eimskips og áherslu fyrirtækjanna á að sækja ekki í stóra nýja viðskiptavinum hvors annars heldur hækka verð gagnvart þeim sem fyrir væru í viðskiptum.
13465. Vegna athugasemda Samskipa um „samskiptaáttak“ árið 2009 skal hér í upphafi rifja upp umrædd fyrirmæli (S)forstö-innfl1 til undirmanna hans en þau voru eftirfarandi:
- „Ef um er að ræða viðskiptavinum sem eru 100% hjá Eimskip og þið vitið að eru samningsbundnir þeim (eins og t.d. Aðföng) þá er engin ástæða að tala við þá“.*
13466. Ljóst er að áðurnefnd athugasemd Samskipa um að „samskiptaáttak“ í apríl 2009 hafi tekið til minni viðskiptavina er í fullu samræmi við samráð fyrirtækisins við Eimskip sem var yfirstandandi á þessum tíma. Önnur samtímagögn sýna að ekki átti að keppa um mikilvæga viðskiptavinum og hækka verð á þá. Áhersla var á minni viðskiptavinum, sbr. t.d. glærukynningu (S)forstö-innfl1 frá þessum tíma, n.t.t. 24. apríl 2009, þar sem fram kom m.a.: „ekki sækja, hækka verð“, „Áttak í minni viðskiptavinum“, sbr. kafla 14.2. Var þar um að ræða sama (S)forstö-innfl1 og hafði gefið undirmönnum sínum fyrirmæli um að í „samskiptaáttakinu“ ætti að láta samningsbundna viðskiptavinum Eimskips í friði. „Samskiptaáttak“ Samskipa, sem tók til minni viðskiptavina, var því í samræmi við samráð fyrirtækjanna

og sérstaklega gætt af því hjá stjórnendum Samskipa að undirmenn myndu ekki „*rugga bátum*“ í samráðinu við Eimskip með því að eiga samskipti við mikilvæga viðskiptavinum Eimskips.

13467. Af þessu tilefni skal einnig tekið fram að niðurstaða Samkeppniseftirlitsins um að fyrirtækin hafi náð saman um markaðsskiptingu um mikilvæga viðskiptavinum er reist á fjölmörgum samtímagögnum og ályktunum sem dregnar af þeim. Er sú niðurstaða því ekki aðeins reist á framangreindu. Þegar litið er heildstætt á þessi gögn sýna þau að fyrirtækin nálgust stóra og mikilvæga viðskiptavinum sína endurtekið með verðhækkunum í farteskinu án nokkurs sýnilegs ótta um að þeir myndu nota tækifærið til að leita til keppinutarins sem myndi bjóða þeim betri kjör. Þá hafa Samskip ekki útskýrt af hverju þetta viðmið um samningsbundna viðskiptavinum Eimskips hafi ekki verið notað í samkeppnisaðgerðum fyrirtækisins utan rannsóknartímabilsins, t.d. á svokölluðum „*grænenskum dögum*“, sbr. umfjöllun í kafla 6.7.6, en augljós breyting varð á stefnu fyrirtækisins eftir ítrekuð samskipti stjórnenda og starfsmanna þeirra á árinu 2008. Þar að auki eru framangreindar athugasemdir Samskipa, um að ekki hafi átt að eyða tíma í samningsbundna viðskiptavinum Eimskips vegna þess þeir væru samningsbundnir og gætu ekki beint viðskiptum annað, í ósamræmi við aðrar framkomnar skýringar fyrirtækisins. Í mgr. 1355 og áfram í athugasemdum Samskipa við AI, í tengslum við yfirfærslu á viðskiptum N&O frá Eimskip til Samskipa vorið 2009, segir að Samskip hafi haldið góðu sambandi við viðskiptavinum keppinauta sinna og að fyrirtækið væri því reiðubúið að „*stökkva til*“ þegar aðstæður sköpuðust til að sækja ný viðskipti, t.a.m. þegar stór viðskiptavinur segði upp samningi sínum við flutningsaðila.
13468. Í mgr. 1378 og áfram í athugasemdum Samskipa við AI setur fyrirtækið fram sjónarmið um stefnu sína og áherslur í innflutningi.⁶⁴⁷⁹ Þá hafna Samskip því að tölvupóstur (S)forstj til sjálfs síns, þar sem fram koma skilaboðin „*skyr samkeppnisstefna*“ og tenging Samkeppniseftirlitsins á þeim skilaboðum við önnur gögn málsins, sé vísbending um ólöglegt samráð við Eimskip.⁶⁴⁸⁰
13469. Í athugasemdum Samskipa segir að eftir að fyrirtækið hafi náð viðskiptum N&O og Fóðurlöndunnar yfir til sín í upphafi árs 2009 hafi áhersla verið lögð á að verja þáverandi viðskiptavinum fyrirtækisins gegn keppinautnum, reyna að hækka verð, sækja í minni viðskiptavinum sem skiluðu hærri framlegð og leggja áherslu á að lækka kostnað. Allt þetta hafi verið til þess fallið að styrkja rekstrarhæfni Samskipa og þar með samkeppnisstöðu fyrirtækisins. Samskipum hafi verið fullkomlega heimilt að taka ákvarðanir sem miðuðu að þessu. Ekki fái skilið hvernig í þessu felist vísbending um samráð við Eimskip. Samskipum hafi verið heimilt að setja sér markmið um að „*halda öllu*“ og reyna að verja eigin stöðu í stað þess að leggja áherslu á að sækja ný viðskipti. Samskip benda einnig á að það sé ekki sjálfgefið að það þjóni hagsmunum fyrirtækisins að fara á eftir öllum mögulegum viðskiptavinum með undirboðum. Ótti við refsiaðgerðir markaðsráðandi fyrirtækis hafi ávallt verið undirliggjandi og haft áhrif við mat á því hvort sótt skyldi hart eða ekki. Þetta séu ekki vísbendingar um samráð. Auk þess byggja Samskipa á því að mikilvægt sé að horfa til þess að það geti skipt máli hvaða viðskiptavinur á í hlut, hvert umfang flutninganna sé, samsetning viðskiptavinahópsins á hverjum tíma o.fl.⁶⁴⁸¹
13470. Ekki er fallist á þessar athugasemdir Samskipa. Eftir fund Samskipa og Eimskips 6. júní 2008 komu fyrirtækin upp ólöglegu samráði sem m.a. fólst í markaðsskiptingu um mikilvæga viðskiptavinum. Nokkrum dögum áður en samráðið hófst hafði (S)frkvstj-millilandasv ráðgert að framundan væri efnahagssamdráttur sem myndi fylgja samkeppni, verðlækkun og að Samskip myndu mæta þessu m.a. með því að sækja innflutningsmagn frá Eimskip, sbr. glærुकynningu (S)frkvstj-millilandasv frá 17. maí 2008 og umfjöllun í kafla 6.7.6. Fyrr á árinu 2008 var á glærुकynningu Samskipa fjallað um aðstæður á markaði fyrir sjóflutninga þar var einnig gert ráð fyrir samkeppni og verðstríði: „**Rates under pressure in connection with renewal of large import contracts.*“ Í svonefndri SWOT greiningu í glærunum var sagt

⁶⁴⁷⁹ Sjá einnig mgr. 54-60 í bréfi Samskipa, dags. 31.08.2022.

⁶⁴⁸⁰ Sjá mgr. 113 í bréfi Samskipa, dags. 13.06.2022 og mgr. 54-55 í bréfi Samskipa, dags. 31.08.2022.

⁶⁴⁸¹ Sjá mgr. 57 í bréfi Samskipa, dags. 31.08.2022.

að meðal ógna gagnvart þessari starfsemi Samskipa sé: „**Large contracts open for renegotiation next year *Price war.*“, sbr. kafla 6.7.2. Samkeppni hafði líka verið viðbrögð fyrirtækjanna við samdrætti árið 2002, sbr. kafla 5.3. Með hinu ólögsmæta samráði fyrirtækjanna sem hófst eftir mitt ár 2008 komu fyrirtækin á hinn bóginn í veg fyrir þetta.

13471. Ekki stoðar hjá Samskipum í athugasemdunum að vísa til atvika vegna N&O og Fóðurböndunnar. Í samanburði við N&O var Fóðurböndun t.a.m. ekki umfangsmikill kaupandi að flutningsþjónustu en markaðsskipting fyrirtækjanna tók ekki til minni viðskiptavina. Hvað áhrærir N&O vísast til kafla 14.5 en eins og þar er rakið voru atvik í tengslum við flutning N&O til Samskipa hvorki frávik frá hinu samfellda samráði né sýna að hið samfellda samráð hafi ekki verið til staðar. Hvorki tilfærsla N&O né Fóðurböndunnar í upphafi árs 2009 sýna þannig að fyrirtækin hafi látið af samfelldu samráði. Samtímagögn bæði Samskipa og Eimskips í kjölfarið renna að sama skapi stoðum undir að samráð fyrirtækjanna var virt, fyrirtækin sóttu ekki á viðskiptavinum hvors annars og samhliða hækkuðu verð eða gátu lagt til grundvallar að hækka verð. Í því sambandi er einnig vísað til þess að enginn mikilvægur viðskiptavinur fór á milli fyrirtækjanna um langt árabíl þar til taugatitringur kom í hið samfellda samráð á seinni hluta árs 2012 og fyrirtækin tóku að draga úr samráðinu á árinu 2013, sbr. kafla 21.
13472. Samskip byggja á því að fyrirtækinu hafi verið frjálst og heimilt að viðhafa þá stefnu sem birtist í áætlunum þess, þ.e. að „*verja*“ þá viðskiptavinum sem væru í viðskiptum við fyrirtækið í stað þess að sækja á nýja viðskiptamenn og þannig viðhalda markaðshlutdeild sinni. Af þessu tilefni skal tekið fram að Samskip útskýra ekki hvað felist í því að „*verja*“ viðskiptavinum sína eða til hvaða aðgerða fyrirtækið hafi gripið til í því skyni að ná því markmiði. Allt að einu samræmast þessar skýringar Samskipa illa þeim áætlunum og stefnu fyrirtækisins að hækka á sama tíma verð til umrædda viðskiptavina. Þessar skýringar Samskipa eiga sér heldur ekki stoð í samtímagögnum Eimskips enda ljóst að Eimskip, í samræmi við samráðið, sótti ekki á mikilvæga viðskiptavinum Samskipa, sbr. einnig sátt Eimskips, dags. 16. júní 2021 og viðurkenningu um markaðsskiptingu á mikilvægum viðskiptavinum. Með samráði fyrirtækjanna höfðu fyrirtækin raskað æskilegri óvissu sem er forsenda virkrar samkeppni skv. 10. gr. samkeppnislaga.
13473. Öll samtímagögn eru að sama meiddi. Þar var ekki að finna óvissu um að verðhækkningar og vörn á markaðshlutdeild myndi skapa óvissu um viðbrögð keppinautarins. Þvert á móti var ár eftir ár gert ráð fyrir að fyrirtækið gæti hækkað verð og haldið sínum stærstu og mikilvægustu viðskiptavinum. Blásir það við að á grundvelli hinna samstilltu aðgerða höfðu Samskip vissu fyrir því að keppinautur þess, Eimskip, myndi ekki reyna að ná mikilvægum viðskiptavinum af fyrirtækinu. Í þessu sambandi skal áréttað að í samtímagögnum kemur fram að fyrirtækin bjuggu í mörgum tilvikum yfir upplýsingum um að keppinauturinn væri að vinna að því að hækka verð. Á grundvelli þessa gættu þau að því að bjóða ekki of lág verð til umræddra viðskiptavina sem óskuðu eftir tilboðum, sbr. t.d. kafla 14.27.1.
13474. Samskip byggja á því að ástæðan fyrir því að ekki hafi verið lögð áhersla á að sækja ný viðskipti hafi verið ótti við refsiaðgerðir Eimskips. Sá ótti sem Samskip lýsa er hins vegar eðlilegur þáttur á samkeppnismarkaði. Óvissa og ótti um aðgerðir keppinauta er birtingarmynd og drifkraftur virkrar samkeppni. Af hálfu Samskipa hefur því ekki verið svarað hvers vegna umræddur ótti kom ekki í veg fyrir að fyrirtækið hækkaði verð gagnvart þáverandi viðskiptavinum sínum. Til viðbótar skal því haldið til haga að gögn Eimskips bera engin merki þess að Samskipum hafi staðið ógn af Eimskip. Þvert á móti, sbr. einnig sátt Eimskips frá 16. júní 2021. Þá koma þessar skýringar Samskipa um ótta við Eimskips ekki heim og saman við þá staðreynd að þegar fjara fór undan markaðsskiptingu fyrirtækjanna í upphafi árs 2013 hóf fyrirtækið að undirbúa sókn á hendur Eimskip. Gögn frá þeim tíma bera ekki með sér að ótti við refsiaðgerðir Eimskips hafi aftrað því hjá Samskipum. Hið sama á við um „*herferð*“ Samskipa gegn Eimskip og „*grænleyska daga*“ þar sem fyrirtækið ætlaði að sækja á mikilvæga viðskiptavinum

Eimskips og var dagskrá hjá Samskipum í maí 2008, þ.e. rétt áður en samráð fyrirtækjanna hófst í byrjun júní 2008, sbr. kafla.

13475. Engin gögn renna stoðum undir að það hafi verið ótti við Eimskip sem útskýrir þá stefnu Samskipa að sækjast ekki eftir nýjum viðskiptum. Til stuðnings því að um samstilltar aðgerðir hafi verið að ræða vísast einnig til umfjöllunar um atvik á árinu 2013 þegar markaðsskiptingin á milli fyrirtækjanna var að renna sitt skeið og aukin samkeppni hófst. Á þeim tíma virtist umræddur „ótti“ ekki hafa stöðvað Samskip í markaðssókn sinni gegn Eimskip. Þá vísast til þess að Eimskip, gagnaðili Samskipa í samráðinu, hefur viðurkennt að hafa átt í samráði við Samskip um takmörkun á flutningsgetu og skiptingu markaða eftir stærri viðskiptavinum í sjó – og landflutningum.
13476. Í ákvörðun segir frá því að í SWOT greiningu Eimskips í glærुकynningu frá 14. apríl 2009 sé vísað til Samkeppniseftirlitsins sem „ógnar“. Af því tilefni segir í mgr. 812 í athugasemdum Samskipa við AII að eðlilegt væri að markaðsráðandi fyrirtæki, eins og Eimskip, skilgreindi Samkeppniseftirlitið sem ógn, sérstaklega í ljósi þess að Samskip hafi margsinnis sent eftirlitinu kvartanir vegna aðgerða Eimskips á markaði. Þá er í mgr. 811 í athugasemdum Samskipa við AII byggt á því að ekki hafi alltaf verið þörf á að minnast sérstaklega á að Eimskip hafi verið þeirra helsti keppinautur, það væri sjálfgefið.
13477. Ekki er unnt að fallast á þetta. Sé horft heildstætt á gögn málsins í samræmi við sönnunarreglur samkeppnisréttar er umrædd SWOT greining Eimskips í samræmi við önnur samtímagögn sem sýna að Eimskip mat Samskip ekki sem ógn í samkeppnislegum skilningi. Þetta sýnir framangreind SWOT greining, sbr. einnig sátt Eimskips og viðurkenningu á samráði við Samskipa frá 16. júní 2021.
13478. Þótt það hafi ekki úrslitaáhrif þá hafa við rannsókn málsins ekki fundist forsendur eða skýringar á því af hverju Eimskip taldi stjórnvald á sviði samkeppnismála vera ógn fyrir útflutningsrekstur fyrirtækisins. Miðað við fyrrgreindar athugasemdir Samskipa, um að Eimskip hafi óttast endurtekna kvartanir Samskipa til Samkeppniseftirlitsins hefði mátt ætla að Samskip, eða aðrir keppinautar, væru hin eiginlega „ógn“, en ekki eftirlitið.

26.4. Um fyllt í skarðið með Nathan & Olsen

13479. Í mgr. 1355 og áfram í athugasemdum Samskipa við AI er því mótmælt að atvik sem tengjast viðskiptum Aðfanga og Nathan & Olsen (N&O) á árinu 2008 og 2009 sé liður í samráði fyrirtækisins við Eimskip eða að til grundvallar yfirfærslu á viðskiptum N&O frá Eimskip til Samskipa vorið 2009 hafi legið einhvers konar samkomulag við Eimskip. Af hálfu Samskipa er því alfarið hafnað að samningur Samskipa við N&O hafi verið liður í samráði þess við Eimskip eða leiðrétting í kjölfar þess að Aðföng fluttu viðskipti sín til Eimskips. Ekkert samráð hafi verið um að halda friði á markaðnum. Segir að langur tími hafi liðið frá því Aðföng hafi farið úr viðskiptum við Samskip þangað til N&O bættust við og þá er ítrekað að aldrei hafi verið vísast fyrir því að rekstraráætlanir gengju eftir.
13480. Vegna þessara athugasemda Samskipa ber að rifja upp að samfelld samráð fyrirtækisins og Eimskips tók til aðgerða sem gripið var til eftir fund fyrirtækjanna 6. júní 2008, sbr. einnig „Nýtt upphaf“ glærुकynningu Eimskips frá 8. og 9. júní 2008. Þær aðgerðir fólu m.a. í sér samráð um skiptingu á mörkuðum eftir mikilvægum viðskiptavinum í sjó- og landflutningum. Stóð hið samfellda samráð yfir frá miðju ári 2008 þar til það fór að draga úr því á árinu 2013. Líkt og Samskip benda á í athugasemdunum var tilfærsla á einum mikilvægum viðskiptavin milli fyrirtækjanna árið 2009, N&O. Við rannsókn málsins hefur Samkeppniseftirlitið tekið til athugunar hvort þetta sýni að samráð fyrirtækjanna hafi ekki verið fyrir hendi eða fyrirtækin hafi látið af samfelldri háttsemi sinni sem hófst eftir fund þeirra 6. júní 2008. Þau gögn sem rakin eru í kafla 14.5 um atvik tengd viðskiptum N&O og Aðfanga sýna að gert var ráð fyrir því að Samskip myndu fylla í skarðið vegna þess magns sem fyrirtækið tapaði yfir til

Eimskips vegna Aðfanga á fyrri hluta ársins 2008 þ.e. áður en hið aukna samráð hófst í júní 2008, sbr. tölvupóst (S)forstö-innfl1 frá 6. maí 2008.

13481. Þá þykir ljóst að á þessum tímapunkti í nóvember 2008 var búið að ákveða að Samskip myndu eingöngu sækja á viðskipti við annað hvort N&O eða Innes, sbr. m.a. rekstraráætlun innflutningsdeildar Samskipa fyrir árið 2009 frá 12. nóvember 2008 og tölvupóst (S)forstj til (S)forstö-innfl1 og (S)frkvstj-millilandasv frá 16. desember 2008: „Innes/Nathan- þið takið einn þeirra yfir“.
13482. Þá sýna gögn málsins að tilfærsla á viðskiptum N&O raskaði ekki samráðinu við Eimskip og er þannig að mati Samkeppniseftirlitsins ljóst að samningur Samskipa við N&O er ekki til vitnis um virka samkeppni milli Samskipa og Eimskips eftir að „Nýtt upphaf“ verkefnið hófst í júní 2008. Eftir þetta fór enginn mikilvægur viðskiptavinur í innflutningi milli fyrirtækjanna á næstu árum meðan hið samfellda samráð stóð sem hæst.
13483. Verða einstaka sjónarmið Samskipa vegna atvik tengd tilfærslu N&O í febrúar 2009 nú rakin nánar.
13484. Í mgr. 1355-1358 í athugasemdum Samskipa við AI vísar fyrirtækið til umfjöllunar Samkeppniseftirlitsins um tölvupósta (S)forstö-innfl1 frá apríl og maí 2008 vegna brotthvarfs Aðfanga úr viðskiptum Samskipa.⁶⁴⁸² Af því tilefni segir í athugasemdum Samskipa m.a. að fyrirtækið haldi góðu sambandi við eigin viðskiptavinum og viðskiptavinum keppinauta sinna og sé því reiðubúið að „stökkva til“ þegar aðstæður skapist til að sækja ný viðskipti, t.a.m. þegar stór viðskiptavinur segi upp samningi sínum við flutningsaðila. Við brotthvarf stórs viðskiptavinar, líkt og Aðfanga, losni um flutningsgetu sem brýnt sé að fylla og að það hafi verið skýr ásetningur að sækja ný viðskipti í stað Aðfanga. N&O og Innes hafi verið álitlegir kostir að mati Samskipa. Ekki sé unnt að túlka gögn málsins sem svo að Samskip hafi litið á það sem auðvelt verkefni enda hafi það tekið 10 mánuði að ná viðskiptum við N&O og samningaviðræður hafi verið hafnar fyrir fund Samskipa og Eimskips 6. júní 2008. Í tölvupósti (S)forstö-innfl1 frá 6. maí 2008 hafi falist yfirlýsing um að grimmt yrði sótt til að tryggja sambærileg viðskipti og við Aðföng. Í orðum hans hafi ekki falist að til grundvallar hafi legið einhvers konar samkomulag við Eimskip.
13485. Þá er í athugasemdum Samskipa við AI, mgr. 1359-1361, fjallað um rekstraráætlun fyrirtækisins fyrir árið 2009 og umfjöllun sem þar er að finna um viðbrögð við brotthvarfi Aðfanga. Að sögn Samskipa voru N&O og Innes nefnd sérstaklega í rekstraráætlun fyrirtækisins þar sem þessir tveir innflytjendur voru taldir álitlegir kostir til að ná í viðskipti í stað viðskipta Aðfanga. Samskip hafi ekki haft neitt á móti því að ná báðum þessum fyrirtækjum í viðskipti svo framarlega sem það hafi verið hagfellt fyrir fyrirtækið og mögulegt út frá flutningsgetu og samsetningu viðskiptavina. Það hafi hins vegar verið óvarlegt að ætla að það tækist að ná mörgum stórum viðskiptavinum frá Eimskip. Samskip benda á að fyrirtækið hafi átt í miklum samskiptum við Innes á árunum 2008-2009. Orðalag (S)forstj um að taka ætti „einn þeirra yfir“ vísi til lágmarkskröfu af hálfu (S)forstj, þ.e. að a.m.k. ætti að ná öðru hvoru fyrirtækinu í viðskipti við Samskip.
13486. Samskip byggja á því að samskipti innan Eimskips sýni að fyrirtækið hafi haft áhuga á að halda viðskiptum N&O og að það hafi komið fyrirtækinu í opna skjöldu að N&O hafi sagt upp samningi sínum við Eimskip, sbr. mgr. 94, 97 og 102-108 í bréfi Samskipa, dags. 13. júní 2022.⁶⁴⁸³ Telja Samskip þessi gögn til marks um eðlilega samkeppni þar sem fyrirtækið hafi haft betur. Samskip og Eimskip hafi ekki haft samráð um viðskiptin.

⁶⁴⁸² Sjá einnig mgr. 93 í bréfi Samskipa, dags. 13.06.2022.

⁶⁴⁸³ Sbr. einnig mgr. 51 í bréfi Samskipa, dags. 31.08.2022.

13487. Samskip byggja í athugasemdum sínum á því að fyrirtækið hafi lagt áherslu á að fá sem best verð fyrir N&O og hafi haft mikinn áhuga á að ná viðskiptunum. Það sýni þá miklu samkeppni sem var um N&O, sbr. mgr. 98 og 100 í bréfi Samskipa, dags. 13. júní 2022. Að mati Samskipa sé ekki hægt að draga þá ályktun að fyrirtækið hafi boðið samkeppnishæfari verð í þetta skipti því Samskip hafi einnig verið að keppa við Maersk, ekki aðeins Eimskip. Samskip hafi í þessu tilviki einnig verið að keppa við Eimskip um flutningana þar sem Maersk hafi ekki siglt til Íslands og því ljóst að Maersk hefði leitað tilboða frá Eimskip í flutninga milli Evrópu og Íslands.
13488. Vegna framangreindra athugasemda Samskipa um N&O þykir rétt að áréttta eftirfarandi:
13489. Skýringar Samskipa eru ekki í samræmi við samtímagögn. Þau sýna að Samskip gerðu eingöngu ráð fyrir því að fylla í það „skarð“ sem flutningur Aðfanga yfir til Eimskips skyldi eftir sig, annað hvort með N&O eða Innnes. Að öðrum kosti hafi verið hætta á að raska hinu samfellda samráði við Eimskip. Í því sambandi má benda á að það kemur fram í athugasemdum Samskipa að fyrirtækið hafi tekið þá ákvörðun að sækja ekki frekar á stóra viðskiptavinum Eimskips eftir að fyrirtækið hafði náð N&O í viðskipti, sbr. t.d. mgr. 1393 í athugasemdum við AI.
13490. Þá er einnig eftirtektarverð sú víska sem sést í gögnum málsins að það yrðu annað hvort N&O eða Innnes sem myndi koma í stað Aðfanga. Í rekstraráætlun innflutningsdeildar Samskipa fyrir árið 2009, sem var til umræðu á framkvæmdastjórafundi um miðjan nóvember 2008, segir m.a.: „Nýr viðskiptavinur (7000 tonn) er áætlaður inn í þennan flokk. Þessi viðskiptavinur er annað hvort Nathan & Olsen eða Innes.“. Í athugasemdum Samskipa er því eingöngu haldið fram að þessi fyrirtæki hafi verið talin „álitlegir kostir“ þar sem þau væru stórir innflytjendur á matvælum og keppinautar Aðfanga. Orðalag (S)forstj í tölvupósti 16. desember 2008 um að taka ætti „einn þeirra yfir“ vísi til lágmarkskröfu af hálfu (S)forstj, þ.e. að a.m.k. ætti að ná öðru hvoru fyrirtækinu í viðskipti. Samkeppniseftirlitið fær ekki séð af hverju það ætti að skipta máli hvers kyns innflytjandi kæmi í stað Aðfanga. Samskip hafa þannig ekki útskýrt af hverju það hafi verið mikilvægt að ná flutningum matvælafyrirtækis í stað annars konar fyrirtækis. Þá hafnar eftirlitið því að orðalag (S)forstj vísi til einhvers konar „lágmarkskröfu“. Að mati Samkeppniseftirlitsins er orðalagið þvert á móti afdráttarlaust. Þar segir: „þið takið einn þeirra yfir“. Það raungerðist því eins og rakið er í kafla 14.6 sýna samtímagögn að í kjölfar þess að Samskip höfðu náð N&O í viðskipti var enginn áhugi lengur til staðar að ná einnig viðskiptum Innnes.
13491. Að mati Samkeppniseftirlitsins bendir framanritað allt til þess að eingöngu hafi átt að fylla í það skarð sem Aðföng hafi skilið eftir hjá Samskipum og jafna þannig stöðuna. Aðstæður hafi verið metnar þannig að frekari sókn hefði skapað ójafnvægi í samráði Samskipa við Eimskip og raskað þeim friði sem Samskip höfðu komið á í kjölfar fundar fyrirtækjanna 6. júní 2008. Líkt og rakið hefur verið í ákvörðun þessari unnu bæði skipafyrirtækin að áætlunum á síðari hluta ársins 2008 sem gerðu ráð fyrir stórauknu samstarfi þeirra þar sem fjallað var um sömu eða hliðstæð atriði við m.a. breytingar á siglingakerfum. Samkeppniseftirlitið telur ljóst að framangreint endurspeglar hina ólögmetu markaðsskiptingu (samráð um skiptingu á höfnum, flutningsleiðum eða viðskiptavinum) og ólögmetu takmörkun á flutningsgetu (samráð í tengslum við fækkun/smækkun skipa). Áhersla Samskipa á að ná eingöngu í annan af umræddum tveimur viðskiptavinum Eimskips í viðskipti, N&O eða Innnes, var afleiðing þessarar samhæfingar fyrirtækjanna og ólögmetrar markaðsskiptingar þeirra, en markaðsskiptingin tókst að fullu í kjölfar þessa og stóð fram til loka árs 2012 þegar fyrirtækin tóku að draga úr samráðinu.
13492. Eins og áður segir halda Samskip því fram í mgr. 1360 í athugasemdum sínum við AI að fyrirtækið hafi „sannarlega ekki slegið á móti því hendinni að ná viðskiptum beggja þessara aðila [N&O og Innnes], svo framarlega sem það væri hagfellt fyrir Samskip og mögulegt út frá flutningsgetu og samsetningu viðskiptavina.“ Þessar skýringar eru ekki rökstuddar frekar. Hvað átt sé við með að vera „hagfellt“ fyrir Samskip er með öllu órökstutt. Ólögmett samráð getur sannanlega verið hagfelldari kostur en að keppa

um viðskipti við keppinaut. Sé litið heildstætt á gögn og atvik málsins mætti leiða líkum að því að það hafi ekki verið talið hagfellt fyrir Samskip að raska þeirri ró sem að mati fyrirtækisins hafði náðst á flutningamarkaði í lok árs 2008. Samskip hafa sjálf haldið því fram í athugasemdum sínum að það væri hlutverk stjórnenda að hámarka arðsemi og því eðlilegt að reyna að forðast verðstríð í lengstu lög. Að sögn Samskipa hafi verið fullljóst að fyrirtækið myndi tapa í verðstríði við Eimskip og hafi því neyðst til að „treysta á „ró“ á markaðnum, í stað þess að ráðast í fyrirfram tapað verðstríð“.⁶⁴⁸⁴

13493. Staðhæfingar Samskipa um ómöguleika á að sækja bæði á N&O og Innnes út frá flutningsgetu er ekki rökstudd. Í því sambandi skal hafa í huga að samtímagögn sýna vannýtta flutningsgetu í flutningakerfi Samskipa í innflutningi til Íslands, sbr. rekstraráætlun innflutningsdeildar Samskipa fyrir árið 2010 („[...] bæði skipafélögin eru með ónýtta flutningsgetu í innflutningi“), sbr. einnig trúnaðarskjal (E)forstö-útfli til (E)forstj frá 7. júlí 2009 („Import. [...] Capacity in the market more than the market is offering cargo“). Þá kom fram í „SWOT“ greiningu í glærुकynningu (S)forstj frá 9. febrúar 2010, sem hann fór yfir á fundi stjórnar Samskipa Holding að veikileiki var talinn felast m.a. í „Surplus capacity inn shipping, trucking [...]“ Vannýtt flutningsgeta í flutningakerfi Samskipa á sér jafnframt stoð í afhentum gögnum fyrirtækisins.⁶⁴⁸⁵
13494. Þá fæst ekki séð hvað átt sé við með athugasemdum Samskipa um að þessar aðgerðir fyrirtækisins hafi þurft að taka mið af „samsetningu“ viðskiptavina. Þetta á sér ekki stoð í samtímagögnum og hefur enga þýðingu. Benda skal á að „samsetning“ viðskiptavina var ekki áhyggjuatriði hjá Samskipum þegar fyrirtækið sótti eða ætlaði að sækja á mikilvæga viðskiptavinum Eimskips fyrir og eftir rannsóknartímabilið.
13495. Í mgr. 1362 í athugasemdum sínum við AI mótmæla Samskip því að viðskipti og kjör N&O hafi verið rædd á fundi Eimskips og Samskipa 4. desember 2008 líkt og byggt er á í umfjöllun Samkeppniseftirlitsins. Samskip hafi, sem viðskiptavinur Eimskips í Norður-Ameríku-siglingum, fengið þær upplýsingar að allir viðskiptavinir á umræddri leið greiddu BAF olúgjald og Samskip væru þar ekki undanskilin. Samskip hafi síðan fengið þær upplýsingar frá N&O að það væri rangt. Að mati Samskipa er ekkert í þessum samskiptum sem gefur tilefni til athugasemda. Samningaviðræður Eimskips og Samskipa um gjaldtöku í Norður-Ameríku-samningnum fela að mati Samskipa ekki í sér samráð af nokkrum toga.
13496. Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á þetta. Samtímagögn sýna að Eimskip upplýsti Samskip um kjör viðskiptavina sinna, þ.e. að allir viðskiptavinir greiddu BAF vegna flutninga frá Bandaríkjunum. Ekki er hægt að horfa framhjá því að Eimskip og Samskip voru og eru keppinautar á þessari flutningaleið. Líkt og nánar er fjallað um í kafla 25.39 vörðuðu þessi upplýsingaskipti stefnu fyrirtækjanna í verðlagningu til viðskiptavina og því um að ræða afar viðkvæmar viðskiptaupplýsingar um hegðun og framtíðarhegðun fyrirtækjanna. Miðlun á þess háttar upplýsingunum á milli keppinauta (sem voru með 100% markaðshlutdeild á flutningaleiðinni) felur í sér brot gegn 10. gr. samkeppnislaga. Var þetta þáttur af hinu ólögumæta samráði. Með hliðsjón af framangreindu er ekki fallist á sjónarmið Samskipa.
13497. Líkt og rakið er í kafla 14.3.1 sneri Innnes sér til Samskipa árið 2009, vegna verðhækkana Eimskips gagnvart fyrirtækinu. Fjallað er um tilboða Samskipa til Innnes frá nóvember 2008 í kafla 14.5. Þar kemur fram það mat Samkeppniseftirlitsins að umrætt tilboð hafi verið í samræmi við þáverandi stefnumörkun fyrirtækisins um að ná til sín í viðskipti nýjum mikilvægum innflytjanda á matvöru eftir brotthvarf Aðfanga. Á þeim tíma var enn óljóst hvort það yrði Innnes eða N&O. Líkt og rakið er í kafla 14.6 ætluðu Samskip ekki að ná Innnes í viðskipti á árinu 2009 þegar ljóst var að viðskiptin við N&O voru í höfn.

⁶⁴⁸⁴ Sjá mgr. 1393 í athugasemdum Samskipa við AI.

⁶⁴⁸⁵ Afhent gögn Samskipa 01.02.2018, viðauki 2.

13498. Sjónarmið Samskipa í mgr. 94-96 í bréfi þess, dags. 13. júní 2022, um að samningskjörin sem **(S)forstö-innfl1** bauð Innnes á árinu 2008 hafi verið mjög góð eru því í raun í samræmi við umfjöllun eftirlitsins í ákvörðun. Enginn ágreiningur er um að tilboð Samskipa til Innnes í nóvember 2008 beri það með sér að á þeim tímapunkti hafi Samskip sótt á að ná Innnes í viðskipti. Að mati Samkeppniseftirlitsins er þetta afmarkaða dæmi hins vegar ekki til marks um að fyrirtækin hafi látið af hinu samfellda samráði, heldur liður í áætlun Samskipa að fylla í „skarði“ Aðfanga. Algjör viðsnúningur á áhuga Samskipa á viðskiptum Innnes á árinu 2009, eftir að Samskip náðu N&O í viðskipti, endurspeglar það að hin samfellda markaðsskipting var til staðar á þessum tíma. Viðsnúningurinn og samanburður á háttsemi Samskipa gagnvart Innnes (fyrir og eftir tilfærslu N&O) er afar greinilegur og til þess fallið að styrkja niðurstöðu um að samráð fyrirtækjanna hafi tekið til þeirra aðgerða eða aðgerðarleysis að sækja ekki á mikilvæga viðskiptavinum hvors annars. Aðeins átti að ná öðrum þessara viðskiptavina í viðskipti í þeim tilgangi að fylla í skarðið eftir brotthvarf Aðfanga.
13499. Atvik vegna tilboðsumleitan Innnes árið 2009 til Samskipa sýna að hin samfellda ólögmæta markaðsskipting var virt.
13500. Það er niðurstaða Samkeppniseftirlitsins að í kjölfar fundar Samskipa og Eimskips 6. júní 2008, þar sem ákveðið var að ráðast í „Nýtt upphaf“ verkefnið, hafi fyrirtækin gripið til ólögmætra aðgerða sem m.a. varðaði takmörkun á flutningsgetu og skiptingu á mörkuðum eftir mikilvægum viðskiptavinum. Með samráði fyrirtækjanna komu þau á framtíðarskipulagi þar sem samkeppni var raskað. Innan þess rúmaðist eingöngu að gera ráð fyrir að ná N&O. Það hefði talist fara gegn „friðnum“ að fara á eftir meira magni en því sem tapaðist með flutningi Aðfanga. Gögn málsins sýna auk þess að gert var ráð fyrir því að Samskip myndu fylla í skarðið fyrir það magn sem Samskip hafði tapað yfir til Eimskips vegna Aðfanga áður en aukið samráð hófst, sbr. tölvupóst **(S)forstö-innfl1** frá 6. maí 2008.
13501. Endurspeglast þetta einnig í þeirri vissu Samskipa að það yrði annað hvort N&O eða Innnes sem myndu koma í stað Aðfanga, sbr. orðalag **(S)forstj** um að taka ætti „einn þeirra yfir“ og orðalag í rekstraráætlun Samskipa um að ná skyldi í einn nýjan viðskiptavin í matvöru, „*annað hvort Nathan & Olsen eða Innnes.*“ Í þessu sambandi verður að hafa í huga að í kjölfar þess að Samskip höfðu náð N&O í viðskipti var enginn áhugi lengur til staðar að ná einnig viðskiptum Innnes. Aðeins átti að ná öðrum þessara viðskiptavina í viðskipti í þeim tilgangi að „*fylla í skarðið*“ eftir brotthvarf Aðfanga.
13502. Ekki er því unnt að fallast á að framangreind atvik, þ.e. samningur N&O við Samskip, séu til vitnis um virka samkeppni á markaði og fyrirtækin hafi látið af samfelldu samráði þeirra. Í því sambandi er mikilvægt að horfa til þess hvaða afleiðingar þessi atvik höfðu á markaði í kjölfarið. Líkt og rakið er í ákvörðun málsins, sbr. einnig í köflum hér á eftir, raskaði þessi tilflutningur á viðskiptum N&O ekki ró á flutningamarkaði. Í kjölfarið braust ekki út frekari samkeppni. Þvert á móti sýna gögn málsins að það fór enginn mikilvægur viðskiptavinur í innflutningi milli fyrirtækjanna á næstu árum meðan hið samfellda samráð stóð sem hæst. Þannig ríkti „*friður*“ á markaðnum og í samtímagögnum vísað til þess að það væri „*ró*“ á markaðnum. Þetta hafa Samskip jafnframt staðfest í athugasemdum sínum. Samskip hafa byggt á því að á þessum tíma hafi verið tekin ákvörðun um að leggja áherslu á að „*verja fengna stöðu og leita leiða til að auka framlegð með verðhækkunum og kostnaðarlækkunum og sækja frekar á minni og meðalstóra viðskiptavinum þar sem framlegð var hærri.*“⁶⁴⁸⁶
13503. Í mgr. 1367 og áfram í athugasemdum Samskipa við AI er fjallað um samtímagögn sem fjalla um tilfærslur viðskiptavina milli Eimskips og Samskipa árin 2008 og 2009, þ.e. tölvupóst **(S)forstj** frá 16. desember 2008, verkefnalista **(E)forstj** frá febrúar 2009 og yfirlit Eimskips frá 21. apríl 2009 „*Nád vs Misst 2008_2009*“, sbr. nánari umfjöllun í kafla 14.5.3. Mótmeala Samskip því að þessi gögn standi baki

⁶⁴⁸⁶ Sjá t.d. mgr. 1022 í athugasemdum Samskipa við AII.

ályktunum um ólögmaett samráð fyrirtækisins við Eimskip. Ekkert samkomulag við Eimskip hefði verið til staðar. Um hafi verið að ræða virka samkeppni milli Samskipa og Eimskips. Samkeppniseftirlitið horfi framhjá því að Samskip hafi verið með marga anga úti í viðleitni til að ná í viðskipti og auka hlutdeild félagsins á markaðnum.

13504. Í þessu samhengi er í athugasemdum Samskipa fjallað um tilfærslu á viðskiptum Búrs frá Samskipum til Eimskips sem áttu sér stað í desember 2008. Segja Samskip að í gögnum málsins liggi fyrir samantekt frá Búr um ástæður þess að samningi við Samskip hefði verið sagt upp. Þar komi fram að sú ákvörðun Búrs hafi verið tekin út frá þörfum fyrirtækisins í flutningstíma á ávöxtum og grænmeti, ekki á grundvelli samráðs Eimskips og Samskipa. Viðskiptavinir hafi sjálfstæðan samningsvilja og eiga í viðskiptum við þann flutningsaðila sem þeir kjósa, iðulega að undangengnum löngum samningaviðræðum. Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á þessar skýringar Samskipa vegna atvika tengdum Búr árið 2008. Vísast um þetta til kafla 9.12.3 og kafla 11 í ákvörðun þessari.
13505. Eitt af úrlausnarefnum vegna „Nýtt upphaf“ verkefnis Samskipa og Eimskips, sem tók til sjóflutninga og takmörkunar á flutningsgetu, tengdist flutningum á ferskvöru, grænmeti og ávöxtum, fyrir fyrirtækið Búr frá Rotterdam til Reykjavíkur (svokölluð „Rotterdam express“ leið hjá Samskipum.) Eftir breytingu Samskipa á siglingakerfinu í lok október 2008 sinntu Samskip ekki þessum ferskvöruflutningum.
13506. Fjallað var um mögulega lausn á þessu í skjalinu „Siglingakerfi – hagræðing“ sem (S)forstj fékk sent kvöldið fyrir fund hans og (S)aðaleig-stjform-SH með Eimskip 25. júlí 2008. Þar er rætt um ábata Samskipa og Eimskips af því ef Eimskip myndi annast „innflutning á grænmeti fyrir Samskip“ eftir takmörkun Samskipa á flutningsgetu. Eins og lýst hefur verið var í sama skjali fjallað um að Eimskip tæki að sér hluta af flutningum Samskipa fyrir Alcoa. Gögn málsins gefa einnig til kynna að til skoðunar væri að innflutningur fyrir Búr yrði hreinlega fluttur frá Samskipum til Eimskips. Voru þessi gögn tekin saman í aðdraganda eða í kjölfar samskipta lykilstjórnenda Samskipa og Eimskips sumarið 2008.
13507. Í athugasemdum Samskipa við AI er ósamræmi í skýringum Samskipa á samskiptum við Eimskip vegna flutninga fyrir Búr frá Rotterdam til Íslands. Ýmist er fullyrt að það hafi ekki verið samskipti milli Samskipa og Eimskips um Búr eða staðhæft að fyrirtækin hafi rætt möguleika á því að gera milli sín slotsamning þar sem Eimskip myndi sinna hluta af flutningum Búr fyrir Samskip.
13508. Atvik urðu síðan þau að eftir siglingakerfisbreytingu Samskipa í lok október 2008 voru Samskip ekki lengur með hraðflutninga frá Rotterdam til Reykjavíkur. Leið slotsamstarfs var ekki farin hjá Samskipum og Eimskip heldur færðust flutningar fyrir Búr frá Samskipum yfir til Eimskips í desember 2008. Var það í samræmi við áður nefnd gögn eftir fund fyrirtækjanna 6. júní 2008 og samstilltar aðgerðir fyrirtækjanna tengdum takmörkun á flutningsgetu og breytingum á siglingakerfum seinni hluta árs 2008.
13509. Í samræmi við þessi atvik fóru viðskipti Búr yfir til Eimskips í desember 2008. Eins og áður greinir er í athugasemdum Samskipa vísað til gagna frá Búr við tilfærsluna. Þau hrófla ekki við framangreindu og eru frekar til þess fallin að styðja við niðurstöðu málsins. Í ofanálag geta Samskip ekki flutt ábyrgð á háttsemi fyrirtækjanna yfir á viðskiptavinum eða þjónustu sem voru andlag yfirstandandi samráðs.
13510. Hvað flutningsviðskipti Saltkaupa varðar benda Samskip á að þar sem fyrirtækið hafi ekki verið með beinar siglingar til Noregs, ólíkt Eimskip, hafi Samskip ekki verið samkeppnishæf um flutninga á þeim markaði. Þess vegna hafi (S)forstj undanskilið viðskipti Saltkaupa í tölvupósti sínum 16. desember 2008.
13511. Í umræddum tölvupósti (S)forstj frá 16. desember 2008 gaf hann fyrirmæli um að Samskip ættu ekki að bera sig eftir Noregs hluta viðskiptanna. Samkvæmt yfirliti Eimskips, „Náð vs Misst 2008_2009“ féll sá hluti viðskipta Saltkaupa síðan í hendur Eimskips og þar með gekk það eftir sem (S)forstj mælti fyrir um, þ.e. að Samskip tækju aðeins yfir hluta viðskiptanna ((S)forstj: „Saltkaup – náum öllu nema Noregi,

[(S)forstö-innfl1] sparkar í [(S)frkvstj-innan] ef upp á vantar hér á þessum enda"). Einn af verkþáttum „Nýtt upphaf“ verkefnis Eimskips og Samskipa tók til sjóflutninga. Undir það féll m.a. skipting á viðkomuhöfnum og endurskoðun á siglingakerfi fyrirtækjanna með það að „leiðarljósi að lágmarka kostnað“, sbr. glærukynninguna um „Verkefnið Nýtt upphaf“ frá 8. og 9. júní 2008. Í kynningunni kom fram að „Noregur“ væri höfn sem hægt væri að gera samning um. (S)forstj, sem gaf fyrirmæli um að skilja eftir Noregs hluta viðskipta Saltkaups hjá Eimskip sbr. tölvupóstinn frá 16. desember 2008, var í kynningunni tilgreindur í vinnuhópi „Nýtt upphaf“ verkefnisins. Samkvæmt yfirliti Eimskips, „Náð vs Misst 2008_2009“ féll sá hluti viðskipti Saltkaupa síðan í hendur Eimskips og þar með gekk það eftir að Samskip tækju yfir hluta viðskiptanna við Saltkaup en Eimskip hélt eftir flutningum frá Noregi. Þá er sömuleiðis horft til þess að Saltkaup voru ekki meðal stærstu viðskiptavina Eimskips árið 2008/2009 en eins og ítrekað hefur verið rakið í ákvörðun þessari náði samráð fyrirtækjanna síður til minni viðskiptavina.⁶⁴⁸⁷

13512. Í þessu samhengi vísast til þess að þann 25. júní 2008 sendi (S)viðskstj, viðskiptastjóri hjá Samskipum, tölvupóst til (S)forstj og upplýsti hann um að hann ætti bókaðan fund með forstjóra Saltkaupa að viku liðinni. Í sama tölvupósti sagði (S)viðskstj forstjóra Samskipa einnig frá því að hann hafi hitt (E)forstj, forstjóra Eimskips, og að þeir hafi spjallað „mikið um flutningana“. Sagði hann frá því að (E)forstj hafi ekki legið á skoðun sinni „frekar en vanalega“ og talað um að „fækka niður í eitt skip á USA og sennilega taka fljótlega eitt skip út á Evrópu o.sfrv. Algjör snillingur!“ Það liggur því fyrir að á sama tíma og Samskip voru í samskiptum við Saltkaup um möguleg flutningsviðskipti þá fengu Samskip upplýsingar frá Eimskip um áform eða sennileg áform Eimskips um að draga úr flutningsgetu í siglingum til og frá Íslandi. Nokkrum mánuðum síðar gaf (S)forstj fyrirmæli tengd viðskiptum Saltkaupa, þ.e. að ná öllu nema Noregi. Gekk það eftir, Noregs-hluti viðskipta Saltkaupa féll í hendur Eimskips. Nánar er fjallað um þessi upplýsingaskipti í kafla 8.3 í ákvörðun þessari.
13513. Hvað tilfærslu annarra viðskiptavina varðar sem nefndir voru í yfirlitum (E)forstj frá 25. febrúar 2009 og (E)viðskstj3 frá 21. apríl 2009 þá eru þær tilfærslur ekki til vitnis um að fyrirtækin hafi látið af samfelldu samráði sínu eða þau atvik sýni að Samskip hafi verið með „marga anga úti til að ná í viðskipti og auka hlutdeild félagans á markaðnum“ á kostnað Eimskips. Skal það útskýrt nánar:
- Viðskiptin við Alcan fóru ekki frá Eimskip til Samskipa heldur til Wilson/Thorship.
 - Plastprent sneri sér að eigin frumkvæði til Samskipa í kjölfar umfjöllunar í fjölmiðlum um erfiða fjárhagsstöðu Eimskips.
 - Atlantsskip áttu á þessum tíma í verulegum vandræðum og höfðu hætt siglingum um mitt ár 2008 og samið við Eimskip um flutninga fyrir sína viðskiptavini.
 - Með Högum er í yfirliti (E)forstj átt við Aðföng en Aðföng skrifuðu undir samning við Eimskip 30. apríl 2008, þ.e. áður en samráðverkefni Samskipa og Eimskips hófst.
 - Ingvar Helgason/BL flutti einnig viðskipti sín til Eimskips áður en „Nýtt upphaf“ verkefnið hófst. Hið sama á við um Samhenta.
13514. Þá mótmæla Samskip því í mgr. 1371 í athugasemdum við AI að viðskipti þeirra viðskiptavina sem fluttu sig á milli Eimskips og Samskipa á árunum 2008-2009 hafi verið umfangslítill í samhengi við heildarinnflutning fyrirtækjanna og sýni þannig fram á að friður og ró hafi ríkt á markaðnum. Um hafi verið að ræða umfangsmikil viðskipti samkvæmt öllum mælikvörðum. Athugasemdir eru einnig gerðar við þessar ályktanir Samkeppniseftirlitsins í ljósi þess hversu alvarlegum augum eftirlitið líti

⁶⁴⁸⁷ Afhent gagn frá Eimskip 1.12.2016. „B liður – 1-innflutningur“.

neyðarsamkomulag Samskipa og Eimskips sem hafi eingöngu samanstæðið af gagnkvæmum flutningum sem hefðu mælst í tugum gámaeininga. Að sögn Samskipa geri Samkeppniseftirlitið mikið úr þeim flutningum en telji hins vegar mörg þúsund gámaeininga sveiflu í viðskiptum fyrirtækjanna „smávægilega“, sýnilega af því það falli „betur a ótrúlegum kenningum stofnunarinnar“. Þá gagnrýna Samskip að ekki hafi verið tekið tillit til annarra viðskiptavina sem fóru á milli fyrirtækjanna á árinu 2009.

13515. Ekki er fallist á að tilfærsla viðskiptavina milli Eimskips og Samskipa hafi verið umfangsmikil viðskipti „samkvæmt öllum mælikvörðum“. Eins og fjallað er um í kafla 33.2 eiga þessar athugasemdir Samskipa um tilfærsla á umfangsmiklum viðskiptum ekki stoð í samtímagögnum fyrirtækisins né gögnum sem aflað var á grundvelli 19. gr. samkeppnislaga. Fyrir liggur að sveiflur í markaðshlutdeild Samskipa voru hverfandi og engin tilfærsla var á mikilvægum viðskiptavinum í innflutningi á milli Eimskips og Samskipa frá fyrstu mánuðum 2009 og fram á mitt ár 2012. Það var ekki fyrr en með „taugatitringi“ í samráðinu seinni part árs 2012, sbr. umfjöllun í kafla 14.45 í ákvörðun, að mikilvægir viðskiptavinir fóru að færast á milli fyrirtækjanna á ný, þ.e. á árinu 2013. Með vísan til þessa er það ekki að ástæðulausu að í samtímagögnum fyrirtækjanna sé rætt um að „ró“ og „friður“ hafi ríkt í samkeppni á markaðnum á þessum tíma.
13516. Athugasemdir Samskipa er varða ólögmæti „neyðarsamkomulagsins“ í þessu samhengi eru haldlausar. Þar er um að ræða leynilegan samning um samstarf tveggja keppinauta í flutningum á milli Íslands og Evrópu og milli hafna í Evrópu. Umfjöllun Samskipa um að samstarfið hafi tekið til „tug[a] gámaeininga“ á heldur ekki rétt á sér, sbr. nánari umfjöllun í kafla 25.1 um umfang samráðs Samskipa og Eimskips í sjóflutningum, þ. á m. vegna Evrópuflutninga. Því síður að umfang þess ólögmæta samstarf geti gefið eitthvert viðmið eða mælikvarða um hvað sé mikil eða lítil tilfærsla milli Eimskips og Samskipa á viðskiptavinum. Sjónarmiðum Samskipa er því hafnað.
13517. Í mgr. 1374 í athugasemdum sínum við AI byggja Samskip áfram á því að það sé rangt að engir „stórir viðskiptavinir“ hafi farið á milli fyrirtækjanna í kjölfar þess að viðskipti N&O fluttust til Samskipa árið 2009. Samskip segjast hafa afhent Samkeppniseftirlitinu gögn sem að mati fyrirtækisins sýna fram á að eftirfarandi átta viðskiptavinir hafi farið á milli fyrirtækjanna á árunum 2009-2012:
- Fóðurblandan ehf. árið 2009
 - Promens Tempura ehf. árið 2011
 - BYKO ehf., Kaupás ehf., BM Vallá, Búr ehf. 365 miðlar ehf. og Landsprent ehf. auk fjölda minni viðskiptavina árið 2012.
13518. Ekki er skýrt nánar til hvaða afhentu gagna Samskip eru að vísa sem ættu að sýna að viðskipti framangreindra viðskiptavina hafi farið „til Samskipa“. Eins og rakið verður hér á eftir er t.a.m. í afhentum lista Samskipa yfir stærstu viðskiptavinum í innflutningi á rannsóknartímabilinu ekki að sjá að Landsprent hafi flutt sig til Samskipa árið 2012 (var þegar í viðskiptum hjá Samskipum). Að mati Samkeppniseftirlitsins hefði verið ákjósanlegra og til þess fallið að vinna að skilvirkri rannsókn ef Samskip hefðu vísað til umræddra gagna.
13519. Hvað sem framangreindu líður þá er ekki hægt að fallast á að umrædd athugasemd Samskipa sýni að háttsemi Samskipa og Eimskips hafi á meginrannsóknartímabilinu verið samþýðanleg 10. gr. samkeppnislaga og 53. gr. EES-samningsins. Vísast til framangreindrar umfjöllunar um skýr samtímagögn sem fjalla um „ró“ og „frið“ á rannsóknartímabilinu, þar sem er beinlínis kemur fram að fyrirtækin væru ekki að ná eða missa viðskipti við stóra viðskiptavinum og beinlínis gefið fyrirmæli um að sækja ekki á „ný mið“. Sönnunargildi samtímagagna er ríkt í máli sem þessu og hrekja fyrrgreindar

athugasemdir Samskipa ekki gildi þeirra. Það stoðar því skammt hjá Samskipum í athugasemdunum að vísa til átta viðskiptavina.

13520. Hvað varðar tilvísun Samskipa í upptalningunni hér að framan til tilfærslu fjölda minni viðskiptavina árið 2012, þá liggur fyrir að samráð Samskipa og Eimskips tók síður til minni viðskiptavina. Þegar og af þeirri ástæðu hafa þessar skýringar enga þýðingu.

13521. Hvað áhrærir þá átta viðskiptavini sem Samskip telja upp sem „stóra viðskiptavini“, sem hafi farið til Samskipa eftir tilfærslu N&O árið 2009, skal hugað að eftirgreindu:

- Sökum athugasemda Samskipa um að það sé rangt að engir stórir viðskiptavinir hafi farið á milli fyrirtækjanna eftir tilfærslu N&O árið 2009, þá ber að halda til haga að á öðrum stað í athugasemdum Samskipa er á því byggt að eftir að fyrirtækið hafi aukið markaðshlutdeild sína í upphafi árs 2009 hafi fyrirtækið neyðst til að „treysta á „ró“ á markaðnum“ og auka framlegð með því að sækja á minni viðskiptavini, sbr. mgr. 1393 og 1395 í athugasemdum við AI, sbr. einnig t.d. mgr. 1022 í athugasemdum Samskipa við AII.
- Fóðurblandan var ekki viðskiptavinur af sömu stærðargráðu og t.d. N&O og aðrir mikilvægir viðskiptavinir. Flutningsmagn Fóðurlöndunnar var aðeins um fimmtungur af flutningsmagni N&O skv. yfirliti (E)viðskstj3 frá 21. apríl 2009. Tilvísun Samskipa til viðskipta Fóðurlöndunnar breytir því ekki niðurstöðu Samkeppniseftirlitsins um ólögmæta markaðsskiptingu
- Hvað varðar viðskipti Promens Tempru þá vísast til umfjöllunar hér á eftir um atvik tengd því fyrirtæki á árinu 2009. Þar er því lýst að samtímagögn sýni að það hafi verið hluti af samstilltum aðgerðum Samskipa og Eimskips að Eimskip ætti aðeins að fá hluta af viðskiptum Promens (Tempru-hlutann) frá Samskipum „án þess að rugga bátum“, þ. á m. átti að gæta að því að verði gagnvart Promens yrði ekki „dumpað niður“. Af þeim atvikum er ljóst að Samskip voru þá þegar með meirihluta af flutningaviðskiptum Promens Tempru á árinu 2011. Tilfærsla á viðskiptum Promens Tempru frá Eimskip til Samskipa á árinu 2011 varðaði því aðeins þann hluta sem Eimskip hafði fengið á árinu 2009 „án þess að rugga bátum“. Af afhentum gögnum frá Eimskip sem sýna veltutölur viðskiptavina fyrirtækisins eftir árum má sjá að viðskipti Promens Tempru hjá Eimskip námu aðeins um 12-14 milljónum króna á ári (árin 2010 og 2011) og urðu að nánast engu á árunum 2012 og 2013.⁶⁴⁸⁸ Ársviðskiptin sem færðust til Samskipa með tilfærslu á árinu 2011 hafa því verið óveruleg. Tilvísun Samskipa til viðskiptanna breytir því ekki niðurstöðu Samkeppniseftirlitsins um ólögmæta markaðsskiptingu.
- Um atvik tengd viðskiptum BYKO árið 2012 er fjallað í kafla 14.45 í ákvörðun þessari. Vísast til þeirrar umfjöllunar en þar er því lýst að „taugatitringur“ hafi komið upp í samráðinu seinni part árs 2012, uns fyrirtækin tóku á árinu 2013 að draga úr samráðinu. Á þetta að sama skapi við um tilvísan Samskipa til BM Vallá árið 2012, sbr. magn og tekjuáætlun fyrirtækisins fyrir árið 2013. Tilvísun Samskipa til viðskiptanna breytir því ekki niðurstöðu Samkeppniseftirlitsins um ólögmæta markaðsskiptingu.
- Um atvik tengd BÚR frá árinu 2012 er fjallað í kafla 14.46. Þar er því lýst að Búr hafi, að eigin frumkvæði, leitað eftir verðtilboði frá Samskipum sem endaði með því að viðskipti Búrs fóru til Samskipa. Það voru því ekki Samskip sem höfðu frumkvæði að því, á grundvelli samkeppnisaðgerða, að ná umræddum viðskiptum. Gögnin sýna að umleitanir Búrs hafi komið Samskipum á óvart og stjórnendur því óvissir hvernig bregðast ætti við. Viðbrögð (S)forstö-innfl1, forstöðumanns innflutningsdeildar Samskipa, við fyrirspurn um hvernig ætti að svara Búr var „shit ég veit ekki“ og

⁶⁴⁸⁸ Afhent skjal frá Eimskip. Afhent 19.02.2016, minnislykill 4, „Ýmis gögn“. „Viðskiptasagan_“.

samtímagögn sýna að stjórnendur hafi haft áhyggjur af afleiðingum þess að gefa Búr samkeppnishæft tilboð. Höfðu starfsmenn Samskipa m.a. orð á því að (S)forstj væri „skítstressaður“. Er þessi atvik til marks um hina ólögmætu markaðsskiptingu sem var fyrir hendi á þessum tíma en á sama tíma ljóst að tilfærsla Búrs frá Eimskip til Samskipa árið 2012 verður, líkt og tilfærsla á viðskiptum BYKO, sett í samhengi við þann „taugatitring“ í samráði fyrirtækjanna sem hafði komið fram þegar að Eimskip fékk ný viðskipti Bauhaus í lok árs 2011, sbr. umfjöllun í kafla 14.45. Tilvísun Samskipa til viðskiptanna breytir því ekki niðurstöðu Samkeppniseftirlitsins um ólögmæta markaðsskiptingu.

- Hvað áhrærir umfjöllun Samskipa um að hafa náð viðskiptum „Landsprent ehf.“ árið 2012, þá er ekki ljóst til hvers Samskip séu að vísa en samkvæmt afhentum upplýsingum fyrirtækisins skv. 19. gr. samkeppnislaga, um stærstu viðskiptavini í innflutningi, var fyrirtæki með heitið Landsprent í viðskiptum hjá Samskipum 2008-2013. Landsprent var á hinn bóginn ekki á afhentum lista Eimskips yfir stærstu viðskiptavini fyrir sama tímabil.⁶⁴⁸⁹ Á hinn bóginn er í afhentu yfirliti Samskipa í bréfi þess 10. apríl 2015 talið upp að Samskip hafi náð viðskiptum Landsprent í ágúst 2012. Hvað sem þessum óskýrleika líður þá liggur eins og áður segir að á þessum tíma var uppi „taugatitringur“ í samráði fyrirtækjanna. Tilvísun Samskipa til viðskipta Landsprent breytir því ekki niðurstöðu Samkeppniseftirlitsins um ólögmæta markaðsskiptingu.
- Árið 2012 var Kaupás dótturfélag Norvíkur, ásamt t.d. BYKO, Elko og Intersport. Um atvik á árinu 2012 tengd flutningsviðskiptum Norvíkur, þ. á m. Kaupáss og BYKO, er fjallað í kafla 14.45 en þau eru nátengd þeim „taugatitring“ sem kom upp í samráði Samskipa og Eimskips á árinu 2012, í kjölfar þess að Eimskip hreppti ný viðskipti Bauhaus. Í kjölfarið sendi (S)forstö-innfl1 tölvupóst til (S)forstj þar sem sagði: „Their hafa farid inn með mjog lag verd I thetta. Thegar their verda komnir med thetta, tha er ljost ad vid forum I Byko.“ Í apríl-maí 2012 áttu Samskip í samningaviðræðum við Norvík og í lok maí 2012 sendi (S)forstö-innfl1 tölvupóst til (S)forstj og (S)frkvstj-millilandasv2 þar sem samningar Samskipa við Norvík voru í viðhengi og sagði m.a.: „Það er sameiginlegur skilningur á því að kælivanan muni liggja hinum megin [þ.e. hjá Eimskip]. Það er í samræmi við það sem ég setti inn í samninginn í upphafi, en við tókum síðan út þar sem hlutirnir geta breyst á samningstímanum. Þar tók ég einnig fram að flutningarnir frá Noregi fyrir Byko yrðu hinum megin [þ.e. hjá Eimskip]. Miðað við þetta mun skiptingin verða svona: [...]“ Þegar af þessu fréttist út á markaðinn lagði (S)forstö-innfl1 áherslu á að standa þurfi „fast“ á því gagnvart Eimskip að Samskip hefðu bara verið „ad taka um 50 prosent af byko vegna pirrings ut ad bauhaus“. Réttlæta þurfti þannig þessa samkeppni og jafnframt láta koma skýrt fram að í henni fælist aðeins að Samskip myndu annast helming af flutningum BYKO í stað þriðjungs áður. Höfðu Samskip auðsýnilega hag af því að draga sem mest úr umfangi mögulegra gagnaðgerða Eimskips. Tilvísun Samskipa til viðskiptanna breytir því ekki niðurstöðu Samkeppniseftirlitsins um ólögmæta markaðsskiptingu.
- Tilvísun Samskipa til 365 miðla er ekki útskýrð frekar af hálfu fyrirtækisins og gefa samtímagögn ekki skýra mynd af þeim atvikum. Vísbendingar eru um að ekki sé um raunverulega tilfærslu á viðskiptum á milli Eimskips og Samskipa að ræða heldur breytingar á eignarhaldi eða skipulagi viðskiptavinarins. Í öllu falli hefur ekkert komið fram um þessi viðskipti sem breytir niðurstöðu Samkeppniseftirlitsins um ólögmæta markaðsskiptingu.

13522. Með hliðsjón af öllu framangreindu er ekki fallist á athugasemdir Samskipa um að dregnar hafi verið rangar ályktanir af gögnum málsins sem sýna enga tilfærslu mikilvægra viðskiptavina eftir að N&O fóru til Samskipa árið 2009.

⁶⁴⁸⁹ Afhent skjal frá Samskipum. Afhent 10.4.2015. „Liður 9.1 Innflutningur Heildarlisti“. Afhent skjal frá Eimskip. Afhent 1.12.2016. „B liður – 1-Innflutningur“.

13523. Til viðbótar við framanritað segja Samskip frá því í athugasemdunum að í kjölfar efnahagshrunsins hafi ríkt mikil óvissa um rekstrargrundvöll margra af stærri fyrirtækjum landsins og þar með hafi stjórnendur þeirra forgangsraðað málum því tengdu framar og flutningamál setið á hakanum. Það kunni að skýra hvers vegna minna hafi verið um hræringar á markaðnum en stundum áður, sbr. mgr. 1376 í athugasemdum Samskipa við AI.
13524. Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á þessar athugasemdir Samskipa. Andstætt því sem er haldið fram sýna samtímagögn að afar mikilvægt var fyrir viðskiptavinum fyrirtækjanna að halda flutningakostnaði sínum niðri í þeirri efnahagslægd sem gekk yfir hér á landi. Kvörtuðu þeir yfir miklum hækkunum á flutningskostnaði og vísuðu til þess að erfitt eða ómögulegt væri að velta auknum kostnaði yfir á viðskiptavinum sína. Þannig mótmæltu stórir viðskiptavinir gjaldskrárhækkunum fyrirtækjanna harðlega og eru dæmi um að stórir viðskiptavinir hafi slitið samningum sínum og boðið út flutninga sína til að reyna að lækka flutningskostnað. Það gekk vitaskuld ekki sem skyldi vegna samstilltra aðgerða Samskipa og Eimskips um að sækja ekki á mikilvæga viðskiptavinum hvors annars og hækka verð.
13525. Í þessu sambandi vísast einnig til umfjöllunar í kafla 2.1 en þar er fjallað um ábendingar heimildarmanna í aðdraganda þessarar rannsóknar, þ. á m. frá viðskiptavinum Samskipa og Eimskips sem voru í viðskiptum fyrir og eftir efnahagshrunið sem skall á seinni hluta árs 2008. Órökstuddar staðhæfingar Samskipa í athugasemdunum um að stjórnendur viðskiptavina hafi látið flutningsmál sitja á hakanum í kjölfar efnahagshrunsins eiga sér enga stoð í frásögnum þessara viðskiptavina. Aldrei kom fram að flutningamál hefðu setið á hakanum hjá stjórnendum kaupenda á flutningsþjónustu hér á landi. Öðru nær. Lýsingarnar eru þvert á móti þær að eftir hrunið hafi háttsemi Samskipa og Eimskips breyst. Stór innflytjandi á sínu sviði, greindi frá því að það væri í viðskiptum við Eimskip. Áður hefðu Samskip gert ítrekaðar tilraunir til þess að ná þessu fyrirtæki í viðskipti en á síðustu árum (til ársins 2012) hefðu Samskip engar slíkar tilraunir gert lengur. Annað stórt fyrirtæki, sem keypt hafði flutningsþjónustu af Eimskip, greindi frá því að það hefði leitað tilboða í þá flutninga hjá Samskipum. Það hefði engum árangri skilað þar sem verðið sem Samskip hefðu boðið hafi verið nákvæmlega sama verðið og hjá Eimskip.

26.5. Um þegar Samskip „flæma“ Innnes í burtu

13526. Í kafla 14.4 segir frá því að Innnes hafi rætt við Samskip í apríl 2009 vegna óánægju með verðlagningu Eimskips. Samskip sendu Innnes á endanum verðtilboð í flutninga fyrirtækisins en af efni þess er ljóst að fyrirtækið hafði engan áhuga á viðskiptum Innnes. Var tilboðið umtalsvert hærra en tilboð Samskipa til Innnes aðeins nokkrum mánuðum fyrr og var því til þess fallið að „flæma“ Innnes í burtu. Endurspeglar þetta ólögmetu markaðsskiptingu Samskipa og Eimskips.
13527. Í mgr. 109-112 í bréfi Samskipa frá 13. júní 2022, sbr. mgr. 52-53 í bréfi frá 31. ágúst 2022 er fjallað um atvik sem tengjast Innnes. Að sögn Samskipa var verðtilboð Samskipa til Innnes í júní 2009 hærra en verðtilboð í heildarflutning Innnes í nóvember 2008 vegna þess að Innnes hefði aðeins verið að óska eftir verði í mjög takmarkaðan hluta af viðskiptum sínum. Vísa Samskip í því sambandi til samskipta Samskipa og Innnes í maí og júní 2009. Segir að umrætt verð hafi verið í eðlilegu samræmi við umfangið sem Innnes var að hugsa um að flytja með Samskipum.
13528. Í mgr. 1198 í athugasemdum Samskipa við AII er vísað til samskipta milli fyrirtækisins og Innnes frá 11. og 14. maí 2009. Telja Samskip það vekja furðu að Samkeppniseftirlitið túlki gögn um samskipti milli fyrirtækjanna á þann veg að Samskip hafi ekki sóst eftir því að ná Innnes í viðskipti. Að mati Samskipa sýni samskiptin að fyrirtækið hefði haft áhuga á viðskiptunum. Samkeppniseftirlitið horfi fram hjá því að þegar framkvæmdastjóri Innnes hafi óskað eftir betra verði og því að auka viðskiptin þannig að bæði fyrirtækin gætu við unað þá hafi [\(S\)frkvstj-millilandasv](#) lýst því yfir að hann vildi funda frekar um þann möguleika og að Samskip væru klár í það hvenær sem væri.

13529. Í mgr. 1199 í athugasemdum Samskipa við AII er því haldið fram að Samskip hafi barist fyrir öllum þeim viðskiptum sem hægt var að bjóða samkeppnishæft verð í. Hér hefðu Samskip einfaldlega orðið undir í samkeppninni. Umrædd samtímagögn sýni ótvírætt að reynt hefði verið að ná í þessi viðskipti og að ekkert samráð hafi verið við Eimskip um Innnes frekar en aðra viðskiptavinum. Að mati Samskipa byggi ályktanir Samkeppniseftirlitsins á skilningsleysi á rekstri skipafélaga, aðstæðum á mörkuðum á rannsóknartímabilinu og eðlilegum rekstrarákvörðunum.
13530. Ekki er fallist á að þessar athugasemdir Samskipa sýni að markaðsskipting hafi ekki verið virt í tilviki Innnes á þessum tíma. Vísast til ítarlegrar umfjöllunar um gögn sem tengjast Innnes í kafla 14.5.1 og 14.6. Innnes var mikilvægur viðskiptavinur Eimskips. Eimskip hafði hækkað verð m.a. gagnvart Innnes frá því að samráðið við Samskip hófst árið 2008. Gögn málsins sýna óánægju Innnes með þær verðhækkningar. Af samtímagögnum má sjá að umleitan Innnes eftir flutningsviðskiptum hjá Samskipum tók til þess að fá betri kjör og auka flutninga hjá Samskipum, sem gat allt eins tekið til allra flutninga fyrirtækisins, sbr. t.a.m. tölvupóst Innnes til Samskipa 2. apríl 2009. Jafnvel þó það væri rétt hjá Samskipum að umleitan Innnes hafi eingöngu tekið til hluta flutningaviðskipta Innnes (en ekki heildarflutninga) þá sýna samtímagögn skýrlega að eftir að Samskip höfðu náð viðskiptum N&O í febrúar 2009 átti ekki að sækja á viðskipti Innnes, hvorki að hluta eða heild. Skilaboð Samskipa til þessa umfangsmikla kaupanda flutningsþjónustu, Innnes, voru skýr og í samræmi við markaðsskiptinguna við Eimskip. Með háttsemi sinni gagnvart Innnes á árinu 2009 voru Samskip að „flæma“⁶⁴⁹⁰ Innnes í burtu og skapa skilyrði fyrir Eimskip til áframhaldandi hækkana. Með þessu átti að stuðla að áframhaldandi „ró“ og gera fyrirtækjunum áfram kleift að hækka verð gagnvart viðskiptavinum. Þessu til stuðnings er einnig horft til þess að eftir að Samskip sendu Innnes tilboðið í júní 2009 sýna gögn málsins að viðræður fyrirtækjanna fjöruðu út og Innnes hélt áfram í viðskiptum við Eimskip út rannsóknartímabil þessa máls. Eimskip hélt þá, án ótta um viðbrögð helsta keppinautarins, áfram uppteknum hætti að hækka verð gagnvart Innnes út rannsóknartímabilið, sbr. m.a. umfjöllun í kafla 14.35.
13531. Að mati Samkeppniseftirlitsins mátti stjórnendum Samskipa vera það ljóst að tilboð Samskipa til Innnes var ekki samkeppnishæft enda var það sambærilegt verðtilboðum sem Samskip veittu venjulega svokölluðum B viðskiptavinum. Það er því ljóst að ásetningur Samskipa stóð til þess að nýta ekki þetta tækifæri til að ná viðskiptum þessa mikilvæga viðskiptavinar af Eimskip. Endurspeglar framangreint hina samfelldu markaðsskiptingu Samskipa og Eimskips og fyrirtækin hafi virt hana á þessum tíma árið 2009.
13532. Samtímagögn sýna að sú fullyrðing stenst ekki að Samskip hafi barist fyrir öllum þeim viðskiptum sem hægt hafi verið að bjóða samkeppnishæft verð. Í þessu sambandi er jafnframt vakin athygli á því að fyrirtækið slær úr og í, sbr. mgr. 1205 í athugasemdum þess við AII, þar sem segir að Samskip hafi verið hikandi við að ná í tiltekna flutninga Innnes þar sem stjórnendur Samskipa hefðu verið „óttaslegnir“ um að Eimskip myndi keyra niður sitt verð gagnvart ÍSAM ef Samskip næðu viðskiptunum. Sjá einnig mgr. 1022 í athugasemdum Samskipa við AII þar sem fram kemur að Samskip hafi tekið ákvörðun um að sækja ekki á stóra viðskiptavinum Eimskips þar sem fyrirtækið hafi haft áhyggjur af því að Eimskip myndi þá hefna sín. Þannig höfðu Samskip m.a. ekki áhuga að reyna að ná í viðskipti IKEA, sbr. umfjöllun í kafla 14.9.4.
13533. Að lokum skal áréttað að Eimskip hefur viðurkennt að hafa átt í samráði við Samskip sem m.a. fólst í markaðsskiptingu eftir stærri viðskiptavinum, sbr. sátt Eimskips við Samkeppniseftirlitið frá 16. júní 2021.

⁶⁴⁹⁰ Sbr. tölvupóst frá Innnes til Samskipa, dags. 19.05.2009.

26.6. Um tilboðsumleitan Vífilfells og Ölgerðarinnar

13534. Í mgr. 1398 og áfram í athugasemdum Samskipa við AI er fjallað um atvik vegna Vífilfells og ÖES á árinu 2009 og því mótmælt að þau endurspegli ólögmeða markaðsskiptingu Samskipa og Eimskips. Byggja áður nefndar athugasemdir Samskipa vegna Vífilfells og ÖES m.a. á eftirfarandi atriðum:⁶⁴⁹¹
- Stjórnendur Samskipa hafi átt í samskiptum við stjórnendur ÖES og Vífilfells í fjöldamörg árum og það hafi verið þeirra mat á þessum tíma að umræddir keppinautar myndu aldrei sætta sig við að flytja vörur sínar með sama flutningsaðilanum.
 - ÖES hafi lengi verið í viðskiptum við Eimskip sem hafi gert það að verkum að Samskip hafi þurft að bjóða umtalsvert lægra verð til að ná til sín viðskiptunum.
 - Það hafi verið sjálfstæð viðskiptaleg ákvörðun að „*beina kröftum fyrirtækisins að öðru fyrirtækinu og reyna að verja viðskiptin við Vífilfell*“.
13535. Ekki er fallist á að athugasemdir Samskipa vegna Vífilfells og ÖES hrófli við þeirri niðurstöðu að háttsemi Samskipa hafi á rannsóknartímabilinu farið gegn 10. gr. samkeppnislaga og 53. gr. EES-samningsins og í henni hafi falist markaðsskipting um mikilvæga viðskiptavinum.
13536. Í kafla 14.3 í ákvörðun hafa atvik þessi verið rakin og það mat Samkeppniseftirlitsins að þau séu í samræmi við önnur gögn frá þessum tíma sem endurspegli samfellda markaðsskipting Samskipa og Eimskips um mikilvæga viðskiptavinum á árinu 2009.
13537. Áður nefndar athugasemdir Samskipa um að keppinautar á sama markaði setji það fyrir sig að flytja vörur sínar með sama flutningsaðilanum eru órókstuddar og ekki í samræmi við samtímagögn. Gögnin sýna þvert á móti að viðskiptavinir settu það ekki fyrir sig að keppinautur væri að flytja með sama flutningafyrirtæki. Það er heldur ekki trúverðugt að keppinautar á t.d. drykkjar- og matvörumarkaði á Íslandi, sem eru nokkrir, setji það fyrir sig þegar þeir leita tilboða eða semja við flutningsaðila um innflutning að keppinautar þeirra flytji með sama flutningsaðila. Öllu líklegra er að þeir semji við þann sem best býður hverju sinni að teknu tilliti m.a. til verðs og þjónustustigs. Til viðbótar má vísa til þess að á rannsóknartímabilinu má sjá dæmi um viðskiptavinum í sama vöruflokki sem voru með flutninga hjá báðum fyrirtækjum, t.d. BYKO og Húsasmiðjan. Hér skal líka bera saman hegðun Samskipa og Eimskips fyrir og eftir meginrannsóknartímabilið. Þá átti að sækja á viðskiptavinum hvors annars alveg óháð því hvort flutningafyrirtækið var með keppinaut hlutaðeigandi í viðskiptum eður ei.
13538. Þá er rétt að hafa í huga að það var ÖES sem óskaði formlega eftir tilboði árið 2009 og fylgdi því eftir með útboðslýsingu. Við slíkar aðstæður er ekki líklegt að röskun og skiptikostnaður séu þættir sem flutningsfyrirtæki á samkeppnismarkaði hafi áhyggjur af þegar það tekur ákvarðanir um verðtilboð til mögulegra viðskiptavina. Þá kemur fram í gögnum málsins að ÖES hefði metið skiptikostnað við að færa flutninga sína til Samskipa ásamt auknum birgðahaldskostnaði um 3 milljónir króna. Að mati Samkeppniseftirlitsins telst það ekki hár kostnaður með hliðsjón af heildarverðmæti flutningsviðskiptanna.
13539. Skýringar sem lúta að því að ÖES hafi verið lengi hjá Eimskip í viðskiptum og Samskip hafi þurft að bjóða „*umtalsvert*“ lægra verð til að ná viðskiptunum hrekja heldur ekki niðurstöðu um að samtímagögn sýna og eru birtingarmynd þess að fyrirtækið virti markaðsskiptingu við Eimskip og sóttist ekki eftir að sækja viðskiptin frá Eimskip. Bæði innanhússgögn Samskipa í aðdraganda tilboðsins til ÖES, tilboð til ÖES og

⁶⁴⁹¹ Sambærileg sjónarmið koma fram í mgr. 114 í bréfi Samskipa, dags. 13.06.2022 og mgr. 1413 og 1416 í athugasemdum Samskipa við AI.

atvik í kjölfarið sýna skýrlega að ákveðið var að virða áfram samráðið og tryggja fyrirtækjunum þannig áfram skilyrði til að halda uppi verðum eða hækka þau.

13540. Hvað áhrærir athugasemdum Samskipa um að fyrirtækið hafi ætlað að verja viðskipti Vífilfells þá eru þau ekki studd gögnum og auk þess í ósamræmi við samtímagögn. Samtímagögn Eimskips sýna að fyrirtækið sótti ekki á að ná viðskiptum Vífilfells frá Samskip. Samtímagögn Samskipa vegna Vífilfells eru af sama meiði, hvergi er þar að sjá að fyrirtækið hafi með sjálfstæðum hætti verið í einhvers konar varnarbaráttu móti Eimskip um Vífilfell. Öðru nær. Fór það svo að Samskip héldu síðan viðskiptum Vífilfells og Eimskip að sama skapi viðskiptum ÖES.
13541. Í mgr. 1400 í athugasemdum sínum vísa Samskip til fyrri athugasemda sinna vegna breytinga á siglingakerfi fyrirtækisins. Segir að Samskip hafi sett upp ýmsar sviðsmyndir í kjölfar efnahagshrunsins til að bregðast við breytingum á mörkuðum. Fyrirtækið hafi gert sér grein fyrir því að breyta þyrfti siglingakerfinu með tilheyrandi þjónustuskerðingu. Óhjákvæmilega myndu tilteknir viðskiptavinir Samskipa þá leita til Eimskips. Þetta mat hafi ekki verið tilkomið vegna samráðs við Eimskip heldur hafi verið um eðlilegar greiningar og hugleiðingar að ræða. Ekki er fallist á þessar athugasemdir og vísast því til stuðning til umfjöllunar í kafla 8.16.9 í ákvörðun þessari. Hvað varðar samráð Samskipa og Eimskips í tengslum við breytingar á siglingakerfum fyrirtækjanna vísast til ítarlegrar umfjöllunar í köflum 7-11.
13542. Þá skal það rifjað upp að þann 14. ágúst og 5. september 2008 funduðu (S)frkvstj-millilandasv og (S)forstö-innfl1 með Eimskip. Daginn fyrir fundinn 5. september 2008 voru í glærुकynningu (S)frkvstj-millilandasv um siglingakerfið taldir upp tilteknir viðskiptavinir Samskipa, Eimskips og Atlantsskipa og gerð grein fyrir magni og tekjum af flutningum fyrir þá. Á glærunni sagði að „stóra spurningin“ væri hvað „gera skal“ með viðskipti við BYKO, Danól/Ölgerðina, Innnes og N&O en á þeim tíma voru öll þessi fyrirtæki mikilvægir viðskiptavinir Eimskips. Af þessu og öðrum samtímagögnum má að mati Samkeppniseftirlitsins leiða að Samskip voru þarna, daginn fyrir fund með Eimskip, að meta hvernig ætti að breyta og sníða framtíðar siglingakerfi fyrirtækisins og að einn liður í því væri að meta hvað skyldi gera með mikilvæga viðskiptavinum Eimskips, s.s. ÖES. Samráð Samskipa og Eimskips um takmörkun á flutningsgetu haustið 2008 fól m.a. í sér og hafði það markmiði að skerða verulega samkeppnislega getu Samskipa til að sækja á mikilvæga innflutningsviðskiptavinum Eimskips. Líkt og rakið er í kafla 8.16.2 var „Stóru spurningunni“ um mikilvæga viðskiptavinum Eimskips svarað, ekki átti að mæta samdrætti með því að sækja á mikilvæga viðskiptavinum Eimskips. Birtist sú niðurstaða í þeim atvikum sem rakin hafa verið hér að framan um viðskipti ÖES.
13543. Þá er því hafnað að það hafi vægi í þessu samhengi að Samskip hefðu þurft að bjóða „umtalsvert lægra verð“ til að ná viðskiptum ÖES frá Eimskip. Í því samhengi má þó nefna að nefna að samtímagögn í málinu sýna að í byrjun janúar 2009 tók gildi verðhækkun hjá Eimskip sem leiddi til verulegrar verðhækkunar hjá ÖES og taldi ÖES þær hækkanir afar óeðlilegar. Þrátt fyrir mótmæli ÖES taldi Eimskip sig geta staðið fast á þeim. Er ljóst að Eimskip taldi sig komast upp með þetta þar sem fyrirtækin höfðu bæði dregið verulega úr flutningsgetu sem auðveldaði þeim markaðsskiptingu og hækkan á verði fyrir sjóflutninga. Þá hefur það ekki sérstakt vægi að ÖES hafi lengi verið í viðskiptum við Eimskip og að á þeim grunni hafi þurft „meira til“ en venjulega. Samtímagögn sýna þvert á móti að tryggð ÖES við Eimskip hafi ekki verið meiri en svo að fyrirtækið ákvað að fara með viðskipti sín í útboð síðar þetta sama ár, m.a. vegna óánægju með framangreindar verðhækkanir Eimskips.
13544. Í mgr. 837 og áfram í athugasemdum Samskipa við AII er ályktunum Samkeppniseftirlitsins um samskipti Eimskips og ÖES í janúar 2009 svarað. Þar segir að Samskip geti ekki tjáð sig um umrædd samskipti en mótmæla því að þau séu sett í samhengi við samskipti á milli starfsmanna Samskipa og Eimskips sem áttu sér stað í janúar 2009 og rakin hafa verið að framan að einhverju leyti. Eru ítrekaðar

fyrri skýringar Samskipa um að þessi samskipti á milli fyrirtækjanna hefðu eingöngu snúið að undirritun samnings um Norður-Ameríku flutninga og formsatriðum í tengslum við samningana.

13545. Ekki er fallist á þessar athugasemdir Samskipa. Vísast til umfjöllunar í ákvörðun, sér í lagi kafla um samskipti fyrirtækjanna og ólögmati þeirra og hvernig þau voru til þess fallin að viðhalda samráði þeirra sem hófst eftir mitt ár 2008, sbr. kafla 13.

26.6.1. Vífilfell óskar tilboða

13546. Í febrúar 2009 sagði Vífilfell upp samningi sínum við Samskip og hóf í kjölfarið viðræður við bæði Eimskip og Samskip um flutningsviðskipti. Samtímagögn sýna að Vífilfell taldi sig eiga erfitt með að „*kyngja hækkunum*“ sem Samskip lögðu til í samningaviðræðum.

13547. Í máli þessu byggja Samskip á því að samningur fyrirtækisins við Vífilfell hafi verið svokallaður „*krónusamningur*“, sbr. umfjöllun í mgr. 46 – 54 og 1402 í athugasemdum fyrirtækisins við AI. Vegna falls íslensku krónunnar haustið 2008 hafi verð samkvæmt samningnum því lækkað í evrum talið. Samskip hafi því þurft að „*leiðrétta*“ verðið gagnvart Vífilfelli til þess að flutningsverð myndi „*svo gott sem*“ halda „*gildi sínu í evrum*“, sbr. mgr. 48 í athugasemdunum, sbr. einnig t.d. mgr. 77 í bréfi Samskipa dags. 31. ágúst 2020. Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á að framangreindar athugasemdir Samskipa um „*krónusamninga*“ (þ. á m. vegna Vífilfells) hrófli við þeirri niðurstöðu að háttsemi þess og Eimskips hafi verið ósambýðanleg bannreglu 10. gr. samkeppnislaga og 53. gr. EES-samningsins. Ítarlega er fjallað um umrædd sjónarmið Samskipa sem tengjast 18 krónusamningum (þ. á m. Vífilfelli) og gengisfalli íslensku krónunnar í kafla 33.1.5.

13548. Í mgr. 1405 í athugasemdum Samskipa við AI er það sagt umhugsunarefni hvers vegna unnið hafi verið að undirbúningi tilboða innan Eimskips og Samskipa vegna viðskipta annars vegar Vífilfells og hins vegar ÖES ef „*þetta var allt ákveðið fyrirfram milli fyrirtækjanna.*“ Þá segir í mgr. 1412 að gögnin sýni að Eimskip hafi lagt vinnu í samningaviðræðurnar en sýni engin merki um nokkurt samráð við Samskip. Ekki verði því séð að Eimskip hafi ekki veitt Samskipum samkeppnislegt aðhald auk þess sem sú staðhæfing geti enga þýðingu haft við mat á því hvort fyrirtækin hafi stillt með sér strengi vegna viðskiptanna.

13549. Ekki er fallist á þessar athugasemdir Samskipa. Af þessu tilefni skal það áréttað að samtímagögn sýna að Eimskip virti hina ólögmatu markaðsskiptingu við tilboðsumleitan Vífilfells, sbr. nánari umfjöllun í kafla 14.3. Á sér þetta einnig stoð í stefnumörkun fyrirtækisins í áætlun fyrir árið 2009, sbr. kafla 14.1. Ekki átti að sækja á mikilvæga viðskiptavinum Samskipa hjá Eimskip, sbr. einnig sátt Eimskips frá 16. júní 2021 þar sem Eimskip viðurkennir samráð við Samskip sem m.a. fólst í ólögmati markaðsskiptingu eftir stærri viðskiptavinum í sjó- og landflutningum.

13550. Til marks um aðgerðar- og áhugaleysi Eimskips á að ná Vífilfelli í viðskipti telur Samkeppniseftirlitið áhugavert að bera saman helstu þætti, annars vegar í tilboði Eimskips til Vífilfells, líklega frá 25. mars 2009 og hins vegar í samningi um flutninga sem Eimskip gerði við ÖES, dags. 5. nóvember 2009. Að mati Samkeppniseftirlitsins er hér um sambærilega flutninga að ræða fyrir tvo stóra viðskiptavinum.

13551. Sá samanburður sýnir að mati Samkeppniseftirlitsins að það verð sem Eimskip bauð Vífilfelli var alls ekki samkeppnishæft.

13552. Af gögnum sem Eimskip afhenti Samkeppniseftirlitinu þann 29. nóvember 2017, um flutningsmagn og flutningsgetu til landsins frá Evrópu, verður ekki annað ráðið en að rými hafi verið í kerfum Eimskips fyrir flutningsþörf Vífilfells á árinu 2009 og næstu ár. Að mati Samkeppniseftirlitsins gefur þessi samanburður sterklega til kynna að Eimskip hafi ekki haft áhuga á að ná Vífilfelli í viðskipti.

13553. Þá sýna samtímagögn að stjórnendur Eimskips sýndu vinnu við mögulegt tilboð til Vífilfells takmarkaðan áhuga. Samtímagögn sýna sömuleiðis til að Samskip hafi haft vissu fyrir því að halda viðskiptum við Vífilfell. Atvik vegna útboðs ÖES árið 2009 voru að sama meiði og þar virtu Samskip á móti markaðsskiptingu, sbr. nánari umfjöllun í ákvörðun í kafla 14.3.5, sbr. einnig umfjöllun hér á eftir.
13554. Með vísan til framangreinds er ekki fallist á að Eimskip hafi veitt Samskipum samkeppnislegt aðhald vegna umleitan Vífilfells um tilboð.
13555. Þá vísast til samanburðar Samkeppniseftirlitsins á verði fyrir sjóflutninga frá Evrópu til Íslands, annars vegar í samningi Samskipa við Vífilfell frá 16. júní 2009 og hins vegar í samningi Eimskips við ÖES frá 5. nóvember 2009. Að mati Samkeppniseftirlitsins undirstrikar sá samanburður áhugaleysi Eimskips í tilboði fyrirtækisins til Vífilfells.
13556. Í mgr. 1407 í athugasemdum Samskipa við AI er því mótmælt að túlka megi viðbrögð (S)forstö-innfl1 og (S)forstj þann 2. apríl 2009 um að Eimskip byði Vífilfelli afslátt af BAF sem vísbendingu um ólögmætt samráð fyrirtækjanna. Ekki sé hægt að túlka ummæli (S)forstö-innfl1 sem svo að hann hafi verið „undrandi“. Að sögn Samskipa staðfesti viðbrögð (S)forstö-innfl1 og (S)forstj virka samkeppni á markaðnum.
13557. Ekki er fallist á þessar athugasemdir Samskipa. Líkt og fjallað er um í kafla 14.55 tók samráð Samskipa og Eimskips til BAF. (S)forstö-innfl1 átti aðkomu að því. Í því sambandi er rétt að rifja upp að Samskip og Eimskip höfðu nokkrum mánuðum áður átt í ólögmætum upplýsingaskiptum (þ. á m. (S)forstö-innfl1) um stefnu fyrirtækjanna í verðlagningu á BAF á fundi 4. desember 2008 („allir greiða BAF“), sbr. umfjöllun í kafla 8.15.6, 10.1 og 10.5. Með hliðsjón af fyrirliggjandi gögnum málsins, þ. á m. þeim sem stafa frá (S)forstö-innfl1, sneri undrun (S)forstö-innfl1 að því að Eimskip væri að veita Vífilfelli afslátt af BAF sem væri ekki í samræmi við samráðið. Hröð viðbrögð (S)forstj renna stoðum undir að þetta hafi verið tekið alvarlega hjá Samskipum. Af þessu tilefni er einnig rétt að geta þess að samtímagögn í málinu sýna að Samskip innheimtu fullt BAF og FAF hjá Vífilfelli á árinu 2009. Þessu til viðbótar bera undirbúningsgögn Eimskips frá þessum tíma með sér að fyrirtækið ætlaði að innheimta fullt BAF hjá Vífilfell.
13558. Varðandi aðrar athugasemdir Samskipa, og mótmæli um samráð við Eimskip um BAF, sbr. mgr. 1408 – 1409 í athugasemdum við AI, þá er þeim hafnað og vísast til umfjöllunar í kafla 8.15.7.2, 8.16.6, 10.1, 10.4.4 og 14.55.

26.6.2. Útboð ÖES

13559. Í mgr. 1413 og áfram í athugasemdum Samskipa við AI er því hafnað að atvik í tengslum við útboð ÖES haustið 2009 bendi til ólögmæts samráðs fyrirtækisins við Eimskip, sbr. umfjöllun eftirlitsins í kafla 14.3.5. Segir að Samskip hafi tekið útboðinu alvarlega, stjórnendur undirbúið það vel og boðið samkeppnishæf verð.
13560. Staðhæfingar Samskipa um að hafa boðið samkeppnishæf verð til ÖES árið 2009 eru í ósamræmi við þeirra eigin gögn. Eins og fjallað er um í kafla 14.1 og kafla 14.10 sýna áætlanir Samskipa fyrir árin 2009 og 2010 að fyrirtækið ætlaði ekki að ná mikilvægum viðskiptavinum frá Eimskip og ráðgerðu Samskip að Eimskip myndi að sama skapi halda að sér höndum gagnvart mikilvægum viðskiptavinum Samskipa.
13561. Samtímagögn sýna þó réttilega að Samskip skoðuðu tilboðsumleitan ÖES vel enda um að ræða útboð eins af umfangsmesta kaupanda flutningsþjónustu hér á landi í vöruflokki sem tók síður á sig högg eftir hrunið. Þessi undirbúningur stjórnenda Samskipa tók á hinn bóginn ekki síst til þess að skoða og meta hvort virða ætti markaðsskiptinguna við Eimskip eða bjóða verð sem gæti tryggt þeim viðskipti ÖES.

Ljóst er að Samskip völdu fyrrnefnda kostinn og virtu samfellda markaðsskiptingu við Eimskip. Er það jafnframt í samræmi við það sem Samskip höfðu lagt upp með eftir að samráð þeirra við Eimskip hófst, sbr. t.d. áætlanir Samskipa fyrir árið 2009 og árið 2010.

13562. Í mgr. 1416 í athugasemdum Samskipa við AI er á því byggt fyrirtækið hafi ekki átt í „samstarfi“ við Eimskip um útboð ÖES. Þessi athugasemd Samskipa hróflar ekki við niðurstöðu Samkeppniseftirlitsins um að atvik tengd útboði ÖES árið 2009 sýni að samfelld markaðsskipting Samskipa og Eimskips var virt. Brot Samskipa og Eimskips gegn 10. gr. samkeppnislaga og 53. gr. EES-samningsins lutu ekki að því að fyrirtækin hafi átt í samstarfi varðandi hvert og eitt einasta tilvik í málinu og ákveðið sín á milli hversu hátt ætti að bjóða í hverju sinni. Líkt og rakið er í kafla 4.7.6.5 er markaðsskipting í eðli sínu einföld og auðvelt getur verið að framkvæma hana. Framkvæmd á markaðsskiptingu kallar því ekki alltaf á samskipti viðkomandi keppinauta og getur því auðveldlega grundvallast á munnlegum skilningi keppinauta. Ef viðskiptavinur býður út sín kaup á tiltekinni vöru eða þjónustu leitast samráðsfyrirtæki eftir að tryggja aðgerðarleysi af sinni hálfu eða að boð þeirra í viðskiptin leiði ekki til þess að viðskiptavinurinn sjái sér hag í því að færa umrædd viðskipti frá einu samráðsfyrirtæki til annars. Með þeim hætti er ólögmatrí markaðsskiptingu viðhaldið, sbr. nánari umfjöllun í kafla 4.6.4.
13563. Í mgr. 1417 í athugasemdum Samskipa við AI segir að samskipti um verðlagningu eigi sér stað innan fyrirtækisins við hvert einasta tilboð. Það sé mjög stór ákvörðun að fara „langt niður í verðum til viðskiptavinar sem flytur mikið magn á ári hverju“ því það þýði að sama rými verði ekki selt með hærri framlegð til annarra viðskiptavina.⁶⁴⁹²
13564. Vegna þessara athugasemda skal áréttá að samtímagögn Samskipa sýna hvergi að það hafi verið þáttur í undirbúningi stjórnenda eða legið til grundvallar tilboðs Samskipa til ÖES að fyrirtækið hafi lagt mat á framlegð af því að selja frekar laust flutningsrými til minni viðskiptavina. Slíkar staðhæfingar Samskipa eiga sér enga stoð í samtímagögnum. Þvert á móti sýna gögnin að undirbúningur laut að mati á því að meta hvort Samskip ætluðu að virða áfram samráðið við Eimskip.
13565. Enginn vafi er því um að til lengri tíma litið skiptu viðskipti við stóra viðskiptavini miklu fyrir afkomu Samskipa. Hvort tveggja Eimskip og Samskip leituðust við að festa slík viðskipti til lengri tíma í því skyni að tryggja festu í magni í skip sín og tryggja þannig tekjur á móti föstum kostnaði fyrirtækjanna. Þótt framlegð á hverja flutningseiningu kunni að vera hærri í viðskiptum fyrirtækjanna við minni viðskiptavini er magn frá slíkum viðskiptavinum aftur á móti hverfulla og því ekki jafn mikilvægt fyrirtækjunum og afkomu þeirra til lengri tíma litið. Vakin er athygli á því að Samskip hafa sjálf byggt á því í mgr. 1265 í athugasemdum fyrirtækisins við AII að „verulegt hagræði [sé] almennt af reglubundnum og umfangsmiklum viðskiptum.“
13566. Í þessu samhengi er vert að hafa í huga gögn frá Eimskip og Samskipum frá árinu 2009 þar sem vísað er til þess að bæði fyrirtækin hafi á þessum tíma verið með „ónýtta flutningsgetu í innflutningi“, sbr. m.a. kafla 14.11.5 og 14.10.2. Vísast hér t.a.m. til umfjöllunar Samkeppniseftirlitsins í kafla 14.10 þar sem vakin er athygli á því að í rekstraráætlun innflutningsdeildar Samskipa fyrir árið 2010 hafi verið fjallað um að „ró hefur verið yfir samkeppni um viðskiptavini á árinu 2009, en nokkur óvissa ríkir um árið 2010, einkum vegna þess hversu magn hefur dregist saman í innflutningi og að bæði skipafyrirtækin eru með ónýtta flutningagetu í innflutningi.“
13567. Ekkert í framangreindum athugasemdum Samskipa víkur til hliðar skýrum samtímagögnum sem sýna að Samskip virtu markaðsskiptinguna. Ekki er dregið í efa að aðgerðir Samskipa, þ.e. að sækja ekki á mikilvæga viðskiptavini Eimskips eins og ÖES, hafi verið til þess fallnar að skila meiri ábata fyrir Samskip, enda markmið samráðsins að halda uppi eða hækka verð viðskiptavina með þeim ásetningi að bæta

⁶⁴⁹² Sambærileg sjónarmið Samskipa má finna í mgr. 114 í bréfi þess, dags. 13.06.2022.

afkomu. Tilboð Samskipa til ÖES átti að tryggja áframhaldandi röskun á samkeppni á flutningamarkaði og þar með ábata fyrirtækjanna af samráðinu. Þessu til stuðnings má vísa til ummæla þáverandi stjórnarformanns Samskipa á Íslandi og stjórnarmanns Samskipa Holding, (S)stjform-S, á fundi með lykilstjórnendum Samskipa á Íslandi stuttu síðar á árinu 2009, þ.e. 4. nóvember árið 2009: „Hafa í huga að samkeppnin getur haft veruleg áhrif, ef menn dropa verðum. [...] Prices, ef lækkun um 5% þá hefur það um 4m EUR áhrif á EBITDA, því mun verð hafa mjög mikil áhrif á EBITDA.“

13568. Þrátt fyrir að útboð ÖES hafi staðið yfir á sama tíma og áætlun Samskipa fyrir árið 2010 var unnin var ekkert minnst á þann möguleika að Samskip kæmust yfir þau viðskipti fyrir árið 2010. Áætlun Samskipa gerði ráð fyrir að halda öllum mikilvægum viðskiptavinum fyrirtækisins og áhersla lögð á að hækka verð.
13569. Í kafla 14.3.5 í ákvörðun þessari segir frá því að (S)forstö-innfl1 hafi kallað eftir því við (S)frkvstj-millilandasv að „strategia“ yrði ákveðin gagnvart ÖES. Eftir fund þeirra með (S)forstj og (S)frkvstj-innanl nokkrum dögum síðar sendi (S)forstö-innfl1 tölvupóst þar sem hann sagðist hafa reynt að „setja tölu á það hvað myndi gerast ef [þeir tækju] ÖES á 100.000 kr per 40ft og 70.000 kr per 20ft.“ og útskýrði hver líkleg áhrif yrðu ef Samskip myndu rjúfa „friðinn“ við Eimskip og bjóða ÖES samkeppnishæf verð, þ.e. verð sem myndi duga til að eiga möguleika á að ná viðskiptum ÖES til Samskipa. Líkt og rakið er í ákvörðun er það mat Samkeppniseftirlitsins að þessi ummæli (S)forstö-innfl1 bendi til þess að hann hafi gert sér grein fyrir því að áhætta gæti fylgt því að taka mikilvægan viðskiptavin af Eimskip og rjúfa þannig „friðinn“. Með öðrum orðum þá vann (S)forstö-innfl1 hér tiltekið áhættumat af því að rjúfa friðinn en í engu er getið um mögulegan ávinning Samskipa af því að ná þessum viðskiptum. Því skal haldið til hags, líkt og rakið verður síðar, að það verð sem (S)forstö-innfl1 tiltók, og kallaði eftir umræðum um, var ekki lagt til grundvallar í tilboði Samskipa til ÖES heldur verulega hærra verð.
13570. Að mati Samskipa voru umrædd samskipti ekki óeðlileg eða til marks um samráð. Segir að lýsing (S)forstö-innfl1 væri í samræmi við „raunverulegar aðstæður á markaðnum.“ Samskip hefðu þurft að taka inn í reikninginn hvaða afleiðingar það gæti haft ef ÖES kæmi í viðskipti til fyrirtækisins. Afar líklegt hafi verið, ef ekki sjálfgefið, að Eimskip hefði brugðist við með því að sækja hart í viðskiptavinum Samskipa. Það hafi sýnt sig að Eimskip vílaði ekki fyrir sér að mismuna viðskiptavinum og ráðast í sértækar verðlækkanir gagnvart viðskiptavinum Samskipa. Það hefði verið raunveruleg áhætta sem hefði getað haft umtalsverð áhrif á afkomu Samskipa.
13571. Framanrituð sjónarmið Samskipa eru ítrekuð í athugasemdum fyrirtækisins við AII.⁶⁴⁹³ Þar segir að gögn fyrirtækisins um mat á áhrifum þess að gera tilboð í viðskipti ÖES sýni fram á eðli tvíkeppnismarkaðar. Ítreka Samskip fyrri sjónarmið sín um að Eimskip hefði „hefnt“ sín ef stórir viðskiptavinir hefðu unnist yfir í viðskipti. Þá þyrftu Samskip að bjóða afar lágt verð sem myndi hafa þau áhrif að Eimskip byði þegar í stað stórum viðskiptavinum Samskipasambærilegt verð. Á heildina litið myndi slíkt leiða til lægra einingaverðs og/eða taps á viðskiptavinum. Þannig hefði ákvörðun Samskipa um að bjóða ÖES ekki lægstu verð á markaði verið tekin „á viðskiptalegum forsendum“.
13572. Eins og nánar verður gerð grein fyrir samræmast þessar skýringar Samskipa ekki þeim samtímagögnum sem liggja fyrir í málinu. Að mati Samkeppniseftirlitsins er þetta lýsandi fyrir hinar samstilltu aðgerðir, þ.e. sjónarmið sem lýsa hinni ólögmetu markaðsskiptingu og því umhverfi sem hún hafði skapað fyrirtækjunum. Í þessu samhengi má t.a.m. benda á að (S)forstö-innfl1 hefði varla nefnt það verð (sem var í öðru skjali nefnd „Fullur Grænendingur“) sem hann gerði nema hann teldi forsendur væru til staðar, sé litið til stjórnandastöðu hans hjá fyrirtækinu. Áréttu verður að (S)forstö-innfl1 var forstöðumaður innflutningsdeildar Samskipa og bar hann sem slíkur ábyrgð á gerð samninga við innflytjendur og þá sérstaklega við þá umsvifamiklu. Verður því að ætla að hann hafi þekkt vel til. Um þetta vísast nánar til

⁶⁴⁹³ Sjá mgr. 838-839 í athugasemdum Samskipa við AII.

kafla 14.3.5 í ákvörðun en þar segir m.a. að (S)forstö-innfl1 hafi gert sér grein fyrir að því fylgdi veruleg áhætta að hverfa frá samráðinu og taka stóran og verðmætan viðskiptavin frá keppinautnum. Að öðru leyti en hér er rakið vísast til umfjöllunar Samkeppniseftirlitsins um sjónarmið Samskipa um að háttsemi fyrirtækjanna hafi verið „bein“ afleiðing af fákeppnisaðstæðum, sbr. kafla 33.3.

13573. Í mgr. 1424 í athugasemdum Samskipa við AI segir að mat á því hvaða verð eigi að setja í tilboð séu ekki nákvæm vísindi. Finna þurfi „réttu“ verðið sem sé nógu lágt til að vera a.m.k. samkeppnishæft en nógu hátt til að það skili æskilegri arðsemi ef samningar takast. Að sögn Samskipa var tilboð þeirra til ÖES eins lágt og fyrirtækið treysti sér til þess að standa við, miðað við þá skilmála sem voru settir fram í útboðinu.
13574. Í umfjöllun Samkeppniseftirlitsins í kafla 14.3.5 er fjallað um það verð sem Samskip buðu að lokum í viðskipti ÖES. Verðið hækkaði umtalsvert frá fyrri hugmyndum og virðist ekki hafa byggst á kostnaðarlegum forsendum heldur hafi það verið hækkað eingöngu til að hækka það og virða hina ólögmetu markaðsskiptingu.
13575. Að mati Samkeppniseftirlitsins hafa Samskip í athugasemdum sínum við AI ekki útskýrt þá hækkun sem gerð var á verðtilboði til ÖES þann 16. október 2009 en verðtillögur fyrir hvern gám voru hækkaðar verulega frá tillögum sem (S)forstö-innfl1 setti fram daginn áður. Það eru ekki fullnægjandi rök að vísa til þess að það sé „höfuðverkur“ að ákveða hvaða verð eigi að setja í tilboð. Samskip ættu að geta útskýrt nánar hvað liggja að baki vinnu sem þessari, þeirri hækkun sem blasir við að gerð var á verðtilboðinu frá fyrstu tillögum og hvernig komist var að lokaniðurstöðu um endanlegt tilboðsverð. Engin gögn hafa verið lögð fram sem sýni fram á þetta.
13576. Samskip vísa til þess í mgr. 1428 í athugasemdum sínum við AI að aðeins eitt tilboð hafi verið sent til ÖES og því hafi ekki verið um hækkun að ræða. Tilvitnuð gögn frá október 2009, sem fjallað er um í kafla 14.3.5 í ákvörðun, séu „ófullgerð vinnugögn“. Tilboð Samskipa hafi einfaldlega verið eins lágt og fyrirtækið treysti sér til að standa við miðað við þá skilmála sem hafi verið settir fram í útboðinu.
13577. Í mgr. 62-63 í bréfi Samskipa frá 31. ágúst 2022, sbr. einnig mgr. 115 í bréfi Samskipa frá 13. júní 2022, er ítrekað að tilvitnað skjal (S)forstö-innfl1 frá 15. október 2009 sé vinnuskjal og að vinnuskjöl geti innihaldið hugleiðingar og tillögur sem ekki reynast raunhæfar. Að mati Samskipa ættu tilvitnanir fyrirtækisins til „fulla Grænlendingsins“ jafnframt að sýna að ekki hafi verið um raunhæfar hugmyndir að ræða. Aldrei hafi komið til greina að bjóða ÖES það verð sem sett var fram undir tillögunni „fullur Grænlendirur“. Að sögn Samskipa líti Samkeppniseftirlitið fram hjá því að þær tölur sem finna mátti undir umræddum flípa voru töluvert lægri en þau kjör sem sambærilegur viðskiptavinur, Vífilfell, naut hjá Samskipum. Byggja Samskip á því að þó svo fyrirtækinu sé ekki skylt að gæta samræmis milli viðskiptavina þá sé eðli málsins samkvæmt horft til þess að gæta slíks samræmis að jafnaði. Að lokum segir að Samkeppniseftirlitið hafi engar forsendur til að meta það hvort forsendur voru fyrir Samskip til að bjóða þetta lágt verð til Ölgerðarinnar og því hafnað að það geti verið vísbending um samráð ef Samskip freista þess að ná inn smærri arðbærari viðskiptavinum eða setja fram markmið um arðsemi.
13578. Sökum sjónarmiða Samskipa um „ófullgerð vinnugögn“ áréttar Samkeppniseftirlitið að sönnunargildi samtímagagna í máli sem þessu er ríkt. Í samræmi við reglur samkeppnisréttar er lagt heildstætt mat á gögn málsins þ. á m. tölvupósta og skjöl sem stafa frá Samskipum sem tengjast atvikum og útboði ÖES. Undir þetta falla samskipti og vinnugögn sem þessu tengjast. Áðurnefndar athugasemdir Samskipa sýna ekki að gögnin séu ekki traust eða rangar ályktanir hafi verið dregnar af þeim. Þessum sjónarmiðum Samskipa er því hafnað.
13579. Horft til gagna málsins vegna ÖES sýna þau að samfelld markaðsskipting var við lýði á markaðnum og hún virt af hálfu fyrirtækjanna, sbr. einnig atvik vegna Vífilfells á árinu 2009.

13580. Vegna þessa skal tekið fram að Samskip gera enga tilraun til þess að skýra þann mikla mun sem var á því verði sem (S)forstö-innfl1 tiltekur í tölvupóstinum frá 15. október sem raunhæft fyrir 20ft og 40ft gáma til að ná viðskiptunum og því verði sem fram kemur í endanlegu tilboði Samskipa. Umræddur tölvupóstur frá (S)forstö-innfl1 og einnig ummæli hans í tölvupósti til (S)forstj og (S)frkvstj-millilandasv daginn eftir um að „hækka þessi FCL verð aðeins (50-100 EUR pr gám)” gefa sterklega til kynna að ekki hafi verið unnið að gerð tilboðsins með það að markmiði að ná viðskiptunum. Aðrir hvatar lágu að baki og handahófskenndum vinnubrögðum beitt við gerð tilboðsins.
13581. Hvað framangreint varðar vísast nánar til vinnuskjals (S)forstö-innfl1 vegna útboðs ÖSE frá 15. október 2009. Eru í skjalinu þrjár síður (sheet) með eftirfarandi heitum: „Innflutningur”, „Gengi & BAF” og „Fullur Grænendingur”. Undir síðunni „Innflutningur” er stillt upp tillögu að tilboði til ÖES fyrir tiltekna kostnaðarþætti á grundvelli flutningsmagns á tveimur árum, gengis og BAF. Í skjalinu er einnig skilgreint og reiknað út hvað þessi tillaga skilar upp í fastan kostnað vegna flutninganna frá Evrópu. Tekið skal fram að ekki er hér um endanlegt tilboð Samskipa að ræða. Það sem vekur sérstaka athygli er síðan „Fullur Grænendingur” sem er önnur tillaga með sama flutningsmagni og gengisforsendum, 50% afslátt af BAF og lægra verði fyrir sjóflutninga. Í kafla 6.7.6.1 í ákvörðun er fjallað um tvö skjöl sem (S)forstö-innfl1 vistaði hjá sér þann 13. maí 2008. Annað þeirra var glærुकyning sem var nefnd „Grænenskir dagar”. Þar segir einnig að í öðrum gögnum frá Samskipum megi sjá fyrirtækið nota hugtökin „Grænland” eða „Grænendinginn” í tengslum við að bjóða samkeppnishæf verð eða lágt tilboð til viðskiptavinar. Er sá skilningur á merkingu þessara hugtaka staðfestur m.a. með því að (S)frkvstj-millilandasv sagði við skýrslutöku hjá lögreglu að þetta hugtak þýddi að „fara í útsölugírinn”/„tax free dagar”/„bjóða lág verð til að ná í meira magn”.⁶⁴⁹⁴ Er þetta í samræmi við samtímagögn. Þvert á skýringar Samskipa í athugasemdunum kemur hvergi fram í gögnum málsins að umfjöllun undir síðunni „Fullur Grænendingur” hafi falið í sér óraunhæfar tillögur. Slíkt á sér ekki stoð í gögnum málsins.
13582. Í umræddu skjali kemur fram mikill munur milli þessara tveggja tillagna. Útreikningur (S)forstö-innfl1 sýnir að tillaga hans undir síðunni „Innflutningur” skili um 522 m.kr. upp í fastan kostnað fyrir sjóflutning á tveimur árum en tillagan í „Fullur Grænendingur” um 310 m.kr. upp í fastan kostnað fyrir sama tíma. Í báðum tilvikum skilgreinir (S)forstö-innfl1 uppskipun sem fastan kostnað. Eigið mat Samskipa á framlegð lægra tilboðsins upp í fastan kostnað sýnir að Samskip sjálf mátu það svo að forsendur hafi verið til þess hjá fyrirtækinu að ná ÖES í viðskipti. Í tillögunni „Fullur Grænendingur” er gert ráð fyrir að verð fyrir sjóflutninga með heimakstri til ÖES sé 68.900 krónur fyrir 20 feta gám og 100.336 krónur fyrir 40 feta gám. Er þetta í samræmi við verðhugmynd (S)forstö-innfl1 í tölvupósti frá 15. október 2009 (þ.e. sama dag og skjalið er unnið) til (S)forstj, (S)frkvstj-millilandasv og (S)frkvstj-innan: „[...] ef við tækjum ÖES á 100.000 kr per 40ft og 70.000 kr per 20ft.”
13583. Frestur til að skila inn tilboði til ÖES var til 19. október 2009. Sama dag hittust (S)frkvstj-millilandasv og (S)forstö-innfl1 til að ræða tilboð Samskipa til ÖES. Rétt eftir framangreindan fund (S)frkvstj-millilandasv og (S)forstö-innfl1 sýna gögnin að (S)forstö-innfl1 var ennþá að meta hvaða „strategíu” Samskip ætluðu að viðhafa í útboði ÖES en þá vistaði hann hjá sér skjalið „Áhrif ef við tökum ÖES”. Nafnið á skjalinu er lýsandi fyrir atburðarrásina sem átti sér stað á þessum tíma. Innihald skjalsins ber sömuleiðis með sér að Samskip hafi verið að meta áhrif þess og áhættu á að virk samkeppni myndi hefjast að nýju, þ.e. ef Samskip gerðu ÖES samkeppnishæft tilboð. Þar eru n.t.t. reiknuð áhrif þess á tekjur af FCL-flutningum hjá tilteknum viðskiptavinum ef verð per. gám myndi lækka í 100.000 kr. fyrir 40 feta og 70.000 kr. fyrir 20 feta gáma frá því verði sem viðkomandi fyrirtæki greiddu. Virðast Samskip þannig hafa gert ráð fyrir því að afleiðingar af því að velja það sem nefna má samkeppnisleiðina og bjóða fyrrgreind verð í útboði ÖES yrðu þær að samkeppni hæfist um tiltekin önnur fyrirtæki og þyrftu Samskip einnig að lækka verð sitt í sömu fjárhæðir til þeirra til að halda viðskiptunum. Verðlækkunin var tilgreind

⁶⁴⁹⁴ Endurrit skýrslu [...] hjá lögreglu, bls. 72-73.

í skjalinu allt að 50 – 65%. Endurspeglar framangreint skýrlega hvernig samráðfyrirtæki, Samskip, var á þessum tímapunkti að vega það og meta hvort það ætlaði að hverfa frá samráði við Eimskip og þar með eiga í hættu að missa ábata samráðsins fyrir afkomu fyrirtækisins, sbr. einnig áðurnefnd ummæli (S)stjform-S 4. nóvember 2009. Tilboð Samskipa til ÖES síðar sama dag var síðan verulega hærra.

13584. Með hliðsjón af framangreindu eiga staðhæfingar Samskipa, um að endanlegt tilboðsverð til ÖES hafi verið það lægsta sem fyrirtækið treysti sér til að bjóða miðað við þá skilmála sem hafi verið settir fram í útboðinu, sér ekki nokkra stoð í samtímagögnum og eru því ótrúverðugar.
13585. Hvað áhrærir staðhæfingu Samskipa um að aldrei hafi átt að bjóða ÖES kjör sem fjallað var um í áðurnefndu skjali (S)forstö-innfl1 15. október 2009, undir síðunni „Fullur Grænendingur“, þá á sú fullyrðing sér heldur ekki stoð í samtímagögnum. Um er að ræða vinnugagn hjá forstöðumanni innflutningsdeildar Samskipa sem vann að útboði ÖES á þessum tíma. Ekkert í athugasemdum Samskipa hrekur sönnunargildi þessa og það sé metið heildstætt með öðrum gögnum málsins.
13586. Byggja Samskip einnig á því eins og áður segir að eðli málsins samkvæmt hafi Samskip að jafnaði gætt að samræmis við tilboðsgerð milli viðskiptavina. Samkeppniseftirlitið horfi fram hjá því að kjör til ÖES samkvæmt síðunni „Fullur Grænendingur“ hafi verið lægri en kjör Vífilfells hjá Samskipum. Þetta er ekki skýrt nánar af hálfu Samskipa eða lagðir fram útreikningar eða gögn um þessi tilvitnuðu kjör Vífilfells á þessum tíma. Hvað sem því líður þá er því hafnað að þessi sjónarmið hafi þýðingu í samráðsmáli sem þessu.
13587. Áréttu ber að niðurstaða Samkeppniseftirlitsins um tilboð Samskipa til ÖES og hvernig það endurspeglar hina ólögsmæta markaðsskiptingu byggist ásamt öðru á tilboði Samskipa til ÖES sem reyndist vera 21% hærra en tilboð Eimskips til ÖES. Að mati Samkeppniseftirlitsins er erfitt að finna skýringar á þeim mun þar sem Samskip voru reyndur þjónustuveitandi á þessum markaði, þjónustugeta fyrirtækisins sambærileg og flutningsrými til staðar í kerfum fyrirtækisins. Niðurstaðan kom stjórnendum Samskipa enda ekki á óvart og er ekki að sjá af samtímagögnum að þeir hafi efast um rekstrarlegrar forsendur í tilboði Eimskips. Er það því óbreytt mat Samkeppniseftirlitsins að Samskip hafi virt markaðsskiptinguna í tilviki útboðs ÖES árið 2009 og atvik þessi endurspeglar samfellu á hinni ólögsmætu háttsemi fyrirtækisins.
13588. Í mgr. 1431 og áfram í athugasemdum Samskipa við AI er að finna athugasemdir Samskipa um „keppni“ stjórnenda Samskipa við opnun tilboða í viðskipti ÖES í október 2009. Fjallað er um þessi atvik í kafla 14.3.5 í ákvörðun þessari. Að mati Samskipa eru ályktanir eftirlitsins hvað þetta varðar rangar og fjarstæðukenndar. Samskip leggja áherslu á og telja það vega þungt að ágiskanir stjórnenda Samskipa um verðtilboð Eimskips hafi verið mjög misjafnar og það staðfesti þá óvissu sem hafi verið um verðlagningu fyrirtækisins. Það renni stoðum undir þá staðreynd að bæði fyrirtækin hafi sett fram sjálfstæð tilboð.
13589. Telja Samskip að horfa verði til þess að einungis 8% verðmunur hafi verið á tilboðum fyrirtækjanna í innflutningi. Í því samhengi sé ekki hægt að horfa framhjá því að Eimskip bauð upp á beinar siglingar til Norður-Ameríku en Samskip voru með flutningasamning við Eimskip á þeirri leið. Þannig hafi Eimskip verið í aðstöðu til að verðleggja þann hluta viðskiptanna mun lægra. Tilboð Samskipa fyrir innanlandsflutninga hafi síðan verið 17,5% hærra en að sögn Samskipa skýrðist það af því að flutningsmagn ÖES hefði fallið betur inn í kerfi Eimskips.
13590. Í mgr. 1434 í athugasemdum Samskipa við AI er því hafnað sem haldlausu að tilboð Samskipa til ÖES hafi verið sýndartilboð. Gögn málsins sýni að mikil vinna hafi verið lögð í undirbúning tilboðsins og samskipti við ÖES. Staðreyndin sé sú að Eimskip hafi staðið betur að vígi í þessu útboði og Samskip ekki treyst sér til að ganga lengra í tilboðsgerðinni. Engin gögn bendi til samskipta milli fyrirtækjanna vegna þessa.

13591. Í mgr. 1437-1439 í athugasemdum Samskipa við AI er því mótmælt að hugleiðingar Eimskips um að Samskip hafi hugsanlega ekki burði til að taka flutninga ÖES renni stoðum undir ályktanir Samkeppniseftirlitsins um ólögmaett samráð í tengslum við breytingar fyrirtækjanna á siglingakerfum sínum á árinu 2008. Að mati Samskipa sýna umrædd samskipti að Eimskip hafi lagt mat á það hversu langt Samskip hafi verið líkleg til að ganga í tilboði til ÖES. Um eðlilega samkeppnisgreiningu hafi verið að ræða og raunhæfar hugleiðingar.
13592. Samskip mótmæla einnig, í mgr. 1440 í athugasemdum sínum við AI, að um hafi verið að ræða sýndartilboð. Mikil vinna hafi verið lögð í greiningu á útboðsgögnum og við tilboðsgerðina. Tilvitnuð „keppni“ sé að mati Samskipa til marks um það að stjórnendur fyrirtækisins hafi talið líklegt að Eimskip myndi bjóða lágt í útboðinu til að halda viðskiptunum, lægra en Samskip höfðu forsendur til að bjóða. Þá benda Samskip á í mgr. 1441 að með útboðinu hafi verð ÖES lækka. Það gangi að mati Samskipa þvert á þá ályktun Samkeppniseftirlitsins að fyrirtækin hafi haft með sér samráð og þannig skapað möguleika til þess að hækka verð.
13593. Eins og nánar verður gerð grein fyrir er ekki unnt að fallast á framangreindar skýringar og athugasemdir Samskipa. Samtímagögn sýna skýrt að stjórnendur Samskipa töldu sig allir vita að Eimskip myndi bjóða lægra verð en Samskip í flutningsviðskipti ÖES. Er þessu ekki mótmælt af Samskipum enda sýna gögnin þetta skýrt og greinilega. Þessi staðreynd staðfestir að það var aldrei verið ætlun Samskipa að reyna með tilboði sínu að ná til sín viðskiptum ÖES. Tilboð Samskipa var því aðeins sýndartilboð. Það eitt að Samskip leggi í vinnu til að setja fram sýndartilboð sem allir stjórnendur fyrirtækisins vita að sé hærra en tilboð helsta keppinautarins er að mati Samkeppniseftirlitsins ótvírætt til þess fallið að styðja við ályktanir eftirlitsins um að fyrirtækin höfðu náð saman um að keppa ekki um mikilvæga viðskiptavinum hvors annars.
13594. Af þessu tilefni ber að undirstrika að ákvæði 10. gr. samkeppnislaga eru ein þau þýðingarmestu í samkeppnislögum. Ákvæðinu er ætlað að tryggja að keppinautar hegði sér að öllu leyti sjálfstætt á markaði á þeim sviðum sem mestu máli skipta fyrir samkeppnina. Kjarninn í samkeppni er að fyrirtæki taki sjálfstæðar ákvarðanir um markaðshæðun sína og keppi þannig sín á milli. Þetta stuðlar m.a. að lægra verði til neytenda, auknum gæðum og framförum almennt. Ávinningi samkeppninnar er hins vegar stefnt í hættu ef fyrirtæki hafa samskipti eða samvinnu sín á milli um framangreind atriði, sbr. einnig, sbr. dóm Hæstaréttar Íslands frá 7. janúar 2021 í máli nr. 42/2019 úrskurð áfrýjunarnefndar samkeppnismála í máli nr. 3/2004 en þar kom fram þetta, sbr. einnig nánari umfjöllun í kafla 4.1:
- „Í samkeppnisrétti er það meginatriði að eðlileg samkeppni gerir ráð fyrir sjálfstæðum fyrirtækjum sem taka sjálfstæðar ákvarðanir þegar þau ákveða viðskiptastefnu sína. Sá grundvöllur raskast þegar fyrirtæki hafa einhvers konar samráð sín á milli í því skyni að hafa áhrif á samkeppni. Ákvæði 10. gr. samkeppnislaga er reist á þessari forsendu. Ákvæðið sætir tiltekinni túlkun sem er í samræmi við markmið samkeppnislaga.“*
13595. Með ólögmaetu samráði Samskipa og Eimskips, sem hófst eftir mitt ár 2008, var æskilegri óvissu milli fyrirtækjanna eytt og sjálfstæði þeirra raskað. Atvik tengd útboði ÖES árið 2009 endurspeglar það að þetta samráð var ennþá til staðar og að Samskip virtu samráðið. Athugasemdir Samskipa þess efnis að fyrirtækin hafi lagt fram „sjálfstæð“ tilboð hrófla ekki við framangreindri niðurstöðu.
13596. Af þessu tilefni skal því haldið haga að í máli þessu er ekki byggt á því að fyrirtækin hafi átt í samskiptum um hverja eina og einustu verðbreytingu yfir tímabilið og ákveðið sín á milli hversu hátt ætti að bjóða í hverju sinni. Það hefur því ekki áhrif á niðurstöðu eftirlitsins að ágiskunum stjórnenda Samskipa um verðtilboð Eimskips hafi skeikað um 15-50%. Við heildstætt mat á gögnum málsins er horft til þess að allir töldu þeir sig vita og vildu tryggja að tilboð Eimskips yrði lægra en tilboð Samskipa.

13597. Sem fyrr segir snúa athugasemdir Samskipa einnig að því að Eimskip hafi boðið upp á beinar siglingar til Norður-Ameríku og Samskip með flutningasamning við Eimskip á þeirri leið. Eimskip hafi því verið í aðstöðu til að verðleggja þann hluta viðskiptanna mun lægra en Samskip. Þetta er ekki rökstutt frekar af hálfu Samskipa eða stutt gögnum. Í því sambandi bendir Samkeppniseftirlitið einnig á að Samskip veittu Eimskip samkeppni á þessari flutningaleið með svokölluðum TA-flutningum. Ekkert er vikið að því í athugasemdum fyrirtækisins og þeim þætti í útboði ÖES. Í tilefni þessa má t.d. rifja upp ummæli **(S)forstö-innfl1** vegna innflutnings annars innflytjanda á mat- og drykkjarvöru frá Bandaríkjunum til Íslands, Innnes. Þar kom fram að Samskip væru að bjóða upp á „mjög góða þjónustu frá USA með því að senda gámana í gegnum Evrópu. Í ljósi þeirra breytingar sem gerðar hafa verið á beinu siglingum Eimskip þá teljum við að þjónusta okkar verði betri frá USA.“⁶⁴⁹⁵
13598. Hvað varðar athugasemdir Samskipa um að flutningsmagn ÖES hafi fallið betur inn í kerfi Eimskips þá eru þær heldur ekki rökstuddar nánar eða studdar gögnum. Samkeppniseftirlitið finnur þess heldur ekki stoð í samtímagögnum, hvorki frá Eimskip né Samskipum.
13599. Eftir að tilboðin voru opnuð lýsti starfsmaður ÖES vonbrigðum sínum yfir því að Samskip hefðu ekki boðið betur en raun varð á. Aftur á móti er hvergi að finna í samtímagögnum vísbendingar um að stjórnendur Samskipa hafi undrast eða lýst vonbrigðum með niðurstöðu útboðsins. Endurspeglar viðbrögðin jafnframt að um sýndartilboð var að ræða. Eru það sambærilegar aðstæður og voru til staðar varðandi sýndartilboð Eimskips til Vífilfells fyrr á árinu.
13600. Hvað endanlegt verð til ÖES í útboðinu varðar er ekki unnt að fallast á að athugasemdir Samskipa hrófli við niðurstöðu Samkeppniseftirlitsins um að háttsemi fyrirtækisins endurspegli hina ólögmatu markaðsskiptingu og að hún hafi gert fyrirtækjunum kleift að halda verði upp eða hækka það. Í fyrsta lagi er ekki hægt að útiloka að verð til ÖES hefði lækkað enn frekar með umræddu útboði ef ekki hefði verið fyrir hendi samfellt samráð Eimskips og Samskipa. Í öðru lagi verður að hafa í huga að eftir að samráðið hófst um mitt ár 2008 hafði Eimskip hækkað verulega verð sín til ÖES. Eins og nánar er gerð grein fyrir í ákvörðun Samkeppniseftirlitsins taldi ÖES umræddar hækkningar afar óeðlilegar og í innanhússamskiptum hjá Eimskip var litið svo á að um væri að ræða þær „miklar hækkningar“. Í þriðja lagi er ljóst að ÖES bjóst við því að uppskera lægra verð í útboðinu enda var það tilgangur þess að fara með viðskiptin í útboð. Gögnin sýna hins vegar að ÖES varð fyrir vonbrigðum með tilboð Samskipa og velti því fyrir sér hvers vegna fyrirtækið hefði ekki boðið betur í heildarútboðinu.

26.7. Um tilboðsumleitun German Seafood Fish

13601. Í mgr. 828-832 í athugasemdum Samskipa við AII gerir fyrirtækið tilraun til að útskýra háttsemi Eimskips gagnvart German Seafood Fish. Segir í fyrsta lagi að enginn fótur sé fyrir túlkun Samkeppniseftirlitsins á minnisblaði **(E)deildstj-útf1** og ummælum hans um að lækkan á verði til GSF myndi hafa áhrif á allan markaðinn. Megi ráða af minnisblaðinu að Eimskip hafi verið að gæta þess að fara ekki gegn 11. gr. samkeppnislaga með undirboðum eða sértækri undirverðlagningu. Það séu reglur sem flest markaðsráðandi fyrirtæki horfi til við mat á því hvort sækja eigi viðskipti frá keppinautum og hversu langt sé heimilt að ganga í þeim efnum.
13602. Af þessu tilefni skal áréttað að um er að ræða skýringar Samskipa á gögnum Eimskips. Ekki er unnt að fallast á það með Samskipum að af minnisblaði **(E)deildstj-útf1** megi ráða að Eimskip hafi verið að gæta að því að bjóða ekki verð undir kostnaði. Af minnisblaðinu að dæma átti þvert á móti að vera góð framlegð af þessum viðskiptum eftir sem áður. Eftirfarandi er hins vegar sagt afleiðing þess að Eimskip myndi lækka verð: „For us to reduce the ratings, would affect the whole market.“⁶⁴⁹⁶, þ.e. ef Eimskip

⁶⁴⁹⁵ Afritaður tölvupóstur frá Samskipum. [...] Doc. ID. 0.7.33.692436.

⁶⁴⁹⁶ Afritað tölvuskjal frá Eimskip. [...] Viðhengi við afritaðan tölvupóst frá Eimskip. [...] Doc. ID. 0.7.33.135203.

lækkaði verð, hefði það áhrif á markaðinn í heild sinni. Að mati Samkeppniseftirlitsins er þarna átt við að ef Eimskip myndi lækka verð þá myndi skapast hætta á að verðsamkeppni myndi hefjast á öllum markaðnum og þar með yrði friðnum á milli Eimskips og Samskipa ógnað. Athugasemdir Samskipa haggja því ekki ályktunum Samkeppniseftirlitsins.

26.8. Um útboð Promens Tempru

13603. Í mgr. 1382-1384 í athugasemdum Samskipa við AI og mgr. 833-836 í athugasemdum við AII er það talið langsótt að telja atvik sem tengjast viðskiptum Promens Tempru í ágúst 2009 sem lið í samráði Samskipa og Eimskips, sbr. umfjöllun í kafla 14.7. Að mati Samskipa sýni gögn málsins að tilboð Eimskips í viðskipti Tempru hafi ekki aðeins verið hagstæðara heldur hafi Tempru líkað betur við þjónustu Eimskips. Þess vegna hafi fyrirtækið viljað gera samning við Eimskip, ekki vegna samráðs Samskipa og Eimskips.
13604. Samskip byggja á því að ummæli stjórnenda fyrirtækisins um að hluti af lokatilboði til Promens hefði verið með „*svínsálagningu*“ hafi verið grín og að rangt sé að álykta að með því hafi verið átt við að tilboð Samskipa í heild sinni hafi sætt hárrí álagningu, sbr. mgr. 833 í athugasemdum Samskipa við AII. Þá er því mótmælt að samskipti innan Eimskips í ágúst 2009 sýni að Eimskip hafi eingöngu viljað minnihluta viðskiptanna við Promens til að virða markaðsskiptinguna við Samskip. Samskip hafi náð að bjóða lágt verð sem Eimskip hafi ekki verið tilbúið að mæta, raunar svo lágt að gögnin sýni að það hafi komið bæði Promens og Eimskip á óvart.
13605. Að mati Samkeppniseftirlitsins á það ekki við rök að styðjast heldur er þetta ein birtingarmynd hins ólögsmæta samráðs Samskipa og Eimskips. Með samráðinu sköpuðu fyrirtækin óeðlilegt ástand á markaði sem var til þess fallið að gera þeim kleift að viðhalda eða hækka verð og þar af leiðandi leggja á „*svínsálagningu*“. Þá er að finna ýmis önnur tilvik í málinu þar sem lægra settir starfsmenn Samskipa gerðu á samráðstímabilinu athugasemdir við verðlagningu fyrirtækisins. Þegar t.d. Samskip hækkuðu verð verulega 1. september 2008 sendi undirmaður (S)forstö-útl honum tölvupóst og sagði að tiltekin verðlagning hjá Samskipum væri „*hreint og klárt okur*“ og gerði fyrirtækinu erfitt fyrir í samkeppninni, sbr. kafla 8.15.10.
13606. Í athugasemdum sínum gera Samskip enga tilraun til að skýra eða lesa í ummæli (E)frkvstj-sala/þj um að Eimskip hafi átt kost á að ná hluta af viðskiptum Tempru „*án þess að rugga bátnum*“. Engin önnur rökrétt skýring er á þessum ummælum en að þarna hafi (E)frkvstj-sala/þj vísað til þess að Eimskip vildi ekki hætta á að skaða það jafnvægi sem myndast hafði á markaðnum á grundvelli samráðs fyrirtækjanna.
13607. Þá skal þess getið að tölvupóstur (E)frkvstj-sala/þj ber ekki með sér að tilboð Eimskips til Promens hafi verið nálægt því að vera undir kostnaði. Gögnin bera mun frekar með sér að það hafi komið (E)frkvstj-sala/þj á óvart að Eimskip hafi fengið hluta af viðskiptunum á því verði sem fyrirtækið bauð, sem gefur frekar til kynna að tilboðið hafi að mati Eimskips ekki verið gott fyrir Promens. Þegar framangreint er virt í samhengi við önnur samtímagögn, t.d. glæru (S)forstö-innfl1 frá 24. apríl 2009 og tölvupóst (S)forstj frá 22. júní 2009, verður tölvupóstur (E)frkvstj-sala/þj ekki skilinn með öðrum hætti en að Eimskip hafi ætlað að bjóða í viðskipti Promens með þeim hætti að ólíklegt væri að fyrirtækið fengi viðskiptin („*ég ætlaði ekki að*“). Þrátt fyrir þetta hafi verðmunurinn milli Eimskips og Samskipa verið minni en hann átti von á („*samt ótrúlega lítill munur*“). Það hafi komið (E)frkvstj-sala/þj á óvart hve hátt tilboð Samskipa hafi verið sem skýrist þá af „*svínsálagningu*“ í tilboði Samskipa. Í ljós hafi aftur á móti komið að Eimskip gæti fengið hluta viðskiptanna „*án þess að rugga bátnum*“. Það orðalag vísar ekki til viðskiptavinarins heldur er hér án efa vísað til afstöðu Samskipa. Rökrétt skýring á orðum (E)frkvstj-sala/þj er því sú að hann sé að upplýsa (E)forstj um að það valdi ekki uppnámi í samráðinu við Samskip þó Eimskip tæki að sér að annast hluta þessara flutninga.

13608. Að endingu verður ekki litið fram hjá því að Eimskip hefur, í sátt við Samkeppniseftirlitið, viðurkennt að hafa átt í samráði við Samskip um skiptingu á mörkuðum eftir stærri viðskiptavinum í sjó- og landflutningum.
13609. Samskip mótmæla því í mgr. 1385 í athugasemdum sínum við AI að samskipti (S)forstj og (S)forstö-innfl1 31. ágúst 2009 undirstriki að aðkoma og hlutverk stjórnenda að samráðinu hafi verið að hafa gætur á því að friðurinn myndi haldast. Það sé eðlilegt að stjórnandi „leggi línurnar“ á meðan hann sé fjarverandi til þess að tryggja að starfsemin gangi snurðulaust fyrir sig á meðan. Á þessum tíma hafi viðræður staðið yfir við þrjá stóra mögulega viðskiptavini í innflutningi, þ.e. Ingvar Helgason ehf., Heklu ehf. og Samhenta Kassagerð ehf. Samskip hafi þannig verið í „sóknarhug“ og með þessum ummælum verið að leggja áherslu á að ekki yrði slakað á í sölustarfi þótt (S)forstö-innfl1 væri ekki á staðnum.
13610. Af þessu tilefni skal tekið fram að samtímagögn benda ekki til að Samskip hafi á þessum tíma verið í „sóknarhug“. Í fyrsta lagi sýna samtímagögn að á þessum tíma voru stefna og áherslur Samskipa í innflutningi að „halda öllu“ og reyna að verja eigin stöðu í stað þess að leggja áherslu á að sækja ný viðskipti. Í öðru lagi hafa Samskip ekki mótmælt því að þetta hafi verið áherslur fyrirtækisins heldur hafa réttlætt þær með vísan til þess að því hafi verið frjálst og heimilt að hafa þá stefnu sem birtist í áætlunum þess, þ.e. að „verja“ þá viðskiptavini sem hafi verið í viðskiptum við fyrirtækið í stað þess að sækja á nýja viðskiptavini og þannig viðhalda markaðshlutdeild sinni. Það stenst því ekki skoðun að Samskip hafi verið í sóknarhug á sama tíma og það hafi ekki sótt í ný viðskipti vegna ótta við refsiaðgerðir Eimskips. Þannig fara skýringar fyrirtækisins ekki saman.

26.9. Um útboð Norðlenska

13611. Í kafla 14.8 í ákvörðun er fjallað um atvik í tengslum við útboð/verðkönnun Norðlenska í innanlandsflutningum í nóvember 2009 en á þeim tíma var fyrirtækið einn af mikilvægum viðskiptavinum Samskipa.
13612. Af þessu tilefni skal tekið fram að í áætlun Samskipa fyrir landflutninga fyrir árið 2010, sem útbúin var í október 2009, kemur fram að landflutningar hafi hækkað verð um 9% í febrúar 2009 og að stefnt væri að því að hækka það um 2% síðar á árinu og um 4% á árinu 2010. Í áætluninni eru jafnframt áform um að hækka verð á landflutningum á ferskum fiski en í minnisblaði (E)forstö-landfl1 frá 14. desember 2009 vegna útboðs Norðlenska kemur fram að hætta sé talin á því að gott tilboð Eimskips til Norðlenska geti hindrað fyrirhugaða hækkun Eimskips á landflutningum á ferskum fiski.
13613. Í mgr. 857 í athugasemdum Samskipa við AII er af þessu tilefni bent á að í upphafi áætlunar Landflutninga fyrir árið 2010 sé sérstaklega tekið fram að þrátt fyrir að verðbólguþá gerði ráð fyrir verulegum kostnaðarhækkunum sé ekki gert ráð fyrir að unnt sé að ná þeim hækkunum fram vegna aðstæðna í þjóðfélaginu.
13614. Þessar skýringar Samskipa eru ekki í samræmi við samtímagögn. Vísast sérstaklega til tölvupósts og ákvörðunar (S)frkvstj-millilandasv þann 22. október 2009 þar sem hann segir að framkvæma ætti hækkanir á landflutningum í janúar 2010 þrátt fyrir ágreining innan Samskipa um hvort markaðurinn myndi „þola“ slíka hækkun, sbr. kafla 14.8.1, en sama dag sat (S)frkvstj-millilandasv á fundi með (E)frkvstj-innanl.
13615. Í mgr. 858 í athugasemdum Samskipa er því hafnað að fundur (S)frkvstj-millilandasv og (E)frkvstj-innanl hjá SVÞ í október 2009 hafi verið vettvangur samráðs. Fundir SVÞ hafi verið fjölsóttir og þar hafi ekki verið skipst á upplýsingum úr rekstri Eimskips og Samskipa.

13616. Í kafla 13 í ákvörðun hefur ítarlega verið fjallað um þýðingu beinna samskipta milli m.a. helstu stjórnenda Eimskips og Samskipa á rannsóknatímabili málsins. Þar er því lýst hvernig gögn sem sýna fram á regluleg bein samskipti á milli fyrirtækjanna hafa umtalsvert vægi við mat á brotum þeirra. Þá vísast einnig til þeirra sönnunarsjónarmiða samkeppnisréttarins að líta beri heildstætt á gögn málsins.
13617. Í mgr. 859 er á því byggt að tillaga (S)frkvstj-innanl um að bjóða forsvarsmönnum Norðlenska í veiði hafi enga þýðingu fyrir málatilbúnað eftirlitsins. Samskip hafi gjarnan boðið stærstu viðskiptavinum sínum í slíkar ferðir. Af þessu tilefni skal tekið fram að tilgangur umræddrar tilvísunar var að benda á að Norðlenska hefði að mati Samskipa verið álitinn mikilvægur viðskiptavinur. Athugasemdir Samskipa staðfesta það.
13618. Í mgr. 862 í athugasemdum Samskipa við AII er á því byggt að samskipti innan Eimskips í tengslum við útboð Norðlenska, þar sem lagt var á ráðin um hvernig réttast væri að nálgast Norðlenska o.fl., sýni að öflug og virk samkeppni hafi verið á milli fyrirtækjanna. Samskip vekja jafnframt athygli á því að í áhættugreiningu fyrirtækisins voru taldar 60% líkur (3 af 5) á að verðlækkun keppinautar myndi eiga sér stað. Sýndi það mat Samskipa á markaðnum og samkeppninni á umræddum tíma.
13619. Ekki er unnt að fallast á þessar skýringar Samskipa. Í fyrsta lagi bera samtímagögn það ekki með sér að Eimskip hafi átt frumkvæði að því að nálgast Norðlenska. Þess í stað ákvað Norðlenska að fara með viðskipti sín í útboð eða verðkönnun og leitaði því skiljanlega til Eimskips enda tilgangur fyrirtækja með útboðum að fá þjónustu á sem lægsta verði. Samskipti sem eiga sér í kjölfarið stað innan Eimskips voru að meginstefnu til á milli yfirmanns lögfræðimála, sem á þeim tíma sat í stjórn Norðlenska, og sölustjóra Eimskips á Norðurlandi. Skemmst er frá því að segja að á sama tíma unnu (E)frkvstj-innanl og (E)forstö-landfl1 að áætlunum í landflutningum sem miðuðu að því að verð myndi hækka og megináhersla lögð á að viðhalda sömu markaðshlutdeild, þ.e. „Focus on holding current clients and increase revenue from them.“ og „Maintain our current market share.“⁶⁴⁹⁷ Í ákvörðun Samkeppniseftirlitsins er fjallað ítarlega um minnisblað (E)forstö-landfl1 frá 14. desember 2009 vegna útboðs Norðlenska. Þar sagði m.a. að það gæti skapað „okkur [Eimskip] algjöra sérstöðu í flutningum á matvælum á landinu og samkeppnisaðilar ættu erfitt uppdráttar í framhaldinu“. Þrátt fyrir það ákvað Eimskip að hækka tilboð sitt (minnkaði afslátt) undir lok tilboðsferilsins sem að mati svæðisstjóra Eimskips á Norðurlandi leiddi til þess að Eimskip náði ekki viðskiptunum. Þetta gerði Eimskip þrátt fyrir að tilboðið, fram að þeirri breytingu, hefði getað tryggt fyrirtækinu „mjög góða framlegð“ og umrædda „algjöra sérstöðu“, skv. minnisblaði (E)forstö-landfl1. Svo virðist sem þeir „ókostir“ sem (E)forstö-landfl1 taldi að gætu falist í því að bjóða samkeppnishæft verð og ná Norðlenska í viðskipti hefðu vegið þyngra en þeir fólust skv. minnisblaði (E)forstö-landfl1 eftirgreindu:

„Verðsamkeppni getur hafist á ný með ófyrirsjáanlegum afleiðingum t.d. eru fyrirhugaðar hækkningar í fiskflutningum upp á 10% í hættu.“

Almennt aukinn [svo] samkeppni og eitthvað gefur eftir hjá okkur – missum eitthvað, spurning hvað“.

13620. Með vísan til þessa er mjög skýrt að Eimskip kaus að standa við ólögmetta markaðsskiptingu með Samskipum, í stað þess að sækjast eftir viðskiptum við Norðlenska, mikilvægan viðskiptavin í landflutningum á Íslandi. Þar með taldi Eimskip sig koma í veg fyrir að samráð við Samskip yrði sett í uppnám. Þetta gerði Eimskip þrátt fyrir mat sitt á því að viðskipti við Norðlenska hefðu geta stuðlað að góðri framlegð og skapað fyrirtækinu „algjöra sérstöðu í flutningum á matvælum á landinu og samkeppnisaðilar ættu erfitt uppdráttar í framhaldinu“.

⁶⁴⁹⁷ Afritað tölvuskjal frá Eimskip. „Flytjandi business plan 2010 [...]II.docx“. Viðhengi við afritaðan tölvupóst frá Eimskip. [...] Doc. ID. 0.7.33.10813.

13621. Í mgr. 864 byggja Samskip á því að umfjöllun [\(E\)forstö-landfl1](#) í minnisblaði sínu feli í sér afar eðlilegar vangaveltur um viðbrögð keppinautar. Viðbúið hafi verið að verðstríð færi í gang ef Eimskip næði viðskiptum Norðlenska til sín. Þá byggja Samskip á því í mgr. 865 í athugasemdum sínum við AII að samskipti innan Eimskips sýni glögg að ekkert samráð hafi átt sér stað við útboð Norðlenska. Vangaveltur og skoðanaskipti um hversu lágt ætti að bjóða og viðbrögð við því að Eimskip hafi ekki fengið viðskiptin beri þess engin merki að samráð hafi verið til staðar. Í mgr. 867 í athugasemdum Samskipa við AII er því jafnframt hafnað að í minnisblaði [\(E\)forstö-landfl1](#) frá 14. desember 2009 felist að hann hafi ekki talið hættu á því að tilboð Eimskips til Norðlenska myndi skapa hættu á að verðsamkeppni við Samskip myndi hefjast. Að mati Samskipa er um huglægt mat Samkeppniseftirlitsins að ræða sem fái enga stoð í skrifum [\(E\)forstö-landfl1](#).
13622. Á þetta er ekki unnt að fallast. Í fyrsta lagi benda samtímagögn til þess að verðtilboð Eimskips hafi ekki verið nálægt kostnaðarverði, sbr. tölvupóst [\(E\)forstö-landfl1](#) til [\(E\)frkvstj-innanl](#) þann 15. desember 2009 þar sem eftirfarandi kemur fram: „*Tilboð okkar ætti að vera samkeppnishæft en ekki verið að sturta niður verðum – ef við fáum þetta verður það væntanlega á þjónustuforsendum, ekki eingöngu verðum.*“⁶⁴⁹⁸ Skýrt kemur fram í minnisblaðinu að „*[m]iðað við þessar forsendur skilar þetta verkefni okkur alltaf a.m.k. 10% framlegð.*“ Það væri svo við tiltekna aðstæður hægt að búast við enn meiri framlegð eða 13%. Þá eru í minnisblaði [\(E\)forstö-landfl1](#) settir fram eftirsóknarverðir kostir þess að sækjast eftir viðskiptum Norðlenska, kostir sem hljóti að vera mjög eftirsóknarverðir fyrir flest fyrirtæki. Þeir eru sagðir eftirfarandi:
- *Lítill bein áhætta – sjálfbært verkefni*
 - *Skilar a.m.k. lágmarksframlegðarkröfu þ.e. 10%*
 - *Nokkuð stöðugir flutningar frá norðurlandi (ekki eins sveiflur og í fiskflutningum)*
 - *Styður einnig við dreifinguna í Reykjavík hjá SGN með framlegð*
 - *Sköpum okkur algjöra sérstöðu í flutningum á matvælum á landinu og samkeppnisaðilar ættu erfitt uppdráttar í framhaldinu*
13623. Sé litið til þessarar greiningar þætti eðlilegt að fyrirtæki á samkeppnismarkaði myndi sækja það fast að ná þessum viðskiptum til sín. Þess í stað virti Eimskip markaðsskiptingu við Samskip og bauð lægri afslátt í tilboði sínu til Norðlenska en miðað var við í minnisblaði [\(E\)forstö-landfl1](#). Þessi hækkun á tilboðinu hafði síðan þær afleiðingar að Eimskip fékk ekki viðskipti Norðlenska, viðskipti sem samkvæmt minnisblaði [\(E\)forstö-landfl1](#) hefðu átt að veita Eimskip „*algjöra sérstöðu í flutningum á matvælum á landinu*“ og valda því að keppinautar myndu eiga erfitt uppdráttar í framhaldinu. Að mati svæðisstjóra Flytjanda á Norðurlandi hefði það haft lykilyfðingu í þeirri niðurstöðu að Eimskip hækkaði verðtilboð sitt um 1%.
13624. Þeir ókostir sem [\(E\)forstö-landfl1](#) setur fram í minnisblaðinu bera þess merki að það sé ekki skrifað við venjulegar samkeppnisaðstæður. Áhyggjur [\(E\)forstö-landfl1](#) af því að ná þessum eftirsóknarverðu viðskiptum snúa að því að rjúfa friðinn við Samskip, þ.e. að verðsamkeppni geti hafist á ný og fyrirhugaðar verðhækkningar orðið í hættu.
13625. Allt sem að framan er rakið, sbr. einnig umfjöllun í kafla 14.8 í ákvörðun, staðfestir að Eimskip leit til þeirra ókosta sem eru raktir í minnisblaði [\(E\)forstö-landfl1](#) og ákvað að viðhalda markaðsskiptingunni við Samskip. Þannig var komið í veg fyrir að samráð fyrirtækjanna eða hinar samstilltu aðgerðir myndu

⁶⁴⁹⁸ Afritaður tölvupóstur frá Eimskip. [...] Doc. ID. 0.7.33.466804.

rofna og tryggt væri að fyrirhugaðar verðhækkningar gætu gengið í gegn án vandkvæða. Með þessu kom Eimskip einnig í veg fyrir „blóðtöku“ fyrir Samskip og er eitt dæmi þess hvernig fyrirtækin tóku tillit til hvors annars í stað þess að keppa á markaði. Þótt fyrirtæki á samkeppnismarkaði vilji eðli málsins samkvæmt forðast verðsamkeppni er óvenjulegt að þau telji það ókost að samkeppni af þeirra hálfu leiði til „blóðtöku“ fyrir viðkomandi keppinaut. Framangreind háttsemi endurspeglar fyrst og fremst að fyrirtækin reyndu í lengstu lög að virða þann frið sem þau höfðu náð saman um sem þeir töldu eftirsóknarverðari en ábatasöm viðskipti við stóran viðskiptavin.

13626. Í mgr. 866 í athugasemdum Samskipa við AII segir að ekki fáist séð hvernig samskipti (S)forstö-innfl1 við (E)sölustj-innanl2 og (E)viðskstj2 í nóvember 2010 geti tengst útboði Norðlenska í desember 2009. Af þessu tilefni skal það tekið fram að á því er ekki byggt að samskipti Eimskips og Samskipa í nóvember 2010 tengist beint útboði Norðlenska í desember 2009. Þau eru hins vegar til marks um þau nánu samskipti sem voru á milli starfsmanna fyrirtækjanna. Þau ummæli sem þar eru látin falla bera einnig með sér sterkar vísbendingar um samráð fyrirtækjanna, sbr. „það er greinilega gott samkomulag á markaðum í dag“. Samkeppniseftirlitið áréttar í þessu samhengi að við sönnunarfærslu er heimilt að draga ályktanir af samtímagögnum og líta á þau með heildstæðum hætti.
13627. Í mgr. 868-871 í athugasemdum Samskipa við AII er á það bent að í innanhúsgögnum Eimskips, minnisblaði (E)forstö-landfl1, komi fram að Eimskip og Íslandspóstur hafi átt í samstarfi á landflutningamarkaði og því velt upp af hverju það samstarf hafi ekki verið tekið til rannsóknar hjá Samkeppniseftirlitinu enda meira að umfangi heldur en samstarf Eimskips og Samskipa að sögn fyrirtækisins. Samskip vísa því til stuðnings til yfirlits yfir heildarumfang viðskipta við Eimskip á árunum 2008-2013.
13628. Af þessu tilefni skal tekið fram að samráð Eimskips og Samskipa á landflutningamarkaði var hluti af samfelldu samráði þeirra sem spannaði yfir margra ára tímabil. Samráðið á a.m.k. rætur sínar að rekja aftur til ársins 2005 en varð síðan hluti af „Nýtt upphaf“ verkefni Samskipa og Eimskips í júní 2008 þegar lagt var á ráðin um að auka við það samstarf. Þá hefur það jafnframt komið fram við meðferð málsins, sem og í ákvörðun þessari, að í þessu máli er ekki tekin afstaða til lögmætis samstarfs Eimskips við minni landflutningafyrirtæki. Það mögulega samstarf breytir engu um ólögmætt samráð Samskipa og Eimskips, sem lýst hefur verið. Þessum sjónarmiðum Samskipa er því hafnað.
13629. Í mgr. 872-875 í athugasemdum Samskipa við AII er því mótmælt að af innanhúsgögnum Eimskips megi ráða að Eimskip og (E)forstö-landfl1 hafi ekki bundið við það vonir að fá viðskipti Norðlenska yfir til Eimskips vegna samkeppnishæfs verðs. Telja Samskip ljóst að fyrirtækin hafi unnið sjálfstætt að sínum tilboðum og gengið langt í að reyna að ná til sín umræddum viðskiptum. Allt ferlið í kringum útboð Norðlenska sé til marks um mikla og harða samkeppni.
13630. Samskip telja að engin sérsjónarmið hafi gert það að verkum að verð hafi lækkað í tilboði fyrirtækisins til Norðlenska þrátt fyrir að almennar verðhækkningar hafi átt sér stað á sama tíma. Samkeppni gagnvart stærri viðskiptavinum fari fram í útboðum, verðkönnunum og samningaviðræðum þar sem samið sé um önnur verð en samkvæmt birtri gjaldskrá. Almenn hækkunarþörf hafi verið til staðar og því fullkomlega eðlilegt, að mati Samskipa, að fyrirtækið hafi hugað að því að hækka verðskrár í samræmi við almennar kostnaðarhækkningar. Sú staðreynd að Eimskip hafi boðið Norðlenska 62% afslátt frá verðskrá sýni að mati Samskipa að ályktanir Samkeppniseftirlitsins geti ekki staðist.
13631. Samkeppniseftirlitið bendir á að almenn verðlagning var með þeim hætti að seld þjónusta til viðskiptavinar kom til með að skila Eimskip um eða yfir 10% framlegð þrátt fyrir að viðskiptavinurinn nyti 63% afsláttar frá almennri gjaldskrá. Getur Samkeppniseftirlitið því ekki fallist á sjónarmið Samskipa um að veittur afsláttur til Norðlenska hafi verið sérstök vísbending um samkeppni á markaðnum.

13632. Framangreindar athugasemdir og skýringar Samskipa breyta ekki þeirri niðurstöðu Samkeppniseftirlitsins að Eimskip hafi við útboð Norðlenska kosið að virða markaðsskiptinguna sem fyrirtækin höfðu náð saman um. Þannig hafi verið komið í veg fyrir hættu á því að verðsamkeppni gæti „hafist á ný“. Verðhækkunarir Eimskips og Samskipa gengu síðan eftir í upphafi árs 2010, þ. á m. verðhækkun á flutningum á fiski. Þá hélt samráð fyrirtækjanna áfram.
13633. Í mgr. 877-878 í athugasemdum Samskipa við AII er því hafnað að Samskip hafi ekki litið á Eimskip sem ógn í útboði Norðlenska. Það sé rangt að Samskip hafi álitnið einyrkja vera mestu ógnina á landflutningamarkaði. Samkeppni á milli Eimskips og Samskipa sé sjálfgefin staðreynd og ljóst að Eimskip hafi ávallt verið helsti keppinautur Samskipa. Þá hafi Íslandspóstur komið inn á markaðinn auk þess sem samkeppni frá einyrkjum væri alltaf til staðar á afmörkuðum leiðum. Erfitt væri fyrir Samskip að mæta þeirri samkeppni því yfirbygging fyrirtækisins væri miklu stærri. Þetta breyti því hins vegar ekki því að Eimskip sé og hafi alltaf verið stærsti og helsti keppinautur Samskipa.
13634. Ekki er unnt að fallast á þessar skýringar Samskipa. Þvert á þær sýna samtímagögn hvernig einyrkjar náðu að skapa óróa og aukna samkeppni á þeim mörkuðum þar sem þeir voru starfandi, t.a.m. í vörudreifingu. Vísast t.a.m. til umfjöllunar í kafla 14.9.1 hvað þetta varðar.

26.10. Um frekari vísbendingar um samráð

26.10.1. Um að einyrkjar voru taldir ógn í stað Samskipa

13635. Í mgr. 814-815 í athugasemdum Samskipa við AII er því hafnað að gögn sem rakin eru í kafla 14.9.1 sýni fram á að einyrkjar hafi raskað því jafnvægi sem samráð Eimskips og Samskipa hafi skapað á markaði. Þar segir að þó svo einyrkjar hafi veitt aukna samkeppni á afmörkuðum leiðum sé ekki hægt að gagnálykta sem svo að Samskip hafi ekki sömuleiðis veitt Eimskip samkeppni.
13636. Þessar athugasemdir breyta ekki niðurstöðu Samkeppniseftirlitsins um samráð og samstilltar aðgerðir fyrirtækjanna. Samkeppniseftirlitið áréttar að Samskip og Eimskip sáu ástæðu til þess að fjalla reglulega um samkeppnisaðgerðir og verðlagningu einyrkja en ekki helsta keppinautarins. Aftur á móti höfðu fyrirtækin almennt ekki áhyggjur af samkeppnisaðgerðum hvors annars. Þess í stað gerðu þau ráð fyrir að halda sínum stærstu viðskiptavinum og geta án nokkurs ótta við samkeppnisaðgerðir hvors annars hækkað verð til þeirra. Þannig sýna samtímagögn að fyrirtækin gerðu óhikað áætlanir um að markaðshlutdeild myndi standa í stað, ró yrði á markaði og að gert væri ráð fyrir ítrekuðum verðhækkunum og álagningu nýrra gjalda. Annað var hins vegar upp á teningnum á mörkuðum þar sem vart var við aðra keppinauta en Eimskip og Samskip, s.s. í vörudreifingu, vöruhúsaþjónustu og að einhverju leyti á landflutningamarkaði. Eru atvik sem lýst er í kafla 14.9.1 skýr birtingarmynd þessa. Er mest áberandi sú ógn sem talin var stafa af svokölluðum einyrkjum á landflutningamarkaði og birtist í gögnum beggja fyrirtækja. Vísast t.a.m. til eftirfarandi gagna:
- Tölvupóstur ([E](#))svæðisstj1 til ([E](#))frkvstj-innanl 16. júní 2009 þar sem vísað er til Eimskips og Samskipa sem fyrirtækja í sömu stöðu, líkt og fyrirtæki sem standi saman frammi fyrir þeirri samkeppnisógn sem felist í einyrkjum á markaði.
 - Í skjali ([E](#))frkvstj-innanl frá 28. september 2009 var mesta samkeppnisógnin í landflutningum ekki talin stafa af Samskipum heldur einyrkjum („*The main threat in the market are individual truck drivers*“).
 - Í viðskiptaáætlun landflutninga Eimskips fyrir árið 2010 kom ekki fram að samkeppnisógn stafaði frá Samskipum heldur frá einyrkjum í rekstri flutningabifreiða.

- Í glærुकynningu (S)forstj frá 30. nóvember 2009 voru einyrkjar og Íslandspóstur tilgreind sem helsta ógnin í landflutningum en ekki Eimskip.
- Í glærुकynningu (S)forstj frá 9. febrúar 2010 voru einyrkjar taldir mesta ógnin í landflutningum þar sem: „Independent truckers disturbing the market stability in domestic trucking and pushing prices down.“

26.10.2. Um aðgerðir til að stuðla að „frið“

13637. Í kafla 14.9.2 í ákvörðun Samkeppniseftirlitsins er fjallað um gögn sem sýna að í september og október 2009 var innan vébanda Samskipa fjallað um verðhækkun gagnvart stórum viðskiptavinum og vinnuhópur settur á fót sem hafði m.a. það hlutverk að meta hvort Samskip hefðu með aðgerðum sínum á markaði hindrað verðhækkunar og unnið gegn „frið“ á markaði.
13638. Að mati Samskipa dregur Samkeppniseftirlitið of víðtækar ályktanir af umræddum gögnum. Í þessu sambandi staðhæfa Samskip að á þessum tíma hafi íslenski flutningamarkaðurinn ekki verið hefðbundinn samkeppnismarkaður heldur tvíkeppnismarkaður og hafi Eimskip þá verið u.þ.b. tvöfalt stærri á innflutningsmarkaði en Samskip.⁶⁴⁹⁹
13639. Á fyrstu mánuðum ársins 2009 hafi Samskip haft áhyggjur af því að Eimskip myndi „slá til baka“ þar sem Samskip hafi aukið við markaðshlutdeild sína á þeim tíma. Af þeim sökum hafi verið lögð áhersla á að verja fengna stöðu og leita leiða til að auka framlegð með verðhækkunum og kostnaðarlækkunum og sækja í minni viðskiptavinum sem gæfu af sér hærri framlegð. Samskipum hafi verið það ljóst að fyrirtækið myndi tapa ef til verðstríðs kæmi og því þurft að treysta á „ró“ á markaðnum, í stað þess að ráðast í fyrirfram tapað verðstríð. Í athugasemdum Samskipa er aftur á móti jafnframt byggt á því að fyrirtækið hafi veitt Eimskip, sem hafi verið markaðsráðandi fyrirtæki, aðhald og viðspyrnu, sbr. mgr. 1394 í athugasemdum við AI. Þess vegna hafi fundir verði haldnir undir yfirskriftinni „Kreppan og samkeppnin“ en niðurstaða þeirra hafi verið sú að verja tímabundið þá sterku stöðu sem Samskip hafi náð og sækja svo fram við fyrsta tækifæri. Um þessa fundi og gögn þeim tengd er fjallað í kafla 14.9.2 í ákvörðun eftirlitsins.
13640. Í athugasemdum Samskipa er ályktunum Samkeppniseftirlitsins um þessa fundi og gögn sem þeim tengjast hafnað og á því byggt að þær gangi gegn samtímagögnum, aðstæðum á markaðnum og almennri skynsemi. Telja Samskip að gögn málsins staðfesti miklu fremur „áframhaldandi sókn Samskipa og virka samkeppni á markaði“. Engin þörf hafi verið á því að setja saman vinnuhóp til að meta samkeppnina, ógnanir og tækifæri, ef samráð við Eimskip hafi verið til staðar. Þá gagnrýna Samskip þá „mótuðu skoðun“ Samkeppniseftirlitsins að allt annað en verðstríð og kapp á aukna sölu sé til marks um ólöglegt samráð. Hugleiðingar Samskipa í framangreindum gögnum séu eðlilegar við þær markaðsaðstæður sem þá voru við lýði þar sem hlutverk stjórnenda sé að hámarka arðsemi og því eðlilegt að reyna að forðast verðstríð í lengstu lög.
13641. Að mati Samkeppniseftirlitsins er sú mynd sem Samskip draga upp hér að framan langt frá því að vera birtingarmynd virkrar samkeppni á markaði. Kjarninn í samkeppni er að fyrirtæki keppi sín á milli. Grunnstoðir 10. gr. samkeppnislega er að milli keppinauta sé æskileg óvissa og þau hegði sér sjálfstætt á markaði. Það stuðlar að lægra verði, auknum gæðum og framförum. Vandséð er hvernig viðskiptavinir flutningsfyrirtækjanna og endanlegir neytendur hafi átt að njóta góðs af þeirri „ró“ sem ríkti á markaðnum og Samskip segjast hafa treyst á.

⁶⁴⁹⁹ Sjá mgr. 1392 í athugasemdum Samskipa við AI.

13642. Þá hafnar Samkeppniseftirlitið því að afstaða Samskipa um að „verja fengna stöðu“, „sækja í minni viðskiptavinum“ og „treysta á „ró““ hafi verið tekin í hefðbundnu samkeppnisumhverfi, þar sem óvissa hafi ríkt um stefnu og aðgerðir keppnauta á markaði. Samtímagögn staðfesta að eftir fund Samskipa og Eimskips 6. júní 2008 drógu fyrirtækin úr eða eyddu þeirri óvissu sem þau stóðu frammi fyrir um viðbrögð hvors annars í tengslum við þær aðgerðir sem þau töldu skynsamlegt að grípa til.

13643. Þá vísa Samskip til þess að á markaðnum hafi verið „áframhaldandi sókn“ og einnig til þess að áhersla Samskipa hafi verið að verja stöðuna á markaðnum „áður en sókninni yrði fram haldið“, sbr. mgr. 1381 og 1395 í athugasemdum Samskipa við AI. Eru staðhæfingar Samskipa ekki í samræmi við samtímagögn sem sýna þvert á móti að áhersla var lögð á að halda „frið“ á markaðnum og í skjóli hans að hækka verð. Þá sýna samtímagögn að mikilvægir viðskiptavinir fóru ekki á milli Eimskips og Samskipa, allt fram á árið 2013, þegar það fór að draga úr friðnum. Í ákvörðun þessari er fjallað um atvik þar sem skýr dæmi eru um að Samskip hafi tekið meðvitaðar ákvarðanir um að láta stóra viðskiptavinum Eimskips í friði, jafnvel þó svo þeir hafi nálgast Samskip að fyrra bragði. Um þetta er fjallað með ítarlegum hætti víða í þessari ákvörðun. Í dæmaskyni ber helst að nefna eftirfarandi þætti:

- Fyrir upphaf rannsóknarinnar bárust Samkeppniseftirlitinu ábendingar frá mikilvægum viðskiptavinum um að Eimskip og Samskip hefðu, eftir efnahagshrunið, ekki gert tilraunir til þess að ná viðskiptavinum frá hvort öðru og að tilboðsumleitan viðskiptavinar um viðskipti hefði ekki verið svarað.⁶⁵⁰⁰
- Í samtímagögnum Samskipa er ítrekað vísað til þess að ekki ætti að sækja á viðskiptavinum Eimskips, aðstæðum lýst með vísan til þess að á markaðnum væri „friður“ og „ró“ og ekki ætti að „rugga bátum“.⁶⁵⁰¹
- Í maí 2009 fóru Samskip í átak sem sneri að því að efla samskipti við stærstu viðskiptavinum sína. Skýr fyrirmæli voru gefin um að ræða ekki við viðskiptavinum sem væru samningsbundnir Eimskip.⁶⁵⁰²
- Á árinu 2009 var að störfum hjá Samskipum svonefndur „kreppuhópur“. Í hópnum sátu lykilstjórnendur Samskipa og höfðu þeir áhyggjur af því að fyrirtækið væri ekki að virða „friðinn“ við Eimskip.⁶⁵⁰³
- Gögn málsins sýna að Samskip létu stóra viðskiptavinum Eimskips í friði. Dæmi um þetta eru eftirfarandi atvik tengd stórum viðskiptavinum Eimskips:
 - Ekki gert ráð fyrir að reyna að ná IKEA í viðskipti þegar samningar félagsins við Eimskip voru lausir sumarið 2010.⁶⁵⁰⁴
 - Atvik tengd viðskiptum J. Rönning ehf. í janúar 2010.⁶⁵⁰⁵
 - Ákvörðun Samskipa um að setja Aðföng „á verðskrá“ í maí 2010.⁶⁵⁰⁶

⁶⁵⁰⁰ Sjá kafla 2.3.

⁶⁵⁰¹ Sjá t.d. kafla 14.21.3 um að það hafi verið „pólitísk ákvörðun á sínum tíma að láta þeim þetta eftir hjá TVG til að fá frið með allt hitt.“. Í áætlun [...] frá september 2010 er því slegið föstu að í innflutningi héldu Samskip öllum sínum mikilvægum viðskiptavinum á árinu 2011, „áframhaldandi ró“ yrði á markaðnum og Eimskip og Samskip „haldi að sér hönum [svo] og leggi áherslu á að hækka verð“. Í fundargerð stjórnar Samskipa vegna fundar 25. október 2010 var bókað að „almennit hafi verið rólegt yfir markaði frá vormánuðum“.

⁶⁵⁰² Sjá kafla 14.2.

⁶⁵⁰³ Sjá kafla 14.9.2.

⁶⁵⁰⁴ Sjá kafla 14.9.4.

⁶⁵⁰⁵ Sjá kafla 14.22.

⁶⁵⁰⁶ Sjá kafla 14.27.

- Fyrirmæli innan Samskipa í upphafi ársins 2011 um að ekki ætti að gefa „grænensk verð“ til Innnes sem þá var mikilvægur viðskiptavinur Eimskips og var á umræddum „target lista“ í maí 2008.⁶⁵⁰⁷
 - Atvik tengd viðskiptum MS í mars 2011⁶⁵⁰⁸
 - Atvik tengd viðskiptum Ölgerðarinnar á haustmánuðum 2011.⁶⁵⁰⁹
 - Atvik tengd viðskiptum Icelandic í nóvember 2012.⁶⁵¹⁰
 - Í áætlunum og öðrum gögnum Samskipa var lagt til grundvallar að fyrirtækið yrði með óbreytta markaðshlutdeild. Aldrei var gert ráð fyrir möguleika á aukningu í markaðshlutdeild á grundvelli „herferðar“ gagnvart viðskiptavinum Eimskips.⁶⁵¹¹
 - Samtímagögn sýna einnig að á rannsóknartímabilinu hafi mikil áhersla verið lögð á að hækka verð, bæði almennar gjaldskrár og gagnvart einstökum viðskiptavinum en einnig að taka upp ný gjöld og lækka eða fella niður afslætti hjá viðskiptavinum. Ekki fæst séð hvernig það samræmist fullyrðingum Samskipa um að markaðsherferð gagnvart viðskiptavinum keppinautarins hafi hafist og verið í gangi á rannsóknartímabilinu.
13644. Í öðru lagi stangast fullyrðingar Samskipa um „áframhaldandi sókn“ á við annan málatilbúnað í athugasemdum fyrirtækisins við AI, þ.e. um að áhersla Samskipa á árinu 2009 hafi verið sú að verja viðskiptavinum Samskipa, reyna að hækka verð og sækja í minni viðskiptavinum. Í mgr. 1380 í athugasemdum Samskipa við AI segir: „Samskipum var heimilt að setja sér markmið um að „halda öllu“ og reyna að verja eigin stöðu frekar en að leggja áherslu á að sækja ný viðskipti.“ Að sögn Samskipa réð ótti við refsiaðgerðir Eimskips þessu. Þá segir í mgr. 1393 í athugasemdum Samskipa við AI að Samskipum hafi verið það fullljóst að fyrirtækið myndi tapa í verðstríði við Eimskip og hafi því neyðst til að „treysta á „ró“ á markaðnum, í stað þess að ráðast í fyrirfram tapað verðstríð“. Þá segir að fullkomlega eðlilegt hafi verið að minni fyrirtæki á markaði forðuðust verðstríð í lengstu lög. Því skal þó haldið til haga að í mgr. 1381 í athugasemdum Samskipa við AI byggir fyrirtækið á því að áherslan hafi verið á að styrkja tengsl viðskiptavini og verja stöðuna, „áður en sókninni yrði fram haldið“. Hvað sem því líður sýna gögn málsins skýrlega að „friðurinn“ hélst út árið 2012 þannig að sókn var ekki „fram haldið“ fyrr en komið var fram á árið 2013.
13645. Ekki fæst sé hvernig þessi stefna Samskipa, sem fyrirtækið viðurkennir að hafa viðhaft, samræmist því að vera á sama tíma í „áframhaldandi sókn“. Dregur þetta ósamræmi úr trúverðugleika sjónarmiða Samskipa.
13646. Skýringar Samskipa um að hafa treyst á ró vegna ótta við yfirburði Eimskips eru ótrúverðugar og þeim hafnað. Rétt áður en samráðið hófst voru Samskip að undirbúa að mæta fyrirhuguðum samdrætti með herferð gegn Eimskips. Sókn á viðskiptavinum Eimskips hófst einnig eftir að samráðið byrjaði að fjara út. Þá var það ekki ótti við Eimskip sem hindraði fyrirtækið að viðhafa virka samkeppni á markaði. Í kafla 33.3.3 er nánar fjallað um sambærileg sjónarmið Samskipa um Eimskip.

⁶⁵⁰⁷ Sjá kafla 14.35.3.

⁶⁵⁰⁸ Sjá kafla 14.37.4.

⁶⁵⁰⁹ Sjá kafla 14.37.7.

⁶⁵¹⁰ Sjá kafla 14.51.

⁶⁵¹¹ Í glærakynningu [...] frá 17.12.2009 er lagt til grundvallar að Samskip héldu sömu markaðshlutdeild á öllum flutningamörkuðum hér á landi á árinu 2010 og verð myndi hækka. Í glærakynningu [...] frá 26.01.2010 var lagt til grundvallar að á árinu 2010 yrðu Samskip með óbreytta markaðshlutdeild í landflutningum. Í glærakynningu [...] frá 30.11.2009 er lýst röð af almennum verðhækkunum Samskipa á árunum 2008-2009. Jafnframt kemur fram að markaðshlutdeild Samskipa hafi verið stöðug og lagt til grundvallar að hún myndi ekki breytast á árinu 2010.

13647. Máli sínu til stuðnings vísa Samskip til töflu í mgr. 1397 í athugasemdum sínum við AI og byggja á því að hún sýni aukna markaðshlutdeild fyrirtækisins á árunum 2009-2012.
13648. Ekki er unnt að fallast á þessar skýringar Samskipa. Umrædd tafla sýnir þvert á móti að markaðshlutdeild Samskipa stóð nánast í stað frá janúar 2009 til loka árs 2012 eða a.m.k. að hún var mjög stöðug á bilinu 29-31%, þ.e. á þeim tíma sem hin ólögmeta markaðsskipting var í hámarki. Með engu móti er hægt að halda því fram að 1-2% flókt á markaðshlutdeild sýni fram á sókn Samskipa á markaði og þaðan af síður að slíkt sé birtingarmynd virkrar samkeppni. Þar að auki sýnir umrædd tafla hvernig markaðshlutdeild Samskipa fór hægt og rólega upp í 35% á árinu 2013 sem er í fullu samræmi við niðurstöðu Samkeppniseftirlitsins í máli þessu, þ.e. að samtímagögn sýni að á þeim tíma hafi fjarað undan markaðsskiptingu fyrirtækjanna. Þá sýnir taflan einnig meiri hreyfingu á markaðshlutdeild Samskipa á tímabilinu fyrir rannsóknartímabilið sem er einnig í samræmi við gögn málsins og styður niðurstöðu um samráð á flutningamarkaðnum.
13649. Að lokum er rétt að leggja áherslu á gögn sem rakin eru í kafla 14.9.2 í ákvörðun þessari og varða aðdraganda og ákvörðun Samskipa um að stofna í september 2009 vinnuhóp og boða til fundar undir yfirskriftinni „*Kreppan og samkeppnin – ógnanir og tækifæri*“. Nokkrum dögum áður var komist að þeirri niðurstöðu að það ætti að kryfja sölumál fyrirtækisins betur, „*ekki endilega til að auka markaðshlutdeild, heldur til að geta spilað leikina almennt betur...*“. Nokkrum dögum síðar beindi (S)forstö-innfl1 síðan þeim fyrirmælum til undirmanna sinna að skoða verðhækkanir gagnvart mikilvægum viðskiptavinum. Í fundarboði til umrædds vinnuhóps, sem sent var 6. október 2009, var efni fundarins nefnt „*Núverandi markaðsplan okkar*“. Af fundarboðinu að dæma og umræðuefninu sem þar var sett fram er alls ekki unnt að fallast á að þau staðfesti „*áframhaldandi sókn Samskipa og virka samkeppni á markaði*“ líkt og haldið er fram í athugasemdum Samskipa við AI. Þar segir vissulega að Samskip hafi verið að „*sækja smá*“ en meginefni fundarboðsins snýr að efasemdum um að slík háttsemi samræmist friðnum við Eimskip. Þar segir t.a.m.: „*...eða Höfum við komið í veg fyrir verðhækkanir?*“ „*Erum við sá aðili á markaðnum sem ekki er hægt að treysta?*“ og „*Er mögulegt að við höfum komið í veg fyrir að komist friður á?*“.
13650. Endurspeglar fyrrgreind gögn samráð Samskipa og Eimskips á flutningamarkaðnum. Spurningarnar sem átti að svara gefa sterklega til kynna að innan Samskipa hafi stjórnendur velt því fyrir sér hvort fyrirtækið fylgdi leikreglum samráðsins. Felast í þeim varnaðarorð um að Samskipum sé ekki hægt að treysta m.a. með því að vera mögulega leiðandi í „*verðstríði*“ og koma í veg fyrir að „*friður*“ ríki á markaðnum. Í þessu sambandi er rétt að hafa í huga að Eimskip hefur viðurkennt að hafa brotið gegn 10. gr. samkeppnislaga og 53. gr. EES-samningsins með samráði við Samskip um takmörkun á flutningsgetu og skiptingu á mörkuðum eftir stærri viðskiptavinum í sjó- og landflutningum.

26.10.3. Um hækkun verðs gagnvart „núverandi kúnum“

13651. Í kafla 14.9.4 í ákvörðun er fjallað um tiltekin samskipti innan Samskipa í nóvember 2009. Í því samhengi er fjallað um að þekkt sé að þátttakendur í ólögmetu samráði geti haft tilhneigingu til að „*svindla*“, t.d. með því að ná sér í aukin viðskipti með því að bjóða lægra verð en ákveðið hafi verið í samráðinu. Ef upp komist um slíkt „*svindl*“ geti gagnaðilar í samráðinu séð sig knúna til að „*hefna*“ og út geti brotist hörð samkeppni sem leiði til þess að allir þátttakendur í samráðinu hagnist minna en ella. Í því samhengi er vísað til tiltekinna tölvupósta frá (S)forstö-innfl1 til viðskiptastjóra sem að mati eftirlitsins fela í sér útskýringar á því að Samskip myndu hagnast minna ef fyrirtækið freistaðist til að ná, með samkeppnisaðgerðum, viðskiptum af Eimskip. Vísast sérstaklega til eftirfarandi ummæli: „*Athugadu að við munum reyna að ná fram hækkunum á USA hluta Nathan samningsins um aramot. Ef við hrærum í thessu gaeti Eimskip spillt fyrir því. Skodum thetta allt í samhengi*“.
13652. Í tölvupósti til (S)forstö-landfl sagði (S)forstö-innfl1 nánar tiltekið að þrátt fyrir að IKEA ætlaði að segja samningi sínum við Eimskip upp væri ekki gert ráð fyrir að „*reyna við þá. Markmiðið hjá innflutningi er*

að hækka verð á núverandi kúnnna og voru í dæmaskyni nefnd fyrirtækin Rúmfatalagerinn, Húsasmiðjan og ÍSAM. Nokkrum dögum síðar sendi (S)forstö-innfl1 tölvupóst sem túlka má sem fyrirmæli um að láta annan stóran viðskiptavin Eimskips, Aðföng, í friði. Draga umræddir tölvupóstar fram þá samkeppnisröskun sem leiddi af samráðsbrotum Samskipa.

13653. Í athugasemdum sínum við AI gera Samskip tilraun til að útskýra ummæli eða fyrirmæli (S)forstö-innfl1 varðandi viðskipti við IKEA. Vísað er til þess að þar sem Samskip hafi aukið við markaðshlutdeild sína í upphafi árs 2009 hafi fyrirtækið haft áhyggjur af því að Eimskip myndi „*slá til baka*“. Áhersla hafi því verið lögð á að „*verja fenginn hlut og leita leiða til að auka enn frekar framlegð með verðhækkunum og kostnaðarlækkunum, auk þess að sækja viðskipti til minni viðskiptavina.*“ Ástæða þess að hækka átti verð gagnvart þeim viðskiptavinum sem að framan eru nefndir hafi verið sú að verðlag samkvæmt umræddum samningum hafi verið komið langt undir kostnaðarverð vegna gengishruns íslensku krónunnar þar sem viðkomandi sjófrakt hafi verið innheimt í íslenskum krónum. Því hafi verið nauðsynlegt að reyna að taka upp samningana á ný og endursemjja.
13654. Fjallað er um framangreinda samninga í viðeigandi undirköflum í kafla 14 og vísast til þeirrar umfjöllunar, sbr. einnig umfjöllun í kafla 33.1.5 um svokallaða „*krónusamninga*“ Samskipa. Breyta útskýringar Samskipa ekki niðurstöðu Samkeppniseftirlitsins. Ummæli (S)forstö-innfl1 eru í samræmi við önnur samtímagögn, þ.e. ekki átt að reyna með samkeppni að ná í viðskipti við IKEA, sem var mikilvægur viðskiptavinur Eimskips. Með þessu átti að virða markaðsskiptinguna og gefa fyrirtækjunum báðum svigrúm að hækka verð.
13655. Ekki er unnt að fallast á að áhersla Samskipa um að „*verja fenginn hlut og leita leiða til að auka enn frekar framlegð með verðhækkunum [...] auk þess að sækja viðskipti til minni viðskiptavina*“ hafi verið tekin í aðstæðum þar sem samkeppnislegt sjálfstæði keppnauta var virkt. Í því sambandi vísast til umfjöllunar um tilkomu og innleiðingu ólögmatrar markaðsskiptingar Samskipa og Eimskips, auk gagna og umfjöllunar um framkvæmd hennar.
13656. Samskipti innan Samskipa og sérstaklega ummæli (S)forstö-innfl1 varðandi beiðni Aðfanga um verðtilboð frá fyrirtækinu, sbr. kafla 14.9.4, rennir enn styrkari stoðum undir niðurstöðu og ályktanir Samkeppniseftirlitsins. Þar tók (S)forstö-innfl1 það skýrt fram að ekki væri hægt að bjóða Aðföngum of lág verð því Eimskip væri örugglega að reyna að hækka verð gagnvart Aðföngum. Endurspeglar þessar aðgerðir Samskipa að fyrirtækin höfðu náð saman um að keppa ekki um mikilvæga viðskiptavini hvors annars. Í samræmi við það ákváðu Samskip að taka tillit til þess að Eimskip ætlaði að hækka verð til Aðfanga sem var mikilvægur viðskiptavinur fyrirtækisins. Skipti þá ekki máli þótt Aðföng hefðu leitaði eftir því að Samskip gerðu tilboð í flutninga fyrirtækisins. Með því að halda „*friðinn*“, spila þetta „*strategist*“ og skoða þetta allt „*í samhengi*“, sbr. orðalag (S)forstö-innfl1, gátu bæði fyrirtækin hækkað verð gagnvart sínum eigin mikilvægu viðskiptavinum.
13657. Samskip byggja í athugasemdum sínum við AI, sbr. mgr. 1451-1455, á því að það hafi verið þeirra trú að Aðföng hafi eingöngu óskað eftir verðtilboði frá Samskipum í Ameríkuflutningana til að styrkja samningsstöðu sína gagnvart Eimskip og (S)forstö-innfl1 hafi ekki talið Aðföng tilbúin til að færa alla flutninga sína til Samskipa. Markmið Samskipa á þessum tíma hafi verið að ná í nýja viðskiptavini samkvæmt „*Target lista*“ í ágúst 2009, í stað þess að „*berjast um það magn sem Aðföng fluttu til/frá Norður-Ameríku, sem var óverulegt í samhengi við heildarflutninga þess*“. Í ljósi heildarflutningasamnings Aðfanga við Eimskip hafi að mati Samskipa þurft að bjóða Aðföngum miklu lægra verð en hið takmarkaða magn réttlætti. Fyrir þessum ákvörðunum hafi verið eðlilegar og rekstrarlegar forsendur en ekki samráð við Eimskip. Með tilvísun til þess að spila þetta „*strategiskt*“ hafi (S)forstö-innfl1 átt við að það gæti verið skynsamlegra og hagkvæmara fyrir Samskip að einbeita sér að

eigin viðskiptavinum en að freista þess að ná umræddum viðskiptum af Eimskip. Ef Eimskip hefði misst viðskipti Aðfanga til Samskipa hafi verið gefið að Eimskip hefði farið á eftir viðskiptavinum Samskipa.

13658. Í athugasemdum Samskipa er ítrekað vísað til þess að fyrirtækið hafi ekki getað tekið þá áhættu að sækjast eftir viðskiptavinum Eimskips því þá hefði verið hætt við að Eimskip myndi gera slíkt hið sama, þ.e. lækka verð gagnvart tilteknum viðskiptavinum Samskipa. Það sem Samskipum láist aftur á móti að nefna í þessu samhengi er að vegna samráðsins við Eimskip höfðu fyrirtækin vissu fyrir því að þau myndu láta hvort annað í friði og gætu því óhikað hækkað verð. Sem áður segir fellst í grunnstoðum 10. gr. samkeppnislaga að fyrirtæki keppi með sjálfstæðum hætti á markaðnum. Það gerðu Eimskip og Samskip ekki.
13659. Í mgr. 1442-1446 í athugasemdum Samskipa við AI er ályktunum Samkeppniseftirlitsins um Excel-skjali (S)forstö-innfl1 „Risk Assessment_import nov09.xls“ frá 26. nóvember 2009 hafnað. Telja Samskip að það mat sem þar kemur fram sé fullkomlega eðlilegt, það gefi ekki til kynna að ekki sé virk samkeppni á markaðnum og ekki fáiast séð hvaða þýðingu hluti af því sem þar kemur fram hafi fyrir málatilbúnað eftirlitsins. Í skjalinu komi m.a. fram að (S)forstö-innfl1 taldi litlar líkur á að hörð verðsamkeppni myndi eiga sér stað milli Eimskips og Samskipa. Samskip mótmæla því að þetta gagn bendi til samráðs við Eimskip.
13660. Að mati Samskipa eru þær líkur sem settar voru fram um að missa stóra viðskiptavinum, Rúmfatalagerinn og ÍSAM, til marks um mikla samkeppni á markaðnum en ekki hið gagnstæða en á skalanum 1-5 voru líkurnar á því að missa ÍSAM taldar 3 og líkurnar taldar 2 að missa Rúmfatalagerinn.
13661. Þá telja Samskip það með ólíkindum að svo „viðtækar“ ályktanir séu dregnar af tiltölulega einföldu áhættumati. Eini tilgangurinn hafi verið að ná utan um og fá hugmynd um undirliggjandi áhættu í rekstri samstæðu Samskipa og mögulegri sveiflu í afkomu fyrirtækisins. Þá ítreka Samskip fyrri athugasemdir um að fyrirtæki sé í sjálfsvald sett að setja sér markmið um að halda viðskiptavinum og stefna að verðhækkunum til að auka framlegð. Allt séu það eðlilegir þættir í rekstri.
13662. Að mati Samkeppniseftirlitsins hefur það ekki úrslitaáhrif þótt Samskip hafi metið miðlungs líkur á því að missa viðskipti ÍSAM. T.a.m. veltu Samskip því fyrir sér á sama tíma hvort fyrirtækið væri sá aðili á markaðnum sem kæmi í veg fyrir „frið“. Þá héldu Samskip viðskiptum við ÍSAM út rannsóknartímabilið. Umrædd gögn eru í samræmi önnur gögn í málinu og heildarmat eftirlitsins um samfellt samráð. Af þeim má ráða að Samskip mátu það svo að litlar sem engar líkur væru á því að verð myndi lækka um 10% eða meira og að afar litlar líkur væru á því að verð á sjóflutningi frá Norður-Ameríku til Evrópu myndu hækka.
13663. Í mgr. 1449 og áfram í athugasemdum Samskipa við AI er fjallað tölvupóstsamskipti (S)forstö-landfl og (S)forstö-innfl1 17. nóvember 2009, þ.e. fyrirmæli (S)forstö-innfl1 varðandi viðskipti IKEA.
13664. Vísað er til þess að þar sem Samskip hafi aukið við markaðshlutdeild sína í upphafi árs 2009 hafi fyrirtækið haft áhyggjur af því að Eimskip myndi „slá til baka“. Áhersla hafi því verið lögð á að „verja fenginn hlut og leita leiða til að auka enn frekar framlegð með verðhækkunum og kostnaðarlækkunum, auk þess að sækja viðskipti til minni viðskiptavina.“ Ástæða þess að hækka átti verð gagnvart Rúmfatalagernum, Húsasmiðjunni og Íslensk Ameríska hafi verið sú að verðlag samkvæmt umræddum samningum hafi verið komið langt undir kostnaðarverð vegna gengishruns íslensku krónunnar þar sem viðkomandi sjófrakt hafi verið innheimt í íslenskum krónum. Því hafi verið nauðsynlegt að reyna að taka upp samningana á ný og endursemjá.
13665. Að mati Samkeppniseftirlitsins eru útskýringar Samskipa ekki til þess fallnar að breyta ályktunum eftirlitsins. Ekki sé hægt að túlka ummæli (S)forstö-innfl1 öðruvísi en svo að það hafi ekki átt að reyna

með samkeppni að ná í viðskipti IKEA, sem verður að teljast mikilvægur viðskiptavinur, þar sem það hafi verið í ósamræmi við þá stefnu fyrirtækisins að hækka verð og þannig í ósamræmi við samstilltar aðgerðir Eimskips og Samskipa gagnvart mikilvægum viðskiptavinum.

13666. Í mgr. 1611-1613 í athugasemdum Samskipa við AI er því hafnað að áhættumat Samskipa frá nóvember 2009 og febrúar 2010 geti falið í sér vísbendingu um ólöglegt samráð. Samskip benda á að í umræddum skjölum hafi ávallt verið gert ráð fyrir þeim möguleika að til verðstríðs við Eimskip gæti komið og augljóst væri að áhrif þess á Samskip yrðu mikil. Hvað varðar mat á líkum á því hvort tilteknir viðskiptavinir fari úr viðskiptum segir að (S)forstö-innfl1 hafi metið það svo að ekkert í samskiptum við viðkomandi viðskiptavini hafi bent til þess að þeir væru líklegir til að fara úr viðskiptum. Í því samhengi segir að samningur við Rúmfatalagerinn hafi verið bundinn fram á árið 2011 en samt hafi verið taldar 40% líkur á því að fyrirtækið færi úr viðskiptum. Er það að mati Samskipa til marks um mikla samkeppni.
13667. Athugasemdir Samskipa eru ekki til þess fallnar að breyta þeirri niðurstöðu Samkeppniseftirlitsins að umrætt áhættumat Samskipa er talið endurspegla hið ólöglegt samráð og það ástand sem það hafði skapað á flutningamarkaðnum. Skjalið sýnir m.a. að (S)forstö-innfl1 taldi afar litlar líkur á að verðsamkeppni myndi eiga sér stað milli Eimskips og Samskipa og að ekki væru miklar líkur á því að Samskip myndu missa úr viðskiptum tvo stóra viðskiptavini, Rúmfatalagerinn og Íslensk Ameríska (ÍSAM).

26.11. Um áætlanir fyrir árið 2010

26.11.1. Almennt um þýðingu rekstraráætlana fyrirtækja

13668. Í mgr. 1456-1457 í athugasemdum Samskipa við AI er á því byggt að tilgangur rekstraráætlana sé að setja fyrirtækinu markmið um afkomu fyrir komandi rekstrarár en þau markmið geti tekið breytingum og þau gengju ekki alltaf eftir. Staðhæfa Samskip að það hafi verið „vinnuregla“ við gerð rekstraráætlunar að gera ekki ráð fyrir að viðskiptavinir hyrfu á brott. Væri sú hugmyndafræði í samræmi við meginstefnu Samskipa um að halda markaðshlutdeild og bæta við hana jafnt og þétt. Eðlilegt sé að fyrirtæki setji sér markmið um að halda viðskiptavinum sínum. Í þeirri stefnu Samskipa hafi hins vegar ekki falist að ný viðskipti yrðu ekki sótt. Ályktanir eftirlitsins um að í þessum markmiðum í rekstraráætlunum Samskipa felist sönnun á samráði um viðskipti við stærri viðskiptavini séu haldlausar. Sjónarmið þessi eru ítrekuð í mgr. 1471-1472 í athugasemdum Samskipa við AI, sbr. einnig mgr. 843-844 og 849 í athugasemdum við AII. Segir að líkja megi rekstraráætlun við samning á milli stjórnenda og stjórnar fyrirtækisins um fjárhagsleg meginmarkmið næsta rekstrarárs. Hvort þau markmið náist sé allt annað mál og afar misjafnt frá einum tíma til annars.
13669. Þá er því mótmælt að forsendur fyrirtækisins í rekstraráætlunum hafi falið í sér ákvarðanir um verðhækkningar. Forsendur þessar hafi verið settar fram til þess að meta væntar tekjur ársins. Í því samhengi er á það bent að verðbólga á Íslandi hafi verið um 9% á þessum tíma og því eðlilegt að Samskip hafi tekið mið af því. Þá benda Samskip á að í rekstraráætluninni væri einnig gert ráð fyrir að verð myndi lækka, ekki aðeins að það myndi hækka. Þá er því hafnað að í áætluninni séu settar fram væntingar um markaðshlutdeild heldur séu settar fram væntingar um heildarflutningsmagn sem fengist hafi með samtölum við stærstu viðskiptavini sem áætluðu hvað væri framundan í starfsemi þeirra. Einnig benda Samskip á að áhersla fyrirtækisins á að draga úr kostnaði hafi skipt miklu til að mæta samkeppni frá Eimskip. Samskip byggja á því að framangreind gögn sýni hversu mikilvægt það hafi verið fyrir Samskip að hækka verð, þar sem það hefði lækkað verulega. Markaðsaðstæður hafi verið erfiðar og verðhækkningar eingöngu áætlaðar til að halda í við verðlagsþróun. Nánar er fjallað um þessi sjónarmið Samskipa hér á eftir.

13670. Líkt og rakið er í kafla 14.10 í ákvörðun telur Samkeppniseftirlitið rekstraráætlanir Eimskips og Samskipa og gögn sem tengjast þeirri vinnu vera til stuðnings því að Samskip hafi átt í ólögmætu samráði við Eimskip. Ekki er á því byggt að rekstraráætlun eða einstaka umfjöllun í henni feli ein og sér í sér sönnun á samráði. Vísast í þessu samhengi til ítarlegrar umfjöllun um sönnunarsjónarmið í samkeppnisrétti, sérstaklega þess efnis að við sönnun á samfelldu samráði skuli ekki horft einangrað á hvert gagn fyrir sig heldur líta heildstætt á atvik og gögn í málinu.
13671. Af rekstraráætlun Samskipa og gögnum henni tengdum má sterklega ráða að stefna fyrirtækisins var að viðhalda samráðinu við Eimskip. Ekki átti að sækja ný viðskipti heldur átti að stefna á að hækka verð. Þá er sérstaklega tekið fram í gögnum Samskipa að gert væri ráð fyrir að samkeppni á árinu 2010 yrði minni en árin á undan. Til viðbótar má benda á að hafi það verið vilji Samskipa og stefna að sókn í ný viðskipti á árinu 2010, með markaðsaðgerðum, hefði það komið skýrlega fram sem forsenda í rekstraráætlun fyrir árið 2010. Það var ekki. Það kemur hins vegar fram skýr vísast um að geta haldið þáverandi viðskiptavinum og hækkað verð.
13672. Af samtímagögnum verður ekki ráðið að tilgangur Samskipa með aðgerðum til að lækka kostnað hafi verið að mæta samkeppni frá Eimskip. Þvert á móti benda gögnin fremur til þess að mikil áhersla hafi verið lögð á verðhækkanir. Samskip hafa ekki sýnt fram á eða lagt fram nein gögn sem sýna fram á að aðgerðir sem miðuðu að lækkun kostnaðar hafi leitt til verðlækkunar eða verið viðskiptavinum fyrirtækisins til hagsbóta, t.a.m. með auknum samkeppnisaðgerðum. Vísast hér einnig til kafla 33.1.
13673. Varðandi sjónarmið Samskipa um að það hafi verið „vinnuregla“ við áætlunargerð Samskipa að gera ekki ráð fyrir að viðskiptavinir hyrfu á brott telur Samkeppniseftirlitið rétt að benda á að á virkum samkeppnismarkaði sé eðlilegt að gera ráð fyrir að svo geti verið enda þurfa fyrirtæki að taka mið af óvissu sem kann að ríkja um hegðun keppnauta á markaði við áætlanagerð. Í öllu falli gefur sú meginforsenda, að ganga út frá því að halda þáverandi viðskiptavinum og að ætla ekki að sækja ný viðskipti, til kynna að samkeppni sé ekki virk og að önnur sjónarmið ráði för. Jafnframt er ljóst að þegar hrikta fór í stoðum samráðsins gerðu Samskip ráð fyrir því í rekstraráætlun fyrir árið 2013 að fyrirtækið myndi missa ótilgreindan viðskiptavin, sem nefndur var „Lúser ehf“, þar sem ekki var vitað hvaða viðskiptavinur kynni að færa viðskipti sín til Eimskips, sbr. umfjöllun í kafla 14.48. Framangreind staðhæfing Samskipa er því ekki í samræmi við gögn málsins.
13674. Þá vekur athygli að í athugasemdum Samskipa eru settar fram mótsagnakenndar skýringar á þýðingu rekstraráætlana. Til svara við umfjöllun Samkeppniseftirlitsins um rekstraráætlanir fyrirtækjanna og að af þeim megi ráða að ólögmætt samráð hafi gert þeim kleift að gefa sér tilteknar forsendur staðhæfa Samskip að í áætlunum séu eingöngu sett fram markmið, ekki ákvarðanir, og að engin vísast sé fyrir því að þau náist eða standist. Í umfjöllun um atvik tengd ÖES haustið 2009 vekur Samkeppniseftirlitið hins vegar athygli á því að ekkert hafi verið fjallað um það í rekstraráætlun Samskipa fyrir árið 2010 að það væri markmið eða möguleiki á því að ná ÖES í viðskipti þrátt fyrir að hafa verið með flutninga sína í útboðsferli á sama tíma. Í athugasemdum sínum vísa Samskip til þess að engin ástæða hafi verið til þess að geta þessa í áætlun þar sem „*ekkert lá fyrir um það á þessum tíma að líklegt væri að viðskipti við ÖES næðust og ekkert tilefni til að tilgreina eitthvað sérstaklega í áætlun um það fyrirtæki.*“ Í tilviki ÖES virðast Samskip því ganga út frá því að aðeins þau viðskipti sem ákvörðun hafi verið tekin um, og að ákveðin vísast hafi verið um að myndi raungerast, væru sett í áætlun. Hugsanleg markmið skiptu því ekki máli. Þetta ósamræmi í skýringum Samskipa dregur úr trúverðugleika þeirra. Þá vísast til þess sem rakið er hér að framan, þ.e. að í rekstraráætlun fyrir árið 2013 gerðu Samskip ráð fyrir að missa ótilgreindan viðskiptavin, „Lúser ehf.“, úr viðskiptum á því ári.
13675. Að öðru leyti vísast til umfjöllunar um þýðingu áætlana fyrir málið í heild sinni hér að framan.

26.11.2. Áætlun Samskipa fyrir 2010

13676. Í mgr. 1203 í athugasemdum Samskipa við AI eru gerðar athugasemdir við umfjöllun Samkeppniseftirlitsins við rekstraráætlanir fyrirtækisins fyrir árið 2010. Ítreka Samskip að forsendur rekstraráætlana byggja á reynslu liðins árs. Byggja Samskip á að mikilvægt sé að hafa í huga að á árunum eftir efnahagshrunið hafi flest fyrirtæki á landi róið lífróður. Segir að mörg fyrirtæki hafi búið við fjárhagslega óvissu. Þetta hafi einnig átt við um árin 2010-2011. Að sögn Samskipa bjóði slíkar aðstæður ekki upp á mikla markaðssókn án þess að það myndi hafa neikvæð áhrif á afkomu. Þá segir að Samskip hafi verið í „*afar veikri stöðu fjárhagslega*“ og hefðu því ekki talið forsvaranlegt að ráðast í samkeppnisaðgerðir.
13677. Að mati Samkeppniseftirlitsins skjóta þessi sjónarmið Samskipa skökku við og eru ekki í samræmi við gögn málsins. Víða í ákvörðun hefur verið fjallað um gögn í málinu sem sýna fram á mikla ánægju stjórnenda Samskipa með góða afkomu fyrirtækisins á rannsóknartímabilinu. Hafa þessi gögn og svör við sjónarmiðum fyrirtækjanna vegna þeirra verið dregin saman í kafla 33.1.6 og vísast til þeirrar umfjöllunar. Með vísan til þess sem þar er rakið er ekki unnt að fallast á framangreind sjónarmið Samskipa.
13678. Í mgr. 1459-1461 í athugasemdum Samskipa við AI er því hafnað að forsendur í áætlun Samskipa fyrir 2010 hafi falið í sér ákvarðanir um verðhækkanir. Þær hafi verið settar fram til þess að unnt væri að meta væntar tekjur ársins. Þá er vísað til þess að í áætluninni hafi ekki eingöngu verið gert ráð fyrir að verð myndi hækka heldur einnig að það myndi lækka. Einnig er því hafnað að í áætluninni séu settar fram væntingar um markaðshlutdeild heldur séu settar fram væntingar um heildarflutningsmagn sem fengist hefði með samtölum við stærstu viðskiptavinum sem áætluðu hvað væri framundan í starfsemi þeirra.
13679. Ennfremur segir að hækkunir hafi ekki verið áhersluatriði líkt og Samkeppniseftirlitið byggir á heldur áætlun sem einkum byggðist á mati viðskiptastjóra og væntri þróun verðlags á komandi ári. Þá sé eðlilegt og rétt að taka mið af samningsákvæðum sem kveði á um hækkun vegna vísitölu. Kveða Samskip það fráleitt að halda því fram að samningsbundnar hækkunir stafi af ólögum samráði. Þá sé ekkert fast í hendi þegar einingaverð sé metið í lausum samningum komandi árs. Byggt hafi verið á væntingum viðskiptastjóra og huglægu mati hans til þess að nálgast væntar heildartekjur.
13680. Í mgr. 1460 í athugasemdum Samskipa við AI er sérstaklega vísað til þess að í áætluninni sé gert ráð fyrir 20% lækkun hjá Kaupási, 19% lækkun hjá BYKO, 11% lækkun hjá Olís, 7% lækkun hjá Vífilfelli og 8% hjá N1. Það sé því rangt að einungis hafi verið gert ráð fyrir hækkunum. Samskip hafna því einnig að gert hafi verið ráð fyrir lítilli breytingu á markaðshlutdeild. Settar séu fram væntingar um heildarflutningsmagn, ekki markaðshlutdeild og sé það gert m.a. með samtölum við stærstu viðskiptavinum. Samskip halda í því samhengi fram að markaðshlutdeild fyrirtækisins hafi aukist á árinu 2009.
13681. Í tilefni af þessum athugasemdum Samskipa skal tekið fram að fyrrgreind dæmi heyra til algjörra undantekninga, þ.e. að gert sé ráð fyrir lækkun á flutningsverði, í áætlunum Samskipa fyrir alla vöruflokkana. Engin gögn eru lögð fram sem sýna nánari forsendur eða skýringar fyrir framangreindum áætlunum Samskipa um lækkunir á verði til einstakra viðskiptavina. Þá er ekki sýnt fram á að þetta hafi raungerst á árinu 2010, þ.e. að verð til umræddra viðskiptavina hafi í raun lækkað. Í áætlun Samskipa er, undir liðnum „*Skýringar – 2.6.3 Tekjur*“, útskýrt að samdráttur yrði í tekjum lykilsins sem nemi 12,5%. Ástæðan fyrir þessum „*óvenjulega mikla samdrætti*“ er aðallega sögð vera sú að liðir sem áður voru innifaldir í sjófrakt, s.s. heimakstur, uppskipun, forflutningur og BAF, voru teknir úr sjófraktinni og settir inn á „*rétta tekjulykla*“. Síðan segir: „*Sjóflutningsgjöld eftirtalinna fyrirtækja voru lækkuð vegna gjalda sem voru innifalin (innan sviga eru þau gjöld sem var leiðrétt fyrir): Nathan & Olsen (BAF og*

forflutningur), Húsasmiðjan (uppskipun og akstur), Rúmfatalagerinn (uppskipun og akstur), Vífilfell (akstur), Íslensk Ameríska Verslunarfélagið (BAF), OPM (akstur), Ísafoldarprentsmiðja (forflutningur, uppskipun, akstur og BAF), Landsprent (forflutningur, uppskipun, akstur og BAF), Byko (BAF), Kaupás (BAF), Ekran (BAF) og Mekka Wine and Spirits (BAF).“

13682. Bendir þetta til þess að áætlanir Samskipa um lækkun hjá tilteknum viðskiptavinum á árinu 2010 séu afleiðingar þessara breytinga fyrirtækisins á skráningu tekna á mismunandi tekjulykla. Í áætluninni er vísað til þess að þær breytingar myndu hafa áhrif til lækkunar á „sjóflutningsgjöld“, t.d. Vífilfells, BYKO og Kaupás. Í kjölfar segir síðan í áætluninni að „Gert er ráð fyrir 5% gjaldskrárhækkun sjóflutningsgjalda 1. júlí 2009. Sú hækkun nær ekki til allra viðskiptavina innflutnings, en tekið hefur verið tillit til hækkunarákvæða í samningum annarra viðskiptavina.“
13683. Fjallað er um atvik tengd flutningsviðskiptum N1 í upphafi árs 2011 í kafla 14.37.1 en þá áttu sér stað viðræður um endurnýjun á samningi við N1 við Samskip. Af því tilefni sagði (S)forstö-innfl1 í tölvupóst til (S)frkvstj-innanl: „Skoðaði verðin hjá N1 aftur. Mér líst vel á að halda þessu óbreyttu. Þetta eru frekar há verð.“ Þá vísaði N1 til þess í tölvupósti til (S)forstö-innfl1 þann 23. mars 2011 að fyrirtækið hefði samþykkt 4% verðhækkun í samningi sem það gerði við Samskip í lok mars 2010. Af þessum samtímagögnum er a.m.k. ekki að sjá að áætlanir Samskipa um verðlækkun til N1 á árinu 2010 hafi gengið eftir.
13684. Þá hefur verið um það fjallað í kafla 33.2 að fullyrðingar Samskipa um að markaðshlutdeild fyrirtækisins hafi aukist á árinu 2009 séu afar villandi og eigi ekki við nein rök að styðjast. Vísast einnig til umfjöllunar um athugasemdir Samskipa um verðhækkunar á rannsóknartímabilinu í kafla 33.1 í ákvörðun þessari.
13685. Vert er einnig að rifja upp að víða annars staðar í athugasemdum Samskipa og Eimskips í málinu er því lýst með skýrum hætti að m.a. á árinu 2010 hafi ekki verið keppt um mikilvæga viðskiptavini og verð hækkað ítrekað:
- Bæði Eimskip og Samskip hafi breytt háttsemi sinni á sjó- og landflutningamarkaði í kjölfar efnahagshrunsins í október 2008. Hafi bæði fyrirtækin „á þessum viðkvæma tíma kjölfar efnahagskreppunnar ákveðið að reyna að halda þáverandi viðskiptavinum sínum, verja markaðshlutdeild og ná fram verðhækkunum, hvort í sínu lagi“, sbr. mgr. 770 í athugasemdum Eimskips við AI. Vísast hér einnig til mgr. 723, 752 og 786 í athugasemdunum.
 - Eimskip hafi haldið framangreindri stefnu um að hækka verð og keppa ekki við Samskip um mikilvæga viðskiptavini á árunum eftir hrunið. Í umfjöllun um t.d. atvik á árinu 2011 segir: „Eimskip hélt sig við sína stefnu að einbeita sér að sínum viðskiptavinum, markvisst hækka verð og keppast um viðskipti við litla og meðalstóra viðskiptavini“, sbr. mgr. 770 í athugasemdum Eimskips við AI.
 - Samskip hafi lagt áherslu á að hækka verð og forðast verðsamkeppni við Eimskip, sbr. mgr. 474 og 1397 í athugasemdum Samskipa við AI. Verðhækkunar hafi á þessum tíma verið óhjákvæmilegar, sbr. mgr. 1169 í athugasemdum Samskipa við AI.
 - Samskip hafi tekið ákvörðun um að sækja ekki á stóra viðskiptavini Eimskips eftir að fyrirtækið jók markaðshlutdeild sína í upphafi árs 2009, sbr. mgr. 1022 í athugasemdum Samskipa við AII.
 - Markaðsgerðin hafði þau áhrif að „stórir viðskiptavinir fóru í minna mæli milli fyrirtækjanna en Samkeppniseftirlitið virðist telja eðlilegt“, sbr. mgr. 1167 í athugasemdum Samskipa við AI.
 - Stjórnendur Samskipa og Eimskips hafi gert sér grein fyrir því að verðstríð myndi hafa „geigvænleg áhrif“ á fyrirtækin. Ljóst sé að rekstur fyrirtækjanna „á þessum tíma hefði ekki þolað verðlækkanir. Þetta eru staðreyndir um aðstæður og eðli markaðarins sem stjórnendur gerðu sér vitanlega grein

fyrir. Af þessum sökum er eðlilegt að fyrirtækin hafi veigrað sér við að fara mjög hart fram í sókn í nýja viðskiptavinum", sbr. mgr. 1389 í athugasemdum Samskipa við AI.

- Samskip hafi leitað leiða til að auka framlegð með „verðhækkunum og kostnaðarlækkunum og sækja í minni viðskiptavinum, sem gæfu af sér hærrí framlegð. Samskipum var það fullljóst að félagið myndi tapa í verðstríði við Eimskip, enda hafði Eimskip ótvíræða kostnaðarlega yfirburði og var ráðandi aðili á markaðnum. Samskip neyddust því til að treysta á „ró“ á markaðnum, í stað þess að ráðast í fyrirfram tapað verðstríð“, sbr. mgr. 1393 í athugasemdum Samskipa við AI.
- Samskip hafi lagt áhersla á að „verja fenginn hlut og leita leiða til að auka enn frekar framlegð með verðhækkunum og kostnaðarlækkunum, auk þess að sækja viðskipti til minni viðskiptavina“, mgr. 1393 í athugasemdum Samskipa við AI.

13686. Í mgr. 1463 í athugasemdum Samskipa við AI er fjallað um tölvupóst (S)forstö-innfl1 frá 8. september 2009. Sá tölvupóstur tengdist undirbúningi áætlunar innflutningsdeildar og fól (S)forstö-innfl1 viðskiptastjórum að meta hve mikið væri unnt að hækka verð gagnvart tilteknum mikilvægum viðskiptavinum. Samskip benda á að verðhækkunarir sem þessar hafi almennt byggst á samningsákvæðum en ekki á ólögum samráði. Að sögn Samskipa láti Samkeppniseftirlitið hjá líða að telja upp viðskiptavinum sem (S)forstö-innfl1 nefndi í tölvupósti sínum að meta ætti til lækkunar. Af þessu tilefni skal tekið fram að enginn af þeim viðskiptavinum sem Samskip vísa til voru svokallaðir mikilvægir viðskiptavinir en líkt og ítrekað hefur komið fram tók sú ólögum markaðsskipting sem fjallað er um í málinu til mikilvægra viðskiptavina. Í tveimur tilfellum að þeim tuttugu sem (S)forstö-innfl1 nefnir í tölvupósti sínum er viðskiptastjórum falið að „athuga hver raunlækkun samningsins er“ og voru þeir viðskiptavinir í sætum 59 og 109 yfir 300 stærstu viðskiptavinum Samskipa í apríl 2009. Í einu tilviki er vísað til lækkunar vegna nýs samnings og var það samningur við Bústólpa. Það breytir að mati Samkeppniseftirlitsins ekki meginefni gagnsins, þ.e. að mikil áhersla var lögð á að hækka verð hjá stórum og mikilvægum viðskiptavinum Samskipa.
13687. Í mgr. 1465-1467 í athugasemdum sínum við AI hafna Samskip túlkun Samkeppniseftirlitsins á tölvupóstsamskiptum (S)forstj og (S)forstö-innfl1 17. september 2009. Líkt og fram kemur í ákvörðun leggur (S)forstj í fyrirmælum sínum áherslu á að „allir“ myndu greiða tiltekin gjöld og að enginn viðskiptavinur myndi greiða minna en 1400 evrur fyrir sjófrakt (bæði „stórir sem smáir“). Að mati Samskipa felist aðeins í tölvupóstinum fyrirmæli um „framsetningu“ verðtilboða, en ekki fyrirmæli um að hækka verð eða viðhalda því. Þá sé ekki hægt að draga þá ályktun að ummæli (S)forstj séu til marks um að hann hafi talið Samskip vera í sterkri stöðu gagnvart öflugum viðskiptavinum sínum.
13688. Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á að í tölvupóstinum sé (S)forstj að fjalla um framsetningu á verðtilboðum til viðskiptavina. Af tölvupóstinum má skilja að sundurliðun á gjaldlyklum sé að megin stefnu til fyrir þá sem „koma að þessu ferli“, þ.e. verðlagningu, ekki fyrir viðskiptavinina. Ástæða sundurliðunar sé sú að stjórnendur og aðrir starfsmenn Samskipa sjái hvernig framlegð myndist „af ýmsum þjónustubáttum“. Hún þurfi að vera „ásættanleg“ fyrir hvern þjónustulið. Síðan eru taldar upp aðgerðir um hvernig eigi að ná því markmiði og í þeim aðgerðum felast skýr fyrirmæli, frá forstjóra, um að hækka og viðhalda verði sem taki til allra viðskiptavina.
13689. Í mgr. 1468-1469 í nefndum athugasemdum Samskipa við AII er fjallað um samskipti og ummæli (S)forstj um erlenda starfsemi Samskipa í lok september 2009. Þar segir að forstjórinn hafi verið að lýsa viðmiðunarverði og vinnubrögðum útflutningsdeildar fyrirtækisins. Þá hafi (S)forstj einnig verið að upplýsa stjórnendur erlendar starfsemi Samskipa um fyrirhugaða verðhækkun í tengslum við áætlanagerð fyrirtækisins. Þegar á heildina er lítið telur Samkeppniseftirlitið þær skýringar ekki geta breytt ályktunum eftirlitsins.

13690. Í mgr. 1475 í athugasemdum Samskipa við AI er fjallað um ályktanir eftirlitsins um glærुकyninguna „innflutningsdeild Rekstraráætlun 2010“ sem (S)forstö-innfl1 sendi (S)forstj 12. október 2009. Segir að glæran beri með sér að óvissa hafi verið um árið 2010 og að Samskip hafi eingöngu sett sér það markmið að halda í sína viðskiptavinum. Að sögn Samskipa hafi það verið verðugt markmið þar sem Eimskip hafi verið með vannýttu flutningsgetu á þessum tíma. Í þessu hafi ekki falist að ný viðskipti skildu ekki sótt.
13691. Samkeppniseftirlitið telur það blasa við að hefðu Samskip haft það í hyggju að reyna að auka markaðshlutdeild sína með samkeppnisaðgerðum hefðu áætlanir fyrirtækisins borið það með sér. Hvergi er hins vegar á það minnst enda staðfesta samtímagögn í málinu að það var ekki gert.
13692. Í mgr. 1478 í athugasemdum Samskipa við AI er ályktunum Samkeppniseftirlitsins um samskipti stjórnenda Samskipa í tengslum við kynningu fyrir stjórnarfund um rekstraráætlun 2010 mótmælt, sbr. umfjöllun í kafla 14.10.2 í ákvörðun. Að mati Samskipa staðfesta samskiptin að um venjubundnar áætlanir hafi verið að ræða sem hefðu hæglega getað brugðist, en ekki ákvarðanir á grundvelli samráðs við keppinaut.
13693. Eru umrædd samskipti til marks um það ástand sem samráð Samskipa við Eimskip hafði skapað. Bersýnilegt er að efasemdir og áhyggjur sem bornar voru undir (S)forstj um að boðaðar verðhækkningar myndu ekki ná fram að ganga höfðu engin áhrif á forstjórnann og fengu ekki neina umfjöllun að ráði. Vissan um framgang verðhækkana var greinilega til staðar. Samtímagögn í málinu sýna síðan hver niðurstaðan varð í áætlunargerð Samskipa, sbr. umfjöllun í kafla 14.21.1, en þar var gert ráð fyrir gjaldskrárhækkunum í upphafi árs 2010 og um mitt ár 2010. Þá kom eftirfarandi einnig fram: „It is expected that rates will in general be moving upwards and competition will not be as tough as in previous years.“
13694. Í athugasemdum Samskipa við AI er vísað til þess að í gögnum málsins komi fram að fyrirtækið hafi bæði gert ráð fyrir verðhækkunum og verðlækkunum. Orðalag í glærुकyningu um væntingar þess efnis að verð muni þökast upp á við sé í takt við almennar verðlagshækkun á íslenskum markaði. Þannig hafi þetta verið forsenda í áætlanagerð. Á þessum tíma hafi verið 9% verðbólga á Íslandi og Samskip hafi þurft að taka mið af því líkt og önnur fyrirtæki á Íslandi. Því er mótmælt af hálfu Samskipa að fyrirtæki geti ekki gefið sér forsendur um verðhækkningar nema það eigi í ólögmetu samráði við keppinauta sína.⁶⁵¹² Þá er í mgr. 1483 í athugasemdum Samskipa við AI vísað til þess að einingaverð í evrum hafi lækkað samfleytt á öllu rannsóknartímabilinu. Samskip birta því til stuðning töflu sem á að sýni þróun á einingaverði Samskipa í evrum frá 2007-2013.
13695. Í mgr. 843 í athugasemdum Samskipa við AII eru þessi sjónarmið ítrekuð. Vísað er til þess að markaðsaðstæður hafi verið erfiðar á þessum tíma og að áætlun Samskipa hafi byggt á þeim aðstæðum. Áætlaðar verðhækkningar hafi verið settar fram til þess að halda í við verðlagsþróun. Þá er í mgr. 844 í athugasemdum Samskipa við AII á því byggt að í kynningu vegna „shipping“ komi skýrt fram hversu mikilvægt það hafi verið fyrir Samskip að hækka verð þar sem verðhækkningar Samskipa „rétt svo héldu í við verðlagsþróun“ á rannsóknartímabilinu. Ekki sé af þessu hægt að ráða að Samskip hafi talið að það þyrfti ekki að hræðast verðhækkningar eða samkeppni frá Eimskip.
13696. Um þessi og svipuð sjónarmið Samskipa hefur verið fjallað nokkuð ítarlega í kafla 33.1. Vísast til þeirrar umfjöllunar. Ber hér helst að benda á að jafnvel þótt verð til viðskiptavina sé metið í evrum þá voru brot Samskipa eftir sem áður til þess fallin að vinna gegn frekari lækkun verðsins (í evrum talið). Ekki má gleyma því að samtímagögn í málinu sýna að Samskip ákváðu á rannsóknartímabilinu að fara ekki í verðstríð heldur koma á „ró“ á markaðnum og ná fram verðhækkunum. Þetta hafa Samskip einnig að einhverju leyti staðfest í athugasemdum sínum. Samskip og Eimskip náðu saman um markaðsskiptingu

⁶⁵¹² Sjá mgr. 1480-1481.

algerlega óháð því hvort verð til viðskiptavina væru reiknuð í íslenskum krónum eða evrum. Breytingar á gengi íslensku krónunnar eða hækkanir á vísitölu neysluverðs skapa með engum hætti þær aðstæður að ákvæði 10. gr. samkeppnislaga eigi ekki við og fyrirtæki geti á grundvelli samráðs hækkað eða viðhaldið verði, þar sem fyrirtækin hafi eytt óvissu og enginn ótti sé um viðbrögð keppinautarins.

13697. Til viðbótar er áréttað að af rekstraráætlun Samskipa og gögnum henni tengd má sterklega ráða að stefna fyrirtækisins hafi verið að viðhalda samráðinu við Eimskip. Ekki átti að sækjast eftir viðskiptum frá mikilvægum viðskiptavinum Eimskips heldur gert ráð fyrir að halda markaðshlutdeild og hækka verð. Þá er sérstaklega tekið fram í gögnum Samskipa að ekki væri gert ráð fyrir samkeppni á árinu 2010. Einnig er því hafnað að framangreint, eða önnur samtímagögn, sýni fram á að tilgangur Samskipa með aðgerðum til að lækka kostnað hafi verið að mæta samkeppni frá Eimskip. Þvert á móti sýna gögnin að verð voru hækkuð og kostnaðarlækkanir notaðar til að bæta afkomu Samskipa sjálfs.
13698. Samskip mótmæla samanburði Samkeppniseftirlitsins á markaðsaðstæðum á Íslandi og erlendis. Vísa Samskip til þess að á Íslandi hafi ríkt fákeppni og aðstæður hér á landi í grundvallaratriðum verið frábrugðnar aðstæðum á stærri markaðssvæðum.
13699. Ekki er unnt að fallast á þessar athugasemdir Samskipa. Niðurstaða Samkeppniseftirlitsins byggist á skýrum samtímagögnum fyrirtækisins sjálfs. Ekkert í athugasemdum Samskipa getur breytt því sem kemur fram í umræddum gögnum, þar á meðal fundargerðum Samskipa Holding. Hvað þessi sjónarmið varðar vísast einnig til umfjöllunar í kafla 33.
13700. Í mgr. 843 í athugasemdum Samskipa við AII er á því byggt að Samskip hafi vissulega vísað til Eimskips sem keppinautar og að samkeppni hafi verið mikil, ólíkt því sem Samkeppniseftirlitið haldi fram í ákvörðun. Fullyrðingar um að „önnur lögmál“ hafi átt við í Færeyjum séu þannig í ósamræmi við gögn málsins. Þá er því í mgr. 1106 í athugasemdum Samskipa við AII hafnað að hægt sé að bera saman íslenska markaðinn og þann færeyska á þann máta sem Samkeppniseftirlitið geri t.d. í kafla 14.10.4 í ákvörðun þessari.
13701. Í mgr. 845 er á það bent að í SWOT greiningu fyrir innanlandssvið sé vísað til endurskipulagningar Eimskips sem ógnar. Með vísan til þess er því hafnað af Samskipum að fyrirtækið hafi ekki talið stafa ógn af samkeppni frá Eimskip og hafi aðeins hræðst minni keppinauta og einyrkja.
13702. Í mgr. 846-847 er því haldið fram af hálfu Samskipa að ályktanir Samkeppniseftirlitsins um glærुकynningar Samskipa frá nóvember og desember 2009, sem tengjast rekstraráætlun fyrir árið 2010, séu rangar. Horft sé framhjá því að Samskip ætluðu að halda áfram að draga úr kostnaði sem skipti miklu máli til að mæta samkeppni frá Eimskip. Þá hafi samskipti (S)forstj og (S)frkvstj-Færeyj enga þýðingu við mat á efni glærुकynninganna. Enginn áhugi hafi verið hjá Samskipum að kaupa flutningsrými af BWS. Samskipti (S)forstj og (S)frkvstj-Færeyj hafi snúist um að halda áfram þeirri samkeppni sem ríkti á færeyska markaðnum.
13703. Framangreindar athugasemdir Samskipa styðja í raun ályktanir Samkeppniseftirlitsins um umrædd gögn fyrirtækisins. Rétt er það að í glæru sem birt er í ákvörðun og varðar „Shipping“ kemur fram að fyrirséð væri að draga ætti úr kostnaði, t.a.m. vegna lækkunar á leigugjöldum ásamt því að leggja áttu áherslu á að lækka annan kostnað. Það sem hins vegar vekur sérstaka eftirtekt er að á meðan þessar aðgerðir áttu að leiða til lækkunar kostnaðar í rekstri þá voru hvorki uppi áform um að láta viðskiptavinum fyrirtækisins njóta góðs af því í formi verðlækkunar eða með öðru móti né reyna með samkeppnisaðgerðum að auka markaðshlutdeild sína. Samskip halda því fram að draga hafi átt úr kostnaði til að mæta samkeppni frá Eimskip. Þessu er hafnað. Hvergi í rekstraráætluninni eða undirbúningsgögnum vegna hennar er gert ráð fyrir samkeppnisaðgerðum frá Eimskip. Þá er ekki unnt að leiða það af gögnunum að öðru leyti að það hafi verið ástæða eða markmið kostnaðarlækkana

Samskipa. Sérstaklega er tekið fram í sömu glæru að Samskip myndu viðhalda svipaðri markaðshlutdeild á öllum sviðum og að ekki væri búist við samkeppni á markaðnum á árinu 2010.

13704. Hvað samskipti (S)forstj og (S)frkvstj-Færeyj varðar og samanburð við samkeppni á erlendum mörkuðum vísast til umfjöllunar um þessi samskipti í kafla 20.4.1 í ákvörðun þessari. Þá er staðhæfing Samskipa um að fyrirtækið hafi ekki haft áhuga á að kaupa flutningsrými af BWS ekki í samræmi við gögn málsins. Áttu Samskip í ítrekuðum samskiptum við BWS varðandi samstarf eins og rakið er í kafla 20.
13705. Í mgr. 851-852 er fjallað um áhættugreiningu Samskipa í landflutningum. Þar er gagnrýnt að Samkeppniseftirlitið horfi einangrað á þann lið sem snýr að mögulegum verðhækkunum keppinautarins. Segir að í öllum rekstri hafi verðbreytingar af öllum toga áhrif á afkomu fyrirtækja. Að mati Samskipa væri það frekar vísbending um ólöglegt samráð ef fyrirtækið myndi ekki líta til mögulegra verðlækkunar keppinauta í sviðmyndagreiningu sinni.
13706. Þessar athugasemdir Samskipa hafa ekki áhrif á umfjöllun Samkeppniseftirlitsins. Fjallað er um þessi gögn í ákvörðun þessari í þeim tilgangi að sýna fram á hversu mikil áhrif verðlækkun hjá Flytjanda hefði haft á rekstur Landflutninga og þar með hversu mikill hvati það hefði verið fyrir Samskip að viðhalda samráði við Eimskip.

26.12. Um afar sérstakt ástand á íslenska flutningamarkaðnum

13707. Í kafla 14.11 eru rakin samtímagögn frá Samskipum frá m.a. árinu 2009 þar sem sjá má ólík viðbrögð Samskipa og Eimskips á flutningamarkaði á Íslandi í samanburði við flutningafyrirtæki á öðrum flutningamörkuðum.
13708. Í mgr. 1536-1540 í athugasemdum Samskipa við AI eru gerðar athugasemdir við ályktanir Samkeppniseftirlitsins í umræddum kafla. Samskip ítreka að á árunum 2008-2010 hafi einingaverð lækkað í evrum og markaðshlutdeild sveiflast verulega á milli Samskipa og Eimskips. Það sé til marks um að virk og viðvarandi samkeppni hafi verið á milli fyrirtækjanna. Aðstæður hér á landi hafi verið frábrugðnar aðstæðum á stærri mörkuðum erlendis, vegna fákeppni og þess að hér varð efnahagslegt hrun. Aðgerðir sem Samskip gripu til á árinu 2008 hafi verið óhjákvæmilegar til að bjarga rekstri fyrirtækisins. Engin þeirra ákvarðana sem teknar voru, t.d. við breytingar á siglingakerfi, hafi verið tekin í samráði við Eimskip. Þó svo Samkeppniseftirlitið sé „ósátt“ við að í því hafi ekki falist að færa út kvíarnar, sækja aukið magn og lækka verð, þá skipti það ekki máli við úrlausn þessa máls.
13709. Í tilefni af þessum athugasemdum Samskipa skal áréttað að í kafla 33.1 er ítarlega fjallað um sjónarmið Samskipa um verðþróun á árunum 2008-2013, sbr. einnig umfjöllun um þróun markaðshlutdeilda í kafla 33.2. Vísast til þess sem þar er rakið. Þá er framangreind staðhæfing Samskipa ekki í samræmi við þær staðhæfingar á öðrum stöðum í athugasemdum fyrirtækisins að Samskip hafi ákveðið að sækja ekki á viðskiptavini Eimskips eftir að fyrirtækið náði N&O í viðskipti heldur treyst á „ró“ á markaðnum. Verður nú fjallað nánar um einstaka athugasemdir Samskipa um ályktanir Samkeppniseftirlitsins.
13710. Í mgr. 1547 í athugasemdum Samskipa við AI er fjallað um þær ályktanir sem Samkeppniseftirlitið dregur af ummælum (S)forstö-innfl1 í tölvupósti frá 22. desember 2008. Sýnir tölvupósturinn að (S)forstö-innfl1 var ósáttur við verð sem Samskipum bauðst fyrir flutninga í Eystrasaltinu og færði fram þau rök fyrir lægra verði að „Magnið hefur hrunið í Baltic og því eru engar forsendur fyrir lækkunum“. Þetta sýnir að þegar Samskip voru kaupendur að flutningaþjónustu gerði fyrirtækið kröfu um að samdráttur myndi ekki leiða til þess að verð hækki heldur lækki.

13711. Telja Samskip að þessi samskipti sýni það eitt að (S)forstö-innfl1 hefði lagt á það áherslu að ná sem bestu kjörum í viðskiptum við flutningsaðila ytra.
13712. Sökum athugasemda Samskipa skal undirstrika að fyrirtæki, eðli málsins samkvæmt, leggja áherslu á að ná sem bestu kjörum í viðskiptum sínum. Á hinn bóginn verða fyrirtæki, eins og aðrir, að fylgja lögum við að ná því markmiði. Því var ekki til að dreifa í tilviki Samskipa og Eimskips.
13713. Umrætt gagn sem stafar frá (S)forstö-innfl1 er eitt af mörgum sem horft er til í máli þessu. Af því má sjá að Samskipum þótti eðlilegt að samdráttur í eftirspurn og minna flutningsmagn ætti ekki að leiða til hækkunar heldur til lækkunar á verði. Samtímagögn í málinu sýna hins vegar glögglega að slík sjónarmið áttu ekki við um verðstefnu og verðákvæðanir Samskipa á rannsóknartímabilinu. Þrátt fyrir að mikilvægir viðskiptavinir Samskipa bentu á nákvæmlega þessi sömu sjónarmið var verðhækkunum Samskipa ekki haggð. Í kafla 12.2.4.2, sbr. kafla 14.11.3, rekur Samkeppniseftirlitið hvernig fundargerðir Samskipa Holding frá 2009 sýna hvaða áhrif efnahagsörðugleikar höfðu á þá erlendu flutningamarkaði þar sem samstæðan starfaði, þ.e. að samkeppni jókst og verð lækkaði. Lýsingin á aðstæðum og rekstri Samskipa hf. á Íslandi í fundargerðunum dregur hins vegar fram allt aðra mynd en þar var m.a. greint frá afar góðum árangri á Íslandi („*extremely good results from Iceland*“/ „*continous good results from Iceland*“) og EBITDA umfram áætlanir.
13714. Í mgr. 1542-1543 og mgr. 1594-1596 í athugasemdum Samskipa við AI segir að ótækt sé að leggja sömu mælikvarða til grundvallar við mat á eðlilegum viðbrögðum á íslenskum markaði annars vegar og á meginlandi Evrópu hins vegar þar sem aðstæður væru allt aðrar. Íslenskt hagkerfi væri örsmátt og markaðurinn bæri öll einkenni fákeppnismarkaðar. Samskip mótmæla túlkunum eftirlitsins á einstökum bókunum í fundargerðum Samskipa Holding um góð tíðindi á Íslandi. Að mati Samskipa er nær að líta til þess að einingaverð hefði farið lækkandi og markaðshlutdeild sveiflast, enda hafi ríkt öflug samkeppni hér á landi. Það sé nýtt að jákvæð afkoma af rekstri fyrirtækis sé talin vísbending eða sönnun um samráð. Þá er það í mgr. 1213-1214 í athugasemdum Samskipa við AI sagt alrangt að góðan árangur í rekstri fyrirtækisins megi rekja til samráðs við Eimskip. Hið rétta sé að árangurinn megi rekja til víðtækra niðurskurðaraðgerða sem gripið hefði verið til í rekstri Samskipa á árunum 2008-2009, s.s. fækkun stöðugilda og endurnýjaðra samninga við birgja og um leiguverð á skipum. Árið 2010 hafi verið fyrsta heila rekstrarárið þar sem þær aðgerðir hafi skilað sér að fullu. Þar að auki hafi það verið fyrsta rekstrarárið eftir að Samskip skiluðu MS Akrafelli, sem hafði legið við akkeri í Árósum frá október 2008.
13715. Fjallað er ítarlega um þessar athugasemdir Samskipa í kafla 33.1, 33.2 og 33.3 og ekki fallist á þær.
13716. Niðurstaða um brot Samskipa í ákvörðun þessari er byggð á lýsingum og samanburði úr samtímagögnum fyrirtækisins sjálfs. Umrædd fyrirliggjandi samtímagögn eru skýr. Ekkert í athugasemdum Samskipa hefur hrakið það að ummæli og lýsingar í þessum gögnum fyrirtækisins, einkum fundargerðum Samskipa Holding, séu ekki réttar eða ekki rétt eftir haft úr gögnunum.
13717. Þá vekur athygli að í athugasemdum Samskipa eru ekki færðar fram neinar skýringar á því af hverju afkoma Samskipa á Íslandi hafi verið „*extremely good*“ í samanburði við afkomu Samskipa í öðrum Evrópuríkjum, þ.e. hvað það hafi verið í rekstri fyrirtækisins eða þeim markaðsaðstæðum sem hér ríktu, sem varð þess valdandi að afkoma af rekstri Samskipa á Íslandi var svo góð á meðan hér gekk yfir ein mesta efnahagslægd síðari tíma. Samráð og samstilltar aðgerðir Samskipa við sinn helsta keppinaut, Eimskip, sköpuðu kjöraðstæður fyrir verðhækkunir því flutningsfyrirtækin þurftu ekki að hafa áhyggjur af því að mæta aðhaldi frá sínum helsta keppinauti. Hér á landi var samráð á flutningamarkaði, ekki samkeppni.
13718. Samkeppniseftirlitið fjallar um það í kafla 14.11.4 að efnahagsörðugleikar hafi haft þau áhrif að mikilvægir kostnaðarliðir hjá flutningafyrirtækjum hafi farið lækkandi og það hafi gert fyrirtækjum í

vöruflutningum annars staðar í Evrópu betur fært að lækka verð til þess að bregðast við samkeppni og örva eftirspurn. Er t.a.m. vísað til lækkunar á kostnaði vegna leiguskipa og lækkunar á eldsneytisverði. Bæði Eimskip og Samskip vísuðu til þessa til stuðnings því að njóta sjálf betri kjara við kaup á þjónustu frá erlendum aðilum.

13719. Í mgr. 1545-1546 í athugasemdum Samskipa við AI er ályktunum Samkeppniseftirlitsins hafnað og á því byggt að verðbreytingar hafi alltaf skilað sér til viðskiptavina á endanum, hvort sem hefði verið til lækkunar eða lækkunar. Hvað tilvísun Samkeppniseftirlitsins til lækkunar á „Far East“ verðum varðar er á því byggt að sveiflur á þeim markaði hafi verið miklar og örar og því hafi Samskip haldið að sér höndum varðandi verðbreytingar eins lengi og hægt væri.
13720. Í mgr. 1548 og áfram í athugasemdum Samskipa við AI er á því byggt að Samkeppniseftirlitið dragi rangar ályktanir af samskiptum innan Samskipa frá 26. og 29. júní 2009. Samskip byggja á því að ekkert sé óeðlilegt við það að fyrirtæki reyni að halda framlegð sinni eins hárrí og mögulegt sé, t.a.m. með því að halda hjá sér eins stórum hluta af framlegðinni og kostur sé á. Benda Samskip m.a. á ummæli (S)forstö-innfl1 þar sem hann segir að í þessu samhengi verði að huga að samkeppnisstöðu fyrirtækisins á markaðnum hverju sinni. Tilvitnuð gögn Samkeppniseftirlitsins í kafla 14.11.4 sýni að Samskip hafi verið vakandi fyrir því sem væri að gerast á mörkuðum og leitast við að tryggja að kaup á þjónustu væru á bestu kjörum og að Samskip væru á samkeppnishæfum verðum. Þá segir í mgr. 1550 í athugasemdum Samskipa að markmið með öllum hefðbundnum rekstri á frjálsum markaði væri að kaupa á sem lægstum verðum og selja á sem hæstum verðum.
13721. Sökum athugasemda Samskipa skal áréttu að fyrirtæki eðli málsins samkvæmt reyna að halda framlegð sinni eins hárrí og kostur er. Þau, eins og aðrir, verða við það að fylgja lögum. Það gerðu Samskip og Eimskip ekki. Ekkert í athugasemdum Samskipa hróflar við því að með háttsemi sinni fór það gegn ákvæði 10. gr. samkeppnislaga og 53. gr. EES-samningsins.
13722. Í mgr. 1388 og áfram í athugasemdum Samskipa við AI er fjallað um ástæður þess að lækkun á flutningsgjöldum skapi ekki sambærileg tækifæri til markaðssóknar hér á landi og á stærri mörkuðum erlendis. Ástæður þessa eru sagðar þær að íslenski flutningamarkaðurinn sé svo lítill og íslenska hagkerfið lokað. Það sem Samkeppniseftirlitið vísi til sem „fríðar“ á markaði hefði verið bein afleiðing þess að tvíkeppni hafi verið á milli Eimskips og Samskipa sem hefði valdið því að ef annað fyrirtækið lækkaði verð hefði verið ljóst að hitt fyrirtækið myndi óhjákvæmilega fylgja á eftir og koll af kolli.
13723. Samskip kveða það ekkert launungarmál að stjórnendur beggja fyrirtækjanna hafi gert sér grein fyrir því að verðstríð á þessum tíma myndi hafa geigvænleg áhrif á fyrirtækin. Reksturinn hafi ekki þolað verðlækkanir. Þess vegna hafi verið eðlilegt að fyrirtækin hafi veigrað sér við því að fara hart fram í sókn gagnvart nýjum viðskiptavinum, sem einungis hafi getað komið frá einum og sama keppinautum. Þetta séu hins vegar afleiðingar markaðsaðstæðna en ekki samráðs.
13724. Samskip halda því fram víða í athugasemdum sínum að háttsemi fyrirtækisins og Eimskips á markaði hafi verið afleiðing þeirra markaðsaðstæðna sem hafi ríkt á flutningamörkuðum. Viðurkennir fyrirtækið beinlínis að Samskip og Eimskip hafi vitandi vits ekki tekið þá áhættu að fara í „verðstríð“ eða í sókn gagnvart nýjum viðskiptavinum, því það hefði haft slæm áhrif á afkomu fyrirtækisins. Það hafi hins vegar ekki verið ákveðið á grundvelli samráðs heldur hafi það verið gert á grundvelli fákeppnisaðstæðna. Ítarlega er fjallað um þessi sjónarmið Samskipa í kafla 33.3 og vísast til þeirrar umfjöllunar.
13725. Í mgr. 1554-1558 í athugasemdum Samskipa við AI er fjallað um umfjöllun Samkeppniseftirlitsins um samskipti Samskipa og Interland í mars 2009, sbr. kafla 14.11.6. Samskip benda í því samhengi á að Interland sé flutningsmiðlunarfyrirtæki í Hamborg sem hafi á þeim tíma verið í 50% eigu Samskipa í gegnum Jóna Transport. Segir að með „gráu svæði“ hafi stjórnandi Interland líklegast verið að vísa til

þess að hann teldi óljóst hvernig uppgjöri á þóknun á milli fyrirtækjanna væri háttað og af niðurlagi í svari (S)forstö-innfl1 megi ráða að því „gráa svæði“ hafi verið eytt þegar ljóst hafi orðið að uppgjörið færi fram með beinum reikningum á milli fyrirtækjanna.

13726. Að sögn Samskipa hafi samskipti þessi ekkert með ólögmaett samráð eða sakarefni málsins að gera. (S)forstö-innfl1 hafi ekki „láðst“ að eyða samskiptunum heldur hafi hann ekki séð ástæðu til þess.
13727. Samkeppniseftirlitið telur ekki ástæðu til að fjalla nánar um þessi sjónarmið Samskipa. Vísast til nánari umfjöllunar og rökstuðnings í kafla 14.11.6 í ákvörðun. Ekki er á því byggt að samskiptin ein og sér feli í sér ólögmaett samráð heldur að þau séu birtingarmynd á skertri samkeppni milli Samskipa og Eimskips í flutningaviðskiptum sem tengjast Íslandi og hvernig samráðið gerði fyrirtækjunum kleift að halda uppi verði hér á landi. Eru þessi gögn í samræmi við önnur gögn málsins.
13728. Í mgr. 853-856 í athugasemdum Samskipa við AII er mati Samkeppniseftirlitsins á glærुकynningu (S)forstj um FrigoCare mótmælt. Segir að FrigoCare hafi verið starfandi á frystigeymslumarkaði sem sé allt annar markaður en sjóflutnings- og innanlandsflutningamarkaðir og á allt öðru markaðssvæði. Samskip segja frá því að frystigeymslurekstur gangi út á að hámarka nýtingu geymslupláss, enda um 100% fastan kostnað að ræða, ólíkt því sem eigi við um flutningamarkaði. Þá benda Samskip á að á glæru nr. 36 segi um "Main Assumptions Budget 2010" að það þurfi að „follow market price“, þ.e. elta markaðsverð.
13729. Samskip byggja á því að samkeppni hafi ríkt á þessum hýsingarmarkaði í bæði Noregi og Íslandi og að í glærुकynningum Eimskips og Samskipa hafi komið fram að markmið beggja fyrirtækja hafi verið að ná í ný viðskipti. Samkeppniseftirlitið hafi ekki gert neinn samanburð við sambærilegan íslenskan markað, heldur borið saman við óskylda markaði. Samskip hafna því að hér á landi hafi ekki ríkt samkeppni, viðskiptavinir hafi farið á milli fyrirtækjanna, markaðshlutdeild breyst og verð lækkað. Þá er ítrekað að mismunandi samkeppnisaðstæður séu hér á landi og á alþjóðlegum mörkuðum.
13730. Varðandi samanburð á áætlunum Samskipa á Íslandi og Frigocare telur Samkeppniseftirlitið rétt að benda á að verið er að bera saman hvernig samkeppni frá keppinautum birtist í stefnu Samskipa í áætlunum mismunandi eininga fyrirtækisins. Hefur það þýðingu þó að ekki hafi verið um sama markaðinn að ræða, þar sem Samskip starfaði á báðum mörkuðum og sér í lagi vegna þess að (S)forstj kom bæði að áætlanagerð Samskipa á Íslandi og Frigocare. Vegna samkeppni á frystigeymslumarkaði ytra gerðu Samskip ráð fyrir verðlækkunum keppinauta og miklu kostnaðaraðhaldi viðskiptavina. Slíkt var ekki tilfellið á mörkuðum fyrir sjóflutning til og frá Íslandi og landflutningamörkuðum á Íslandi. Er þetta til enn frekari vísbendingar um samráð Samskipa og Eimskips.
13731. Að öðru leyti er fjallað um athugasemdir Samskipa um samanburð á markaðsaðstæðum, þróun markaðshlutdeildar og verðhækkunar í kafla 33.
13732. Í kafla 14.11 í ákvörðun eru rakin gögn og atvik um aðstæður í Færeyjum sem varpa ljósi á samkeppnisaðstæður hér á landi og hið samfellda samráð Samskipa og Eimskips.
13733. Í mgr. 1559-1563 í athugasemdum Samskipa við AI segir að samskipti stjórnenda varðandi starfsemi fyrirtækisins og dótturfyrirtækisins Safari í Færeyjum, sem um er fjallað í kafla 14.11.8, séu eðlilegar rökræður á milli tengdra aðila um verðlagningu á markaði, áherslur í rekstri og markaðssetningu. Halda Samskip því fram að Samkeppniseftirlitið sætti sig ekki við að áherslur í rekstri geti verið aðrar en þær að elta ávallt lægstu verð á markaði, án tillits til framlegðar eða afkomu almennt. Að sögn Samskipa sé raunveruleikinn í rekstri fyrirtækja annar.

13734. Ekki er unnt að fallast á athugasemdir Samskipa um að Samkeppniseftirlitið „*sætti sig ekki við*“ aðrar áherslur í rekstri Samskipa en að elta lægsta verð á markaði, án tillits til framlegðar eða afkomu almennt. Lýsingar Samskipa í samtímagögnum á markaðsaðstæðum á Íslandi er einfaldlega bornar saman við lýsingu Samskipa á markaðsaðstæðum í samtímagögnum á mörkuðum erlendis. Kjarni málsins er sá að ákvörðun Samskipa á Íslandi um að hækka verð og treysta á „*frið*“ og „*ró*“ var tekin í markaðsumhverfi hér á landi þar sem æskilegri óvissu á milli Samskipa og Eimskips hafði verið raskað um fyrirætlanir þeirra á markaðnum.
13735. Byggja Samskip á því að umrædd samskipti stjórnenda innan Samskipa sýni að forsvarsmenn Safari hefðu einkum talið sig eiga í samkeppni við aðra flutningsmiðlara og hafi skilgreint BWS sem slíkan, en ekki Eimskip. Af þeim sökum hafi hann verið þeirrar skoðunar að verðlagning hans lyti ekki sama lögmáli og verðlagning skipafélaganna á markaðnum. Segja Samskip að umrædd samskipti varði hagsmuni (S)frkvstj-Safari af því að lækka innkaupsverð sitt hjá Samskipum til þess að bæta afkomu Safari Transport. Þá er á því byggt að gögn málsins sýni að BWS hafi undirverðlagt þjónustu sína á markaðnum á þessum tíma og tapað miklum fjárhæðum. Það skýri hvers vegna Safari hafi illa getað keppt við þá í verði. Um hafi verið að ræða fullkomlega eðlilegar rökræður stjórnenda um áherslur í rekstri og markaðssetningu.
13736. Í tilefni af athugasemdum Samskipa um að samskiptin hafi verið á milli „*tengdra aðila*“ skal geta þess að það er ekki mat Samkeppniseftirlitsins að í samskiptum Samskipa og Safari felist samráðsbrot. Hins vegar er það mat eftirlitsins að það sem fram kemur í umræddum samskiptum lýsi þeim aðstæðum og því ástandi sem samráð Samskipa og Eimskips hafi skapað hér á landi og hvað það gerði fyrirtækjunum kleift að gera með tilliti til verðlagningar á markaði. Ummæli (S)forstj, sem hann notaði m.a. til að réttlæta hátt verð Samskipa gagnvart Safari Transport sýna að hvað samráð Samskipa og Eimskips gerði þeim kleift að gera á Íslandi, þ.e. að leggja stöðugt áherslu á að hækka verð þrátt fyrir erfiðar aðstæður á markaði.
13737. Af umfjöllun (S)frkvstj-Safari um samstarf Samskipa og Jóna og samanburð við Færeyjar leiðir að Safari hafi búið við samkeppnislegt aðhald frá öðrum en Samskipum og Eimskip og að fyrirtækið gæti ekki starfað ef það brygðist ekki við verðlækkun keppinauta sinna. Þannig ætti tilvísun (S)forstj til samstarfs við Jóna á Íslandi ekki við þar sem samkeppnislegt aðhald væri þar nánast ekkert. Þess vegna væru að mati (S)frkvstj-Safari engin líkindi („*no comparison*“) milli Færeyja og Íslands að þessu leyti.
13738. Umrædd samskipti eru enn ein vísbending þess að Samskip og Eimskip hafi búið við annan raunveruleika hér á landi en víðar annars staðar í Evrópu á tímum mikilla efnahagsörðugleika. Var það líka mat (S)frkvstj-Safari. Í skjóli samráðsins gátu Samskip og Eimskip hækkað verð og skilað „*metafkomu*“ á meðan annað var uppi á teningnum í öðrum löndum. Athugasemdir Samskipa eru ekki til þess fallnar að breyta því að horfa ber til þessara samskipta við heildstætt mat á gögnum málsins.

26.13. Um samráð um afsláttarkjör á árinu 2009

13739. Í mgr. 1269 í athugasemdum Samskipa við AI er fjallað um samskipti fyrirtækisins við Eimskip um 50% hámarksafslátt í júní 2008, sbr. umfjöllun í köflum 8.1. og 14.56 í ákvörðun. Segir að umrædd samskipti hafi lotið að uppgjöri á kostnaði milli fyrirtækjanna og beiðni (S)forstö-innfl1 um afslátt af gámaleigu. Ekki hafi verið um samskipti að ræða sem sneru að viðskiptavinum fyrirtækjanna. Ekki er unnt að fallast á þessi sjónarmið Samskipa og hefur verið fjallað ítarlega um þau í kafla 25.11 í ákvörðun þessari og vísast nánar til þess.
13740. Í mgr. 1270 í athugasemdum Samskipa við AI er því hafnað að þau tilvik sem Samkeppniseftirlitið vísa til í kafla 14.12, sbr. kafla 14.56 í ákvörðun sýni fram á að samkomulag hafi verið á milli Eimskips og Samskipa um hámarksafslátt til viðskiptavina og á það bent að gjaldskrár fyrirtækjanna vegna

uppskipunar og gámaleigu hafi ekki verið þær sömu. Þar með hafi sambærileg afsláttarkjör ekki skilað sömu krónutölu.

13741. Í mgr. 580 í athugasemdum Samskipa við AI, sem einnig hefur verið fjallað um í kafla 25.11, halda Samskip því fram að fyrirtækið hafi alla tíð veitt afslátt frá gámaleigu, allt frá 0-100%. Engin vinnuregla um 50% hámarksafslátt hafi verið við lýði hjá Samskipum. Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á þessar skýringar Samskipa. Þau tilvik sem Samkeppniseftirlitið vísar til í ákvörðun þessari sýni fram á annað, þ.e. að lagt var upp með 50% afslátt innan Samskipa, þ. á m. af uppskipun og gámaleigu.
13742. Í mgr. 1271 í athugasemdum Samskipa við AI er fjallað um samskipti (S)forstö-innfl1 og (E)deildstj-TVG í desember 2009. Um þau samskipti segir að fyrirtækin hafi óhjákvæmilega þurft að semja um gjaldtöku í tilvikum þar sem um fyrirframgreiddar sendingar var að ræða og að í slíkum tilvikum hafi verið eðlilegt að fyrirtækin veittu sama gagnkvæma afsláttinn frá gjaldskrá. Í því hafi falist samningur um gjaldtöku á milli fyrirtækjanna tveggja en ekki samræming á afsláttarkjörum gagnvart viðskiptavinum. Þá er gerð nánari grein fyrir hvernig svokallaðar fyrirframgreiddar sendingar eða „Prepaid/CFR“ sendingar koma til en að sögn Samskipa sé um þekkt fyrirkomulag að ræða um allan heim. Sendandi vörunnar greiði þá fyrir flutning til Íslands og ákveður alfarið hver flutningsaðilinn sé. Móttakandi vörunnar þurfi hins vegar að greiða allan innlendan kostnað. Að sögn Samskipa hafi móttakandi vöru í mörgum tilvikum verið Samskip eða viðskiptavinur Samskipa og því hafi Samskip þurft að semja við Eimskip um innlendan kostnað. Að mati Samskipa sé það eðlilegt og löglegt og í samræmi við alþjóðlegt fyrirkomulag.
13743. Samkeppniseftirlitið hafnar framangreindum skýringum Samskipa. Líkt og fram kemur í ákvörðun þessari er skýrt tekið fram í tölvupósti (S)forstö-innfl1 frá 14. desember 2009 að það hefði verið „samkomulag í gangi á milli Eimskips og Samskipa um standard 50% afslátt af uppskipuninni.“ Til viðbótar við önnur gögn, t.d. samskipti (S)forstö-innfl1 og (E)forstö-innfl1 í júní 2008, sbr. kafla 8.1 og 14.56 þar sem stjórnendur Samskipa og Eimskips vísa til „50% afsláttarhámark á gámaleigu“ og „50% hámarkið“, leikur enginn vafi á því að samskipti (S)forstö-innfl1 og (E)deildstj-TVG í desember 2009 sýna að takmörkun á afslætti til viðskiptavina var hluti af samfelldu samráði Samskipa við Eimskip. Vísast í þessu samhengi einnig til tölvupóst frá 7. október 2010 milli TVG og Jóna þar sem vísað var til þess að „leng“ hafi verið í gildi „samkomulag“ um 50% afslátt, sbr. kafla 14.56.
13744. Ekki stoðar fyrir Samskip að vísa til þess að eðlilegt hafi þótt að Eimskip og Samskip veittu sama gagnkvæma afsláttinn í tilteknum fyrirframgreiddum viðskiptum. Þau gögn sem rakin eru í kafla 14.56 sýna þvert á móti að um var að ræða samkomulag sem náði til viðskiptavina fyrirtækjanna, ekki eingöngu til viðskipta þeirra á milli.
13745. Í því sambandi má einnig benda á að í bréfi Samskipa til Samkeppniseftirlitsins, dags. 7. maí 2008, vegna kvörtunar fyrirtækisins varðandi meinta misnotkun Eimskips á markaðsráðandi stöðu er m.a. fjallað um afslætti sem Eimskip á að hafa boðið viðskiptavinum Samskipa. Varðandi meint undirboð Eimskips til „Eðal ehf./Katla“ segir í bréfinu: „Starfsmaður EKA tilkynnti þá Samskipum um að tilboð Eimskips fælu að mestu í sér sambærileg verð, en félagið byði þó einnig 65% afslátt af uppskipun heilgáma. Þetta kom umbjóðanda mínum [Samskipum] á mjög á óvart, þar sem á hinum skilgreinda markaði er það nánast óþekkt að fyrirtæki fái afslátt umfram helmingsafslátt af uppskipun.“⁶⁵¹³ Athygli vekur að þarna halda Samskip því ekki fram að slíkur afsláttur sé aðeins óþekktur hjá Eimskip heldur að slíkur afsláttur sé nánast óþekktur á markaðnum í heild.

⁶⁵¹³ Bréf Samskipa til Samkeppniseftirlitsins, dags. 07.05.2008.

26.14. Um samráð um að greiða ekki umfram taxa

13746. Samskip hafna því í athugasemdum sínum við AII að samskipti (E)frkvstj-innanl og (S)frkvstj-millilandasv um greiðslur og hækkunir launa skv. kjarasamningum feli í sér brot gegn 10. gr. samkeppnislaga.⁶⁵¹⁴ Ekki hafi verið sammælt um kjör starfsmanna heldur hafi samskiptin snúist um mismunandi túlkun á inntaki kjarasamninga. Ekkert sem fram hefur komið breytir afstöðu Samkeppniseftirlitsins og vísast um þetta til kafla 14.13 í ákvörðun.

26.15. Um samráð um að taka upp nýtt gjald (E-kontrol)

13747. Í kafla 14.14 í ákvörðun kemst Samkeppniseftirlitið að þeirri niðurstöðu að gögn í málinu sýni fram á að Samskip og Eimskip hafi átt í samráði um gjalddöku í tengslum við breytingar sem urðu á verklagi danskra tollyfirvalda á árinu 2009 og að það samráð hafi verið til þess fallið að leiða til hærra verðs en ella fyrir m.a. innflytjendur á vörum til Íslands.

13748. Í mgr. 1288-1292 í athugasemdum Samskipa við AI er þessu mótmælt. Byggja Samskip á því að tilvísun til „general agreement“ í tölvupósti starfsmanns Samskipa í Danmörku vísi til sameiginlegs skilnings tollyfirvalda, flutningsaðila og sendenda í Danmörku um að umræddar breytingu myndu leiða til aukinnar vinnu fyrir flutningsaðila sem eðlilegt hafi verið að þeir fengu endurgjald fyrir. Segir að upplýsingar um gjalddöku Eimskips og BWS hefðu komið frá tollyfirvöldum í Árósum en ekki frá keppinautunum sjálfum. Fyrirtækin hafi þannig ekki sammælt um gjalddökuna, Samskip hafi hafið gjalddöku þegar umrædd breyting á vinnulagi tollyfirvalda hafi tekið gildi. Vísa Samskip einnig til þess að Eimskip hafi síðar ákveðið að hafa gjaldið hærra en tilgreint hafi verið í tölvupóstinum.

13749. Samskip kveða umrædd samskipti hafa lotið að því að kortleggja hvað liggja fyrir um ákvarðanir eða líklegar ákvarðanir keppinauta. Það hafi svo farið eftir atvikum og markaðsaðstæðum hverju sinni hvort ákveðið hafi verið að fylgja fordæmi þeirra eða ekki.

13750. Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á þessar athugasemdir Samskipa. Gögnin bera þess skýr merki að sameiginlegur skilningur hafi myndast á milli keppinautanna um að leggja á þessi nýju gjöld. Þá veur sérstaka athygli að engin tilraun er gerð til þess af hálfu Samskipa að ná samkeppnisforskoti með því að leggja á lægri gjöld heldur en keppinautar fyrirtækisins. Er það skýr vísbending um afleiðingar hins samfellda samráðs. Þá vísast til þess að Eimskip hefur viðurkennt að hafa átt í ólögsmætu samráði við Samskip um álagningu gjalda og afsláttarkjör í flutningsþjónustu, sbr. sátt fyrirtækisins við Samkeppniseftirlitið.

26.16. Um atvik tengd Maersk á árinu 2009

13751. Í mgr. 1564-1568 í athugasemdum Samskipa við AI er fjallað um samskipti fyrirtækisins við Maersk í október og nóvember 2009. Að mati Samskipa eru umrædd samskipti mjög lýsandi fyrir mismunandi aðstöðu þessara tveggja skipafélaga. Maersk hafi ekki búið við þær aðstæður að starfa á örmarkaði þar sem innflutningur hrundi um 50-60%. Samskip væru hins vegar ekki í stöðu til að ná fram þeirri stærðarhagkvæmni sem Maersk þekkti úr sinni starfsemi.

13752. Í mgr. 1566 segir að það veki furðu Samskipa að Samkeppniseftirlitið telji sig ekki geta slegið því föstu að upplýsingar um verðtilboð Samskipa hafi ekki borist til Eimskip frá Maersk. Því er hafnað að upplýsingarnar hafi komið frá Samskipum. Telja Samskip það „augljóst“ að upplýsingarnar hafi komið

⁶⁵¹⁴ Mgr. 825 í athugasemdum Samskipa við AII.

frá JFG hjá Maersk. Maersk hafi verið í samskiptum við bæði fyrirtækin til að eigna þeim saman og reyna að fá sem lægst verð. Eimskip og Samskip hefðu ekki átt í neinum samskiptum um tilboðsgerð til Maersk.

13753. Af þessu tilefni skal tekið fram að eftir að Samkeppniseftirlitið hafði í AII varpað frekara ljósi á tengsl og samskipti stjórnenda Samskipa við (E)frkvstj-Þýskal breyttist afstaða Samskipa í síðari athugasemdum fyrirtækisins,⁶⁵¹⁵ á þá leið að „nær öruggt“ væri að upplýsingarnar hefðu borist honum frá tengilið Eimskips og Samskipa hjá Maersk sem var staðsettur í Hamborg. Í athugasemdunum ítreka Samskip fyrri skýringar um tengsl (S)forstj, (S)forstö-innfl1 og (S)forstö-útlfl við (E)frkvstj-Þýskal. Kveða Samskip ástæðu þess að starfsmenn fyrirtækisins hafi ekki upplýst um tengsl sín við (E)frkvstj-Þýskal við húsleit Samkeppniseftirlitsins hafa verið þá að á þeim tíma hafi (E)frkvstj-Þýskal ekki lengur verið starfsmaður Eimskips, en sérstaklega hafi verið spurt um tengsl við starfsmenn Eimskips.
13754. Vegna þess skal tekið fram að ekki fæst séð hvaða hagsmuni Maersk hafði af því að veita Eimskip upplýsingar um verð Samskipa áður en Eimskip tilkynnti um sitt verð. Þvert á móti gat það bara haft þau áhrif að Eimskip myndi, ef eitthvað væri, lækka verð sem minnst. Sýna samtímagögn í málinu umfjöllun af þessum toga innan Eimskips. Að mati Samkeppniseftirlitsins er ljóst að Maersk var í þessum samskiptum að gæta eigin hagsmuna og reyna ná fram hagstæðari kjörum. Hins vegar koma ekki fram nein sjónarmið í samtímagögnum Eimskips eða Samskipa sem hnekkja lýsingu Maersk á verðlagningu þeirra. Af samskiptum Maersk við bæði Samskip og Eimskip er ljóst að hið erlenda fyrirtæki taldi verðlagningu íslensku fyrirtækjanna afar óeðlilega og ekki í neinu samræmi við aðstæður sem almennt ríktu á flutningamörkuðum undir virkri samkeppni. Átti það við um sjófrakt og BAF hjá báðum fyrirtækjunum.
13755. Þá ber að geta þess að Eimskip hefur viðurkennt að hafa brotið gegn 10. gr. samkeppnislaga og 53. gr. EES-samningsins með samráði við Samskip um miðlun á mikilvægum verð- og viðskiptaupplýsingum, sbr. sátt Eimskips við Samkeppniseftirlitsins.

26.17. Um atvik tengd DSV, Thorship og Wilson á árinu 2009

13756. Í mgr. 1486-1487 í athugasemdum Samskipa við AI er ályktunum Samkeppniseftirlitsins hafnað. Varðandi tölvupóst (S)forstj frá 3. febrúar 2009, um að „*skipta á bitum við Wilson*“, hafi aðeins verið um að ræða hugleiðingar sem ekkert hafi orðið af sem séu bæði löglegar og eðlilegar. Annað mál sé hvort þörf hafi verið á undanþágu. Ljóst sé af gögnum málsins að stjórnendur Samskipa hafi verið meðvitaðir um að viðvarandi samstarf, sem hefði orðið meira en tilfallandi viðskipti, hefði þurft að tilkynna til Samkeppniseftirlitsins á grundvelli 15. gr. samkeppnislaga.
13757. Í mgr. 1543-1544 í athugasemdum Samskipa við AII er einnig að finna skýringu á umræddum tölvupósti. Segir þar að aðeins hafi verið um óraunhæfa hugleiðingu að ræða. Samskiptin hefðu ekki haft neitt með meintan „samráðskúltúr“ að gera heldur lýsi því ástandi sem uppi hafi verið á þessum tíma, þ.e. fordæmalausar ytri aðstæður í kjölfar efnahagshrunsins. Ýmsar hugmyndir hafi verið settar fram. Hugmyndin hafi aldrei verið rædd frekar.
13758. Samkeppniseftirlitið hefur ekki fundið gögn sem gefa til kynna að hugmynd um samráð við Wilson hafi komi til framkvæmda á árinu 2009. Hins vegar hafa þessi tölvupóstsamskipti (S)forstj og (S)frkvstj-millilandasv þýðingu í þessu máli. Í fyrsta lagi varpa þau ljósi á atvikin á árinu 2010 í tengslum við útboð Alcan. Í öðru lagi verður að horfa til þess að (S)forstj og (S)frkvstj-millilandasv höfðu ásamt stjórnendum Eimskips hrint í framkvæmd á síðari hluta ársins 2008 yfirgripsmiklu ólögmeðu samráði fyrirtækjanna. Telur Samkeppniseftirlitið þessi samskipti forstjóra og aðstoðarforstjóra Samskipa í febrúar 2009 vera lýsandi fyrir það viðhorf til samkeppni sem ríkti á þessum tíma og leiddi af hinu samfellda samráði

⁶⁵¹⁵ Sjá mgr. 840 í athugasemdum Samskipa við AII.

Eimskip og Samskipa. Þetta ásamt ýmsum öðrum gögnum málsins gefur til kynna að samráð Eimskip og Samskipa hafi stuðlað að einskonar „samráðskúltúr“ þar sem viðræður um samstarf við keppinauta og takmörkun á samkeppni þóttu að því er virðist sjálfsgæðar. Í t.d. janúar 2010 þótti (S)forstö-innfl1 ekkert athugasvert við beiðni (S)frkvstj-Jóna um hann myndi hafa samband við (E)forstö-innfl til að stuðla að því að dótturfélag Eimskip, TVG, myndi draga úr samkeppni og hækka verð, sbr. kafla 14.54.7. Ekki er heldur um það ræða í þessu máli að Samskip hafi óskað eftir undanþágu vegna ólögmæts samráðs við Eimskip varðandi t.d. takmörkun á flutningsgetu og skiptingu á markaði eftir mikilvægum viðskiptavinum.

13759. Ljóst er af samtímagögnum að Samskip veigruðu sér ekki við að skoða ítrekað samráð við ýmsa keppinauta sína, s.s. Eimskip, Wilson og BWS, á rannsóknartímabilinu eins og ekkert væri sjálfsgæðara. Að mati Samkeppniseftirlitsins sýnir það vel hugsunarhátt Samskipa að forstjóri fyrirtækisins taldi vert að skoða að skipta á viðskiptavinum við keppinaut sinn.
13760. Í mgr. 1500 í athugasemdum Samskipa við AI er vísað til tölvupóstar (E)forstj 6. janúar 2009, sbr. kafla 14.16.2. Að mati Samskipa er tilvísun til fyrirtækisins augljóslega vegna samnings fyrirtækjanna um Norður-Ameríku sem undirritaður var daginn eftir.
13761. Samskip vísa í mgr. 1505-1506 í athugasemdum við AI til umfjöllunar um tölvupóst (S)forstj, dags. 28. janúar 2009. Að sögn Samskipa hafi sú hugmynd sem þar hafi verið reifuð komið alfarið frá eigendum Atlantsskipa en ekkert orðið úr henni.
13762. Samskip vísa í mgr. 1507-1508 og 1510 í athugasemdum sínum við AI til umfjöllunar um tölvupóst (S)frkvstj-Skand, dags. 18. febrúar 2009. Hafna Samskip því að hafa átt í ólögmætu samráði við DSV. Samkeppniseftirlitið hafi ekki sýnt fram að slíkt. Ekkert hafi orðið af samstarfi eða viðskiptum DSV og Samskipa eða Jóna heldur einungis verið um þreifingar að ræða. Þá sé hvorki ljóst hvort Samskip og DSV hafi verið keppinautar né hvort viðskiptin hafi tengst Íslandi eða lögsögu Samkeppniseftirlitsins. Ætlað samráð Samskipa við DSV sé ekki viðfangsefni þessa máls þar sem DSV sé ekki aðili að því.
13763. Benda Samskip á að af gögnum málsins sé ljóst að DSV hafi átt samskipti við alla flutningsaðila og flutningsmiðlara á Íslandi um mögulegt samstarf, sbr. mgr. 1509 í athugasemdunum. Samskip og Eimskip hafi ekki átt í samskiptum vegna DSV heldur hafi upplýsingar (S)frkvstj-Jóna komið frá DSV. Þannig hafi bæði verið vísað til Eimskip og VG.
13764. Þá gera Samskip, sbr. mgr. 1511, athugasemdir við að Samkeppniseftirlitið geri það tortryggilegt eða telji það jafnvel ólögmætt að rætt sé við flutningsaðila eða miðlara um hugsanleg viðskipti. Ekki verði séð af gögnum málsins að Samskipum hefði verið óheimilt að semja um flutninga við DSV eða að slíkir flutningar hefðu kallað á undanþágu frá Samkeppniseftirlitinu. Þá hafi DSV verið heimilt að ræða við alla umrædda aðila til að kanna flöt á viðskiptum. Sjálfstætt álitamál væri hvort það kallaði á samskipti við Samkeppniseftirlitið hefðu samningar tekist.
13765. Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á að ólögmæt samskipti Samskipa við DSV séu ekki til rannsóknar í þessu máli. Þó DSV sé ekki aðili að málinu breytir það á engan hátt réttarstöðu Samskipa sem hafa haft fullt tækifæri á að leggja fram gögn og sjónarmið í málinu. Þrátt fyrir það hafa Samskip valið að leggja ekki fram nein gögn varðandi samskipti sín við DSV. Af gögnum málsins er ljóst að bæði Samskip og DSV sinntu flutningum á milli Íslands og Færeyja og tillaga Samskipa til DSV um samráð fyrirtækjanna varðandi markaðsskiptingu tók til flutninga á þessum leiðum. Því var viðskiptunum ætlað að hafa áhrif hér á landi og falla því undir lögsögu Samkeppniseftirlitsins.
13766. Er ljóst af gögnum málsins að DSV var keppinautur Samskipa. Í því sambandi má benda á að Samskip hefðu ella ekki þurft að gera samkomulag við fyrirtækið um að nálgast ekki viðskiptavinum Samskipa.

13767. Sýnir tölvupóstur (S)frkvstj-Skand til (S)frkvstj-Jóna, (S)forstö-innfl1 og (S)forstj þetta með skýrum hætti þar sem segir m.a.: „*been quoting DSV on consolidation containers to Iceland / Faroes with build-in agreement of not approaching each others customers.*“ Samskip hafa valið að útskýra ekki þennan tölvupóst. Þá sýnir tölvupósturinn með skýrum hætti að Samskip reyndu að ná samkomulagi við DSV um markaðsskiptingu, þ.e. að fyrirtækin (Samskip og DSV) myndu ekki nálgast viðskiptavinum hvors annars.
13768. Þá er mikilvægt að Samskip leggja ekki fram nein gögn til stuðnings því að upplýsingar (S)frkvstj-Jóna hafi stafað frá DSV. Er það ekki trúverðug skýring miðað við orðalag tölvupóstsins og verður hún því ekki lögð til grundvallar í málinu. Samkeppniseftirlitið telur að gögnin gefi eindregið til kynna að (S)frkvstj-Jóna hafi fengið þessar upplýsingar frá (E)frkvstj-Eimísl. Orðalagið í tölvupóstinum lýsir viðræðunum augljóslega út frá sjónarhóli Eimskips: „*Eimskip/(E)frkvstj-Eimísl are confident that they will get the business. Eimskip is offering DSV [...]*“. Til viðbótar er órökrétt að DSV hafi í viðræðunum við Eimskip búið yfir upplýsingum um sjálfsöryggi eða vissu Eimskips um lyktir viðræðanna. Þá ber að líta til þess að (E)frkvstj-Eimísl hafði með samskipti við Atlantsskip að gera, sbr. tölvupóst (E)starfsm frá 5. janúar 2009. Sú staðreynd að (S)frkvstj-Jóna hafði einnig vitneskju um að fyrrverandi starfsmaður Eimskips/TVG (VG) hefði einnig áhuga á DSV útilokar ekki að hann hafi fengið upplýsingar um Eimskip frá (E)frkvstj-Eimísl. Þá ber að hafa í huga að ólögmaet upplýsingagjöf átti sér stað í samskiptum (S)frkvstj-Jóna og (E)frkvstj-Eimísl 24. júní 2009, sbr. m.a. kafli 13.3.2. Þá ber að hafa í huga að í sátt Samkeppniseftirlitsins við Eimskip viðurkennir fyrirtækið að ólögmaett samráð við Samskip á m.a. árinu 2009 hafi tekið til miðlunar á mikilvægum viðskiptaupplýsingum.
13769. Í mgr. 1512-1513 í athugasemdum Samskipa við AI hafnar fyrirtækið ályktunum Samkeppniseftirlitsins sem fram koma varðandi atvik í mars og byggja á því að þær séu ekki í samræmi við gögn málsins.
13770. Kemur fram að Samskip, sbr. mgr. 1513, hafi talið hag sínum betur borgið með því að sækja viðskiptin sjálf í stað þess að skuldbinda fyrirtækið í víðtækt samstarf. Ljóst sé af orðalagi í tölvupósti (S)forstj að nota hafi átt tímann meðan viðræður væru í gangi til að ná sem mestum viðskiptum úr kerfum Eimskips. Samskiptin staðfesti að mikil samkeppni hafi ríkt á markaðnum og að áherslur Samskipa hafi verið á að ná aukinni hlutdeild á kostnað Eimskips.
13771. Ljóst er af gögnum málsins að Samskip voru á þessum tíma tilbúin til að sækja í viðskiptavinum Atlantsskipa en fyrirtækið var hins vegar ekki tilbúið að sækja á viðskiptavinum Eimskips líkt og DVS vildi gera. Sú samkeppni sem Samskip veitti var því gagnvart viðskiptavinum Atlantsskipa en ekki viðskiptavinum Eimskips/TVG.
13772. Samskip hafna því mati sem fram kemur í ákvörðun varðandi tilboð Samskipa til DVS sbr. mgr. 1515-1516 í athugasemdum Samskipa við AI.
13773. Þá kemur fram í mgr. 1516 í athugasemdunum að DSV hafi verið í viðræðum við fjölmarga flutningsaðila og flutningsmiðlara um mögulegt samstarf. DSV hafi svo gengið til samstarfs við Thorship en verið áfram í samskiptum við Samskip þar sem Thorship hafi ekki verið með beinar siglingar frá Skandinavíu. Þær upplýsingar sem fram hafi komið í tölvupóstum Samskipa hafi verið komnar frá DSV. Telja Samskip ljóst að DSV hafi einnig verið í samskiptum við Eimskip til að ná fram sem hagstæðasta verði.
13774. Að mati Samskipa, sbr. mgr. 1517 í athugasemdunum við AI, sé óskiljanlegt að Samkeppniseftirlitið telji að fyrirtækið hafi átt í ólögmaetu samráði við DSV.
13775. Í mgr. 1518 í athugasemdum Samskipa við AI segir, um umfjöllun Samkeppniseftirlitið um samkeppnisumhverfið, að upplýsingar um það hvaða flutningsaðila DSV hygðist nota hafi verið fljótar að spyrjast út á markaðnum. Fram komi í tölvupósti (S)frkvstj-Skand frá 20. mars 2009 að verðið sé „*said*

to be" og sé „possible net rate“. Augljóst sé að um sé að ræða óstaðfestar sögusagnir. Hafa beri í huga að miðlarar líkt og DSV séu alla jafna í samskiptum við fleiri en einn farmflytjanda og leiti bestu lausna og verðs hverju sinni. Það liggja í eðli þeirra starfsemi að bera verð á milli, með réttum eða röngum upplýsingum, í því skyni að ná sem bestu kjörum.

13776. Athugasemdir Samskipa haggja því ekki að umrædd tölvupóstsamskipti (S)frkvstj-Jóna og (S)frkvstj-Skand endurspeglar, virt með öðrum gögnum, hvernig samráð Samskipa og Eimskips hafði takmarkað samkeppni á flutningamarkaðnum á þessum tíma. Upplýsti (S)frkvstj-Jóna þannig að keppinautur Jóna (Icetransport) myndi ekki veita DSV/Thorshipping þjónustu og (S)frkvstj-Skand upplýsti um það verð sem Eimskip hygðist bjóða DSV.
13777. Hvað varðar vitneskju Samskipa um verðlagningu Eimskips í tilteknum viðskiptum við DSV, sbr. tölvupóstur (S)frkvstj-Skand frá 20. mars 2009 þá er ljóst að þar eru tilgreindar tilteknar upphæðir þannig að ætla verður að upplýsingarnar hafi komið frá annað hvort DSV eða Eimskip. Þá hafa Samskip ekki lagt fram nein gögn til stuðnings því að upplýsingar um viðræður DSV og Eimskips hafi ekki komið frá Eimskip og verður það því ekki lagt til grundvallar í málinu.
13778. Ljóst er að Samskip vildu eiga í ólögmetu samráði við DSV sem miðaði að því að DSV myndi láta viðskiptavinum Samskipa í friði. Fyrirtækin gátu átt tiltekin viðskipti sín á milli og var fyrirtækjunum heimilt að ganga til viðræðna um það og ef þau mátu það sem svo að viðskiptin færu mögulega gegn 10. gr. samkeppnislaga hefðu þau getað óskað eftir undanþágu, sbr. 15. gr. laganna. Samskip og DSV var á hinn bóginn ekki heimilt að semja um að fyrirtækin myndu láta viðskiptavinum hvors annars í friði en slíkt felur í sér skiptingu markaða og fer gegn 10. gr. samkeppnislaga.
13779. Í mgr. 1519 í athugasemdum Samskipa við AI er því haldið fram að gögn málsins beri með sér að fyrirtækið hafi haft áhuga á að ná samningum við DSV. Samhliða hafi verið áhersla lögð á að tryggja Samskipum sem stærstan hluta af þeim viðskiptavinum sem hafi verið hjá Atlantsskipum. Á endanum hafi fyrirtækin ekki náð saman, m.a. vegna kröfu DSV um að stofnað yrði sjálfstætt félag um reksturinn. Mótmæla Samskip því að fyrirtækið hafi hafnað tillögum DSV til að reyna að koma í veg fyrir að fyrirtækið næði fóttfestu.
13780. Ljóst er að Samskip vildu ekki fara í það víðtæka samstarf sem DSV óskaði eftir enda voru meiri hagsmunir fólgnir í því að viðhalda „friði“ í því samráði sem var til staðar með Eimskip. Samkeppniseftirlitið vísar til þess Samskip kusu að fara ekki í samstarf við DSV og eins og fram kemur í tölvupósti (S)forstj til (S)frkvstj-MCL þann 20. mars 2009 þar sem (S)forstj veitir skýringar á því hvers vegna Samskip hafi ekki viljað efna til samstarfsins þá var ástæðan sú að ekki hafi verið vilji til að opna dyrnar fyrir þeim að íslenska markaðnum, sbr. „our conclusion we were not willing to open doors for them into the Icelandic market, ...“ Með öðrum orðum kusu Samskip að hafna samstarfi við DSV sem vildi vinna með fyrirtækinu í því að herja á Eimskip, sbr. tölvupóstur (S)frkvstj-Jóna til (S)frkvstj-Skand frá 20. mars 2009. Þar vísar (S)frkvstj-Jóna til þess að „they [DSV] wanted to work with us and attack the other 65 percent of the market.“ Ef samkeppni á milli Samskipa og Eimskips hefði verið virk á þessum tíma hefði umrætt samstarf átt að styrkja stöðu Samskipa/Jóna gagnvart Eimskip/TVG og Samskip ekki tekið að sér að verja „íslenska markaðinn“ sem að meirihluta var sinnt af Eimskip.
13781. Í mgr. 1520 í athugasemdum Samskipa við AI er gerð athugasemd við að Samkeppniseftirlitið haldi því fram að ef samningur hefðu nást milli Samskipa og DSV á þeim nótum sem rætt hefði verið hefði sá samningur verið ólögmetur en jafnframt að ákvörðun Samskipa um að ganga ekki til samninga við DSV hafi einnig verið ólögmet ákvörðun.
13782. Vegna þessa áréttar Samkeppniseftirlitið að samningur á milli keppinauta um að láta viðskiptavinum hvors annars í friði eins og átti við í tilviki Samskipa og DSV fer gegn 10. gr. samkeppnislaga. Alls óljóst er

hvað umræddur samningur á milli DSV og Samskipa hefði falið í sér hefði hann komist á og hvort hann hefði verið samþýðanlegur 10. gr. samkeppnislaga og hvort möguleiki hefði verið að veita honum undanþágu, sbr. 15. gr. laganna. Á þetta atriði reyndi aldrei.

13783. Samkeppniseftirlitið hefur ekki haldið því fram að sú ákvörðun Samskipa að ganga ekki til samninga við DSV hafi verið ólöglegt heldur telur eftirlitið að sú ákvörðun Samskipa hafi byggst á því að fyrirtækið hafi ekki viljað rjúfa þann „frið“ sem Samskip og Eimskip komu á með samstilltum aðgerðum sínum en í sátt Eimskips við Samkeppniseftirlitið viðurkennir fyrirtækið að hafa brotið gegn 10. gr. samkeppnislaga með samráði við Samskip um „*skiptingu á mörkuðum eftir stærri viðskiptavinum í sjó- og landflutningum.*“, sbr. liður 1.2 í 1. gr. sáttarinnar.
13784. Í mgr. 1273 og 1275 í athugasemdum Samskipa við AI er fjallað um ályktanir sem Samkeppniseftirlitið dregur af innanhússamskiptum Eimskips sem varða viðskipti við Thorship.
13785. Að sögn Samskipa tengjast umrædd samskipti Samskipum ekki með neinum hætti. Ekkert í þessum samskiptum gefi tilefni til að tengja umræðuna við Samskip eða samráð. Samskiptin sýni hins vegar að mati Samskipa ríka tilburði Eimskips til að amast við tilboðum keppinauta.
13786. Athugasemdir Samskipa fá ekki breytt mati Samkeppniseftirlitsins. Sýna samskiptin að innan Eimskips hafi þótt eðlilegt að nálgast keppinauta fyrirtækisins til að ræða viðkvæm samkeppnisleg málefni. Slíkt hugafar innan Eimskips leiddi m.a. til þess að grundvöllur skapaðist fyrir samráði Samskipa og Eimskips.
13787. Í mgr. 1273-1275 í athugasemdum Samskipa við AI er fjallað um ályktanir sem Samkeppniseftirlitið dregur af innanhússamskiptum Eimskips sem varða viðskipti við Thorship.
13788. Að sögn Samskipa tengjast umrædd samskipti Samskipum ekki með neinum hætti og er ályktunum eftirlitsins mótmælt. Að mati Samskipa megi af umræddum samskiptum sjá að umræða hefði átt sér stað innan Eimskips um það hvort Thorship ætti að fá afsláttarkjör og virðist niðurstaðan hafa orðið sú að þeir ættu ekki kröfu til þess þar sem engum samningi væri til að dreifa. Ekkert í þessum samskiptum gefi tilefni til að tengja umræðuna við Samskip eða samráð. Samskiptin sýni hins vegar að mati Samskipa að Eimskip hafi ekki notast við eitt verð eða sömu afslætti gagnvart öllum viðskiptamönnum. Segir að þetta sé í samræmi við upplifun Samskipa af háttsemi Eimskips sem markaðsráðandi aðila.
13789. Athugasemdir Samskipa fá ekki breytt mati Samkeppniseftirlitsins. Er ljóst af samskiptunum að samkeppni frá Thorship leiddi til þess að Eimskip vildi ekki gefa fyrirtækinu afslátt á gjaldskrá sem samkvæmt mati starfsmanna Eimskips var úr takti við allan raunveruleika, sbr. kafla 14.21.2. Öðru máli gegndi um viðskipti Eimskips við Samskip enda áttu fyrirtækin í umfangsmiklu ólöglegu samráði á þessum tíma, m.a. varðandi hámarks þess afsláttar er veita skyldi viðskiptavinum fyrirtækjanna frá gjaldskrá.

26.18. Um verðhækkunir veturinn 2009-2010

13790. Í kafla 14.17 er fjallað um vinnu og undirbúning Eimskips og Samskipa að verðhækkunum veturinn 2009 til 2010. Annars vegar var um að ræða „*hressilega*“ verðhækkun í október 2009, sem átti að fara leynt, og hins vegar hækkunir á ýmsum þáttum í upphafi árs 2010. Líkt og þar er fjallað um var á árinu 2009 viðhaldið þeirri takmörkun á flutningsgetu sem hafði verið ákveðin með samráði Samskipa og Eimskips á árinu 2008. Árið 2009 virtu fyrirtækin einnig þá markaðsskiptingu sem þau höfðu náð saman um eftir fund fyrirtækjanna 6. júní 2008. Markaðsskipting fyrirtækjanna gerði þeim kleift að hækka verð, bæði gagnvart einstökum viðskiptavinum en einnig með almennum verðhækkunum, án þess að óttast samkeppnisaðgerðir frá helsta keppinauti sínum.

13791. Í mgr. 879 í athugasemdum sínum við AII hafna Samskip því að ólögsmæta markaðsskipting hafi skapað skilyrði fyrir fyrirtækið og Eimskip til að hækka verð. Að mati Samskipa eru slíkar staðhæfingar haldlausar og án stoðar í gögnum málsins. Þá fara þær að sögn Samskipa einnig þvert gegn fjölmörgum gögnum málsins sem sýna glögg að viðskiptavinir fóru í umtalsverðum mæli á milli fyrirtækjanna á rannsóknartímabilinu og talsverðar sveiflur voru í markaðshlutdeild fyrirtækjanna. Í athugasemdum Samskipa við AII segir jafnframt að fyrirtækin hafi aldrei stillt saman strengi varðandi verðbreytingar, þær hafi hvorki verið samræmdar um efni né tímasetningar.⁶⁵¹⁶
13792. Í mgr. 938 í athugasemdum við AII vísa Samskip að miklu leyti til fyrri sjónarmiða sinna um verðhækkunarir í landflutningum í janúar 2010. Hafna Samskip því að annað en kostnaðarlegar forsendur hafi legið þar til grundvallar. Þá segir í mgr. 939 að ekkert styðji ályktanir Samkeppniseftirlitsins um að samráð endurspeglar í forsendum áætlunargerðar Samskipa. Að mati Samskipa átti Samkeppniseftirlitið sig ekki á þeim mun sem felist í forsendum áætlunargerðar og raunverulegum hækkunum. Þá eigi að mati Samskipa ekki að koma á óvart að Eimskip og Samskip hafi bæði horft til sömu verðlagsþróunar við áætlanagerðir sínar. Samskip benda jafnframt á að raunveruleikinn hefði ekki orðið sá sem lagt hefði verið upp með í áætlununum heldur hækkuðu Samskip gjaldskrá sína um 4% en ekki 2% og aðeins einu sinni yfir árið, ekki tvisvar. Þá benda Samskip á að 12 mánaða verðbólga á þeim tíma hafi verið 10%.
13793. Af þessu tilefni er rétt að áréttar að samráð og samstilltar aðgerðir Samskipa og Eimskips höfðu komið á slíku ástandi á markaðnum, þ.e. í kjölfar fundar stjórnenda fyrirtækjanna 6. júní 2008, að í raun var ekki þörf fyrir fyrirtækin að ná saman um nákvæma tímasetningu og umfang verðhækkana. Að því sögðu er aftur á móti ljóst að á tímabilinu ágúst 2009 – janúar 2010 áttu sér stað ítrekuð samskipti milli stjórnenda Samskipa og Eimskips sem komu að framkvæmd á hinu samfellda samráði. Í ljósi þeirra markaðsaðstæðna sem ríktu á flutningamörkuðum, þ.e. fákeppnisaðstæður og sameiginleg yfirburðastaða Eimskips og Samskipa í bæði sjó- og landflutningum, voru slík samskipti í eðli sínu afar varhugaverð, sbr. til hliðsjónar dóma Hæstaréttar Íslands í málum nr. 360/2015 og 42/2019. Voru samskipti stjórnenda fyrirtækjanna m.a. til þess fallin að draga enn frekar úr óvissu á milli fyrirtækja á markaðnum og auðvelda enn frekar undirbúning og framkvæmd hækkana á verði.
13794. Þau gögn sem rakin eru í kafla 14.17 í ákvörðun sýna að gjaldskrárhækkunarir fyrirtækjanna í upphafi árs 2010, voru þrátt fyrir framangreint, nokkuð sambærilegar varðandi efni, umfang og tímasetningu. Birtist þetta skýrlega í neðangreindri töflu:

Tafla 7: Gjaldskrárhækkunarir Samskipa og Eimskips í upphafi árs 2010.
Heimild: Afhent gögn frá Samskipum og Eimskip.

	Dagsetning gjaldskrárhækkunar	Land- flutningar	Fisk- flutningar	Þjónustugjöld erlendis	Þjónustugjöld á Íslandi
Samskip	11. janúar 2010	4%	10%	4%	4%
Eimskip	4. janúar 2010	4%	11%	2,6% (Danmörk 2,8%)	4%

13795. Hið ólögsmæta samráð Samskipa og Eimskips gerði fyrirtækjunum kleift að hækka verð án þess að hafa áhyggjur af viðbrögðum keppinautarins. Fyrirtækin höfðu ráðgert verðhækkun á þessum tíma við áætlanagerð í september 2009 og í gögnum sem varða þá vinnu er ekki að greina ótta um samkeppnisleg

⁶⁵¹⁶ Mgr. 880 og 924-925 í athugasemdum Samskipa við AII.

viðbrögð keppinautarins. Að endingu fór svo að Eimskip hækkaði umrædd verð og Samskip einnig viku síðar.

13796. Líkt og annars staðar í athugasemdum Samskipa, byggir fyrirtækið á því að viðskiptavinir hafi í umtalsverðum mæli farið á milli fyrirtækjanna á rannsóknartímabilinu. Líkt og áður leggja Samskip hins vegar ekki fram nein gögn því til stuðnings eða um það hvernig tilfærslan bar að. Auk þess hafa fullyrðingar um tilfærslur mikilvægra viðskiptavina enga stoð í samtímagögnum fyrirtækisins né í afhentum gögnum.⁶⁵¹⁷ Þessar skýringar Samskipa eru aukin heldur í þversögn við önnur sjónarmið fyrirtækisins en t.d. í mgr. 15-18 og 186-194 í athugasemdum fyrirtækisins við AI segir að stórir viðskiptavinir hafi í minna mæli farið á milli fyrirtækjanna tveggja á rannsóknartímabilinu (og það útskýrt með vísan til fákeppnissjónarmiða). Dregur þetta misræmi um tilfærslur viðskiptavina í útskýringum Samskipa úr trúverðugleika þeirra.
13797. Fullyrðingar Samskipa í athugasemdunum um mikla sveiflur á markaðshlutdeild fyrirtækisins á rannsóknartímabilinu eru í hrópandi ósamræmi við gögn málsins og aðrar athugasemdir fyrirtækisins. Þvert á staðhæfingar Samskipa var markaðshlutdeild ekki á mikilli hreyfingu. Um þetta vísast til nánari umfjöllunar um þessi sjónarmið fyrirtækisins í kafla 33.2.
13798. Líkt og ítrekað hefur komið fram sýna samtímagögn í málinu að áhersla Samskipa var ekki á að ná í mikilvæga viðskiptavini frá Eimskip. Þvert á móti var lögð áhersla á að virða markaðsskiptinguna á markaðnum og viðhalda og hækka verð í skjóli hennar. Þannig sýna samtímagögn að mikilvægir viðskiptavinir fóru ekki á milli Eimskips og Samskipa, allt fram á árið 2013 þegar dró úr friðnum. Á því tímabili sem hér um ræðir var ítrekað vísað til þess í samtímagögnum Samskipa að ekki ætti að sækja á viðskiptavini Eimskips. Má hér nefna að:
- Þann 24. apríl 2009 lagði (S)forstö-innfl1 áherslu á að Samskip ættu að „*ekki sækja, hækka verð*“.
 - Í apríl 2009 gaf (S)forstö-innfl1 fyrirmæli um að Samskip ættu að láta samningsbundna viðskiptavini Eimskips í friði.
 - Þann 22. júní 2009 gaf (S)forstj fyrirmæli um að Samskip ættu „*ekki að sækja heldur á ný mið*“.
 - Þann 6. október 2009 höfðu lykilstjórnendur Samskipa, sem mynduðu svonefndan „*kreppuhóp*“ fyrirtækisins, áhyggjur af því að fyrirtækið væri ekki að virða „*friðinn*“ við Eimskip.
 - Þann 10. október 2009 lýsti (S)forstö-innfl1 í rekstraráætlun innflutningsdeildar Samskipa að „*ró*“ hafi verið yfir samkeppni um viðskiptavini á árinu 2009.
 - Í nóvember 2009 sagði (S)forstö-innfl1 Samskip ekki ætla að reyna að ná viðskiptum IKEA frá Eimskip. Markmið innflutningsdeildar væri að hækka verð á núverandi kúnna. Jafnframt sagði (S)forstö-innfl1 að Samskip gætu ekki boðið Aðföngum of lág verð þar sem Eimskip væru „*örugglega að reyna að hækka á þá*“. Bætti hann því loks við að ef Samskip byðu Aðföngum hagstæð verð gætu Eimskip „*spillt fyrir*“ fyrirhugaðri hækkun Samskipa gagnvart Nathan & Olsen.
13799. Í athugasemdum Samskipa við AI kemur fram að Samskip hafi neyðst til „*að treysta á „ró” á markaðnum, í stað þess að ráðast í fyrirfram tapað verðstríð* [við Eimskip]“. Samskip hafi eftir upphafsmánuði ársins 2009 lagt áherslu á að auka framlegð m.a. með verðhækkunum.
13800. Þá sýnir yfirlitsmynd, sem Samskip afhentu við rannsókn málsins um „*Misst/fengin viðskipti*“ 25 stærstu viðskiptavina Samskipa, að enginn þeirra viðskiptavina sem færðust á milli fyrirtækjanna eftir

⁶⁵¹⁷ Bréf Samskipa til Samkeppniseftirlitsins, dags. 10.04.2015.

upphafsmánuði ársins 2009 var á meðal stærstu og mikilvægustu viðskiptavina Eimskips og Samskipa á umræddu tímabili.

13801. Er því hvorki hægt að fallast á að ályktanir Samkeppniseftirlitsins um markaðsskiptingu fyrirtækjanna séu rangar né að viðskiptavinir hafi í umtalsverðum mæli farið á milli fyrirtækjanna á rannsóknartímabilinu. Gögn málsins sýna að markaðsskipting ríkti á milli fyrirtækjanna um mikilvæga viðskiptavinir og að á stærstum hluta rannsóknartímabilsins færðust viðskiptavinir ekki á milli fyrirtækjanna. Að öðru leyti vísast til kafla 12 og 14 um frekari umfjöllun um markaðsskiptinguna og tilfærslu viðskiptavina á milli fyrirtækjanna.
13802. Í athugasemdum Samskipa við AII er m.a. fjallað um þróun flutningsverðs- og kostnaðar á rannsóknartímabilinu. Þar segir að verðhækkanir fyrirtækisins á rannsóknartímabilinu hafi verið í takti við verðlagsþróun á tímabilinu en að þær hafi þó ekki náð að halda í við verðbólgu.⁶⁵¹⁸ Segir jafnframt að eðlilegt hafi verið að gera ráð fyrir verðhækkunum í áætlunum vegna verðlagsþróunar og að raunverulegar kostnaðarhækkanir hafi legið til grundvallar verðhækkunum Samskipa í janúar 2010.⁶⁵¹⁹
13803. Þá segir í athugasemdum Samskipa að Samkeppniseftirlitið staðhæfi að verð hafi átt að lækka til samræmis við það sem gerðist á alþjóðlegum mörkuðum og með því sé horft framhjá staðreyndum í rekstrarumhverfi Eimskips og Samskipa, gengi íslensku krónunnar og verðlagsþróun.⁶⁵²⁰
13804. Ekki er fallist á þessar athugasemdir Samskipa.
13805. Í þessu samhengi er rétt að benda á að árið 2010 var að sögn fyrirtækisins talsverður „viðsnúningur“ í rekstri fyrirtækisins vegna lækkun á kostnaði t.d. eins og skipaleigu, sbr. kafla 33.1.6.4, sbr. mgr. 13 í bréfi Samskipa, dags. 13. júní 2022, og umfjöllun í kafla 33.1.6 um ríka ánægju stjórnenda um góða afkomu fyrirtækisins.
13806. Líkt og rakið er í kafla 33.1 mælir vísitala verðþróun vörukörfu meðalheimilis í landinu. Samskip leggja ekki fram skýringar eða gögn um hvernig breyting á vísitölu neysluverðs kallaði á „þörf“ að hækka flutningsverð eða undirliggjandi kostnaður hafi verið áþekkur þeirri vörukörfu sem liggur til grundvallar þróun vísitölu neysluverðs.
13807. Hvað sem framangreindu líður þá skal árétta að með virkri samkeppni er ekki sjálfgefið eða einhvers konar náttúruleg mál að keppinautar geti látið breytingar á vísitölum, kostnað, framlegðarkröfur, fjárhagsáskoranir eiganda, kröfur lánadrottna eða hvað annað sem þeir vilja horfa til renna út í verðlag til kaupenda vöru eða þjónustu. Hafa ber í huga að óvissa um viðbrögð keppinauta á markaði og þar að lútandi áhætta er tengist m.a. verðbreytingum (e. risks of uncertainty) er afar mikilvæg virkri samkeppni. Sjálfstæði keppinauta og þessi æskilega óvissa fyrirtækja eru grunnstoðir virkrar samkeppni. Samtímagögn, þ. á m. framangreind gögn, sýna að með samfelldu samráði Samskipa og Eimskips var grafið undan þessum grunnstoðum.
13808. Þar sem virk samkeppni ríkir og flutningskerfi er ekki fullnýtt er enda almennt erfiðara fyrir fyrirtæki að velta kostnaðarhækkunum út í verðlagið. Að öðru leyti vísast til ítarlegrar umfjöllunar í kafla 33.1 og 33.3.5 um þessar athugasemdir Samskipa.

⁶⁵¹⁸ Sjá mgr. 881, 884 og 910 í athugasemdum Samskipa við AII.

⁶⁵¹⁹ Sjá mgr. 884, 885, 886, 905, 910, 911 915, 916 og 925 í athugasemdum Samskipa við AII.

⁶⁵²⁰ Sjá mgr. 925 í athugasemdum Samskipa við AII.

13809. Í athugasemdum Samskipa segir að sambærilegar verðhækkningar Samskipa og Eimskips skýrist annars vegar af sambærilegum kostnaðargrunni og hins vegar aðstæðum á markaði þar sem Eimskip hafi verið verðleiðandi.⁶⁵²¹
13810. Líkt og rökstutt er í ákvörðun þessari er það niðurstaða Samkeppniseftirlitsins að brot Samskipa hafi skapað skilyrði fyrir fyrirtækið og Eimskip til að hækka verð. Skýringar Samskipa um að verðhækkningar fyrirtækjanna tveggja skýrist af sambærilegri kostnaðaruppbyggingu þeirra eru í ljósi gagna málsins ótrúverðugar og fá ekki breytt þeirri niðurstöðu Samkeppniseftirlitsins að fyrirtækin hafi með samráði og samstillum aðgerðum skapað jarðveg fyrir endurteknar verðhækkningar á rannsóknartímabilinu.
13811. Þá vísast til þess að í kafla 33.1.6.4 er fjallað um það hvernig samtímagögn í málinu sýna að kostnaður Samskipa hafi allt eins lækkað⁶⁵²² t.d. eins og for- og áframflutningar og skipaleiga, en að áunnið kostnaðarhagræði hafi ekki verið látið birtast í lægra verði til viðskiptavina, sbr. einnig umfjöllun um rekstraráætlun Samskipa fyrir árið 2010 í kafla 14.10.2. Þvert á móti var aldrei ótti um viðbrögð keppinautarins við verðhækkunum á Íslandi og hjá báðum fyrirtækjum unnið markvisst að því að viðhalda eða hækka verð fram á árið 2013.
13812. Á sama stað er jafnframt fjallað um þær skýringar Samskipa að háttsemi fyrirtækisins hafi átt rót sína að rekja til fákeppnisaðstæðna Vísast til þeirrar umfjöllunar.
13813. Í sama kafla 33.3.3 er einnig fjallað um athugasemdir Samskipa sem byggja á því að ekki hafi verið um samráð að ræða þar sem Eimskip hafi verið verðleiðandi.
13814. Niðurstaða um ólögmett samráð Samskipa og Eimskips byggir ekki eingöngu á samhliða hegðun fyrirtækjanna heldur einnig skýrum samtímagögnum sem sýna að samráðið gerði þeim kleift að hækka verð eða halda verði uppi. Í máli sem þessu hefur því ekki úrslitaáhrif við mat á ólögmeti háttsemi samkvæmt 10. gr. samkeppnislaga hvort samráðsfyrirtækjanna hafi átt frumkvæði að því að halda uppi eða hækka verð. Jafnvel þó Eimskip og Samskip hafi hagað þessum hluta samráðsins með þeim hætti að Eimskip hafi verið fyrri til hækkana og leitt verðlagningu, þá höfðu fyrirtækin með ólögmetri samvinnu og samskiptum sínum raskað samkeppni samkvæmt 10. gr. samkeppnislaga.
13815. Einnig ber að halda til haga að umrædd verðleiðtogaskýring Samskipa tekur til verðhækkana og tímasetningar á hækkunum á gjaldskrá, þjónustugjöldum og upptöku á nýjum gjaldaliðum gagnvart viðskiptavinum. Á hinn bóginn laut samráð fyrirtækjanna að fleiri þáttum í starfsemi þeirra en eingöngu þeim að hækka verð eða halda því uppi. Aðrir þættir samfellds samráðs Samskipa og Eimskips, t.a.m. ólögmetir samningar og samstarf í landflutningum, sjóflutningi og skipaafgreiðslu, auk markaðsskiptingar um mikilvæga viðskiptavinum, geta því ekki skýrst af athugasemdum um yfirburðarstöðu Eimskips eða verðleiðtogaskýringu Samskipa.
13816. Með hliðsjón af framangreindu er ekki fallist á athugasemdir Samskipa.

26.18.1. Um ítrekuð samskipti Samskipa og Eimskips

13817. Í mgr. 882 í athugasemdum Samskipa við AII vísar fyrirtækið til fyrri sjónarmiða sinna um sönnunargildi þeirra samskipta Samskipa og Eimskips sem vakin er athygli á í ákvörðun eftirlitsins. Ef samkeppnisyfirvöld geti einfaldlega vísað til matarboða, þátttöku í tómsendum, vna- eða ættartengsla eða samskipta vegna lögmætra viðskipta því til sönnunar að fyrirtæki hafi átt í ólögmetu samráði þá sé ljóst að flest fyrirtæki landsins, a.m.k. þar sem margir starfa, séu varnarlaus gagnvart ásökunum Samkeppniseftirlitsins. Telja Samskipa að Samkeppniseftirlitið hafi sett fram ósannar ásakanir sem séu

⁶⁵²¹ Sjá mgr. 908 í athugasemdum Samskipa við AII. Sjá einnig mgr. 398, 795 og 863 í athugasemdum Samskipa við AII.

⁶⁵²² Sjá mgr. 406 í athugasemdum Samskipa við AI.

ekki reistar á beinum sönnunargögnum heldur sé vísað til þess að ólögmæt samskipti hafi átt sér stað á golvellinum, í matarboði, á vettvangi hagsmunasamtaka, í viðræðum um lögmæt viðskipti o.s.frv.

13818. Í tilefni af þessum athugasemdum Samskipa skal tekið fram að í þessu máli er ekki byggt á því að fyrirtækin hafi átt í samskiptum um hverja eina og einustu verðbreytingu yfir tímabilið. Niðurstaða Samkeppniseftirlitsins um brot Eimskips og Samskipa er, sem áður segir, byggð á fjölmörgum gögnum sem staðfesta með beinum hætti brot fyrirtækjanna. Hefur Samkeppniseftirlitið þegar fjallað um þessi sjónarmið Samskipa um sönnunargildi þeirra gagna sem sýna fram á ítrekuð samskipti fyrirtækjanna. Vísast í því sambandi t.a.m. til umfjöllunar í kafla 13.

26.18.2. Um atvik í september-deseember 2009

13819. Í kafla 14.17.2 í ákvörðun er fjallað um gögn sem sýna að í byrjun september 2009 fóru stjórnendur Samskipa að velta fyrir sér verðhækkun á árinu 2010. Í tölvupósti sem (S)forstö-innfl1 sendi (S)frkvstj-millilandasv og (S)forstö-útl þann 2. september 2009 sagði þannig: „Við þurfum að stilla okkur saman varðandi hækkunar á næsta ári. Hafið þið eitthvað þælt í þeim?“ Á sama tíma hefði Eimskip einnig byrjað að huga að verðhækkunum en m.a. (E)frkvstj-innanl og (E)forstö-innfl sendu á milli sín tölvupósta vegna mögulegra verðhækkana 1., 2. og 18. september 2009.
13820. Samskip vísa í athugasemdum sínum til glærुकyningar (S)forstö-landfl, dags. 13. september 2009.⁶⁵²³ Byggja Samskip á því að á þeim tíma sem glærurnar eru gerðar hafði 12 mánaða verðbólga verið 15,5%. Af þeim sökum hafi verið eðlilegt að gera ráð fyrir hækkunum sem forsendum áætlunargerðar. Samskip vísa til verðlagspróunar á rannsóknartímabilinu og að verðhækkunar Samskipa hafi ekki náð að halda í við hana. Þá segir að gögnin sýni að einnig hafi verið gert ráð fyrir verðlækkunum til tiltekinna viðskiptavina í kjölfar útboða/verðkannana og að samkeppni á markaðnum hafi gert það að verkum að verð hafi í sumum tilvikum farið lækkandi þrátt fyrir miklar verðlagshækkunar.
13821. Vegna þessara athugasemda Samskipa vísast til umfjöllunar í kafla 33.1.2 þar sem sambærilegum sjónarmiðum Samskipa um verðhækkunar er svarað. Eins og þar kemur fram eru staðhæfingar Samskipa um verðhækkunar og verðlagspróun ekki í samræmi við gögn málsins. Ítreka skal að með virkri samkeppni og æskilegri óvissu geta fyrirtæki ekki látið kostnaðarhækkunar eða framlegðarkröfur stjórnenda eða eigenda renna út í verð viðskiptavina. Umrædd gögn sem Samskip fjalla um eru í samræmi við önnur gögn málsins sem endurspeglar samráð fyrirtækjanna á þessum tíma og að verð voru hækkuð eða haldið uppi án ótta um viðbrögð helsta keppinautarins. Jafnvel þó það væri rétt að verð til einstaka viðskiptavina hafi lækkað þá var samráð fyrirtækjanna til þess fallið að halda verði uppi.
13822. Af þessu tilefni skal tekið fram að með virkri samkeppni og æskilegri óvissu er ekki sjálfgefið að fyrirtæki geti hækkað verð í samræmi við almennar verðhækkunar þegar keppinautar þess á markaði eru með ónýtta framleiðslugetu og samdráttur ríkir. Í eðlilegu samkeppnisumhverfi kann framlegð þess í stað að lækka. Í tilvikum Eimskips og Samskipa liggja fyrir skýr samtímagögn um samráð og samstilltar aðgerðir fyrirtækjanna sem auðvelduðu þeim meðal annars að vinna gegn verðlækkunum og hækka verð. Þetta hefur Eimskip viðurkennt í sátt fyrirtækisins frá 16. júní 2021. Upphaf þessa má rekja til ársins 2008 þegar „Nýtt upphaf“ verkefni Samskipa með Eimskip komst á. Í því fólst víðtækt ólögmætt samstarf líkt og ítarlega hefur verið fjallað um. Þá vísast til þess að Samskip, þ.m.t. æðstu stjórnendur fyrirtækisins, áttu í miklum samskiptum við Eimskip vegna þessa og umfangsmikil gögn liggja fyrir um áætlanir til að hrinda auknu samstarfi í framkvæmd. Með vísan til þessa hefur því þýðingu við heildarmat að horfa til þess ef samtímagögn sýna t.d. að verðhækkun hafi náðst fram. Umrædd gögn sýna það umhverfi eða skilyrði sem samráðið skapaði til verðhækkana.

⁶⁵²³ Sjá mgr. 884 í athugasemdum Samskipa við AII.

13823. Í mgr. 886-889 í athugasemdum Samskipa við AII er fjallað um þær ályktanir sem Samkeppniseftirlitið dregur af samskiptum innan Samskipa dagana 28.-29. september 2009. Að mati Samskipa sé ekkert athugavert við umrædd skoðanaskipti stjórnenda fyrirtækisins, um hafi verið að ræða eðlilegar hugleiðingar innan fyrirtækis á samkeppnismarkaði um hvað „markaðurinn þolir“ þegar kæmi að verðhækkunum.
13824. Samkeppniseftirlitið telur ekki ástæðu til að fjalla frekar um þessi sjónarmið Samskipa. Vísast til nánari umfjöllunar og rökstuðnings í kafla 14.17 í ákvörðun. Ekki er á því byggt að þessi samskipti ein og sér feli í sér ólögmeitt samráð heldur gefi þau innsýn inn í undirbúning Samskipa að verðhækkun ársins 2010.
13825. Þá gera Samskip athugasemdir varðandi samráð fyrirtækjanna um upptöku E-kontrol gjalds, sbr. mgr. 889 í athugasemdum Samskipa við AII. Vísast til umfjöllunar kafla 14.14 um atvik tengd E-kontrol gjaldi fyrirtækjanna.
13826. Í mgr. 890-891 í athugasemdum Samskipa við AII eru gerðar athugasemdir við umfjöllun Samkeppniseftirlitsins um ummæli sem (S)forstö-innfl1 lét falla um hækkun á hafnargjöldum erlendis sem tók til innflutnings til Íslands, sbr. umræðu um gjald í Árósum og Varberg sem (S)forstö-innfl1 vísaði til í tölvupósti frá 6. október 2009. Að sögn Samskipa orsakaðist umrædd hækkun af auknum kostnaði á Samskip sem endurgjald hafi þurft fyrir. Segir að gjöldin á þessum stöðum hafi verið langt undir markaðsverði og mun lægri en í öðrum viðkomuhöfnum Samskipa, þ.e. í Rotterdam, Cuxhaven og Immingham. Því hafi þótt eðlilegt að „leiðréttta“ þau á þeim tíma.⁶⁵²⁴ Segir einnig að þó (S)forstö-innfl1 hafi vísað til þess að Eimskip hafi hækkað sömu gjöld síðasta vetur hafi tölvupóstur (S)forstö-innfl1 verið sendur í október 2009 og því langur tími liðið frá síðasta vetri. Samskip segja orðalag (S)forstö-innfl1 um „hressilega hækkun“ einfaldlega vísun í hve lág verðin hafi verið fyrir á þessum viðkomustöðum.
13827. Þá mótmæla Samskip því að hækkun á THC hafi „vakið undrun“ með vísan til tölvupósts (S)starfsm til (S)forstö-innfl1 þann 6. október 2009. Segir að (S)starfsm hafi einfaldlega spurt hvort hækkunin tæki til aðila sem hafi THC-gjöld tilgreind í samningum sínum við Samskip. (S)forstö-innfl1 hafi tekið undir að það sama ætti að gilda um þá, enda hafi sami kostnaður fallið á Samskip vegna þeirra viðskiptavina, þótt koma hafi mátt til móts við þá ef óánægju gætti vegna gjaldsins. Mótmæla Samskip því að hækkanirnar hafi verið „leynilegar“. Þótt ekki hafi verið send út almenn tilkynning vegna þessa þá hafi beinlínis komið fram hjá (S)forstö-innfl1 að það yrði einfaldlega að ræða þetta við hvern og einn viðskiptavin. Segja Samskip ekkert í gögnunum gefa tilefni til að geta talist birtingarmynd á samráði við Eimskip. Um hafi verið að ræða innanhússamskipti og ákvarðanir í rekstri Samskipa sem teknar hafi verið án nokkurra samskipta eða samráðs við Eimskip, sbr. mgr. 892 í athugasemdum Samskipa við AII.
13828. Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á sjónarmið Samskipa. Að mati eftirlitsins verður sú ályktun ekki dregin af tölvupóstum (S)forstö-innfl1 um efnið að hækkunin hafi orsakast af auknum kostnaði Samskipa. Þannig bendir tölvupóstur (S)forstö-innfl1 frá 6. október 2009 til þess að upprunalegi tilgangur Samskipa hafi verið að hækka gjöldin til samræmis við THC gjöld í Rotterdam, Cuxhaven og Immingham og í samræmi við Eimskip („Eimskip did raise their tariff last winter, and now we will follow“). Þá hafa Samskip ekki lagt fram gögn til stuðnings staðhæfingu fyrirtækisins. Var verðhækkun Samskipa í Árósum og Varberg, því ásamt öðrum gögnum er varða verðhækkanir fyrirtækjanna sem fjallað er um í þessum kafla, birtingarmynd ólögmeðtra samstilltra aðgerða Samskipa og Eimskips á þessu tímabili.
13829. Tölvupóstur (S)forstö-innfl1 frá 6. október 2009 sýnir, líkt og segir í athugasemdum Samskipa, að hafnargjöld í Árósum og Varberg hafi verið lægri en í öðrum höfnum, en tölvupósturinn sýnir aukinheldur að (S)forstö-innfl1 taldi Samskip geta framkvæmt þessa „hressilegu“ hækkun þar sem Eimskip hafði

⁶⁵²⁴ Sjá einnig mgr. 904 í athugasemdum Samskipa við AII.

þegar hækkað sín verð og Samskip getað elt („and now we will follow“). Hefur því ekki þýðingu hvort hafnargjöld í þessum höfnum hafi verið lægri en í öðrum höfnum. Í samtímagögnum Samskipa er varða hækkunina var því ekki velt upp hvort Samskip ættu að halda sig við lægri verð og öðlast með því samkeppnisforskot gagnvart Eimskip og ekki var að greina ótta um viðbrögð Eimskips við hækkuninni. Þótt hækkun Samskipa hafi komið síðar til en hækkun Eimskips endurspeglar hún þá vissu sem hjá stjórnendum Samskipa um að verðhækkunar fyrirtækisins hefðu ekki á áhrif stöðu þess gagnvart Eimskip. Að því leyti endurspeglar verðhækkunin ólögmeitt samráð Samskipa og Eimskips.

13830. Í kafla 14.34.3 er fjallað um þær skýringar sem Samskip veittu Húsasmiðjunni þegar síðarnefnda fyrirtækið óskaði eftir skýringum á hækkununum í júlí 2010. Af þeim samskiptum má jafnframt ráða að fyrirtækinu hafi ekki verið tilkynnt um hækkunina þegar hún átti sér stað.
13831. Í mgr. 895 í athugasemdum Samskipa við AII gera Samskip athugasemdir við að Samkeppniseftirlitið setji samskipti milli starfsmanna Samskipa vegna áætlaða um verðhækkunar í samhengi við fund á vettvangi flutninganefndar SVÞ þar sem bæði (S)frkvstj-millilandasv og (E)frkvstj-innanl voru viðstaddir, ásamt fleirum. Samkeppniseftirlitið áréttar að (S)frkvstj-millilandasv hafði áður viðhaft ólögmeitt samráð við Eimskip á fundum hjá hagsmunasamtökum, þ.e. 2. júlí 2008. Í kafla 8.6 í ákvörðun þessari er fjallað um þau atvik. Að mati Samkeppniseftirlitsins hefur fundurinn því þýðingu við mat á framangreindum atvikum.
13832. Samskip telja samræður (S)forstö-innfl1 og (S)frkvstj-millilandasv í október 2009 mistúlkaðar þar sem blandað er saman „karpí innanhúss“ milli tveggja afkomueininga, þ.e. um verðlagningu á akstri innanlands annars vegar og hins vegar almennum verðhækkunum á viðskiptavinum Samskipa.
13833. Þá er því mótmælt í mgr. 896 í athugasemdum Samskipa við AII að (S)forstj hafi, í tölvupósti 30. október 2009 til (S)frkvstj-Frigo1, framkvæmdastjóra frystigeymslna Samskipa, lagt til verðhækkun á þjónustu Samskipa á Íslandi sem samráð við Eimskip hafi skapað skilyrði fyrir, sbr. kafla 14.17.3 í ákvörðun. Segir að (S)forstj hafi vísað til þess að hann hafi verið tilbúinn til að aðstoða Frigocare við nauðsynlegar verðbreytingar um næstu áramót. Verðbreytingarnar hafi getað falið í sér verðhækkun eða óbreytt verð. Þá segir að Eimskip hafi aldrei rekið frystigeymslu í Rotterdam og aldrei átt í beinni samkeppni við Samskip á þeim markaði.
13834. Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á skýringar Samskipa á tölvupósti (S)forstj. Í tölvupóstinum bauð (S)forstj ótvírætt fram aðstoð sína við að hækka verð gagnvart íslenskum viðskiptavinum Frigocare. Þrátt fyrir að (S)forstj hafi beðið (S)frkvstj-Frigo1 um að senda sér sína tillögu af hækkunum eða óbreyttu verði fyrir alla viðskiptavinum er ljóst að (S)forstj vildi aðstoða (S)frkvstj-Frigo1 við að hækka verð á þá íslensku. Var þessi áhersla á verðhækkunar Frigocare á íslenska viðskiptavinum í samræmi við þá áherslu sem (S)forstj lagði á að verð á þjónustu Samskipa á Íslandi hækkaði. Er atvikið ein birtingarmynd samráðsbrota Samskipa á rannsóknartímabilinu. Markaðsskiptingin gerði Samskipum kleift að hækka verð án ótta við viðbrögð keppinautar síns, sbr. m.a. kafla 15.3. Í þessu sambandi skiptir ekki máli hvort Eimskip hafi rekið frystigeymslu í Rotterdam eða ekki.
13835. Í athugasemdum Samskipa er samanburði á íslenskum og erlendum mörkuðum mótmælt. Segir að íslenskt hagkerfi sé örsmátt með örgjaldmiðil sem hafi hrunið við fall bankanna. Það útiloki samanburði við evrumarkaði. Þá hafi verð á Íslandi lækkað gríðarlega, m.a. vegna veikingar krónunnar, líklega meira en á nokkrum öðrum skipamarkaði. Segir að kostnaður Samskipa hafi að meginstefnu til verið í evrum en sjóflutningsgjöld í íslenskum krónum. Þá sé íslenski flutningamarkaðurinn fákeppnismarkaður, sbr. mgr. 898 í athugasemdum Samskipa við AII. Loks segir að „mjög rökrétt og eðlilegt“ hafi verið að Eimskip og Samskip hafi unnið að verðhækkunum á sama tíma og íslenska krónan hafi fallið, sbr. mgr. 903 í athugasemdum Samskipa við AII.

13836. Í tilefni af staðhæfingu Samskipa um að sjóflutningsgjöld hafi að meginstefnu til verið í íslenskum krónum er athygli vakin á því að í mgr. 1156 í athugasemdum fyrirtækisins við AII segir að sjófrakt þriggja tiltekinna viðskiptavina fyrirtækisins hafi verið í íslenskum krónum „*öfugt við flesta aðra viðskiptavinum félagsins.*“ Skýringar Samskipa virðast þess vegna ráðast af því sem fyrirtækinu hentar hverju sinni. Hvað sem því líður sýna samtímagögn að sjófrakt flestra mikilvægra viðskiptavina Samskipa var í erlendri mynt.
13837. Fjallað hefur verið um sjónarmið Samskipa um samanburð á íslenskum og erlendum flutningamörkuðum í kafla 33.3.5. Vísast til þeirrar umfjöllunar. Þá vísast einnig til ítarlegrar umfjöllunar í kafla 33.1.5 og 33.3 vegna framangreindra sjónarmiða Samskipa um áhrif þess að um fákeppnismarkað hafi verið að ræða og um að Samskip hafi hækkað verð vegna falls á gengi íslensku krónunnar. Eins og þar kemur fram er ekki fallist á sjónarmið Samskipa um að háttsemi fyrirtækisins hafi verið bein afleiðing af fákeppnisaðstæðum á markaðnum eða þau sjónarmið sýni að gögn málsins séu ekki traust eða af þeim hafi verið dregnar rangar ályktanir. Fákeppnisaðstæður og aðgangshindranir hér á landi gerðu Eimskip og Samskipum aftur á móti auðveldar en ella fyrir að viðhalda því ástandi sem leiddi af samráði og samstilltu aðgerðum fyrirtækjanna. Þá er í umræddum kafla jafnframt rakið að ítrekaðar verðhækkunar áttu sér óumdeilanlega stað á rannsóknartímabilinu og að umtalsverður hagnaður var af starfsemi Samskipa hér á landi. Voru hækkanirnar óháðar því í hvaða mynt einstaka gjaldliðir voru í verðskrár fyrirtækjanna.
13838. Í mgr. 901 í athugasemdum Samskipa AII er því komið á framfæri að hádegisverður (S)frkvstj-Jóna og (E)frkvstj-flutnkerf þann 17. nóvember 2009 hafi verið „*vinahittingur*“ og þar hafi ekki verið rætt um rekstur fyrirtækjanna. Samskip undirstrika einnig í þessu samhengi að (E)frkvstj-flutnkerf hafi verið hluti af skiparekstrardeild Eimskips og hafði sem slíkur ekkert að gera með sölumál, verðlagningu eða samskipti við viðskiptavinum.
13839. Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á framangreint. Í þessu samhengi er mikilvægt að hafa hliðsjón af því sem samtímagögn í málinu sýna um stöðu og hlutverk (E)frkvstj-flutnkerf í samráðinu, sbr. eftirfarandi:
- (E)frkvstj-flutnkerf var forstöðumaður hjá Eimskip.
 - (E)frkvstj-flutnkerf var lykilmaður í samráðinu við Samskip.
 - (E)frkvstj-flutnkerf kom að ákvörðunum Eimskips um verðhækkun eftir upphaf samráðsins og átti í samskiptum við (E)forstj um hækkun verða.
 - (E)frkvstj-flutnkerf var boðaður á fund með forstöðumönnum 14. júlí 2008 til að endurskoða gjaldskrár.
 - (E)frkvstj-flutnkerf var bókaður á fund 23. júlí 2008 til að ræða „*verðlagning USA*“.
 - (E)frkvstj-flutnkerf sendi (E)forstö-flutnstý aðgerðaráætlun 31. júlí 2008 þar sem fjallað var um verðhækkunar í USA siglingum og innheimtu BAF af öllum viðskiptavinum.
 - (E)frkvstj-flutnkerf sendi (E)forstj og (E)frkvstj-Eimísl tölvupóst 5. ágúst 2008 þar sem fjallað var um verðhækkunar í USA og innheimtu BAF af öllum viðskiptavinum. Sjá mgr.
 - (E)frkvstj-flutnkerf sendi (E)frkvstj-Eimísl tölvupóst 23. september 2008 þar sem (E)frkvstj-flutnkerf sagðist ætla að senda á (E)frkvstj-Eimísl hvaða áhrif „*lækkun á BAF-ið á Evrópu og hækkun á USA og viðskiptavinum eru ekki að borga BAF*“.

- (E)frkvstj-flutnkerf var á meðal þeirra sem unnu að verðhækkunum í erlendum höfnum hjá Eimskip 10. desember 2008.
- 11. desember 2008 greindi (E)forstö-vöruþróun (E)frkvstj-flutnkerf frá því að hún væri viss um að Samskip myndi hækka verð í janúar eins og Eimskip. (E)frkvstj-flutnkerf kvaðst vera sammála og að Samskip ætlaði að hækka meira.

13840. Um framangreind gögn og atvik er fjallað nánar í kafla 8 í ákvörðun þessari.

13841. Í mgr. 1017-1019 í athugasemdum Samskipa við AII segir að Samkeppniseftirlitið virðist tengja fund (E)frkvstj-sala/þj með Samskipum í nóvember 2009 við að Eimskip hafi í kjölfarið beðið með að hækka sjófrakt. Hafna Samskip því að fyrirtækin hafi átt í samskiptum um þetta, sbr. einnig mgr. 903 í athugasemdum Samskipa við AII en þar segir að ekkert í gögnum málsins bendi til þess að fyrirtækin hafi átt í samskiptum um verðbreytingar.

13842. Sem áður segir hafa bein samskipti á milli keppnauta umtalsverða þýðingu við sönnun á samráði, sbr. umfjöllun í kafla 4.7.3 og kafla 13, einkum og sér í lagi ef ekki koma fram rökstuddar og trúverðugar skýringar á því hvað þau hafi falið í sér. Í kaflanum er það t.d. rakið að Hæstiréttur Íslands og dómstóll ESB hafi ítrekað komist að þeirri niðurstöðu að samskipti keppnauta á fákeppnismörkuðum séu afar viðkvæm í samkeppnislegu tilliti.

13843. Í mgr. 903 í athugasemdum Samskipa við AII er af hálfu Samskipa m.a. á það bent að ekkert í gögnum málsins bendi til þess að fyrirtækin hafi átt í samskiptum um verðbreytingar. Ríkt tilefni hefði verið til verðhækkana og vísa Samskipa því til stuðnings til falls íslensku krónunnar og þeirra áhrifa sem það hafði á kostnað héraðs, sem og almennra verðlagshækkana á tímabilinu. Það hefði því þvert á mótí verið rökrétt og eðlilegt að unnið væri að þessum breytingum hjá báðum fyrirtækjum, rétt eins og fjölda annarra íslenskra fyrirtækja á þessum tíma.

13844. Samskip leggja ekki fram gögn um staðhæfingar um „ríkt tilefni“ til verðhækkana. Hið sama má segja um staðhæfingar um áhrif falls krónunnar eða breytinga á verðlagi héraðs á Samskip. Hvað varðar áhrif á rekstur Samskipa og gengisáhættu, skal hafa í huga að samkvæmt upplýsingum Samskipa voru flutningsgjöld nær allra viðskiptavina í erlendri mynt og stór hluti kostnaðar Samskipa að sama skapi í erlendri mynt.⁶⁵²⁵ Þetta gefur til kynna að talsverður jöfnuður hafi verið á tekju- og gjaldahlið félagsins með tilliti til gengisáhættu vegna breytinga á gengi íslensku krónunnar. Þessi ályktun styrkist enn frekar þegar litið er til þess að fyrirtækið gerði upp í evrum. Með vísan til framangreinds er þannig unnt að draga þá ályktun að gengisáhætta vegna falls íslensku krónunnar árið 2008 hafi verið takmörkuð hjá Samskipum, sbr. umfjöllun um sambærileg sjónarmið Samskipa í kafla 33.1.5. Þá sýna samtímagögn að stórir kostnaðarliðir hjá fyrirtækinu lækkuðu, eins og skipaleiga, en Samskip víkja ekkert að þeim þætti í þessum athugasemdum þar sem fyrirtækið heldur því fram að það hafi verið undirliggjandi rík ástæða til verðhækkana og Samkeppniseftirlitið horfi framhjá því. Hvað sem framangreindu líður, og hverjar sem ástæður eru fyrir vilja eða löngun fyrirtækis til að hækka verð, þá leiðir það ekki sjálfkrafa til þess að verðhækkun sé möguleg. Verður að telja að á þeim mörkuðum þar sem virk samkeppni ríkir og flutningakerfi er ekki fullnýtt þá sé aðilum erfiðara um vik að hafa vissu um að velta t.d. hugsanlegum kostnaðarhækkunum út í verðlagið.

13845. Niðurstaða um ólögmeitt samráð Samskipa og Eimskip byggir skv. reglum samkeppnisréttar á heildstæðu mati á gögnum málsins. Líkt og nánar er fjallað um í köflum 7-10 unnu Samskip og Eimskip, á árinu 2008, að aðgerðum sem leiddu til takmörkunar flutningsgetu, markaðsskiptingar og

⁶⁵²⁵ Sjá t.d. mgr. 54 í bréfi Samskipa, dags. 13.06.2021, en þar kemur fram að það sé „staðreynd“ að flutningsgjöld „nær allra viðskiptavina Samskipa“ hafi verið „í erlendri mynt“. Mgr. 1610 í athugasemdum Samskipa við AI.

verðhækkana, þ.e. í kjölfar upphafs samráðs fyrirtækjanna í júní 2008. Þá er það niðurstaða eftirlitsins að hið samfellda samráð hafi gert fyrirtækjunum kleift að hækka verð. Samskip byggja á því að ekkert í gögnunum bendi til þess að fyrirtækið hafi átt í samskiptum við Eimskip um verðbreytingar. Vegna þessara athugasemda skal því haldið til haga að í máli þessu er ekki byggt á því að fyrirtækin hafi átt í samskiptum um hverja eina og einustu verðbreytingu yfir tímabilið. Ólögmaett samráð fyrirtækja í skilningi 10. gr. samkeppnislaga tekur ekki einungis til samninga eða samskipta um endanlega hækkun á verði eða tímasetningu hennar heldur einnig því að koma á ástandi til að ná fram því markmiði að hækka verð.

13846. Í mgr. 905 í athugasemdum Samskipa við AII er fjallað um tölvupóst (S)forstj til yfirstjórnar Samskipa frá 26. nóvember 2009, þar sem fram kom að (S)frkvstj-millilandasv og (S)frkvstj-innanl ættu að kynna tillögur að verðhækkunum á næsta framkvæmdastjórafundi. Í athugasemdum Samskipa segir að á verkefnalista þeim sem var til umræðu á fundinum hafi eitt verkefnanna verið að ná fyrirtækinu Lýsingu í viðskipti í útflutningi („Útflutningur – ná þessum Lýsingar biz“). Þar hafi (S)forstj átt við að ná ætti viðskiptum Lýsingar frá Eimskip, og sé skjalið því til marks um virka samkeppni á markaðinum á milli fyrirtækjanna.
13847. Hvað framangreint varðar skiptir máli að Lýsing var ekki mikilvægur viðskiptavinur Eimskips í útflutningi, þ.e. var ekki á meðal 50 stærstu viðskiptavina Eimskips í útflutningi á rannsóknartímabili málsins. Líkt og fram hefur komið tóku brot Samskipa í formi markaðsskiptingar til stórra og mikilvægra viðskiptavina. Þannig stoðar ekki fyrir Samskip að vísa til samkeppni um viðskipti lítilla og meðalstórra fyrirtækja á rannsóknartímabilinu.
13848. Í ákvörðun er því lýst að þann 7. desember 2009 hafi (E)forstö-vöruþróun óskað eftir ákvörðun (E)frkvstj-sala/þj og (E)forstö-innfl um hækkun á tilteknum gjöldum með hliðsjón af því að Samskip myndu hækka verð um 4%, sem hafi orðið raunin í janúar 2010.
13849. Í mgr. 908 í athugasemdum Samskipa við AII segir að ekkert í umræddum samskiptum bendi til samráðs við Eimskips um gjaldskrármálefni. Af gögnunum megi sjá að starfsmenn Eimskips hafi borið saman gjaldskrá helsta keppinautarins, annars vegar óbreytta og hins vegar ef til sambærilegra hækkana kæmi af hálfu keppinautarins. Í þessu hafi falist greining á stöðu Eimskips gagnvart helsta keppinautnum en ekki vissa eða vitneskja um hvað Samskip myndu gera. Eimskip hafi hins vegar ávallt verið verðleiðandi, auk þess sem almennar verðlagshækkningar hafi gert það að verkum að til hækkana hafi þurft að koma síðar. Þá hafi fyrirtækin starfað á sömu mörkuðum og í sömu efnahagsaðstæðum og hefði því ekki komið á óvart þó starfsmenn Eimskips hafi gengið enn lengra en raun bar vitni í ályktunum um verðhækkningar Samskipa.
13850. Í athugasemdunum hafna Samskip því að Eimskip hafi haft upplýsingar, vissu eða vitneskju um verðhækkun Samskipa.
13851. Af þessu tilefni skal tekið fram að tölvupóstur (E)forstö-vöruþróun verður ekki skilinn öðruvísi en að í honum hafi (E)forstö-vöruþróun gefið sér að Samskip myndi hækka verð í byrjun árs 2010. Hvort heldur sem tölvupósturinn sé skilinn á þann hátt að (E)forstö-vöruþróun hafi ekki gefið sér verðhækkunina heldur gert ráð fyrir henni, verður ekki dregin önnur ályktun af tölvupóstinum en (E)forstö-vöruþróun hafi getað gert ráð fyrir henni á grundvelli samstilltra aðgerða Eimskips og Samskipa. Er það til marks um vissu Eimskips um þróun verðlagningar hjá keppinautnum og að Samskip myndu einnig hækka verð og í samræmi við niðurstöðu Samkeppniseftirlitsins í máli þessu um að Samskip og Eimskip höfðu með ólögmaetu samráði eytt eða minnkað óvissu um þróun verðs á markaðnum.
13852. Breytir það engu um framangreint mat að fyrirtækin hafi starfað á sömu mörkuðum og í sömu efnahagsaðstæðum, enda er ekki sjálfgefið að fyrirtæki á samkeppnismarkaði geti brugðist við

13853. Þá breytir það engu um framangreint mat hvort Samskip hafi, á því tímamarki sem (E)forstö-vörubrún ráðgerði 4% verðhækkun Samskipa, ætlað að hækka verð um 3%. Líkt og fjallað er um í kafla 15.3 er það niðurstaða Samkeppniseftirlitsins að markaðsskipting Samskipa og Eimskips hafi skapað skilyrði fyrir fyrirtækin til að hækka verð, halda því óbreyttu eða vinna gegn því að það lækkaði. Ekki er komist að þeirri niðurstöðu að fyrirtækin hafi sammælst um hverja og eina verðhækkun fyrir sig. Hið samfellda samráð var hins vegar til þess fallið að draga úr óvissu á milli Samskipa og Eimskips og sjálfstæði þeirra á markaði. Samráðið miðaði því að því að skapa skilyrði til að hækka verð eða vinna gegn verðlækkun. Í samræmi við þetta sýnir tölvupóstur (E)forstö-vörubrún gagnkvæma vissu fyrirtækjanna um að verð myndu hækka. Endurspeglar það hið samfellda samráð.

26.18.3. Um verðhækkun og aukin gjaldtaka í janúar 2010

13854. Í mgr. 914-915 í athugasemdum Samskipa við AII segir, um samskipti (S)frkvstj-Skand, (S)forstö-innfl1 og (S)frkvstj-Imming2 dagana 6.-14. janúar 2010 í tengslum við hækkun þjónustugjalda Samskipa erlendis í janúar 2010 að af samskiptunum sé ljóst að stjórnendur erlendis hafi verið ósáttir við umræddar hækkunarir af nokkrum ástæðum en engin þeirra hafi lotið að því að ekki hafi verið efni til þeirra. Þannig sé í fyrsta lagi vísað til þess að þær hafi komið á óvart þar sem ekki hafði verið rætt um þær eða ráð fyrir þeim gert við gerð rekstraráætlana. Í öðru lagi hafi skammur fyrirvari hækkunarinnar verið gagnrýndur þar sem það hafi ekki tíðkast á umræddum markaðssvæðum að tilkynna breytingar með svo skömmum fyrirvara. Í þriðja lagi hafi komið í ljós að allnokkrir viðskiptavinir hafi verið með fastákveðin verð í samningum sem gerði það að verkum að þeir hafi ekki þurft að bera slíkar hækkunarir. Hafi það komið (S)forstö-innfl1 á óvart að tilteknir erlendir aðilar hefðu „fixed tariffs“ fyrir THC.
13855. Þessu til viðbótar segir í athugasemdum Samskipa að (S)frkvstj-Skand sé danskur og því ekkert óeðlilegt við að hann hafi átt í vandræðum með að hafa tilfinningu fyrir íslensku efnahagslífi, sem er mjög lítið og sérstakt og hafi stjórnast af miklum sveiflum á þessum tíma. Magn hafi breyst gríðarlega á milli tímabila og verðbólga og verðbreytingar í tengslum við hana alls ólíkt því sem hafi þekkt í Danmörku. Þá megi sjá á samskiptunum að hefðir og/eða venjur varðandi tilkynningar til viðskiptavina hafi verið aðrar. Með vísan til þessa mótmæla Samskip því að nauðsyn á hækkunum sé metin út frá viðhorfum tiltekins framkvæmdastjóra Samskipa í Danmörku. Þá hafi það verið ákvörðun (S)forstö-innfl1 að eitt gengi yfir alla um þetta efni, auk þess sem umrædd hækkun hafi ekki verið veruleg og ólíkleg til að hafa mikil áhrif á tengsl við umrædda viðskiptamenn.
13856. Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á sjónarmið Samskipa. Hvað framangreind tölvupóstsamskipti varðar skiptir máli að verðhækkunin var tilkynnt framkvæmdastjórum Samskipa á Norðurlöndunum og Bretlandi fimm dögum áður en hún tók gildi. (S)forstö-innfl1 vék ekki frá ákvörðun sinni þrátt fyrir áhyggjur framkvæmdastjórnanna af því að ákvörðunin kæmi til með að skaða samband Samskipa við viðskiptavini fyrirtækisins, sem gerðu ráð fyrir óbreyttum verðum. Var verðhækkunin ein birtingarmynd hinnar ólögsmætu markaðsskiptingar, sem gerði Samskipum kleift að hækka verð án ótta við viðbrögð Eimskips.
13857. Þá er ekki unnt að fallast á skýringar Samskipa um að (S)frkvstj-Skand hafi ekki haft „tilfinningu fyrir íslensku viðskiptalífi“ því hann var danskur. Í tölvupósti sínum til (S)forstö-innfl1 þann 14. janúar 2009 segir hann sjálfur frá því að hann hafi verið tengdur íslensku viðskiptalífi í 15 ár. Þar að auki má sjá af gögnum málsins að starfsmaður Samskipa í Bretlandi lýsti einnig yfir sams konar áhyggjum. Fjöldi annarra gagna í málinu styður þær ályktanir að afar sérstakt ástand hafi verið fyrir hendi á íslenska

flutningamarkaðnum. Kom þetta t.d. fram þegar stjórnendur Samskípa hf. þurftu að útskýra samkeppnisaðstæður fyrir starfsmönnum systurfélaga erlendis, sbr. t.d. tölvupóst sem (S)forstj sendi í apríl 2012 til (S)frkvstj-SIL1. Útskýrði (S)forstj afar sérstakar aðstæður á Íslandi með þessum upphafsorðum: „Weeeeeeeeeeeeeeeeeeeee!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!! – when it comes to Iceland, things turn odd & special!!!“.

13858. Athugasemdir Samskípa hafa því ekki áhrif á þá niðurstöðu Samkeppniseftirlitsins að gögn sem rakin eru í kafla 14.17.6 endurspeglar samráð Samskípa og Eimskíps á þessum tíma og þá röskun á samkeppni sem af því leiddi.
13859. Í kafla 14.17.7 í ákvörðun segir frá því að sama dag og hækkun Eimskíps á þjónustugjöldum tók gildi, þ.e. 4. janúar 2010, hafi fyrirtækið unnið að aukinni gjalddöku gagnvart viðskiptavinum og að samskipti innan Eimskíps gefi til kynna að starfsmaður Eimskíps hafi snúið sér til Samskípa til þess að afla upplýsinga um gjalddökuáform keppinautarins og ætti von á svari samdægurs eða daginn eftir.
13860. Í athugasemdum Samskípa við AII segir að upplýsingar um innheimtu Eimskíps á ISPS gjaldi hafi verið opinberar og aðgengilegar á heimasíðu Eimskíps.⁶⁵²⁶ Segir að það sé hluti af eðlilegri samkeppni að fylgjast með verðlagningu keppinautar að þessu leyti. Sömu skýringar hafi legið því að baki að starfsmenn Eimskíps hafi, í samskiptum sínum 4., 5. og 14. janúar 2010, sem rakin eru í kafla 14.17.7 í ákvörðun þessari, vitnað til gjalddöku Samskípa sín á milli, en þær upplýsingar hafi einnig verið opinberar og aðgengilegar á heimasíðu fyrirtækisins. Geta Samskip þess einnig að viðskiptavinir upplýsi töluvert um þau kjör sem þau hafi hjá keppinauti, í því skyni að fá fram lægri tilboð. Þannig hafi starfsmenn Samskípa alla jafna haft mjög góða yfirsýn yfir gjalddöku síns helsta keppinautar hverju sinni, og nokkuð góða tilfinningu fyrir því hvar kjör einstaka viðskiptamanna Eimskíps hafi legið.
13861. Um þá ályktun Samkeppniseftirlitsins að (S)frkvstj-Jóna og (S)starfsm-Jóna hafi fengið viðskiptalegar trúnaðarupplýsingar frá Eimskip segir í athugasemdum Samskípa að þeir hafi báðir starfað fyrir Jóna sem hafi verið viðskiptavinur Eimskíps. Þar af leiðandi hafi þeir fengið bréfið um upptöku ISPS gjaldsins sent. Er því mótmælt að (S)frkvstj-Jóna hafi fengið upplýsingarnar áður en þær hafi verið gerðar opinberar viðskiptavinum Eimskíps en líklegasta skýringin sé sú að þeir hafi fengið upplýsingarnar frá einhverjum viðskiptavini Eimskíps eða TVG sem hafði orðið þess áskynja að leggja ætti þessi gjöld á. Segir að ekki sé óvenjulegt að upplýsa stærri viðskiptavini um viðamiklar breytingar á gjaldskrá. Einnig kunni (S)frkvstj-Jóna að hafa misminnt hvenær hann hafi heyrt af gjöldunum. Pósturinn hafi verið sendur 22. febrúar 2010 en Eimskip hafi sent frá sér tilkynningu í vikunni áður, þ.e. þann 18. sama mánaðar. Þar af leiðandi hafi liðið fimm dagar en ekki sjö milli þessa atvika. Því sé ekki tilefni til ályktana Samkeppniseftirlitsins.
13862. Ekki er unnt að fallast á skýringar Samskípa. Engu máli skiptir í þessu samhengi hvort (S)frkvstj-Jóna og (S)starfsm-Jóna hafi, sem starfsmenn Jóna, fengið bréf Eimskíps sent. Bréfið var dagsett 18. febrúar 2010 og hefur líklega ekki borist viðskiptavinum fyrirtækisins fyrr en föstudaginn 19. febrúar eða mánudaginn 22. febrúar. Það sem máli skiptir er að (S)frkvstj-Jóna sagði í tölvupósti í hádeginu þann 22. febrúar að hann hefði fengið vitneskju um umrædda innheimtu Eimskíps á ISPS gjaldi „fyrir rúmri viku“. Afar ólíklegt er að (S)frkvstj-Jóna hefði misminnt sig þannig að það muni fjöldi daga, jafnvel heilli viku. Mun líklegri skýring er sú að (S)frkvstj-Jóna hafi fengið upplýsingarnar frá Eimskip. Fær það jafnframt stoð í öðrum gögnum málsins sem sýna að (S)frkvstj-Jóna hafði áður greint frá viðkvæmum upplýsingum sem hann fékk frá Eimskip. Hann þekkti einnig (E)frkvstj-sala/þj og hafði átt í ítrekuðum samskiptum við hann, sbr. m.a. umfjöllun í kafla 13 um samskipti þeirra um miðjan janúar 2010. Síðar

⁶⁵²⁶ Mgr. 917-918 í athugasemdum Samskípa við AII.

á árinu 2010 átti (S)frkvstj-Jóna í samskiptum við (E)frkvstj-TVG hjá TVG og vísaði til samráðs Samskipa við Eimskip, sbr. kafla 14.33.3.

13863. Í mgr. 919 í athugasemdum Samskipa við AII er fjallað um innanhússamskipti fyrirtækisins þann 9. október, hvar (S)frkvstj-Jóna segist „vona að mamman fari að ala barnið betur upp á næstunni“, að TVG hafi verið „aggressífir á markaðnum“ og „verðin eru komin niður í kjallara“, og staðhæft að (S)frkvstj-Jóna hafi þar lýst harðri samkeppni sem ríkt hafi á þeim tíma. Eigi hið sama við um tölvupóst (S)frkvstj-Jóna frá 28. janúar 2010. Í samskiptunum á undan hafi verið talað um „ótrúlega lága taxa“ hjá Thorship og TVG og að ekki mætti „missa neitt yfir til keppin[auta]“. Skýring Samskipa á ummælum (S)frkvstj-Jóna um að „mamman“ þyrfti að „ala barnið betur upp“ er sú að um hafi verið að ræða tilvísun til þess að Eimskip hafi haft fullt vald á verðlagningu TVG í ljósi þess að það hafi flutt allt sitt magn með móðurfélaginu á einingarverðum sem ákveðin hafi verið á milli fyrirtækjanna. Hafði (S)frkvstj-Jóna áhyggjur af því að verðin væru niðri í „kjallara“ þar sem ekki hafi verið unnt að jafna þau á grundvelli eðlilegra rekstrarlegra forsendna.
13864. Í því samhengi vísa Samskip til þess að í tölvupósti (S)frkvstj-Jóna frá 28. janúar 2010 hafi komið fram að TVG hafi boðið verð sem voru 7-800 evrum lægri en Jónar hafi getað boðið. (S)frkvstj-Jóna hafi lýst gremju sinni yfir því að geta ekki keppt við slík verð. Mótmæla Samskip því að (S)frkvstj-Jóna hafi talið heimskulegt að stunda verðsamkeppni ef hjá henni yrði komist, í ljósi þess að um hafi verið að ræða flutninga frá Asíu. Þar sem íslensk flutningafélög hafi keypt forflutning frá Asíu til Rotterdam af erlendum skipalínum hafi (S)frkvstj-Jóna ekki getað keppt við þessi verð án þess að borga með þeim flutningum.
13865. Í athugasemdum Samskipa segir jafnframt að framangreindir tölvupóstar (S)frkvstj-Jóna séu óskyldir tölvupóstsamskiptum (S)frkvstj-Jóna og (S)forstö-innfl1 28. janúar 2010, hvar (S)frkvstj-Jóna bað (S)forstö-innfl1 að hafa samskipti við (E)forstö-innfl vegna verðlagningar TVG, sbr. mgr. 920 í athugasemdum Samskipa við AII.
13866. Segir að tölvupóstur (S)frkvstj-Jóna til Interland flutningsmiðlunar hafi lotið að innanhússamskiptum um verðlagningu á markaði og samkeppnishæfni Interland og Jóna gagnvart Eimskips/TVG. Benda Samskip á að sá póstur sé frekar til lýsingar á grimmi samkeppni á markaðnum heldur en samráði, þar sem (S)frkvstj-Jóna geri athugasemdir við samstarfsfélaga um verð það sem TVG greiddi fyrir flutninga með skipum Eimskips. Hann hafi dregið þá ályktun að TVG hefðu hagstæðari flutningsgjöld hjá Eimskip en Jónar hjá Samskipum og hafi það gert TVG kleift að bjóða mun lægri verð til sinna viðskiptavina.
13867. Um tölvupóst (S)frkvstj-Jóna til (S)forstö-innfl1 frá 28. janúar 2010 segja Samskip að samskiptin eigi við um verulega hækkun flutningsverða frá Asíu til Evrópu sem hafi orðið um áramótin 2009/2010. Því hafi mun hærra verð verið í gangi í janúar en í desember, enda hafi PSS (e. Peak Season Surcharge) verið lagt á um áramótin. Hafi Jónar gefið viðskiptavinum sínum fjölmörg tilboð í Asíu flutninga og ítrekað tafað þeim til TVG. Upplýsingar (S)frkvstj-Jóna um hve miklu munaði á tilboðunum hafi hann fengið frá viðskiptavinum og dregið af þeim þá ályktun að TVG væri líklega enn að byggja tilboð sín á flutningsverðum frá Asíu síðan í desember.
13868. Segja Samskip að (S)frkvstj-Jóna hafi vissulega beðið (S)forstö-innfl1 um að hafa samband við (E)forstö-innfl til að kanna hvort TVG væri enn að vinna á gömlum verðum og niðurgreiða flutningana. Beiðnin verði að teljast afar óheppileg og líklega sett fram í upphlaupi. Taka Samskip fram að (S)forstö-innfl1 hafi ekki haft samband við (E)forstö-innfl vegna þessa. Engin gögn séu um slík samskipti.
13869. Framangreindar athugasemdir Samskipa fá ekki breytt ályktun Samkeppniseftirlitsins þess efnis að (S)frkvstj-Jóna hafi brugðist við lágum verðum hjá TVG með því að biðja (S)forstö-innfl1 um að hafa samband við (E)forstö-innfl vegna verðlagningarinnar. Í athugasemdum Samskipa er því ekki mótmælt að (S)frkvstj-Jóna hafi beðið (S)forstö-innfl1 að hafa samband við (E)forstö-innfl og viðurkenna Samskip

að beiðnin hafi verið óheppileg. Þá er ekki unnt að fallast á athugasemdir Samskipa um að tölvupóstur (S)frkvstj-Jóna frá 9. október 2009 annars vegar og 28. janúar 2010 hins vegar hafi verið um óskýlt efni, þar sem báðir tölvupóstarnir fjölluðu um verðlagningu TVG.

13870. Ekki er hægt að draga þá ályktun af tölvupóstum (S)frkvstj-Jóna um lág verð TVG að samkeppni hafi ríkt á markaðnum. Jafnvel þó sú ályktun væri dregin af tölvupóstunum skiptir höfuðmáli að (S)frkvstj-Jóna lagði til að Samskip myndu bregðast við verðlagningunni með því að (S)forstö-innfl1 myndi tala við (E)forstö-innfl um verðlagninguna. Er það til marks um samráð Samskipa og Eimskips á þessum tíma.
13871. Þá fellst Samkeppniseftirlitið ekki á athugasemdir Samskipa um að (S)forstö-innfl1 hafi ekki haft samband við (E)forstö-innfl vegna verðlagningar TVG. Gögnin sýna skýrlega að (S)forstö-innfl1 hafi reynt að hafa samband við (E)forstö-innfl og að hann ætlaði sér að „prófa aftur“. Er það einnig í samræmi við önnur gögn málsins sem sýna fram á ítrekuð samskipti æðstu stjórnenda Eimskips og Samskipa.

26.19. Um að Samskip hafi hugað að auknu samstarfi við Eimskip í janúar 2010

13872. Í byrjun árs 2010 velti (S)forstj fyrir sér auknu samstarfi við Eimskip bæði í sjóflutningum og landflutningum. Um þetta er nánar fjallað í kafla 14.19, þ. á m. um ítarlega glærukynningu sem (S)forstj kynnti á stjórnarfundum Samskipa Holding 9. febrúar 2010.
13873. Í mgr. 927-928 í athugasemdum Samskipa við AII segir að gögn sem rakin séu í umræddum kafla í ákvörðun séu eðlilegar greiningar og samanburður við keppinaut sem hafi reglubundið farið fram og verið hluti af eðlilegri samkeppni á markaði.
13874. Ekki er unnt að fallast á að horfa beri svo einangrað á umrædd gögn heldur verður að horfa á þau heildstætt með tilliti til annarra gagna frá sama tíma. Í þessu samhengi ber t.a.m. að hafa í huga gögn og atvik frá janúar – febrúar 2010 sem rakin eru í kafla 14.19. í ákvörðun. Þau gefa að mati Samkeppniseftirlitsins til kynna og endurspegla bæði „friðinn“ og annað samráð Samskipa og Eimskips á þessum tíma. Með tölvupóstum (S)forstj til (S)frkvstj-millilandasv og (S)frkvstj-innanl var þeim m.a. falið að velta fyrir sér auknu samstarfi við Eimskip í land- og sjóflutningum.
13875. Í mgr. 930 í athugasemdum Samskipa við AII er því mótmælt að í glærukynningu (S)forstj frá 9. febrúar 2010, komi fram að það væri sérstaklega mikilvægt að vera með fáa en stóra viðskiptavinum. Benda Samskip á að á glæru 21 segi að hagnaður skipti máli, ekki magn. Þá er jafnframt byggt á því að frá efnahagshruninu árið 2008 og allt til ársins 2014 hafi svo gott sem enginn vöxtur verið á markaðnum. Samskip hafi á þeim tíma ekki haft nein tók á að stækka siglingakerfi sín en nýting hafi að sama skapi verið mjög góð. Því hefði að mati Samskipa verið fráleitt að blása til markaðsatlögu og sækja meira magn nema fyrirtækið hefði vissu fyrir því að innflutningur færi að taka við sér. Þá segir að á árunum 2009-2015 hafi helsta viðfangsefni Samskipa verið að finna leið til þess að stækka siglingakerfi sitt úr tveimur skipum í fjögur. Á árinu 2012 hafi markaðurinn tekið aðeins við sér og þá hefði strax verið farið að vinna að því innan Samskipa að ná í aukið magn.
13876. Vegna þessa skal tekið fram að vöxtur á markaði er ekki forsenda virkrar samkeppni. Þessi sjónarmið Samskipa eru hins vegar lýsandi fyrir ólögmeða markaðsskiptingu Samskipa og Eimskips um mikilvæga viðskiptavinum hvors annars. Ekki átti að raska þeim „friði“ með því að fara á eftir viðskiptavinum hvors annars. Svo virðist sem nýr viðskiptavinur hefði þurft að koma til eða aukið magn sem unnt væri að keppa um, sbr. umfjöllun í kafla 14.49.3 um viðskipti nýs innflytjanda, Iceland.
13877. Rétt er að benda á að Samskip byggja einmitt sjálf á því annars staðar í athugasemdum sínum við AII, sbr. mgr. 751, að þegar innflutningur fari minnkandi sé mikilvægt að sækja fleiri viðskiptavinum. Á sama stað er því haldið fram að hörð samkeppni hafi verið um viðskiptavinum allt tímabilið. Af þessu má ráða að

Samskip hafi á þeim tíma ekki talið það vera forsendu fyrir samkeppni um viðskiptavini að innflutningur væri að aukast. Þvert á móti átti að sækja fleiri viðskiptavini þegar innflutningsmagn færi minnkandi.

13878. Samskip byggja einnig á því að það hafi verið „*helsta viðfangsefni*“ fyrirtækisins á árunum 2009-2015 að finna leiðir til að stækka siglingakerfi sitt úr tveimur skipum í fjögur. Engar frekari skýringar eru hins vegar settar fram hvað í því hefði falist og þaðan af síður gögn sem sýni fram á þessa vinnu. Ætla mætti að einhvers konar greiningar eða vinnugögn lægju fyrir ef um væri að ræða „*helsta viðfangsefni*“ fyrirtækisins í sex ár.
13879. Í þessu samhengi er óhjákvæmilegt að rifja það upp að í lok október 2008 var annað af tveimur skipum Samskipa á Leið 2 tekið úr rekstri og siglingaleiðin auk þess breytt með þeim hætti að viðkomum á SV-landi var hætt. Eftir breytinguna sigldi því aðeins eitt skip á Leið 2 frá Rotterdam til Reyðarfjarðar, en hafði auk þess ekki lengur viðkomu í Reykjavík. Flutningur á Leið 1 frá Rotterdam til Reykjavíkur tók hins vegar mun lengri tíma þar sem viðkomur voru í Þýskalandi, Svíþjóð, Danmörku og Færeyjum. Sú áætlunarleið hentaði því ekki fyrir vöru með skamman geymslutíma. Með þessum breytingum Samskipa var framboð af flutningsrými, bæði í inn- og útflutningi, tengt aðalmarkaðssvæði landsins, SV-landi, skert verulega. Með þessu voru Samskip að sporna gegn virkri samkeppni um stóra viðskiptavini, sem var liður í samráði fyrirtækjanna. Eins og lýst er í kafla 7-8 höfðu Samskip og Eimskip í tengslum við þetta með sér ólöglegt samráð og var markmiðið að takmarka flutningsgetu og keppa ekki um stóra viðskiptavini svo unnt væri að hækka verð. Í þessu samhengi ber að geta þess að Eimskip hefur viðurkennt að hafa átt í ólöglegu samráði við Samskip á síðara hluta ársins 2008 um breytingar á siglingakerfum og takmörkun á flutningsgetu í sjóflutningum til og frá Íslandi og markaðsskiptingu um stóra viðskiptavini, sbr. sátt Eimskips frá 16. júní 2021.
13880. Er með hliðsjón af framangreindu og samtímagögnum ótrúverðugt að það hafi verið „*helsta viðfangsefni*“ Samskipa á þessum árum að finna leiðir til að sækja á Eimskip og stækka siglingakerfi sitt. Hvorki fæst séð af samtímagögnum né hafa Samskip lagt fram gögn, sem sýna að stjórnendur Samskipa hafi með skipulögðum hætti unnið að viðskiptaáætlunum sem byggja á aukinni markaðssókn með það í huga að fullnýta flutningagetu skipa fyrirtækisins, hvað þá að stækka siglingakerfið. Í ákvörðun þessari hafa hins vegar verið rakin ótal tilvik á árunum 2009-2012 þar sem stórir viðskiptavinir Eimskips voru með lausan samning, jafnvel búnir að óska eftir verðtilboði frá Samskipum, en samtímagögn sýna að Samskip með markvissum hætti unnið að því að sækja ekki á að ná þeim viðskiptum og skapa skilyrði fyrir keppinautinn til að halda uppi eða hækka verð. Sýna gögn málsins að Samskip héldu að sér höndum í því skyni að viðhalda hinni ólöglegu markaðsskiptingu. Þetta hafa Samskip enn fremur staðfest í athugasemdum sínum, þ.e. að áhersla hafi verið lögð á að viðhalda markaðshlutdeild og hækka verð í stað þess að reyna að sækja aukin viðskipti. Samræmist það engan veginn þeim skýringum fyrirtækisins að það hafi verið „*helsta viðfangsefni*“ þess á rannsóknartímabilinu að stækka siglingakerfi sitt. Þess finnst sér ekki stað í gögnum málsins.
13881. Í mgr. 931-932 í athugasemdum Samskipa við AII er á því byggt að tilvísun til „*slot exchange deals*“ í glærukynningu (S)forstj hafi aðeins verið hugmynd sem aldrei hafi verið unnið frekar með. Að mati Samskipa sé áhugavert að Samkeppniseftirlitið skuli nefna þessar hugleiðingar Samskipa og telja þær vísbendingar um samráðsbrot í ljósi þess að eftirlitið hafi lagt blessun sína yfir umfangsmikið samstarf Eimskips og Royal Arctic Line um nákvæmlega sama efni. Segir að Samskipum virðist vera óheimilt að hugleiða samstarf á meðan öðrum fyrirtækjum sé heimilt að framkvæma það.
13882. Í tilefni af þessum athugasemdum Samskipa skal tekið fram að samstarfi Eimskips og Royal Arctic Line var veitt undanþága frá banni 10. gr. samkeppnislaga við ólöglegu samráði, í samræmi við 15. gr. samkeppnislaga, áður en samstarfið hófst. Fyrirtækin sóttu um undanþágu fyrir viðkomandi samstarfi líkt og lög gera ráð fyrir. Með veitingu undanþágunnar er á sama tíma staðfest að viðkomandi samstarf

fari gegn 10. gr. samkeppnislaga en að það uppfylli skilyrði til undanþágu. Þar fyrir utan ber að líta til umræddrar glærुकynningar (S)forstj í samhengi við atvik málsins í heild sinni og önnur samtímagögn. Sýna gögn (S)forstj frá febrúar 2010 að hann hafi undirbúið stefnumótunarvinnu m.a. með því að velta upp samstarfi við Eimskip í tengslum við „skipapælingar“ og ljóst er að umfjöllun í viðkomandi stefnumótunarglærum endurspeglar markmið „Nýtt upphaf“ verkefnisins og hið ólögmeta samráð á þessum tíma. Þá er það ekki trúverðugt að forstjóri Samskipa á Íslandi, (S)forstj, hafi eingöngu verið að viðra hugleiðingar sínar um „slot exchange deals“ á stefnumótunarfundi stjórnar samstæðunnar Samskipa Holding, vegna Samskipa á Íslandi, án þess að nokkur meining fælist í þeim hugleiðingum. Vísast nánar til umfjöllunar um þessi gögn í ákvörðun.

13883. Þá segir í mgr. 933 að yfirlit yfir áætlaða markaðshlutdeild Samskipa í glærुकynningum sé eðlileg og því mótmælt að Samskip hafi lagt til grundvallar að viðskipti við fyrirtæki stóriðju yrðu með óbreyttu sniði til ársins 2015 vegna samráðs við Eimskip. Eingöngu hafi verið um huglægt mat (S)forstj að ræða á mögulegri þróun næstu ára. Þá segir að tilfærslur svo stórra viðskiptavina á milli fyrirtækja hafi kallað á heildarendurskoðun á flutningakerfi þess fyrirtækis sem fengi viðskipti þeirra.
13884. Í mgr. 934 í athugasemdum Samskipa við AII er vikið að umfjöllun Samkeppniseftirlitsins um gögn er varða stöðu Samskipa á landflutningamarkaði, sbr. umfjöllun í kafla 14.19 í ákvörðun. Samskip byggja m.a. á því að þó svo einyrkjar hafi veitt samkeppni á landflutningamarkaði staðfesti það ekki að það hafi engin samkeppni ríkt á milli Eimskips og Samskipa. Að sögn Samskipa sé landflutningamarkaður þess eðlis að mjög auðvelt sé fyrir einyrkja að koma inn á markaðinn og veita þjónustu á afmörkuðum leiðum og þeir geti oft á tíðum boðið lægra verð en Samskip og Eimskip vegna lítillar yfirbyggingar.
13885. Ekki er unnt að fallast á þessi sjónarmið Samskipa enda eru þau ekki í samræmi við samtímagögn. Skýrt kemur fram í glærुकynningu (S)forstj frá 9. febrúar 2010 að helsta ógn við stöðugleika á landflutningamarkaði séu einyrkjar, sbr. eftirfarandi: „Independent truckers disturbing the market stability in domestic trucking and pushing prices down.“ Af þessu má aðallega ráða tvennt. Annars vegar að það hafi verið mat (S)forstj að það væri stöðugleiki eða „stability“ á landflutningamarkaði. Að mati Samkeppniseftirlitsins er hér vísað til þess friðar sem ólögmet markaðsskipting Samskipa og Eimskip hafði skapað á sjó- og landflutningamarkaði. Hins vegar að einyrkjar væru ógn við þann stöðugleika, ekki hitt stóra flutningafyrirtækið á markaðnum, Eimskip. Er þetta einkar skýr birtingarmynd á samráðinu. Enda liggur fyrir í málinu að Eimskip hefur viðurkennt að hafa átt í ólögmetu samráði við Samskip, sem m.a. hafi falist í skiptingu á stærri viðskiptavinum í sjó- og landflutningum.
13886. Í mgr. 937 í athugasemdum Samskipa við AII er því mótmælt að tölvupóstur (S)forstj til hans sjálfs dagana 15.-17. febrúar 2010, feli í sér skýra staðfestingu á samráði við Eimskip. Segir að ástæða þess að (S)forstj vísaði til Eimskips í umræddum tölvupóstum sé sú að Samskip hafi unnið sífelldar greiningar á Eimskip og skipti tölvupóstur vegna þeirrar vinnu því hundruðum. Upplýsingar hafi hins vegar aldrei komið beint frá Eimskip.
13887. Samskip vísa í athugasemdum sínum til „sífelldra greininga“ á Eimskip en leggja þrátt fyrir það ekki fram neinar slíkar „greiningar“ eða útskýra skilmerkilega í hverju slíkar greiningar fólust. Þegar af þeirri ástæðu eru þessar skýringar Samskipa ótrúverðugar. Þá ber að hafa í huga tölvupósta (S)forstj til (S)frkvstj-millilandasv og (S)frkvstj-innanl þar sem skýrt kom fram að skoða ætti samstarf við Eimskip auk tilvísunar til „slot exchange deals“ í framangreindri glærुकynningu. Hafa Samskip valið að útskýra ekki hvaða samstarf var verið að skoða.

26.20. Um mikilvæga viðskiptavinum á árinu 2010

26.20.1. Um að mikilvægir viðskiptavinir hafi ekki farið á milli árið 2010

13888. Í forsendum rekstraráætlunar Samskipa fyrir árið 2010 kemur m.a. fram að vægi stórra viðskiptavina myndi aukast og að Samskip og Eimskip hafi bæði verið með ónýtta flutningsgetu í innflutningi til Íslands. Er rétt að horfa til þessa við mat á markaðsskiptingu Samskipa og Eimskips, sem fólst í því að þau kepptu ekki um mikilvæga viðskiptavinum hvors annars.
13889. Í mgr. 951 í athugasemdum Samskipa við AII vísar fyrirtækið til fyrri athugasemda um ályktanir Samkeppniseftirlitsins um tilfærslu á viðskiptavinum í innflutningi á milli Eimskips og Samskipa.⁶⁵²⁷
13890. Ítreka Samskip að margir viðskiptavinir hafi farið á milli fyrirtækjanna, þ. á m. N&O og Fóðurblandan, og að talsverðar sveiflur hefðu verið á markaðshlutdeild fyrirtækjanna á rannsóknartímabilinu. Með vísan til þessa hafna Samskip því mati eftirlitsins að Samskip hafi látið viðskiptavinum Eimskips í friði. Að mati Samskipa er fullkomlega eðlilegt að tilfærslur á stærri viðskiptavinum hafi verið sjaldgæfari þar sem þeir hafi verið fáir í samanburði við meðalstóra og minni viðskiptavinum. Þá hafi samningar þessara viðskiptavina almennt verið bundnir til 2-3 ára í senn. Loks benda Samskipa á að hagur skipafélags liggja ekki í því að nýta of stóran hluta flutningsgetu undir stóra viðskiptavinum sem undantekningarlaust séu á lægri gjöldum en þeir minni. Með því lækki framlegð og áhætta í rekstri aukist.⁶⁵²⁸
13891. Framangreindar athugasemdir Samskipa eru ekki í samræmi við samtímagögn og er þeim því hafnað. Ekki er unnt að fallast á að margir mikilvægir viðskiptavinir hafi farið á milli fyrirtækjanna á rannsóknartímabilinu og þaðan af síður að miklar sveiflur hafi verið á markaðshlutdeild fyrirtækjanna. Vísast sérstaklega til umfjöllunar um atvik tengd N&O í upphafi árs 2009 til kafla 14.5 og um þróun markaðshlutdeildar á rannsóknartímabilinu í kafla 33. Staðreyndin er sú að á langstærstum hluta rannsóknartímabilsins fóru engin mikilvægir viðskiptavinir á milli Samskipa og Eimskips, þar af enginn viðskiptavinur á árinu 2010.
13892. Gögn þau sem Samskip hafa sett fram um þróun markaðshlutdeildar á rannsóknartímabilinu eru að mati Samkeppniseftirlitsins ruglingsleg, misvísandi og því ótrúverðug. Að mati Samkeppniseftirlitsins sýnir sú tafla sem Samskip byggja á í mgr. 1186 í athugasemdum sínum við AI ekki fram á að hreyfing hafi verið á markaðshlutdeild fyrirtækjanna heldur þvert á móti að hún hafi nánast staðið í stað frá janúar 2009 til september 2012 og verið mjög stöðug á bilinu 29-31%. Á sama tíma var til staðar ólöglegt markaðsskipting fyrirtækjanna. Líkt og rakið er í kafla 33.2 er því hafnað að hægt sé að halda því fram að 1-2% flökt á markaðshlutdeild á fákeppnismarkaði sýni fram á sveiflur á markaði. Þar að auki sýnir umrætt línurit hvernig markaðshlutdeild Samskipa fór hægt og rólega upp í 35% á árinu 2013 sem er í fullu samræmi við niðurstöðu Samkeppniseftirlitsins í máli þessu, þ.e. að gögn málsins sýni að á þeim tíma hafi fjarað undan markaðsskiptingu fyrirtækjanna.
13893. Þá á það ekki við rök að styðjast að samningar við mikilvæga viðskiptavinum hafi verið bundnir til lengri tíma og þar af leiðandi ekki möguleiki á tilfærslu þeirra á milli Samskipa og Eimskips. Eftirfarandi eru dæmi um stóra viðskiptavinum sem voru með lausa samninga á árunum 2009-2012, sumir oftast en einu sinni:
- J.Rönning
 - Rúmfatalagerinn

⁶⁵²⁷ Sjá t.d. mgr. 1181-1192 í athugasemdum Samskipa við AI.

⁶⁵²⁸ Sjá t.d. mgr. 1599-1600 í athugasemdum Samskipa við AI.

- Nathan & Olsen
- ÍSAM
- Aðföng
- IKEA
- Ó.Johnson & Kaaber
- Húsasmiðjan
- Innnes
- Ölgerðin
- Vífilfell

13894. Um atvik tengd viðskiptum þessara fyrirtækja og lausa samninga þeirra er fjallað í ákvörðun þessari, sbr. viðeigandi undirkafla í kafla 14. Þar er nánast undantekningalaust komist að þeirri niðurstöðu að Samskip og Eimskip hafi vitandi vits haldið að sér höndum í samræmi við hina ólögmetu markaðsskiptingu og ekki reynt með samkeppnisaðgerðum að ná í stóra viðskiptavinum hvors annars þegar samningar við þá voru lausir. Þar að auki var ekkert sem bannaði t.d. Samskipum að gefa mikilvægum viðskiptavinum Eimskips samkeppnishæf tilboð þótt samningur væri ekki laus.

26.20.2. Um hækkun á verði gagnvart mikilvægum viðskiptavinum

13895. Í mgr. 1595 í athugasemdum Samskipa við AI er á því byggt að Samkeppniseftirlitið telji að samkeppni hefði átt að leiða til þess að verð færu niður þó svo verðlag á Íslandi hefði farið upp á við á öllu tímabilinu. Þá ítreka Samskip sjónarmið sín um að flutningsverð hafi lækkað á rannsóknartímabilinu í evrum talið.

13896. Hvað þessi sjónarmið varðar vísast til umfjöllunar um verðhækkanir fyrirtækjanna á rannsóknartímabilinu og svör við sjónarmiðum Samskipa um að flutningsverð hafi lækkað á tímabilinu, sbr. kafla 15.3 og 33.1 í ákvörðun.

13897. Í mgr. 956 í athugasemdum Samskipa við AII eru fyrri sjónarmið Samskipa áréttuð og sagt að sömu útskýringar eigi við og t.d. varðandi útboð ÖES. Samskip hafi tekið viðskiptalega ákvörðun hverju sinni um það hvort fara ætti eftir nýjum stórum viðskiptavinum. Áhersla á þessum tíma hafi verið sú að endursemja við stóra viðskiptavinum sem voru með flutningsverð í íslenskum krónum. Inn í þessar viðskiptaákvörðanir hafi síðan m.a. eftirfarandi atriði haft áhrif:

- Samband einstaklinga hjá viðskiptavininum við Eimskip og ánægja með þjónustuna.
- Flutningsgeta, tíðni og viðkomuhafnir.
- Kjör fyrirtækisins hjá Eimskip.
- Líkleg viðbrögð Eimskips við því að missa viðkomandi viðskiptavin.
- Áhrif á verðlagningu til annarra viðskiptavina.

13898. Samkeppniseftirlitið er meðvitað um að flutningafyrirtæki þurfi að huga að ýmsu í þátttöku sinni í samkeppni á markaði og þegar kemur að því að gera mögulegum viðskiptavinum tilboð í því skyni að ná viðskiptunum til sín. Sýna samtímagögn aftur á móti að við mat á því hvort sækja átti á stóran

viðskiptavin sem var með lausan samning hjá hinu flutningafyrirtækinu var megináhersla lögð á að raska ekki þeirri ólögmætu markaðsskiptingu sem ríkti á markaðnum. Þá væri hætt á að verðstríð brytist út eða að ekki yrði unnt að koma verðhækkunum í gegn. Hafa Samskip ekki gefið skýringar á því hvers vegna stjórnendur fyrirtækisins tóku endurtekið ákvarðanir um verulegar verðhækkanir án þess að hjá þeim væri nokkur ótti um afleiðingar þeirra á hlutdeild fyrirtækisins á markaði.

13899. Samskip vísa til fyrri athugasemda sinna varðandi atvik í nóvember 2009 tengd Aðföngum og IKEA og áréttu að þó svo stöðugt verðstríð hafi ekki verið í gangi á milli Eimskips og Samskipa sé fráleitt að túlka það sem sönnun á samráði. Vísast til svara Samkeppniseftirlitsins við athugasemdunum þar sem við á.
13900. Hafa ber í huga að umrædd gögn Samskipa eru sett fram í ákvörðun í dæmaskyni um hversu hæglega æðstu stjórnendur gátu skipulagt og komið því til leiðar að undirmenn þeirra héldu sig við markaðsskiptingu fyrirtækjanna um mikilvæga viðskiptavinum. Innan Samskipa var þannig hægt að sjá miðlægt hvaða viðskiptavinum Eimskips mátti hafa samband við og sækja á og hverja ekki. Þá verður að setja framangreint í samhengi við önnur gögn málsins sem t.a.m. sýna að engin tilfærsla var á mikilvægum viðskiptavinum til og frá Eimskip og Samskipum á langstærstum hluta rannsóknartímabilsins, sbr. m.a. umfjöllun í kafla 12.2.4.3.
13901. Tilvísun Samskipa til þess að viðskiptavinir Eimskips væru heitbundnir þeim ber ekki annað með sér en að Samskip hafi litið þannig á stöðu mála, þ.e. að ákveðnir viðskiptavinir Eimskips væru „ósnertanlegir“ ef svo má að orði komast. Ástæða þessa viðhorfs Samskipa er sú að tilraunir Samskipa til að nálgast slíka viðskiptavina hefðu stofnað hinu ólögmæta samráði í hættu.

26.20.3. Um aðgerðir Samskipa til að tryggja „friðinn“

13902. Í kafla 14.20.4 er fjallað um gögn sem sýna að reynt hafi verið að tryggja eða viðhalda samráðinu með ýmsum aðgerðum eða eftir atvikum aðgerðarleysi.
13903. Hvað varðar ýmis gögn frá árinu 2009 er í mgr. 952-953 í athugasemdum Samskipa við AII vísað til fyrri sjónarmiða fyrirtækisins um sömu gögn og atvik. Ekki er ástæða til að fjalla nánar um þau hér.
13904. Samskip benda einnig á að í umræddri glærुकynningu (S)forstö-innfl1 sé fjallað um til hvers sé ætlast af viðskiptastjórum en það hafi m.a. verið að „þekkja samkeppnina“ og „Halda góðu sambandi við viðskiptavinum sem eru hjá samkeppnisaðilum“ og „Vita hvenær samningur þeirra rennur út“.⁶⁵²⁹ Að sögn Samskipa megi af þessu sjá að (S)forstö-innfl1 hafi brýnt fyrir viðskiptastjórum að vera á tánum þegar að samningar viðskiptavina Eimskips væru að líða undir lok. Það sé merki um heilbrigða samkeppni. Þá er fullyrðingu Samkeppniseftirlitsins um að (S)forstö-innfl1 hafi haft eftirlit með „kappsömum“ viðskiptastjórum mótmælt.
13905. Í mgr. 954 kemur til viðbótar fram að „P viðskiptavinir“ í glærुकynningu sem fjallað er um í kafla 14.20.4 í ákvörðun merki „potential“ viðskiptavinir. Segir að það merki að Samskip hafi viljað halda vel utan um þá viðskiptavinum sem hafi verið í samningssambandi við Eimskip svo hægt væri að bregðast við þegar samningar þeirra við Eimskip væru lausir.
13906. Þessum athugasemdum Samskipa er hafnað. Þegar litið er heildstætt á gögn málsins fæst séð að hugur fylgdi a.m.k. ekki máli þegar kom að mögulegum samkeppnisaðgerðum gagnvart stórum og mikilvægum viðskiptavinum Eimskips, hvorki gagnvart þeim sem voru með samning né þeim sem voru með lausan samning eða að losna.

⁶⁵²⁹ Sjá mgr. 953 í athugasemdum Samskipa við AI.

26.21. Um gögn frá janúar – mars 2010 sem endurspeglar markaðsskiptinguna

13907. Í kafla 14.21. er gerð grein fyrir ýmsum gögnum frá Samskipum og Eimskip frá janúar til og með mars 2010 sem eru til vitnis um hina ólögsmætu markaðsskiptingu á þessum tíma. Um er að ræða gögn sem sýna sömu áherslu hjá báðum fyrirtækjum; hækka verð m.a. gagnvart eigin mikilvægum viðskiptavinum og ekki reyna með samkeppni að ná til sín slíkum viðskiptavinum hvors annars.
13908. Hvað samburð Samkeppniseftirlitsins varðar á aðstæðum á markaði hér á landi og erlendis, sbr. umfjöllun í kafla 14.21.1. í ákvörðun, vísa Samskip að mestu leyti til fyrri sjónarmiða sinna.⁶⁵³⁰ Samskip áréttar að afkoma fyrirtækisins hafi verið mjög slæm árin 2008 og 2009 og tap af rekstrinum. Þá liggja fyrir að aðstæður á Íslandi hafi verið aðrar en á alþjóðlegum mörkuðum. Ísland sé örmarkaður þar sem fákeppni/tvíkeppni ríki og hér á landi hafi gjaldmiðillinn hrunið með tilheyrandi hækkunum á aðföngum. Þá byggja Samskip á því að sjóflutningsgjöld í evrum hafi að líkindum hvergi lækkað meira á rannsóknartímabilinu en hér á landi og að gjaldskrárbreytingar í krónum hafi verið í samræmi við almennar verðlagshækkningar hér á landi.
13909. Samskip fjalla einnig um glærुकynningu Eimskips og áherslu innflutningsdeildar frá 8. janúar 2010. Þar benda Samskip á að á glæru Eimskips segir að markmið fyrirtækisins sé að styrkja og viðhalda markaðshlutdeild sem þýði að fyrirtækið ætli ekki að gefa eftir í samkeppninni heldur leitast við að auka við hlutdeildina.
13910. Í mgr. 1597 í athugasemdum Samskipa við AI er á því byggt að á glæru Eimskips um sölustefnu 2010 tiltaki fyrirtækið að horfa ætti til gjalda í evrum en í sviga fyrir aftan ummælin „*Almennt ekki lækka verð – frekar hækka*“ segir „*halda okkur við EUR*“. Í því samhengi vísa Samskip til þess að í umræddu skjali sé þróun meðalverðs sýnd í evrum og þar megi sjá að verð hafi farið lakkandi. Þannig ítreka Samskip sjónarmið sín um að flutningsverð hafi lækkað á rannsóknartímabilinu í evrum talið.
13911. Ítarlega er fjallað um sömu athugasemdir Samskipa í kafla 33.1.
13912. Samkeppniseftirlitið bendir í þessu samhengi á að í umræddum glærum er birt þróun á meðalverði á árunum 2004-2009. Það er því haldlaust hjá Samskipum að vísa til þessa enda er umrætt tímabil í meginatriðum fyrir utan rannsóknartímabil málsins og sýnir því takmörkuð áhrif af samráðinu. Hvað sjónarmið Samskipa um verðhækkningar varðar vísast til umfjöllunar um verðhækkningar fyrirtækjanna á rannsóknartímabilinu og svör við sjónarmiðum Samskipa um að flutningsverð hafi lækkað á tímabilinu, sbr. kafla 33.1 í ákvörðun þessari. Samráð Samskipa og Eimskip var til staðar óháð því til hvaða myntar er horft. Sem dæmi má nefna að í kafla 10.4 er fjallað um þau atvik samráðsins sem tók til þess þegar Eimskip hækkaði samninga hjá flestum viðskiptavinum undir lok árs 2008 með því að breyta samningsverðum úr íslenskri krónu yfir í evrur. Verð viðskiptavina hækkaði verulega við þetta eða allt að 80% og gengisáhættan var færð til viðskiptavina frá Eimskip. Glærुकynning Eimskips frá árinu 2010 um að halda „*okkur við EUR*“ er í samræmi við þetta og sýna að fyrirtækið ætlaði að halda sig við það að viðskiptavinir myndu bera gengisáhættuna áfram. Umfjöllun í glærum Eimskips um markaðshlutdeild var einnig í samræmi við önnur gögn málsins þ. á m. frá Samskipum, þ.e. virða átti hina ólögsmætu markaðsskiptingu, þ.e. sækja ekki á mikilvæga viðskiptavini hvors annars.
13913. Í mgr. 1602-1603 í athugasemdum Samskipa við AI eru sett fram sjónarmið um glærुकynningu **(S)frkvstj-innanl** frá janúar 2010. Leggja Samskip sérstaklega áherslu á að þar segi að samkeppnin árið 2010 verði ekki eins hörð og árin áður. Það gefi að mati Samskipa til kynna að samkeppnin hafi verið hörð árin áður, andstætt því sem byggt sé á af hálfu Samkeppniseftirlitsins.

⁶⁵³⁰ Sjá mgr. 1113 og áfram í athugasemdum Samskipa við AII.

13914. Ekki er hægt að fallast á þessar athugasemdir. Í glærum (S)frkvstj-innanl er vísað til harðrar samkeppni árin áður (e. *previous years*), þ.e. í nokkur ár áður. Það er því ekki verið að vísa til ársins 2009 heldur nokkur ár aftur í tímann. Er það í samræmi við umfjöllun Samkeppniseftirlitsins í kafla 5.11.3 þar sem varpað er ljósi á gögn sem sýna að meiri samkeppni hafi verið á flutningamarkaði áður en samfellt samráð Samskipa og Eimskips hófst eftir mitt ár 2008. Má t.a.m. nefna að í glærum Samskipa frá janúar 2007 kom fram að samkeppni hefði aukist verulega og Eimskip gert atlögu að mikilvægum viðskiptavinum Samskipa í landflutningum. Í þessu samhengi vísast einnig til ábendinga heimildarmanna til Samkeppniseftirlitsins áður en rannsókn þessi hófst. Þar voru á meðal stórir viðskiptavinir sem greindu frá upplifun sinni og breytingu í kjölfar hrunsins en þá hafi Samskip og Eimskip ekki sótt á að bjóða eða ná viðskiptavinum í viðskipti. Sjá um þetta kafla 2.1.
13915. Í mgr. 1604 í athugasemdum Samskipa við AI er ályktunum Samkeppniseftirlitsins um skjal (S)forstö-innfl1 frá febrúar 2010 „Markmiðssetning 2010, Innflutningsdeild“, mótmælt. Samskip ítreka í því sambandi skýringar sínar þess efnis að fyrirtækið hafi, í kjölfar þess að hafa aukið markaðshlutdeild sína með viðskiptum N&O og Fóðurblöndunnar í upphafi árs 2009, ákveðið að verja stöðu fyrirtækisins og sækja frekar í minni viðskiptavinum með hærri framlegð.
13916. Líkt og Samkeppniseftirlitið hefur áður rakið eru umræddar lýsingar Samskipa til vitnis um markaðsskiptingu Samskipa og Eimskips um um mikilvæga viðskiptavinum sem gerði þeim kleift að viðhalda verði eða hækka það. Hvergi hefur komið fram af hálfu Samskipa hvernig fyrirtækið hugðist „verja“ stöðu sína og markaðshlutdeild. Af gögnum málsins má sjá að á sama tíma var mikil áhersla lögð á það að halda uppi og hækka verð. Ekki fæst séð hvernig Samskipum gat tekist að „verja“ stöðu sína en á sama tíma ná fram verðhækkunum og álagningu nýrra gjalda, án þess að þurfa að hafa áhyggjur af samkeppnisaðgerðum frá aðalkeppinauti sínum, en í því sambandi verður að hafa í huga að skömmu áður en samráðið hófst hafði Eimskip einmitt gert atlögu að mikilvægum viðskiptavinum Samskipa. Sú vísan sem stjórnendur Samskipa bjuggu yfir um að Eimskip myndi ekki grípa til slíkra aðgerða stafaði af ólögum samráði fyrirtækjanna. Samskip vísa hins vegar til þess í athugasemdum sínum að í nefndu skjali (S)forstö-innfl1 sé settur eftirfarandi fyrirvari: „Samkeppnisaðili fer í verðstríð og reynir að ná til sín viðskiptavinum Samskipa.“ Að mati Samskipa felst ekki í þessu að friður hafi verið á markaðnum. Segir að tilvísun (S)forstö-innfl1 til verðstríðs sé umfram það sem flokkist undir eðlilega samkeppni.
13917. Því skal haldið til haga að þó svo að í skjölum Samskipa sé settur fram sá möguleiki að til verðstríðs geti komið er ljóst að til þess kom ekki. Meðal forsendna rekstraráætlunar Samskipa var að halda sínum mikilvægu viðskiptavinum og hækka verð en ekki nefnt að gera skuli atlögu að mikilvægum viðskiptavinum Eimskips. Forsenda um verðhækkun gefur ekki til kynna ótta um að verðstríð brjótist út á markaðnum. Forsendur Eimskips í sinni rekstraráætlun voru áþekkar. Gögn málsins sýna það skýrlega líkt og rakið er í umfjöllun Samkeppniseftirlitsins um markaðsskiptinguna á árunum 2009-2012, sbr. kafla 14. Það er því ekki svo, líkt og Samskip virðast halda fram, að það að minnst hafi verið á möguleikann á verðstríði í gögnum Samskipa, jafngildi því að fyrirtækin hafi látið af markaðsskiptingunni. Þvert á móti.
13918. Þá ber að líta til þess að gagnaðili Samskipa í hinu ólögum samráði, Eimskip, hefur viðurkennt að ólögum samráð hafi átt sér stað á rannsóknartímabilinu, sbr. sátt Eimskips, dags. 16. júní 2021.
13919. Í kafla 14.21.2 segir frá gögnum sem varða m.a. sölustefnu landflutninga Eimskips, sbr. skjal sem (E)forstö-landfl1 sendi (E)sölustj-innanl2 þann 2. febrúar 2010 („Sölustefna 2010 Innanlandsflutningar“) og gögnum sem varða fund stjórnenda landflutninga 5. febrúar 2010. Er það niðurstaða Samkeppniseftirlitsins að þau samtímagögn endurspeglu markaðsskiptingu Eimskips og Samskipa á landflutningamarkaði.

13920. Samskip fjalla um þetta í mgr. 941-946 í athugasemdum sínum við AII. Að mati Samskipa gefi umrædd gögn ekki til kynna að um samráði hafi verið að ræða. Af gögnum Eimskips megi að mati Samskipa leiða að Eimskip hafi áætlað markaðshlutdeild sína með sama hætti og Samskip, þ.e. með markaðsgreiningu o.fl. Þá segir að þó svo litið hafi verið á einyrkja sem ógn þýði það ekki að engin samkeppni hafi verið á milli Eimskips og Samskipa. Erfitt hafi verið að keppa við litla aðila sem hafi geta boðið lágt verð vegna líttillar yfirbyggingar.
13921. Þessar athugasemdir breyta ekki niðurstöðu Samkeppniseftirlitsins um samráð og samstilltar aðgerðir fyrirtækjanna. Samtímagögn sýna að Samskip og Eimskip sáu ástæðu til þess að fjalla reglulega um samkeppnisaðgerðir og verðlagningu einyrkja en ekki helsta keppinautarins. Fyrirtækin höfðu almennt ekki áhyggjur af samkeppnisaðgerðum hvors annars heldur gátu þess í stað gert ráð fyrir að halda sínum stærstu viðskiptavinum og hækkað verð án nokkurs ótta við samkeppnisaðgerðir hvors annars. Þannig sýna samtímagögn að fyrirtækin gerðu óhikað áætlanir um að markaðshlutdeild myndi standa í stað, ró yrði á markaði og að gert væri ráð fyrir ítrekuðum verðhækkunum og álagningu nýrra gjalda. Annað var hins vegar upp á teningnum á mörkuðum þar sem vart var við aðra keppinauta en Eimskip og Samskip, s.s. í vörudreifingu, vöruhúsaþjónustu og að einhverju leyti á landflutningamarkaði. Á landflutningamarkaði er af samtímagögnum áberandi sú ógn sem talin var stafa af svokölluðum einyrkjum á landflutningamarkaði og birtist í gögnum beggja fyrirtækja. Vísast t.a.m. til eftirfarandi gagna:
- Tölvupóstur [\(E\)svæðisstj1](#) til [\(E\)frkvstj-innanl](#) 16. júní 2009 þar sem vísað er til Eimskips og Samskipa sem fyrirtækja í sömu stöðu, líkt og fyrirtæki sem standi saman frammi fyrir þeirri samkeppnisógn sem felist í einyrkjum á markaði.
 - Í skjali [\(E\)frkvstj-innanl](#) frá 28. september 2009 var mesta samkeppnisógnin í landflutningum ekki talin stafa af Samskipum heldur einyrkjum („*The main threat in the market are individual truck drivers*“).
 - Í viðskiptaáætlun landflutninga Eimskips fyrir árið 2010 kom ekki fram að samkeppnisógn stafaði frá Samskipum heldur frá einyrkjum í rekstri flutningabifreiða.
 - Í glærुकynningu [\(S\)forstj](#) frá 30. nóvember 2009 voru einyrkjar og Íslandspóstur tilgreind sem helsta ógnin í landflutningum en ekki Eimskip.
 - Í glærुकynningu [\(S\)forstj](#) frá 9. febrúar 2010 voru einyrkjar taldir mesta ógnin í landflutningum þar sem: „*Independent truckers disturbing the market stability in domestic trucking and pushing prices down.*“
13922. Í mgr. 944 í athugasemdum Samskipa við AII segir að Samskip hafi ekki verið samstarfsaðili Eimskips í þeim skilningi sem lagt sé í hugtakið í gögnum Eimskips. Þarna sé verið að vísa til fyrirtækja s.s. Vörumiðlunar, Ragnars & Ásgeirs o.fl., þ.e. samstarfsaðila Eimskips sem sinni flutningum á ákveðnum og afmörkuðum landsvæðum og séu þannig hluti af flutninganeti bæði Eimskips og Samskipa. Að mati Samskipa lúti tilvísun [\(E\)forstö-landfl1](#) að því að sölumenn Eimskips eigi ekki að leggja áherslu á fyrirtæki á þeim afmörkuðu landsvæðum, heldur á landsvæðum og flutningaleiðum sem Eimskip sinnti sjálft í samkeppni við Samskip. Að sögn Samskipa var félagið ekki slíkur samstarfsaðili Eimskips heldur hefðu félögin átt í tilfallandi afmörkuðum viðskiptum á einstökum leiðum. Félögin hafi keppt um viðskipti á þessum sömu leiðum og hefðu sjálfstætt séð um öll sölu- og verðlagsmál gagnvart viðskiptavinum. Í raun hafi umrædd viðskipti verið til þess fallin að viðhalda samkeppni á umræddum leiðum að mati Samskipa.

13923. Mikilvægt er að taka það fram að í kafla 17 í ákvörðun þessari er fjallað um umrætt samstarf annars vegar Eimskips og hins vegar Samskipa, við minni landflutningafyrirtæki. Þar er fyrirkomulaginu lýst og hvernig það geti talist afar viðkvæmt í samkeppnislegu tilliti. Þar er hins vegar einnig tekið fram að í þessu máli verður ekki tekin afstaða til þess hvort samstarf hvors félags um m.a. verðlagningu við samstarfsfyrirtækin feli í sér brot á 10. gr. samkeppnislaga en það kann hins vegar að vera tekið til athugunar síðar, sbr. og ákvörðun Samkeppniseftirlitsins nr. 1/2018, *Samruni Vörumiðlunar ehf. og Fitja-Vörumiðlunar ehf.*
13924. Þá er í sama kafla fjallað um samstarf Samskipa og Eimskips á landflutningamarkaði, þ. á m. samstarf og markaðsskiptingu fyrirtækjanna á einstaka flutningaleiðum. Þar er framkvæmd samstarfsins jafnframt lýst og hvernig það leiddi af sér umfangsmikil, regluleg og bein samskipti á milli fyrirtækjanna. Ekki hafi verið um eðlileg viðskipti að ræða og hafi fyrirtækin ekki verið hefðbundnir viðskiptavinir hvors annars. Hefur þetta einnig verið rökstutt sérstaklega í kafla 28.
13925. Að mati Samkeppniseftirlitsins sýna samtímasögn ekki fram á að fyrirtækin hafi keppt um viðskipti á þeim leiðum þar sem samstarf þeirra á milli átti sér stað. Þá hafa fyrirtækin ekki lagt fram nein gögn sem sýna fram á slíkt. Samtímagögn í málinu sýna þvert á móti að Samskip og Eimskip náðu, á grundvelli samstarfsins og þeirra samskipta sem áttu sér stað, m.a. saman um tiltekið verð (tiltekið verð per kg.) ásamt því að þau greiddu hvort öðru þóknun í formi svokallaðra stöðvargjalda eða umboðspóknana. Þá sýna gögn málsins einnig fram á það hvernig Samskip og Eimskip miðluðu á milli sín viðkvæmum viðskiptaupplýsingum á grundvelli samráðsins. Að mati Samkeppniseftirlitsins bera samtímagögn, sem sýna framkvæmd samráðsins á landflutningamarkaði og samskipti í tengslum við það, með sér að komist hafi á ákveðin samstaða með fyrirtækjunum. Bera eftirfarandi samskipti (E)rekststj-landfl og (S)rekststj-landfl2 þann 5. mars 2008 þetta t.a.m. skýrt með sé. (S)rekststj-landfl2 spurði (E)rekststj-landfl hvort hann vantaði „*gáma á bílana að sunnan ??*“. (S)rekststj-landfl2 svaraði að það væri ekki svo „*eins og staðan er núna. Skoðum þetta á morgun*“. Svar (E)rekststj-landfl var eftirfarandi: „*Ok verum meira í sambandi og reynum að ná meiri samleigð [svo] í þessum málum öllum*“.
13926. Í mgr. 1606 í athugasemdum Samskipa við AI er fjallað um samskipti innan Jóna í febrúar 2010 þar sem vísað var til þess að það hefði verið „*pólitísk ákvörðun*“ að gefa tiltekin viðskipti eftir til TVG til þess að fá „*frið með allt hitt*.“ Skýringar Samskipa eru þær að fyrirtækið hafi ekki talið þess virði að falast eftir viðkomandi flutningum vegna of lágs verðs. Fyrirtækið hafi frekar kosið að einbeita sér að öðrum flutningum sem það væri þegar að sinna og leggja í staðinn áherslu á að sækja aukin viðskipti annað. Að mati Samskipa sæki fyrirtæki fram á þeim sviðum þar sem þau telji sig geta náð mestum árangri í viðskiptum.
13927. Eru skýringar Samskipa í ósamræmi við orðalag umrædds tölvupósts, þar sem kemur skýrt fram að það hafi verið „*pólitísk ákvörðun*“ að eftirláta Eimskip/TVG tiltekin viðskipti í því skyni að fá „*frið með allt hitt*“. Fá athugasemdir Samskipa því ekki breytt niðurstöðu málsins og að tölvupósturinn endurspegli ólögmæta markaðsskiptingu Samskipa og Eimskips.
13928. Í mgr. 1607-1609 í athugasemdum Samskipa við AII er því hafnað að sölustefna Eimskips í landflutningum fyrir árið 2010 endurspegli ólögmætt samráð við Samskip. Um sé að ræða eðlilega kynningu og áherslu í rekstri fyrirtækis á samkeppnismarkaði. Er á það bent að í umræddu skjali sé að finna tilvísanir til samkeppnisaðstæðna og hvernig Eimskip hugðist hlúa að viðskiptavinum sínum en sækja jafnframt nýja, t.a.m. að nýta ætti tækifæri sem myndu skapast af því að vinna með TVG „*til sóknar í innanlandsflutningum*“. Þá er á það bent að Landflutningar séu efstir á blaði yfir þá keppinauta sem geti veitt sambærilega þjónustu og Flytjandi.
13929. Þá vísa Samskip til þess að í umræddu skjali Eimskips séu útskýrðir þeir kostir sem fylgi því að leggja áherslu á lítill og meðalstór fyrirtæki, sem séu þeir sömu og Samskip hafi haldið fram í þessu máli. Að

mati Samskipa sýni tilraunir Samkeppniseftirlitsins til að gera þessar áherslur flutningafyrirtækjanna tor tryggilegar mikla vanþekkingu eftirlitsins á rekstri slíkra fyrirtækja.

13930. Ekki er unnt að fallast á þessar skýringar Samskipa. Endurspeglar umfjöllun í umræddri sölustefnu Eimskips áherslur og markmið fyrirtækisins um að halda uppi verði fyrir flutningaþjónustu eða hækka það, sem er í fullu samræmi við áherslur Samskipa á sama tíma og er þetta birtingarmynd á hinu samfellda samráði fyrirtækjanna.
13931. Sjónarmið Samskipa um kosti þess að sækjast frekar eftir viðskiptum „*minni viðskiptavina*“ eru ekki í samræmi við samtímagögn. Í ákvörðun þessari er víða fjallað um að viðskipti við tiltölulega fáa en stóra viðskiptavini skipti langmestu máli fyrir afkomu fyrirtækjanna. Þá hafa Samskip sjálf byggt á því í erindum sínum til Samkeppniseftirlitsins að mikilvægi stærstu viðskiptavina fyrirtækisins sé slíkt að ef fyrirtækið myndi missa viðskipti við þá myndi það ganga „*mjög nærri rekstrargrundvelli fyrirtækisins*“.⁶⁵³¹ Þessi sjónarmið Samskipa eru jafnframt í ósamræmi við ummæli í mgr. 1265 í athugasemdum fyrirtækisins við AII en þar segir að „*verulegt hagræði [sé] almennt af reglubundnum og umfangsmiklum viðskiptum*“. Engar greiningar eða gögn hafa verið lögð fram af hálfu Samskipa sem hrekja fyrrgreind samtímagögn eða þær staðhæfingar sem hafa komið fram í erindum fyrirtækisins til eftirlitsins. Enginn vafi er því um að til lengri tíma litið skiptu viðskipti við stóra viðskiptavini miklu fyrir afkomu Samskipa. Hvort tveggja Eimskip og Samskip leituðust við að festa slík viðskipti til lengri tíma í því skyni að tryggja festu í magni í skip sín og tryggja þannig tekjur á móti föstum kostnaði fyrirtækjanna. Þótt framlegð á hverja flutningseiningu kunni að vera hærri í viðskiptum fyrirtækjanna við minni viðskiptavini er magn frá slíkum viðskiptavinum aftur á móti hverfulla og því ekki jafn mikilvægt fyrirtækjunum og afkomu þeirra til lengri tíma litið.
13932. Í mgr. 945 í athugasemdum Samskipa við AII segir að Samkeppniseftirlitið dragi of víðtækar ályktanir af „*Samningareglum*“ Eimskips, sbr. umfjöllun í kafla 14.21.4 í ákvörðun. Þær hafi verið settar upp innanhúss hjá Eimskip og hefðu ekkert með Samskip að gera. Þá segir að allur gangur væri á því hvort og hversu fast slíkum reglum væri fylgt eftir. Ljóst sé, að mati Samskipa, að bæði fyrirtækin hafi vikið verulega frá gjaldskrá í samningum, verðkönnunum og tilboðum til viðskiptavina. Þá er því mótmælt að 50% afsláttur af stykkjavörugjaldi sé settur í samhengi við samskipti sem tengdust umræddu gjaldi ekki með neinum hætti.
13933. Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á þessar skýringar Samskipa. Í fyrsta lagi ber heitið með sér að um reglur sé að ræða og reglur eru settar til þess að þeim sé fylgt. Ekki var um viðmið eða leiðbeiningar að ræða. Að mati eftirlitsins eru reglurnar í þokkabót býsna afgerandi um að ekki ætti að semja um gjöld eða afslætti. Samkeppniseftirlitið er meðvitað um að reglurnar séu innanhúsgagn frá Eimskip. Það verður hins vegar ekki litið framhjá því að reglurnar eru í samræmi við samráð Eimskips og Samskipa og það ástand sem það hafði skapað, þ.e. mikið svigrúm til að hækka verð eða a.m.k. koma í veg fyrir verðlækkun og að afslættir yrðu veittir af mikilvægum tekjuliðum.
13934. Í mgr. 1610 í athugasemdum Samskipa er umfjöllun Samkeppniseftirlitsins í kafla 14.21.5 í ákvörðun mótmælt. Að mati Samskipa lætur eftirlitið hjá líða að fjalla um ástæður þeirra verðhækkana sem fjallað er um í viðkomandi gögnum Eimskips, sem að mati Samskipa séu augljósar, þ.e. gengisfall íslensku krónunnar. Auk þess sé fráleitt að skoða einingaverð eða gjaldskrárhækkanir sem voru í íslenskum krónum án þess að taka samhliða tillit til kostnaðarhækkana í íslenskum krónum. Að sögn Samskipa var langstærstur hluti tekna og gjalda í millilandaflutningum í erlendri mynt. Þá ítreka Samskip þau sjónarmið að einingaverð hafi lækkað í evrum samfellt yfir allt tímabilið. Þá staðfesti tafla Eimskips á glæru 7 í

⁶⁵³¹ Afritað tölvuskjal frá Samskipum. „*ABC greining -97*“. Fannst vistað á heimasvæði [...] 17.02.2008, kl. 17:08.

viðkomandi glærुकynningu að mikil samkeppni hafi verið á markaðnum þar sem Eimskip hafi bætt við sig yfir 340 TEU á þremur mánuðum.

13935. Um þessi sjónarmið hefur ítarlega verið fjallað í kafla 33.1.3 og 33.1.5.
13936. Þá er rétt að áréttu þau sjónarmið sem rakin eru í framangreindum kafla um að jafnvel þótt verð til viðskiptavina á rannsóknartímabilinu sé metið í evrum, líkt og Samskip byggja á í athugasemdum sínum, þá var samráð fyrirtækjanna eftir sem áður til þess fallið að vinna gegn frekari lækkun verðsins (í evrum talið). Ekki er hægt að líta fram hjá því að í athugasemdum Samskipa kemur fram að fyrirtækið hafi ákveðið á rannsóknartímabilinu að ná fram verðhækkunum, koma á „ró“ á markaðnum og að fara ekki í verðstríð.⁶⁵³² Þetta staðfesta einnig samtímagögn í málinu. Ef það er rétt sem Samskip halda fram, að langstærsti hluti tekna og gjalda í millilandaflutningum hafi verið í erlendri mynt, þá verða verðskrárhækkanir ekki réttlættar með vísan til gengisfalls íslensku krónunnar. Slík lækkun á gengi íslensku krónunnar kemur með sama hætti fram í tekjum og gjöldum þeirrar starfsemi.

26.22. Um tilboðsumleitan J. Rönning hf. árið 2010

13937. Í mgr. 958 og áfram í athugasemdum Samskipa við AII er fjallað um atvik tengd viðskiptum J. Rönning í janúar og febrúar 2010, sbr. umfjöllun í kafla 14.22 í ákvörðun. Þar segir að „*eftirfylgni*“ Samskipa með J. Rönning hafi verið merki um heilbrigð samkeppnisviðhorf og að Samkeppniseftirlitið „*virðist ekki átta sig á þeirri staðreynd að J. Rönning var samningsbundið Eimskip og því var ekki til neins að fara í „herferð“ gagnvart fyrirtækinu...*“. Þá segir að í ljósi þess að enginn samningur hafi verið á milli J. Rönning og Samskipa hafi tilfallandi sending verið verðlögð samkvæmt gjaldskrá sem J. Rönning hafi óskað eftir að yrði lagfært og hafi það verið gert.
13938. Samskip byggja á því að um leið og J. Rönning hafi „*ýjað*“ að því að fyrirtækið hefði „*áhuga á að nýta sér uppsagnarákvæði í samningum við Eimskip*“ hafi (S)forstö-innfl1 brugðist strax við og boðað til fundar. Að mati Samskipa sýni gögn málsins að (S)forstö-innfl1 hafi hvatt J. Rönning til að nýta sér ákvæðið og fara í útboð. (S)forstö-innfl1 hafi hins vegar ekki verið tilbúinn að gefa J. Rönning verð á meðan þeir voru samningsbundnir Eimskip þar sem reynslan hafi sýnt að í slíkum tilvikum væri það notað til að ná fram verðlækkun hjá Eimskip. Samskip hafna því að (S)forstö-innfl1 hafi hvatt J. Rönning til útboðs til málamynda. Þá er því hafnað að vináttutengsl (S)forstö-innfl1 og (E)viðskstj2 hafi átt þátt í því hvernig atvik tengd viðskiptum J. Rönning þróuðust.
13939. Í mgr. 962 í athugasemdum Samskipa við AII er því mótmælt að sjá megi mismunandi nálgun Samskipa gagnvart J. Rönning á tímabilinu áður en „*Nýtt upphaf*“ verkefnið hófst og eftir að það hófst. Alltaf hafi verið fylgst með fyrirtækinu en staðreyndin sé sú að það hafi ávallt verið viðskiptavinur Eimskips „*þrátt fyrir fjölmargar tilraunir Samskipa í gegnum tíðina til að ná þeim viðskiptum*“.
13940. Í mgr. 963 í athugasemdum Samskipa við AII segir að það sé rétt að þó svo fyrirtæki sé samningsbundið einum flutningsaðila þá útiloki það ekki að fyrirtækið sé á sama tíma í viðskiptum hjá öðrum flutningsaðila. Samskip hafi hins vegar „*að jafnaði*“ ekki reynt að ná í heildarflutninga fyrirtækja sem væru samningsbundin öðrum farmflytjanda. Slík vinna þjónaði sjaldnast tilgangi að sögn Samskipa enda „*virða fyrirtæki almennt gerða samninga*.“
13941. Samkeppniseftirlitið hafnar framangreindum skýringum Samskipa. Rétt er að minna á að atvik í tengslum við J. Rönning eru í samræmi við önnur samtímagögn sem sýna að á rannsóknartímabilinu reyndu Samskip ekki, með samkeppni, að ná í „*samningsbundna*“ viðskiptavini Eimskips, sbr. t.d. umfjöllun í kafla 14.2 í ákvörðun. Samskip virðast í athugasemdum sínum byggja á því að um eðlilega háttsemi sé

⁶⁵³² Sjá mgr. 1379 og 1393 í athugasemdum Samskipa við AI.

að ræða, að ekki skuli fara með samkeppnisaðgerðum á eftir stórum viðskiptavinum sem séu með samninga hjá keppinauti. Samskip gera aftur á móti ekki tilraun til að útskýra hvernig stjórnendur fyrirtækisins höfðu vissu um að þeirra eigin viðskiptavinir yrðu látnir í friði og að þeir gætu þess vegna óhikað farið fram með verðhækkunir gagnvart þeim. Líkt og rakið er í kafla 6.7.6 í ákvörðun þessari eru skýringar Samskipa ekki í samræmi við háttsemi fyrirtækisins áður en hið ólögmeta samráð hófst. Í umræddum kafla er það rakið að vorið 2008, áður en samráð Samskipa við Eimskip hófst, hafi „herferð“ gegn Eimskip verið til skoðunar hjá Samskipum. Í þessari auknu samkeppni átti að felast að gerð yrði tilraun til að ná tilteknum mikilvægum samningsbundnum viðskiptavinum Eimskips í viðskipti við Samskip. Slík háttsemi er merki um virka samkeppni. Skipti þá engu máli fyrir sókn Samskipa hvort stórir og mikilvægir innflutningsaðilar væru samningsbundnir Eimskip eða ekki, sbr. einnig umfjöllun í kafla 6.7.6 og 25.4.12. Að mati Samkeppniseftirlitsins er því ljóst að háttsemi Samskipa gagnvart viðskiptum J. Rönning, fyrirmæli (S)forstö-innfl1 vorið 2009 og skýringar Samskipa séu til marks um ólögmeta markaðsskiptingu Samskipa við Eimskip á þessum tíma.

13942. Þá er því hafnað að J. Rönning hafi eingöngu „ýjað“ að því að fyrirtækið hefði „áhuga á að nýta sér uppsagnarákvæði í samningum við Eimskip“. Af gögnum má sjá J. Rönning þræðiðja Samskip um að gera sér verðtilboð sem myndi gera það eftirsóknarvert fyrir fyrirtækið að flytja viðskipti sín til Samskipa. Bersýnilegt er að J. Rönning lagði á það mikla áherslu í tölvupósti sínum, þ.e. með feitletrun, að hefðu Samskip áhuga á að fá viðskipti fyrirtækisins þá yrðu Samskip að sýna það „með aðgerðum“. Ekki er unnt að fallast á að þarna hafi J. Rönning verið að „ýja“ að því að fyrirtækið hefði áhuga á tilboði frá Samskipum. Þvert á móti kemur það mjög skýrt fram af hálfu J. Rönning. Það kom hins vegar einnig mjög skýrt fram í svari (S)forstö-innfl1 við þessari beiðni J. Rönning að Samskip myndu ekki senda fyrirtækinu verð á meðan það væri samningsbundið Eimskip. Til að taka af öll tvímæli áréttaði J. Rönning í framhaldinu að fyrirtækið væri með „opinn samning“ við Eimskip. Miðað við þessi viðbrögð liti fyrirtækið hins vegar svo á að Samskip hefðu ekki áhuga á að „skerast í leikinn“. Það er því ljóst að hafi (S)forstö-innfl1 talið J. Rönning vera óskýr í fyrri tölvupóstum sínum, verið að „ýja“ að einhverju, þá er ekki hægt að halda öðru fram en að svar J. Rönning hafi eytt þeirri óvissu.
13943. Ekki er heldur hægt að fallast á þær skýringar Samskipa að J. Rönning hafi ekki fengið verðtilboð frá Samskipum því þá hefði það verið notað til að lækka verð fyrirtækisins hjá Eimskip. Ekki fæst séð af hverju Samskip ættu að hafa áhyggjur af því eða taka þátt í að reyna að koma í veg fyrir það. Er þetta enn ein birtingarmynd hins ólögmeta samráðs, þ.e. í aðgerðum fyrirtækjanna er tekið tillit til þess að keppinaturinn geti haldið uppi verði og gætt sé að því að vera ekki aðillinn sem hefji verðstríð. Vísast t.a.m. til viðbragða (S)forstö-innfl1 við beiðni Aðfanga um verðtilboð í nóvember 2009 en við það tilefni sagði hann: „*Thad vaeri gaman ad taka thetta, en vid megum ekki bjoda of lag verdam eimskip er orugglega ad reyna ad haekka a tha. Spilum thetta strategist. Their eru ju med heildarsamning vid Eimu*“. Vísast einnig til starfa vinnuhóps innan Samskipa sem hafði í október 2009 áhyggjur af því að vera sá „aðili á markaðnum sem ekki er unnt að treysta“ eða „komið í veg að friður kæmist á“, sbr. umfjöllun í kafla 14.20.4.
13944. Samskip byggja á því að gerðar hafi verið „fjölmargar tilraunir“ í gegnum tíðina til að ná viðskiptum J. Rönning en afhenda engin gögn sem varpa nánara ljósi á þær fullyrðingar. Samtímagögn staðfesta að Samskip sýndu ekki raunverulegan áhuga á því að fá fyrirtækið í viðskipti og höfnuðu að senda því tilboð.

26.23. Um tilboðsumleitun Rúmfatalagersins árið 2010

13945. Í mgr. 964-968 í athugasemdum Samskipa við AII koma fram athugasemdir fyrirtækisins við umfjöllun Samkeppniseftirlitsins um atvik tengd Rúmfatalagernum, sbr. kafla 14.23 í ákvörðun. Sjá einnig mgr. 116-117 í bréfi Samskipa dags. 13. júní 2022.

13946. Í máli þessu byggja Samskip á því að samningur fyrirtækisins við Rúmfatalagerinn frá maí 2008 hafi verið svokallaður „krónusamningur“, sbr. umfjöllun í mgr. 46 – 54 og 1402 í athugasemdum fyrirtækisins við AI. Vegna falls íslensku krónunnar haustið 2008 hafi verið samkvæmt samningnum því lækkað í evrum talið. Samskip hafi því þurft að „leiðrétta“ verðið gagnvart Rúmfatalagerinum til þess að flutningsverð myndi „svo gott sem“ halda „gildi sínu í evrum“, sbr. mgr. 48 og 1160 í athugasemdunum sbr. einnig t.d. mgr. 77 í bréfi Samskipa, dags. 31. ágúst 2020. Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á að framangreindar athugasemdir Samskipa um „krónusamninga“ (þ. á m. vegna Rúmfatalagersins) hrófli við þeirri niðurstöðu að háttsemi þess og Eimskips hafi verið ósamþýðanleg bannreglu 10. gr. samkeppnislaga og 53. gr. EES-samningsins. Samráð fyrirtækjanna gerði þeim kleift að halda uppi verði og hækka það óháð því hvaða mynt er miðað við. Ítarlega er fjallað um umrædd sjónarmið Samskipa sem tengjast 18 krónusamningum (þ. á m. Rúmfatalagerinum) og gengisfalli íslensku krónunnar í kafla 33.1.5.
13947. Í mgr. 52 í athugasemdum Samskipa við AI ber fyrirtækið saman sjóflutningsgjöld fyrir flutninga Rúmfatalagersins með Samskipum frá Evrópu til Íslands í samningi frá 9. maí 2008 við verð samkvæmt samningi sem var undirritaður þann 19. mars 2010.
13948. Samkeppniseftirlitið gerir hér, eins og varðandi Húsasmiðjuna⁶⁵³³, athugasemdir við framsetningu og samanburð Samskipa. Fullyrða Samskip að sjóflutningsgjöld Rúmfatalagersins frá Evrópu til Íslands hafi lækkað um 9-34% í evrum milli samninga.
13949. Í samningi Rúmfatalagersins frá 2008 voru eftirfarandi liðir innifaldir í flutningsgjöldum vegna flutninga frá Evrópu:
- sjóflutningur
 - uppskipun
 - heimakstur
 - staðsetningargjöld
 - öryggisgjald
 - afgreiðslugjald
13950. Samningsverð í samningnum var í íslenskum krónum sem var að fullu verðtryggt í samræmi við þróun vísitölu neysliverðs.
13951. Í samningnum frá 2010 voru eingöngu eftirfarandi liðir innifaldir í flutningsgjöldum:
- sjóflutningur (í evrum)
 - heimakstur innan höfuðborgarsvæðis
13952. Af þessu er ljóst að Samskip eru ekki að bera saman sambærilega samninga. Er það ámælisvert að Samskip beiti slíkum málflytningi og samanburði. Önnur upptalin gjöld hér að framan eru tiltekin sérstaklega í samningnum frá 2010 eða vísað til gjaldskrár á hverjum tíma. eru einstakir liðir ýmist verðlagðir í evrum eða krónum sem voru þá að fullu verðtryggðir í samræmi við þróun vísitölu neysliverðs.

⁶⁵³³ Sjá kafla 26.34.

13953. Í því skyni að gera heildar flutningsgjald samkvæmt samningnum frá 2010 samanburðarhæft við flutningsgjald samkvæmt samningnum frá 2008 hefur hér að neðan verið bætt við flutningsgjaldið þeim gjaldaliðum sem ekki voru innifaldir í samningsverði samkvæmt samningnum frá 2010 og tilteknir voru sérstaklega í samningnum eða vísað til gjaldskrár.

Tafla 8: Verð fyrir sjóflutning Rúmfatalagersins frá Evrópu til Íslands hjá Samskipum samkvæmt samningi Rúmfatalagersins frá 19. mars 2010 m.v. skráð sölugengi evru hjá Seðlabanka Íslands þann 19. mars 2010 (172,19 kr.).

Heimild: Afhent gögn frá Samskipum, Seðlabanki Íslands og eigin útreikningar Samkeppniseftirlitsins.

ISK	20 feta	40 feta	m ³	tonn
Sjóflutningsverð og heimakstur	46.491	60.267	4.305	4.305
Uppskipun	18.000	28.000	1.000	2.000
Öryggisgjald	3.788	3.788	129	293
Afgreiðslugjald	2.536	2.536	1.212	1.212
Staðsetningargjald	0	0	0	0
Heimakstur*	0	0	0	0
Alls ISK	70.815	94.591	6.646	7.810
Alls EUR	411	549	39	45

*Heimakstur innan höfuðborgarsvæðis er innifalinn í flutningsgjöldum og er við það miðað hér.

13954. Framangreint heildarverð fyrir flutning samkvæmt samningnum frá 2010 má svo bera saman við flutningsgjald samkvæmt samningi Rúmfatalagersins frá 2008.

Tafla 9: Verð og verðbreyting fyrir sjóflutning Rúmfatalagersins frá Evrópu til Íslands hjá Samskipum samkvæmt samningi frá 9. maí 2008 og frá 19. mars 2010. Miðað er við sölugengi evru hjá Seðlabanka Íslands 9. maí 2008 (122,74 kr.) og 19. mars 2010 (172,19 kr.).

Heimild: Afhent gögn frá Samskipum, Seðlabanki Íslands og eigin útreikningar Samkeppniseftirlitsins.

	20 feta	40 feta	m ³	tonn
Samningur 2008				
Flutningsgjald ISK, alls	48.000	62.000	3.200	4.100
Flutningsgjald EUR, alls	391	505	26	33
Samningur 2010				
Flutningsgjald ISK, alls	70.815	94.591	6.646	7.810
Flutningsgjald EUR, alls	411	549	39	45
Breyting 2008/2011 ISK	47,5%	52,6%	107,7%	90,5%
Breyting 2008/2011 EUR	5,1%	8,7%	50,0%	36,4%

13955. Af þessu sést að staðhæfing Samskipa um 9-34% lækkun sjóflutningsverðs í evrum milli samninga Rúmfatalagersins stenst ekki. Ef samningsverð eru umreiknuð yfir í evrur nemur hækkun heildarflutningsverðs milli samninga 5,1% til 50,0%, eftir því hvaða stærð er miðað við.

13956. Í mgr. 964 og áfram í athugasemdum Samskipa við AII kemur fram að (S)forstö-innfl1 hafi haustið 2009 undirbúið endursamninga við Rúmfatalagerinn á leiðréttum kjörum, þar sem markmiðið hafi verið að semja í evrum. Í tilefni af tilvísun Samkeppniseftirlitsins til tölvupósts (S)forstö-innfl1 í september 2009, þar sem hann beindi þeim fyrirmælum til undirmanna sinna að skoða mögulega verðhækkun gagnvart

Rúmfatalagernum, vísa Samskip til fyrri sjónarmiða sinna þess efnis að Samkeppniseftirlitið láti hjá líða að telja upp viðskiptavinum úr sama tölvupósti (S)forstö-innfl1, þar sem hann bendi viðskiptastjórum á að meta þurfi verð til lækkunar. Samskip ítreka jafnframt að umræddar hækkanir hafi almennt byggst á samningsákvæðum og því fráleitt að halda því fram að einstakar hækkanir hafi stafað af ólögmætu samráði.

13957. Samkeppniseftirlitið bendir á að umfjöllun umrædds tölvupósts (S)forstö-innfl1 til viðskiptastjóra innflutnings varðaði fleiri viðskiptavinum en Rúmfatalagerinn. Þótt skoða hafi átt hver væri raunlækkun á samningsverði viðskiptavinanna Íslyft og Dan Inn og lækkun á samningsverði Bústólpa vegna nýs samnings fólu þessi tilvik í sér undantekningar. Auk þess voru umræddir viðskiptavinir ekki mikilvægir viðskiptavinir Samskipa og Eimskips í skilningi samráðsins og hefur umfjöllun um þá þess utan ekki þýðingu varðandi atvik er varða Rúmfatalagerinn.
13958. Þá er ekki rétt hjá Samskipum að virði samnings um sjóflutningsverð hjá Rúmfatalagernum, sem var í íslenskum krónum, hafi í evrum rýrnað sem samsvaraði falli íslensku krónunnar. Samningsverð í samningnum frá 2008 fyrir flutninga frá Evrópu var í íslenskum krónum sem var að fullu verðtryggt í samræmi við þróun vísitölu neysluverðs. Vísitala neysluverðs hækkaði um 20,2% frá gerð samningsins 2008 til febrúar 2010 þegar nýr samningur var gerður sem vann að hluta til á móti áhrifum af gengisveikingu krónunnar gagnvart evru á tímabilinu. Loks er ekki rétt að umfjöllun (S)forstö-innfl1 um verðhækkun til Rúmfatalagersins hafi byggst á samningsákvæðum enda er í tölvupóstinum m.a. fjallað um „*hvað við treystum okkur í að hækka samninginn á næsta ári*“ auk þess sem Samskip sögðu samningnum upp þann 9. nóvember 2009 með það að markmiði að fá „*endurskoðun á verðhluta samningsins*“ til lækkunar, sbr. tölvupóst (S)forstö-innfl1 til Rúmfatalagersins frá þeim degi.
13959. Samskip vísa til tilboðs Eimskips til Rúmfatalagersins 28. október 2009 í mgr. 117 í bréfi Samskipa, dags. 13. júní 2022. Halda Samskip því fram að um hafi verið að ræða tilboð í einn gám. Þá telja Samskip rétt að benda á að ætla megi að Eimskip hafi getað boðið hærra verð í flutninga frá Fredrikstad þar sem Samskip gátu ekki keppt við beina flutninga frá Noregi þar sem fyrirtækið hafði ekki viðkomu þar.
13960. Eins og fram kemur í umfjöllun Samkeppniseftirlitsins var um að ræða reglulega flutninga frá Noregi miðað við orðalag tölvupóstsins. Jafnvel þótt um hafi verið að ræða beiðni frá Rúmfatalagernum um flutning á einum gámi þá breytir það ekki mati eftirlitsins. Þarna var sannarlega tækifæri fyrir Eimskip til að leggja sig fram um að sýna áhuga á að sinna innflutningsþjónustu Eimskips frá Noregi og það samkeppnisforskot sem fyrirtækið gat boðið Rúmfatalagernum í samanburði við keppinautinn, Samskip. Í því sambandi má benda á að heildarverðið í tilboði Eimskips til Rúmfatalagersins var 140% hærra heldur en það verð sem Eimskip bauð Rúmfatalagernum í maí 2008, þ.e. áður en samráð Samskipa og Eimskips hófst í júní sama ár. Ekki er hægt að útskýra slíka hækkun aðeins með tilvísun til gengisfalls íslensku krónunnar eða hækkunar á vísitölu neysluverðs. Slíkar skýringar eiga sér heldur ekki stoð í samtímagögnum Eimskips við undirbúning tilboðsins til Rúmfatalagersins árið 2010. Af þessu er ljóst að Eimskip nýtti sér ekki hið ætlaða samkeppnisforskot í þessu tilviki heldur virti hina ólögmætu markaðsskiptingu.
13961. Í mgr. 966 í athugasemdum Samskipa við AII vísar fyrirtækið til umfjöllunar Samkeppniseftirlitsins um tölvupóstsamskipti (S)forstö-landfl og (S)forstö-innfl1 17. nóvember 2009 en um þau samskipti hefur áður verið fjallað og hafa Samskip áður sett fram athugasemdir vegna þeirra. Ítreka Samskip fyrri mótmæli við mat Samkeppniseftirlitsins á tölvupóstinum, sbr. t.d. mgr. 1449-1450 í athugasemdum við AI. Samskip byggja á því að í kjölfar þess að hafa aukið markaðshlutdeild sína á fyrstu mánuðum ársins 2009 hafi fyrirtækið haft áhyggjur af því að Eimskip myndi „*slá til baka*“. Áhersla hafi því verið lögð á að verja fenginn hlut og leita leiða til að auka frekar framlegð með verðhækkunum og kostnaðarlækkunum, auk þess að sækja viðskipti til minni viðskiptavina.

13962. Í umræddum tölvupóstsamskiptum er ljóst að **(S)forstö-innfl1** hafi gefið það skýrt til kynna að ekki ætti að sækjast eftir viðskiptum IKEA þar sem Samskip ætluðu að hækka verð gagnvart mikilvægum viðskiptavinum sínum, m.a. Rúmfatalagernum. Eru þessi samskipti, sbr. einnig skýringar Samskipa í athugasemdum sínum, einkar skýr birtingarmynd á framkvæmd hinnar ólögmætu markaðsskiptingar og markmið hennar m.a. um að hækka verð, enda sýnir tölvupósturinn með skýrum hætti þá röskun á samkeppni sem leiddi af samfelldu samráði fyrirtækjanna.
13963. Þá benda Samskip á að fyrirtækið hafi árið 2010 boðið 44-69% lægra verð fyrir sjófrakt til Rúmfatalagersins en Eimskip, sé tekið mið af umfjöllun Samkeppniseftirlitsins í kafla 14.23 í ákvörðun. Vísa Samskip m.a. til þess að í fundargerð innflutningsdeildar Eimskips 8. mars 2010 hafi komið fram að verð fyrirtækisins til Rúmfatalagersins hafi ekki verið samkeppnishæf. Að mati Samskipa sýni framangreint hversu mikið fyrirtækið lagði á sig til að halda viðskiptum Rúmfatalagersins og hversu lágt verðið hafi verið, sem almennt teljist merki um heilbrigða samkeppni. Að sögn Samskipa sé jafnframt ljóst að fyrirtækið hafi ekki náð fram markmiði sínu um að leiðrétta allan muninn vegna gengisbreytinga, sem þó hafi verið rík þörf á vegna þessa lága verðs að mati fyrirtækisins, sbr. mgr. 966 í athugasemdunum.
13964. Að mati Samskipa sýna samtímagögn að Eimskip hafi haft áhuga á að ná viðskiptum Rúmfatalagersins, sbr. mgr. 967 í athugasemdum Samskipa við AII.⁶⁵³⁴ Margir starfsmenn hafi komið að vinnu við tilboðsgerð, fundahöld o.fl. Ekkert í gögnum málsins bendi til annars en að Eimskip hafi lagt sig fram við að ná viðskiptunum að mati Samskipa. Að sögn Samskipa hafi verð fyrirtækisins til Rúmfatalagersins hins vegar verið mjög lágt og Eimskip hafi því einfaldlega orðið undir í samkeppni um þennan viðskiptavin.
13965. Þessar athugasemdir Samskipa eru ekki í samræmi við gögn málsins og er þeim hafnað.
13966. Það á sér enga stoð í gögnum málsins að Eimskip hafi lagt sig fram um að ná viðskiptum Rúmfatalagersins af Samskipum. Áætlanir innflutningsdeildar Eimskips fyrir árin 2009 og 2010 (**(E)forstö-innfl**) sýna að fyrirtækið ætlaði að virða hina samfelldu markaðsskiptingu við Samskip. Ekki átti að sækja á mikilvæga viðskiptavinum keppinautarins, þ. á m. Rúmfatalagerinn sem var þó með lausan samning og afar mikilvægur innflutningsaðili á þessum tíma. Fyrir liggur að lágvöruverðsverslanir með húsgögn fundu ekki eins mikið fyrir efnahagssamdrætti eins og t.a.m. bílannflutningur. Ætla má að Rúmfatalagerinn hafi því í lok árs 2009 og árið 2010 verið afar ákjósanlegur viðskiptavinur að sækjast eftir. Í því samhengi má einnig horfa til gagna málsins sem sýna að Eimskip var með vannýttu flutningsgetu á þessum tíma í innflutningi til landsins.
13967. Þvert á skýringar Samskipa í athugasemdunum um áhuga Eimskips á viðskiptum Rúmfatalagersins liggur fyrir að stjórnendur Eimskips, þ. á m. **(E)forstö-innfl**, áttu ekki frumkvæði að því að nálgast þennan stóra viðskiptavin Samskipa og það þrátt fyrir að hafa upplýsingar um að samningur fyrirtækisins væri laus. Var það undirmaður **(E)forstö-innfl**, **(E)viðskstj1**, sem átti frumkvæði að því að koma á samskiptum við Rúmfatalagerinn. Aðkoma stjórnenda að undirbúningi tilboðsins er þvert á móti til þess fallin að staðfesta að hlutaðeigendur hafi gætt að því að Eimskip (**(E)viðskstj1**) myndi ekki hverfa frá því að virða markaðsskiptinguna eins og ákveðið hafði verið í áætlunum fyrirtækisins fyrir árið 2009 og 2010, sbr. umfjöllun í kafla 14.10 og 14.32. Þá er rétt að geta þess að það geti ekki talist óeðlilegt að fundir eða samtöl hafi átt sér stað innan Eimskips um umrædd viðskipta enda ekki allir starfsmenn fyrirtækisins meðvitaðir um hið ólögmæta samráð.
13968. Áðurnefndar athugasemdir um að Samskip hafi boðið 44-69% lægra verð í sjófrakt Rúmfatalagersins í samanburði við Eimskip breyta hér engu, enda fólst í samráðinu að Eimskip myndi ekki ná yfir til sín

⁶⁵³⁴ Sjá einnig mgr. 116 í bréfi Samskipa, dags. 13.06.2022.

viðskiptum mikilvægra viðskiptavina Samskipa. Gögn málsins sýna þetta sömuleiðis, þ. á m. fráhrindandi tilboðsverð Eimskips til Rúmfatalagersins 28. október 2009. Samtímagögn Samskipa sýna að sama skapi engan ótta um að missa viðskiptin til Eimskips. Það var því ekki að furða að tilboð Eimskips til Rúmfatalagersins hafi ekki verið metið í samtímagögnum samkeppnishæft. Það var einmitt tilgangur þess.

13969. Skýringar Samskipa í athugasemdunum um að fyrirtækið hafi ekki náð öllum markmiðum sínum í hækkunum gagnvart Rúmfatalagernum, þ.e. að „leiðréttu“ allan muninn vegna gengisbreytinga íslensku krónunnar frá hrúni, hafa enga þýðingu í samráðsmáli sem þessu. Horft til gagna málsins er ljóst að samráðið við Eimskip var til þess fallið að gera Samskipum kleift að halda uppi verði gagnvart Rúmfatalagernum, óháð því í hvaða mynt er horft til.
13970. Atvik vegna Rúmfatalagersins árin 2009 og 2010 sýna þannig að samráðið gerði Samskipum kleift að halda uppi og hækka verð gagnvart viðskiptavininum, sbr. ummæli (S)forstö-innfl1 í tölvupósti til (S)forstj og (S)frkvstj-millilandasv eftir undirritun samnings við Rúmfatalagerinn: „Hækkunin skila ca. 20m kr. á ári“. Í ofanálög má benda á að auk hækkunar tókst Samskipum að breyta samningsverði Rúmfatalagersins í evrur (var áður í íslenskum krónum). Með því tókst Samskipum, auk hækkunar á verði, að færa áhættu af þróun gengis krónunnar gagnvart evru yfir á viðskiptavininn. Þegar gögnin eru öll virt heildstætt er ljóst að atvik vegna Rúmfatalagersins sýna að markaðsskipting Samskipa og Eimskips var virt á þessum tíma
13971. Þá er rétt að benda á að það heildarverð sem Eimskip bauð t.d. í flutning á 40 feta gámi fyrir Rúmfatalagerinn var 125% hærra í tilboði Eimskips árið 2010 en 2008, áður en samráð fyrirtækjanna hófst. Jafnframt var það verð sem Eimskip bauð Rúmfatalagernum í sjóflutning 48% hærra í evrum talið heldur en verðið sem Eimskip var tilbúið að bjóða Rúmfatalagernum í maí 2008.⁶⁵³⁵
13972. Athugasemdir Samskipa við AII, mgr. 965, breyta ekki mati Samkeppniseftirlitsins. Þar fjalla Samskip um skjal (E)forstö-innfl frá 28. október 2009 þar sem tilboðsverð Eimskips til Rúmfatalagersins frá maí 2008, sem var í íslenskum krónum, var umreiknað miðað við gengi evru. Í því sambandi skal hafa í huga að það tilboð sem Eimskip ((E)viðskstj1) sendi Rúmfatalagernum þennan dag var margfalt hærra en útreikningar í þessu skjali (E)forstö-innfl sýndu.
13973. Með vísan til framanritaðs bendir tilboð Eimskips í mars 2010 þannig, að mati Samkeppniseftirlitsins, ekki til þess að áhugi hafi verið á að ná viðskiptum Rúmfatalagersins. Þá ber að hafa í huga aðra hegðun fyrirtækisins gagnvart Rúmfatalagernum í maí 2008, áður en samráð Samskipa við Eimskip hófst. Þá var Eimskip tilbúið að bjóða Rúmfatalagernum betri kjör en IKEA var með hjá fyrirtækinu. Verður því breytt hegðun Eimskips á árinu 2010 ekki skýrð með öðrum hætti en að markaðsskipting fyrirtækisins við Samskip og vilji til að virða hana, hafi leitt til breyttrar hegðunar Eimskips.
13974. Samtímagögn vegna atvika sem tengjast Rúmfatalagernum eru í samræmi við sátt Eimskips, dags. 16. júní 2021, þar sem Eimskip viðurkennir að hafa átt í ólögum samráði við Samskip um m.a. skiptingu markaða eftir stærri viðskiptavinum.

⁶⁵³⁵ Miðað við að verðið sem Eimskip bauð í sjóflutning, á 40 feta gámi, á árinu 2008 var 396 evrur en verðið sem Eimskip bauð á árinu 2010 var 590 evrur. Hafa ber í huga að með hliðsjón af gögnum málsins má gera ráð fyrir að stærsti hluti innflutnings Rúmfatalagersins hafi verið með 40 feta gámum. Í skjali [...] sem unnið var í tengslum við samningsgerð Samskipa við Rúmfatalagerinn á árinu 2008 kemur fram að flutningur á 40 feta gámum sé 88,4% af heilgámaflutning en flutningur á 20 feta gámum 11,6%. Afritað tölvuskjal frá Samskipum. [...] Doc. ID. 0.7.33.12536.

26.24. Um upplýsingaskipti vegna Maersk

13975. Í mgr. 1614-1616 í athugasemdum Samskipa við AI er fjallað um atvik tengd Maersk á árinu 2010 og umfjöllun Samkeppniseftirlitsins um þau atvik og gögn tengd þeim.
13976. Að sögn Samskipa er ljóst af innanhúsgögnum Eimskips að starfsmaður fyrirtækisins var í sambandi við ónafngreindan starfsmann Samskipa og kannað hvort Samskip hefðu fengið gáma frá Maersk til sín aftur eða „re-leased“. Segir að í gegnum tíðina hafi stór hluti af íslenskum loðnuhrognum verið fluttur út til Japans. Í þeim tilvikum sé varan fyrst flutt til meginlands Evrópu með annað hvort Eimskip, Samskipum eða öðrum flutningsaðila, og svo áfram til Asíu með einhverjum af „stóru skipafélögunum“. Varan fari því alla leið frá Íslandi til Japans í gámum sem séu í eigu viðkomandi skipafélags.
13977. Að sögn Samskipa var Maersk alltaf stór þátttakandi í umræddum flutningum á loðnuhrognum. Samskiptin sem vísað sé til í ákvörðun eftirlitsins gefi til kynna að Maersk hafi reynt að knýja fram verulegar verðhækkanir á flutningum til Asíu og hafi í því sambandi hóttað að afhenda fyrirtækjunum ekki gáma til flutninganna nema gengið yrði að kröfum félagsins. Með vísan til þessa telja Samskip að Samkeppniseftirlitið misskilji umrædd samskipti Eimskips og Samskipa. Að mati Samskipa sé ekki um trúnaðarupplýsingar að ræða sem áhrif gætu haft á samkeppni fyrirtækjanna.
13978. Samskip hafna því ekki í athugasemdum sínum að starfsmaður fyrirtækisins hafi átt í beinum samskiptum við starfsmann Eimskips en byggja samkvæmt framansögðu á því að ekki hafi verið um trúnaðarupplýsingar að ræða.
13979. Framangreindum skýringum er hafnað. Í þessum samskiptum fékk Eimskip fullvissu um að Samskip hefðu fengið sömu skilaboð frá Maersk og vísbendingar um hver viðbrögð Samskipa yrðu við þeim. Í tölvupóstinum segir jafnframt að starfsmaður hafi fengið „alla söguna“ og af því má leiða að um sé að ræða upplýsingar um samskipti og viðskipti Samskipa við Maersk. Er enginn vafi á því að slíkt geti talist til viðkvæmra upplýsinga á samkeppnismarkaði. Engu skiptir í því sambandi þó svo Eimskip og Samskip hafi bæði verið viðskiptavinir Maersk og átt þar svipaðra hagsmuna að gæta. Það veiti þeim ekki heimild til að ræða saman um þá hagsmuni eða annað sem viðkomi viðskiptum þeirra við þriðja aðila. Þá er ljóst að þetta voru taldar það mikilvægar upplýsingar innan Eimskips að þeim var dreift til [\(E\)frkvstj-sala/bj](#) og fleiri framkvæmdastjóra hjá fyrirtækinu.⁶⁵³⁶ Með vísan til þess er það niðurstaða Samkeppniseftirlitsins að samskiptin hafi endurspeglad samfellt samráð Samskipa við Eimskip á þessum tíma.

26.25. Um tilboðsumleitan Nathan & Olsen árið 2010

13980. Í mgr. 969-984 í athugasemdum Samskipa við AII er fjallað um atvik tengd tilboði og viðskiptum við Nathan & Olsen (N&O) árin 2010-2011.
13981. Í mgr. 969 í athugasemdum við AII vísa Samskip til tölvupósts [\(S\)forstö-innfl1](#) til [\(S\)viðskstj1](#) dags. 20. nóvember 2009. Samskip ítreka að ýmsir þættir hafi haft áhrif þegar metið hafi verið hvort freista ætti þess að ná viðskiptavinum af Eimskip. Í tilviki Aðfanga hafi [\(S\)forstö-innfl1](#) metið það svo að hagsmunir Samskipa hafi frekar legið í því að reyna að ná fram „leiðréttingum“ á samningum stórra viðskiptavina sem voru í íslenskum krónum en að sækja ný viðskipti til fleiri stórra viðskiptavina á lágu verði.
13982. Fjallað er um sambærilegar athugasemdir Samskipa um „leiðréttingu“ á viðskiptavina sem voru með samninga í krónum, sbr. kafla 33.1.5. Þessi sjónarmið hafa ekki þýðingu í máli þessu. Undirstrika ber að með hinu samfellda samráði sem fyrirtækin komu upp eftir mitt ár 2008 höfðu fyrirtæki raskað

⁶⁵³⁶ Afritaður tölvupóstur frá Eimskip. [...] Doc. ID. 0.7.33.224984.

samkeppni. Gögn sem tengjast atvikum Aðfanga árið 2009 og 2010 endurspeglar hina ólögmætu markaðsskiptingu á þeim tíma. Jafnvel þótt fyrirtæki vilji hækka eða „leiðrétta“ verð viðskiptavina þá er það ekki sjálfgefið. Með hinni ólögmætu háttsemi sköpuðu fyrirtækin aðstæður þar sem þeim var gert kleift að hækka verð og auka tekjur án óvissu um viðbrögð síns helsta keppinautar. Er þetta skýr birtingarmynd hinnar ólögmætu markaðsskiptingar.

13983. Athugasemdir Samskipa um að fyrirtækið hafi ekki sótt á viðskipti Aðfanga sökum þess að fyrirtækið hafi ekki viljað fleiri stóra viðskiptavinum á lágu verði er ekki rökstudd frekar. Fá þær ekki breytt niðurstöðu Samkeppniseftirlitsins um brot Samskipa á 10. gr. samkeppnislaga og 53. gr. EES-samningsins. Vegna markaðsskiptingar við Eimskip sóttu Samskip ekki á viðskipti Aðfanga. Gerði þetta fyrirtækjunum kleift að halda uppi eða hækka verð. Með þessu komu Samskip í veg fyrir að samkeppni myndi leiða til þess að flutningaverð myndu „dropa“ sem hefði haft neikvæð áhrif á afkomu Samskipa.⁶⁵³⁷ Á sama tíma var flutningsgeta í flutningakerfum fyrirtækjanna vannýtt.⁶⁵³⁸ Ávinningur Samskipa af samráðinu við Eimskip gekk einmitt út á að vilja ekki bjóða Aðföng lág verð.
13984. Samskip hafna því að fyrirtækið hafi ekki haft áhyggjur af því að verðhækkunarir gætu skapað hættu á að viðskiptavinur þeirra gæti snúið sér til Eimskips, sbr. mgr. 970 í athugasemdum Samskipa við AII. Eðli máls samkvæmt hafi Samskip aldrei fullkomna vissu um viðbrögð viðskiptavina eða keppinauta. Í tilviki N&O hafi fulltrúi fyrirtækisins verið boðaður á fund til að ræða hækkunarirnar. Þær hafi verið bráðnauðsynlegar vegna gengis- og verðlagsþróunar og herra olíuverðs í kjölfar efnahagshrunsins. Um hafi verið að ræða eðlilegar og lögmætar áherslur í starfsemi fyrirtækisins.
13985. Staðhæfingar Samskipa um að stjórnendur fyrirtækisins hafi haft áhyggjur af verðhækkunum fá ekki stuðning í samtímagögnum, sbr. einnig sátt Eimskips frá 16. Júní 2021, þar sem viðurkennt er alvarlegt samráð við Samskip sem m.a. fólst í markaðsskiptingu á stórum viðskiptavinum. Þvert á móti benda gögnin til þess að stjórnendurnir hafi ekki haft áhyggjur af mögulegri samkeppni Eimskips um N&O í janúar 2010. Þótt ytri aðstæður gefi fyrirtækjum á samkeppnismarkaði tilefni til að hækka verð er ekki þar með sagt að þau geti farið fram með verðhækkunarir á samkeppnismarkaði. Þegar virk samkeppni ríkir og flutningsgeta í kerfum ekki fullnýtt er erfiðara en ella fyrir fyrirtæki að velja kostnaðarhækkunum út í verðlagið. Hafa ber í huga að óvissa um viðbrögð keppinauta á markaði og þar að lútandi áhætta er tengist m.a. verðbreytingum (e. risks of uncertainty) er afar mikilvæg virkri samkeppni. Sjálfstæði keppinauta og þessi æskilega óvissa fyrirtækja eru grunnstoðir virkrar samkeppni. Samtímagögn, þ. á m. framangreind gögn, sýna að með samfelldu samráði Samskipa og Eimskips var grafið undan þessum grunnstoðum. Þegar fyrirtæki starfar á samkeppnismarkaði og framlegð þess minnkar vegna ytri aðstæðna sjá keppinautar þess sér iðulega leik á borði með því að halda verðum sínum óbreyttum og auka þess í stað markaðshlutdeild sína. Á þann hátt getur keppinauturinn aukið tekjur sínar og þannig komið í veg fyrir að hagnaður af starfsemi þess dragist saman eða stuðlað að því hann eykst. Tilvísanir Samskipa til ytri aðstæðna, svo sem gengis- og verðlagsþróunar, verður að meta með hliðsjón af samtímagögnum sem staðfesta að stjórnendur fyrirtækjanna hikuðu ekki við verðhækkunarir, í sumum tilvikum þrátt fyrir aðvörunarorð undirmanna sinna. Í stað þess að ræða í sínum ranni um möguleikann á því að verðhækkunarir myndu leiða til tapaðra viðskipta ræddu stjórnendur Samskipa til dæmis um að rugla ekki bátnum vegna þess að Eimskip hygðist hækka verð. Að því er snerti viðskiptin við N&O þá er sérstaklega til þess að líta að samningur Samskipa við N&O frá febrúar 2009 var varinn gegn gengis- og verðlagsbreytingum. Farmgjöld frá Norður-Ameríku voru í dollurum (USD) og farmgjöld frá Evrópu, uppskipun og heimakstur fylgdu breytingu á vísitölu neysluverðs. Staðhæfingar Samskips um að verðhækkunarirnar hafi verið nauðsynlegar vegna gengis- og verðlagsþróunar eru þess vegna úr lausu lofti gripnar. Þá er rétt að áréttta að Samskip voru varin gegn þróun á verði olíu með innheimtu á svokölluðu

⁶⁵³⁷ Sbr. ummæli [...] á fundi með lykilstjórnendum Samskipa hf. 4.11.2008.

⁶⁵³⁸ Vísast t.d. til „SWOT“ greiningar í glærukynningu [...] frá 9. febrúar 2010, sem hann fór yfir á fundi stjórnar Samskipa Holding, þar sem veikleiki var talinn felast m.a. í „Surplus capacity inn shipping, trucking [...]“.

BAF gjaldi af viðskiptavinum. Þá er rangt að olúverð hafi eingöngu hækkað í kjölfar efnahagshrunsins. Það lækkaði einnig. Sömuleiðis víkja Samskip ekkert að því að á árinu 2010 voru kostnaðarlækkanir verulegar hjá fyrirtækinu, m.a. vegna lækkunar á skipaleigu.

13986. Samskip mótmæla því að verðhækkningar fyrirtækisins gagnvart N&O hafi verið afturvirkar, sbr. mgr. 971-972 í athugasemdum fyrirtækisins við AII. Endurskoðunarákvæði hafi verið í samningnum frá og með 1. janúar 2010 varðandi olúverðshækkningar. Umræddar verðhækkningar hafi tekið gildi samkvæmt því frá þeim degi. Þrátt fyrir að fundur Samskipa með N&O hafi verið haldinn í lok janúar 2010 hafi umræddar verðhækkningar ekki verið afturvirkar af þeirri ástæðu.
13987. Vegna þessa skal tekið fram að í því samningsákvæði sem Samskip vísa til kemur fram að þann 1. janúar 2010 myndu samningsaðilar hittast og ræða endurskoðun á umræddu flutningsverði. Átti að fara yfir tiltekin atriði sem gætu leitt til lækkunar eða hækkunar á því. Þar segir hins vegar ekkert um það hvaða dag lækkun eða hækkun ætti að taka gildi. Ekki verði því annað séð en um hafi verið að ræða afturvirka hækkun. Samkeppniseftirlitið getur því ekki fallist á sjónarmið Samskipa. Hvað sem líður afturvirkni á hækkuninni þá eru öll framangreind samtímagögn af sama meiði. Hin ólögmeta markaðsskipting Samskipa og Eimskip skapaði skilyrði fyrir fyrirtækin til að halda upp eða hækka verð án ótta um samkeppnisleg viðbrögð hvors annars. Umrædd atvik vegna N&O eru í samræmi við framangreint.
13988. Samskip byggja á því að innanhúsgögn Eimskips sýni að fyrirtækið hafi undirbúið sókn í N&O, mikilvægan viðskiptavin Samskipa og það sé merki um þá samkeppni sem hafi ríkt á markaðnum, sbr. mgr. 973 í athugasemdum Samskipa við AII. Umrædd gögn sýni einnig að verð N&O hjá Samskipum hafi verið mjög lágt.
13989. Samtímagögn sýna að Eimskip hafi tekið ákvörðun um að reyna ekki að ná N&O í viðskipti enda hefur fyrirtækið viðurkennt að hafa átt í ólögmetu samráði við Samskip sem m.a. fólst í skiptingu á mörkuðum eftir stærri viðskiptavinum. Er slíkt ekki til vitnis um samkeppni á markaði, sérstaklega þegar litið er til þess að Eimskip lét jafnframt aðra viðskiptavini Samskipa í friði þrátt fyrir að vera með vannýttu flutningsgetu. Er það jafnframt í samræmi við önnur samtímagögn sem rakin eru í ákvörðun, t.a.m. rekstraráætlun Samskipa sem var á þessum tíma í vinnslu. Þar kemur skýrt fram að gert væri ráð fyrir að bæði Eimskip og Samskip myndu „*hald[a] að sér höndum og legg[ja] áherslu á að hækka verð*“ og að reynt yrði að ná fram hækkunum á N&O. Athygli vekur þessi vissa Samskipa um stefnu og mögulega háttsemi Eimskips. Á sama tíma er jafnframt bókað í fundargerð stjórnar Samskipa að rólegt sé yfir markaði. Í þessum gögnum Samskipa koma ekki fram neinar áhyggjur af því að Eimskip muni með samkeppni reyna að ná til sín viðskiptum N&O.
13990. Samskip mótmæla því að Samkeppniseftirlitið vísi til rekstraráætlana fyrirtækisins sem vísbendingar eða sönnunar á samráði, sbr. mgr. 975 í athugasemdum Samskipa við AII. Samskip hafi sett sér sjálfstæð markmið, án samráðs við keppinauta sína. Þó svo þau markmið séu ekki í samræmi við „*fullkominn samkeppnismarkað*“, að mati Samkeppniseftirlitsins, sé ekki hægt að saka Samskip um samráð. Samskipum sé heimilt að setja markmið um hækkun á samningum gagnvart viðskiptavinum sem greiddu mjög lágt verð. Af því leiði hins vegar ekki að sjálfgefið sé að það takist. Verðlags- og gengisþróun hafi hins vegar gert það að verkum að þurft hafi að ná fram breytingum á samningum við nokkra af stærstu viðskiptavinunum Samskipa og þess vegna hafi verið stefnt að því. Þá hafna Samskip því að það sé eitthvað athugavert við það að gert hafi verið ráð fyrir því í rekstraráætlun fyrirtækisins að halda viðskiptum N&O, sbr. mgr. 983 í athugasemdunum. Segir að fyrirtækið hljóti að stefna að því að halda viðskiptum þar til annað komi í ljós. Ekkert hafi legið fyrir um það að það tækist.
13991. Hér að framan hefur verið fjallað um áherslur Samskipa við gerð rekstraráætlunar innflutningsdeildar fyrir árið 2011. Ljóst er að Samskip gerðu ekki ráð fyrir að fyrirtækið myndi missa stóran viðskiptavin á árinu 2011 þrátt fyrir að samhliða væri gert ráð fyrir verðhækkunum. Til samanburðar má horfa til sömu

gagna (rekstraráætlan) eftir að draga fór úr samráði fyrirtækjanna. Í rekstraráætlun Samskipa fyrir árið 2013 var samkeppni sögð að aukast. Þá var gert ráð fyrir endurnýjun samninga en á lægri einingaverðum, sbr. kafla 14.48.

13992. Samkeppniseftirlitið áréttar að líta beri á gögn málsins heildstætt. Eins og fram hefur komið var það meðvituð ákvörðun Samskipa í lok árs 2009 að gera ekki tilraun til að ná Aðföngum í viðskipti en einbeita sér þess í stað að hækkun gagnvart N&O um komandi áramót. Gekk það eftir. Í áætlanagerð innflutningsdeildar Samskipa fyrir árið 2011 var gert ráð fyrir að Samskip myndi halda öllum núverandi viðskiptavinum og áhersla lögð á að hækka einingarverð í þeim samningum sem myndu opnast á árinu, þ.e. m.a. hjá N&O og Húsasmiðjunni. Einnig kemur fram að megin áhersla yrði lögð á að skoða betur smærri aðila á markaðnum sem væru hjá samkeppnisáðilanum.
13993. Áætlanagerð fyrir komandi rekstrarár var stefnumarkandi vegvísir um m.a. markaðsaðgerðir og markmið um veitta þjónustu og/eða vöruframleiðslu. Fyrirnefndar áherslur (forsendur) Samskipa í áætlanagerðinni eru ekki til marks um að fyrirtækið hafi látið af hinu ólögmeða samráði við Eimskip. Ein af megin áherslum fyrirtækisins var að „skoða betur smærri“ aðila hjá keppinautum en greinilega átti að láta stærra viðskiptavini hans í friði. Þessi skýra framsetning Samskipa um markaðsaðgerðir, t.d. að hækka verð, sýnir ekki óvissu um viðbrögð og aðgerðir Eimskips, helsta keppinautarins. Sama segir um aðgerðarleysi gagnvart stórum viðskiptavinum Eimskips. Er þetta ein birtingamyndin af samráði Samskipa við Eimskip.
13994. Í mgr. 976 í athugasemdum Samskipa við AII er vísað til fyrri athugasemda fyrirtækisins um umfjöllun Samkeppniseftirlitsins um fundi vegna endurnýjunar Norður-Ameríkusamningsins. Segir að samningaviðræður hafi verið þungar og gengið hægt vegna ágreinings um flutningsgjöld. Málefni viðskiptavina hafi aldrei verið rædd.
13995. Eins og rökstutt er í kafla 11 hafði „Nýtt upphaf“ verkefnið það að markmiði að raska samkeppni í skilningi 10. gr. samkeppnislaga. Samstarf Samskipa og Eimskips í Norður-Ameríku flutningum og gámasamstarfið var hluti af „Nýtt upphaf“ verkefninu. Öll samskipti fyrirtækjanna þar sem unnið var eða rætt um „Nýtt upphaf“ verkefnið fóru því gegn 10. gr. samkeppnislaga. Þá vísar Samkeppniseftirlitið til ítarlegrar umfjöllunar um mikilvægi þess að varpað sé ljósi á ítrekuð samskipti stjórnenda Samskipa og Eimskips á rannsóknartímabilinu, sbr. kafla 13.
13996. Í mgr. 978 í athugasemdunum setja Samskip fram athugasemd við það að Samkeppniseftirlitið telji það grunsamlegt að í fundargerð fyrirtækisins sé ekki að finna tilvísun til þess að stjórnarmenn hafi áhyggjur af því að fyrirtækið missi stór viðskipti til Eimskips. Að mati Samskipa hefur þetta ekkert sönnunargildi og að engin ástæða sé til að gera það tortryggilegt að því sé lýst að það sé „rólegt“ yfir markaðnum. Aðstæður á markaði séu misjafnar frá einum tíma til annars.
13997. Af þessu tilefni skal tekið fram að fundargerðin styður það sem fram kemur í öðrum samtímagögnum, þ.e. að rólegt hafi verið yfir markaðnum á þessum tíma enda mótmæla Samskip því ekki að svo hafi verið. Endurspeglast þetta í áherslum Samskipa í áætlanagerð fyrir árið 2011. Niðurstaða Samkeppniseftirlitsins fær jafnframt stoð í sátt Eimskips við eftirlitið, dags. 16. júní 2021, þar sem fyrirtækið viðurkennir ólögmeæt samráð við Samskip í formi takmörkunar á flutningsgetu og skiptingu markaða eftir stærra viðskiptavinum.
13998. Í mgr. 977 í athugasemdum við AII segja Samskip á að málefni N&O hafi sýnilega fengið talsverða athygli innan Eimskips þar sem sjá mætti að (E)forstj hafi ásamt (E)frkvstj-sala/þj átt fund með fyrirtækinu. Að mati Samskipa sýni samtímagögn sem rakin eru í kafla 14.25.2 áhuga innan Eimskips á viðskiptum við N&O og að fyrirtækið hefði talið litlar líkur á að ná til sín viðskiptunum vegna lágs verðs. Hafi Eimskip ekki gert N&O tilboð væri líklegasta skýringin á því, að mati Samskipa, sú að fyrirtækið

hefði ekki séð sér hag í að bjóða svo lágt verð í flutningana, sbr. mgr. 979 og 982 í athugasemdum Samskipa við AII.

13999. Ekki er fallist á þessar athugasemdir Samskipa. Eins og rakið er ítarlega í kafla 14.25 sýna samtímagögn Eimskips að fyrirtækið skoðaði í fyrstu viðskipti N&O en það breytir ekki þeirri niðurstöðu að Eimskip ákvað að virða hina ólögsmætu markaðsskiptingu við Samskip. Engin gögn benda til þess að Eimskip hafi svo mikið sem ígrundað mögulegt verðtilboð til N&O. Að sama skapi eru engin merki í samtímagögnum um að Samskipum hafi staðið ógn af samkeppni frá Eimskip.
14000. Í mgr. 980 í athugasendum Samskip við AII vísar fyrirtækið til samskipta (S)forstö-innfl1 og (S)frkvstj-millilandasv um N&O í janúar 2011. Telja Samskip samskiptin sýna að fyrirtækið hafi þurft að lækka verðtilboð sitt til N&O. Samskip hefðu því ekki náð fram þeim verðhækkunum sem upphaflega hefði verið sóst eftir heldur hafi verið gefið eftir af ótta við að missa ella viðskiptin til Eimskips.
14001. Þessar athugasemdir Samskipa eru ekki í samræmi við samtímagögn og er sjónarmiðunum því hafnað. Fyrir liggur að Samskip hækkuðu verð gagnvart N&O í nýjum samningi árið 2010 um 23-28%, sbr. nánari umfjöllun í kafla 14.25. Þar eru líka rakin samtímagögn sem sýna hvernig Samskip unnu að verðhækkuninni án ótta um samkeppni frá Eimskip, sbr. einnig sátt við Eimskip dags. 16. júní 2021 þar sem fyrirtækið viðurkennir alvarlegt samráð við Eimskip, sem fólst m.a. í skiptingu markaða eftir stórum viðskiptavinum. Það var ekki samkeppni frá Eimskip sem leiddi til að Samskip lækkaði fyrstu tillögur um verðhækkunar gagnvart N&O, heldur viðbrögð viðskiptavinarins.

26.26. Um tilboðsumleitan ÍSAM á árinu 2010

14002. Í máli þessu byggja Samskip á því að samningur fyrirtækisins við ÍSAM hafi verið svokallaður „krónusamningur“, sbr. umfjöllun í mgr. 46 – 54 í athugasemdum fyrirtækisins við AI og mgr. 985 – 1002 í athugasemdum við AII. Vegna falls íslensku krónunnar haustið 2008 hafi verð samkvæmt samningnum því lækkað í evrum talið. Samskip hafi því þurft að „leiðrétta“ verðið gagnvart m.a. ÍSAM til þess að flutningsverð myndi „svo gott sem“ halda „gildi sínu í evrum“, sbr. mgr. 48 í athugasemdunum sbr. einnig t.d. mgr. 77 í bréfi Samskipa dags. 31. ágúst 2020. Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á að framangreindar athugasemdir Samskipa um „krónusamninga“ (þ. á m. vegna ÍSAM) hrófli við þeirri niðurstöðu um atvik tengd tilboðsumleitan ÍSAM árið 2010 í kafla 14.26. Þar segir að umrædd atvik endurspegli markaðsskiptingu Samskipa og Eimskips og að hún hafi verið virt í tilfelli ÍSAM sem gerði fyrirtækjunum kleift að halda uppi eða hækka verð. Ítarlega er fjallað um umrædd sjónarmið Samskipa sem tengjast 18 krónusamningum (þ. á m. ÍSAM) og gengisfalli íslensku krónunnar í kafla 33.1.5.
14003. Hvað varðar tilvísun Samkeppniseftirlitsins til rekstraráætlunar Samskipa fyrir árið 2010 þar sem gert var ráð fyrir að fyrirtækið héldi viðskiptunum við ÍSAM kveðast Samskip að jafnaði hafa gert ráð fyrir að fyrirtækinu myndi takast að halda í viðskiptavinum, nema eitthvað lægi fyrir sem benti sérstaklega til annars, sbr. mgr. 986 í athugasemdum Samskipa við AII.
14004. Af þessu tilefni er rétt að áréttu að ein af grunnforsendum hvers framleiðslu- eða þjónustufyrirtækis við gerð rekstraráætlana er magn framleiðslu eða þjónustu sem fyrirtækið áætla að framleiða eða veita á viðkomandi rekstrarári. Hér viðurkenna Samskip að það hafi verið farsælt að gera ekki ráð fyrir því að missa viðskiptavinum og að ætla sér ekki að reyna að ná viðskiptum frá keppinautum til þess að auka hagsæld sína. Með öðrum orðum að keppa ekki á markaðnum, hafa vissu um að Eimskip myndi ekki sækja á mikilvæga viðskiptavinum Samskipa og gera ráð fyrir að hækka verð. Rekstraráætlanir eru almennt gerðar til þess að móta hegðun á markaði og setja rekstrarleg markmið fyrir viðkomandi rekstrarár. Vönduð og vel gerð rekstraráætlun er mikilvæg og virk leiðsögn fyrir stjórnendur til að ná settum markmiðum í rekstri. Þessi grunnforsenda og vísu Samskipa um að ætla ekki að sækja aukin viðskipti og um leið vísu um að halda núverandi viðskiptavinum á hærra verði er í samræmi við samfellt samráð

Samskipa og Eimskips um ólögmæta markaðsskiptingu á mikilvægum viðskiptavinum. Stafaði sú vissa og fyrirhugað aðgerðaleyfi í markaðsstarfi af samráði við helsta keppinautinn.

14005. Varðandi áætlunargerð og hvort rétt sé að gera ráð fyrir hreyfingu stærri viðskiptavina milli flutningafyrirtækja er athygli vakin á því að samtímagögn fyrirtækjanna fyrir og eftir meginrannsóknartímabilið, þ.e. þegar virk samkeppni ríkti, sýna að svo geti verið. Þegar gengið er út frá því að fyrirtæki haldi öllum núverandi viðskiptavinum þrátt fyrir verðhækkningar og lagt upp með að fyrirtækið sæki ekki ný viðskipti gefur það til kynna að samkeppni sé ekki virk og að önnur sjónarmið ráði för. Varðandi þá röksemd að Samskip hafi „að jafnaði“ gert ráð fyrir því í áætlunum að fyrirtækinu tækist að halda viðskiptavinum sínum þá er rétt að benda á að Samskip fullyrða á öðrum stað í athugasemdum sínum að fyrirtækið hafi „ávallt“ lagt þá forsendu til grundvallar.⁶⁵³⁹ Er því ósamræmi í skýringum fyrirtækisins. Jafnframt er ljóst að þegar fyrirtækin drógu úr samráðinu og samkeppnin fór vaxandi á ný gerðu Samskip ráð fyrir því í rekstraráætlun að fyrirtækið myndi missa viðskiptavin sem það nefndi „Lúser ehf.“ og að verð gæti lækkað, sbr. umfjöllun í kafla 14.48.
14006. Í mgr. 987 í athugasemdum Samskipa við AII er fullyrt að það sé rangt að fyrirtækið hafi engan áhuga sýnt á að ná Innnes í viðskipti, sbr. kafla 14.26. Vísa Samskip til áður framkominna athugasemda fyrirtækisins þar sem á því er byggt að Samskip hafi átt í töluverðum samskiptum við Innnes. Samskip hafi vitað að samningur Innnes við Eimskip væri í íslenskum krónum og að ljóst væri að til að ná í þau viðskipti þyrfti að bjóða lægsta verð á markaði í íslenskum krónum og mjög vafasamt að það væri rekstrarlega hagkvæmt fyrir Samskip. Ekki er fallist á athugasemdir Samskipa og vísast til umfjöllunar Samkeppniseftirlitsins um athugasemdirnar í kafla 14.6 og 26.35.
14007. Í mgr. 988-989 í athugasemdum Samskipa við AII er vísað til umfjöllunar Samkeppniseftirlitsins um að (S)forstj hafi tilkynnt í tölvupósti 4. febrúar 2010 til annarra stjórnenda Samskipa að ÍSAM væri reiðubúið að halda sig í viðskiptum við Samskip ef hagræði yrði skapað og að (S)forstj hafi lýst því yfir að hækka þyrfti innflutning samt sem áður. Mótmæla Samskip þeirri ályktun Samkeppniseftirlitsins að þetta sýni fram á markaðsskiptingu við Eimskip og engan ótta fyrirtækisins um að missa mikilvægan viðskiptavin. Að sögn Samskipa er það alþekkt að þeir viðskiptavinir sem eru í góðu sambandi og samskiptum við stjórnendur þjónustufyrirtækis eru líklegri til að vilja viðhalda slíku viðskiptasambandi, sem hefði verið raunin hjá ÍSAM. Vegna þessa hafi framkvæmdastjóri ÍSAM tekið þá ákvörðun að leitast við að ná samkomulagi við Samskip án þess að fara í formlegt útboð, eins og sjá megi af tölvupósti (S)forstj. Að mati Samskipa beri umræddur tölvupóstur öll merki eðlilegra samskipta á samkeppnismarkaði. Þar reki (S)forstj samskipti við mikilvægan viðskiptavin og kalli til aðra lykilstjórnendur til að vinna að endursamningum við viðskiptavininn og meta hvernig unnt væri að koma til móts við þarfir hans.
14008. Ekki er unnt að fallast á þessar skýringar Samskipa. Af gögnum málsins er ljóst að ÍSAM sá ástæðu til að leita að eigin frumkvæði til Eimskips í byrjun febrúar 2010 eins og nánar er rakið í kafla 14.26.1 í ákvörðun, sbr. fund (E)forstj og (E)frkvstj-sala/þj með ÍSAM/Mekka á þeim tíma. Verður ekki annað séð af umræddu fundarboði en að fullur vilji hafi verið hjá ÍSAM að ganga til viðræðna við Eimskip um viðskiptin. Þær skýringar Samskipa að ÍSAM hafi viljað viðhalda góðu viðskiptasambandi sínu við Samskip og því ekki haft áhuga á að leita annað eiga ekki við rök að styðjast. Samtímagögn sýna að viðbrögð Eimskips við umleitun ÍSAM voru dræm. Er það í samræmi við önnur samtímagögn sem sýna að Eimskip ætlaði sér að virða markaðsskiptingu við Samskip um mikilvæga viðskiptavini. Er því ekki að undra að ÍSAM hafi ekki farið í formlegt útboð.

⁶⁵³⁹ Sjá mgr. 1172 í athugasemdum Samskipa við AII.

14009. Í mgr. 990 í athugasemdum við AII vísa Samskip til samskipti innan Eimskips vegna ÍSAM og Mekka frá febrúar og mars 2010 sem rakin eru í kafla 14.26.1. Telja Samskip að af gögnunum verði ekkert annað ráðið en að Eimskip hafi sýnt viðskiptunum mikinn áhuga.
14010. Þá telja Samskip að umrædd gögn sýni glögg að [\(E\)frkvstj-sala/þj](#) hafði sjálfur talið að um „góð verð væri að ræða“. Að mati Samskipa var ástæðan fyrir því að [\(E\)frkvstj-sala/þj](#) lýsti því að Mekka hafði verið „í sjokki“ einfaldlega sú að ÍSAM og Mekka hafði verið með samning við Samskip í íslenskum krónum en verðið hafi af þeim sökum verið orðið mjög lágt. Það hafi verið ástæða þess að Samskip hafi talið nauðsynlegt að ná fram breytingum á samningnum. Jafnframt hafi Samskip metið það svo að svigrúm hafi verið til slíkra breytinga án þess að hætta væri á að Eimskip myndi bjóða betur. Að mati Samskipa eru umrædd samskipti innan Eimskips til marks um þetta.
14011. Þá vísa Samskip til þeirra viðbragða [\(E\)frkvstj-sala/þj](#) í upphafi mars 2010 að bjóðast til þess að fella niður gjöld til Mekka. Jafnframt telja Samskip að sjá megi að [\(E\)frkvstj-sala/þj](#) hafi fylgt málinu ítrekað eftir og ekki útilokað að lækka verð enn frekar. Að mati Samskipa er fullkomlega ljóst að [\(E\)frkvstj-sala/þj](#) hafi reynt að ná viðskiptunum.
14012. Samtímagögn sýna að Samskip töldu „svigrúm“ til að hækka verð ÍSAM án þess að hætta væri á að Eimskip myndi bjóða betur. Var það á grundvelli hins ólögmeta samráðs sem fyrirtækið gat gengið fram með þessum hætti gagnvart viðskiptavininum. ÍSAM leitaði einnig til Eimskips en vegna hinnar ólögmetu markaðsskiptingar var það án árangurs. Eimskip sótti ekki á þau viðskipti. Eimskip setti fram tilboð til Mekka sem var dótturfélag ÍSAM og mun minni flutningsaðili. Ljóst er af umræddum samskiptum Eimskips og Mekka að viðskiptavinurinn var ekki sáttur við tilboð fyrirtækisins (næst yrði Eimskip „virkilega“ að „bretta upp ermar til að ná okkur yfir til ykkar“, sbr. tölvupóst Mekka til [\(E\)frkvstj-sala/þj](#) 28. maí 2010) og Samskip hélt viðskiptunum og hækkaði verð.
14013. Ljóst er að verð einhverra viðskiptavina Eimskips var í íslenskum krónum, t.d. verð Innnes vegna innflutnings frá Evrópu, en það hefur einmitt verið röksemd Samskipa í athugasemdum fyrirtækisins að vegna þess að Innnes hafi verið með svo lágt verð í íslenskum krónum hjá Eimskip hafi Samskip ekki haft möguleika á að ná viðskiptum þess fyrirtækis.
14014. Þá má benda á að á öðrum stað í athugasemdum Samskipa heldur fyrirtækið því fram að stjórnendur Samskipa hafi verið „óttaslegnir“ um að Eimskip myndi keyra niður verð gagnvart ÍSAM ef Samskip næðu viðskiptum Innnes.⁶⁵⁴⁰ Þessi athugasemd Samskipa um ótta um að sækja á Innnes fer illa saman við athugasemd fyrirtækisins í mgr. 991 og áfram við AII, sbr. umfjöllun hér á eftir. Þar fjallar fyrirtækið um að hafa boðið Innnes mjög góð verð. Hvað sem þessu ósamræmi líður þá er það niðurstaða Samkeppniseftirlitsins að sá ótti sem Samskip vísa til hafi verið ótti við að fara gegn markaðsskiptingunni og valda því að virk samkeppni gæti sprottið upp að nýju við Eimskip, sem myndi setja áform um áframhaldandi góða afkomu fyrirtækisins í uppnám. Hafa ber í huga að samtímagögn sýna að stjórnarformaður Samskipa á Íslandi og stjórnarmaður Samskipa Holding, [\(S\)stjform-S](#), mat það svo að samkeppni og verðlækkun af hennar völdum gæti haft verulegar neikvæðar afleiðingar á afkomu fyrirtækisins, sbr. ummæli hans á fundi með lykilstjórnendum 4. nóvember 2009. Með hinni ólögmetu markaðsskiptingu við Eimskip var að stuðlað að „friðl“ sem átti að koma í veg fyrir að flutningsverð myndu lækka á markaðnum. Háttsemi fyrirtækjanna hafði raskað óvissu og sjálfstæði þeirra.
14015. Fram kemur í mgr. 991 í athugasemdum Samskipa við AII að fullyrðingar um að [\(S\)forstö-innfl1](#) hafi, í tölvupósti sínum 5. mars 2010, „varað“ samstarfsmenn sína við að Innnes myndi hafa samband séu ekki

⁶⁵⁴⁰ Sjá mgr. 1205 í athugasemdum Samskipa við AII.

í samræmi við raunveruleg atvik. Samskip hafi boðið Innnes mjög gott verð í samningaviðræðunum, lægra verð en sumir af þáverandi viðskiptavinum fyrirtækisins nutu.

14016. Telja Samskip að sjá megi af gögnum að það verð sem Innnes hafi notið hjá Eimskip hafi verið langtum lægra en verð sem Samskip buðu sambærilegum viðskiptavinum. Því hafi Samskip ekki getað náð Innnes í viðskipti. Vísa Samskip til þess að Innnes hafi óskað eftir að fá 55 þúsund kr. í flutningsverð á 40 feta gámi hjá Eimskip. Að sögn Samskipa hafði fyrirtækið enga möguleika á að elta það verð. Þá áréttu Samskip að upplýsingar um samskipti Innnes við Eimskip hafi borist frá Innnes í samningaviðræðum fyrirtækisins við **(S)forstö-innfl1**.
14017. Í mgr. 992 í athugasemdum Samskipa við AII telur fyrirtækið fráleitt að halda því fram að **(S)viðskstj1** hafi lagt til að bíða með að gefa Innnes lokasvar til þess að virða friðinn við Eimskip, sbr. umfjöllun um tölvupóst **(S)viðskstj1** til **(S)forstö-innfl1** (afrit til **(S)frkvstj-N-Am**) 30. mars 2010 í ákvörðun. Vísa Samskip til fyrri athugasemda fyrirtækisins þar sem gerð er grein fyrir því að áhersla Samskipa hefði verið að tryggja viðskipti við ÍSAM áður en gengið væri að samningaborðinu með Innnes. Það hafi verið gert. Fullyrða Samskip að fyrirtækið hafi boðið Innnes mjög gott verð í þeim samningaviðræðum samanborið við aðra viðskiptavini. Þá benda Samskip á að hagsmunir fyrirtækisins af viðskiptum ÍSAM hafi verið miklu meiri en þeir takmörkuðu flutningar sem Innnes vildi fá verðtilboð í.
14018. Þrátt fyrir að Samskip haldi því fram að ályktunin sé ekki í samræmi við raunveruleg atvik gerir fyrirtækið enga tilraun til að útskýra nánar umræddan tölvupóst **(S)forstö-innfl1**. Þannig hafa Samskip ekki útskýrt af hverju **(S)forstö-innfl1** taldi „gott mál“ að vinna að hækkunum gagnvart ÍSAM á sama tíma og hann taldi að Eimskip væri að hækka á Innnes og það fyrirtæki myndi því snúa sér til Samskipa til að ræða samningamál. Samkeppniseftirlitið telur einnig rétt að rifja upp að Samskip halda því fram annars staðar í athugasemdum sínum að stjórnendur Samskipa hafi verið „óttaslegnir“ við að gefa Innnes gott tilboð á árinu 2010 því þá gæti Eimskip keyrt niður verð gagnvart ÍSAM. Með öðrum orðum hefði það spillt fyrir áformum Samskipa um að hækka verð gagnvart ÍSAM.
14019. Í ljósi framangreinds og með hliðsjón af gögnum málsins er það mat Samkeppniseftirlitsins að **(S)forstö-innfl1** hafi látið **(S)frkvstj-millilandasv** og **(S)forstj** vita af mögulegum áhuga Innnes á að fá tilboð frá Samskipum og um leið að vara þá við að ekki mætti rugga bátnum gagnvart Eimskip og skynsamlegt væri að nýta þetta tækifæri frekar til að hækka verð gagnvart ÍSAM. Þá leggja Samskip hvorki fram gögn til stuðnings þeirri fullyrðingu að fyrirtækið hafi boðið Innnes „mjög góð verð“. Hvað sem þessu líður er ljóst af gögnum málsins að markaðsskipting við Eimskip var virt í tilviki Innnes sem gerði Eimskip kleift að halda viðskiptunum allt meginrannsóknartímabilið og ítreka hækka verð gagnvart viðskiptavininum. Þá liggja fyrir fjöldamörg gögn, þ. á m. áætlanir Samskipa, sem vísa til þess að ekki hafi verið sótt á ný mið eða ráðagerðir um að sækja á mikilvæga viðskiptavini Eimskips eins og Innnes.
14020. Samkeppniseftirlitið bendir á að það sem skipti hér megin máli er tvennt. Annars vegar sú háttsemi Samskipa að sinna lítt og seint ítrekuðum óskum frá Innnes um tilboð í sjóflutninga árin 2009 og 2010, sbr. kafla 14.6 og 14.35. Hins vegar að sama skapi lítill áhugi og sinnuleysi Eimskips gagnvart umleitan ÍSAM um tilboð í flutninga á svipuðum tíma, sbr. kafla 14.26. Niðurstaða þessa varð sú að Samskip náðu fram hækkun gagnvart ÍSAM/Mekka og Eimskip náði fram umtalsverðri hækkun gagnvart Innnes haustið 2011.
14021. Hvað varðar athugasemdir Samskipa um að Innnes hafi í umleitan sinni eftir tilboðum frá Samskipum eingöngu verið að leita eftir tilboðum í takmarkaða flutninga skal tekið fram að þó að ekki hafi verið um að ræða heildarflutninga fyrir Innnes þá bera gögn Samskipa engin merki um að senda hafi átt viðskiptavininum skýr merki um að eiga möguleika hjá Samskipum á betri kjörum eða þjónustu. Þvert á móti. Að sama skapi sýna gögn Eimskips vegna Innnes engan ótta um samkeppnislega ógn frá

Samskipum vegna Innnes, og það þrátt fyrir ítrekaðar verðhækkanir Eimskips gagnvart viðskiptavininum á meginrannsóknartímabili málsins.

14022. Í mgr. 993 í athugasemdum Samskip við AII er vísað til umfjöllunar Samkeppniseftirlitsins um samskipti (S)forstj og (S)forstö-innfl1 6. apríl 2010. Að mati Samskipa sýna samskiptin ástæður verðhækkana fyrirtækisins. Þá vísa Samskip til þess að tilvísun til „*sanngjörn leiðrétting*“ taki mið að gengisfalli íslensku krónunnar en samningur ÍSAM hafi verið í íslenskum krónum (sem Samskip nefna „*krónusamning*“). Ekki er fallist á þessar athugasemdir Samskipa. Vísast til umfjöllunar í kafla 33.1.5 ákvörðunar.
14023. Vísa Samskip jafnframt til tölvupósts (S)forstj til ÍSAM, 19. apríl 2010, þar sem verðbreytingar fyrir heilgámaflutninga séu raktar nánar, sbr. mgr. 993-994 í athugasemdunum. Að mati Samskipa ber minnisblaðið með sér að (S)forstö-innfl1 hafi verið að leitast við að finna milliveg á milli þágildandi samningsverðs og gengishækkunar evru, þ.e. að Samskip næðu einungis hluta gengishækkunar til baka. Telja Samskip að skjalið sé mjög lýsandi fyrir stöðu Samskipa og hvers vegna það hafi verið nauðsynlegt fyrir fyrirtækið að ná fram breytingum á samningnum. Eðli málsins samkvæmt hafi þurft að vanda til verka í samskiptum við viðskiptavininn, gæta þess að gagnkvæmur skilningur væri á þessari stöðu og freista þess að ná ásættanlegri niðurstöðu fyrir báða aðila.
14024. Með virkri samkeppni er ekki sjálfgefið eða einhvers konar náttúrulögmál að keppinautar geti látið breytingar á vísitölum, kostnað, framlegðarkröfur, fjárhagsáskoranir eiganda, kröfur lánadrottna eða hvað annað sem þeir vilja horfa til renna út í verðlag til kaupenda vöru eða þjónustu. Hafa ber í huga að óvissa um viðbrögð keppinauta á markaði og þar að lútandi áhætta er tengist m.a. verðbreytingum (e. risks of uncertainty) er afar mikilvæg virkri samkeppni. Sjálfstæði keppinauta og þessi æskilega óvissa fyrirtækja eru grunnstoðir virkrar samkeppni. Samtímagögn, þ. á m. framangreind gögn, sýna að með samfelldu samráði Samskipa og Eimskips var grafið undan þessum grunnstoðum. Þar sem virk samkeppni ríkir og flutningskerfi er ekki fullnýtt þá sé aðilum erfiðara um vik að velta hækkunum út í verðlagið. Að öðru leyti vísast til ítarlegrar umfjöllunar í kafla 33.1, 33.1.6.4 og 33.3.5 um þessar athugasemdir Samskipa.
14025. Gildandi samningur frá 2007 um farmgjöld frá Evrópu kvað ekki á um tengingu við þróun gengis heldur var verð tengt þróun vísitölu neysliverðs. Ekki var heldur kveðið á um innheimtu á sérstöku olíuálagi eða BAF. Verður að telja að á þeim mörkuðum þar sem virk samkeppni ríkir og afkastageta er ekki fullnýtt þá sé aðilum erfiðara um vik að velta kostnaðarhækkunum út í verðlagið. Í gögnum málsins eru t.a.m. að finna gögn frá stórum innflytjendum, líkt og ÖES, sem sýna að þrátt fyrir að þeir hafi staðið frammi fyrir miklum kostnaðarhækkunum hafi þeir ekki talið sér fært að velta þeim út í verðlagið, sbr. kafla 14.37.7.
14026. Heilt yfir mótmæla Samskip því að fyrirtækið hafi viljað virða frið við Eimskip á markaði, sbr. mgr. 995 og 1002 í athugasemdum fyrirtækisins við AII. Ekkert samkomulag hafi verið milli fyrirtækjanna um stærri viðskiptavini. Stjórnendur Samskipa hafi ekki verið í neinum samskiptum við Eimskip í tengslum við samningaviðræður við ÍSAM eða aðra viðskiptavini.
14027. Af þessu tilefni vísast til umfjöllunar um þá niðurstöðu Samkeppniseftirlitsins að fyrirtækin hafi náð um saman um ólögmæta markaðsskiptingu, þ.e. um að keppa ekki um mikilvæga viðskiptavini hvors annars og þannig skipta með sér markaðnum. Ekki var því þörf á að eiga samskipti um tiltekna viðskiptamenn. Þá skal því haldið til haga að umrædd mótmæli Samskipa um að enginn friður hafi verið við Eimskip eru í ósamræmi við samtímagögn fyrirtækisins sem fjalla um „*ró*“ og „*frið*“ á markaði. Í þessu sambandi skal sömuleiðis árétta aðrar athugasemdir fyrirtækisins. Á öðrum stöðum í athugasemdum þess kemur fram að fyrirtækið hafi leitað leiða til að auka framlegð með „*verðhækkunum og kostnaðarlækkunum og sækja í minni viðskiptavini, sem gæfu af sér hærrí framlegð. Samskipum var það fullljóst að félagið myndi tapa í verðstríði við Eimskip, enda hafði Eimskip ótvíræða kostnaðarlega yfirburði og var ráðandi aðili á*

markaðnum. Samskip neyddust því til að treysta á "ró" á markaðnum, í stað þess að ráðast í fyrirfram tapað verðstríð", sbr. mgr. 1393 í athugasemdum Samskipa við AI. Samskip hafi lagt áhersla á að „verja fenginn hlut og leita leiða til að auka enn frekar framlegð með verðhækkunum og kostnaðarlækkunum, auk þess að sækja viðskipti til minni viðskiptavina“, mgr. 1393 í athugasemdum Samskipa við AI. Umræddum athugasemdum Samskipa er því hafnað.

14028. Samskip fjalla um ályktanir og umfjöllun Samkeppniseftirlitsins sem kemur fram í kafla 14.26.2 í ákvörðun í mgr. 996-997 í athugasemdunum. Í tölvupósti frá 20. apríl 2010 sem þar er fjallað um mátti finna upplýsingar um gildandi verð ÍSAM og tillögur um hækkunar, auk samanburðar við verð annarra viðskiptavina. Fullyrða Samskip að tillögur um hækkunar hafi verið í algeru samræmi við verðlags- og gengisþróun.
14029. Kveða Samskip það mega ráða af skjalinu að flutningsverð á 20 og 40 feta gámi hafi hækkað um 14-22%. Benda Samskip á að samningur milli fyrirtækjanna hafi verið undirritaður í mars 2007 og verið í íslenskum krónum. Gengi evrunnar á móti íslenskri krónu hafi á þeim tíma verið 89 kr. en þegar nýr samningur hafi verið undirritaður í apríl 2010 hafi gengið verið 161 kr. Samningurinn hafi því að mati Samskipa þurft að hækka um 81% ef hann hefði átt að halda fullkomlega í við gengisþróun. Telja Samskip fráleitt að Samkeppniseftirlitið haldi því fram að verðhækkunar sem þessar hafi verið grunsamlegar í þessu árferði.
14030. Samkeppniseftirlitið telur rétt að benda á að gildandi samningur ÍSAM frá árinu 2007 tók breytingum í samræmi við breytingar á vísitölu neysluverðs líkt og kveðið var á um í samningnum. Í samningi Samskipa við ÍSAM frá maí 2010, sem var í íslenskum krónum líkt og samningurinn frá 2007, nam hækkun farmgjalda frá Evrópu frá fyrri samningi um 53% fyrir 20 feta gám og fyrir 40 feta gám um 63%. Samskip héldu því viðskiptunum og hækkuðu verð. Í ljósi þess að Samskip vísa til þróunar á vísitölu neysluverðs á þessum tíma þá skal árétt að vísitalan hækkaði um tæp 36%. Því er ljóst að um var að ræða hækkun verulega umfram vísitöluhækkun. Jafnvel þótt að samningshækkun ÍSAM væri umreiknuð yfir í evrur, líkt og Samskip byggja á, þá hefur það enga þýðingu í máli þessu. Samráð Samskipa við Eimskip var til þess fallið að gera fyrirtækjunum kleift að halda uppi og hækka verð, óháð því til hvaða myntar er horft. Hvað varðar aðrar athugasemdir Samskipa vísast til umfjöllunar um athugasemdir Samskipa um hina svokölluðu „krónusamninga“ í kafla 33.1.5.
14031. Af þessu tilefni skal árétt að á samkeppnismarkaði getur það verið áskorun fyrir fyrirtæki hvernig haga skuli verðstefnu fyrirtækisins þegar aðfangaverð hækkar. Þannig stendur fyrirtækið frammi fyrir því að halda söluverði sínu óbreyttu eða hækka það minna en sem nemur aðfangaverðhækkuninni og eygja þá möguleikann á aukinni markaðshlutdeild eða hækka söluverð sitt til jafns við aðfanga verðhækkunina og eiga þá á hætta á að missa markaðshlutdeild. Þegar fyrirtæki hækkar söluverð umfram hækkunar á aðfangaverði getur það, að öðru óbreyttu búist við því að tapa markaðshlutdeild. Innan vébanda Eimskips og Samskipa voru verðhækkunar almennt undirbúnar á þeim forsendum að fyrirtækin myndu ekki tapa markaðshlutdeild.
14032. Að mati Samkeppniseftirlitsins er ástæða þess sú að stjórnendur fyrirtækjanna bjuggu við vissu, vegna samráðsins, um að verðhækkunar þeirra myndu ekki leiða til þess að fyrirtækin myndu tapa markaðshlutdeild. Í mgr. 998 í athugasemdum Samskipa við AII er vísað til umfjöllunar (S)forstö-innfl1 í tölvupósti til (S)forstj og (S)viðskstj1 frá 20. apríl 2010 um að það sé „einhver slaki“ í þessum verði. Um sé að ræða hefðbundna samningatækni. Telja Samskip að Samkeppniseftirlitið reyni að snúa út úr orðalaginu í tilraun til að mála mynd samráðs.
14033. Samskip vísa einnig til tölvupóstar (S)forstj til (S)viðskstj1 4. maí 2010 þar sem fram kemur að Samskip hafi gefið „of mikið eftir“ gagnvart ÍSAM. Á (S)forstj að hafa sett fram þær fullyrðingar í ljósi þess góða

verðs sem Samskip buðu ÍSAM. Telja Samskip að fullyrðingar (S)forstj séu í fullkomnu samræmi við fyrri athugasemdir þar sem ljóst sé að Samskip hafi einungis náð litlum hluta gengisbreytinganna til baka.

14034. Jafnframt telja Samskip að samskiptin innan fyrirtækisins í maí 2010 sýni eindreginn vilja Samskipa til að halda ÍSAM í viðskiptum og að fyrirtækið hafi verið reiðubúið að ganga langt í að halda verði í lágmarki og viðskiptavininum ánægðum, sbr. mgr. 999 í athugasemdum Samskipa við AII.
14035. Ekki er unnt að fallast á athugasemdir Samskipa. Sjónarmið Samskipa um að hafa ekki náð ætlunarverki sínu um að „leiðréttu“ og ná aðeins hluta af meintum gengisbreytingum til baka eru þýðingarlausar í þessu sambandi. Eins og fram kemur í kafla 11.21, 15.3 og 33.1 gerði samráð Samskipa og Eimskips þeim kleift að halda uppi verði og hækka verð, jafnvel þó Samskip vilja í skýringunum umreikna flutningaverðið sem ÍSAM greiddi (í krónum) til Samskipa, yfir í evrur. Samningur ÍSAM var í íslenskri mynt (verðtryggður) en líkt og rakið hefur verið hefur það ekki áhrif á niðurstöðu Samkeppniseftirlitsins um ólögmæti samráðs Samskipa við Eimskip hvaða mynt lá til grundvallar í viðkomandi samningi.
14036. Í mgr. 1000 – 1001 í athugasemdum Samskipa við AII er fjallað um tilboð Eimskips til Mekka árið 2010, sbr. kafla 14.26.3. Segja Samskip að samtímagögnin sýni að ályktanir Samkeppniseftirlitsins séu rangar. Gögnin sýni að Eimskip hafi einfaldlega orðið undir í þessum viðræðum vegna góðra kjara ÍSAM hjá Samskipum. Þau sýni jafnframt áhuga Eimskips á að ná heildarviðskiptunum þegar samningur við Samskip losnaði að nýju. Þá sýni gögnin að Eimskip hafi boðið mjög lágt verð til Mekka til að ná viðskiptunum. Jafnframt mótmæla Samskip fullyrðingum um að (S)forstö-innfl1 hafi komið í veg fyrir að kappsamir undirmenn gæfu mikilvægum viðskiptavinum Eimskips tilboð.
14037. Ekki er unnt að fallast á þessar athugasemdir Samskipa. Í fyrsta lagi er ljóst að Eimskip virti markaðsskiptinguna og sótti ekki á að ná viðskiptum ÍSAM frá Samskipum. Í öðru lagi sýna gögn Samskipa sömuleiðis engan ótta um samkeppnislega ógn frá Eimskip þegar það undirbjó og náði fram ætlunarverki sínu og hækkaði verð gagnvart ÍSAM. Í þriðja lagi sýna gögn málsins að Eimskip taldi óhætt og ekki til þess fallið að raska samráðinu að gera Mekka tilboð en Mekka var dótturfélag ÍSAM og mun minni flutningskaupandi. Gögnin sýna hins vegar að í meðförum (E)frkvstj-sala/þj, sem hafði ríka aðkomu að samráðinu við Samskip, hækkaði hann tilboðið sem sent var til Mekka. Átti hann bæði við fyrsta tilboðið sem og það síðara. Eru staðhæfingar Samskipa um mjög lágt verð Eimskips til Mekka ekki í samræmi við samtímagögn. Vísast til þess að í tölvupósti (E)frkvstj-sala/þj til m.a. (E)forstj þann 3. mars 2010 greindi hann frá því að Mekka væri „enn í sjokki“ yfir tilboði Eimskips. Seinna tilboð Eimskips, sent 19. apríl 2010, var heldur ekki nægilega gott því Mekka tilkynnti Eimskip þann 28. maí 2010 að ákveðið hefði verið að ganga til samninga við Samskip og að Eimskip þyrfti „virkilega brett upp ermar“ til að ná viðskiptunum yfir þegar samningar yrðu lausir á ný.
14038. Í fjórða lagi er vísað til sáttar við Eimskip frá 16. júní 2021 en þar viðurkennir fyrirtækið að hafa á þessum tíma átt í samráði við Samskip sem fólst m.a. í skiptingu á stórum viðskiptavinum. Samtímagögn eru í samræmi við viðurkenningu Eimskips. Kjarni málsins er síðan sá að Samskip endurnýjuðu flutningasamning við ÍSAM/Mekka og hækkaði verð. Framangreint sýnir að fyrirtækin virtu samfellda markaðsskiptingu á þessum tíma. Hvergi eru merki í gögnum málsins um að fyrirtækin hafi á þessum tímamarki látið af samfelldri ólögmætri háttsemi sinni og virk samkeppni hafi verið hafin á nýju.

26.27. Um verðhækkun Eimskips gagnvart Aðföngum

14039. Í mgr. 1008-1016 í athugasemdum Samskipa við AII koma fram sjónarmið fyrirtækisins við umfjöllun Samkeppniseftirlitsins um atvik tengd Aðföngum á árinu 2009-2010, sbr. kafla 14.27 í ákvörðun.
14040. Í mgr. 1009 í athugasemdum Samskipa við AII er vísað til umfjöllunar Samkeppniseftirlitsins varðandi samskipti (S)viðskstj1 og (S)forstö-innfl1 20. nóvember 2009 vegna óska Aðfanga um verðtilboð frá

Samskipum. Jafnframt vísa Samskip til mgr. 1451-1452 í athugasemdum fyrirtækisins við AI. Þar kemur fram sú skýring Samskipa að það hafi verið mat (S)forstö-innfl1 að Aðföng væru ekki tilbúin að færa alla flutninga sína til Samskipa, heldur fælist í beiðninni ein leið til að styrkja samningsstöðu fyrirtækisins gagnvart Eimskip. Á þessum tíma hafi Samskip unnið hörðum höndum að samningum við aðra mögulega nýja viðskiptavinum, s.s. Innnes. Markmiðið hafi verið að ná þeim viðskiptum frekar en að berjast um það magn sem Aðföng fluttu til/frá Ameríku, sem hafi að sögn Samskipa verið óverulegt miðað við heildarflutninga þess. Magnið, þ.e. 50-70 TEU á ári, hafi, að mati Samskipa, litlu bætt við framlegð fyrirtækisins. Í ljósi heildarflutninga Aðfanga hjá Eimskip hafi Samskip vitað að bjóða þyrfti mjög lágt verð í flutningana, þ.e. miklu lægra en magnið réttlætti. Þá telja Samskip ekki stoð fyrir því að álykta að (S)forstö-innfl1 hafi sent síðari tölvupóstinn til að tryggja að (S)viðskstj1 myndi ekki gera Aðföngum hagstætt tilboð.

14041. Að mati Samskipa eru samskiptin ekki til marks um að fyrirtækið hafi með einhverjum hætti ekki viljað hindra verðhækkningar Eimskips gagnvart Aðföngum. „Strategían“ sem (S)forstö-innfl1 vísi til hafi verið eðlileg verðstrategía, þ.e. að meira magn réttlæti lægra verð. Samskiptin lúti að tilboði í mjög takmarkaða flutninga. Til að ná flutningunum hafi Samskip þurft að bjóða verð sem hafi verið undir því verði sem N&O hafi verið með hjá Samskipum, þar sem Aðföng voru á lágu verði hjá Eimskip. Þetta takmarkaða flutningsmagn Aðfanga hafi því ekki réttlætt sambærilegt eða lægra verð en t.d. verð N&O.
14042. Ekki er unnt að fallast á framangreindar skýringar Samskipa. Óháð afstöðu Aðfanga sýna samtímagögn að Samskip komu því skýrt á framfæri að fyrirtækið hafði ekki áhuga á viðskiptum við Aðföng. Hegðun Samskipa gagnvart öðrum viðskiptavinum Eimskips einkenndist af sama áhugaleysi. Vísast t.d. til umfjöllunar um atvik tengd Innnes í nóvember 2009 í kafla 14.6.
14043. Er skýrt af tölvupóstum (S)forstö-innfl1 að hann vildi ekki að Samskip myndu koma í veg fyrir að Eimskip gæti hækkað verð á Aðföng, þrátt fyrir að (S)forstö-innfl1 hafi talið þetta áhugaverð viðskipti, sbr. „*Thad vaeri gaman að taka thetta, en [...]*“. Svo virðist sem (S)forstö-innfl1 hafi með þessari ákvörðun talið sig geta tryggt að Samskip gætu þá hækkað verð til N&O. Hafa ber í huga að á þessum tíma og þangað til hrikta fór í stoðum markaðsskiptingarinnar tók (S)forstö-innfl1 ítrekað ákvarðanir um að gefa ekki stórum viðskiptavinum Eimskips hagstæð tilboð. Það breyttist hins vegar á árinu 2013, sbr. kafla 21.
14044. Samkvæmt Samskipum lutu samskipti (S)forstö-innfl1 og (S)forstö-landfl varðandi IKEA sömu aðferðarfræði eða verðstrategíu og greint er frá að framan, sbr. mgr. 1010 í athugasemdunum. Mótmæla Samskip því að slík aðferðarfræði hafi verið hluti af samráði fyrirtækjanna. Umrædd nálgun Samskipa á viðræður og/eða tilboð til viðskiptavina var eðlileg og lögmæt og án nokkurra samskipta eða samráðs við Eimskip.
14045. Að mati Samskipa er umfjöllun Samkeppniseftirlitsins villandi þar sem ekki kemur fram með skýrum hætti að Aðföng leituðu aldrei til fyrirtækisins eftir heildarflutningssamningi áður en samningur þess við Eimskip rann út 1. júlí 2010. Samskip hafi því aldrei fengið tækifæri til að bjóða í flutningana í heild sinni, sbr. mgr. 1011 í athugasemdum Samskipa við AII.
14046. Þessum athugasemdum Samskipa er hafnað. Samtímagögn sýna að Aðföng leituðu til Samskipa í nóvember 2009 og óskuðu eftir verðtilboði í flutninga til og frá Bandaríkjunum. Í stað þess að grípa það tækifæri til að komast nær þessum mikilvæga viðskiptavinum var tekin ákvörðun um að bjóða ekki lágt verð þar sem Eimskip væri „örugglega að reyna að hækka á þá“. Verða þau viðbrögð Samskipa ekki réttlætt með þeirri útskýringu að Aðföng hafi aldrei gefið Samskipum tækifæri til að bjóða í heildarflutninga fyrirtækisins. Afstaða Samskipa var frekar að hlífa Eimskip við því að Aðföng gætu styrkt stöðu sína gagnvart Eimskip, sem var rökrétt í ljósi samráðs fyrirtækjanna og ætlunar þeirra að hækka verð.

14047. Í þessu samhengi er rétt að benda á ósamræmi í sjónarmiðum Samskipa hvað þetta varðar. Í mgr. 953 í athugasemdum fyrirtækisins við AII er vísað til glærुकynningar (S)forstö-innfl1 um sölustarf innflutningsdeildar árið 2010, sem hann vistaði 28. janúar 2010. Benda Samskip á að á glæru 7 sé fjallað um til hvers hafi verið ætlast af viðskiptastjórum, þ.e. að „þekkja samkeppnina“, „Halda góðu sambandi við viðskiptavinum sem eru hjá samkeppnisaðilum“ og „Vita hvenær samningur þeirra rennur út“. Að sögn Samskipa hafi (S)forstö-innfl1 með þessu verið að brýna fyrir viðskiptastjórum að vera á tánnum þegar samningar viðskiptavina Eimskips væru að líða undir lok. Samtímagögn sýna hins vegar ekki að þessar aðgerðir hafi verið notaðar af hálfu Samskipa til að ná mikilvægum viðskiptavinum frá Eimskip en þetta sýnir að skýringar Samskipa hér að framan, um að fyrirtækið hafi aldrei fengið tækifæri til að bjóða í flutninga Aðfanga vegna þess að Aðföng leituðu aldrei til Samskipa, standast ekki.
14048. Í mgr. 1012 í athugasemdum Samskipa við AII mótmælir fyrirtækið því mati Samkeppniseftirlitsins að Eimskip hafi getað hækkað verð á Aðföng vegna þess að friður hafi ríkt á markaðnum á grundvelli samráðs við Samskip. Telja Samskip að verðhækkanir Eimskips hafi komið til vegna sömu ástæðna og verðhækkanir Samskipa, þ.e. efnahagsaðstæður og verðlagsþróun. Líklegt sé að sjóflutningsgjöld Aðfanga hafi verið lág og í íslenskum krónum. Að mati Samskipa sé ekkert í tilvitnuðum samskiptum Eimskips sem gefi tilefni til ályktana um samráð fyrirtækisins við Samskip.
14049. Ekki er fallist á þessi sjónarmið Samskipa. Vangaveltur fyrirtækisins um að Aðföng hafi verið á lágu verði eru þýðingarlaus en á þessum tíma höfðu fyrirtækin átt í áralöngu samráði og Eimskip ítrekað hækkað verð gagnvart Aðföngum. Þá er þýðingarlaust hjá Samskipum að skýra aðgerðarleysi fyrirtækisins gagnvart Aðföngum með vísan til þess að viðskiptavinurinn hafi verið með flutningsverð í íslenskum krónum.
14050. Hvað varðar skýringar Samskipa á ástæðum hækkana Eimskips þá eru þær ekki skýrðar frekar. Hvað sem því líður er rétt að árétta að þótt fyrirtæki telji sig hafa ástæður fyrir því að hækka verð leiðir það ekki sjálfkrafa til þess að verðhækkun sé möguleg. Á þeim mörkuðum þar sem virk samkeppni ríkir og flutningskerfi er ekki fullnýtt þá sé aðilum erfiðara um vik að velta slíku út í verðlagið. Gögn málsins sýna að samkeppni á viðkomandi markaði var ekki virk heldur stuðlaði markaðsskiptingunni að því að bæði fyrirtækin gátu bæði, án ótta um samkeppnisleg viðbrögð hvors annars, haldið uppi eða hækkað verð.
14051. Samskip telja fráleitt að halda því fram að fyrirtækið hafi með einhverjum hætti tekið afstöðu um að virða markaðsskiptingu við Eimskip vegna þess að Samskip buðu Aðföngum verð samkvæmt gjaldskrá fyrir einn tilfallandi flutning, sbr. mgr. 1013 í athugasemdum Samskipa við AII. Aðföng hafi verið samningsbundið Eimskip og hafi ekki sýnt áhuga á því að færa sig yfir til Samskipa. Sendingin hafi komið með Samskipum vegna mistaka sendanda og þar sem enginn samningur hafi verið til staðar hafi flutningurinn sjálfkrafa verið settur á gjaldskrá. Þótt Aðföng hafi verið óánægð með slíkt verð þá sé eðlilegt að Eimskip bjóði samningsbundnum viðskiptavinum lægra verð en Samskip í þessu staka tilviki, sbr. mgr. 1014 í athugasemdunum.
14052. Þar að auki telja Samskip að ráða megi af gögnum málsins að Aðföng hafi verið á afar lágu verði hjá Eimskip og að umrædd hækkun breyti þar engu, sbr. mgr. 1015 í athugasemdum fyrirtækisins við AII. Segir fyrirtækið að þetta sé lægsta verð sem Samskip hafi séð og skýri það að mati fyrirtækisins hvers vegna Aðföng hafi engan áhuga sýnt á að leita tilboða frá Samskipum. Að mati Samskipa skýrir þetta lága verð viðbrögð Aðfanga þegar fyrirtækið fékk reikning samkvæmt gjaldskrá og að fyrirtækið hafi ekki verið sátt við afsláttinn sem Samskip voru reiðubúin að veita. Að mati Samskipa er ljóst að fyrirtækið gat aldrei réttlætt verð fyrir slíka staka sendingu sem var nálægt þessu verði.
14053. Þessum skýringum Samskipa er hafnað. Virt saman sýna gögnin að með því að setja Aðföng „á verðskrá“ gáfu Samskip skýr skilaboð um að fyrirtækið ætlaði ekki að bjóða verð til Aðfanga sem hefði þau áhrif að viðskiptavinurinn gæti íhugað að leita til eða færa viðskipti sín frá Eimskip (sbr. hið

gagnstæða þegar Samskip töluðu um að gefa viðskiptavinum „grænensk verð“). Samskip kusu þess í stað að virða markaðsskiptinguna sem var í samræmi við fyrri fyriræli eða útskýringar (S)forstö-innfl1 um að ekki mætti „hræra í“ slíkum viðskiptavinum Eimskips til þess að spilla ekki fyrir möguleikum Samskipa að hækka verð gagnvart eigin mikilvægum viðskiptavinum. Endurspegluðu þessar ákvarðanir þannig samráð fyrirtækjanna og hina ólögmetu markaðsskiptingu.

14054. Þessi háttsemi Samskipa breyttist hins vegar þegar draga fór úr samráðinu á árinu 2013. Þá er því hafnað að Aðföng hafi aldrei sýnt áhuga á að færa sig yfir til Samskipa enda hafði fyrirtækið óskað eftir verðtilboði frá Samskipum í alla Ameríkuflutninga þess, sbr. framanritað.

26.28. Um verðhækkunir sumarið 2010

14055. Í kafla 14.28 í ákvörðun er fjallað um verðhækkun Samskipa og Eimskips sumarið 2010 en aðdragandi hennar hefur áður verið rakinn í kafla 14.17.

14056. Að mati Samskipa sýni gögnin afar glögg að ákvörðun fyrirtækisins um að hækka verð hafi verið sjálfstæð ákvörðun og að ályktun Samkeppniseftirlitsins fari gegn samtímagögnum. Þá áréttar Samskip að verðhækkunir fyrirtækisins á öllu rannsóknartímabilinu hafi verið í takti við verðlagsþróun. Í þessu tilviki sem og öðrum hafi verið þörf fyrir hækkunir. Samskip hafi haldið að sér höndum en ákveðið síðan að fylgja í kjölfar þess aðila sem var ráðandi á markaðnum.

14057. Þá segja Samskip að Samkeppniseftirlitið gefi til kynna að spurning (S)frkvstj-millilandasv um hvað sé rétt að gera „okkar megin“ bendi til samskipta við Eimskip, sbr. umfjöllun Samkeppniseftirlitsins í kafla 14.28. Er því hafnað af hálfu Samskipa. Af þessu tilefni segir í athugasemdum Samskipa að Eimskip hafi á þessum tíma sent bréf til allra viðskiptavina sinna, þ.m.t. Samskipa, með tilkynningu um verðhækkun og sameiningu CPC gjalds og sjóflutningsgjalds. Bréfið hafi verið dagsett 28. júní og stílað á hagdeild Samskipa. Segja Samskip að af samskiptum stjórnenda um hvort rétt væri að hækka sjóflutningsverð sé ljóst að engin ákvörðun hafði verið tekin um það innan Samskipa hvort hækkað yrði eða þá hversu mikið. Þetta sjáist á tölvupóstum (S)forstj til annarra lykilstjórnenda þar sem hann spyr hvað þeir vilji gera, „bíða með fram í næstu viku? senda út nú – hækka sjófrakt, eða aðra tekjupósta eða sleppa öllum hækkunum“.

14058. Líkt og rökstutt er í ákvörðun þessari voru verðhækkunir Samskipa og Eimskips á rannsóknartímabili málsins hluti af ólögmetu samráði fyrirtækjanna. Ólögmet markaðsskipting Samskipa og Eimskips gerði fyrirtækjunum kleift að viðhalda eða hækka verð og það skapaði vissu fyrir því að helsti keppinauturinn myndi ekki reyna að ná til sín óánægðum viðskiptavinum vegna herra verðs. Þannig gerði samráðið fyrirtækjunum kleift að halda uppi verði á markaðnum.

14059. Þá skal því einnig haldið til haga að í máli þessu er ekki byggt á því að fyrirtækin hafi átt í samskiptum um hverja eina og einustu verðbreytingu yfir tímabilið. Ólögmett samráð fyrirtækja í skilningi 10. gr. samkeppnislaga tekur ekki einungis til samninga eða samskipta um endanlega hækkun á verði eða tímasetningu hennar heldur einnig því að koma á ástandi til að ná fram því markmiði að hækka verð.

14060. Eimskip hækkaði verð á sjófrakt 1. júlí 2010. Samtímagögn sýna að í kjölfar hækkunarinnar veltu stjórnendur Samskipa því fyrir sér hver viðbrögð fyrirtækisins ættu að vera við því. Ef lítið er heildstætt á samskipti stjórnenda Samskipa í kjölfar verðhækkunarinnar er, andstætt því sem Samskip halda fram, ekki að finna því nokkra stoð í samtímagögnum að til álita hafi komið hjá stjórnendum Samskipa að bregðast við verðhækkun Eimskips með öðrum hætti en að hækka verð Samskipa. Hvergi er fjallað um að Samskip sjái þar tækifæri til að hagnýta sér hækkun Eimskips. Þess í stað hækkuðu Samskip gjaldskrá sjóflutnings og sameinuðu staðsetningargjald inn í sjóflutningsverð, líkt og Eimskip, þrátt fyrir að

(S)forstö-innfl1 hafi talið „erfitt að verja sjófraktshækunina“ og að (S)forstj hafi talið „umdeilt“ að sameina staðsetningargjald og sjóflutningsverð.

14061. Einnig vekur sérstaka athygli að (S)forstj taldi unnt að hækka almennt verð á sjóflutningum þrátt fyrir að einn mikilvægasti viðskiptavinur fyrirtækisins, Húsasmiðjan, hefði nánast á sama tíma sagt upp samningi við Samskip vegna „mikilla hækkana“. Þvert á móti taldi (S)forstj unnt að „ýta hækkun á sjófrakt“ á viðskiptavini og sjónarmið um að erfitt yrði að verja umrædda hækkun höfðu engin áhrif á þessi áform Samskipa.
14062. Endurspegladist í þessu samráð fyrirtækjanna um að forðast verðsamkeppni við hvort annað.
14063. Þá ber að áréttta að gagnaðili Samskipa í hinu ólögmeta samráði, Eimskip, hefur viðurkennt að hafa brotið gegn 10. gr. samkeppnislaga og 53. gr. EES-samningsins, m.a. með samráði við Samskip um álagningu gjalda og afsláttarkjör í flutningsþjónustu og um miðlun á mikilvægum verð- og viðskiptaupplýsingum, sbr. sátt Eimskips frá 16. júní 2021.
14064. Í mgr. 1020-1021 í athugasemdum Samskipa við AII segir varðandi umfjöllun Samkeppniseftirlitsins um uppsögn Húsasmiðjunnar á samningi við Samskip að því hafi farið fjarri að samningsbundnir viðskiptavinir hafi greitt uppsett verð samkvæmt gjaldskrá. Efni samninga hafi ráðist af samningaviðræðum. Almennar gjaldskrárbreytingar séu háðar samningum við einstaka viðskiptavini. Í tilviki Húsasmiðjunnar hafi verð fylgt vísitölu neysliverðs og verðið því ekki breyst eftir almennum gjaldskrárhækkunum. Því hafi engin tenging verið á milli almennra gjaldskrárhækkana Samskipa og uppsagnar Húsasmiðjunnar.
14065. Af þessu tilefni skal tekið fram að Samkeppniseftirlitið hefur ekki lagt til grundvallar að orsakasamband hafi verið á milli gjaldskrárhækkunar Samskipa og uppsagnar Húsasmiðjunnar á samningi við fyrirtækið. Tölvupóstar stjórnenda Samskipa eru þó til marks um að uppsögn eins stærsta viðskiptavinar fyrirtækisins vegna „mikilla hækkana“ hafði engin áhrif á ákvörðun stjórnendanna að ráðast í frekari verðhækkunar gagnvart öðrum viðskiptavinum. Er það í samræmi við önnur gögn málsins um verðhækkunar fyrirtækja sem framkvæmdar voru án nokkurs ótta við viðbrögð helsta keppinutarins og er skýr birtingarmynd hins samfellda samráðs.
14066. Þá tóku ýmsir samningar Samskipa við viðskiptavini hækkunum í samræmi við gjaldskrá. Því er ljóst að hækkun Samskipa á gjaldskrá hafði áhrif á samninga við viðskiptavini til hækkunar.

26.29. Um endurnýjun á samningi Eimskips við IKEA árið 2010

14067. Í mgr. 1022-1024 í athugasemdum Samskipa við AII og í mgr. 1380, 1450 og 1625 í athugasemdum Samskipa við AI koma fram sjónarmið fyrirtækisins um atvik tengd viðskiptum IKEA.
14068. Í mgr. 1380 í athugasemdum Samskipa við AI hafnar fyrirtækið ályktunum og umfjöllun Samkeppniseftirlitsins um atvik tengd IKEA. Í mgr. 1022 í athugasemdum Samskipa við AII segir að fyrirtækið hafi sótt talsverða markaðshlutdeild á fyrstu mánuðum ársins 2009 og hafi því haft vaxandi áhyggjur af því að Eimskip, sem hafi verið markaðsráðandi aðillinn, myndi slá til baka. Því hafi verið lögð áhersla á að verja þá sterku stöðu sem Samskip hafi skapað sér og leita leiða til að auka framlegð með verðhækkunum og kostnaðarlækkunum og sækja frekar á minni og meðalstóra viðskiptavini þar sem framlegð hafi verið hærrí.⁶⁵⁴¹
14069. Hér staðfesta Samskip að fyrirtækið tók þá meðvituðu ákvörðun að keppa ekki um mikilvæga viðskiptavini Eimskips frá febrúar 2009 og a.m.k. út árið 2010. Í samtímagögnum kemur skýrt fram að

⁶⁵⁴¹ Sjá einnig mgr. 1450 og 1625 í athugasemdum Samskipa við AI.

Samskip vildu með þessu gefa Eimskip frið til þess að ná fram verðhækkun hjá sínum viðskiptavinum og að Eimskip myndi þá láta viðskiptavinum Samskipa í friði og fyrirtækið gæti þá hækkað verð hjá þeim og aukið þannig framlegð sína. Endurspeglast samráð fyrirtækjanna í þeirri vissu sem var á meðal stjórnenda fyrirtækjanna um áhrif þessara ákvarðana.

14070. Þó er rétt að benda á að framangreind fullyrðing Samskipa er í ósamræmi við fullyrðingu Samskipa í mgr. 1452 í athugasemdum fyrirtækisins við AI. Þar segjast Samskip hafa unnið hörðum höndum á þessum tíma, þ.e. í nóvember 2009, að samningum við mögulega viðskiptavinum. M.a. hafi verið horft til Innes o.fl., en fyrirtækið var stór viðskiptavinur Eimskips.
14071. Í mgr. 1023 í athugasemdum Samskipa við AII vísar fyrirtækið til umfjöllunar Samkeppniseftirlitsins, sbr. m.a. kafla 14.29.⁶⁵⁴² Bendir fyrirtækið á að allir þeir viðskiptavinir sem (S)forstö-innfl1 telur upp í tölvupóstinum hafi verið stórir viðskiptavinir með flutningasamninga þar sem sjófrakt var innheimt í íslenskum krónum. Í kjölfar efnahagshrunsins og hruns íslensku krónunnar hafi verðlag þessara samninga verið komið langt undir kostnaðarverð og þeir því mjög skakkir í samanburði við markaðinn. Nauðsynlegt hafi verið að láta reyna á það að taka þessa samninga upp og endursemjja við þessa viðskiptavinum.
14072. Samskip hafa ekki lagt fram nein gögn til stuðnings því að umræddir samningar hafi verið komnir langt undir kostnaðarverð. Í því sambandi má benda á að samningur Húsasmiðjunnar tók hækkunum í samræmi við breytingar á vísitölu neysliverðs og gengis. Samningar við Rúmfatalagerinn og ÍSAM voru á þessum tíma báðir tryggðir í samræmi við hækkun á vísitölu neysliverðs. Nánar er fjallað um sömu sjónarmið fyrirtækisins um það sem fyrirtækið nefnir „krónusamninga“ í kafla 33.1.5.
14073. Þá telja Samskip að tölvupósturinn gefi til kynna að (S)forstö-innfl1 hafi metið það svo að ekki væri unnt að ná viðskiptum IKEA nema með því að bjóða fyrirtækinu lægsta verð á markaðnum, þ.e. verð sem væri lægra en verð stærstu viðskiptavina Samskipa, sbr. mgr. 1023 í athugasemdum fyrirtækisins við AII.⁶⁵⁴³ Að sögn Samskipa hafi (S)forstö-innfl1 áður reynt að ná viðskiptum IKEA en án árangurs og Samskip því talið að eftir það ferli hafi IKEA verið á mjög lágu verði hjá Eimskip. Ákvörðun um að fara ekki á eftir IKEA hafi byggst á þessu.
14074. Fullyrðing Samskipa um að IKEA hafi verið á mjög lágu verði hjá Eimskip á árinu 2010 er ekki studd gögnum eða öðrum skýringum. Samkeppniseftirlitið finnur heldur ekki stoð fyrir þessari staðhæfingu í gögnum málsins. Samkvæmt samningi IKEA við Eimskip frá árinu 2007 var sjóflutningur fyrirtækisins í evrum auk þess sem verð í íslenskum krónum tók hækkunum. Því fylgdi sjóflutningsverð samningsins að öllu leyti hækkunum á gengi evru. Þá má nefna að verð IKEA hjá Eimskip var um 54% hærra en verð Rúmfatalagersins hjá Samskipum við undirritun nýs samnings á árinu 2010. Verðlagning IKEA hjá Eimskip hefði því ekki átt að koma í veg fyrir að Samskip myndu sækja á þann viðskiptavin haustið 2010. Horft til samtímagagna var það hin samfellda markaðsskipting við Eimskip sem leiddi til ákvörðunar (S)forstö-innfl1. Í því sambandi vísast til eftirfarandi tölvupósts (S)forstö-innfl1 í nóvember 2009 varðandi lausan samning IKEA á árinu 2010: „Samningur þeirra [IKEA] við Eimskip er uppsegjanlegur um áramót með 6 mánaða fyrirvara. Ikea menn ætla að segja honum upp. Við reyndum við Ikea síðast og ég geri ekki ráð fyrir að reyna við þá næsta sumar. Markmiðið hjá innflutningi er að hækka verð á núverandi kúnna, s.s. Rúm fó, Húsa og ÍSAM“. Jafnvel þótt fallist yrði á staðhæfingu Samskipa um að verð í þágildandi samningi IKEA við Eimskip hafi verið lágt, sem ekkert bendir til að sé á rökum reist, þá sýna samtímagögn að Samskip sóttust ekki eftir að ná viðskiptum IKEA.

⁶⁵⁴² Sjá einnig mgr. 1450 í athugasemdum Samskipa við AI.

⁶⁵⁴³ Sbr. einnig mgr. 1625 í athugasemdum Samskipa við AI.

14075. Samskip kveða þá staðreynd að systurfélag þess í Hollandi hafi samið við IKEA í Evrópu á óskyldum markaði ekki geta haft neina þýðingu, sbr. mgr. 1625 í athugasemdum fyrirtækisins við AI.
14076. Að lokum hafna Samskip öllum ályktunum Samkeppniseftirlitsins um að samskipti innan fyrirtækisins vegna IKEA feli í sér vísbendingu um samráð við Eimskip, sbr. mgr. 1024 í athugasemdum Samskipa við AII.
14077. Í samfelldu samráði Samskipa og Eimskips fólst m.a. markaðsskipting sem tók til stærri viðskiptavina. Gögn sem tengjast IKEA og atvikum tengdum þeim viðskiptavini endurspeglar að fyrirtækin virtu samráðið á þessum tíma. Þau samtímagögn sem varða lausan samning IKEA á árinu 2010 eru skýr birtingarmynd þessa. Líkt og áður hefur verið rakið er ólöglegt markaðsskipting tiltölulega einföld í framkvæmd, sérstaklega þegar hún tekur aðeins til fárra stórra viðskiptavina. Með vísan til þeirrar sönnunarsjónarmiða sem gilda í samkeppnisrétti, sem rakin hafa verið, þykja þessi gögn og ummæli innan Samskipa því fullnægjandi til sönnunar um samráð fyrirtækjanna að þessu leyti. Þá ber að líta til þess að Eimskip hefur viðurkennt að hafa átt í ólöglegu samráði við Samskip, m.a. með skiptingu markaða eftir stærri viðskiptavinum, sbr. sátt Eimskips, frá 16. júní 2021.

26.30. Um Öskju – Eimskip tekur „vertu á vappi trykkið“

14078. Í mgr. 1626-1689 í athugasemdum Samskipa við AI og mgr. 1026-1027 í athugasemdum við AII er því hafnað að atvik tengd Öskju haustið 2010 hafi verið liður í ólöglegri markaðsskiptingu Samskipa með Eimskip. Samskip hafi ekki forsendur til að meta hvernig stjórnendur Eimskips mátu möguleika fyrirtækisins á að ná viðskiptum Öskju. Samskipti (E)frkvstj-sala/þj og (E)forstj þann 7. september 2010 gefi aftur á móti til kynna að áhugi hafi verið á því innan Eimskips. Á sama tíma hafi (S)forstö-innfl1 ýtt á eftir Öskju um að klára endurnýjun á samningnum. Telja Samskip ályktanir Samkeppniseftirlitsins án stoðar í gögnum en ekki stoði að vísa til annarra ótengdra atvika og viðskiptavina. Að mati Samskipa bendi ekkert í tilvitnuðum samskiptum til samskipta á milli Eimskips og Samskipa. Þvert á móti megi sjá að ekkert samkomulag hafi verið fyrir hendi á milli fyrirtækjanna um þessi viðskipti.
14079. Af þessu tilefni skal tekið fram að við mat á því hvort samráð hafi átt sér stað er samkeppnisyfirvöldum heimilt að líta til annarra gagna eða atvika til stuðnings ályktunum sínum. Margoft hefur verið vísað til þess í ákvörðun þessari að Samkeppniseftirlitinu sé einmitt heimilt, við sönnun á ólöglegu samráði, að líta heildstætt á öll gögn málsins og beita ályktunum út frá því.
14080. Ummæli (E)forstj, virt með öðrum gögnum málsins, sýnir að hann hafi viljað viðhalda ólöglegri markaðsskiptingu Samskipa og Eimskips og voru því í samræmi við það að Eimskip tryggði að viðskiptavinurinn myndi ekki sjái sér hag í því að færa viðskipti frá einu samráðsfyrirtæki til annars.
14081. Þykja gögnin, í samhengi við önnur gögn og atvik á þessum tíma, benda eindregið til þess að í fyrirmælum (E)forstj um að nota „vertu á vappi trykkið“ hafi falist að eiga samskipti við viðskiptavini Samskipa sem óskuðu eftir betra verði án þess að grípa til neinna ráðstafana sem raunverulega miðuðu að því að ná umræddum viðskiptum. Þannig hafi fyrirtækið forðast að keppa um mikilvægan viðskiptavin Samskipa. Engu skipti þótt fjármálastjóri Öskju hefði beint samband við (E)forstj og lýsti yfir eindregnum áhuga á að flytja viðskipti bílaumboðsins til Eimskips. Að mati Samkeppniseftirlitsins hefði það eitt og sér átt að vera næg ástæða fyrir Eimskip til að útbúa tilboð og gera tilraun til að ná viðskiptunum. Í þessu sambandi vísast jafnframt til umfjöllunar í ákvörðun þessari þar sem fjallað er um mikilvægi bílaumboða sem viðskiptavina í innflutningi sjóleiðis.
14082. Vegna þessara atvika tengdum Öskju árið 2010 er mikilvægt að horfa til annarra atvika sem ólöglegt markaðsskipting fyrirtækjanna tók til á þessum tíma. Vísast hér til umfjöllunar um atvik tengd OJK og Europris, sbr. umfjöllun hér á eftir, IKEA (kafla 14.29), Rúmfatalagernum (kafla 14.23), ÍSAM (kafla

14.26) og Húsasmiðjunni (kafla 14.33). Þau atvik og tímasetning endurspeglar samráð fyrirtækjanna líkt og í tilviki Öskju. Þá skal litið til þess að Eimskip hefur viðurkennt að hafa með ólögsmætu samráði við Samskip skipt mörkuðum eftir stærri viðskiptavinum.

26.31. Um tilboðsumleitun OJK og Europris árið 2010

14083. Í mgr. 1059-1079 í athugasemdum Samskipa við AII, mgr. 118-120 í bréfi Samskipa, dags. 13. júní 2022, og í mgr. 64 í bréfi Samskipa, dags. 31. ágúst 2022, koma fram athugasemdir fyrirtækisins við umfjöllun Samkeppniseftirlitsins um atvik tengd OJK og Europris á árinu 2010.⁶⁵⁴⁴
14084. Líkt og rakið er í ákvörðun upplýsti OJK þá (S)forstö-innfl1 og (S)viðskstj1 28. júlí 2010 um uppsögn á flutningasamningi fyrirtækjanna og lýsti yfir þeirri hugmynd að efna til útboðs. Í mgr. 1059 athugasemdum Samskipa við AII vísar fyrirtækið til þess að (S)forstö-innfl1 hafi þegar í stað brugðist við og fallist á að fresta fyrirhugaðri verðhækkun gagnvart OJK, þrátt fyrir að hún væri samningsbundin, þar til niðurstöður útboðsins lægju fyrir. Samskip hafi með þessu leitast við að halda góðum tengslum við OJK og reynt að tryggja eftir fremsta megni áframhaldandi viðskipti við OJK.
14085. Í mgr. 1060 og 1078 í athugasemdunum vísa Samskip til umfjöllunar Samkeppniseftirlitsins um markaðsskýrslu innflutningsdeildar fyrir árið 2011.⁶⁵⁴⁵ Að mati Samskipa staðfestir markaðsskýrslan að virk samkeppni var á markaðnum og að áform fyrirtækisins hafi verið að keppa áfram af fullum krafti við Eimskip. Sjá megi skýrt merki um vilja Samskipa til að sækja á viðskiptavini Eimskips. Í áætluninni sé vísað til lista yfir viðskiptavini Eimskips og tekið fram að lögð verði áhersla á að ná í A viðskiptavini fyrirtækisins.
14086. Telja Samskip að Samkeppniseftirlitið líti vísitandi framhjá veigamiklum atriðum í skýrslunni í þeim tilgangi að styðja við kenningar sínar. Samskip vísa t.a.m. til þess að í kafla 2.4 í markaðsskýrslunni sé farið yfir þá samkeppni sem ríkti á markaðnum og því lýst að ef fyrirtæki færast yfir til Eimskips myndu Samskip svara í sömu mynt og sækja fyrirtæki frá þeim. Þá benda Samskip á línurit þar sem farið sé yfir markaðshlutdeild fyrirtækisins á undanförunum árum en af því sjáist að mikil samkeppni hafi ríkt á milli fyrirtækjanna og að Samskipum hafi orðið talsvert ágengt. Því hafi áhersla verið lögð á að halda áunninni markaðshlutdeild. Þá vísa Samskip til þess að á bls. 12, 15-16, 23-25 í skýrslunni sé farið yfir ýmsar tilfæringar viðskiptavina milli fyrirtækjanna, fjallað um lág verðtilboð samkeppnisaðila og stefnu fyrirtækisins um að auka markaðshlutdeild á tilteknum mörkuðum. Að mati Samskipa eigi hlutlaus lestur á skýrslunni því að leiða til ályktana um að eðlileg samkeppni hafi ríkt á markaðnum.
14087. Varðandi stefnu landflutningadeildar Samskipa vísar fyrirtækið til sömu röksemda og áður. Samskip hafi ávallt gert ráð fyrir að halda viðskiptavinum í forsendum áætlanagerðar hvers árs, en á þessum tíma hafi ekki verið ljóst hvort OJK myndi færa sig til Eimskips, sbr. mgr. 1062 í athugasemdunum. Hafi verið uppi áform um að bjóða OJK mjög gott verð til að reyna að tryggja áframhaldandi viðskipti.
14088. Athugasemdir Samskipa hrekja ekki niðurstöðu um samfellt samráð við Eimskip hafi verið til staðar á þessum tíma og atvik vegna OJK og Europris árið 2010 endurspeglar það. Hér skiptir megin máli að samtímagögn Eimskips eru af sama meiði og sýna vissu um að halda sínum viðskiptavinum, sækja ekki á mikilvæga viðskiptavini Samskipa og halda uppi eða hækka verð, sbr. sátt Eimskips frá 16. júní 2021. Rekstraráætlun Samskipa er síðan skýr um að ef Eimskip myndi ekki virða samráðið árið 2011 þá kæmu Samskip til að gera slíkt hið sama.

⁶⁵⁴⁴ Sjá einnig mgr. 118-120 í bréfi Samskipa, dags. 13.06.2022.

⁶⁵⁴⁵ Sjá einnig mgr. 119 í bréfi Samskipa, dags. 13.06.2022.

14089. Í tilefni af skýringum Samskipa um orðalag í markaðsskýrslu fyrirtækisins er rétt að áréttta að áætlanir sem þessar eru almennt gerðar til þess að móta hegðun á markaði og setur hún rekstrarleg markmið fyrir viðkomandi rekstrarár. Samráð fyrirtækjanna endurspeglast í þeim grunnforsendum að ætla ekki að sækja aukin viðskipti og þeirri vissu að halda þáverandi viðskiptavinum. Samtímagögn sýna að með samráði fyrirtækjanna hafði æskilegri óvissu milla fyrirtækjanna verið raskað. Þá vísast til þess að í áætluninni kemur skýrt fram að ró hafði verið á flutningamarkaðnum og að Samskip geri ráð fyrir „að bæði Eimskip og Samskip haldi að sér höndum og leggi áherslu á að hækka verð.“ Með öðrum orðum ætluðu Samskip áfram að virða markaðsskiptinguna með því að sækja ekki á stóra viðskiptavini Eimskips.
14090. Varðandi þá staðhæfingu Samskipa að markaðsskýrslan staðfesti að virk samkeppni hafi ríkt á markaðnum og að áform fyrirtækisins hafi verið að keppa áfram af fullum krafti við Eimskip er rétt að benda á að þessi staðhæfing er í ósamræmi við umfjöllun Samskipa sem fram kemur í mgr. 1022 í athugasemdum Samskipa við AII í tengslum við umfjöllun um IKEA.⁶⁵⁴⁶ Þar viðurkenna Samskip að fyrirtækið hafi tekið ákvörðun um að sækja ekki á stóra viðskiptavini Eimskips þar sem fyrirtækið hafi sótt talsverða markaðshlutdeild á fyrstu mánuðum ársins 2009 og hafi því haft vaxandi áhyggjur af því að Eimskip, sem hafi verið markaðsráðandi, myndi slá til baka. Því hafi verið lögð áhersla á að verja þá sterku stöðu sem Samskip hafi skapað sér og leitað leiða til að auka framlegð með verðhækkunum og kostnaðarlækkunum og sækja frekar á minni og meðalstóra viðskiptavini þar sem framlegð hafi verið hærri.
14091. Þegar markaðsskýrslan er virt með hliðsjón af öðrum samtímagögnum verður ekki dregin önnur ályktun en að Samskip hafi forðast að keppa um mikilvæga viðskiptavini Eimskips og kosið að virða þá „ró“ á markaðnum sem fyrirtækin höfðu komið á með samstilltum aðgerðum sínum.
14092. Varðandi tilvísun Samskipa til aukningar á markaðshlutdeild fyrirtækisins er rétt að benda á að í markaðsskýrslu innflutningsdeildar fyrir árið 2012 er að finna yfirlit yfir markaðshlutdeild Samskipa á árunum 2007-2011. Samkvæmt yfirlitinu lækkaði markaðshlutdeild Samskipa til ársins 2009. Markaðshlutdeild Samskipa jókst lítillega á árinu 2009, sem a.m.k. má að hluta rekja til þess að viðskipti N&O fóru til Samskipa. Hækkaði markaðshlutdeild fyrirtækisins þannig um 0,5% frá árinu 2009 til ársins 2010. Hins vegar var markaðshlutdeild fyrirtækisins nánast óbreytt árin 2010 og 2011. Að mati Samkeppniseftirlitsins er hér ekki um merkjanlega hreyfingu á markaðshlutdeild að ræða, þar sem tvö fyrirtæki eru samanlagt með nánast 100% markaðshlutdeild. Þaðan af síður er unnt að fallast á að hér sé um að ræða birtingarmynd virkrar samkeppni. Ítarlega er fjallað um þróun á markaðshlutdeild á flutningamarkaði á rannsóknartímabilinu í kafla 33.2 í ákvörðun. Vísast hér til þeirrar umfjöllunar.
14093. Samskip byggja á því að í markaðsskýrslu innflutningsdeildar hafi verið gert ráð fyrir því að halda viðskiptum OJK en því ekki „slegið föstu“, þar sem einungis hafi verið um spá að ræða, sbr. mgr. 1061 í athugasemdunum. Samskip hafi gert ráð fyrir að semja þyrfti við OJK á lægra verði, þrátt fyrir kostnaðarhækkanir og hækkunir á gjaldskrá, þar sem fyrirtækið hafi talið þörf á því að koma í veg fyrir að Eimskip næði viðskiptunum. Vísa Samskip til þess að (S)forstö-innfl1 hafi talað um að Samskip myndu koma „ógnarsterkir inn í þetta útboð“. Lýsing í áætluninni um verðlækkunir til OJK sé í samræmi við þetta. Samskip vísa til þess að fram komi í tilboðsskjölum (S)forstö-innfl1 að gert hafi verið ráð fyrir lægra verði til OJK en í fyrri samningi. Í skjali (S)forstö-innfl1 frá 28. september 2010 komi fram að Samskip hafi boðið OJK 15-18% lægra verð en samkvæmt gildandi samningi fyrirtækjanna.⁶⁵⁴⁷ Tilboðið sé skýrt dæmi um þá samkeppni sem hafi ríkt á markaðnum, ekki síður um stóra viðskiptavini, og hversu langt Samskip hafi verið reiðubúin að ganga til að reyna að halda góðum viðskiptavinum. Þá taka Samskip fram í mgr. 1065 í athugasemdunum að í útboðslýsingu OJK hafi ekki verið óskað eftir tilboði í

⁶⁵⁴⁶ Sjá einnig mgr. 1450 og 1625 í athugasemdum Samskipa við AI.

⁶⁵⁴⁷ Afritað tölvuskjal frá Samskipum. [...] Doc. ID. 0.7.33.18636.

lágmarksgjald og gámaleigufríðindi, enda hafi þessir gjaldaliðir nánast engu máli skipt í stóra samhenginu. Staðreynd málsins sé sú að með tilboði Samskipa hefði flutningskostnaður OJK lækkað umtalsvert.

14094. Varðandi þá röksemd Samskipa að gert hafi verið ráð fyrir því að semja við OJK á lægra verði ber að hafa í huga að samráð við Eimskip gerði Samskipum kleift að halda verði uppi. Í því sambandi skiptir meginmáli að samtímagögn sýna að það voru ekki áhyggjur Samskipa af samkeppnisaðgerðum af hálfu Eimskips sem ollu því að gert var ráð fyrir verðlækkun til OJK. Samtímagögn Eimskips staðfesta þetta sömuleiðis. Einnig má geta þess að þágildandi sjóflutningsverð OJK, sem samið var um í samningi fyrirtækjanna í október 2008, byggði á samningi eftir að samráð fyrirtækjanna hófst. Sá samningur var í evrum, fyrirtækið greiddi fullt BAF og gjöld höfðu tekið hækkunum í samræmi við breytingar á gjaldskrá Samskipa á samningstímanum.
14095. Þar að auki virðist sem verð OJK hafi verið hátt samanborið við þau viðmiðunarverð sem Samskip notuðu til samanburðar. Samkvæmt samningi OJK við Samskip frá 30. október 2008 greiddi OJK 500 evrur fyrir sjóflutning á 20 feta gám og 700 evrur fyrir sjóflutning á 40 feta gám. Í skjali (S)forstö-innfl1 frá 23. júní 2009 er að finna viðmiðunarverð fyrir A, B, C og D viðskiptavini, raðað eftir umfangi viðskipta og mikilvægi þeirra.⁶⁵⁴⁸ Var sjóflutningsverð OJK samkvæmt samningi fyrirtækisins frá 2008 17-25% hærra en viðmiðunarverð B viðskiptavinar en OJK taldist til viðskiptavina í flokki A hjá Samskipum samkvæmt gögnum málsins.⁶⁵⁴⁹
14096. Í framangreindu samanburðarskjali (S)forstö-innfl1, frá 28. september 2010, er að finna viðmiðunarverð fyrir A viðskiptavini, þ.e. „Verðstefna A+“ og „Verðstefna A“. Var þágildandi verð OJK, þ.e. samkvæmt samningnum frá 2008, 17-25% hærra en verð samkvæmt „Verðstefnu A“ og 75-79% hærra en verð samkvæmt „Verðstefnu A+“. Þá ber að hafa í huga að samkvæmt tölvupósti (S)forstö-innfl1 til OJK 20. desember 2010 þá var fækkun frídaga úr 30 í 7 vegna gámaleigu „*ein af aðal forsendum þess að við [Samskip] gátum réttlætt það fyrir okkur að fara niður í þau verð sem við [Samskip] buðum*“, en samkvæmt gögnum málsins var OJK ekki meðvitað um þessi skertu réttindi auk hækkunar á lágmarksgjaldi þegar tilboðinu var tekið. Var (S)forstö-innfl1 aðeins tilbúin að auka frídagana gegn hækkun á sjófrakt. Vegna þessa lækkaði heildarverð OJK minna en lækkun á sjófrakt gaf til kynna. Jafnframt er ljóst að Samskip mat það svo að ef gerðar yrðu breytingar á þessum gjaldaliðum leiddi það til þess að sjófraktsverð OJK yrði að hækka þrátt fyrir að fyrirtækið haldi því fram að þessir liðir hafi nánast engu máli skipt. Hvergi er í þessum aðgerðum Samskipa gagnvart OJK að finna ótta um viðbrögð helsta keppinutarins, Eimskips. Er það í samræmi við önnur samtímagögn frá þessum tíma.
14097. Í svari (S)forstö-innfl1 við tilkynningu OJK um útboðið 6. ágúst 2010 kom fram að Samskip hafi „*vitað það lengi*“ að OJK hafi ætlað með viðskiptin í útboð og að Samskip hafi „*fullan skilning á því að þið viljið taka stöðuna á markaðnum*“. Af þessum ummælum (S)forstö-innfl1 má ráða að Samskip hefðu, í nokkurn tíma, verið ljós óánægja OJK með kjör sín hjá Samskipum. Af þessum samtímagögnum má draga þá ályktun að þessi aðdragandi hafi valdið því að Samskip hafi gert ráð fyrir að þurfa að bjóða OJK lægra verð í útboðinu. Ekkert hefur komið fram sem bendir til þess að áhyggjur af mögulegum samkeppnisaðgerðum af hálfu Eimskips hafi valdið því að gert var ráð fyrir verðlækkun til OJK. Er það í samræmi við önnur samtímagögn frá þessum tíma.
14098. Í mgr. 64 í bréfi Samskipa, dags. 31. ágúst 2022, fjallar fyrirtækið um samanburðarskjal (S)forstö-innfl1 frá 23. júní 2009 (þar sem finna má viðmiðunarverð fyrir A, B, C og D viðskiptavini). Að sögn Samskipa var um að ræða vinnuskjal. Þetta hafi verið verk í vinnslu, verk sem lauk aldrei og hafði ekki að geyma

⁶⁵⁴⁸ Afritað tölvuskjal frá Samskipum. [...] Doc. ID. 0.7.33.17059

⁶⁵⁴⁹ Sjá t.d. afritað tölvuskjal frá Samskipum. „*Staða fyrirtækja okt 08*“. Viðhengi við afritaðan tölvupóst frá Samskipum. [...] Doc. ID. 0.7.33.521493.

verðstefnu fyrirtækisins af neinu tagi. Að mati Samskipa sé ekki hægt að líta til þessa skjals við mat á verðum. Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á að ekki sé hægt að líta til þessa samtímagagns Samskipa sem unnið var af (S)forstö-innfl1 sem var yfirmaður innflutningsdeildar Samskipa. Í því sambandi má benda á að (S)forstö-innfl1 vistaði umrætt skjal sama dag og hann átti fund með (S)forstj og (S)frkvstj-millilandasv til að ræða verðlagningu, sbr. umfjöllun í kafla 14.6. Þá ber að hafa í huga að Samkeppniseftirlitið lítur ekki eingöngu til þessa skjals við heildstætt mat á gögnum heldur lítur eftirlitið jafnframt til skjals (S)forstö-innfl1 frá 28. september 2010, en það skjal notaði (S)forstö-innfl1 sjálfur tengt atvikum vegna tilboðsumleitan OJK.

14099. Hvað áhrærir staðhæfingar Samskipa um kostnaðarhækkanir fyrirtækisins í þessu sambandi þá eru þær ekki rökstuddar frekar og því hafnað að þær hafi hér þýðingu eða hrófli við þeirri niðurstöðu að háttsemi fyrirtækisins var ekki samþýðanleg 10. gr. samkeppnislaga og 53. gr. EES-samningsins. Fyrirtækjum er óheimilt að raska samkeppni jafnvel þó þau eða eigendur þeirra telji sig verða fyrir hvers konar ytri áskorunum. Þá ber að hafa í huga að samtímagögn sýna að kostnaður Samskipa fór allt eins lækkandi á þessum tíma, samanber verulega lækkun á skipaleigu fyrirtækisins árið 2010, sbr. kafla 33.1.6.4.
14100. Að mati Samskipa má sjá af samskiptum innan Eimskips að þegar í stað hófst vinna innan Eimskips við greiningu útboðsgagna OJK. Til samanburðar og til undirbúnings við tilboðsgerð hafi verið teknar saman upplýsingar um þau kjör sem „matvælakúnnar“ voru með hjá Eimskip, sbr. mgr. 1064 í athugasemdum Samskipa við AII.
14101. Samkeppniseftirlitið telur rétt að benda á að þótt unnin hafi verið samanburður á öðrum viðskiptavinum í innflutningi á matvælum og viðskiptastjórinn (E)viðskstj1 lagt til tiltekið verð með hliðsjón af því þá sýna samtímagögn að Eimskip bauð ekki það verð í tilboðinu til OJK heldur miklu hærra verð. Þannig tóku stjórnendur Eimskips fram fyrir hendurnar á undirmönnum sínum. Líkt og fjallað er um í ákvörðun þessari virðist tilboð Samskipa til OJK hafa verið 25-30% lægra en tilboð Eimskips.
14102. Í mgr. 1066 í athugasemdum sínum við AII vísa Samskip til fundargerðar Eimskips þar sem fram kemur að verðtilboð Samskipa hafi verið 25-30% lægra en tilboð Eimskips. Telja Samskip að umræddur verðmunur sé til marks um það hversu langt Samskip hafi verið reiðubúin að ganga til að halda viðskiptunum við OJK. Þá telur Samskip að ráða megi af fundargerð Eimskips að þessi mikli verðmunur hafi komið starfsmönnum Eimskips á óvart.
14103. Þessar athugasemdir Samskipa eiga sér ekki stoð í samtímagögnum. Gögn Eimskips sýna að fyrirtækið ákvað að virða samráðið við Samskip á sama tíma og sömu lykilstjórnendur Eimskips ((E)frkvstj-sala/þj og (E)forstö-innfl) áttu í ólögætum samskiptum við Samskip (þ. á m. (S)forstö-innfl1). Hafa ber í huga að það liggur fyrir að Eimskip sendi hærra tilboð til OJK en viðskiptastjóri, (E)viðskstj1, lagði upphaflega til. Var verðið skv. tillögu (E)viðskstj1 um 2-7% lægra heldur en það verð sem Samskip buðu OJK. Þannig sýnir samanburður á tillögu (E)viðskstj1 og tillögu (S)forstö-innfl1 að nýju verði til OJK í framangreindu samanburðarskjali og undirrituðum samningi OJK við Samskip að tillaga (E)viðskstj1 fól í sér lægra verð en Samskip bauð OJK fyrir flutning á 20 og 40 feta gámi í endanlegum samningi. Samtímagögn sýna hins vegar að Eimskip gaf OJK ekki það tilboð sem (E)viðskstj1 lagði til heldur mun hærra verð. Stjórnendur Eimskips tóku fram fyrir hendurnar á undirmanni sínum því samkvæmt fundargerð Eimskips frá 26. október 2010 var tilboð Eimskips hins vegar mun hærra en það tilboð sem (E)viðskstj1 lagði til því að í fundargerðinni kemur fram að Samskip hefðu boðið 25-30% lægra verð en Eimskip.
14104. Þá er þar hvergi að finna stoð fyrir því í fundargerð Eimskips frá 26. október 2010 eða öðrum gögnum fyrirtækisins sú ályktun Samskipa að verðmunur á tilboðum fyrirtækjanna hafi komið (E)frkvstj-sala/þj og (E)forstö-innfl á óvart. Áréttá ber gögn sem rekja má til þessara stjórnenda sem sýna að Eimskip virti samráðið við Samskip á þessum tíma og sótti ekki á mikilvæga viðskiptavini keppinautarins, sbr. t.a.m.

umfjöllun um rekstraráætlun fyrir árið 2011 sem (E)forstö-innfl sendi til (E)frkvstj-sala/þj 1. október 2010, sbr. einnig glærukynningu (E)frkvstj-sala/þj frá 14. september sama ár, sbr. kafla 14.32.1. Með hliðsjón af þessum atvikum fer það fjarri að tilboð Samskipa hafi verið til marks um samkeppni frá Eimskip vegna OJK.

14105. Í mgr. 1076 í athugasemdum Samskipa við AII furðar fyrirtækið sig á umfjöllun Samkeppniseftirlitsins um að ýmis samningsatriði hafi komið OJK á óvart eftir undirritun samningsins. Að mati Samskipa geti Samkeppniseftirlitið ekki rökstutt málatilbúnað sinn um að verðið hafi verið óljóst eða komið OJK á óvart með vísan til tölvupóstsamskipta sem áttu sér stað fyrir undirritun samningsins, enda voru viðræður um endanlegt lágmarksgjald þá enn yfirstandandi. Vegna athugasemda Samskipa um viðbrögð OJK skal því haldið til haga að umrædd samtímagögn sýna að flutningsverð Samskipa til OJK lækkaði ekki jafn mikið og lækkun sjóflutningsverða gaf í skyn, ef horft er til skerðingar á gámaleigufriðindum og hækkunar á lágmarksgjaldi frá fyrri samningi. Í samtímagögnum kemur skýrt fram að skert gámaleigufriðindi hafi komið OJK á óvart eftir undirritun enda fékk fyrirtækið ekki reikning fyrir gámaleigu samkvæmt nýjum samningi fyrr en eftir það tímamark. Hvað sem líður tímasetningu á viðbrögðum OJK þá má sjá af tölvupósti (S)viðskstj1 frá 12. október 2010 að Samskip hafi verið meðvitað um að skert gámaleigufriðindi ættu eftir að valda óánægju OJK. Hvort sem horft er til þessara gagna eða annarra samtímagagna vegna OJK er hvergi að finna ótta hjá Samskipum um samkeppnisleg viðbrögð frá Eimskip vegna OJK.
14106. Þótt flutningskjör OJK hjá Samskipum hafi lækkað frá fyrri samningi þá er því hafnað að það hafi þýðingu eða hrófli við niðurstöðu Samkeppniseftirlitsins um að háttsemi þessi endurspegli samfelld samráð fyrirtækjanna. Þótt það hafi ekki úrslitaáhrif þá má nefna að samtímagögn Samskipa sýna að kjör OJK hjá Samskipum, byggt á samningi frá október 2008, voru, mun lakari en annarra sambærilega viðskiptavina fyrirtækisins. Þau kjör sem OJK fengu með samningnum 5. október 2010 voru einnig lakari en annarra sambærilegra viðskiptavina Samskipa.
14107. Í mgr. 1068-1070 í athugasemdum Samskipa við AII vísar fyrirtækið til umfjöllunar Samkeppniseftirlitsins varðandi tilboðsgerð fyrirtækisins til Europris. Hafna Samskip því að þau samtímagögn sem þar eru rakin endurspegli samráðið. Að mati Samskipa sýna umrædd gögn að (S)forstö-innfl1 hafi frá upphafi verið áhugasamur um að gera tilboð í flutninga Europris. Tölvupóstur (S)forstö-innfl1 til (S)starfsm 29. september 2010 sýni skýrlega afstöðu (S)forstö-innfl1 til viðskiptanna. Þá sé að mati Samskipa skýrt af samskiptum (S)forstö-innfl1 og (S)starfsm að fyrirtækið hafi ekki verið í neinum samskiptum eða samráði við Eimskip vegna viðskipta og útboðs OJK.
14108. Samskip kveða fyrirtækið hafa boðið OJK mjög gott verð, sbr. mgr. 1071 í athugasemdum fyrirtækisins við AII. Ef það hefði ekki dugað til hefði komið til skoðunar að reyna að ganga lengra í tilboðum til Europris en ella. Þetta séu einfaldlega þættir í rekstri sem meta þurfi hverju sinni, ekki síst hjá fyrirtæki eins og Samskipum sem sé ekki ráðandi á markaði og hafi því meira frelsi til verðlagningar. Fyrir (S)forstö-innfl1 hafi vakað að sjá til lands með viðskipti OJK áður en ákvörðun var tekin um hversu langt yrði gengið gagnvart Europris. Reksturinn gengi ekki út á að undirbjóða keppinauta í öllum viðskiptum heldur þurfi að sæta lagi og meta aðstæður hverju sinni. Það hafi (S)forstö-innfl1 gert.
14109. Framangreindum athugasemdum Samskipa er hafnað. Af samtímagögnum er ljóst að samfelld samráð Eimskips og Samskipa var virt á þessum tíma og eru atvik vegna Europris og OJK í samræmi við það. Þótt (S)forstö-innfl1 hafi í fyrstu þótt viðskipti við Europris áhugaverð þá sýna gögnin að fyrirtækið hélt sig við samráðið við Eimskip og hélt að sér höndum, eftir að í ljós kom að Eimskip hafði virt markaðsskiptinguna um OJK. Samtímagögn sýna að Samskip horfðu til þess að draga úr samráðinu ef Eimskip myndi ekki virða það, þ.e. með sókn á OJK. Það varð einmitt raunin rúmlega tveimur árum síðar,

þegar fyrirtækin tóku að draga úr samráðinu og virk samkeppni hófst að nýju um mikilvæga viðskiptavinum, sbr. umfjöllun í kafla 21.

14110. Þá skal það áréttað að hin samfellda markaðsskipting fyrirtækjanna var þess eðlis að ekki var þörf á því að eiga samskipti um tiltekna viðskiptamenn. Þá vísast einnig til viðurkenningar Eimskips á þátttöku í ólögumætu samráði með Samskip, sbr. sátt Eimskips frá 16. júní 2021.
14111. Með hliðsjón af framangreindu er athugasemdum Samskipa hafnað.
14112. Í mgr. 1072 í athugasemdunum benda Samskip á að allir flutningar Europris hafi komið frá Fredriksstad í Noregi. Samskip hafi ekki verið með viðkomu þar og því hafi Eimskip haft mikið samkeppnisforskot. Samskip hafi þurft að flytja vöruna um 280 km landleið til Varberg í Svíþjóð til að koma henni um borð í skip. Eins og fram komi í tölvupósti (S)forstö-innfl1 frá 12. október 2010 hafi því verið óraunhæft að bjóða Europris lægra verð en Eimskip.
14113. Í mgr. 1073 í athugasemdum Samskipa við AII kemur fram það mat fyrirtækisins að samskiptin séu skýr um að lagt hafi verið mat á það hversu raunhæft það væri fyrir Samskip að ná umræddum viðskiptum, án þess að greiða með þeim. Samkeppniseftirlitið reyni hins vegar að draga upp aðra mynd með því að einblína á orðalagið „*this is not the type of business that we want to go after now*“ en hunsa undanfarandi skýringar (S)forstö-innfl1, sem sýni að viðskiptin hafi einfaldlega ekki verið arðbær. Þrátt fyrir áhuga Samskipa á viðskiptunum þá hafi verið ljóst að til að ná þeim þyrfti að fara of langt niður í verði, fórnarkostnaðurinn hafi verið of mikill. Með vísan til þessa hafna Samskip því að fyrirtækið hafi ekki náð í viðskipti Europris vegna samráðs við Eimskip.
14114. Í mgr. 1078 í athugasemdunum mótmæla Samskip því að ástæða þess að fyrirtækið gerði að endingu ekki tilboð í viðskipti Europris sé niðurstaða um áframhaldandi frið. Að mati Samskipa eru samtímagögn í málinu skýr um áhuga fyrirtækisins á viðskiptunum, greiningu á því verði sem þyrfti að bjóða og ástæður þess að fyrirtækið gat einfaldlega ekki farið jafn langt niður í verði og Eimskip. Telja Samskip að ályktun Samkeppniseftirlitsins fari þvert gegn þessum samtímagögnum auk þess sem fullyrðingar um niðurstöðu um frið hafi enga stoð í gögnum málsins.
14115. Ekki er fallist á þessar athugasemdir Samskipa. Vísast til umfjöllunar um atvik vegna Europris og OJK í kafla 14.31 og hvernig þau endurspeglu að Samskip og Eimskip virtu markaðsskiptingu á þeim tíma.
14116. Af þessu tilefni er athygli vakin á því að þær forsendur sem Samskip vísa til í athugasemdunum (flutningur frá Fredriksstad) lágu allar fyrir í upphafi þegar (S)forstö-innfl1 ákvað að bíða með tilboðsgerðina til að sjá hvort Eimskip myndi áfram virða samráðið, sbr. ummæli hans í tölvupósti til samstarfsmanns 30. september 2010 „*Do you think it is possible to wait until mid next week to quote for this business. I am waiting for the result of a tender that both Samskip and Eimskip quoted for. The customer is O Johnson & Kaaber [OJK], and is our costomer today. If Eimskip is aggressive in this tender and takes them away from us then we will be more aggressive in the Europris Quote*“. Eimskip buðu síðan OJK verð sem leiddi til þess að Samskip héldu viðskiptunum („*Samskip mun lægri 25-30%?*“). Að sama skapi virtu Samskip samráðið við Eimskip í tilviki Europris og buðu verð sem var til þess fallið að tryggja áframhaldandi samráð fyrirtækjanna.
14117. Þá eru skýringar Samskipa vegna Europris sem tengjast skorti á samkeppnishæfni um flutning frá Fredriksstad í Noregi í samanburði við Eimskip ótrúverðugar í þessu samhengi. Vísar Samkeppniseftirlitið til þess að árið 2009 hafði Rúmfatalagerinn (mikilvægur viðskiptavinur Samskipa) óskað eftir tilboði frá Eimskip í reglulega flutninga frá Noregi. Viðskiptavinurinn flutti þá með Samskipum gegnum Danmörku. Vildi viðskiptavinurinn leita leiða til að fá betri kjör. Eimskip gaf tilboð í flutninginn en samkvæmt viðskiptastjóra Eimskips fannst Rúmfatalagerinum tilboðið „*ekki áhugavert freka hátt*“. Eimskip virti

markaðsskiptinguna og Samskip héldu viðskiptum Rúmfatalagersins, sbr. kafla 14.23. Hér má einnig í dæmaskyni vísa til þess að dagana 19. og 20. janúar 2011 óskaði Húsasmiðjan (mikilvægur viðskiptavinur Samskipa) eftir tilboði frá Eimskip í flutning frá Fredriksstad til Íslands. Eftir að Húsasmiðjan hafði fengið tilboð frá Eimskip sagði Húsasmiðjan tilboð Eimskips „*alltof dýrt*“. Eimskip sendi þá aftur tilboð og ennþá sagði Húsasmiðjan það óásættanlegt og að það munaði „*töluverðu*“ á verði frá Samskipum. Eimskip virti samráðið og Samskip héldu viðskiptum Húsasmiðjunnar, sbr. kafla 14.34. Með vísan til þess er því ekki unnt að byggja á ætluðu samkeppnisforskoti Eimskips vegna flutninga frá Noregi, heldur var það samráð fyrirtækjanna sem réð för í þessum atvikum líkt og gögn sýna að átti við vegna Europris.

14118. Í tilefni af athugasemdum Samskipa skal tekið fram að þegar samskiptin eru skoðuð með hliðsjón af öðrum samtímagögnum þá tóku ákvarðanir Samskipa við tilboðsgerð til viðskiptavina Eimskips mið af því að rjúfa ekki þann „*frið*“ á markaðnum sem fyrirtækin höfðu náð saman um eftir fund þeirra 6. júní 2008. Í því sambandi má benda á að **(S)forstö-innfl1** kvað Samskip ekki vilja fara á eftir viðskiptunum núna. Með öðrum orðum kæmi til greina að fara á eftir þeim undir öðrum kringumstæðum.
14119. Í mgr. 1074 í athugasemdunum vísa Samskip til umfjöllunar um að Eimskip hafi þurft að lækka verð á sjófrakt til Europris vegna „*pressu*“ frá Samskipum. Að mati Samskipa sýna gögn málsins skýrt að **(S)starfsm** var í samskiptum við Europris og fékk m.a. upplýsingar þaðan um það verð sem fyrirtækið var með hjá Eimskip, sem og lækkanir frá því verði sem Eimskip bauð í þessu ferli. Telja Samskip ljóst að um sé að ræða sömu lækkanir og Samkeppniseftirlitið vísi til. Þannig hafi Europris sýnilega látið Eimskip vita af því að Samskip væru áhugasöm um viðskiptin og þannig náð fram frekari lækkunum frá Eimskip.
14120. Rétt er að benda á að samtímagögn bera það ekki með sér að Eimskip hafi boðið Europris lægra verð í nýjum samningi. Þvert á móti að hækka verð til fyrirtækisins. Aftur á móti virðist Europris hafa náð fram lægra sjóflutningsverði fyrir flutning á 40 feta gámi en tilboð Eimskips gerði ráð fyrir, en í því sambandi hafi fyrirtækið vísað til þess að Samskip væru að „*pressa*“. Samtímagögn sýna á hinn bóginn að Samskip voru ekki búin að senda fyrirtækinu verðtilboð á þessum tíma. Jafnvel þó að Samskip hafi sent tilboð til Europris þá eru samtímagögn skýr um það var ekki gert til að sækja þau viðskipti af Eimskip. Samskip virtu samráðið. Athugasemdum Samskipa er því hafnað.
14121. Ekki er því unnt að fallast á þessar órökstuddu staðhæfingar Samskipa. Að mati Samkeppniseftirlitsins endurspegla samskipti **(S)forstö-innfl1** í tengslum við tilboðsgerð Samskipa til Europris samráð fyrirtækjanna um að forðast að keppa um mikilvæga viðskiptavinum hvors annars. Þannig átti ekki að gera viðskiptavinum Eimskips góð tilboð nema Eimskip myndi rjúfa „*friðinn*“.
14122. Líkt og fram kemur í ákvörðun þessari má við mat á framangreindum tilvikum tengdum OJK og Europris horfa til fundar stjórnar Samskipa hf. 25. október 2010. Þann fund sátu stjórnarmennirnir **(S)stjform-S**, **(S)stjórnarm-fjármstj** og **(S)stjórnarm-S og SH**, ásamt m.a. **(S)forstj** og **(S)frkvstj-millilandasv**. Í fundargerð kom m.a. fram að „*Almennt hefur verið rólegt yfir markaði frá vormánuðum [...]*“.
14123. Í mgr. 1080 í athugasemdum Samskipa við AII er á því byggt að framangreind ummæli í fundargerð stjórnar Samskipa frá 25. október 2010, sbr. einnig ummæli í glærुकynningu **(S)forstj** þann 19. nóvember 2010, um að rólegt hafi verið yfir markaðnum frá vormánuðum, lýsi ástandinu á markaðnum þá mánuði, ólíkt því sem framundan hafi verið, sbr. ummælin: „*endurnýjanir á komandi mánuðum.*“ Af þessu megi ráða að Samskip hafi talið að ekki yrði um neinar endurnýjanir á samningum að ræða á „*vormánuðum*“. Það útskýri tilvísun **(S)forstj** til þess að rólegt hafi verið yfir markaðnum.
14124. Ekki er unnt að fallast á þessar skýringar Samskipa enda samræmast þær ekki samtímagögnum. Fjölmargir flutningasamningar stórra viðskiptavina Eimskips og Samskipa voru lausir á þessum tíma og

mánuðina á undan. Áður en samráð Samskipa og Eimskips hófst um mitt ár 2008 kom fram að slíkar aðstæður myndi kalla á verðþrýsting og verðstríð, sbr. glærुकynningu Samskipa frá 29. janúar 2008 („**Rates under pressure in connection with renewal of large import contracts.**“ „**Large contracts open for renegotiation next year *Price war**“, sbr. kafla 6.4 og 6.7.2. Líkt og rakið er í kafla 14 var það hins vegar ekki tilfellið heldur var á grundvelli samráðsins ákveðið að forðast samkeppni um mikilvæga viðskiptavinum og viðhalda ólögumætri markaðsskiptingu. Ástæða er til að rifja stuttlega upp nokkur atvik á seinni hluta árs 2009 og fyrri hluta árs 2010.

14125. Í fyrsta lagi vísast til tölvupósta sem (S)forstö-innfl1 sendi til (S)forstö-landfl og (S)viðskstj1 í nóvember 2009. (S)forstö-landfl spurði (S)forstö-innfl1 hvort innflutningsdeild Samskipa hygðist reyna að ná IKEA, mikilvægum viðskiptavinum Eimskips, í viðskipti til sín en vitað var að sá samningur væri uppsegjanlegur um áramót. (S)forstö-innfl1 svaraði: „[...] Við reyndum við Ikea síðast og ég geri ekki ráð fyrir að reyna við þá næsta sumar. Markmiðið hjá innflutningi er að hækka verð á núverandi kúnnu, s.s. Rúmfó, Húsa og ÍSAM.“ Þá greindi (S)viðskstj1 frá því að Aðföng hefðu óskað eftir tilboði í flutninga og var honum sagt að spila þetta „strategískt“ gagnvart Aðföngum. Útskýrði (S)forstö-innfl1 fyrir honum að Samskip myndu ekki „hræra í þessu“ með því að bjóða Aðföngum ekki „of lág verð“. Eimskip gæti þá hækkað verð gagnvart Aðföngum og Samskip gætu hækkað verð gagnvart Nathan & Olsen. Ef það yrði á hinn bóginn „hrært í þessu“, þ.e. Aðföngum gefið lágt verð, gæti Eimskip séð sig knúð til að „spilla fyrir“, þ.e. hindrað verðhækkunar Samskipa gagnvart Nathan & Olsen. Hvorki í þessum né öðrum fyrirmælum (S)forstö-innfl1 mátti greina ótta um að verðhækkunar Samskipa myndu leiða til þess að fyrirtækið myndi missa viðskipti til Eimskips.
14126. Í öðru lagi vísast til aðgerðarleysis Samskipa á viðskiptum við J. Rönning í upphafi árs 2010, sbr. umfjöllun í kafla 14.22 í ákvörðun. Þar virtu Samskip markaðsskiptingu við Eimskip.
14127. Í þriðja lagi endurspeglar atvik í tengslum við viðskipti ÍSAM samfellda markaðsskiptingu á þeim tíma, sbr. kafla 14.26. Þar er því lýst hvernig Eimskip hafi virt markaðsskiptinguna við Samskip þegar ÍSAM leitaði til Eimskips um tilboð. Setti Eimskip fram tilboð sem „sjokkerað“ ÍSAM. Einnig kom það (E)frkvstj-sala/þj ekki „mikið á óvart“ að ÍSAM/Mekka hefði samið á ný við Samskip. Með sambærilegum hætti virtu Samskipa markaðsskiptinguna þegar Innnes, sem var í viðskiptum við Eimskip, óskaði eftir tilboði í flutninga frá Norður-Ameríku. Viðbrögð Samskipa við beiðni Innnes endurspegluðu að Samskip höfðu ekki áhuga á að fá viðskiptin. Eftir ítrekaðar beiðnir frá Innnes var Samskipum þó ljóst að það „þurfti“ að „svara e-ð“, „fljótlega“, en ákveðið var að bíða aðeins „að svara v. isam“. Þá sýna samskipti (E)frkvstj-Dk og (E)viðskstj1 að stefna Eimskips var að „hreyfa ekki við“ ÍSAM og að undirmenn töldu að það þyrfti að „hrista upp í“ yfirmanni þeirra svo einhverjar líkur væri á því að þessum mikilvæga viðskiptavinum Samskipa yrði sýndur áhugi.
14128. Í fjórða lagi vísast til þess að á fyrri hluta ársins 2010 vann Eimskip að verðhækkun gagnvart Aðföngum, sbr. umfjöllun í kafla 14.27.2 í ákvörðun en flutningasamningur Eimskips og Aðfanga var uppsegjanlegur 1. júlí það ár. Sýna samtímagögn að Samskip hafi gætt að því að virða markaðsskiptinguna og spilla ekki fyrir tilraunum Eimskips til að hækka verð gagnvart þessum mikilvæga viðskiptavinum, sbr. einnig áður nefndan tölvupóst (S)forstö-innfl1 til (S)viðskstj1 í nóvember 2009.
14129. Meðal annars með vísan til framanritaðs er það niðurstaða Samkeppniseftirlitsins að sú ró sem var yfir flutningamarkaðnum á árinu 2010 var til komin vegna samráðs fyrirtækjanna, en ekki vegna þess að tækifæri til samkeppnisaðgerða skorti.
14130. Ef skilningur Samskipa væri lagður til grundvallar, þ.e. að fyrirtækið hafi átt von á harðari samkeppni „á komandi mánuðum“ vegna þess að endurnýjanir væru fyrirhugaðar, fæst ekki séð að neinn munur hafi verið þar á. Enginn stór viðskiptavinur fór á milli fyrirtækjanna á seinna hluta árs 2010 eða fyrri hluta árs 2011. Þannig náðu Samskip að halda viðskiptum við OJK og Eimskip virtu markaðsskiptinguna en

tilboð Eimskips var mun hærra en tilboð Samskipa, sbr. kafla 14.31 í ákvörðun. Samskip ákváðu að sama skapi að keppa ekki við Eimskip um viðskipti Europris. Þá vísast einnig til ítarlegrar umfjöllunar um atvik tengd Húsasmiðjunni og Innnes á árunum 2010-2011 í kafla 14.34 og 14.35 í ákvörðun þessari.

14131. Í mgr. 1077 í athugasemdum Samskipa við AII ítrekar fyrirtækið fyrri svör varðandi tengsl **(S)forstö-innfl1** og **(E)viðskstj2**. Hafna Samskip því að þeir hafi átt samskipti um vinnutengd málefni. Að mati Samskipa er ekkert sem rennir stoðum undir þær ályktanir að samskipti þeirra hafi tengst tilboðsgerð fyrirtækjanna til Europris.
14132. Þá áréttta Samskip að samskipti **(S)forstö-innfl1**, **(S)frkvstj-millilandasv**, **(E)frkvstj-sala/þj** og **(E)forstö-innfl** haustið 2010 hafi ekki að neinu leyti tengst viðræðum Samskipa við Europris. Eingöngu hafi verið um að ræða samskipti vegna Norður-Ameríkusamningsins. Gögn málsins séu afar skýr um það að það hafi verið eðlilegar og málefnalegar rekstrarlegar forsendur sem réðu því að Samskip treystu sér ekki til að fara nægilega neðarlega í verði til að ná viðskiptum Europris. Samskip hefðu ekki átt nokkur samskipti við Eimskip í þessu tilviki frekar en öðrum.
14133. **(S)forstö-innfl1** og **(E)viðskstj2** voru lykilstjórnendur hjá Eimskip og Samskipum. Gögnin sýna að **(S)forstö-innfl1** og **(E)viðskstj2** áttu ríka aðkomu að ákvörðunum og samskiptum við þá viðskiptavini sem markaðsskipting fyrirtækjanna tók til. Vekur athygli að Samskip leggja ekkert fram sem styður staðhæfingu þess um að reglubundin samskipti starfsmannanna hafi ekki varðað þessa starfsemi fyrirtækjanna. Hvað sem því líður þá er í kafla 13 í ákvörðun þessari ítarlega fjallað um mikilvægi þess að horfa til reglulegra samskipta milli m.a. stjórnenda og starfsmanna Eimskips og Samskipa á rannsóknatímabili málsins. Hvað þessar athugasemdir Samskipa varðar vísast til þeirrar umfjöllunar. Þar er því lýst hvernig gögn sem sýna fram á regluleg samskipti á milli fyrirtækjanna hafa umtalsvert vægi við sönnunarmat í samráðsmáli sem þessu.

26.32. Um áætlanir fyrir árið 2011 – Áframhaldandi samráð

14134. Í kafla 14.10 er gerð grein fyrir gögnum frá Eimskip og Samskipum sem varða áætlanir bæði innflutningsdeildar og landflutninga fyrirtækjanna fyrir árið 2011. Eru gögnin frá september 2010 og endurspeglar þau samfellt samráð Samskipa og Eimskips á þessum tíma.

26.32.1. Rekstraráætlun Eimskips

14135. Samskip fjalla um áætlanir Eimskips fyrir árið 2011 í mgr. 1048-1058 í athugasemdum sínum við AII. Að miklu leyti er um sömu sjónarmið að ræða og hafa áður komið fram og fjallað hefur verið um af hálfu eftirlitsins. Það er þó ástæða til að nefna eftirfarandi þætti.
14136. Í mgr. 1049-1051 og mgr. 1056 í athugasemdum Samskipa við AII er á því byggt að í gögnum Eimskips megi sjá að fjallað hafi verið um Samskip og Landflutninga sem helstu keppinauta fyrirtækisins, þvert á það sem byggt sé á umfjöllun Samkeppniseftirlitsins. Þá er í mgr. 1054 í athugasemdunum á því byggt að Samkeppniseftirlitið vísi ranglega til Samskipa sem „samstarfsaðila“ Eimskips, í þeim skilningi sem Eimskip leggi í hugtakið í gögnum sínum. Að sögn Samskipa hefur fyrirtækið aldrei verið samstarfsaðili Eimskips í landflutningum. Segir að fyrirtækin hafi átt í takmörkuðum viðskiptum á tilteknum leiðum en ekki samstarfi. Með „samstarfsaðilum“ eigi Eimskip við sjálfstæða akstursaðila sem séu hluti af flutningakerfi Flytjanda.
14137. Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á að samstarf Eimskips og Samskipa á landflutningamarkaði hafi einungis falist í „takmörkuðum viðskiptum á tilteknum leiðum“. Vísast til umfjöllunar í kafla 17 í ákvörðun þessari um umfang og framkvæmd hins reglubundna samstarfs fyrirtækjanna á landflutningamarkaði. Líkt og fjallað er nánar um í kafla 17 störfuðu Samskip og Eimskip saman á fjölda flutningsleiða og í

innan hússamskiptum fyrirtækjanna var rætt um samstarf eða aukið samstarf þeirra á milli. Í þessu samhengi er einnig mikilvægt að benda á að Samskip og Eimskip höfðu mikla yfirburði á markaðnum og þar ríkti mikil fákeppni. Við slíkar aðstæður er krafa samkeppnislaga um sjálfstæði keppinauta og bann við hvers konar samskiptum milli þeirra mjög rík. Þá skal sömuleiðis hafa í huga að bæði Samskip og Eimskip höfðu yfirburðastöðu á markaðnum í gegnum flutninganetin sem þau bæði stjórnðu með minni landflutningafyrirtækjum.

14138. Í mgr. 1057 í athugasemdum Samskipa við AII er á því byggt að Samskip hefðu ekki haft flutningsgetu til að annast viðskipti Norðuráls, sbr. umfjöllun í kafla 14.32.1. Segir að forsenda þess að Samskip hafi geta náð þeim viðskiptum hafi verið að ráðist yrði í meiriháttar breytingu á siglingakerfi fyrirtækisins. Þegar hafi verið ójafnvægi í kerfinu og það hafi verið órökrétt og óframkvæmanlegt fyrir Samskip að gera breytingar á kerfi fyrirtækisins með það að markmiði að ná í viðskipti Norðuráls. Til þess hafi á móti þurft að koma magn í innflutningi sem hafi ekki verið til staðar. Af þessari ástæðu hafi ekki verið að finna sérstakar áherslur í gögnum Samskipa um að ná þessum viðskiptum. Að sögn Samskipa hafi Eimskip gert sér fullkomlega grein fyrir þessari stöðu, sbr. umfjöllun í rekstraráætlun Eimskips í útflutningi fyrir árið 2011.
14139. Af þessu tilefni skal tekið fram að Samskip og Eimskip bjuggu sjálf til þessa stöðu með ólögmetu samráði í tengslum við breytingar á siglingakerfum fyrirtækjanna í því skyni að takmarka flutningsgetu, koma á markaðsskiptingu á markaðnum og viðhalda eða hækka verð. Eimskip hefur í sátt við Samkeppniseftirlitið, viðurkennt að hafa átt í ólögmetu samráði við Samskip á síðari hluta ársins 2008 um breytingar á siglingakerfum og takmörkun á flutningsgetu í sjóflutningum til og frá Íslandi. Þá hefur Eimskip viðurkennt að hafa, með samráði við Samskip, skipt mörkuðum eftir stærri viðskiptavinum í sjó- og landflutningum.
14140. Samskip vísa til þess að á móti hefði þurft að koma magn í innflutningi og byggja á því að það magn hafi ekki verið til staðar. Af þeim ástæðum hafi verið órökrétt að gera breytingar á kerfi fyrirtækisins. Þetta er ekki í samræmi við gögn málsins. Þrátt fyrir að innflutningur hafi dregist saman í kjölfar efnahagshrunsins þá fer því fjarri sanni að hann hafi orðið að engu. Eins og nánar er gerð grein fyrir í ákvörðun þessari losnaði reglulega á rannsóknartímabilinu umtalsvert innflutningsmagn undan samningsskuldbindingum við Eimskip. Hafa Samskip reyndar í athugasemdum sínum staðfest að hafa fylgst náið með því. Í ákvörðuninni er jafnframt gerð grein fyrir því að Samskip hafi fengið ótal tækifæri til þess að ná í aukið magn þegar samningar stórra viðskiptavina hjá Eimskip losnuðu en í því skyni að viðhalda ólögmetri markaðsskiptingu og halda ró og frið á markaðnum var ekki lögð áhersla á það innan Samskipa að ná í nýtt magn frá Eimskip.
14141. Þar að auki skal þess getið að með viðskiptum Norðuráls fylgdi einnig innflutningur. Útflutningur Norðuráls var á árinu 2011 309.000 tonn (c.a. 11.500 TEU) en innflutningur 162.000 tonn (c.a. 6200 TEU) og gert var ráð fyrir 5% aukningu árin 2012 og 2013, sbr. umfjöllun í kafla 14.36.6.
14142. Þá skal undirstrika að Samskip viðurkenna í athugasemdunum að það hafi verið ójafnvægi í flutningakerfi fyrirtækisins. Það er í samræmi við samtímagögn enda ljóst að með samráði um takmörkun á flutningsgetu og breytingu á siglingakerfi seinni part ársins 2008 var siglingakerfi Samskipa þannig stillt upp að útflutningur var meiri en innflutningur í kerfinu. Í samræmi við samráð fyrirtækjanna skapaði þetta engan samkeppnislegan þrýsting á markaði.
14143. Þá skal lögð áhersla á það að samtímagögn Eimskips, er varða flutninga fyrir Norðurál og aðra mikilvæga viðskiptavini, sýna að fyrirtækið gerði ráð fyrir „frið“ um þessa viðskiptavini og þar hvergi að finna ótta um samkeppnisleg viðbrögð frá Samskipum.

14144. Í mgr. 1630-1632 í athugasemdum Samskipa við AI er á því byggt að í glærुकynningu (E)frkvstj-sala/pj frá 14. september 2010 sem fjallað er um í kafla 14.32.1. í ákvörðun, sé Eimskip að skilgreina helstu styrkleika fyrirtækisins sem langstærsta skipafélagið á markaðnum. Sterk staða gagnvart stærri viðskiptavinum helgist af þeim þáttum sem þar séu nefndir, þ.e. félagið væri betur í stakk búið til að annast þarfir stærri viðskiptavina en annað skipafélag á markaðnum. Þá segir að veikleikar geti einnig legið í stærðinni og af þeim leiði að smærri keppinautar og miðlarar geti talist ógn. Að mati Samskipa er með ólíkindum að greining af þessum toga sé talin sönnun þess að félagið hafi átt í samráði við Samskip.
14145. Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á sjónarmið Samskipa. Líkt og rakið er í kafla 14.32.1. er þessi umfjöllun og sýn Eimskips í glærुकynningunni í samræmi við ólögmeta markaðsskiptingu fyrirtækisins við Samskip um stóra viðskiptavini, sbr. sátt Eimskips þar sem fyrirtækið viðurkennir samráð við Samskip á umræddum tíma. Sú sátt er í samræmi við samtímagögn.

26.32.2. Rekstraráætlun Samskipa – Ekki átti að dansa „við sætu stelpurnar á ballinu“

14146. Í mgr. 1634 og áfram í athugasemdum Samskipa við AI, sbr. einnig mgr. 171 og áfram og mgr. 1030-1037 í athugasemdum við AII, eru sett fram sjónarmið og skýringar um áætlun innflutningsdeildar Samskipa fyrir árið 2011.
14147. Í mgr. 171 í athugasemdum Samskipa við AII kemur fram að í rekstraráætlun (S)forstö-innfl1 frá september 2010 hafi verið um að ræða forsendur áætlunargerðar og sé ekki hægt að líta á skjalið sem annað en áætlun. (S)forstö-innfl1 hafi ekkert haft í hendi með þessar forsendur, en talið mikilvægt að stefna að verðhækkun á tímabilinu þar sem kostnaður hafi hækkað og samningsverð ekki fylgt eftir. Við þær aðstæður hafi markmið (S)forstö-innfl1 um að hækka verð verið eðlileg. Geta Samskip þess einnig að til fjölda ára hafi forsendur áætlunargerðar Samskipa verið á þessum nótum, þ.e. að lagt sé upp með að öllum viðskiptavinum sé haldið og verð hækkað til samræmis við verðlagshækkunarir. Það þýði hins vegar ekki að þær forsendur hafi öllum stundum gengið eftir. Vísa Samskip í þessu sambandi til umfjöllunar Samskipa um forsendur áætlunargerða Samskipa í mgr. 42 og áfram í athugasemdum fyrirtækisins við AI.
14148. Samskipa vísa til þess að þrátt fyrir að á bls. 11 í áætlun Samskipa komi fram að áherslur í sölu muni ráðast af því hvort áframhaldandi ró muni haldast á innflutningsmarkaði þá sé þess einnig getið að ef ekki verði ró á innflutningsmarkaði gagnvart Eimskip og fyrirtæki færast frá Samskipum yfir til Eimskips þá verði því svarað með því að ná í jafnmikil eða meiri viðskipti til baka. Að mati Samskipa gefi það skýrt til kynna að engin áform hafi verið um annað en að viðhafa áfram virka samkeppni á flutningamarkaði og að fullkomin óvissa hafi ríkt um forsendurnar fyrir „áframhaldandi ró“. Þá eru ítrekaðar þær skýringar Samskipa að innan fyrirtækisins hafi, á árinu 2010, verið lögð á það áhersla að verja þá auknu markaðshlutdeild sem Samskipum hafði áunnist á árinu 2009.
14149. Samskip byggja á því að fyrirtækið hafi í „fjölda ára“ lagt upp með það í áætlunum sínum að halda viðskiptavinum og hækka verð í samræmið við verðlag en það þýði ekki að það hafi alltaf gengið eftir. Ekki hafi verið venja að gera ráð fyrir fækkun eða fjölgun viðskiptavina. Slíkt verklag hafi verið viðhaft lengi hjá fyrirtækinu og reynst vel. Ef gert væri ráð fyrir ýmsum tilfærslum á viðskiptum á árinu hefði áætlunin verið háð mörgum óvissuþáttum og væri því ekki góður grundvöllur fyrir fyrirtæki til að setja sér fjárhagsleg markmið fyrir komandi ár.
14150. Ekki er unnt að fallast á þessar skýringar Samskipa. Varðandi áætlunargerð og hvort rétt sé að gera ráð fyrir hreyfingu stærri viðskiptavina milli flutningafyrirtækja þá getur í áætlanagerð verið gert ráð fyrir því að halda eða missa viðskiptavini. Á hinn bóginn gefur sú megin forsenda Samskipa, að ganga út frá því að halda núverandi viðskiptavinum, á sama tíma að leggja til grundvallar að hækka verð og að ætla ekki að sækja ný viðskipti, til kynna að samkeppni sé ekki virk og að önnur sjónarmið ráði för.

14151. Líkt og Samkeppniseftirlitið hefur rökstutt í ákvörðun sinni gekk það einmitt allt eftir á megin rannsóknartímabilinu án þess að unnt sé að finna um það nokkrar efasemdir af hálfu Samskipa. Á meðan algjör „friður“ ríkti um mikilvæga viðskiptavinum gátu fyrirtækin ítrekað hækkað verð. Gerði ólöglegt samráð Samskipa og Eimskips fyrirtækjunum þetta kleift.
14152. Þá er ekki rétt að Samskip hafi ávallt haft það verklag að gera ekki ráð fyrir að fyrirtækið missti núverandi eða fengi nýjan viðskiptavin enda viðurkennir fyrirtækið það í athugasemdum sínum við AII. Þannig segja Samskip annars staðar í athugasemdunum að fyrirtækið hafi „að jafnaði“ ekki gert ráð fyrir því að það myndi missa tiltekna viðskiptavinum né ná til sín tilteknum viðskiptavinum.⁶⁵⁵⁰ Þá er jafnframt ljóst að þegar samkeppnin fór vaxandi á ný gerðu Samskip ráð fyrir því í rekstraráætlun að fyrirtækið myndi missa viðskiptavinum sem nefndur var „Lúser ehf.“, sbr. umfjöllun í kafla 14.48. Jafnframt sagði í þeirri rekstraráætlun: „[...] þegar þetta er skrifað eru farin að sjá þess merki að sú ró sem verið hefur á innflutningsmarkaði síðustu ár sé ekki lengur til staðar. Áherslan í sölu hjá Samskipum árið 2013 verður því að mestu leiti varnarbarátta og lögð verður áherslu á að halda öllum núverandi viðskiptavinum þó að það muni leiða til lækkandi einingarverða.“ Þannig er ljóst að Samskip gerðu ekki alltaf ráð fyrir því í rekstraráætlun að geta haldið öllum viðskiptavinum og hækkað verð heldur endurspegluðu áherslur stöðuna á markaðnum á viðkomandi tíma.
14153. Til samanburðar má einnig horfa til þess að í áætlun Samskipa sem útbúin var fyrir starfseminu í Færeyjum kemur fram að Samskip ætli að auka markaðshlutdeild sína í innflutningi m.a. með því að ná til sín í viðskipti mikilvæga viðskiptavinum frá BWS (Ide Möblar og Eikin) og frá Eimskip (Skemman). Er rætt um þessa viðskiptavinum keppinautanna sem „targets.“. Samskip í Færeyjum treystu sér hins vegar ekki til þess að slá því föstu að það myndi takast að ná þessum viðskiptum yfir en það átti að reyna það, hvað þá að þetta gæfi svigrúm til að gera ráð fyrir því að hækka verð (líkt og var reyndin hér á landi):
- „Samskip expects to gain Skemman from Eimskip and IDE and Eikin from [BWS] but it is not budgeted with.“*
14154. Með vísan til m.a. þessa er ekki unnt að fallast á framangreindar skýringar Samskipa um að „venja“ hafi verið hjá fyrirtækinu að gera í áætlunum sínum hvorki ráð fyrir að missa núverandi viðskiptavinum né áætla um nýja viðskiptavinum. Tilvísun til framangreindra gagna varðandi rekstraráætlanir innflutningsdeildar og starfsemi í Færeyjum sýnir skýrlega fram á annað. Eru athugasemdir Samskipa því ekki trúverðugar. Á sama tíma varpar þetta ljósi á þann mun sem var á þessum tíma á samkeppnisaðstæðum í Færeyjum og á Íslandi en m.a. í kafla 14.32.3 í ákvörðun er því lýst að ekki hafi verið sama „ró“ yfir færeyska markaðnum og Samskip töldu vera fyrir hendi á Íslandi. Í umræddum kafla er rakið hvernig samanburður á lýsingu í samtímagögnum á annars vegar aðstæðum í Færeyjum og hins vegar aðstæðum á Íslandi styðja niðurstöðu um ólöglegt samráð Samskipa og Eimskips hér á landi.
14155. Er það illmögulegt fyrir fyrirtæki á markaði, sem kveðst vera í harðri samkeppni við höfuðkeppinaut sinn, að ákveða stefnu í líkingu við þá stefnu sem Samskip lögðu til grundvallar á rannsóknartímabili málsins án þess að hafa fyrir því vissu að keppinauturinn ætli að gera slíkt hið sama. Slíka vissu var ekki unnt að öðlast nema á grundvelli samráðs.
14156. Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á að sú stefna sem birtist í markaðsskýrslu innflutningsdeildar Samskipa „gefi skýrt til kynna að engin áform hafi verið um annað en að viðhafa áfram virka samkeppni á flutningamarkaði“. Að ætla eingöngu að ná í ný viðskipti ef ske kynni að einhver viðskipti töpuðust, í þeim eina tilgangi að fylla upp í það skarð sem hafði myndast, er ekki merki um virka samkeppni. Þvert á móti er það til merkis um að Samskip myndi svara í sömu mynt ef Eimskip myndi rjúfa „friðinn“. Þá útilokar slík stefna Samskipa ekki að samráð hafi verið til staðar. Í markaðsskýrslunni er vísað til

⁶⁵⁵⁰ Mgr. 1224 í athugasemdum Samskipa við AII.

„áframhaldandi“ róar sem er skýrt merki þess að ró hafi verið á markaðnum á þessum tíma. Síðan er beinlínis gert ráð fyrir að ekki aðeins Samskip ætluðu að halda að sér höndum heldur einnig Eimskip og að bæði fyrirtækin myndu leggja áhersla á að hækka verð. Er þetta ólíkt því sem Samskip gerðu ráð fyrir í áætlunum þegar fór að líða undir lok markaðsskiptingarinnar á árinu 2013, þegar fyrirtækið gerði ráð fyrir að missa stóra viðskiptavin, sbr. kafla 14.48 í ákvörðun. Að lokum var eingöngu stefnt að því að ná í meira magn frá nýjum viðskiptavinum. Endurspegluðu áætlanir fyrirtækisins því það markmið að halda „friðinn“ sem samráð fyrirtækjanna hafði skapað.

14157. Þegar á heildina er litið byggja Samskip á því að markaðsskýrslan sýni, sé hún virt með heildstæðum hætti, að enginn áform hafi verið uppi um samráð á milli fyrirtækjanna. Hún staðfesti að virk samkeppni hafi ríkt á markaðnum og að áform Samskipa hafi verið að keppa áfram af fullum krafti. Vísa Samskip til eftirtalinnna ummæla í skýrslunni því til stuðnings:
- *Bls. 12: „Múrbúðin færði sig til Eimskip[a] og hafa haldið sig þar en áfram verður unnið í að fá þá til Samskipa.“*
 - *Bls. 15: „nokkuð hefur borið á því að samkeppnin herji á samningsbundna millistóra viðskiptavini með ýmsum gylliboðum.“*
 - *Bls. 16: „talsverður slagur var um á milli skipafélaga og fór svo að Eimskip buðu mjög lá[g]t í alla þjónustu og flutning. Samkeppnin hefur verið hörð þegar um tilboð í efnavöru er að ræða og sýna það sig helst í að álög vegna varúðarmerkinga eru gjarnan felld út eða lækkuð.“*
 - *Bls. 16: „stefnt verður að því að auka markaðshlutdeild Samskipa í þessum vöruflokki með því að ná Flugger alfarið yfir aftur.“*
 - *Bls. 23: „markmiðin eru þau að ná [að] auka markaðshlutdeild Samskipa í þessum vöruflokki.“*
 - *Bls. 25: „[...] á að endurnýja opna samning og skoða betur smærri aðila á markaðinum sem eru hjá samkeppnisaðilum.“*
 - *Bls. 25: „[...] að auka markaðshlutdeild Samskipa upp í 45-50%“ í bílainnflutningi en til þess þyrfti að ná annaðhvort Ingvari Helgasyni/B&L eða Toyota í viðskipti.*
14158. Þá benda Samskip á að víða komi fram að fyrirtækið hafi reynt að vinna til baka ýmis viðskipti sem það hafi misst á árinu, s.s. Papco og Elko.
14159. Framangreindar tilvísanir Samskipa eru allar því marki brenndar að þær lýsa mjög takmörkuðum samkeppnisaðgerðum. Annars vegar er um að ræða umfjöllun um litla eða meðalstóra viðskiptavini og hins vegar markmið um að ná tilteknu magni eða hluta viðskipta til baka sem fyrirtækið hafi misst.
14160. Athygli vekur að Samskip segja frá því að nokkuð hafi borið á því að verið væri að herja á samningsbundna millistóra viðskiptavini með „ýmsum gylliboðum“. Þessi ummæli Samskipa sýna að Eimskip hafi vissulega farið á eftir viðskiptavinum Samskipa og það með „gylliboðum“. Þar var aftur á móti eingöngu um að ræða millistóra viðskiptavini. Ekki var með samkeppnisaðgerðum eða „gylliboðum“ farið á eftir stórum og mikilvægum viðskiptavinum Samskipa.
14161. Í mgr. 1033 í athugasemdum Samskipa við AII er sérstaklega vitnað til ummæla í markaðsskýrslunni varðandi Rúmfatalagerinn. Að mati Samskipa sýni þau að markmið fyrirtækisins hafi verið að auka markaðshlutdeild fyrirtækisins í þeim flokki.

14162. Ekki er fallist á þessa athugasemd enda er hún ekki í samræmi við skýra umfjöllun í þessu samtímagagni. Í skýrslunni segir nánar tiltekið:

„Gera má ráð fyrir að staða Rúmfatalagersins muni styrkjast, en það mun auka markaðshlutdeild Samskipa í þessum flokki. Samningur Samskipa við Rúmfatalagerinn var endurnýjaður árið 2010. Stærsti innflytjandi samkeppnisaðila í þessum flokki er IKEA, en þeir eru með flutningasamning við Eimskip sem losnar á fyrri hluta 2011. [...] Markmiðið er að halda þeirri markaðshlutdeild sem nú er og helst auka örlítið við hana. Möguleikar eru á að auka okkar hlutdeild hjá núverandi viðskiptamönnum s.s. BYKO og Húsgagnahöllinni og eins liggja möguleikar í flutningum frá Far East.“

14163. Eingöngu er vísað til þess að markaðshlutdeild Samskipa muni styrkjast í flokki húsgagna vegna þess að staða Rúmfatalagersins, sem var þá þegar viðskiptavinur Samskipa, myndi styrkjast, þ.e. innflutningsmagn viðkomandi viðskiptavinar myndi aukast. Á sama tíma virðast Samskipum vera að fullu ljóst að flutningssamningur IKEA við Eimskip myndi losna á komandi ári en í áætluninni er bersýnlega ekki gert ráð fyrir að reyna að ná þeim viðskiptum yfir og auka þannig markaðshlutdeildina verulega í umræddum flokki. Markmiðið átti aðeins að vera að halda sömu markaðshlutdeild eða auka hana örlítið, þrátt fyrir að stór viðskiptavinur væri með lausan samning við Eimskip á árinu 2011. Að mati Samkeppniseftirlitsins endurspeglar skýrslan ólögmætt samráð fyrirtækjanna.

14164. Í mgr. 1034 í athugasemdum Samskipa við AII segir að fyrirtækið hafi þurft að leggja mat á það hvort það væri hagkvæmara að fara á eftir stórum viðskiptavinum eða leggja áherslu á að verja markaðshlutdeild hverju sinni. Það hafi ekki verið sjálfgefið að betra væri að ná stórum viðskiptavini á lágum verðum í stað þess að sækja minni viðskiptavini á hærri verðum.

14165. Samkeppniseftirlitið hefur áður fjallað um þau sjónarmið Samskipa að ekki væri ávallt hagstætt að reyna að ná stórum viðskiptavinum í viðskipti af keppinautum, að hagkvæmara geti verið að „verja“ frekar markaðshlutdeild fyrirtækisins. Þá er í kafla 6.3. í ákvörðun fjallað um mikilvægi viðskipta við stóra viðskiptavini fyrir fyrirtækin en mjög stór hluti af veltu þeirra beggja stafaði af viðskiptum við tiltölulega fáa slíka viðskiptavini. Sjónarmið Samskipa um mikilvægi „*minni viðskiptavina*“ koma ekki heim og saman við gögn málsins. Þvert á móti sýna samtímagögn að það eru viðskipti við tiltölulega fáa en stóra viðskiptavini sem skipta langmestu máli fyrir afkomu Eimskips og Samskipa. Þá hafa Samskip sjálf byggt á því í erindum til Samkeppniseftirlitsins að mikilvægi stærstu viðskiptavina fyrirtækisins hafi verið slíkt að ef fyrirtækið myndi missa þá myndi það ganga „*mjög nærri rekstrargrundvelli fyrirtækisins*“.⁶⁵⁵¹ Þessi sjónarmið Samskipa eru jafnframt í ósamræmi við ummæli í mgr. 1265 í athugasemdum fyrirtækisins við AII en þar segir að „*verulegt hagræði [sé] almennt af reglubundnum og umfangsmiklum viðskiptum.*“ Engar greiningar eða gögn hafa verið lögð fram af hálfu Samskipa við meðferð málsins sem hrekja þessi samtímagögn. Enginn vafi er um að til lengri tíma litið skiptu viðskipti við stóra viðskiptavini miklu fyrir afkomu fyrirtækisins. Eimskip og Samskip leituðust þannig við að festa slíka viðskiptavini og þeirra magn til lengri tíma, til að tryggja festu í magni í skipin sem myndi vega á móti föstum kostnaði skipafélaganna. Það er hugsanlega hægt að halda því fram að í einhverjum tilvikum sé framlegð á einingu til skemmri tíma hærri í viðskiptum við minni viðskiptavini en magn frá slíkum viðskiptavinum er aftur á móti mikið hverfulla og því ekki jafn mikilvægt flutningsfyrirtækjunum og afkomu þeirra til lengri tíma.

14166. Rétt er að vísa hér til þess að Samskip byggja á því í mgr. 1057 í athugasemdum sínum við AII að ójafnvægi hafi verið í siglingakerfi fyrirtækisins og þess vegna hafi ekki verið reynt að ná í útflutningsviðskipti Norðuráls. Í því samhengi segir að til þess hafi þurft að gera breytingar á siglingakerfi fyrirtækisins sem hafi verið órókrétt og óframkvæmanlegt nema að á móti kæmi innflutningsmagn sem hafi ekki verið til staðar. Vísast hér einnig til fyrri sjónarmiða Samskipa um að það hafi verið „*helsta*

⁶⁵⁵¹ Afritað tölvuskjal frá Samskipum. Heimasvæði [...]. „*ABC greining -97*“. Vistað 17.02.2008, kl. 17:08.

viðfangsefni⁶⁵⁵² fyrirtækisins á árunum 2009-2015 að finna leiðir til að stækka siglingakerfi sitt úr tveimur skipum í fjögur. Engar frekari skýringar eru hins vegar settar fram hvað í því fólst og þaðan af síður gögn sem sýna fram á þessa vinnu.

14167. Fæst ekki séð hvernig þessar skýringar samræmast þeirri stefnu Samskipa um að halda að sér höndum og nýta ekki tækifærið þegar samningar stórra viðskiptavina hjá Eimskip losnuðu, s.s. IKEA, sbr. framanritað. Innflutningsmagnið var augljóslega til staðar á markaðnum. Samskip voru meðvituð um hvenær samningar hjá stórum viðskiptavinum Eimskips losnuðu og því sannarlega tækifæri til að ná þeim í viðskipti.⁶⁵⁵²
14168. Í mgr. 1641 í athugasemdum Samskipa við AI er ályktunum Samkeppniseftirlitsins af rekstraráætlun í Landflutningum hafnað með vísan til sömu röksemda og að framan. Segir að áætlanagerð í landflutningum hafi verið unnin með svipuðum hætti, þ.e. rauntölur undanfarandi árs og upplýsingar um þáverandi viðskiptavini. Vísast til umfjöllunar Samkeppniseftirlitsins um sambærilegar athugasemdir hér að framan.
14169. Í mgr. 1043 og áfram í athugasemdum Samskipa við AII er fjallað um áætlun útflutningsdeildar Samskipa fyrir árið 2011. Þar segir að ljóst sé af glærुकynningu (S)forstö-útl frá 19. september 2010 að mikil samkeppni hafi ríkt á útflutningsmarkaði. Segir að tilvísun til þess að samkeppni „aukist“ með tilkomu Blue Water sé að mati Samskipa tilvísun til þess að þegar hafi ríkt samkeppni vegna annarra markaðsaðila, s.s. Eimskips. Með ummælum um að Samskip hafi ekki orðið „mikið varir við Eimskip á markaðnum þessa dagana.“ hafi verið átt að sölustarf Eimskips hafi verið slakt, en ekki að Eimskip hafi ekki veitt Samskipum samkeppni. Að mati Samskipa lýsi glæran „Áherslur í sölumálum 2011“ samkeppnisaðgerðum sem gátu einungis verið á kostnað Eimskips. Segir að engin leið sé að komast að þeirri niðurstöðu að hún merki að Samskipum hafi ekki talið að ógn stafaði af samkeppni frá Eimskip, heldur eingöngu BWS.
14170. Ekki er unnt að fallast á þessar skýringar Samskipa og breyta þær ekki þeirri niðurstöðu Samkeppniseftirlitsins að umrædd samtímagögn endurspegli annars vegar eingöngu ótta við samkeppnisaðgerðir hins smáa keppinautar, BWS, en ekki Eimskips og hins vegar að samráðið hafi gert Samskipum kleift að hækka verð.
14171. Í mgr. 1045 í athugasemdum Samskipa við AII benda Samskip á að í rekstraráætlun útflutningsdeildar fyrirtækisins fyrir árið 2011 sé fjallað um samkeppni, sem ekki sé fjallað um í ákvörðun Samkeppniseftirlitsins. Þar segi eftirfarandi:
- „Ekki eru fyrirsjáanlegar miklar breytingar á samkeppnisumhverfi fyrirtækisins á komandi ári. Eimskip mun áfram verða okkar öflugasti keppinautar en ákveðin óvissa ríkir um getu þeirra á markaðnum í dag undir nýju eignarhaldi. Þó ljóst þygi að einingarverð þurfa að hækka á komandi misserum er ákveðin óvissa í gangi með viðbrögð og getu samkeppninnar til að takast á við hrun á innflutningmagni til landsins.*
- Gera má ráð fyrir að samkeppnin verði áfram mikil og barist verður um stóra og góða viðskiptavini eftir sem áður.“*
14172. Framangreint er birtingarmynd þess að Samskip og Eimskip bjuggu við meira samkeppnislegt aðhald á útflutningsmarkaði á rannsóknartímabilinu heldur en á innflutningsmarkaði en markaðshlutdeild keppinautar Samskipa og Eimskips í útflutningi, BWS, hafði farið vaxandi á árunum 2007-2010, sbr.

⁶⁵⁵² Halda Samskip því víða fram í athugasemdum sínum að hafa fylgst vel með hvenær samningar hjá viðskiptavinum Eimskips losnuðu, sbr. t.d mgr. 805 og 953 í athugasemdum Samskipa við AII.

umfjöllun í viðauka I. Í kafla 20 er hins vegar rakið að fyrirtækin réðust í ýmsar aðgerðir til að draga úr samkeppni í útflutningi og sporna við aðgengi smærri keppinauta.

26.33. Um röð funda lykilstjórnenda og önnur atvik í október 2010 – mars 2011

26.33.1. Um Norður-Ameríku og Evrópusamráðið

14173. Lykilstjórnendur Samskipa og Eimskips, þeir (S)frkvstj-millilandasv, (S)forstö-innfl1, (E)frkvstj-sala/pj og (E)forstö-innfl, áttu saman ítrekaða fundi í október, nóvember og desember 2010 í tengslum við endurnýjun á samkomulagi þeirra í Norður-Ameríku flutningum og Evrópuflutningum („neyðarsamkomulag“). Þegar þessi samskipti áttu sér stað sýna gögn málsins að bæði Samskip og Eimskip lögðu mikla áherslu á hækkun á verði.
14174. Í kafla 14.33 í ákvörðun er fjallað um aðdraganda að endurnýjun á annars vegar samningi Samskipa og Eimskips um sjóflutninga á milli Íslands og Norður-Ameríku og hins vegar svokölluðu „neyðarsamkomulag“ en fyrir liggur að Samskip og Eimskip undirrituðu bæði nýjan samning um Norður-Ameríkuflutning og nýtt „neyðarsamkomulag“ þann 9. desember 2010.
14175. Í athugasemdum sínum við AII setja Samskip fram ýmsar fullyrðingar varðandi „neyðarsamkomulagið“ sem ekki fá staðist, m.a. um að „neyðarsamkomulagið“ hafi ekki verið leynilegt og að það hafi ekki verið samkeppnishamlandi.⁶⁵⁵³ Þá er í mgr. 1659 og áfram í athugasemdum Samskipa við AI því hafnað að nýtt „neyðarsamkomulag“, sem undirritað var í desember 2010, hafi verið víðtækara og teygjanlegra en fyrra samkomulag. Kveða Samskip skilgreininguna á því hvað felist í „neyð“ aðeins hafa verið gerð ítarlegri með það að markmiði að undirstrika frekar að samkomulagið hafi aðeins átt að taka til neyðartilvika.
14176. Framangreindum sjónarmiðum Samskipa er hafnað. Athugasemdir þessar hafa komið fram áður af hálfu Samskipa og hefur verið fjallað ítarlega um þær í kafla 25.1 hér að framan.
14177. Hvað varðar sjónarmið Samskipa um að „neyðarsamkomulagið“ hafi ekki verið leynilegt vísast til fyrrgreindrar umfjöllunar þar sem m.a. er bent á að æðstu stjórnendur Samskipa og Eimskips kváðust við skýrslutöku hjá lögreglu ekkert vita eða muna um samstarf í Evrópusiglingum. Þá var samningurinn sjálfur kyrfilega merktur „TRÚNAÐARMÁL“ og samkeppnisyfirvöldum aldrei gert viðvart um hann, hvorki á grundvelli 15. gr. samkeppnislaga né skýrum fyrirmælum sem fólust í undanþágum frá samkeppnisyfirvöldum fyrir samstarf í Norður-Ameríku flutningum um að tilkynna um „alla samninga sem félögin kunna að gera sín á milli svo og breytingar á þeim“, sbr. ákvarðanir nr. 11/2003 og 46/2009. Sjónarmiðum Samskipa um umfang flutninga á grundvelli „neyðarsamkomulagsins“ hefur einnig verið svarað áður, sbr. umfjöllun í kafla 25.1.4.
14178. Það sem skiptir höfuðmáli í þessu samhengi er að samstarf Samskipa við Eimskip í sjóflutningum, bæði til og frá Norður-Ameríku og til og frá Evrópu, átti sér stað á öllu rannsóknartímabilinu. Í ákvörðun þessari er það rökstutt að fyrrgreindir samstarfssamningar fóru gegn 10. gr. samkeppnislaga og voru hluti af samfelldu samráði Samskipa og Eimskips. Eimskip hefur jafnframt viðurkennt að umrætt samráð við Samskip um sjóflutninga milli Íslands og annarra Evrópulanda og milli Íslands og Norður-Ameríku (þegar ekki var í gildi undanþága frá 10. gr. samkeppnislaga) hafi falið í sér alvarleg brot gegn 10. gr. samkeppnislaga og 53. gr. EES-samningsins.
14179. Þá er mikilvægt að benda á að samkvæmt viðurkenndum sjónarmiðum í samkeppnisrétti er, við mat á lögmæti þessara samninga, ekki þörf á því að slá því föstu hvert nákvæmt umfang þessara flutninga hafi

⁶⁵⁵³ Sjá í mgr. 144-150 í athugasemdum Samskipa við AII.

verið. Þá er ljóst að minniháttarreglan í 13. gr. samkeppnislaga vísar ekki til umfangs eða tíðni samstarfs keppinauta heldur til samanlagðrar markaðshlutdeildar þeirra. Byggir sú reglu á því að samstarf svo smárra keppinauta geti ekki valdið samkeppnislegu tjóni. Allt öðru máli gegnir þegar tveir keppinautar sem hafa samanlagt hátt í 100% markaðshlutdeild hafa með sér samstarf.

14180. Samskip ítreka sjónarmið sín sem áður hafa komið fram um að tilgangur „neyðarsamkomulagsins“ hafi fyrst og fremst verið að bjarga verðmætum þegar um neyð hafi verið að ræða. Líkt og fjallað er um í ákvörðun þessari er þetta ekki rétt lýsing á framkvæmd samstarfsins að þessu leyti. Gögn málsins sýna að hið undanþáguskylda samstarf fyrirtækjanna tók bæði til venjulegra flutninga og neyðarflutninga milli Íslands og annarra Evrópuríkja. Ekki var um að ræða „tilfallandi“ einskiptis viðskipti samkvæmt gildandi verðskrá á hverjum tíma. Þvert á móti störfuðu Eimskip og Samskip eftir leynilegum samningi á fyrirfram ákveðnum verðum, ræddu útvíkkun hans í október árið 2008 og endurnýjuðu síðan samninginn í desember 2010. Í þessu samhengi er mikilvægt að leiðrétta þann misskilning sem sjónarmið Samskipa byggja á að samningur þurfi að vera formlegur, þ.e. skriflegur og bindandi, svo að hann teljist vera samningur í skilningi 10. gr. samkeppnislaga. Það er ekki svo heldur er samningshugtakið í umræddu ákvæði túlkað rúmt líkt og ítarlega er fjallað um í kafla 4.2 í ákvörðun.
14181. Rétt er að vísa í fyrri umfjöllun Samkeppniseftirlitsins um þessi sömu sjónarmið Samskipa í kafla 25.1.5. Þar er rakið hvernig atvik í málinu sýna að af umræddu samkomulagi leiddu samskipti milli stjórnenda fyrirtækjanna og einnig útskýrt að það sé á engan hátt sjálfgefið að tafir eða álíka tilvik kalli á samvinnu keppinauta. Fyrirtæki keppa ekki aðeins í verði heldur einnig í því að veita sem besta þjónustu. Ef fyrirtæki vita að þau þurfi að öllu leyti að standa á eigin fótum ef tafir eða önnur þjónustuskerðing á sér stað skapar það viðvarandi hvata fyrir þau til að tryggja eins og unnt er að ekki tapist viðskipti að þessu leyti.
14182. Í mgr. 151-157 fjalla Samskip í athugasemdum sínum um nokkur atriði tengd endurnýjun á samningi vegna Norður-Ameríku flutninga og ákvörðun Samkeppniseftirlitsins nr. 46/2009. Um samstarf Samskipa og Eimskips í sjóflutningum er nánar fjallað í kafla 16 í ákvörðun þessari og er fjallað um þessi sjónarmið Samskipa í kafla 27. Vísast til þeirrar umfjöllunar.
14183. Í mgr. 1643-1663 í athugasemdum Samskipa við AI er einnig fjallað um endurnýjun á samningi fyrirtækjanna um sjóflutninga til og frá Norður-Ameríku og „neyðarsamkomulaginu“. Þar eru ítrekuð sjónarmið fyrirtækisins þess efnis að „neyðarsamkomulagið“ hafi ekki verið leynilegt samstarf og að það hafi ekki verið háð undanþágu frá þágildandi 15. gr. samkeppnislaga vegna eðlis þess og inntaks.
14184. Líkt og áður hefur komið fram eru þessi sjónarmið Samskipa ekki í samræmi við samtímagögn en um það er nánar fjallað í kafla 25.1.

26.33.2. Um samskipti yfirmanna sjóflutninga Eimskips og Samskipa

14185. Í mgr. 164-165 í athugasemdum Samskipa við AII er því hafnað að fundir fyrirtækisins við Eimskip, sem hafi verið haldnir í tengslum við samstarf fyrirtækjanna í Norður-Ameríku flutningum og endurnýjun á því samkomulagi haustið 2010, hafi tengsl við verðhækkanir. Telja Samskip að Samkeppniseftirlitið vísi til ótengdra samskipta til að gefa ranga mynd af raunveruleikanum. Umræddir fundir hafi verið vegna strembinna samningaviðræðna og lotið að kjörum Samskipa í flutningum til og frá Norður-Ameríku. Engin tengsl hafi verið á milli fundanna og almennra verðhækkana.
14186. Að meginstefnu til byggja Samskip á því að verðhækkanir fyrirtækisins á rannsóknartímabilinu hafi verið eðlilegar og í fullu samræmi við almennar verðlagshækkanir. Vísað er til áhrifa efnahagshrunsins á kostnaðarliði fyrirtækisins, falls íslensku krónunnar og áhrif þess á verð á aðföngum og annan kostnað. Að sögn Samskipa náðu verðhækkanir rétt að halda í verðlagshækkanir innanlands. Í mgr. 162-163 setja

Samskip fram töflu og skýringar sem fyrirtækið telur sýna að verðskrárbreytingar hafi verið í samræmi við verlagsþróun og að ályktanir Samkeppniseftirlitsins um annað séu því í ósamræmi við opinber gögn um þróun vísitölu neysliverð o.fl.⁶⁵⁵⁴ Þessi meginsjónarmið Samskipa hafa áður komið fram og hefur Samkeppniseftirlitið fjallað um þau í kafla, sbr. kafla 33.1.2 og 33.1.5.

14187. Í athugasemdum Samskipa segir einnig að málefni fyrirtækjanna hafi aldrei verið rædd á golfmótum þeirra eða öðrum slíkum viðburðum.⁶⁵⁵⁵ Séu engin merki um að nokkur ólögmet samskipti eða samráð hafi átt sér stað á fundi (S)frkvstj-millilandasv og (E)frkvstj-innanl hjá SVÞ þann 7. október 2010. Er því hafnað að svo hafi verið enda hafi þar aðeins verið um að ræða fundi á vegum hagsmunasamtaka sem þeir sóttu báðir. Hvað varðar tilvísun um að (E)forstö-innfl hafi hitt Samskip segir í athugasemdunum að um hafi verið að ræða fund um Norður-Ameríkuflutninga. Engin merki séu um að rætt hafi verið um önnur mál á fundinum.⁶⁵⁵⁶
14188. Sams konar sjónarmiðum Samskipa hefur áður verið svarað í ákvörðun þessari. Vísast t.a.m. til ítarlegrar umfjöllunar í kafla 13 þar sem fjallað er um regluleg samskipti Samskipa og Eimskips, þýðingu þeirra og sönnunargildi. Með vísan til þeirrar umfjöllunar er bæði mikilvægt og málefnalegt að greina frá og reifa tíð og samfelld samskipti fyrirtækjanna á þessum fundum og öðrum eftir því sem fram kemur í gögnum málsins. Þá er einnig mikilvægt og þýðingarmikið að greina frá persónulegum tengslum á milli stjórnenda fyrirtækjanna og reglulegum félagslegum samskiptum þeirra. Um samskipti af þessum tagi og þýðingu þeirra fyrir sönnun í málinu hefur verið fjallað ítarlega í kafla 4.7.6.2. Vísast nánar til þess sem þar er rakið.
14189. Þá er það áréttá að eins og rökstutt er í kafla 11 hafði „Nýtt upphaf“ verkefnið það að markmiði að raska samkeppni í skilningi 10. gr. samkeppnislaga. Samstarf Samskipa og Eimskips í flutningum milli Íslands og Norður-Ameríku og í Evrópuflutningum var hluti af „Nýtt upphaf“ verkefninu. Öll samskipti fyrirtækjanna þar sem unnið var að eða rætt um „Nýtt upphaf“ verkefnið fóru því gegn 10. gr. samkeppnislaga, þ.m.t. fundir fyrirtækjanna haustið 2010.

26.33.3. Um innflutning á pappír

14190. Í kafla 14.33.2 er m.a. fjallað um samskipti MD, kanadísks pappírsmiðlara, við Samskip og Eimskip vegna innflutnings á pappír til Íslands frá Halifax í Kanada. Einnig er fjallað um atvik tengd umræddum pappírsinnflutningi í öðrum undirköflum í kafla 14.33. Í mgr. 249-267 í athugasemdum Samskipa við AII er fjallað um ályktanir Samkeppniseftirlitsins af atvikum tengdum innflutningi á pappír frá Kanada til Íslands á árinu 2010, sbr. einnig mgr. 1646-1647 í athugasemdum Samskipa við AI.
14191. Í athugasemdum Samskipa segir að frkvstj-FlyP hafi verið umboðsaðili pappírsframleiðenda í Kanada og hafi séð um að selja íslenskum prentsmiðjum dagblaðapappír ásamt því að hafa séð um að semja um flutninga á pappírnum. frkvstj-FlyP hafi fengið þóknun fyrir vinnu við samningaviðræður og samningagerð við flutningsaðila en frkvstj-FlyP hafi haft milligöngu um kaup á pappír fyrir Morgunblaðið (Landsprent) og Fréttablaðið (Ísafoldarprentsmiðja). Samskip hafi síðan tekið tillit til þessarar þóknunar við verðlagningu á flutningunum. Mótmæla Samskip málatilbúnaði Samkeppniseftirlitsins um að frkvstj-FlyP hafi fengið mútufé frá Samskipum. Segir að allir málsaðilar hafi verið upplýstir um kaup og kjör.
14192. Samskip byggja á því að þar sem frkvstj-FlyP hafi verið stærsti einstaki innflytjandi á pappír til landsins hafi verið eðlilegt að hann væri með betri kjör á flutningsverði en Morgunblaðið og Fréttablaðið hefðu

⁶⁵⁵⁴ Sjá mgr. 158-163 í athugasemdum Samskipa við AII.

⁶⁵⁵⁵ Sjá mgr. 169-170 í athugasemdum Samskipa við AII.

⁶⁵⁵⁶ Sjá mgr. 172 í athugasemdum Samskipa við AII.

hvort fyrir sig átt kost á vegna innflutnings á pappír. Slíkt væri í samræmi við verðstefnu Samskipa, þ.e. að tekið sé tillit til stærðar viðskiptavina og hagkvæmni sem leiðir af viðskiptum við þá.

14193. Ekki er unnt að fallast á þær skýringar Samskipa að allir málsaðilar hafi verið upplýstir um kaup og kjör og samningsfyrirkomulag Samskipa við MD. Í tölvupóstsamskiptum (S)frkvstj-N-Am og (S)forstö-innfl1 þann 6. nóvember 2009 kemur skýrt fram að Morgunblaðið/Ísafoldarprentsmiðja „[geri] sér enga hugmynd um tengsl [MD] við Samskip“. Að mati eftirlitsins er ekki hægt að túlka það öðruvísi en svo að samvinnu frkvstj-FlyP og Samskipa, þ. á m. mútufé eða „kick back“ frá Samskipum, hafi verið haldið leyndu gagnvart þeim íslensku kaupendum pappírs hafi verið viðskiptavinir MD.
14194. Í mgr. 251 og áfram í athugasemdum sínum við AII, sbr. einnig mgr. 1646-1647 í athugasemdum Samskipa við AI, mótmæla Samskip því harðlega að Eimskip hafi hikað við að bjóða frkvstj-FlyP lægra verð af hættu við að slíkt myndi „rugga bátnum“ gagnvart Samskipum. Er það rökstutt með eftirfarandi atriðum:
- Mikil samkeppni hafi verið á milli Samskipa og Eimskips um flutninga MD.
 - Þar sem umræddir flutningar hafi farið með TA flutningsleið Samskipa hafi Eimskip ekki haft neinar upplýsingar um kostnaðarverð Samskipa í þeim flutningum.
 - Ekki sé fært að bera saman sjóflutningsverð Samskipa og Eimskips á pappír vegna mismunandi eðlis og verðlagningar með TA-leiðinni annars vegar og beinum flutningum Eimskips hins vegar. Með því að losna við innanlandsflutninga hafi Samskip náð að bjóða frkvstj-FlyP verð sem Eimskip hafi ekki geta keppt við. Samkeppnisstaða Samskipa hafi því verið sterkari í þessu tilviki.
14195. Þá byggja Samskip á því að vegna markaðsráðandi stöðu Eimskips hafi fyrirtækið þurft að gæta jafnræðis í verðlagningu til viðskiptavina, ekki mátt undirverðleggja þjónustu sína auk þess sem sértæk verðlagning gagnvart viðskiptavinum Samskipa hafi verið ólöglegt. Þessari stöðu hafi Samskip gert sér grein fyrir, þ.e. að útilokað hafi verið fyrir Eimskip að ná viðskiptunum af Samskipum án þess að brjóta þá samtímis gegn 11. gr. samkeppnislaga.
14196. Í mgr. 174 í athugasemdum Samskipa við AII segir að ályktanir Samkeppniseftirlitsins um tengsl fundar fyrirtækisins og Eimskips 11. október 2010 við svokallaðar „kick back“ greiðslur til frkvstj-FlyP standist ekki. Segir að umræddir flutningar tengdust ekki á nokkurn hátt samningum Samskipa við Eimskip enda hafi nær allir flutningar Samskipa á pappír farið í gegnum erlend skipafélög með TA-leiðinni til Íslands. Um frekari athugasemdir Samskipa varðandi umfjöllun eftirlitsins um umræddar „kick back“ greiðslur er fjallað hér að framan.
14197. Af þessu tilefni vísast til ummæla viðkomandi viðskiptavinar, MD, í tölvupósti til Eimskips 7. október 2010 en þar vísaði hann til þess að „freight rates are too high to Iceland given what they are paying to Europe.“. Innan Eimskips var síðan vísað til þess að frkvstj-FlyP væri að greiða verð sem væri „miklu hærra en Samskip.“, sbr. tölvupóst (E)forstö-innfl til (E)frkvstj-sala/þj 8. október 2010. Af þessum ummælum er ljóst að Eimskip mat það svo að svigrúm hafi verið til þess að bjóða frkvstj-FlyP samkeppnishæft verð en vissu (E)forstö-innfl og (E)frkvstj-sala/þj að frkvstj-FlyP hafi verið að greiða „miklu hærra en Samskip“ fyrir flutning á sömu vöru. Ekkert í þessum gögnum bendir til þess að Eimskip hafi haft áhyggjur af því að slík aðgerð gæti farið gegn 11. gr. samkeppnislaga. Athugasemdir Samskip hafa því ekki breytt því mati Samkeppniseftirlitsins að ástæða þess að Eimskip gaf frkvstj-FlyP ekki hagstæðara verð en raun bar vitni, enda þótt slíkt verð hefði verið hærra en það sem Samskip greiddu, sé birtingarmynd af markaðsskiptingu Eimskips og Samskipa. Fyrir vikið var Samskipum gert kleift að tilkynna frkvstj-FlyP um verðhækkun á pappírflutningum hans frá Bandaríkjunum, sbr. tölvupóst (S)frkvstj-N-Am til frkvstj-FlyP 12. október 2010, sbr. kafla 14.33.4.2. Tilkynntu Samskip um þessa

verðhækkun til frkvstj-FlyP daginn eftir fund lykilstjórnenda Samskipa og Eimskips, (E)forstö-innfl, (E)frkvstj-sala/pj, (S)frkvstj-millilandasv og (S)forstö-innfl1, 11. október 2010, sbr. 14.33.4, og þrátt fyrir að hafa stuttu áður hækkað verð til MD, eða í júní 2010. Það athugist að þessi verðhækkun Samskipa tók bæði til TA flutninga Samskipa og beinna flutninga með Eimskip frá Halifax til Íslands. Samtímagögn gefa ekki til kynna að Samskip hafi á þessum tíma ekki haft áhyggjur af því að Eimskip myndi bjóða betur.

26.33.4. Um aukið gámasamstarf og hliðarsamning

14198. Í kafla 14.33.4 í ákvörðun er fjallað um fund Samskipa og Eimskips 11. október 2010 og atvik í kjölfar hans. Samtímagögn sem urðu til eftir fundinn 11. október 2010 sýna m.a. að aukið gámasamstarf Samskipa og Eimskips var til skoðunar. Jafnframt unnu (S)forstö-innfl1 og (E)forstö-innfl samhliða að verðhækkunum gagnvart viðskiptavinum fyrirtækjanna. Þá kom fram á fundi stjórnar Samskipa hf. 25. október 2010 að „rólegt“ hafi verið yfir markaðnum frá vormánuðum en að framundan væru mikið af endurnýjunum hjá mikilvægum viðskiptavinum, ásamt því að fjallað var um Norður-Ameríku flutninga Eimskips.
14199. Í athugasemdum Samskipa við AII er ályktunum Samkeppniseftirlitsins um þessi atvik hafnað. Verður nú fjallað um þau sjónarmið Samskipa.
14200. Í mgr. 242-246 í athugasemdum Samskipa við AII er mótmælt þeirri niðurstöðu Samkeppniseftirlitsins að í endurnýjuðum Norður-Ameríku samningi í desember 2010 hefði falist aukið gámasamstarf.
14201. Samskip benda á að í gr. 6.a í samningi fyrirtækjanna frá 2010 segi að „Carrier“ (Eimskip) útvegi gáma til flutnings. Þá segi einnig að „[i]n all other cases Shipper [þ.e. Samskip] shall provide containers for transportation under this Contract (“Shipper-owned containers”).“ Með vísan til þessa telja Samskip að það ætti að vera bæði FMC og Samkeppniseftirlitinu ljóst að Eimskip og Samskip hafi útvegað gáma til flutnings eftir þörfum samkvæmt samningnum. Samkvæmt reglum FMC hafi Eimskip verið heimilt að flytja gáma fyrir Samskip milli Íslands og Bandaríkjanna og gildi engu í því sambandi hvort gámarnir væru í eigu Eimskips eða Samskipa. Segir frá því að sem farmflytjandi hafi Eimskip haft heimild frá FMC til þess að flytja gáma til og frá Bandaríkjunum en hafi aftur á móti ekki verið heimilt að flytja vöru milli hafna innan Bandaríkjanna. Benda Samskip á að þegar rætt sé um „milli hafna innan Bandaríkjanna“ sé átt við flutning á vöru sem hafi upphaf og endastað innan Bandaríkjanna, en ekki um vöru sem sé á leið til eða frá þeim. Að sögn Samskipa laut samningur fyrirtækjanna að þeim flutningum sem Eimskip hafði heimild til þess að veita, þ.e. flutningur til og frá Bandaríkjunum.
14202. Samskip byggja einnig á því að Samkeppniseftirlitið misskilji efni „hliðarsamningsins“ svokallaða. Að sögn Samskipa lýtur hann ekki að þeirri staðreynd að Samskip legði til eigin gáma í ákveðnum tilvikum, heldur að Samskip fengju lægra verð fyrir flutning ef svo bæri undir. Vísa Samskip til þess, rétt eins og Samkeppniseftirlitið fjallar um í ákvörðun, að í samningnum frá 2009 hafi verið tvær verðtöflur fyrir sjóflutning. Heiti þeirra hafi verið „Shippers own equipment“ og „Carrier own equipment“. Verðin fyrir flutninga þar sem notast hafi verið við gáma Samskipa hafi verið 200 USD lægri en verðið þegar gámar Eimskips voru notaðir. Vegna þessa fyrirkomulags hafi ítrekað komið upp flókin álitaefni við reikningagerð og því hafi verið mikið um ranga reikninga á meðan samningurinn var í gildi. Við viðræður um nýjan samning haustið 2010 hafi því verið ákveðið að einfalda verkferla þannig að samningurinn innihéldi aðeins eina verðtöflu sem endurspeglar „Carrier own equipment“ verðtöfluna úr samningnum frá 2009. Samhliða þessu hafi verið gerður „hliðarsamningur“ sem hafi kveðið á um eftirágreiðslu til Samskipa að fjárhæð 200 USD fyrir hvern gám í eigu Samskipa, í stað lægri verða.
14203. Að sögn Samskipa megi vera að umrætt skjal, „hliðarsamningurinn“, hafi ekki fylgt undanþágubeiðnum fyrirtækisins í janúar 2009 og desember 2010 en það hafi ekki verið til að halda upplýsingum frá

Samkeppniseftirlitinu enda ekkert í umræddu hliðarskjali sem hafi haft áhrif á mat á samkeppnislegum áhrifum viðskiptanna.

14204. Framangreindar skýringar Samskipa breyta ekki þeirri niðurstöðu eftirlitsins sem gerð er grein fyrir í ákvörðun þessari. Þau samtímagögn sem þar eru rakin sýna annars vegar að til athugunar kom að auka samstarf fyrirtækjanna með því að láta gámasamstarf þeirra einnig taka til TA flutninga Samskipa milli Íslands og Norður-Ameríku og hins vegar að markmiðið með endurnýjun á þeim samningi sem var undirritaður 9. desember 2010 hafi verið að Samskip myndu „*eingöngu*“ nota gáma Eimskips „*meðan framboð er fyrir hendi, það er líka hugmyndin á bak við að einfalda verðskrána*“, sbr. tölvupóst (E)frkvstj-sala/pj til (E)forstj 10. nóvember 2010. Í þeim samskiptum kom fram að um þetta hefði náðst „*gagnkvæmur skilningur*“ á milli fyrirtækjanna. Í stað mismunandi verðs fyrir flutninga eftir því hvort Samskip notuðu eigin gáma eða gáma Eimskips var aðeins eitt verð sem byggði á þeirri forsendu að Samskip myndu eins og unnt væri aðeins nota gáma Eimskips. Fól þetta þannig í sér áform/skuldbindingu um að auka umfang hið ólögmæta gámasamstarfs. Samkvæmt þessu er ljóst að þær skýringar sem koma fram í athugasemdum Samskipa eru úr lausu lofti gripnar.

26.33.5. Um samskipti og atvik frá október-nóvember 2010

14205. Í mgr. 176 í athugasemdum Samskipa við AII kemur fram það mat fyrirtækisins að ekkert hafi verið óeðlilegt við umræðu á stjórnarfundum Samskipa 25. október 2010 um annars vegar samninga mikilvægra viðskiptavina og hins vegar afstöðu (S)frkvstj-millilandasv til áframhaldandi samstarfs við Eimskip. Áréttu Samskip að fyrirtækið hefði ávallt talið mikilvægt að eiga möguleika á beinum flutningum með Eimskip til og frá Norður-Ameríku, það hefði aukið verulega á samkeppnishæfni fyrirtækisins. Af þeim sökum hefðu Samskip alla tíð lagt áherslu á að halda samningi við Eimskip þó svo ávallt hefði verið lögð áhersla á að flytja eins lítið magn með keppinautum og unnt hefði verið.
14206. Þessi sjónarmið Samskipa breyta ekki niðurstöðu um brot fyrirtækisins. Áréttuð er að í fundargerð vegna umrædds stjórnarfundar kemur fram að „*rólegt*“ hefði verið yfir markaðnum á sama tíma og samtímagögn beggja fyrirtækjanna sýna að ekki var búist við að samkeppni myndi brjótast út vegna mikilvægra viðskiptavina sem voru með lausa samninga á þessum tíma. Þvert á móti kom fram í gögnum sem (S)forstj sendi stjórn Samskipa hf. 19. nóvember 2010 að hann teldi áfram unnt að ná fram verðhækkunum. Líkt og rakið er í ákvörðun raungerðist þetta. Eimskip reyndi ekki að ná viðskiptum N&O og sendi Húsasmiðjunni það hátt tilboð að fyrirfram var ljóst að Húsasmiðjan myndi ekki færa viðskipti sín. Samskip gátu því haldið þessum tveimur viðskiptavinum og hækkað verð gagnvart þeim, sbr. kafla 14.25 og 14.34. Með sama hætti hélt Eimskip Innnes og gat hækkað verð, sbr. kafla 14.35. Er þetta skýr birtingarmynd á hinni ólögmætu markaðsskiptingu sem Eimskip hefur viðurkennt að hafi verið til staðar á þessum tíma, sbr. sátt Eimskips 16. júní 2021.
14207. Gögn málsins sýna að í lok október 2010 unnu Samskip áfram að verðhækkun gagnvart nokkrum þessara fyrirtækja sem fjallað var um á stjórnarfundinum 25. október 2010 auk fyrirtækjanna ÍSAM og Saltkaupum, sbr. einnig rekstraráætlun (S)forstö-innfl1 sem hann kynnti (S)frkvstj-millilandasv og (S)forstj á fundi 21. október 2010.
14208. Í mgr. 177-178 í athugasemdum Samskipa við AII, sbr. einnig mgr. 1649 í athugasemdum við AI, gagnrýnir fyrirtækið umfjöllun Samkeppniseftirlitsins um tölvupóst (S)forstö-innfl1 frá 28. október 2010. Segir að Samskip sjái ekkert athugasemdvært við tölvupóstinn. Þar komi fram ítarleg greining (S)forstö-innfl1 á framlegð og verðlagningu á ýmsum viðskiptavinum sem fluttu vörur inn frá Norður-Ameríku. Samkvæmt því hafi verið lág framlegð af sendingum milli Íslands og Norður-Ameríku. Um eðlilega framlegðargreiningu hjá (S)forstö-innfl1 hefði verið að ræða þar sem fram hafi komið að margir viðskiptavinir Samskipa hafi flutt vörur á verði undir kostnaðarverði. Þá hafi kostnaður Samskipa á flutningum til og frá Norður-Ameríku aukist verulega, bæði vegna hækkandi TAS-flutningsgjalda og

vegna hækkunar Eimskips á verði fyrir Norður-Ameríkuflutninga. Af þeim sökum hafi (S)forstö-innfl1 vilja bregðast skjótt við og leiðrétta þá samninga sem skiluðu neikvæðri framlegð. Samskip hafna því að forsendur að baki þeirri greiningu og umræðu hafi verið samráð við Eimskip. Samskip hafi verið ósátt við fyrirhugaðar kostnaðarhækkunar Eimskips en fyrirtækinu hafi verið nauðugur einn kostur að koma þeim áfram til viðskiptavina sinna ef reksturinn átti að vera arðbær. Samskip benda í þessu samhengi á að það sé almennt svo í rekstri að tekjur þurfi að duga fyrir kostnaði og rúmlega það. Loks telja Samskip framangreinda skýringu fá stoð í áður nefndum tölvupósti (S)frkvstj-N-Am frá 28. október 2010, þar sem (S)frkvstj-N-Am talar m.a. um „sæmdarmörk“.

14209. Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á þetta. Umræddur tölvupóstur (S)forstö-innfl1 er í samræmi við önnur samtímagögn sem sýna vissu um að raunhæft væri að hækka verð gagnvart m.a. mikilvægum viðskiptavinum Samskipa í innflutningi, sbr. t.d. markaðsskýrslu innflutningsdeildar Samskipa fyrir árið 2011 þar sem gert var „ráð fyrir því að halda öllum núverandi viðskiptavinum Samskipa og engir [að] nýjir viðskiptavinir [væru] áætlaðir inn.“ Jafnframt var lagt til grundvallar að „áframhaldandi ró“ héldist á innflutningsmarkaði og bæði Samskip og Eimskip „haldi að sér höndum og leggi áherslu á að hækka verð“, sbr. kafla 14.32.2.
14210. Samkeppniseftirlitið telur þessi gögn lýsa því umhverfi sem fyrirtækin höfðu sameiginlega lagt grunn að með samráði sínu. Með þessari háttsemi voru skapaðar aðstæður til þess að bæði Samskip og Eimskip gátu hækkað verð og aukið tekjur án óvissu um viðbrögð síns helsta keppinautar. Er þetta skýr birtingarmynd hinnar ólögmætu markaðsskiptingar. Með þessum hætti var „frið“ viðhaldið um viðskipta mikilvægra viðskiptavina fyrirtækjanna.
14211. (E)forstö-innfl, (E)frkvstj-sala/þj, (S)forstö-innfl1 og (S)frkvstj-millilandasv hittust á fundi þann 2. nóvember 2010. Eftir fundinn 2. nóvember 2010 héldu Samskip áfram aðgerðum sem miðuðu m.a. að því að hækka verð. Hið sama gerði Eimskip. Ákváðu fyrirtækin að funda aftur 4. nóvember 2010.
14212. Í mgr. 188 í athugasemdum Samskipa við AII segir, um tölvupóst (S)viðskstj2 frá 3. nóvember 2010, sem tengdist verðlagningu gagnvart Saltkaupum, að (S)forstö-innfl1 hafi þegar mælt fyrir um hækkun verðs Saltkaupa og því hafi verðhækkunin ekki tengsl við fund (S)forstö-innfl1, (S)frkvstj-millilandasv, (E)frkvstj-sala/þj og (E)forstö-innfl 2. nóvember 2010. Áréttu Samskip að verðið hafi ekki verið samningsbundið, Saltkaup hafi ekki greitt BAF, verðið verið of lágt og eins og (S)forstö-innfl1 hafi áður rökstutt með útreikningum hafi verið óásættanlegt að verðið væri lægra en 1600 USD fyrir 40ft gám. Framlegðin hafi verið neikvæð af þessum viðskiptum og öll samtímagögn bendi til þess að of lág framlegð hafi verið ástæða verðhækkunarinnar, ekki samráð við Eimskip.
14213. Í ákvörðun eru rakin samtímagögn sem sýna umfjöllun innan Eimskips og Samskipa um 4,6% verðhækkun og staðsetningargjöld (CPC gjöld) næstu daga eftir fund Samskipa og Eimskips 2. nóvember 2010. Er nánar tiltekið fjallað um samskipti innan Eimskips frá 2. nóvember 2010 þess efnis að ræða ætti við Samskip um 4,6% hækkun á Norður-Ameríku flutningum á fundi fyrirtækjanna síðar sama dag. Eftir þann fund vísaði (E)frkvstj-sala/þj til þess að „Allir elta okkur með 4,6%“, sbr. nánari umfjöllun í kafla 14.33.5.1 í ákvörðun.
14214. Líkt og rakið er í ákvörðun telur Samkeppniseftirlitið það blasa við að í tölvupósti sínum sé (E)frkvstj-sala/þj að vísa til þess að viðræður hafi verið við aðra en CMA („allir“) um 4,6% hækkun og vilji þeirra viðmælenda stæði til þess að „elta“ 4,6% hækkun Eimskips. Að mati Samkeppniseftirlitsins gefur þetta orðalag (E)frkvstj-sala/þj sterklega til kynna að Eimskip hafi talið sig hafa tekist að fá aðra en CMA, þ.e. Samskip, til að „elta“ hækkun Eimskips með því að hækka eigin verð gagnvart viðskiptavinum sínum. Er þetta til marks um það hvernig ítrekuð samskipti á milli keppinautanna á rannsóknartímabilinu drógu úr óvissu á milli fyrirtækja á markaði og sköpuðu eða eflu tengsl og traust milli lykilstjórnenda Samskipa og Eimskips. Var þetta til þess fallið að stuðla að því að gera samráðið skilvirkara og auðveldara í

framkvæmd, sbr. nánari umfjöllun um samskipti keppinautanna í kafla 13 og um verðhækkanir fyrirtækjanna á rannsóknartímabilinu, sbr. kafla 11.21 og 15.3.

14215. Samskip mótmæla þeim ályktunum sem Samkeppniseftirlitið dregur af umræddum ummælum [\(E\)frkvstj-sala/pj](#), sbr. mgr. 181 og áfram í athugasemdum fyrirtækisins við AII. Að sögn Samskipa séu ályktanir um að umræða um verðlagsmál á fundi Samskipa og Eimskips þann 2. nóvember 2010 hefðu farið gegn samkeppnislögum úr lausu lofti gripnar. Samskip fallast hins vegar á það í athugasemdum sínum að á fundi þeirra með Eimskip 2. nóvember 2010 hafi verið rætt um verðlagningu Eimskips gagnvart Samskipum í flutningum til og frá Norður-Ameríku, þ.e. um 4,6% hækkun, en að mati Samskipa hafi slíkar umræður verið eðlilegur og óhjákvæmilegur hluti þessa samstarfs.⁶⁵⁵⁷
14216. Af þessu tilefni skal tekið fram að keppinautum á fákeppnismarkaði er almennt óheimilt að skiptast á upplýsingum um samningskjör viðskiptavina sinna. Þegar horft er yfir samskipti Eimskips og Samskipa á rannsóknartímabilinu vegna samninga um Norður-Ameríku flutninga blasir við það mynstur í tengslum við samningaumleitanir um samningskjör milli Eimskips og Samskipa að fyrirtækin skiptast á upplýsingum um samningskjör annarra viðskiptavina. Hafa slíkar upplýsingar ýmist verið settar fram til þess að réttlæta hækkunina, eins og gerist á umræddum fundi 2. nóvember 2010 (CMA o.fl. hafi fallist á hækkun) og/eða að sýna Samskipum fram á auðvelt ætti að vera að varpa verðhækkun Eimskips gagnvart Samskipum yfir á viðskiptavinum. Dæmi um hið síðarnefnda er verðhækkun sem tekist var á um haustið 2008 í formi þess að Samskip greiddu BAF en þar leitaðist Eimskip við að halda því að Samskipum að allir viðskiptavinir Eimskips greiddu BAF frá USA, sbr. tölvupóst [\(S\)forstö-innfl1](#) til [\(S\)frkvstj-millilandasv](#) 10. desember 2008 þar sem sá fyrrnefndi vísaði til þess að „Eimskips menn lugu að okkur á síðasta fundi varðandi það að allir þeirra viðskiptavinir greiði BAF frá USA!!“, sbr. kafla 10.5.1. Ekki verður annað ráðið en að Samskip hafi talið þessi upplýsingaskipti eðlilegan þátt í viðræðum fyrirtækjanna.
14217. Í mgr. 190 og áfram í athugasemdum Samskipa við AII, sbr. einnig mgr. 221-222, er nánar fjallað um þessi atvik. Að sögn Samskipa dregur Samkeppniseftirlitið of víðtækar ályktanir af ummælum [\(E\)frkvstj-sala/pj](#) („Allir elta okkur með 4,6%“). Samskip hafi ekkert haft að gera með þá hækkun sem Eimskip hafi náð fram gagnvart mikilvægum viðskiptavinum og hafi ekki átt ekki í neinum samskiptum eða samráði við Eimskip um þessar verðbreytingar. Samskip hafi hins vegar reynt að berjast gegn þessari hækkun á flutningsgjöldum á samningafundum vegna Norður-Ameríku flutninga.
14218. Samskip byggja á því að í umræddum samskiptum innan Eimskips væri fjallað um tilkynningu til CMA um 4,6% hækkun og hvaða forsendur hafi verið fyrir henni. Þau samskipti og sú hækkun hafi ekki tengst Samskipum á nokkurn hátt. Segir að Eimskip hafi verið umboðsaðili CMA. Engin samskipti hefðu átt sér stað við Samskip og því hafi Samskip ekki „elt“ umrædda hækkun með neinum hætti.
14219. Í ákvörðun þessari er fjallað um það að [\(E\)frkvstj-sala/pj](#), [\(E\)forstö-innfl](#), [\(S\)forstö-innfl1](#) og [\(S\)frkvstj-millilandasv](#) hafi fundað á ný þann 8. nóvember 2010. Í tölvupósti [\(E\)frkvstj-sala/pj](#) til [\(S\)frkvstj-millilandasv](#) og [\(S\)forstö-innfl1](#) daginn eftir vísar hann til fundarins sem „langa fundarins“. Eftir fundinn 8. nóvember 2010 vann [\(E\)frkvstj-sala/pj](#) að verðhækkunum og [\(S\)forstö-innfl1](#) gætti að því að „friðurinn“ yrði ekki rofinn með því að bjóða viðskiptavinum Eimskips hagstætt verð. Þá áttu [\(E\)frkvstj-sala/pj](#), [\(E\)forstö-innfl](#), [\(S\)forstö-innfl1](#) og [\(S\)frkvstj-millilandasv](#) í tölvupóstsamskiptum sem sýna árangur í viðræðum fyrirtækjanna.
14220. Í athugasemdum sínum við AII byggja Samskip á því að fyrirtækið Takk hreinlæti, sem Samkeppniseftirlitið fjallar um í kafla 14.33.6.1 í ákvörðun þessari, hafi verið lítið og stærð þess því ekki til þess fallin að Samskip gætu boðið jafn lágt verð og til stærstu viðskiptavina sinna. Ályktanir sem

⁶⁵⁵⁷ Sjá mgr. 185 í athugasemdum Samskipa við AII.

Samkeppniseftirlitið dragi af samskiptum (S)viðskstj1 og (S)forstö-innfl1 vegna þessa séu haldlausar. Kveða Samskip að fyrirtækið hafi þurft að horfa til líklegra viðbragða Eimskips ef viðskiptunum yrði náð á óvenjulega lágum kjörum. Hefðu Samskip talið Eimskip líklegt til að slá til baka með tilheyrandi tjóni.

14221. Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á þessar athugasemdir Samskipa og telur þær ekki breyta niðurstöðum sínum. Líta verður heildstætt á samtímagögn og með hliðsjón af öðrum atvikum sem áttu sér stað á sama tíma. Vísast nánar til þeirrar umfjöllunar í kafla 14.33.6.1. Rétt er að áréttta að viðskiptastjóri Samskipa, sem fékk beiðni um verðtilboð frá Takk Hreinlæti, sá í tölvupósti sínum til (S)forstö-innfl1 ástæðu til þess að tilgreina það sérstaklega að þessi beiðni um lágt verð til viðskiptavinar Eimskips væri ekki frá honum komin („þeir hringdu í mig“) til að gefa það skýrt til kynna að hann hefði ekki snúið sér til þessa viðskiptavinar keppinautarins með það að markmiði að afla nýrra viðskipta með hagstæðu verðtilboði, sem hefði getað raskað „friðnum“ við Eimskip. Í þessu samhengi ber að rifja upp að vinnuhópur, sem (S)forstö-innfl1 og (S)frkvstj-millilandasv sátu í, hafði í október 2009 áhyggjur af þessu:
- Hvort Samskip hefði komið í veg fyrir verðhækkanir með því að „sækja smá“,
 - Hvort ekki sé „hægt að treysta“ Samskipum, þ.e. í raun hvort Eimskip geti ekki treyst Samskipum.
 - Hvort Samskip hafi mögulega komið „í veg fyrir að friður kæmist á“.
14222. Þá hafði (S)forstö-innfl1 fyrr á árinu 2010 gripið til aðgerða til að vinna gegn því að markaðsskiptingin við Eimskip yrði rofin, sbr. kafla 14.20.4. Tölvupóstur (S)forstö-innfl1 gefur til kynna að það hafi freistað Samskip að ná viðskiptum Takk Hreinlæti en að sama skapi óttaðist hann auðsýnilega markaðsskiptingin færi í uppnám ef Eimskip kæmist að því. Tók (S)forstö-innfl1 ekki þá áhættu og var það niðurstaðan að umræddum viðskiptavini Eimskips var ekki boðið „grænlenk verð“. Er þetta birtingarmynd á hinu samfellda samráði Eimskips og Samskipa.
14223. Í mgr. 195-196 í athugasemdum Samskipa við AII, sbr. mgr. 1650 í athugasemdum Samskipa við AI, er fjallað um samskipti Samskipa og Eimskips dagana 9.-10. nóvember 2010.
14224. Samskip byggja á því að umrædd tölvupóstsamskipti gefi skýrt til kynna ósætti um ákveðin atriði í þágildandi Norður-Ameríku samningi. Þá er það ítrekað að ekki hafi verið rætt um annað en umræddan Norður-Ameríkusamning á nefndum fundum fyrirtækjanna. Samskip viðurkenna þó að á sama tíma hafi einnig verið gengið frá endurnýjun neyðarsamkomulagsins en að samskipti því tengd hafi verið takmörkuð þar sem samkomulagið hafi verið endurnýjað í óbreyttri mynd.⁶⁵⁵⁸
14225. Af þessu tilefni er rétt að áréttta að samstarf Samskipa og Eimskips í sjóflutningum var hluti af „Nýtt upphaf“ verkefninu. Öll samskipti fyrirtækjanna þar sem unnið var eða rætt um „Nýtt upphaf“ verkefnið fóru því gegn 10. gr. samkeppnislaga, þ.m.t. framangreind samskipti og endurnýjun hvers kyns samninga sem að því sneru. Þá skal árétttað að sú staðreynd að hið leynilega „neyðarsamkomulag“ var undirbúið, rætt og undirritað á vettvangi funda stjórnenda Eimskips og Samskipa, sem sumir hverjir voru sagðir fjalla um samstarfssamning fyrirtækjanna um flutninga til og frá Norður-Ameríku, ekki aðeins á árinu 2010 heldur einnig á síðari hluta ársins 2008, felur í sér staðfestingu á því að umræðuefni fundanna hafi ekki einskorðast við Norður-Ameríku samráðið.
14226. Samskip hafa áður upplýst að fyrir árið 2009 hafi framkvæmdin verið með þeim hætti að Samskip hafi lagt til gáma í alla sína flutninga með Eimskip á Norður-Ameríku siglingaleiðinni. Í flutningastarfsemi erlendis hafi aftur á móti tíðkast að notast við gáma farmflytjandans.

⁶⁵⁵⁸ Sjá mgr. 1650 í athugasemdum Samskipa við AI.

14227. Þá hafa Samskip hafnað því að gámaákvæði í endurnýjuðum samningi Samskipa við Eimskip í janúar 2009 hafi verið liður í ólögætu samráði fyrirtækjanna. Byggja Samskip á því að um hafi verið að ræða viðskipti á milli fyrirtækjanna sem Samkeppniseftirlitið hafi að fullu verið upplýst um og samþykkt.
14228. Með vísan til þessa mótmæla Samskip því að fyrirtækið hafi átt í samráði við Eimskip um gámasamvinnu og að Excel-skjal (S)starfsm sem fjallað er um í kafla 14.33.6.2 í ákvörðun sé til vitnis um það. Ítreka Samskip þau sjónarmið sín að það væri hlutverk flutningsaðilans að útvega gáma til flutnings. Þar sem Eimskip hafi verið flutningsaðilinn í þessu tilviki, þ.e. í Norður-Ameríku flutningum, hafi meginreglan verið sú að Eimskip útvegaði Samskipum gáma til innflutnings. Í útflutningi hafi það hins vegar verið meginreglan að Samskip hafi notað eigin gáma, enda um dýrari og viðkvæmari búnað að ræða. Segir að gert hafi verið ráð fyrir þessu í samstarfssamningi fyrirtækjanna um Norður-Ameríku flutninga frá árinu 2009 og þar gerður greinarmunur á gjaldtöku Eimskips eftir því hvort um gáma Samskipa eða Eimskips hafi verið að ræða.
14229. Ekki er unnt að fallast á skýringar Samskipa að samstarf fyrirtækisins við Eimskip í tengslum við gáma hafi verið lögætt þar sem það hafi átt sér stað á grundvelli samnings fyrirtækjanna um Norður-Ameríku flutninga. Líkt og fram hefur er allt samstarf Samskipa við Eimskip á umræddri siglingaleið á rannsóknartímabilinu hluti af „Nýtt upphaf“ verkefninu og því ólögætt. Vísast til þeirrar umfjöllunar hér að framan.
14230. Það hefur því ekki þýðingu fyrir niðurstöðuna þó svo gámasamvinna kunni að hafa verið órjúfanlegur hluti þess samstarfs eða sams konar samvinna tíðkist í flutningum erlendis.
14231. Til nánari útskýringar og rökstuðnings á þeirri niðurstöðu Samkeppniseftirlitsins að í endurnýjuðum samningi Samskipa og Eimskips í Norður-Ameríku flutningum í desember 2010 hafi falist aukið gámasamstarf og samvinna vísast til umfjöllunar í viðkomandi kafla í ákvörðun þessari. Þar er fjallað um að í samningi fyrirtækjanna frá 2009 hafi verið gert ráð fyrir mismunandi verði eftir því hvort flutningur fyrir Samskip átti sér stað með gámum Eimskips eða Samskipa. Samkvæmt tillögu (E)frkvstj-sala/þj í samningaviðræðum fyrirtækjanna haustið 2010 átti hins vegar að „*einfalda þetta og taka eitt gjald í stað tveggja mismunandi*“, sbr. kafla 14.33.6.2. Var þessi ráðagerð í samræmi við áform um aukið samstarf fyrirtækjanna á þessu sviði. Líta ber einnig til þess að í tölvupósti (E)frkvstj-sala/þj var vísað til „*Eimskips gáma*“ og tilgreint að verð á þeim hefði breyst. Þessu til stuðning vísast einnig til tölvupóstar (E)frkvstj-sala/þj til (E)forstj 10. nóvember 2010 þar sem fram kom að það væri „*gagnkvæmur skilningur*“ milli fyrirtækjanna um að Samskip notaði gáma Eimskips „*eingöngu meðan framboð er fyrir hendi*“. Ber að virða þetta m.a. í ljósi framangreinds tölvupóst (E)forstö-innfl sem hann sendi yfirmönnum gámastýringar Eimskips (afrit til (E)frkvstj-sala/þj) tæplega klukkutíma eftir fundinn með Samskipum 11. október 2010. Þar bað hann viðkomandi m.a. að leggja mat á ábata Samskipa af auknu gámasamstarfi við Eimskip og minnst var á möguleika að Samskip myndi nota gáma Eimskips í TA flutningum fyrirtækisins. Eru þessi gögn því til vitnis um áframhaldandi og eftir atvikum aukið gámastarf Samskipa og Eimskips.
14232. Um samvinnu og samstarf Samskipa við Eimskip um leigu og lán á gámum almennt er síðan fjallað í kafla 18 og vísast til þeirrar umfjöllunar.
14233. Í kafla 14.33.6.3 í ákvörðun er fjallað um samskipti (E)frkvstj-sala/þj og (E)forstj 10. nóvember 2010 og þau talin staðfesta að Samskip og Eimskip hafi rætt atriði sem tengdust innflutningi Samskipa á pappír frá Kanada, sbr. og tölvupóst (S)forstö-innfl1 til (E)frkvstj-sala/þj 10. nóvember 2010.
14234. Í mgr. 199 í athugasemdum Samskipa við AII er því hafnað að samskipti (E)frkvstj-sala/þj og (E)forstj þann 10. nóvember 2010 gefi til kynna að Samskip og Eimskip hafi rætt atriði tengd innflutningi Samskipa á pappír frá Norður-Ameríku á fundum fyrirtækjanna. Að sögn Samskipa fóru pappírflutningar

fyrirtækisins almennt til Íslands í gegnum TA-leiðina en ekki með skipum Eimskips. Telja Samskip að umræddar upplýsingar geti þar að auki ekki talist til viðkvæmra samkeppnismálefna þar sem Eimskip hafi verið að fullu verið ljóst umfang pappírflutninganna.

14235. Í mgr. 200-202 í athugasemdum Samskipa er nánar útskýrt að á árunum 2010-2011 hafi umrædd pappírframleiðsla flust til verksmiðju hafi verið nær Halifax og því hafi beinir flutningar með Eimskip verið hagkvæmari fyrir Samskip á þeim árum. Vísa Samskip síðan til þess að Eimskip hafi síðar náð viðskiptum við pappírframleiðandann af Samskipum með ólögmætri undirverðlagningu sem Samskip hafi kært til Samkeppniseftirlitsins. Mótmeala Samskip því að fyrirtækin hafi átt í ólögmætum samskiptum eða ólögmætu samráði um þessi viðskipti.
14236. Af þessu tilefni skal tekið fram að svör Samskipa varpa skýru ljósi á eina af ástæðum þess að samstarf fyrirtækisins við Eimskip í Norður-Ameríku flutningum var ólögmætt. Í fyrsta lagi var Eimskip, á grundvelli flutningssamkomulagsins, að fullu meðvitað um umfang flutninga þessa mikilvæga viðskiptavinar Samskipa. Í öðru lagi virðast Samskip og Eimskip ekki sjá neitt því til fyrirstöðu að ræða um þessa tilteknu flutninga og umræddan viðskiptavin Samskipa á fundum fyrirtækjanna. Sýna umrædd samskipti því vel að fyrirtækin virtu ekki þá grundvallarreglu sem 10. gr. samkeppnislaga byggir á að upplýsingar sem hafa þýðingu fyrir ákvarðanir fyrirtækja á markaði séu eingöngu þeim kunnar en með því er tryggð nauðsynleg óvissa um viðbrögð keppinauta á markaðnum. Eru öll samskipti keppinauta sem draga úr þessari óvissu óheimil.
14237. Samskip og Eimskip höfðu á þessum tíma 100% markaðshlutdeild í innflutningi frá Norður-Ameríku til Íslands og allar viðræður þeirra viðskipti einstakra viðskiptavina afar varahugaverðar í samkeppnislegu tilliti. Tölvupóstur [\(S\)forstö-innfl1](#) til [\(E\)frkvstj-sala/þj](#) 10. nóvember 2010 og framangreind samskipti [\(E\)forstj](#) og [\(E\)frkvstj-sala/þj](#) sýna umræðu fyrirtækjanna um mikilvægt samkeppnismálefni. Þá áttu fyrirtækin eftir að ræða frekar um innflutning viðskiptavinar Samskipa, sbr. m.a. fund [\(E\)forstj](#) og [\(S\)frkvstj-N-Am](#) 24. nóvember 2010. Þessi samtímagögn styðja einnig þá niðurstöðu Samkeppniseftirlitsins að rætt hafi verið um verðlagningu til viðskiptavina fyrirtækjanna á fundum þeirra haustið 2010.
14238. Umrædd tölvupóstsamskipti [\(E\)forstj](#) og [\(E\)frkvstj-sala/þj](#) staðfesta einnig áframhaldandi gámasamstarf við Samskip. Um helmingur af þeim gámum sem Samskip notuðu í þessum flutningum á árinu 2010 voru frá Eimskip. Samkvæmt [\(E\)frkvstj-sala/þj](#) hafði í viðræðum fyrirtækjanna náðst „*gagnkvæmur skilningur*“ um að Samskip myndu „*eingöngu*“ nota gáma Eimskips „*meðan framboð er fyrir hendi, það er líka hugmyndin á bak við að einfalda verðskrána*“. Samningurinn sem undirritaður var 9. desember 2010 var í samræmi við þetta. Í stað mismunandi verðs fyrir flutninga eftir því hvort Samskip notuðu eigin gáma eða gáma Eimskips var aðeins eitt verð sem byggði á þeirri forsendu að Samskip myndu eins og unnt væri aðeins nota gáma Eimskips. Fól þetta þannig í sér áform/skuldbindingu um að auka umfang hins ólögmæta gámasamstarfs.
14239. Fyrir liggur að [\(E\)forstö-innfl](#), [\(E\)frkvstj-sala/þj](#), [\(S\)forstö-innfl1](#) og [\(S\)frkvstj-millilandasv](#) funduðu á ný þann 11. nóvember 2010. Var fundurinn haldinn hjá Samskipum og hófst kl. 11 þennan dag. Samtímagögn sýna að ákveðin niðurstaða um verðhækkun og gámasamvinnu í Norður-Ameríku flutningum hafi náðst á fundinum 11. nóvember 2010.
14240. Í mgr. 203-206 í athugasemdum Samskipa við AII er jafnframt almennt fjallað um þær ályktanir Samkeppniseftirlitsins að hið ólögmæta samráð Samskipa við Eimskip hafi gert fyrirtækinu kleift að yfirfæra hækkanir og ný gjöld frá Eimskip á sína eigin viðskiptavinum í Norður-Ameríku flutningum. Um þetta er fjallað í kafla 14.33.7 í ákvörðun.

14241. Þar segir að kostnaður Samskipa við flutninga með Eimskip hafi hækkað við verðhækkun Eimskips og að Samskipum hafi verið nauðugur sá kostur að endurspegla gjöld Eimskips gagnvart eigin viðskiptavinum. Segir að ályktanir Samkeppniseftirlitsins beri vott um skort á skilningi á eðli viðskipta og þeim grundvallarforsendum sem öll fyrirtæki starfi eftir, þ.e. að útsöluverð sé hærra eða a.m.k. sambærilegt kostnaðarverði. Þá vísa Samskip jafnframt til þess að Samkeppniseftirlitið hafi ítrekað fallist á og veitt undanþágu frá bannákvæði 10. gr. samkeppnislaga fyrir umrædd viðskipti. Viðskiptasamband fyrirtækjanna hafi verið með þeim hætti að Eimskip hafi verðlagt flutningana eftir eigin forsendum og Samskip ekki haft neinn annan kost en að dreifa kostnaðinum með því að velta innkaupsverðinu yfir á eigin viðskiptavini.
14242. Telja Samskip að sjá megi af gögnum málsins að Samskip hafi ávallt reynt að berjast gegn hækkunum Eimskips og ná fram sem hagstæðustum samningi um þessa flutninga. Segja Samskip þau viðbrögð sem fyrirtækið hafi þurft að grípa til vegna verðhækkana, svo að ekki yrði tap á flutningunum, endurspeglit t.a.m. í tölvupósti (S)viðskstj1 til (S)frkvstj-N-Am, BMS og (S)forstö-innfl1 frá 19. nóvember 2010, þar sem hann greindi frá því að hann teldi að hækka yrði verð á Norður-Ameríku flutningum hjá Kaupási/Samkaupum og ÍSAM, þ.e. að miða þyrfti við „nýjan samning við EÍ“, þ.e. þá verðhækkun sem Samskip og Eimskip höfðu náð saman um í nýjum Norður-Ameríku samningi, sbr. kafla 14.33.7.1 í ákvörðun. Verðhækkunar Samskipa hafi verið afleiðing af auknum kostnaði en ekki samráði fyrirtækjanna um verðlagningu til viðskiptavina.⁶⁵⁵⁹
14243. Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á framanritað. Ekki fæst séð af gögnum málsins að Samskip hafi reynt að stemma stigu við því að hækkunar Eimskips og álagning nýrra gjalda væru yfirfærðar á viðskiptavini fyrirtækisins. Ber að áréttu að það var á engan hátt sjálfgefið fyrir Samskip að velta þessari verðhækkun Eimskips, í heild eða hluta, yfir á eigin viðskiptavini í Norður-Ameríku flutningum líkt og Samskip virðast hafa gert gagnvart a.m.k. Kaupási, Samkaupum og ÍSAM sbr. framangreindan tölvupóst (S)viðskstj1. Þá ber að hafa í huga að TA flutningar tóku eðli málsins samkvæmt ekki umræddri hækkun og aukinni gjaldtöku Eimskips en TA flutningar Samskipa voru á árinu 2009 86% af heildarflutningum fyrirtækisins milli Íslands og Norður-Ameríku og 76% á árinu 2010.
14244. Af samtímagögnum verður ekki annað ráðið en að gert hafi verið ráð fyrir að allar slíkar hækkunar myndu endurspeglast í endanlegu verði Samskipa til sinna viðskiptavina. Fæst því ekki séð að Samskip hafi haft hvata til þess að berjast gegn boðuðum hækkunum Eimskips á Norður-Ameríku flutningum. Samstaða virðist hafa verið um að slíkar hækkunar leiddu sjálfkrafa til hækkunar á flutningsverði Samskipa. Þannig þurfti Eimskip ekki að hafa áhyggjur af því að verða undir í samkeppni gegn Samskipum á umræddri flutningsleið þrátt fyrir verðhækkunar og álagningu nýrra gjalda. Er þetta ein af skaðlegum birtingarmyndum samráðs fyrirtækjanna.
14245. Þar að auki sýna gögn málsins að viðræður og tíð samskipti fyrirtækjanna hafi verið frjálslæg og óöguð og m.a. snúist um upplýsingamiðlun um samningskjör annarra viðskiptavina, þar sem Eimskip ýmist freistaði þess að réttlæta verðhækkun og/eða benda Samskipum á möguleika til að velta hækkun (m.a. í formi sérstakra gjalda) yfir á viðskiptavini, sem og um annað ólögmætt samstarf fyrirtækjanna.
14246. Að öðru leyti vísast til umfjöllunar Samkeppniseftirlitsins í kafla 14.33 í ákvörðun þessari.
14247. Í kafla 14.33.7.2 í ákvörðun er fjallað um gögn frá (S)forstj í tengslum við fund stjórnar Samskipa 21. nóvember 2010 sem sýna sterka afkomu Samskipa á árinu 2010. Eru þau í samræmi við önnur samtímagögn sem sýna að hin samfellda markaðsskipting var virt á þessum tíma og að samráð

⁶⁵⁵⁹ Sjá mgr. 205 í athugasemdum Samskipa við AII.

fyrirtækisins við Eimskip hafði skapað „frið“ og „ró“ á íslenskum flutningamarkaði og að afkoma af innflutningi til Íslands var mun betri en áætlað hafði verið.

14248. Í mgr. 1082-1083 í athugasemdum Samskipa við AII er á því byggt að góð rekstrarafkoma fyrirtækisins hafi fyrst og fremst stafað af því að fyrirtækið hafi ráðist í umtalsverðar aðgerðir til niðurskurðar. Starfsfólki hafi verið fækkað um 35%, MS Akrafelli hefði verið skilað og Samskip hefðu náðu á þessum tíma tímabundinni lækkun á leiguverði annarra skipa sinna. Góð afkoma hafi ekki komið til vegna hækkunar á flutningsverði enda byggja Samskip á að flutningsverð í evrum hafi verið lækkandi á rannsóknartímabilinu.
14249. Vegna þess skal áréttað að samráð Samskipa við Eimskip hafði það að markmiði að raska samkeppni í skilningi samkeppnisréttarins. Um brot er því að ræða án tillits til þess hvort samráðið raskaði samkeppni í raun eða hafði tiltekin verðáhrif á markaði, sbr. kafla 4.4 í ákvörðun. Í þessu máli er því ekki lagt mat á hvaða fjárhagslegan ábata eða ávinning samráðið skilaði Samskipum í raun.
14250. Í málinu liggur fyrir að Samskip og Eimskip höfðu með sér samráð í tengslum við breytingar á siglingakerfum fyrirtækjanna, takmörkun flutningsgetu og um skiptingu markaða. Eru þetta aðgerðir sem eru í eðli sínu til þess fallnar að auðvelda samráðsfyrirtækjum að vinna gegn verðlækkun eða hækka verð. Þar sem sönnun á brotum fyrirtækjanna byggir meðal annars á heildarmati á samtímagögnum hefur þýðingu að horfa til þess ef gögnin sýna t.d. að verðhækkun hafi náðst fram, góð afkoma hafi verið á samráðstímabilinu eða samráðið leitt til gjörólíks ástands á íslenskum flutningamarkaði samanborið við flutningamarkaði í nágrannaríkjum. Í kafla 12.2.5.2 eru listuð upp samtímagögn Samskipa frá árunum 2009-2010 sem lýsa góðri afkomu af rekstrinum, sbr. einnig umfjöllun í kafla 33.1.6.1. Vísast til þeirrar umfjöllunar.
14251. Hvað sem líður sannleiksgildi framangreindra staðhæfingar Samskipa liggur fyrir að með samráði sínu við Eimskip höfðu Samskip skapað ástand þar sem slíkt kostnaðarhagræði var ekki látið birtast í lægra verði til viðskiptavina. Þvert á móti var unnið marvisst að því að hækka verð og auka framlegð fram á árið 2013, án þess að greina mætti ótta um viðbrögð Eimskips við slíkum verðhækkunum. Í kafla 14.11.4 í ákvörðun þessari er m.a., til samanburðar, fjallað um hvernig Samskip þurftu í starfsemi sinni erlendis að nota kostnaðarhagræði til að mæta verðþrýstingi og láta hagræðið renna til viðskiptavina til að halda magni þar sem flutningsmagn hafði dregist saman. Þetta átti sér ekki stað hjá Samskipum á Íslandi á rannsóknartímabilinu.
14252. Þá er ekki fallist á staðhæfingar og sjónarmið Samskipa um að flutningsverð í evrum hafi verið lækkandi á rannsóknartímabilinu. Vísast til umfjöllunar um sambærileg sjónarmið Samskipa um verðhækkanir á rannsóknartímabilinu í kafla 33.1.2.
14253. Í mgr. 208 í athugasemdum Samskipa við AII, sbr. einnig mgr. 1651-1652 í athugasemdum við AI, er fjallað um fund (E)forstj og (S)frkvstj-N-Am í Bandaríkjunum 24. nóvember 2010. Niðurstaða Samkeppniseftirlitsins er að á fundinum hafi þeir rætt um flutningssamkomulag Samskipa og Eimskips í Norður-Ameríku og tiltekin innflutningsviðskipti, þ.e. innflutning á pappír. Í athugasemdum sínum mótmæla Samskip því ekki að (E)forstj og (S)frkvstj-N-Am hafi rætt framkvæmd Norður-Ameríkusamningsins. Tölvupóstur (E)forstj gefi til kynna að þjónusta Eimskips gagnvart Samskipum hafi komið til tals þeirra á milli vegna þess að (S)frkvstj-N-Am hafi kvartað undan slæmri þjónustu Eimskips frá Halifax. Sé það eðlilegt að þjónustuveitandi og kaupandi þjónustu ræði saman um framkvæmd þjónustunnar. Að sögn Samskip lét fyrirtækið hins vegar Eimskip ekki í té neinar viðkvæmar samkeppnisupplýsingar.
14254. Á þetta getur Samkeppniseftirlitið ekki fallist. Eins og rökstutt er í kafla 11 hafði „Nýtt upphaf“ verkefnið það að markmiði að raska samkeppni í skilningi 10. gr. samkeppnislaga. Samstarf Samskipa og Eimskips

í Norður-Ameríku flutningum var hluti af „Nýtt upphaf“ verkefninu. Öll samskipti fyrirtækjanna þar sem unnið var eða rætt um „Nýtt upphaf“ verkefnið fóru því gegn 10. gr. samkeppnislaga, þ.m.t. þessi fundur 24. nóvember 2010. Þá liggur fyrir að Samskip og Eimskip voru keppinautar í flutningi á pappír til Íslands og því ljóst að í þessum samskiptum fóru viðkvæmar samkeppnisupplýsingar frá Samskipum til Eimskips.

14255. Í ákvörðun þessari segir er gerð grein fyrir því að 9. desember 2010 hafi fyrirtækin undirritað nýtt „neyðarsamkomulag“ auk samkomulags um samstarf í flutningum milli Íslands og Norður-Ameríku. Að mati eftirlitsins sýnir sú atburðarás sem rakin er á grundvelli samtímagagna að í þeim tíðu samskiptum sem áttu sér stað í tengslum við endurnýjun á Norður-Ameríku samningnum hafi fyrirtækin, rétt eins og árið 2008, rætt um önnur hagsmunamál og tóku m.a. á ný til umfjöllunar hið leynilega „neyðarsamkomulag“.
14256. Í mgr. 1653 og áfram í athugasemdum Samskipa við AI er þessum ályktunum Samkeppniseftirlitsins hafnað.⁶⁵⁶⁰ Að sögn Samskipa ræddu fyrirtækin eingöngu um endurnýjun á Norður-Ameríkusamningi fyrirtækjanna á fundum sínum í október-nóvember 2010. Samskipti hafi átt sér stað í lok nóvember um endurnýjun á neyðarsamkomulaginu en þau hafi verið einföld og engar efnislegar breytingar gerðar. Þá áréttta Samskip áður framkomin sjónarmið þess efnis að neyðarsamkomulagið hafi ekki fallið undir 10. gr. samkeppnislaga og því hafi ekki verið nauðsyn að sækja um undanþágu samkvæmt þágildandi 15. gr. laganna. Segir að yfirlit yfir gagnkvæma flutninga fyrirtækjanna á grundvelli samkomulagsins staðfesti að fullyrðingar Samkeppniseftirlitsins eiga ekki við rök að styðjast og það sé rangt að samkomulagið hafi verið framkvæmt þannig að það hafi tekið til hefðbundinna flutninga. Heildarumfang flutninga á grundvelli samkomulagsins hefði numið innan við 0,01% af heildarflutningum fyrirtækisins á umræddu tímabili og því af og frá að samkomulagið hafi getað haft áhrif á flutningsframboð og verðmyndun á markaðnum neytendum til tjóns. Samkomulagið hafi verið til staðar til þess að bjarga verðmætum þegar óvænt atvik komu upp.
14257. Ekki er unnt að fallast á þetta. Í fyrsta lagi viðurkennir fyrirtækið sjálft að „neyðarsamkomulagið“, um flutninga til og frá Evrópu, hafi verið rætt á umræddum fundum með Eimskip haustið 2010. Í öðru lagi eru í ákvörðun þessari rakin gögn sem sýna að á umræddum fundum var rætt um önnur málefni, s.s. BAF og önnur gjöld, málefni annarra viðskiptavina o.fl.
14258. Í mgr. 1655 í athugasemdum Samskipa við AI segir jafnframt að ekki stoði fyrir Samkeppniseftirlitið að vísa til samskipta fyrirtækisins við Eimskip vegna hugsanlegrar útvíkkunar „neyðarsamkomulagsins“. Að sögn Samskipa voru þau samskipti ekki ólögæt þar sem fyrirtækjunum var heimilt að kanna hvort slíkur samstarfsflötur kynni að vera til staðar. Er á það bent að í samskiptunum komi beinlínis fram að ef til slíks samkomulags kæmi þá væri ljóst að það væri háð samþykki samkeppnisyrivalda. Ekki hafi hins vegar orðið af samkomulaginu og aldrei komið til slíkra flutninga, eins og sjá megi af tölulegum staðreyndum um flutninga á grundvelli neyðarsamkomulagsins á rannsóknartímabilinu.
14259. Framangreindar athugasemdir og sjónarmið Samskipa eru ekki í samræmi við samtímagögn. Hafa ber í huga að fyrirtækin störfuðu á fákeppnismarkaði þar sem hvers kyns samstarf og samskipti keppinauta eru mjög varhugaverð. Fyrir liggur að fyrirtækin unnu að „Nýtt upphaf“ verkefninu frá miðju ári 2008 og áttu í ítrefuðum samskiptum m.a. vegna skoðunar á auknu samstarfi í sjóflutningum og endurskoðun á siglingakerfum þeirra, sbr. kafla 7 – 10. Þá hefur áður verið fjallað um sjónarmið Samskipa um eðli og meint lögmæti „neyðarsamkomulagsins“, sbr. nánari umfjöllun í kafla 25.1.
14260. Í kafla 4.7 er, með vísan til dómaframkvæmdar, bent á að séu engar fundargerðir eða önnur gögn til sem sýni umræðuefni á fundi keppinauta geti það gefið til kynna að þátttakendur á fundinum hafi viljað leyndu því sem þar var rætt. Undir slíkum kringumstæðum getur sönnunarbyrðin snúist við. Hafa

⁶⁵⁶⁰ Sjá einnig mgr. 214 í athugasemdum Samskipa við AII.

dómstólar ESB komist að þeirri niðurstöðu að sýni fyrirtæki ekki fram á að umræðuefni á fundi þeirra hafi verið lögmæt geti samráðsbrot talist sannað. Samskip hafa ekki lagt fram upplýsingar eða gögn sem sýna að í ítrekuðum samskiptum fyrirtækjanna frá miðju ári 2008 hafi eingöngu verið rætt um málefni ótengd samkeppni milli Samskipa og Eimskips.

14261. Þá vísast til dóms Hæstaréttar Íslands 7. janúar 2021 í máli nr. 42/2019, *Samkeppniseftirlitið og íslenska ríkið gegn Byko ehf. og Norvik hf.*, er staðfest að ákvæðum 10. gr. og 1. mgr. 53. gr. EES-samningsins er ætlað að tryggja að keppinautar hegði sér með sjálfstæðum hætti á markaði og taki ákvarðanir upp á eigin spýtur. Segir í dóminum að ákvæðin feli í sér bann við hvers konar beinum og óbeinum samskiptum milli keppinauta sem draga úr óvissu fyrirtækjanna um hegðan keppinauta þeirra með þeim afleiðingum að samkeppni er raskað
14262. Í máli því sem hér er til umfjöllunar áttu sér stað ítrekuð samskipti Samskipa og Eimskips um atriði tengd samkeppni á fákeppnismarkaði. Af samtímagögnum er ljóst að þessi samskipti höfðu samkeppnishamlandi markmið en þau drógu úr óvissu fyrirtækjanna um hegðan hvors annars. Þessi háttsemi Samskipa og Eimskips dró úr óvissu milli fyrirtækjanna og raskaði með ólögmætum hætti samkeppni á markaðnum í skilningi 10. gr. samkeppnislaga. Við mat á brotum Samskipa er horft til þessa, en tekið skal fram að það er ekki úrslitaatriði þótt allt það sem fyrirtækin ræddu og unnu að hafi ekki komist til framkvæmda.
14263. Um þetta vísast nánar til umfjöllunar Samkeppniseftirlitsins í kafla 25.24.10.
14264. Líkt og rakið er í kafla 14.33.10 dregur Samkeppniseftirlitið þá ályktun af gögnum málsins að (E)frkvstj-sala/pj og (S)frkvstj-millilandasv hafi fundað 25. nóvember 2010 og að á þeim fundi hafi a.m.k. verið rætt um nýjan Norður-Ameríku samning, gámasamvinnu og nýtt „neyðarsamkomulag“. Hafi (E)frkvstj-sala/pj afhent (S)frkvstj-millilandasv drög Eimskips að nýju „neyðarsamkomulagi“. Síðdegis þann dag sendi (S)frkvstj-millilandasv tölvupóst til (S)frkvstj-N-Am og gerði grein fyrir því hvaða atriði væru enn til umfjöllunar í viðræðum hans við Eimskip.
14265. Í lok nóvember 2010 unnu Samskip og Eimskip að verðhækkunum gagnvart mikilvægum viðskiptavinum. (E)forstö-útfli sendi tölvupóst 29. nóvember 2010 til undirmanna sinna í útflutningsdeild Eimskips þar sem hann setti fram atriði sem áttu að vera til umræðu á sölufundi þennan sama dag. Í tölvupósti (E)forstö-útfli kom m.a. fram að huga ætti að verðhækkun gagnvart mikilvægum viðskiptavinum. Kom þannig fram að í sölustefnu fyrir árið 2011 ætti m.a. að felast: „Verðlagning og upptaka samninga“. Einnig kom þetta fram: „Þjónustugjöld erlendis hækka um 2,2% um áramót“. Þann 30. nóvember 2010 sendi (S)frkvstj-N-Am tölvupóst til viðskiptastjóranna (S)viðskstj2, (S)viðskstj1 og (S)viðskstj og afrit til (S)forstö-innfl1. Þessi tölvupóstur fjallaði um það verkefni að hækka verð gagnvart mikilvægum viðskiptavinum Samskipa í Norður-Ameríku flutningum og þann 6. desember taldi (S)forstö-innfl1 ástæðu til að „taka stöðuna“ á því hvernig það hefði gengið.
14266. Sýna gögn Samskipa frá 30. nóvember og 6. desember 2010, sem rakin eru í ákvörðun þessari, sbr. kafla 14.33.10.1, að samhliða viðræðum við Eimskip náðu Samskip árangri í að hækka verð m.a. gagnvart mikilvægum viðskiptavinum í Norður-Ameríku flutningum. Á sama tíma vann Eimskip bæði að almennum verðhækkunum og verðhækkunum gagnvart öðrum mikilvægum viðskiptavinum.
14267. Í mgr. 212 í athugasemdum Samskipa við AII er fjallað um samskipti (S)forstö-innfl1 og (S)viðskstj í lok nóvember 2010. Kveðast Samskip ekki fá séð hvernig samskipti við einstaka viðskiptavini og verðhækkningar tengist samningaviðræðum og samskiptum við Eimskip um Norður-Ameríkusamninginn. Engin tengsl séu á milli funda Samskipa með Eimskip um Norður-Ameríku flutninga og þeirra verkefna sem (S)forstö-innfl1 lagði fyrir undirmenn sína þann 28. nóvember 2010. Verkefnin hafi lotið að því að tryggja að „útsöluverð“ dygði fyrir kostnaði. Í ljósi samningaviðræðna við Eimskip og yfirvofandi

verðhækkana geti því ekki komið á óvart að (S)forstö-innfl1 hafi ákveðið að skoða ítarlega kjör og framlegð Samskipa af þessum flutningum.⁶⁵⁶¹

14268. Framangreindar skýringar Samskipa eru ekki í samræmi við samtímagögn og fá ekki breytt þeirri niðurstöðu Samkeppniseftirlitsins að umrædd atvik séu birtingarmynd samráðs fyrirtækjanna. Við mat á framangreindu skiptir máli að (S)forstö-innfl1 fundaði með stjórnendum Eimskips 11. október og 2., 8. og 11. nóvember 2010, áður en og á meðan verðhækkanirnar voru framkvæmdar. Skiptir einnig máli að um var að ræða mikilvæga viðskiptavinum Samskipa í innflutningi og að hvergi var að greina ótta hjá Samskipum um að verðhækkanirnar myndu leiða til þess að viðskiptavinir færðu viðskipti sín yfir til Eimskips, enda ríkti markaðsskipting á milli fyrirtækjanna.
14269. Samkvæmt framansögðu áttu stjórnendur Samskipa og Eimskips í ítrekuðum samskiptum haustið 2010, en í þessu sambandi verður að hafa í huga að saman höfðu fyrirtækin yfir 90% markaðshlutdeild á íslenskum vöruflutningamarkaði. Samskipti keppinauta á fákeppnismarkaði eru almennt í samkeppnislegu tilliti varhugaverð. Með samskiptum og háttsemi Samskipa og Eimskips var dregið úr sjálfstæði keppinautanna og æskilegri óvissu þeirra á milli. Slíkt sjálfstæði og óvissa er frumforsenda fyrir því að samkeppni geti ríkt.
14270. Um þýðingu þessa er fjallað nánar í kafla 13 en þar kemur t.a.m. fram að samskipti milli keppinauta sem slík, hvort sem þau varða samráðið beint eða eiga sér stað á viðburðum sem ekki tengjast starfsemi þeirra, eru til þess fallin að stuðla að gagnkvæmu trausti eða hollustu og geta með því gert samráðið árangursríkara.
14271. Í kafla 4 er vísað til dómaframkvæmdar sem staðfesti að í þeim tilvikum þar sem engar fundargerðir eða önnur gögn eru til sem sýni umræðuefni á fundi keppinauta sé unnt að líta svo á að þátttakendur á fundinum hafi viljað leynd því sem þar var rætt. Undir slíkum kringumstæðum hafa dómstólar talið heimilt að snúa sönnunarbyrðinni við. Hafa dómstólar ESB komist að þeirri niðurstöðu að sýni fyrirtæki ekki fram á að umræðuefni á fundi þeirra hafi verið lögmæt geti með hliðsjón af öðrum atvikum talið sannað að samráð hafi átt sér stað. Líkt og fjallað er um hafa hvorki Samskip né Eimskip lagt fram upplýsingar eða gögn sem sýna að í ítrekuðum samskiptum fyrirtækjanna frá miðju ári 2008 hafi eingöngu verið rætt um málefni ótengd samkeppni milli Samskipa og Eimskips.
14272. Þá er vert að minnast á að gagn (E)frkvstj-sala/þj frá 1. desember 2010, sbr. kafla 14.33.10.2 sýnir að markaðsskipting ríkti um hina mikilvægu viðskiptavinum á þessum tíma.

26.33.6. Um samskipti og atvik í desember 2010-janúar 2011

14273. Gögn málsins sýna að ýmis samskipti áttu sér stað milli stjórnenda Samskipa og Eimskips í desember 2010 og janúar 2011. Var um að ræða áframhaldandi samskipti (S)frkvstj-millilandasv, (S)forstö-innfl1, (E)frkvstj-sala/þj og (E)forstö-innfl auk m.a. samskipta forstjóra Samskipa við lykilstjórnanda hjá Eimskip og samskipti forstjóra Eimskips við lykilstjórnanda hjá Samskipum.
14274. Samskip hafa í athugasemdum sínum við AI og AII mótmælt þeim ályktunum sem Samkeppniseftirlitið dregur af síendurteknum og reglulegum samskiptum Samskipa og Eimskips á rannsóknartímabilinu. Hvað varðar samskipti fyrirtækjanna í október-desember 2010, m.a. í tengslum við endurnýjun á samningi um Norður-Ameríku flutninga og „neyðarsamkomulagið“, segir m.a. í mgr. 1662 í athugasemdum við AI að ljóst sé að fyrirtækin hafi þurft að eiga í samskiptum vegna samnings þeirra um flutninga til og frá Norður-Ameríku og framkvæmd hans, t.d. um hvað Samskip greiddu fyrir þjónustuna, hvernig átti að bregðast við ef Eimskip gæti ekki útvegað gáma og þá hversu mikið Samskip

⁶⁵⁶¹ Mgr. 212 í athugasemdum Samskipa við AII.

þyrftu að flytja að lágmarki á ári hverju o.s.frv. Að mati Samskipa voru þetta allt eðlilegir og nauðsynlegir þættir í umræddum viðskiptum. Samskip kveða Samkeppniseftirlitið leitast við að gera samskipti þessi tortryggileg með því að tengja þau við allt aðra og óskylda þætti í rekstri fyrirtækjanna.

14275. Samkeppniseftirlitið hafnar þessum athugasemdum Samskipa. Í fyrsta lagi skal það áréttað að samstarf Samskipa og Eimskips í Norður-Ameríku flutningum var hluti af „Nýtt upphaf“ verkefninu. Öll samskipti fyrirtækjanna þar sem unnið var eða rætt um „Nýtt upphaf“ verkefnið fóru því gegn 10. gr. samkeppnislaga. Í öðru lagi vísast til umfjöllunar um regluleg samskipti og tengsl lykilstjórnenda fyrirtækjanna í kafla 13. Þar er rakið hvernig ítrekuð samskipti Samskipa og Eimskips, sérstaklega lykilstjórnenda sem báru ábyrgð á verðlagningu á sjóflutningum, voru til þess fallin að skapa traust og stuðla að árangri í framkvæmd á hinu samfellda samráði fyrirtækjanna. Í kafla 4.7.6.2 er jafnframt fjallað ítarlega um þýðingu og sönnunargildi þessara samskipta í málinu.
14276. Í mgr. 279-281 í athugasemdum Samskipa við AII er fjallað um samskipti (S)viðskstj1 og (E)forstö-N-Am í desember 2010, sbr. umfjöllun í kafla 14.33.11. Hafna Samskip því að aðilar megi ekki ræða sín á milli í kaldhæðni eða senda tölvupóst þar sem tilraun er gerð til þess að hafa gaman. Samskip mótmæla því alfarið að þessi samskipti á milli kunningja og í mörgum tilfellum fyrrverandi samstarfsfélaga sé birtingarmynd samráðs hjá fyrirtækjunum. Segir að (S)viðskstj1 og (E)forstö-N-Am hafi þekkt og því hafi þeir notað tækifærið til að gera grín að þessum jólagjafaflutningi sem um var rætt.
14277. Ekki er ágreiningur um það að af þessum samskiptum er ljóst að (S)viðskstj1 og (E)forstö-N-Am þekktust. Samkeppniseftirlitið telur eftir sem áður mikilvægt að varpa ljósi á umrædd samskipti enda sýna þau tengsl og samskipti milli mikilvægra starfsmanna Eimskips og Samskipa. Ekki er byggt á því að samskipti kunningja um málefni sem ekki lúta að störfum þeirra feli í sér ólögmaett samráð. Slík samskipti og persónuleg tengsl hafa þó þýðingu, enda gerðu þau báðum fyrirtækjunum auðveldara fyrir að hefja ólögmaett samráð, að ráðast í hið umfangsmikla samráðsverkefni og viðhalda því á rannsóknartímabilinu. Í því samhengi skiptir máli hversu tíð samskiptin voru og sú mikla leynd sem hvíldi yfir þeim. Um þýðingu þessa er fjallað nánar í kafla 13 en þar kemur t.a.m. fram að samskipti milli keppinauta sem slík, hvort sem þau varða samráðið beint eða ekki, eru til þess fallin að stuðla að gagnkvæmu trausti eða hollustu og geta með því gert samráðið árangursríkara.
14278. Í ákvörðun er fjallað um gögn sem sýna að (S)frkvstj-millilandasv og (E)frkvstj-sala/pj ræddu saman í síma 7. desember 2010, sbr. tölvupóst sem (S)forstö-innfl1 sendi til (E)forstö-innfl kl. 17:58 sama dag. Eftir samtal (S)frkvstj-millilandasv og (E)frkvstj-sala/pj þann 7. desember 2010 var bókaður fundur í dagbók (S)forstö-innfl1 með heitinu „USA samningur og neyðarsamkomulag við Eimskip“.
14279. Í mgr. 1657 og áfram í athugasemdum Samskipa við AI er vikið að þessum samskiptum og því hafnað að leynd hafi átt að ríkja um tiltekið „hliðarskjal“ sem fjallað er um í kafla 14.33.12 og 14.33.14.1 í ákvörðun þessari. Að sögn Samskipa laut skjalið að því hvernig bæta ætti Samskipum þann viðbótarkostnað sem myndi óhjákvæmilega falla á fyrirtækið ef til þess kæmi að Eimskip gæti ekki staðið við skuldbindingar sínar um að útvega tiltekinn lágmarksfjöldu af gámum fyrir hverja ferð. Að sögn Samskipa hafi fyrirtækið sjálft þurft að útvega gáma í slíkum tilfellum og bera allan kostnaðinn af því. Útfærslan, þ.e. að mæla fyrir um þetta í sérstöku hliðarskjali, hafi verið að frumkvæði Eimskips. Samkomulagið hafi verið gert á milli íslensku félaganna enda hafi það ekki varðað flutningana sem slíka frá Norður-Ameríku heldur útvegum á gámum til flutninganna. Byggja Samskip á því að það hafi verið á ábyrgð Eimskips, sem flutningsaðilans, að sjá til þess að samningar væru rétt skráðir hjá FMC og að farið væri að reglum ytra. Að mati Samskipa eigi hugsanleg álitafni um það efni ekki undir lögsögu Samkeppniseftirlitsins og hafi enga þýðingu við úrlausn þessa máls.
14280. Samkeppniseftirlitið bendir á að umrædd gögn sýni að í samskiptum (S)frkvstj-millilandasv og (E)frkvstj-sala/pj 7. desember hafi verið fjallað um hið svokallaða „hliðarskjal“ og þar af leiðandi hafi verið fjallað

um samstarf fyrirtækjanna í sjóflutningum. Eins og rökstutt hefur verið var samstarf Samskipa og Eimskips í sjóflutningum hluti af „Nýtt upphaf“ verkefninu og fóru öll samskipti fyrirtækjanna þar sem unnið var eða rætt um „Nýtt upphaf“ verkefnið gegn 10. gr. samkeppnislaga, þ.m.t. samskiptin 7. og 8. desember 2010. Hvað umrætt „hliðarskjal“ varðar þá er fjallað um það í kafla 14.33.12 en einnig í kafla 16.7.4 þar sem fjallað er nánar um samráð Samskipa og Eimskips í sjóflutningum. Niðurstaða Samkeppniseftirlitsins er sú að samtímagögn sýna að leynd hafi átt að ríkja um skjalið. Segir í tölvupósti (S)forstö-innfl1 til (E)forstö-innfl að tilgangur með „hliðarskjalinu“ hafi verið að losna við að „fæla hann“ enda fylgdi hann ekki með undanþágubeiðni fyrirtækjanna til Samkeppniseftirlitsins 31. desember 2010. Umrætt „hliðarskjal“ á rót sína að rekja til hins aukna gámasamstarfs sem fólst í endurnýjuðum samningi Samskipa og Eimskips í desember 2010 og „gagnkvæmur skilningur“ var um á milli fyrirtækjanna. Með endurnýjuðum samningi fólst að Samskip skyldu nota gáma Eimskips í meira mæli og þess vegna var ákveðið að setja eitt verð í endurnýjaðan samning, í stað tveggja mismunandi verða líkt og var í samningi fyrirtækjanna frá 7. janúar 2009, þ.e. eitt verð fyrir flutning með gámum Eimskips og annað verð flutning með eigin gámum Samskipa.

14281. Í athugasemdum sínum við AII, mgr. 1095-1096, mótmæla Samskip því að fyrirtækið hafi ekki litið á Eimskip sem samkeppnislega ógn. Vísað er til fyrri umfjöllunar fyrirtækisins um gögn sem lýsa samkeppni frá Eimskip. Að sögn Samskipa er skýringin á því hvers vegna Eimskip hafi ekki verið tiltekið í SVÓT greiningu Samskipa, sbr. kafla 14.33.13, sú að litið hafi verið á Eimskip sem sífellda og viðvarandi ógn. Helsta breytingin á markaðnum hafi hins vegar verið aukin sókn Íslandspóst og þess vegna hafi hennar verið getið sérstaklega.
14282. Í mgr. 1097-1098 í athugasemdum Samskipa við AII er því hafnað að (E)frkvstj-innanl og (S)frkvstj-innanl hafi haft með sér samráð vegna Íslandspóst og vísað til fyrri sjónarmiða því tengdu. Þá er því jafnframt hafnað að glærुकyning Samskipa frá 7. desember 2010, sem fjallað er um í kafla 14.33.13, gefi tilefni til ályktana um samráð við Eimskip. Ekkert sem þar komi fram sé frábrugðið því sem almennt tíðkist á samkeppnismörkuðum.
14283. Óháð því hvort unnt sé að vísa til örfárra gagna þar sem Eimskip og Samskip eru listuð upp sem keppinautar hvors annars þá verður ekki litið framhjá því ógrynni gagna í málinu sem sýna hvernig samfellt samráð þeirra hafi komið í veg fyrir að þau gripu til samkeppnisaðgerða hvort gegn öðru. Samtímagögnin sýna að fyrirtækin gátu hegðað sér án þess að hafa áhyggjur af aðgerðum hvors annars. Þannig gátu þau gert ráð fyrir að halda markaðshlutdeild sinni og á meðan lagt áherslu á að hækka verð og leggja á ný gjöld. Tilvísun til nokkurra gagna þar sem Samskip nefna Eimskip sem sinn helsta keppinaut á innanlandsmarkaði breyta þess vegna engu um niðurstöðu Samkeppniseftirlitsins. Þar að auki hefur það verið rökstutt að samfellt samráð Samskipa við Eimskip tók ekki til hluta af starfsemi fyrirtækjanna á innanlandsmarkaði.
14284. Í umræddri glærुकyningu Samskipa frá 7. desember 2010 kom m.a. fram að markaðurinn hafi verið „nokkuð stöðugur“ („Market fairly stable“), að Samskip héldu mikilvægu viðskiptavinum sínum og að verð yrðu hækkuð á árinu 2011. Í því samhengi var ekki minnst á Eimskip sem ógn. Þessi gögn eru því í samræmi við önnur samtímagögn frá Samskipum sem lýsa „friðri“ og endurspeglar þannig ólögsmætt samráð Eimskips og Samskipa á þessum tíma.
14285. Sem áður segir undirrituðu Samskip og Eimskip 9. desember 2010 nýjan samning um Norður-Ameríku flutninga. Í samningnum fólst hækkan á verði og aukin gjaldtaka sem og aukið samstarf í tengslum við leigu og lán á gámum. Á sama fundi var einnig undirritað uppfært leynilegt „neyðarsamkomulag“ og svokallaður „hliðarsamningur“ sem var liður í auknu gámasamstarfi fyrirtækjanna með endurnýjuðum samningi, sbr. umfjöllun hér að framan.

14286. Líkt og áður hefur komið fram setja Samskipa í athugasemdum sínum við AII fram ýmsar fullyrðingar varðandi „neyðarsamkomulagið“ ekki fá staðist, m.a. um að „neyðarsamkomulagið“ hafi ekki verið leynilegt og að það hafi ekki verið samkeppnishamlandi.⁶⁵⁶² Þá er í mgr. 1659 og áfram í athugasemdum Samskipa við AI því hafnað að nýtt neyðarsamkomulag, sem undirritað var í desember 2010, hafi verið víðtækara og teygjanlegra en fyrra samkomulag. Að sögn Samskipa var lýsing á því hvað fælist í „neyð“ gerð ítarlegri með það að markmiði að undirstrika frekar að samkomulagið ætti aðeins að taka til neyðartilvika.
14287. Athugasemdir þessar hafa áður komið fram af hálfu Samskipa og hefur verið fjallað ítarlega um þær í kafla 25.1.
14288. Hvað varðar þá staðhæfingu Samskipa að „neyðarsamkomulagið“ hafi ekki verið leynilegt vísast til umfjöllunar í kafla 5.4.2 þar sem m.a. er bent á að æðstu stjórnendur Samskipa og Eimskips hafi við skýrslutökur hjá lögreglu kvaðst ekkert vita eða muna um samstarfi í Evrópuflutningum. Þá var samningurinn sjálfur kyrfilega merktur „TRÚNAÐARMÁL“ og samkeppnisyfirvöldum aldrei gert viðvart um hann, hvorki á grundvelli 15. gr. samkeppnislaga né þeirra fyrirmæla sem fólust í ákvörðunum samkeppnisyfirvalda um að veita undanþágu fyrir samstarfi í Norður-Ameríku flutningum þar sem lagt var fyrir fyrirtækin að tilkynna um „*alla samninga sem félögin kunna að gera sín á milli svo og breytingar á þeim*“, sbr. ákvarðanir nr. 11/2003 og 46/2009.
14289. Til nánari útskýringa á því hvað felst í ályktunum Samkeppniseftirlitsins um að gildissvið „neyðarsamkomulagsins“ hafi orðið víðtækara og teygjanlegra í því eintaki sem undirritað var 9. desember 2010 vísast til orðalags í samningnum en þar segir nánar tiltekið: „*Samningurinn tekur til flutninga sem skapast vegna verulegrar röskunar á áætlun, s.s. vegna bilana skips, veðurs, strands og annarra svipaðra óviðráðanlegra orsaka svo og flutninga á tómum einingum. [...]*“. Í fyrsta lagi geta flutningar á tómum einingum ekki talist til neyðartilvika. Þá eru orðalagi skilið eftir mjög opið eða teygjanlegra með því að vísa til „*annarra svipaðra óviðráðanlegra orsaka*“. Að endingu má það skýrlega ráða af samskiptum innan Samskipa um gildissvið „neyðarsamkomulagsins“ og verð fyrir flutninga á grundvelli samningsins að starfsmenn hafi litið svo á að um almennan slotsamning væri að ræða, sbr. tölvupóst viðskiptastjóra hjá Samskipum til (S)forstö-útlfl 10. desember 2010 þar sem spurt var: „*Gildir enn að verðin x2 þegar við kaupum frakt af hvort öðru og allt innifalið*“. (S)forstö-útlfl svarar henni samdægurs: „*Spurðu, [(S)forstö-innfl1], hann gerdi þetta*.“ Með vísan til frekari gagna sem rakin eru í kafla 5.4 og 16 var „neyðarsamkomulagið“ dæmi um hagnýta samvinnu fyrirtækjanna sem var hluti af hinu samfellda samráði þeirra heldur en samkomulag sem eingöngu var notað í brýnustu neyðartilvikum, t.d. til að bjarga verðmætum. Hvað sjónarmið Samskipa varða sem snúa að umfangi þeirra flutninga sem fluttir voru á grundvelli „neyðarsamkomulagsins“ vísast til umfjöllunar um sömu sjónarmið í kafla 25.1.4.
14290. Í mgr. 1092 í athugasemdum Samskipa við AII er því hafnað að samráð hafi verið haft um upptöku E-kontrol gjalds á árinu 2009 og vísað til fyrri umfjöllunar um það efni. Ummæli (S)forstö-innfl1 um 3000% álagningu, sbr. kafla 14.33.14.2 í ákvörðun, hafi verið sett fram af hálfkæringi og þekkingarleysi á forsendum gjaldsins. Breytingarnar hafi komið til vegna þess að vinna sem danski tollurinn hafi áður sinnt hafi færst yfir á skipafélögin. Í því hafi falist aukinn kostnaður Samskipa, ekki einungis bein útlögð gjöld (16 evrusent) heldur fyrst og fremst aukin vinna á skrifstofu Samskipa í Árósum.
14291. Vakinn er athygli á því að þessar skýringar Samskipa eru í ósamræmi við sjónarmið þeirra í mgr. 1631-1632 í athugasemdum við AII. Þar er á því byggt að hagræði hafi leitt af aðgerðum tollyfirvalda í Danmörku sem hafi skilað sér í lægri gjöldum vegna sendinga.

⁶⁵⁶² Sjá í mgr. 144-150 í athugasemdum Samskipa við AII.

14292. Hvað sem þessu líður og óháð því hvort umrædd ummæli hafi verið sett fram í hálfkæringi og hvort (S)forstö-innfl1 hafi verið kunnugt um forsendur gjaldsins þá breytir það ekki þeirri staðreynd að um 3000% álagning er gríðarlega há álagning sem lagðist á innflytjendur vara til Íslands. Er það til marks um það ástand sem hið samfellda samráð skapaði, þ.e. aðstæður þar sem fyrirtækin gátu óhindrað hækkað verð og lagt á ný gjöld án þess að óttast samkeppnisaðgerðir frá hvort öðru.
14293. Í kafla 14.33.14.2 er fjallað um tölvupóst (S)forstö-umb.erl til (S)forstö-útfl 14. desember 2010 þar sem hann greindi frá möguleika á nýrri gjaldtöku gagnvart viðskiptavinum Samskipa. Fjallaði hann um tilteknar breytingar en tók fram að hann gerði ekki ráð fyrir auknum kostnaði en taldi þær skapa möguleika á nýjum gjöldum „*ef okkur vantar hugmyndaflug varðandi gjaldskrárhækkanir*“
14294. Samskip byggja á því í mgr. 1239 í athugasemdum sínum við AII að tilvísun til þess að hafa „*hugmyndaflug*“ um tilefni eða réttlætingu á verðhækkun hafi verið vangavelta stjórnenda um hvernig mætti hækka verð. Engar af þeim hugmyndum hafi orðið að veruleika og þessi ummæli væru ekki lýsandi fyrir skort á samkeppni.
14295. Samkeppniseftirlitið telur þessar skýringar Samskipa ekki vera í samræmi við samtímagögn. Þvert á móti séu þessi ummæli skýr birtingarmynd á þeirri takmörkuðu samkeppni sem leiddi af samráði Samskipa og Eimskips. Sökum þessa voru ný gjöld lögð á viðskiptavini í innflutningi þrátt fyrir að fyrir lægi að Samskip yrðu ekki fyrir verulegum auknum kostnaði.
14296. Í mgr. 790-792 í athugasemdum Samskipa við AII eru gerðar athugasemdir við þær ályktanir sem Samkeppniseftirlitið dregur af því að starfsmenn Samskipa hafi líkt fyrirtækinu við „*cash cow*“. Sömu athugasemdir hafa komið fram áður og hefur Samkeppniseftirlitið fjallað um þær í kafla 25.4.4. Vísast til þeirrar umfjöllunar.
14297. Í kafla 14.33.16 í ákvörðun þessari er fjallað um frekari samskipti á milli Samskipa og Eimskips í desember 2010 og janúar 2011 vegna innflutnings á pappír frá Kanada. Um athugasemdir Samskipa varðandi atvik tengd umræddum pappírsinnflutningi er einnig fjallað hér að framan.
14298. Samskip fjalla um samskipti milli (S)forstö-innfl1 og (S)frkvstj-N-Am 17.-20. desember 2010 þar sem þeir ræða sín á milli um kjör frkvstj-FlyP hjá Eimskip. Í þeim samskiptum lýsti (S)forstö-innfl1 undrun sinni yfir því að frkvstj-FlyP hefði fengið nákvæmlega sama eða lægra verð og Samskip greiddu fyrir flutninga með Eimskip. Að sögn Samskipa voru þetta eðlileg viðbrögð hjá (S)forstö-innfl1 í ljósi þess að Samskip voru mun stærra viðskiptavinur en frkvstj-FlyP og hefðu því átt að hafa betri kjör vegna kostnaðarlegs hagræðis Eimskips af viðskiptunum. Að mati Samskipa lýsi tölvupóstur (S)forstö-innfl1 til (E)forstö-innfl frá 22. desember 2010 og samskipti við (E)forstö-innfl í kjölfarið vel þeirri hörðu samkeppni sem sé og hafi alltaf verið til staðar á sjóflutningsmarkaðnum en þegar umrædd samskipti áttu sér stað hafi Eimskip verið búið að ná til sín viðskiptum MD.
14299. Í mgr. 267 í athugasemdum Samskipa við AII mótmæla Samskip þeim málatilbúnaði að þau atvik sem fjallað er um í kafla 14.33.16 séu dæmi um „*deilur milli þátttakenda í samráði*“ eða að háttsemi Eimskips hafi verið tímabundið hlé á samráði. Að sögn Samskipa séu deilur þessar lýsandi fyrir þá samkeppni sem hafi ávallt ríkt á milli fyrirtækjanna.
14300. Ekki hafi verið óeðlilegt að fyrirtækin hittust og rætt þessi atvik þar sem Samskip hafi verið viðskiptavinur Eimskips. Samskip hafi ekki krafist fundar til þess að ræða málefni frkvstj-FlyP heldur að stærð viðskiptavinarins, þ.e. Samskipa, endurspegladist ekki í kjörum Eimskips. Að mati Samskipa ætti Samkeppniseftirlitið að fagna slíku framtaki viðskiptavina enda mikilvægur þáttur í aðhaldi við markaðsráðandi fyrirtæki. Ályktanir Samkeppniseftirlitsins um þessi atvik séu tilhæfulausar.

14301. Í athugasemdunum segir einnig að það sé rétt til getið í ákvörðun Samkeppniseftirlitsins að Samskip hafi verið óánægt með tilboð Eimskips til frkvstj-FlyP og að það hafi komið Samskipum á óvart. Forsendur þessara viðbragða Samskipa séu þó ekki þær sömu og Samkeppniseftirlitið setji fram. Samskip áréttu í því samhengi að markaðsráðandi fyrirtæki megi ekki mismuna viðskiptaaðilum með ólíkum skilmálum í sams konar viðskiptum. Í þessu felist efnislega að fyrirtæki í slíkri stöðu þurfa að gæta jafnræðis gagnvart viðskiptavinum, m.a. þannig að hagræði af viðskiptum endurspeglar í verðlagningu.
14302. Samkeppniseftirlitið telur athugasemdir Samskipa ekki breyta þeirri niðurstöðu sem lýst er í kafla 14.33.16, þ.e. að umrædd gögn frá desember 2010 - janúar 2011 séu birtingarmynd á hinu skaðlega ástandi sem leiddi af hinu samfellda samráði. Samskip sendu tölvupóst til Eimskips og kvörtuðu undan lágu verði sem eini keppinautur þeirra í flutningum frá Norður-Ameríku veitti viðskiptavin. Þá sýna gögnin að sjálfsgætt og eðlilegt þótti að fulltrúar fyrirtækjanna hittist á ný til að ræða þetta afar viðkvæma samkeppnismálefni. Hafa ber í huga að Samskip og Eimskip voru á þessum tíma saman með 100% markaðshlutdeild í sjóflutningum milli Íslands og Norður-Ameríku.
14303. Í kafla 14.33.17 eru atvik tengd verðhækkunum Samskipa og Eimskips í janúar-febrúar 2011 lýst. Þar segir einnig frá því að samhliða þeim hækkunum hefði verið lögð áhersla á að ná fram frekari verðhækkunum.
14304. Í mgr. 215-16 og 282-302 í athugasemdum Samskipa við AII er fjallað um þessi atvik og gerðar athugasemdir við umfjöllun Samkeppniseftirlitsins.
14305. Í athugasemdum Samskipa, sbr. mgr. 215-220, er ítrekað að fyrirtækið hafi verið ósátt við verðhækkunar Eimskips og ávallt reynt að berjast gegn þeim í samningaviðræðum. Telja Samskip Samkeppniseftirlitið ranglega byggja á því að verðhækkunar Samskipa hafa komið til eftir samskipti við Eimskip. Hið rétta sé að Samskip hafi ekki átt þátt í að taka ákvörðun um verðhækkunina en þurft að sætta sig við einhliða ákvarðanir Eimskips til þess að ná samningi um Norður-Ameríku flutningana. Í því hafi ekki falist samráð af neinum toga enda hafi Samskip verið kaupandi þjónustu af Eimskip rétt eins og hver annar viðskiptavinur. Telja Samskip gjaldtökuna sýna sterka stöðu Eimskips gagnvart Samskipum.
14306. Samskip kveða verðhækkun Eimskips hafa leitt kostnaðarhækkunar Samskipa. Verðhækkunar Eimskips hafi því haft áhrif á verðlagningu Samskipa gagnvart eigin viðskiptavinum fyrirtækisins og Jónum. Telja Samskip viðbrögð Jóna við verðhækkuninni, sbr. tölvupóst (S)starfsm-Jóna til (S)forstö-innfl1 frá 7. apríl 2011, og svar (S)forstö-innfl1 sama dag við tölvupóstinum, vera skýrt dæmi um stöðuna sem Samskip hafi verið í, þ.e. að Samskip hafi ekki verið í stöðu til annars en að innheimta ISPS gjald af eigin viðskiptavinum í Norður-Ameríkuflutningum. Að mati Samskipa sýna samskiptin einnig sjálfstæði Jóna sem miðlara.
14307. Samskip mótmæla því, sbr. mgr. 282 í athugasemdum fyrirtækisins við AII, að fundir og samtöl (E)frkvstj-sala/þj/(E)forstö-innfl og (S)frkvstj-millilandasv/(S)forstö-innfl1 11. október, 2. nóvember, 8. nóvember, 11. nóvember, 25. nóvember, 7. desember og 9. desember 2010 hafi þýðingu. Um þessi sjónarmið vísast til umfjöllunar Samkeppniseftirlitsins í kafla 13. Þá er áréttað að „Nýtt upphaf“ verkefnið hafði það að markmiði að raska samkeppni í skilningi 10. gr. samkeppnislaga og þar sem samstarf Samskipa og Eimskips í flutningum milli Íslands og Norður-Ameríku og í Evrópuflutningum var hluti af „Nýtt upphaf“ verkefninu fóru öll samskipti fyrirtækjanna þar sem unnið var að eða rætt um „Nýtt upphaf“ verkefnið gegn 10. gr. samkeppnislaga.
14308. Í athugasemdum Samskipa, mgr. 283, er því hafnað að tengsl eða samhengi hafi verið á milli hækkana Eimskips á gjöldum fyrir þjónustu í flutningum til og frá Evrópu og hækkunar Samskipa á gjaldskrá í flutningum til og frá Norður-Ameríku sbr. umfjöllun í kafla 14.33.7 í ákvörðun. Engin tengsl hafi verið þar á milli og fyrirtækin hafi ekki átt í samráði um verðhækkunar.

14309. Þá vísa Samskip til þess að verðhækkunar Samskipa hafi varla haldið í við verðlagsþróun, sbr. m.a. mgr. 297 og áfram í athugasemdum Samskipa við AII.
14310. Samkeppniseftirlitið vísar til umfjöllunar í kafla 33.1 varðandi sjónarmið Samskipa um samanburð á verðhækkunum fyrirtækisins og verðlagsþróunar. Þá áréttar Samkeppniseftirlitið að máli þessu er ekki byggt á því að fyrirtækin hafi átt í samskiptum um hverja eina og einustu verðbreytingu yfir tímabilið. Ólögmeitt samráð fyrirtækja í skilningi 10. gr. samkeppnislaga tekur ekki einungis til samninga eða samskipta um endanlega hækkun á verði eða tímasetningu hennar heldur einnig því að koma á ástandi til að ná fram því markmiði að hækka verð. Er það mat Samkeppniseftirlitsins að fyrirtækin náð saman um að forðast verðsamkeppni, þar á meðal að keppa um mikilvæga viðskiptavinum hvors annars. Samráð fyrirtækjanna hafi dregið úr óvissu þeirra um viðbrögð hvors annars við verðhækkunum. Að því leyti hafi verðhækkun fyrirtækjanna verið hluti af samfelldu samráði þeirra.
14311. Ákvæði 10. gr. samkeppnislaga er ætlað að tryggja að samkeppnisaðilar hegði sér með sjálfstæðum hætti á markaði og taki ákvarðanir upp á eigin spýtur. Í ákvæðinu felst þannig bann við hvers konar beinum og óbeinum samskiptum milli keppnauta sem draga úr óvissu fyrirtækjanna um hegðan keppnauta þeirra með þeim afleiðingum að samkeppni er raskað. Fákeppnismarkaðir eru sérstaklega viðkvæmir fyrir hvers konar samskiptum og samstarfi keppnauta þar sem auðveldara er að viðhafa samráð eða samkeppnishamlandi samhæfingu við slíkar aðstæður og því enn ríkari ástæða til að standa vörð um sjálfstæða ákvarðanatöku keppnauta og þá samkeppni sem ríkt getur á markaðnum þrátt fyrir fákeppnina. Við túlkun 10. gr. samkeppnislaga ber einnig að hafa í huga að keppnautar geta dregið úr verðsamkeppni sér til hagsbóta með margvíslegum hætti. Dómstólar ESB hafa t.d. staðfest þá niðurstöðu framkvæmdastjórnar ESB að regluleg samskipti keppnauta hafi skapað gagnkvæma vissu um verðáform þeirra („*create a climate of mutual certainty as to their future pricing policies*”) og óþarfi hafi því verið fyrir keppnautana að sammælast um einstakar verðbreytingar. Vísast um þetta einnig til dóms Hæstaréttar Íslands frá 1. desember 2016 í máli nr. 360/2015.
14312. Í kafla 14.33 hafa verið rakin ítrekuð samskipti lykilstjórnenda Samskipa og Eimskips í lok árs 2010 og fram á árið 2010. Þessi samskipti fóru gegn 10. gr. samkeppnislaga þar sem „*Nýtt upphaf*” verkefnið hafði það að markmiði að raska samkeppni í skilningi 10. gr. samkeppnislaga. Í samtölum og á fundum þessara lykilstjórnenda Samskipa og Eimskips, sem sannað er að fóru fram og tóku a.m.k. til framkvæmdar á verkþáttum sem féllu undir „*Nýtt upphaf*” verkefnið, höfðu þessir stjórnendur ástæðu, hvata og tækifæri til umræðna um hvers konar atriði sem gátu haft áhrif á verðákvarðanir þessara fyrirtækja sem saman voru með yfirburða markaðshlutdeild á flutningamörkuðum hér á landi. Þá skiptir máli að umræður og aðgerðir sem miðuðu að því að hækka eða halda uppi verði voru í samræmi við bæði markmið „*Nýtt upphaf*” verkefnisins og aðgerðir til að verja og efla Samskip hf. sem „*cash cow*”. Þar að auki voru þessi samskipti sem slík til þess fallin að draga úr sjálfstæði þessara keppnauta og minnka æskilega óvissu um fyrirætlanir hvors annars. Gögn málsins sýna að eftir 6. júní 2008 hafi þessir sömu stjórnendur fyrirtækjanna (og undirmenn þeirra) unnið að undirbúningi að hækkunum á gjaldskrá, hækkun gagnvart mikilvægum viðskiptavinum, lækkun eða niðurfelling afsláttá, hækkun á gjöldum og upptöku nýrra gjalda. Var þetta gert samhliða því að sömu stjórnendur áttu annars vegar í samskiptum og hins vegar unnu að framvindu verkþátta sem féllu beint undir „*Nýtt upphaf*” verkefnið.
14313. Með samfelldu samráði Samskipa og Eimskips hafði þannig komist á ástand á íslenska flutningamarkaðnum að Samskip og Eimskip gátu undirbúið og framkvæmt víðtækar verðhækkunar án ótta um viðbrögð hvors annars.
14314. Í mgr. 284 í athugasemdum Samskipa við AII segir um samskipti Eimskips og Borgarplasts í lok desember 2010 að þau sýni mikilvægi þess að Eimskip hafi sætt aðhaldi í verðlagningu frá Samskipum og „*ábatanum sem neytendur nutu af samkeppninni.*” Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á þetta og

telur það ekki vera í samræmi við samtímagögn að á þessum tíma hafi samkeppni ríkt á íslenskum flutningamarkaði. Þvert á móti sýna viðbrögð Borgarplasts þau skaðlegu áhrif sem skortur á samkeppni hafði á inn- og útflytjendur hér á landi. Þrátt fyrir ákall þessa viðskiptavinar um lægra verð lagði Eimskip áfram áherslu á hækkun verðs.

14315. Samskip telja umfjöllun um gjaldskrá Samskipa í sjóflutningum verulega villandi og vísa í því skyni t.d. til umfjöllunar í kafla 14.33.17 í ákvörðun. Vart hafi verið hægt að finna viðskiptavin sem hafi greitt samkvæmt gjaldskrá á þessum tíma enda hafi allir flutningar til og frá landinu verið verðlagðir á grundvelli flutningasamnings eða einstakra tilboða. Þróunin hafi orðið sú að gjaldskrár væru komnar úr takti við þau verð sem raunverulega hafi verið í gildi á markaðnum á grundvelli flutningasamninga. Af þeim ástæðum hafi stjórnendur Samskipa talið að gjaldskráin væri „*absurd*“ þar sem hún hafi ekki endurspeglað þau verð sem viðskiptavinir greiddu í reynd. Þá sé tilvísun Samkeppniseftirlitsins til „*grænlestra verða*“ tekin úr öllu samhengi. Það sé að öllu leyti rangt að lýsa því svo að með „*grænleikum verðum*“ hafi verið átt við samkeppnishæf verð. Samskip hafi ávallt leitast eftir því að bjóða samkeppnishæf verð. Samkvæmt verðstefnu fyrirtækisins hafi verð að jafnaði tekið mið af umfangi viðskipta hverju sinni. Stöku sinnum hafi verið boðin óvenju lág verð, þá umfram það sem umfang viðskiptanna hafi gefið tilefni til. Hafi starfsmenn þá notast við hugtakið á gamansömum nótum.
14316. Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á að umfjöllun þess um gjaldskrár fyrirtækjanna sé villandi. Umfjöllunin byggir á samtímagögnum sem lýsa viðhorfi stjórnenda Samskipa og Eimskips til gjaldskráa fyrirtækjanna en viðhorf þeirra eru lýsandi fyrir þá takmörkuðu samkeppni sem ríkti á flutningamarkaðnum vegna samráðs fyrirtækjanna. Þá vísar Samkeppniseftirlitsins til kafla 6.7.6.1 um nánari umfjöllun um „*grænleik verð*“ Samskipa.
14317. Í umfjöllun Samskipa um „*Gate charge*“ gjald fyrirtækisins er bent á útskýringu í tölvupósti (S)forstö-innfl1 frá 16. febrúar 2011. Gjaldið hafi verið fyrir þjónustu við bíla frá þriðja aðila sem komu á gámavelli Samskipa víðsvegar um Evrópu til þess að sækja tóman gám og skila af sér fullum gámi. Kostnaður Samskipa við þessa þjónustu hefði verið töluverður þar sem Samskip hefðu séð um að setja gám á bíl eða taka af honum. Fram að þessum tímavarki hefði ekkert gjald verið innheimt vegna þessarar þjónustu. Segjast Samskip ekki þekkja til þess hvort Eimskip hafi tekið gjald fyrir sambærilega þjónustu. Mótmæla Samskip því að gjaldtakan hefði þýðingu í málinu.
14318. Hefur það þýðingu fyrir umfjöllunina að fyrirtækin tóku upp ný gjöld á rannsóknartímabilinu, en hið samfellda samráð skapaði kjöraðstæður fyrir fyrirtækin til að hækka eða taka upp ný gjöld gagnvart viðskiptavinum sínum, sbr. einnig umfjöllun um ENS gjald Samskipa í kafla 14.33.14.3.

26.34. Um tilboðsumleitan Húsasmiðjunnar árið 2010

14319. Í mgr. 1152-1197 í athugasemdum Samskipa við AII koma fram athugasemdir fyrirtækisins við umfjöllun Samkeppniseftirlitsins um atvik tengd viðskiptum Húsasmiðjunnar á árunum 2010-2011, sbr. kafla 14.34 í ákvörðun.
14320. Við eftirfarandi umfjöllun ber að hafa í huga að í sátt Eimskips við Samkeppniseftirlitið viðurkennir fyrirtækið að hafa brotið gegn 10. gr. samkeppnislaga og 53. gr. EES-samningnum með samráði við Samskip um „*skiptingu á mörkuðum eftir stærri viðskiptavinum í sjó- og landflutningum*“, sbr. liður 1.2 í 1. gr. sáttarinnar.
14321. Í kafla 14.34.2 í ákvörðun er því lýst að frá seinni hluta árs 2008 til ársins 2010 hafi Samskip lagt áherslu á að hækka verð gagnvart Húsasmiðjunni og öðrum mikilvægum viðskiptavinum.

14322. Í athugasemdum sínum benda Samskip á að Húsasmiðjan hafi verið samningsbundin fyrirtækinu í innanlandsflutningum og að í glærुकynningu (S)forstö-landfl frá september 2009 hafi verðbreytingum samkvæmt þeim samningi verið lýst og sett fram sem forsenda í áætlunargerð fyrir árið 2010. Þannig hafi verið um samningsbundnar hækkanir að ræða og þær ekki tengst viðræðum Eimskips við Húsasmiðjuna tveimur mánuðum fyrr. Þá hafi verðtilboð Eimskips til Húsasmiðjunnar ekki byggst á markaðsskiptingu með Samskipum enda aldrei verið nokkur samskipti milli fyrirtækjanna um viðskiptavini.⁶⁵⁶³ Gögn málsins sýni glögg að engin samskipti hafi verið á milli fyrirtækjanna vegna viðskipta Húsasmiðjunnar. Hjá báðum fyrirtækjunum megi sjá samskipti sem sýni að unnið hefði verið sjálfstætt að gerð tilboða og að fullkomin óvissa hefði ríkt um það hversu lágt keppinauturinn myndi bjóða.⁶⁵⁶⁴
14323. Líkt og rakið hefur verið í ákvörðun þessari var ólögmat markaðsskipting með tilliti til mikilvægra viðskiptavina einn þáttur í samráði Eimskips og Samskípa. Er það niðurstaða Samkeppniseftirlitsins að eftir fund fyrirtækjanna 6. júní 2008 hafi þau náð saman um að hvorugt þeirra myndi sækja í mikilvæga viðskiptavini hins.
14324. Líkt og fram kemur í kafla 4.6.4 getur skipting markaða eftir viðskiptavinum falist í því að fyrirtæki keppi ekki um mikilvæga viðskiptavini hvers annars. Með því móti á þátttakandi í samráði t.d. auðveldara með að hækka verð gagnvart eigin viðskiptavini þar sem hann þarf, vegna samráðsins, ekki að óttast að verðhækkun hans leiði til þess að hann missi viðkomandi viðskiptavin úr viðskiptum sökum þess að keppinautur bjóði betur. Ef viðskiptavinur býður út sín kaup á tiltekinni vöru eða þjónustu er algengt að samráðsfyrirtæki tryggi að boð þeirra í viðskiptin leiði ekki til þess að viðskiptavinur sjái sér hag í því að færa umrædd viðskipti frá einu samráðsfyrirtæki til annars. Með þeim hætti sé markaðsskiptingu viðhaldið. Samfelld markaðsskipting, líkt og var í tilviki Samskípa og Eimskips, er til staðar þótt fyrirtækin sammælist ekki um hver ein og einustu viðskiptavini hverju sinni.
14325. Hafa Samskip og Eimskip staðfest að þau tóku meðvitaða ákvörðun um að sækja ekki á viðskiptavini hvors annars. Af hálfu Eimskips hefur verið viðurkennt að ákvörðunin hafi byggst á samráði fyrirtækjanna á meðan Samskip halda því fram að tilviljun ein hafi ráðið því að fyrirtækin tóku sömu ákvörðun á sama tíma.⁶⁵⁶⁵ Augljóst er að fyrirtækin gátu ekki komið sér undan að bjóða í þau viðskipti sem þau voru sérstaklega beðin um að bjóða í.
14326. Tilboðin voru þá þannig fram sett að viðskiptavinurinn sá sér ekki hag að færa viðskiptin á milli fyrirtækjanna sem gerði þeim kleift að halda uppi og hækka verð. Að þessu virtu hrófla athugasemdir Samskípa ekki við niðurstöðu um að atvik vegna Húsasmiðjunnar endurspegli hina samfellda markaðsskiptingu Samskípa og Eimskips.
14327. Samskip vísa til tölvupóstsamskipta (S)forstö-landfl og (S)forstö-innfl 17. nóvember 2009 þar sem fram kemur að Samskip ætluðu ekki að reyna að fá IKEA í viðskipti þar sem markmiðið var að hækka verð gagnvart mikilvægum viðskiptavinum eins og Húsasmiðjunni. Telur fyrirtækið að um hafi verið að ræða fullkomlega lögmæta áherslu í rekstri og staðfesta þannig í athugasemdum sínum að fyrirtækið hafi ekki haft áhuga á að sækjast eftir viðskiptum við IKEA. Jafnframt ítreka Samskip fyrri athugasemdir þess efnis að fyrirtækið hafi haft áhyggjur af því að Eimskip, sem hafi verið markaðsráðandi, myndi slá til baka eftir að Samskip juku markaðshlutdeild sína á fyrstu mánuðum ársins 2009.⁶⁵⁶⁶ Eðlilega hafi því

⁶⁵⁶³ Mgr. 1154 í athugasemdum Samskípa við AII.

⁶⁵⁶⁴ Mgr. 1191 í athugasemdum Samskípa við AII.

⁶⁵⁶⁵ Sjá t.d. mgr. 1380 og 1393 í athugasemdum Samskípa við AI og mgr. 1022, 1450 og 1625 í athugasemdum við AII. Sjá einnig t.d. mgr. 723-725, 752, 770, 786 og 798 í athugasemdum Eimskips við AI.

⁶⁵⁶⁶ Mgr. 1155 í athugasemdum Samskípa við AII.

verið lögð áhersla á að verja fenginn hlut og leita leiða til að auka frekar framlegð með því að ná fram nauðsynlegum leiðréttingum á krónusamningum auk þess að sækja viðskipti til minni viðskiptavina.⁶⁵⁶⁷

14328. Samskip kveða þá viðskiptavini sem **(S)forstö-innfl1** hafi talið upp í tölvupósti sínum til **(S)forstö-landfl**, þ.e. ÍSAM, Rúmfatalagerinn og Húsasmiðjan, allir hafa verið með sjófrakt í íslenskum krónum, öfugt við flesta aðra viðskiptavini fyrirtækisins. Í kjölfar efnahagshrunsins og gengishruns íslensku krónunnar hafi verðlag samkvæmt slíkum samningum verið komið langt undir kostnaðarverð og þessir viðskiptavinir hafi notið góðs af því í samanburði við aðra viðskiptavini. Því hefði verið nauðsynlegt að reyna að taka upp samningana og endursemjja við viðskiptavinina. **(S)forstö-innfl1** hafi aftur á móti verið ljóst að IKEA væri með sambærilegan samning hjá Eimskip, þ.e. með mjög lágt verð. Það hafi því ekki verið forgangsatriði hjá **(S)forstö-innfl1** að reyna að auka viðskipti enn frekar á slíkum kjörum. Allt séu þetta, að mati Samskipa, fullkomlega eðlilegar áherslur í rekstri.
14329. Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á þessar athugasemdir Samskipa. Í kafla 33.1.5 er ítarlega fjallað um sambærilegar athugasemdir Samskipa sem varða nokkra viðskiptavini fyrirtækisins sem voru árið 2008 með samninga í íslensku krónu, það sem fyrirtækið kallar „krónusamninga“. Jafnvel þó að Samskip hafi talið tilefni til að ná fram „leiðréttingu“ á verðum „krónusamninga“ þá var ólöglegt að koma á samráði við Eimskip sem gerði þeim kleift að halda uppi og hækka verði, óháð því til hvaða myntar fyrirtækið kys að horfa til eða umreikna. Í þessu sambandi skal hafa í huga að Eimskip virti markaðsskiptingu í tilviki Húsasmiðjunnar. Samskip hófu aðgerðir gagnvart Húsasmiðjunni eftir að samráð fyrirtækjanna hófst árið 2008, sbr. t.d. umfjöllun um svokallað CAF gjald í kafla 11.18.4. Með viðauka í desember 2008 gerði Samskip viðauka við samning Húsasmiðjunnar þar sem viðskiptavinurinn var látinn taka á sig áhættu af gengisþróun og þróun vísitölu neysliverðs. Árið 2010 héldu Samskip Húsasmiðjunni og hækkuðu verð.
14330. Samskip láta auk þess hjá líða að minnast á allar staðreyndir tengdum samningunum sem máli skipta í athugasemdum sínum. Það er rétt að sjóflutningsverð Húsasmiðjunnar frá Evrópu til Íslands skv. samningi frá 6. maí 2008 voru í íslenskum krónum en það sem Samskip láta ógetið er að gerður var áður nefndur viðauki við samninginn þann 31. desember 2008, þ.e. eftir að gengið hefði gefið verulega eftir í kjölfar efnahagshrunsins, sbr. kafla 14.34.1.⁶⁵⁶⁸ Samkvæmt viðaukanum breyttist verð á flutningsþjónustu samkvæmt samningnum í samræmi við vísitölu neysliverðs að 50% hluta og þróun vísitölu gengisskráningar íslensku krónunnar að 50% hluta. Var í báðum tilvikum miðað við grunnvísitölu í apríl 2008 og áttu fjárhæðir að breytast mánaðarlega í samræmi við það. Þarna var því bæði tekið tillit til þeirra breytinga sem urðu á verðbólgu og gengi frá gildistöku samningsins. Því er það ekki rétt sem Samskip virðast gefa í skyn að flutningasamningur fyrirtækisins við Húsasmiðjuna sem var í gildi 2009 hafi ekki verið tryggður gagnvart verðlagshækkunum innanlands og gengisbreytingum. Þá er fullyrðing Samskipa um að IKEA hefði verið á mjög lágu verði örökstudd og ekki í samræmi við gögn málsins, en samningsverð fyrirtækisins hjá Eimskip voru í evrum. Er það alvarlegt að Samskip skuli reyna að villa um fyrir Samkeppniseftirlitinu. Nánari umfjöllun um samning IKEA er að finna í kafla 14.29 og 26.29.
14331. Þá hafna Samskip því að tenging sé á milli tölvupósts **(S)forstj** varðandi ÍSAM frá 6. apríl 2010 og tölvupósts **(S)forstj** til forstjóra Húsasmiðjunnar, dags. 19. maí 2010. Segir að tölvupóstur **(S)forstj** um ÍSAM hafi varðað framangreinda leiðréttingu á sjófrakt og samninga í íslenskum krónum. Tölvupóstur **(S)forstj** til forstjóra Húsasmiðjunnar hafi á hinn bóginn verið fundarboð til að fara yfir viðskipti fyrirtækjanna en **(S)forstj** hafi notað tækifærið til að bjóða forstjóranum í veiði, líkt og gert væri á hverju sumri.⁶⁵⁶⁹

⁶⁵⁶⁷ Mgr. 1156 í athugasemdum Samskipa við AII.

⁶⁵⁶⁸ Mgr. 1159 og nmgr. 20 í athugasemdum Samskipa við AII.

⁶⁵⁶⁹ Mgr. 1157 í athugasemdum Samskipa við AII.

14332. Samskip vísa til tölvupóstsamskipta fyrirtækisins við Húsasmiðjuna í júlí 2010 varðandi sundurliðun á flutningsverði. Áréttu Samskip að taflan sem finna megi í tölvupósti Húsasmiðjunnar til (S)forstö-innfl1 13. júlí 2010 hafi verið sett upp af Húsasmiðjunni. Þá fullyrða Samskip að ályktun Húsasmiðjunnar um samtals 46% verðhækkun fyrir hvert TEU í FCL hafi verið röng, sbr. tölvupóst (S)forstö-innfl1 1. júlí 2010.⁶⁵⁷⁰
14333. Í athugasemdum Samskipa kemur jafnframt fram að hækkun Samskipa hafi stafað af því að eðli flutninga hafi breyst milli ára sem hafi haft margfalt meiri kostnað í för með sér. Olíuverð hafi einnig hækkað og því ekkert óeðlilegt verið við hækkun á BAF gjaldi. Hækkun á forflutningi og erlendum gjöldum hafi snúið að eðli flutninga Húsasmiðjunnar þar sem upprunastaðir sendinga hafi breyst en ekkert haft með hækkanir Samskipa að gera. Um útlagðan kostnað hafi verið að ræða sem Samskip hafi þurft að endurheimta frá Húsasmiðjunni.⁶⁵⁷¹
14334. Með þessum skýringum viðurkenna Samskip að verð fyrir sjóflutninga í samningnum við Húsasmiðjuna hafi tekið breytingum í takti við þróun verðlags og gengis. Er það í mótsögn við málflutning fyrirtækisins á öðrum stað í athugasemdunum um nauðsyn þess að endursemjja við Húsasmiðjuna vegna þess að samningurinn væri í íslenskum krónum. Í þessu samhengi skal haldið til haga að samkvæmt samtímagögnum Samskipa frá 26. ágúst 2010 hafði sjóflutningsverð Húsasmiðjunnar hækkað um 33-37% frá janúar 2009 til júní 2010, sbr. glærukynning (S)forstö-innfl1 frá 26. október 2010 sem fjallað er um í kafla 14.34.4.
14335. Varðandi sjónarmið Samskipa um aukinn útlagðan kostnað fyrirtækisins vegna Húsasmiðjunnar þá eru engin gögn lögð fram því til stuðnings. Þá skal undirstrika að kostnaðarlækkanir Samskipa voru verulegar á þessum tíma. Til að mynda lækkaði skipaleiga fyrirtækisins umtalsvert á árinu 2010, sbr. kafla 33.1.6.4. Samskip víkja ekkert að þessu í umræddum athugasemdum og gerir það málartilbúnað fyrirtækisins ótrúverðugan. Jafnvel þó að Samskip hafi haft ásetning um að hækka verð gagnvart Húsasmiðjunni vegna breytinga á eðli flutninga eða kostnaðarlækkana þá er fyrirtækjum ólöglegt að eiga í samráði við keppinaut til að auðvelda eða koma því til leiðar að verði sé haldið uppi eða hækkað.
14336. Í tilefni af umfjöllun Samskipa um BAF gjalds skal tekið fram að það var samningsatriði milli Samskipa og viðkomandi viðskiptavinar hvort BAF var greitt eða ekki. Sumir greiddu ekki BAF, aðrir fengu afslátt af BAF á meðan enn aðrir greiddu fullt BAF. Að mati Samkeppniseftirlitsins er ekki óeðlilegt að líta til tekna Samskipa af BAF með sama hætti og tekna af sjóflutningsgjöldum. Þegar upp er staðið er það heildargreiðsla viðskiptavinar sem skiptir máli óháð því hvernig hún er brotin niður eftir kostnaðarpáttum.
14337. Í athugasemdum Samskipa fjallar fyrirtækið um ummæli (S)forstö-flutnstj um að það þyrfti að vanda sig við útskýringar á þróun BAF og FAF til Húsasmiðjunnar. Þegar olíuverð fór hækkað hafi viðskiptavinir ítrekað gert athugasemdir við hækkað BAF og FAF en þessu hafi verið öfugt farið þegar olíuverð fór lækkað. Til að vanda svör gagnvart Húsasmiðjunni hafi þurft að fara vel yfir gögn, ekki síst þróun á heimsmarkaðsverði olíu, enda hafi fyrirspurnin verið ítarleg.⁶⁵⁷²
14338. Af þessu tilefni skal tekið fram að Húsasmiðjan gerði ekki aðeins athugasemd við hækkun á BAF og FAF heldur óskaðu hún einnig eftir útskýringum á því hvernig þessi gjöld hefðu verið reiknuð út. Af hálfu Samskipa hafa ekki komið fram neinar skýringar á því hvers vegna (S)forstö-flutnstj hafði áhyggjur af því að útskýra þá formúlu sem var notuð til að reikna út BAF og FAF gjald Samskipa. Á sama tíma heldur fyrirtækið því fram að gjaldið hafi fylgt heimsmarkaðsverði á olíu sem hafi legið fyrir opinberlega og verið

⁶⁵⁷⁰ Sjá fylgiskjal 7 með athugasemdum Samskipa við AII. Um er að ræða tölvupóst sem þegar er fjallað um í kafla 14.34.2.

⁶⁵⁷¹ Mgr. 1159-1160 í athugasemdum Samskipa við AII. Sjá sambærileg sjónarmið Samskipa í mgr. 1168-1170 í athugasemdum við AII.

⁶⁵⁷² Mgr. 1161 í athugasemdum Samskipa við AII.

uppfært mánaðarlega. Ef þessar forsendur áttu við rök að styðjast hefði því átt að vera auðvelt að útskýra og rökstyðja breytingar á BAF. Nánar er fjallað um atvik tengd umræddu BAF gjaldi í kafla 14.55 í ákvörðun þessari, sbr. umfjöllun um sjónarmið Samskipa þess efnis í kafla 26.55.

14339. Samskip mótmæla því að Húsasmiðjunni hafi verið sagt ósatt til að réttlæta verðhækkun á THC gjöldum vegna innflutnings frá Danmörku. Það sé staðreynd að THC gjöld í Danmörku hafi verið hækkuð en þau hafi verið langt undir markaðsverði og mun lægri en í öðrum viðkomuhöfnum Samskipa. **(S)starfsm** hafi greint frá þeirri hækkun í samskiptum við Húsasmiðjuna.⁶⁵⁷³ Að sögn Samskipa hafi verið óumflýjanlegt að hækka THC í Danmörku þar sem þjónustugjöld í Árósum gagnvart Samskipum hafi hækkað um 4% í byrjun árs 2010 líkt og **(S)viðskstj1** hafi tekið fram í tölvupósti til Húsasmiðjunnar 22. júlí 2010.⁶⁵⁷⁴ Þá hafi **(S)viðskstj1** tekið sérstaklega fram við Húsasmiðjuna að tilkynning þess efnis hafi verið send Húsasmiðjunni.⁶⁵⁷⁵
14340. Ekki er unnt að fallast á framangreindar skýringar Samskipa enda er hér blandað saman hækkunum á mismunandi gjaldaliðum. Það er rétt hjá Samskipum að í tölvupósti sínum frá 22. júlí 2010 sagði **(S)viðskstj1** að tilteknir liðir, þ.e. B/L, Custom doc og ISPS hefðu hækkað um 4% í byrjun árs 2010, sbr. tilkynningu sem send var til Húsasmiðjunnar. **(S)viðskstj1** útskýrði hins vegar 22% hækkun á THC með eftirfarandi hætti: „Hækkun á THC í DK hækkaði töluvert vegna hækkana frá terminal til okkar – það var því óumflýjanlegt að gera breytingar til samræmis við það gagnvart okkar viðskiptavinum.“
14341. Í tölvupóstinum tilgreinir **(S)viðskstj1** ekki hvort Samskip hafi tilkynnt um þá hækkun til Húsasmiðjunnar þegar hún tók gildi en gögn málsins sýna að **(S)starfsm** greindi Húsasmiðjunni frá þeirri hækkun í tölvupósti 14. júlí 2010, sbr. kafla 14.34.2, þ.e. eftir að Húsasmiðjan óskaði eftir skýringum á þessari hækkun.
14342. Umfjöllun **(S)viðskstj1** er ekki í samræmi við innanhúsgögn Samskipa, þ.e. þegar hann sagði Húsasmiðjunni að um væri að ræða hækkun frá „terminal til okkar“ og því „óumflýjanlegt“ að hækka THC gagnvart viðskiptavinum Samskipa. Það var einfaldlega ákvörðun stjórnenda Samskipa á Íslandi að hækka umrædd gjöld. Staðreyndin er sú að **(S)forstö-innfl1**, yfirmaður innflutningsdeildar Samskipa á Íslandi, tók ákvörðun um hækkunina, sbr. kafla 14.17.3. Jafnframt tók **(S)forstö-innfl1** sérstaka ákvörðun um að kynna viðskiptavinum Samskipa ekki hækkunina eða ástæður hennar. Gögnin eru að mati eftirlitsins mjög skýr um það og líkt og önnur samtímagögn, sýna engan ótta hjá Samskipum að hækka verð verulega gagnvart viðskiptavininum. Er þetta í samræmi við önnur gögn og endurspeglar markaðsskiptingu fyrirtækjanna.
14343. **(S)viðskstj1** tilgreindi ekki framangreind rök fyrir hækkuninni í tölvupóstinum til Húsasmiðjunnar þrátt fyrir að Húsasmiðjan hefði óskað eftir skýringum. Þess í stað var vísað til þess að hækkunin hefði komið erlendis frá og Samskip á Íslandi því ekki haft annan kost en að hækka verðið á sína viðskiptavini þrátt fyrir að það væri ekki sannleikanum samkvæmt. Samskip hafa ekki fært fram neinar skýringar á þeirri ákvörðun fyrirtækisins að tilkynna viðskiptavinum sínum ekki um umrædda hækkun. Þá má einnig benda á að þó tiltekin aðföng hækki leiðir það ekki sjálfkrafa til þess að hægt sé að velta þeirri hækkun yfir á viðskiptavini, sérstaklega ef virk samkeppni ríkir á viðkomandi markaði.
14344. Í kafla 14.34.4 segir frá því að þann 29. júlí 2010 hafi **(S)forstj** sent annars vegar tölvupóst þar sem fram kom það mat hans að unnt væri að hækka almennt verð á sjóflutningum og hins vegar tölvupóst þar sem hann greindi frá því að Húsasmiðjan hafi sagt upp samningi við Samskip vegna „mikilla hækkana“.

⁶⁵⁷³ Mgr. 1162 og 1193 í athugasemdum Samskipa við AII.

⁶⁵⁷⁴ Sjá tölvupóst [...] til Húsasmiðjunnar, afrit til [...], dags. 22. júlí 2010 sem fjallað er um í kafla 14.34.2 í ákvörðun.

⁶⁵⁷⁵ Mgr. 1163 í athugasemdum Samskipa við AII.

14345. Samskip byggja í athugasemdum sínum á því að í fyrri tölvupóstinum og samskiptum honum tengdum sé fjallað um hækkun á verði fyrir sjófrakt en sjóflutningsgjöld hafi verið í íslenskum krónum. Að sögn Samskipa hafi í kjölfar efnahagshrunsins þurft að leiðrétta þann hluta samningsins og að stjórnendur Samskipa hafi verið meðvitaðir um að viðskiptavinir myndu sýna þeim takmarkaðan skilning enda ávallt markmið fyrirtækja að halda flutningskostnaði í lágmarki. Orðalag (S)forstj um að það ætti að vera hægt að „*yta hækkun á sjófrakt út*“ er tilvísun til þess að á þessum tímamarki hafi verið orðið tímabært að leiðrétta gjaldið.⁶⁵⁷⁶
14346. Athygli vekur að framangreindar staðhæfingar Samskipa stangast á við það sem fram kemur hjá fyrirtækinu í mgr. 1156 í athugasemdum þess við AII. Þar kemur fram að flestir viðskiptavinir Samskipa hafi ekki verið með sjófrakt í íslenskum krónum. Nánar tiltekið segir þar: „*Sjófrakt allra þessara aðila [ÍSAM, Rúmfatalagerinn og Húsasmiðjan], Húsasmiðjunnar þar á meðal, var í íslenskum krónum öfugt við flesta aðra viðskiptavini félagsins.*“ Þá er það villandi hjá Samskipum að verð fyrir sjófrakt hjá Húsasmiðjunni hafi verið í íslenskum krónum, þ.e. fast verð, þar sem flutningsverð samkvæmt samningnum breyttust í samræmi við vísitölu neysluverðs og þróun vísitölu gengisskráningar íslensku krónunnar eins og nánar er gerð grein fyrir hér að framan. Er þetta í samræmi við það sem fram kemur í tölvupósti (S)forstj til (S)frkvstj-millilandasv, (S)forstö-innfl1 og (S)viðskstj1 29. júlí 2010 en þar segir m.a. varðandi óánægju Húsasmiðjunnar með verðhækkunir Samskipa: „*Sjófrakt – vísitala, gengis/neyslu, hefur ýtt upp verðum*“.
14347. Að mati Samskipa lýsir tölvupóstur (S)forstj frá 29. júlí 2010 ágætlega þeim ástæðum sem lágu að baki verðhækkunum gagnvart Húsasmiðjunni. Segir að í fyrsta lagi hafi verið vísað til almennra vísitöluhækkana á sjófrakt. Í öðru lagi að miklar breytingar hafi orðið á BAF vegna olíuverðshækkana og í þriðja lagi að forflutningur hafi hækkað mikið vegna hækkana í Asíu. (S)forstj bað (S)forstö-innfl1 um nánari greiningu á þessu til að hægt væri að fara betur yfir þetta með Húsasmiðjunni.⁶⁵⁷⁷
14348. Í athugasemdum Samskipa kemur fram að fyrirtækið telji það misskilning að stjórnendur Samskipa hafi rætt um frekari hækkunir á sama tíma. Að mati Samskipa blandar Samkeppniseftirlitið saman tveimur ótengdum þáttum, þ.e. annars vegar uppsögn og endursamningum við Húsasmiðjuna og hins vegar almennum gjaldskrárhækkunum sem Samskip hugðust tilkynna. Hafa beri í huga að samningur Húsasmiðjunnar hafi verið settur upp með þeim hætti að verðbreytingar á samningstímanum væru í takti við þróun vísitölu og gengis en verð samkvæmt samningnum hefði ekki tekið almennum gjaldskrárhækkunum. Almennar verðhækkunir hafi því ekki tengst samningum við Húsasmiðjuna og hafi ekki haft áhrif á þær viðræður.⁶⁵⁷⁸
14349. Með umfjöllun sinni er Samkeppniseftirlitið einfaldlega að benda á að Samskip hafi talið sér fært á umræddum tíma að ná fram almennum verðhækkunum þrátt fyrir að stórir viðskiptavinir hafi á sama tíma verið ósáttir með miklar hækkunir á samningum sínum. Samtímagögn Samskipa og Eimskips vegna áætlana fyrir árið 2011 sýna að haustið 2010 lögðu bæði fyrirtækin til grundvallar að áframhaldandi ró og friður yrði á markaðnum og áfram væru því skilyrði til að hækka verð. Þannig töldu Samskip í raun enga hættu á því að Eimskip myndi með betra boði ná Húsasmiðjunni í viðskipti. Þvert á móti lögðu Samskip til grundvallar að fyrirtækið myndi halda Húsasmiðjunni í viðskiptum. Töldu Samskip þar að auki raunhæft að reyna að ná fram verðhækkun gagnvart fyrirtækinu. Aðgerðir eða aðgerðaleyfi Eimskips studdu við þessi markmið Samskipa. Felur þetta í sér skýra birtingarmynd á samráði Samskipa og Eimskips á þessum tíma.

⁶⁵⁷⁶ Mgr. 1165 í athugasemdum Samskipa við AII.

⁶⁵⁷⁷ Mgr. 1166 í athugasemdum Samskipa við AII.

⁶⁵⁷⁸ Mgr. 1167 í athugasemdum Samskipa við AII.

14350. Samskip vísa í athugasemdum sínum til markaðsskýrslu innflutningsdeildar fyrirtækisins frá september 2010 vegna ársins 2011 þar sem fram kemur að „ró“ hafi verið yfir innflutningsmarkaði á árinu 2010. Vilja Samskip áréttta að í skýrslunni sé gerð grein fyrir samkeppni á markaðnum, að engin áform hafi verið um annað en að viðhafa áfram virka samkeppni á markaðnum og að fullkomin óvissa hafi ríkt um forsenduna um „áframhaldandi ró“. Segir að á þessum markaði sem öðrum komi tímabil þar sem rólegt sé yfir mörkuðum. Af því leiði ekki að fyrirtæki hljóti að hafa með sér samráð. Þurfi að skoða ummælin um ró í því samhengi að á árinu 2011 hafi margir samningar verið lausir og því meiri óvissa á því ári en á árinu 2010 um þessa tilteknu viðskiptavini.⁶⁵⁷⁹
14351. Að sögn Samskipa var sú forsenda ávallt höfð í áætlunargerðinni að halda viðskiptavinum og samkvæmt venju gerðu Samskip hvorki ráð fyrir að missa þáverandi viðskiptavini né fá nýja. Hafna Samskip því að lesa megi úr áætlunum fyrirtækjanna að þau hafi haft með sér samráð á markaði.⁶⁵⁸⁰
14352. Af þessu tilefni er rétt að ítreka það sem áður hefur komið fram um gerð rekstraráætlana fyrirtækja en grunnforsendur slíkra áætlana eru magn framleiðslu eða þjónustu sem fyrirtækið áætla að framleiða eða veita á viðkomandi rekstrarári. Hér viðurkenna Samskip að það hafi verið farsælt að gera ekki ráð fyrir því að missa viðskiptavini og að ætla sér ekki að reyna að ná viðskiptum frá keppinautum til þess að auka hagsæld sína. Með öðrum orðum að viðhafa ekki samkeppni á markaðnum.
14353. Rekstraráætlanir eru almennt gerðar til þess að móta hegðun á markaði og setja rekstrarleg markmið fyrir viðkomandi rekstrarár. Vönduð og vel gerð rekstraráætlun er mikilvæg og virk leiðsögn fyrir stjórnendur til að ná settum markmiðum í rekstri. Þessi grunnforsenda Samskipa um að ætla ekki að sækja aukin viðskipti og um leið vissa fyrir því að halda núverandi viðskiptavinum og hækka verð er til marks um að fyrirtækið hefði ekki talið sig starfa á virkum samkeppnismarkaði. Erfitt er að skýra þá vissu og fyrirhugað aðgerðaleyfi í markaðsstarfi nema með samráði fyrirtækjanna. Þegar þau samtímagögn sem liggja fyrir eru metin með hliðsjón af þeirri staðreynd að fyrirtækin forðuðust árum saman að keppa um mikilvæga viðskiptavini hvors annars og hækkuðu þess í stað verð á þjónustu til mikilvægra viðskiptavina sinna án nokkurs ótta um að missa af þeim sökum viðskipti við þá er ekki unnt að draga aðra ályktun en að fyrirtækin hafi haft með sér samráð.
14354. Það breytir ekki þessari niðurstöðu hvort Samskip hafi vitað hversu lengi samráðið myndi haldast eða ætlað að hefja samkeppnisaðgerðir gagnvart Eimskip um leið og markaðsskipting eða „friðurinn“ rynni sitt skeið. Þá er rétt að benda á að sama „ró“ var á innflutningsmarkaði á árinu 2011 þrátt fyrir að meira hafi verið um lausa samninga á því ári en á árinu 2010, sbr. markaðsskýrslu (S)forstö-innfl1 vegna ársins 2012 sem fjallað er um í kafla 14.38.4.1.
14355. Varðandi áætlunargerð og hvort rétt sé að gera ráð fyrir hreyfingu stærri viðskiptavina milli flutningafyrirtækja er rétt að benda á að á virkum samkeppnismarkaði er eðlilegt að gera ráð fyrir að svo geti verið. Í öllu falli gefur sú megin forsenda, að ganga út frá því að halda núverandi viðskiptavinum, hækka verð og að ætla ekki að sækja ný viðskipti, til kynna að samkeppni sé ekki virk og að önnur sjónarmið ráði för. Þegar við bætist að fyrirtækin hækkuðu verð til mikilvægra viðskiptavina sinna án nokkurs ótta um að missa þau vegna viðbragða keppinautarins verður ekki dregin önnur ályktun en að fyrirtækin hafi haft vissu fyrir því að ekki yrði sótt að þeim. Þá er ekki rétt að Samskip hafi ávallt haft það verklag að gera ekki ráð fyrir að fyrirtækið missti núverandi eða fengi nýjan viðskiptavin enda viðurkennir fyrirtækið það í athugasemdum sínum við AII. Þannig segja Samskip annars staðar í athugasemdunum að fyrirtækið hafi „að jafnaði“ ekki gert ráð fyrir því að það myndi missa tiltekna viðskiptavini né ná til sín tilteknum viðskiptavinum.⁶⁵⁸¹ Má í þessi sambandi t.d. benda á að á árinu 2013

⁶⁵⁷⁹ Mgr. 1171 í athugasemdum Samskipa við AII.

⁶⁵⁸⁰ Mgr. 1172-1173 og 1196 í athugasemdum Samskipa við AII.

⁶⁵⁸¹ Mgr. 1224 í athugasemdum Samskipa við AII.

gerðu Samskip ráð fyrir að missa viðskiptavin sem nefndur var „Lúser ehf.“, sbr. kafla 14.48. Þá gerðu Samskip ekki aðeins ráð fyrir að halda viðskiptum Húsasmiðjunnar heldur taldi fyrirtækið jafnframt mögulegt að ná fram hækkunum í nýjum samningi þrátt fyrir að Húsasmiðjan hafi sagt upp gildandi samningi vegna mikilla hækkana.

14356. Miðað við framangreinda athugasemd Samskipa verður að telja að fyrirtækið hafi ekki talið að hækkunarmöguleikar Samskipa hafi verið háðir mikilli óvissu þrátt fyrir að hafa í athugasemdum sínum við frummat eftirlitsins ítrekað vísað til erfiðra aðstæðna í efnahagslífinu á þessum tíma. Getur einungis samráðið við Eimskip skýrt þá vissu fyrirtækisins að það myndi ekki einungis halda öllum stórum viðskiptavinum heldur jafnframt að hægt væri að hækka á þá verð án þess að fyrirtækið ætti á hættu að Eimskip myndi reyna að ná þessum viðskiptavinum.
14357. Þá telja Samskip að ekki sé stoð fyrir ályktunum Samkeppniseftirlitsins um að Eimskip hafi ekki sýnt viðskiptum við Húsasmiðjuna áhuga. Samskipti innan Eimskips bendi til hins gagnstæða. Þá bendi aðkoma æstu stjórnenda Eimskips að samskiptum við forsvarsmenn Húsasmiðjunnar til aukins vægis málsins en ekki samráðs. Fyrirhuguðum fundi Eimskips og Húsasmiðjunnar hafi verið frestað að frumkvæði Húsasmiðjunnar.⁶⁵⁸²
14358. Eins og rakið er í kafla 14.34.4 er það mat Samkeppniseftirlitsins að æðstu stjórnendur Eimskips hafi ekki sýnt áhuga á að reyna að ná sjóflutningsviðskiptum Húsasmiðjunnar. Ekki skipti máli að Húsasmiðjan vildi fresta fundinum heldur ber að horfa til viðbragða Eimskips fram að honum. Ekkert bendir til þess að unnið hafi verið í málinu innan Eimskips og langur tími leið eftir að fundi með Húsasmiðjunnar var frestað, án þess að stjórnendur Eimskips aðhefðust nokkuð til að ýta við málinu. Slíkt aðgerðaleysi lýsir skorti á virkri samkeppni enda um mjög mikilvægan viðskiptavin að ræða.
14359. Í athugasemdum Samskipa ítrekar fyrirtækið að fundir **(S)forstö-innfl1**, **(S)forstj** (á líklega að vera **(S)forstö-útfli**), **(E)frkvstj-sala/þj** og **(E)forstö-innfl** í október og nóvember 2010 hafi snúist um Norður-Ameríkusamninginn. Fundirnir hafi ekki tengst málefnum Húsasmiðjunnar og hafi málefni þess fyrirtækis, eða annarra viðskiptavina, aldrei verið rædd milli fyrirtækjanna. Telja Samskip að það sé fullkomlega tilhæfulaust að efni þessara funda hafi verið annað.⁶⁵⁸³
14360. Ítrekað hefur verið fjallað um þessi sömu sjónarmið Samskipa. Áréttað ber þá staðreynd að nokkrir helstu stjórnendur Samskipa og Eimskips funduðu ítrekað um málefni sem féllu undir starfsemi fyrirtækjanna. Slík samskipti keppinauta skapa vettvang fyrir umræðu og upplýsingaskipti sem geta falið í sér ólöglegt samráð og eru til þess fallnar að raska virkri samkeppni á markaðnum. Með þessum hætti var unnið að framgangi og aðgerðum til að ná markmiðum samráðsverkefnisins m.a. um samdrátt í flutningsgetu, markaðsskiptingu („*friðurinn*“) og verðhækkanir. Þá hafa Samskip ekki lagt fram nein gögn, fundargerðir, minnisblöð eða annað, sem staðfesta að eingöngu hafi verið rætt um Norður-Ameríkuflutninga á þeim fundum. Nánar er fjallað um sönnunargildi og þýðingu umræddra samskipta í málinu í kafla 13 og vísast nánar til þeirrar umfjöllunar.
14361. Samskip fjalla um ummæli í fundargerð stjórnar Samskipa hf. frá 25. október 2010 um að rólegt hafi verið yfir markaðnum á vormánuðum. Halda Samskip því fram að þau vísi til þess að lítið hafi verið um lausa samninga og vinnu við endursamninga, en annað væri á döfinni þegar lítið væri fram á við. Ummælin bendi ekki með neinum hætti til samráðs heldur lýsi þau breyttu ástandi framundan, þ.e. aukinni samkeppni, þar sem stórir samningar séu lausir.⁶⁵⁸⁴

⁶⁵⁸² Mgr. 1173 í athugasemdum Samskipa við AII.

⁶⁵⁸³ Mgr. 1174 í athugasemdum Samskipa við AII.

⁶⁵⁸⁴ Mgr. 1175 í athugasemdum Samskipa við AII.

⁶⁵⁸⁵ Sjá umfjöllun í kafla 14.38.4.1.

⁶⁵⁸⁶ Þar kom m.a. fram: „*Large contracts open for renegotiation next year *Price war.“, sbr. umfjöllun í kafla 6.4 og 6.7.2 í ákvörðun þessari.

⁶⁵⁸⁷ Mgr. 1177 í athugasemdum Samskipa við AII.

⁶⁵⁸⁸ Sölugengi evru er skráð 119,79 hjá Seðlabanka Íslands þann 6. júní 2008 en 157,96 þann 1.06.2010. Sjóflutningur á 20 feta gám hafði því farið úr 400,7 í 405,6 evrur og sjóflutningur á 40 feta gám farið úr 517,6 í 536,7 evrur.

⁶⁵⁸⁹ Mgr. 1194 í athugasemdum Samskipa við AII.

⁶⁵⁹⁰ Mgr. 1178 í athugasemdum Samskipa við AII.

gögnum Samskípa var Húsasmiðjan með mun umfangsmeiri viðskipti hjá Samskipum en BYKO á þessum tíma.⁶⁵⁹¹ Jafnvel þó að Samskip hafi ætlað að láta hækkingu Húsasmiðjunnar taka mið af kjörum BYKO eða öðrum þáttum þá hróflar það ekki við niðurstöðu um að háttsemi fyrirtækisins og Eimskips hafi verið liður í ólögumætri markaðsskiptingu þeirra. Öll samtímagögn varðandi Húsasmiðjuna sýna að samfelld markaðsskipting var virk. Samtímagögn sýna engan ótta hjá Samskipum um að samkeppnisleg viðbrögð Eimskips hafi skapað þrýsting á fyrirhugaðar áframhaldandi verðhækkningar Samskípa gagnvart Húsasmiðjunni árin 2009 og 2010. Á samkeppnismarkaði er ekki sjálfgefið að fyrirtæki geti gert ráð fyrir að halda viðskiptavininum en samtímis hækkað verð. Samskip náðu síðan að endurnýja og hækka verð í heildarflutningasamningi Húsasmiðjunnar í febrúar 2011.

14369. Í þessu ljósi telur Samkeppniseftirlitið rétt að benda á eftirfarandi upplýsingar um flutning Húsasmiðjunnar og BYKO hjá Samskipum á árinu 2010 samkvæmt afhentum gögnum:⁶⁵⁹²

Tafla 10: Flutningur Húsasmiðjunnar, BYKO og Kaupáss hjá Samskipum á árinu 2010 í krónum, tonnum og TEU.

Heimild: Afhent gögn frá Samskipum.

Ár	Viðskiptavinur	Heildarvelta (kr.)	Magn (Tonn)	FCL TEU
2010	Húsasmiðjan hf.	371.494.847	12.637	1.245
2010	BYKO	88.343.000	2.176	262
2010	Kaupás hf.	71.102.022	1.837	254

14370. Það magn (í tonnum) sem BYKO flutti með Samskipum á árinu 2010 var aðeins um 17,2% af því magni sem Húsasmiðjan flutti með Samskipum sama ár. Þrátt fyrir að BYKO væri á hærra verði var heildarvelta fyrirtækisins í innflutningi aðeins 23,8% af heildarveltu Húsasmiðjunnar hjá Samskipum. Jafnvel þótt lagðir séu saman flutningar BYKO og Kaupáss hjá Samskipum þá voru þeir í tonnum talið aðeins 31,7% af flutningum Húsasmiðjunnar og samanlögð heildarvelta fyrirtækjanna aðeins 42,9% af heildarveltu Húsasmiðjunnar hjá Samskipum.⁶⁵⁹³

14371. Séu skoðaðar sömu tölur fyrir árið 2011 var flutningur BYKO (BYKO/Kaupás) í tonnum talið 19,2% (38,6%) af flutningi Húsasmiðjunnar og heildarvelta BYKO (BYKO/Kaupás) 28,9% (57,2%) af heildarveltu Húsasmiðjunnar.

14372. Í samkeppnisrétti hefur það verið talið réttlætanlegt að kjör og eftir atvikum afslættir taki mið af magni og umfangi. Þannig geta viðskiptalegar forsendur legið að baki lægri kjörum fyrir meira magn þar sem aukið hagræði geti verið fólgið í því að afgangur eða eiga viðskipti með mikið magn í einu. Með vísan til þessa og framangreinds samanburðar á magni Húsasmiðjunnar og BYKO í viðskiptum við Samskip er réttlætanlegt að Húsasmiðjan hafi notið betri kjara en BYKO. Sé litið heildstætt á atvik í þessu máli er ljóst að stjórnendur Samskípa vildu hækka verð hjá Húsasmiðjunni til jafns við flutningsverð hjá BYKO. Að mati Samkeppniseftirlitsins bendir það sterklega til þess að fyrirtækið hafi ekki talið sig starfa á virkum samkeppnismarkaði og hafi þannig haft svigrúm til að hækka kjör eins mikilvægasta

⁶⁵⁹¹ Afhent tölvuskjal frá Samskipum. Afhent 10.04.2015. „Stærstu 50“, „Liður 9.1 Innflutningur Heildarlisti“. Sé miðað við FCL TEU þá voru flutningar BYKO 21% af flutningi Húsasmiðjunnar og flutningar BYKO/Kaupáss voru 41,4% af flutningi Húsasmiðjunnar.

⁶⁵⁹² Afhent tölvuskjal frá Samskipum. Afhent 10.04.2015. „Stærstu 50“, „Liður 9.1 Innflutningur Heildarlisti“.

⁶⁵⁹³ Sé miðað við FCL TEU þá voru flutningar BYKO 21% af flutningi Húsasmiðjunnar og flutningar BYKO/Kaupáss voru 41,4% af flutningi Húsasmiðjunnar.

viðskiptavinar síns til jafns við kjör viðskiptavinar sem flutti aðeins inn brot af því magni sem Húsasmiðjan flutti inn með Samskipum.

14373. Samskip byggja einnig á því að gögn málsins sýni að engin vitneskja hafi verið um það hjá fyrirtækinu hversu lágt Eimskip myndi bjóða í flutninga Húsasmiðjunnar. Benda Samskip á að í tölvupósti (S)forstö-innfl1 frá 27. janúar 2011 sé vísað til þess að um það væri „óvissa“. Þá er bent á að vangaveltur (S)forstö-innfl1 um hvort hækkunir Samskipa væru of „stífar“ væru óþarfar ef Samskip hefðu gert samkomulag við Eimskip um þennan viðskiptavin.⁶⁵⁹⁴
14374. Ekki er unnt að fallast á þessi sjónarmið Samskipa. Líkt og rakið er í ákvörðun þessari er það niðurstaða Samkeppniseftirlitsins að eftir fund Samskipa og Eimskips 6. júní 2008 hafi fyrirtækin gripið til aðgerða sem hafi falið í sér samfellt ólöglegt samráð, þ. á m. ólöglegta markaðsskiptingu. Hefur Eimskip m.a. viðurkennt þetta, sbr. sátt fyrirtækisins frá 16. júní 2021.
14375. Í tilviki Húsasmiðjunnar virðist það jafnframt hafa flækt tilboðsgerð beggja fyrirtækja að Húsasmiðjan hafði nýverið ráðið til sín fyrrverandi starfsmann Eimskips sem hafði upplýsingar um hvaða verð viðskiptavinir Eimskips voru að greiða, s.s. BYKO. Hafði hann áður starfað hjá Samskipum. Sýna gögn málsins að þessar breytingar gætu hafa haft áhrif á verðtilboð fyrirtækjanna á þann hátt að Samskipum var ekki að fullu kleift að ná fram þeirri hækkun á verði gagnvart Húsasmiðjunni sem gert var ráð fyrir. Það, frekar en samkeppnislegur þrýstingur frá Eimskip, hafði þessi áhrif. Þetta hefur þó ekki úrslitaáhrif enda samtímagögn skýr og birtingarmynd þess að fyrirtækin höfðu í tilviki Húsasmiðjunnar ekki látið af samfelldri markaðsskiptingu.
14376. Af hálfu Samskipa er því haldið fram að endanlegt tilboð fyrirtækisins til Húsasmiðjunnar hafi falið í sér 2-3% raunhækkun, sbr. söluskýrslu Samskipa 28. janúar 2011. Samskip ítreka það að viðbrögð [...] við hækkunum Samskipa hafi verið byggð á misskilningi, sbr. tölvupóst (S)forstö-innfl1 til (S)viðskstj1 sama dag. Ályktun [...] um að tiltekin flutningsgjöld væru að hækka um 8-40% hafi verið röng vegna þess að hann hafi gert villu í sínum útreikningum sem (S)forstö-innfl1 hafi útskýrt í samtali við hann. Hið rétta sé að umrædd gjöld hafi hækkað um 8-17%. Þá liggja fyrir að heildarhækkunin hafi verið 2-3% en ekkert nálægt því sem [...] hafi talið í fyrstu.
14377. Að mati Samskipa hefur umfjöllun um viðbrögð Húsasmiðjunnar við verðhækkunum ekki nokkra þýðingu við sönnunarmat Samkeppniseftirlitsins. Almennt sé ekki við því að búast að viðskiptavinir fagni verðhækkunum. Þá hafi upphafleg viðbrögð Húsasmiðjunnar verið á misskilningi byggð. Þá telja Samskip að Samkeppniseftirlitið líti fram hjá því að Samskip hefðu brugðist við með því að lækka upphaflegt tilboð í framhaldinu auk þess að mæta margvíslegum kröfum Húsasmiðjunnar.⁶⁵⁹⁵
14378. Ekki er unnt að fallast á þetta. Ljóst er að viðbrögð viðskiptavina við verðhækkunum skipta máli. Í þeim felst mat viðskiptavinarins á því hvort hann telji forsendur fyrir verðhækkunum vera fyrir hendi. Hafa ber í huga að hér er um aðila að ræða sem hefur þekkingu á rekstri fyrirtækja og aðstæðum í efnahagslífinu.
14379. Viðbrögð [...] við tilboði Samskipa eru skýr, sbr. tölvupóst (S)forstö-innfl1 til (S)viðskstj1 dags. 28. janúar 2011: „Hann var sjokkeradur yfir haekkununum [...]“. Leiðrétting (S)forstö-innfl1 til [...] breytir því ekki enda kemur jafnframt fram í söluskýrslu Samskipa frá fundinum þar sem tilboð Samskipa var afhent að „Augljóslit [svo] að Húsa mönnum var verulega brugðið að sjá hækkun“. Jafnvel þó að áfall Húsasmiðjunnar hafi að einhverju leyti verið byggt á misskilningi eins og Samskip byggja á, þá sýna samtímagögn Samskipa að fyrirtækið hélt áfram að halda að Húsasmiðjunni hækkunum og viðbrögð

⁶⁵⁹⁴ Mgr. 1179 í athugasemdum Samskipa við AII.

⁶⁵⁹⁵ Mgr. 1180 og 1192 í athugasemdum Samskipa við AII.

Húsasmiðjunnar voru að sama meiði. Húsasmiðjan mótmælti verulegum verðhækkunum Samskipa. Samskip náði síðan að endurnýja samninginn þar sem verð var hækkað, án ótta um viðbrögð Eimskips.

14380. Samskip hafna því að samráð við Eimskip hefði gert fyrirtækinu kleift að hækka verð gagnvart Húsasmiðjunni. Ekkert slíkt samráð hafi nokkurn tímann verið til staðar. Af gögnum megi sjá að Samskip og Húsasmiðjan hefðu átt í ströngum samningaviðræðum með ýmsum tilfærslum á verði, afsláttum og öðrum samningskjörum. Gengu Samskip að eigin mati mjög langt í að mæta kröfum Húsasmiðjunnar.⁶⁵⁹⁶
14381. Samskip vísa til þess að fyrirtækið hafi lækkað upphaflegt tilboð sitt til Húsasmiðjunnar, sbr. samskipti (S)forstö-innfl1, (S)forstj, (S)frkvstj-millilandasv og (S)viðskstj1 3.-13. febrúar 2011. Það geti vart talist annað en merki um harða samkeppni og ótta Samskipa um að missa Húsasmiðjuna úr viðskiptum. Í kjölfar seinna tilboðs Samskipa gerði Húsasmiðjan gagntilboð sem Samskip gátu engan veginn samþykkt enda ýmis atriði þar sem voru óásættanleg fyrir Samskip.⁶⁵⁹⁷ (S)forstö-innfl1 hafi síðan svarað kröfum Húsasmiðjunnar í áframhaldandi viðræðum og reynt að mæta þeim á raunhæfan og sanngjarnan hátt að mati fyrirtækisins. Vísa Samskip einnig til ummæla (S)forstö-innfl1 í tölvupósti til Húsasmiðjunnar 17. febrúar 2010 varðandi það að áhersla hafi verið lögð á að tryggja Húsasmiðjunni markaðsverð (eða besta mögulega verð) í forflutningum og að Samskip hafi farið eins langt niður og fyrirtækið hafi getað varðandi innflutning frá Bandaríkjunum.⁶⁵⁹⁸
14382. Telja Samskip að viðræðurnar við Húsasmiðjuna sýni að samkeppni hafi ríkt á markaðnum og að stærri viðskiptavinir hafi verið kröfuharðir í samningum, sem hafi að jafnaði leitt til þess að Samskip hafi þurft að gefa eftir og víkja frá upphaflegum samningsmarkmiðum. Ástæðan sé samkeppni á markaðnum og ótti við að missa viðskiptavin til Eimskips ef Samskip væru of föst fyrir.⁶⁵⁹⁹
14383. Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á að framangreind athugasemd Samskipa hrófli við þeirri niðurstöðu að háttsemi fyrirtækisins og Eimskips hafi verið ósamþýðanleg bannreglu 10. gr. samkeppnislaga og 53. gr. EES-samningsins. Samráð fyrirtækjanna gerði þeim kleift að halda uppi verði og hækka það. Mikilvægt er í því samhengi að benda á að verð samkvæmt samningi Húsasmiðjunnar við Samskip frá árinu 2008 hafði hækkað verulega á samningstímanum enda tók það breytingum í samræmi við breytingu á vísitölu neysluverðs og gengis líkt og rakið er hér að framan. Til að mynda hafði sjóflutningsverð hækkað um 33-37% frá janúar 2009 til júní 2010 og því ekki rétt að verð Húsasmiðjunnar hafi tekið óverulegum breytingum.
14384. Athugasemdir Samskipa um að fyrirtækið hafi þurft að gefa eftir vegna ótta við samkeppnisleg viðbrögð Eimskips eru í ósamræmi við samtímagögn. Þvert á móti sýna þau dræm viðbrögð Eimskips við umleitun Húsasmiðjunnar um tilfærslu á viðskiptunum og að ekki hafi átt að ná þeim viðskiptum yfir. Sönnunargildi samtímagagna er ríkt. Eins og ítrekað hefur verið rakið snéri hin samfellda markaðsskipting Samskipa og Eimskips að því að fyrirtækin kepptu ekki um mikilvæga viðskiptavinir hvers annars. Með því móti á þátttakandi í samráði t.d. auðveldara með að hækka verð gagnvart eigin viðskiptavinum þar sem hann þarf, vegna samráðsins, ekki að óttast að verðhækkun hans leiði til þess að hann missi viðkomandi viðskiptavin úr viðskiptum sökum þess að keppinatur bjóði betur. Ef viðskiptavinur býður út sín kaup á tiltekinni vöru eða þjónustu er algengt að samráðsfyrirtæki tryggi að boð þeirra í viðskiptin leiði ekki til þess að viðskiptavinur sjái sér hag í því að færa umrædd viðskipti frá einu samráðsfyrirtæki til annars. Með þeim hætti sé markaðsskiptingu viðhaldið. Samfelld markaðsskipting, líkt og var í tilvikum Samskipa og Eimskips, er til staðar þótt fyrirtækin sammælist ekki um hvern einn og einasta viðskiptavin hverju sinni. Sjá nánari umfjöllun í kafla 4.6.4.

⁶⁵⁹⁶ Mgr. 1197 í athugasemdum Samskipa við AII.

⁶⁵⁹⁷ Mgr. 1182 í athugasemdum Samskipa við AII.

⁶⁵⁹⁸ Mgr. 1183 í athugasemdum Samskipa við AII.

⁶⁵⁹⁹ Mgr. 1184 í athugasemdum Samskipa við AII.

14385. Þá sýna samtímagögn að það hafi haft áhrif á bæði tilboð Samskipa og Eimskips að [...], sem hafði þekkingu á verðlagningu í sjóflutningum, hefði á þessum tíma hafið störf hjá Húsasmiðjunni. Hann þekkti til verðs Samskipa í Ameríkuflutningum hjá Eimskip líkt og fram kemur í tölvupósti (S)forstö-innfl1 til [...] og (S)viðskstj1 17. febrúar 2011 og á þeim grundvelli náði hann m.a. fram lækkun á því verði frá upphaflegu tilboði Samskipa. Lækkun Samskipa á tilboði fyrirtækisins kom því ekki til vegna virkrar samkeppni frá Eimskip heldur vegna þess að Húsasmiðjan stóð fast gegn óhóflegum kröfum Samskipa.
14386. Að mati Samskipa eru tölvupóstsamskipti (S)forstö-umb.erl og (S)forstö-innfl1 15. mars 2011 til marks um það hversu lágt verðið til Húsasmiðjunnar hafi verið, þrátt fyrir lítillaga hækkun. Ástæða tilvísunar til gamla samningsins sé augljós enda hækkunarþörfin tugum prósentu meiri vegna gengisfalls krónunnar. Telja Samskip að þessi samtímagögn staðfesti ekki eingöngu að hækkun hafi falist í nýjum samningi heldur einnig að Húsasmiðjan hafi verið á mjög lágu verði hjá Samskipum bæði fyrir og eftir samningsgerð. Telja Samskip það jafnframt skýra ástæðu þess að verðið sem Eimskip bauð hafi verið nokkru hærra.⁶⁶⁰⁰
14387. Þessu til stuðnings vísa Samskip til umfjöllunar og athugasemda um það sem fyrirtækið kallar „krónusamninga“ í athugasemdum fyrirtækisins við AI. Í mgr. 51 í athugasemdunum bera Samskip saman verð í samningi við Húsasmiðjuna frá 6. maí 2008 við verð í umræddum samningi sem var undirritaður 18. febrúar 2011.
14388. Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á að framangreindar athugasemdir Samskipa hrófli við þeirri niðurstöðu að háttsemi þess og Eimskips hafi verið ósamþýðanleg bannreglu 10. gr. samkeppnislaga og 53. gr. EES-samningsins. Samráð fyrirtækjanna gerði þeim kleift að halda uppi verði og hækka það óháð því hvaða mynt er miðað við. Ítarlega er fjallað um umrædd sjónarmið Samskipa sem tengjast 18 krónusamningum (þ. á m. Húsasmiðjunni) og gengisfalli íslensku krónunnar í kafla 33.1.5.
14389. Samkeppniseftirlitið gerir auk þess alvarlegar athugasemdir við framsetningu og samanburð Samskipa, sbr. áðurnefnda mgr. 51 í athugasemdum við AI. Fullyrða Samskip að sjóflutningsgjöld frá Evrópu til Íslands í evrum hafi lækkað um 20-51% milli samninga þrátt fyrir að umfang innflutnings Húsasmiðjunnar hafi minnkað.⁶⁶⁰¹ Samkvæmt mgr. 49 í athugasemdum Samskipa kemur fram að fyrirtækið hafi við útreikninga miðað við gengi evru við undirskrift samninganna. Aftur á móti er ekki ljóst hvaða gengi evru innan dagsins. Hvað sem því líður er eðlilegt að mati Samkeppniseftirlitsins að miða við gengi undirskriftardags 6. maí 2008 og nota sölugengi sem er skráð hjá Seðlabanka Íslands. Þá fæst að sjóflutningsgjöldin voru 401 evrur fyrir 20 feta gám, 518 evrur fyrir 40 feta gám, 27 evrur fyrir rúmmetra og 34 evrur fyrir tonn.
14390. Í öðru lagi þá er hér verið að bera saman epli og appelsínur. Í fyrri samningnum innihélt sjóflutningsgjald sjóflutning, uppskipun, heimakstur, staðsetningargjöld, öryggisgjald og afgreiðslugjald. Í seinni samningnum innihélt sjóflutningsgjald aftur á móti eingöngu sjóflutning. Er það alvarlegt að Samskip, gegn betri vitund, geti þessa ekki, jafnvel þótt um sé að ræða athugasemdir við andmælskjal. Önnur upptalin gjöld hér að framan eru tiltekin sérstaklega í samningnum eða vísað í gjaldskrá á hverjum tíma. Eru einstakir liðir verðlagðir í evrum eða krónum. Þegar búið er að leiðrétta fyrir þessu og bæta við þeim kostnaðarliðum sem ekki eru innifaldir í seinni samningi, miðað við gengi evru 18. febrúar 2011 og gjaldskrá Samskipa sem þá var í gildi fæst eftirfarandi:

⁶⁶⁰⁰ Mgr. 1188 í athugasemdum Samskipa við AII.

⁶⁶⁰¹ Sjá einnig mgr. 1195 í athugasemdum Samskipa við AII.

Tafla 11: Verð fyrir flutning Húsasmiðjunnar frá Evrópu til Íslands hjá Samskipum samkvæmt samningi 18. febrúar 2011.

Heimild: Afhent gögn frá Samskipum, Seðlabanki Íslands og eigin útreikningar Samkeppniseftirlitsins.

ISK	20 feta	40 feta	m³	tonn
Sjóflutningsgjald	33.850	41.514	3.513	3.513
Uppskipun	20.000	32.000	500	1.000
Öryggisgjald	3.513	3.513	120	271
Afgreiðslugjald	2.536	2.536	1.212	1.212
Heimakstur*	7.000	7.000	500	800
Alls ISK	66.899	86.563	5.845	6.796
Alls EUR	419	542	37	43

*Fyrir heimakstur fyrir heilgáma innan pósthúsnúmers 104 greiðist 7.000 krónur, en með 50% afslætti frá gjaldskrá á aðra staði innan höfuðborgarsvæðisins. Er hér eingöngu gert ráð fyrir heimakstri innan pósthúsnúmers 104.

Tafla 12: Verð og verðbreyting fyrir flutning Húsasmiðjunnar frá Evrópu til Íslands hjá Samskipum samkvæmt samningum 6. maí 2008 og 18. febrúar 2011.

Heimild: Afhent gögn frá Samskipum, Seðlabanki Íslands og eigin útreikningar Samkeppniseftirlitsins.

	20 feta	40 feta	m³	tonn
Samningur 2008				
Flutningsgjald ISK, alls	48.000	62.000	3.200	4.100
Flutningsgjald EUR, alls	401	518	27	34
Samningur 2011				
Flutningsgjald ISK, alls	66.899	86.563	5.845	6.796
Flutningsgjald EUR, alls	419	542	37	43
Breyting 2008/2011 ISK	39,4%	39,6%	82,6%	65,8%
Breyting 2008/2011 EUR	4,6%	4,7%	37,0	24,4%

14391. Á tímabilinu maí 2008 til febrúar 2011 hækkaði vísitala neysluverðs á Íslandi um 21,0%. Með hliðsjón af þessu er síendurtekinn málflytningur Samskipa í athugasemdum um stórfellda lækkun verðs fyrir sjóflutning til Íslands frá Evrópu ekki trúverðugur. Þvert á móti. Það sem skiptir íslensk fyrirtæki og neytendur mestu máli er sú umtalsverða hækkun á flutningsverði í íslenskum krónum sem hér kemur fram.
14392. Þá telja Samskip ekki ljóst hvaða tilgangi það þjóni að vísa til þess að (S)forstö-innfl1 hafi minnt (S)viðskstj1 á að hækka verð gagnvart Húsasmiðjunni um áramót. Um hafi verið að ræða hækkun samkvæmt samningi.⁶⁶⁰² Samkeppniseftirlitið telur í þessu sambandi rétt að benda á að tilvísunin sýni að það samningsverð sem samið var um tók hækkunum á samningstímanum, þótt misjafnt væri hvort um væri að ræða hækkun í samræmi við vísitölur eða fasta hækkun. Því átti hækkunarþörf milli samninga ekki að vera jafn mikil og ef slíkt ákvæði væri ekki fyrir hendi. Rétt er að benda á að þegar Samskip fjalla um hækkunarþörf í athugasemdum sínum við AII hefur fyrirtækið almennt ekki gert grein fyrir slíkum ákvæðum en þau skipta verulegu máli þegar lagt er mat á einstaka samninga og málið í heild.

⁶⁶⁰² Mgr. 1190 í athugasemdum Samskipa við AII.

14393. Athugasemdir Samskipa vegna atvika tengdum Húsasmiðjunni á árunum 2010-2011 haggja ekki niðurstöðu Samkeppniseftirlitsins þess efnis að þau endurspegli ólögmeta markaðsskiptingu Samskipa og Eimskips.
14394. Samtímagögn sýna að þrátt fyrir mikla eftirgangsmuni af hálfu Húsasmiðjunnar leiddu dræm viðbrögð og tilboðskjör Eimskips til Húsasmiðjunnar ekki til þess að Húsasmiðjan flutti viðskipti sín til fyrirtækisins. Þess í stað var Samskipum gert kleift að endurnýja flutningasamninginn og hækka verð gagnvart þessum stóra og mikilvæga viðskiptavinum. Þetta gátu Samskip gert þrátt fyrir mikla óánægju og mótspyrnu Húsasmiðjunnar. Lýsti (S)forstö-innfl1 því m.a. yfir að breytingartillögur og gagntilboð Húsasmiðjunnar væru „algjört bull“ og „kjaftæði“ og lagði til að því yrði „hen[t] [...] beint í þá aftur“. Samskip náðu að halda sig við fyrri verðtilboð sitt og gengu að engu leyti að gagntilboði Húsasmiðjunnar. Hversu mikla hækkun Samskip náðu fram með hinum nýja samning við Húsasmiðjuna skiptir ekki höfuðmáli í þessu sambandi. Samtímagögn sýna skýrlega að Húsasmiðjunni var a.m.k. „verulega brugðin“ við þá hækkun sem Samskip boðuðu. Í öllu falli má ráða af tölvupósti (S)forstö-innfl1 til (S)viðskstj1 þann 28. janúar 2011 að hækkunin hafi a.m.k. verið „8-17 prosent“ en ekki 2-3%, líkt og Samskip halda fram í athugasemdum sínum. Þar að auki skal benda á að verð samkvæmt samningi Húsasmiðjunnar og Samskipa í febrúar 2011 var tæplega 40% hærra en verð sem samið var um í samningi fyrirtækjanna í maí 2008, sbr. tafla hér að framan.
14395. Var þetta í fullu í samræmi við tölvupóst (S)forstö-innfl1 til (S)viðskstj1 í nóvember 2009 þar sem fram komu áherslur og markmið Samskipa um að „hækka verð á núverandi kúnna“. Í þeim tölvupósti fjallaði (S)forstö-innfl1 einnig um að sækjast ekki eftir viðskiptum við IKEA frá Eimskip og veita Eimskip svigrúm til að hækka verð á þá. Það gekk líka eftir.

26.35. Um atvik tengd Innnes á árunum 2010 – 2011

14396. Í mgr. 1198-1226 í athugasemdum Samskipa við AII koma fram athugasemdir fyrirtækisins við umfjöllun í kafla 14.35 í ákvörðun.⁶⁶⁰³
14397. Við eftirfarandi umfjöllun ber að hafa í huga að í sátt Eimskips við Samkeppniseftirlitið viðurkennir fyrirtækið að hafa brotið gegn 10. gr. samkeppnislaga með samráði við Samskip um „skiptingu á mörkuðum eftir stærri viðskiptavinum í sjó- og landflutningum“, sbr. liður 1.2 í 1. gr. sáttarinnar.
14398. Samskip vísa til fyrri svara varðandi tengsl (E)viðskstj4 og (S)viðskstj1. Að sögn Samskipa voru umræddir aðilar fyrrverandi samstarfsfélagar hjá Samskipum og hélst vinátta þeirra áfram þótt (E)viðskstj4 hæfi störf hjá Eimskip. Í tilvitnuðum samskiptum, í febrúar og ágúst 2010, hafi þeir unnið að því að skipuleggja golfhring en ekki verið að ræða samkeppnisleg málefni.⁶⁶⁰⁴
14399. Ljóst sé af tölvupóstinum 7. október 2010 að félagarnir hafi verið að gera góðlátlegt grín.⁶⁶⁰⁵ Telja Samskip það vera með ólíkindum að Samkeppniseftirlitið telji samskiptin staðfesta að Samskip hafi brotið gegn 10. gr. samkeppnislaga en þarna hefðu ekki nokkrar trúnaðarupplýsingar farið á milli starfsmanna fyrirtækjanna. Framsetningin sé til marks um skort á hlutlægni Samkeppniseftirlitsins.⁶⁶⁰⁶
14400. Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á þessi sjónarmið Samskipa. Fyrri tengsl (S)viðskstj1 og (E)viðskstj4 breyta því ekki að umræddir aðilar höfðu ríka aðkomu að málsatvikum tengdum Innnes á sama tíma og gögn gefa til kynna tengsl og bein samskipti þeirra á milli. Möguleg persónuleg tengsl þeirra geta heldur ekki réttlætt þau samskipti sem rakin eru í kafla 14.35.1, en þar er því lýst að

⁶⁶⁰³ Sjá einnig mgr. 121-125 í bréfi Samskipa, dags. 13.06.2022.

⁶⁶⁰⁴ Mgr. 1200 í athugasemdum Samskipa við AII.

⁶⁶⁰⁵ Mgr. 1201-1202 í athugasemdum Samskipa við AII.

⁶⁶⁰⁶ Mgr. 1201-1202 í athugasemdum Samskipa við AII.

(E)viðskstj4 sendi (S)viðskstj1 tölvupóst þar sem hann m.a. sagðist „lofa því að ég læt þessa vera reyni frekar að dreifa spjöldunum mínum hjá Innnes, Búr og Ölgerðinni þið finnið hvort eð er ekkert fyrir þeim.“ Rík persónulegt tengsl og samskipti ættu þvert á móti að gera þær kröfur að umræddir starfsmenn gæti sín sérstaklega í vinnutengdum samskiptum. Samtímagögn bera það hins vegar ekki með sér.

14401. Samskip vísa til umfjöllunar í kafla 14.34.2, þar sem fram kemur að samningsdrög hafi legið á borðinu hjá Innnes stærstan hluta ársins 2009 en fyrirtækin ekki náð saman. Telja Samskip að þetta staðfesti að fyrirtækið hafi verið að reyna að ná til sín viðskiptum Innnes. Að mati Samskipa voru kjörin sem Samskip bauð mjög góð en Eimskip hafi sýnilega boðið betur. Samskip hafi orðið undir í samkeppninni en ekkert samráð hafi verið milli fyrirtækjanna um viðskipti Innnes.⁶⁶⁰⁷
14402. Samkeppniseftirlitið hafnar þessu. Þvert á athugasemdir Samskipa er er skýrt af samtímagögnum að Samskip kappkostuðu, eftir tilfærslu N&O árið 2009, að tryggja að Innnes myndi ekki sjá hag sinn af því að færa viðskiptin frá Eimskip. Vísast í því sambandi til umfjöllunar um tilboðið sem Samskip gerðu Innnes í júní 2009, sbr. kafla 14.6 í ákvörðun.
14403. Varðandi hækkun sem vísað er til í kafla 14.35.2 benda Samskip á að flutningsgjöld erlendra skipafélaga frá Norður-Ameríku til Evrópu hafi hækkað töluvert þannig að fyrirtækið hafi þurft að velta verðhækkunum yfir á eigin viðskiptavinum. Um hafi verið að ræða kostnaðarhækkanir sem Samskip hafi orðið fyrir.⁶⁶⁰⁸
14404. Þá staðfesta Samskip að fyrirtækið hafi beðið með eða dregið að gera Innnes verðtilboð.⁶⁶⁰⁹ Samskip telja það fullkomlega eðlilegt að fyrirtækið hafi fyrst viljað loka samningnum við ÍSAM áður en boðið yrði í flutninga Innnes. Fyrirtækið hafi lært það af biturri reynslu að væri stór viðskiptavinur „sóttur“ frá Eimskip væri næsta víst að Eimskip svaraði fyrir sig með því að ná í annan jafn stóran eða stærri viðskiptavin á lægra verði frá Samskipum. Að sögn Samskipa beri að hafa í huga að ÍSAM hafi verið einn allra stærsti viðskiptavinur Samskipa með heildarsamning sem skuldbatt fyrirtækið til að flytja allt sitt magn í landflutningi og sjóflutningi með Samskipum. Innnes hafi einungis verið að leita eftir verði í flutninga á takmörðum hluta innflutnings fyrirtækisins frá Bandaríkjunum. Það að Samskip hafi verið hikandi við að ná í þetta takmarkaða magn Innnes sýni hversu „óttaslegnir“ stjórnendur fyrirtækisins hafi verið um að Eimskip myndi keyra niður sitt verð gagnvart ÍSAM ef Samskip næðu þessum viðskiptum. Um væri að ræða skólabókadæmi um samkeppni en ekki samráð.⁶⁶¹⁰
14405. Af þessum svörum Samskipa að dæma má ráða að á þessum tíma hafi ekki verið virk samkeppni á milli fyrirtækjanna þótt Samskip haldi öðru fram víða í andmælum sínum. Þá stangast röksemdir Samskipa um að stjórnendur fyrirtækisins hafi verið „óttaslegnir“ um að Eimskip myndi keyra niður sitt verð gagnvart ÍSAM á við aðrar skýringar Samskipa þess efnis að fyrirtækið hafa metið stöðuna gagnvart ÍSAM svo að svigrúm væri til hækkunar á verði viðskiptavinarins án þess að hætta væri á að Eimskip myndi bjóða betur.⁶⁶¹¹
14406. Samskip leggja ekki fram nein gögn sem styðja þær fullyrðingar fyrirtækisins að þegar stór viðskiptavinur hafi verið „sóttur“ frá Eimskip hafi Eimskip svarað fyrir sig með því að ná í annan jafn stóran eða stærri viðskiptavin á lægra verði frá Samskipum. Engin dæmi um slíkt eru nefnd í athugasemdum Samskipa.
14407. Þá halda Samskip því fram að töfina á tilboðsgerð til Innnes hafi „einnig“ verið að rekja til þess að Samskip hafi verið að reyna að semja við þjónustuaðila sína í Norður-Ameríku um að draga hækkanir til

⁶⁶⁰⁷ Mgr. 1203 í athugasemdum Samskipa við AII. Sjá einnig mgr. 122 í bréfi Samskipa, dags. 13.06.2022.

⁶⁶⁰⁸ Mgr. 1204 í athugasemdum Samskipa við AII.

⁶⁶⁰⁹ Mgr. 1205 í athugasemdum Samskipa við AII.

⁶⁶¹⁰ Mgr. 1205 í athugasemdum Samskipa við AII.

⁶⁶¹¹ Mgr. 990 í athugasemdum Samskipa við AII.

baka, sbr. tölvupóst (S)viðskstj1 22. mars 2010. Halda Samskip því fram að undir lok marsmánaðar hafi verið óvissa um staðfest verð frá APL og óljóst verið hvort tiltekin hækkun ætti að taka gildi frá 1. apríl 2010. Samskip leggja þó ekki fram nein gögn til stuðnings þessari fullyrðingu sinni.⁶⁶¹²

14408. Þessi fullyrðing Samskipa stenst ekki þar sem (S)viðskstj1 fór með rangt mál gagnvart Innnes í tölvupóstinum 22. mars 2010. Í tölvupósti (S)frkvstj-N-Am 4. mars 2010 kom fram hvað verð APL myndi hækka mikið þann 1. apríl 2010. Átti (S)frkvstj-N-Am fund með APL 17. mars 2010 þar sem tekin var ákvörðun um endanlega hækkun, sbr. tölvupóst hans til (S)forstö-innfl1 daginn eftir. Gögn málsins benda ekki til þess að (S)frkvstj-N-Am hafi eftir það átt frekari samskipti við APL til að reyna að ná fyrirhugaðri hækkun til baka. Tilgangurinn með þessum ósannindum (S)viðskstj1 var líklega sá að kaupa tíma gagnvart Innnes þar sem Samskip höfðu tekið meðvitaða ákvörðun um að reyna að draga það að svara fyrirtækinu þar til ljóst væri hvernig færi með samninginn við ÍSAM. Þannig átti ekki að gera Innnes tilboð fyrr en ljóst væri hvort Eimskip myndi virða markaðsskiptinguna um ÍSAM.
14409. Í athugasemdum Samskipa segir að verðhækkun hafi orðið 1. apríl 2010 og því hafi (S)viðskstj1 og (S)frkvstj-N-Am enn verið að vinna í verðtilboði til Innnes 16. apríl 2010, sbr. tölvupóst þann dag. Sjá megi (S)frkvstj-N-Am hnýta í það að endanlegt tilboð hafi ekki legið fyrir þann 19. apríl 2010. Af samskiptunum sé ljóst að einhver skekkja hafi verið gerð í upphaflegum útreikningi á verði en 20. apríl 2010 hafi starfsmenn Samskipa verið að kasta fram verði sín á milli.⁶⁶¹³
14410. Þá telja Samskip að svo „virðist“ sem APL hafi bætt við hækkun sem Samskip hafi ekki samþykkt sem þurft hafi að fara aftur yfir til að geta boðið Innnes lokaverð, sbr. tölvupóst (S)frkvstj-N-Am 21. apríl 2010. Telja Samskip að í ljósi framangreinds séu engin efni til að gera töfina tortryggilega.⁶⁶¹⁴
14411. Ekki er unnt að fallast á þetta. Af gögnum málsins er ljóst að endanlegt verð APL lá fyrir 17. mars 2010. Það var alfarið ákvörðun Samskipa að vinna ekki frekar í tilboðinu til Innnes fyrr en um miðjan apríl 2010. Þá er það rangt hjá Samskipum að leita hafi þurft eftir nýju verði vegna þess að APL hafi bætt við hækkun sem Samskip hafi ekki samþykkt. Ástæða þess að leita hafi þurft eftir nýju verði hafi verið sú að Samskip samþykktu ekki tilboð APL, sbr. tölvupóst 4. mars 2010, vegna þess að það var dregið vísvitandi að svara Innnes. Þar sem Samskip drógu það að samþykkja tilboð APL féll það úr gildi en reglur í Bandaríkjunum gera þær kröfur að skrá þurfi verð hjá Federal Maritime Commission. Í umræddum tölvupósti (S)frkvstj-N-Am 21. apríl 2010 segir: „Þar sem þessi verð voru ekki skráð enda ekki samþykkt, verð ég að fara í þá aftur og biðja um endurnýjað tilboð.“
14412. Að mati Samskipa var eðlilegt að fyrirtækið setti það í forgang að ljúka samningnum við ÍSAM og að þeir samningar gengju framár viðræðum við Innnes. Heildarflutningar fyrir ÍSAM og Mekka hafi verið um 900 TEU á ári meðan Innnes óskaði eftir flutningi á um 200 TEU frá Norður-Ameríku.⁶⁶¹⁵
14413. Af þessu tilefni skal tekið fram að ekki er gagnrýnt að samningur við stóran viðskiptavin sé settur í forgang. Horft til samtímagagna Samskipa, hvort sem það er á samráðstímabilinu eða fyrir eða eftir það, þá hefði slíkt þó ekki átt að koma í veg fyrir að Samskip myndu sína í verki að Innnes gæti séð sér hag í því að færa viðskiptin frá Eimskip, t.d. með því að tilboð. Það að Samskip hafi dregið í átta vikur að svara tilboðsumleitan Innnes er í samræmi við önnur samtímagögn sem sýna að fyrirtækið ætlaði að virða markaðsskiptinguna við Eimskip. Hér þarf líka að horfa til atvika og virða saman atvik vegna Innnes fyrr á rannsóknartímabilinu, sbr. kafla 14.6. Þar virtu Samskip einnig hina samfelldu markaðsskiptingu.

⁶⁶¹² Mgr. 1206 í athugasemdum Samskipa við AII.

⁶⁶¹³ Mgr. 1206 í athugasemdum Samskipa við AII.

⁶⁶¹⁴ Mgr. 1206 í athugasemdum Samskipa við AII.

⁶⁶¹⁵ Mgr. 1207 í athugasemdum Samskipa við AII.

14414. Þá ber að hafa í huga að Innnes var stærri viðskiptavinur hjá Eimskip en ÍSAM hjá Samskipum samkvæmt framansögðu, en Innnes flutti inn árlega um 1000-1200 TEU, sbr. tölvupóstsamskipti (S)viðskstj1 og Innnes í apríl 2011, sbr. kafla 14.35.4. Jafnframt er ljóst að Innnes var samkvæmt viðaukanum frá nóvember 2008 frjálst að flytja inn vörur með öðrum flutningsaðila en Eimskip ef fyrirtækið fengi betri kjör annars staðar. Ljóst er að Samskip höfðu því tækifæri til að ná auknum viðskiptum við Innnes, þ.e. umfram umræddar 200 TEU, væri raunverulegur áhugi fyrir hendi.
14415. Samskip vísa til tölvupósts (S)forstö-innfl1 til (S)forstj og (S)frkvstj-millilandasv 5. mars 2010. Hafna Samskip því að túlka megi tölvupóstinn þannig að fyrirtækið hafi ekki ætlað að gera tilraun til að ná Innnes í viðskipti og hækka í staðinn verð gagnvart öðrum viðskiptavinum. Samkvæmt tölvupóstinum hafi upplýsingar borist frá Innnes um að til stæði að gera nýjan samning við Eimskip sem fæli í sér einhverja verðhækkun.⁶⁶¹⁶
14416. Hér er ekki rétt með farið. Samkvæmt tölvupóstinum sem sendur var á föstudegi var Eimskip að þrýsta á samning við Innnes. Velti (S)frkvstj-N-Am því jafnframt upp hvað Samskip gætu boðið Innnes en Innnes teldi að Eimskip myndi fara fram á hækkun. Hafði (S)frkvstj-N-Am sagt við Innnes að fyrirtækið myndi heyra frá Samskipum á mánudeginum. Þá upplýsti hann að næsti fundur Innnes með Eimskip yrði eftir tíu daga. Af tölvupóstinum að dæma var því ekkert fast í hendi varðandi samning Eimskips við Innnes enda skrifaði Innnes ekki undir nýjan samning við Eimskip fyrr en 18 mánuðum síðar. Er því ljóst að Samskip höfðu möguleika á að reyna að ná þessum samningi ef áhugi var fyrir hendi. Jafnframt er ljóst, líkt og getið er hér að framan, að hafi Samskip ekki haft áhuga á að ná heildarviðskiptum Innnes var engu að síður tækifæri til að ná auknum viðskiptum fyrirtækisins þar sem Innnes var frjálst að flytja inn vörur með öðrum flutningsaðila en Eimskip ef fyrirtækið fengi betri kjör annars staðar.
14417. Þá segir í athugasemdum Samskipa að markmið fyrirtækisins á þessum tíma hafi verið að halda viðskiptum við ÍSAM með nýjum samningi en bjóða Innnes samkeppnishæft verð í þá takmörkuðu flutninga þar sem fyrirtækið hafði óskað eftir tilboði. Ljóst sé að Samskip og ÍSAM hafi ekki skrifað undir samning fyrr en 27. maí 2010 og því hafi verið unnið að tilboðum fyrir báða aðila á þeim tíma. Byggja Samskip á því að þótt „*einhverjar*“ tafir hefðu orðið á tilboði til Innnes, sem fyrirtækið vill meina að hafi einkum verið vegna óvissuþátta um það verð sem Samskip gætu fengið í flutningum milli Norður-Ameríku og Evrópu, hafi verið unnið að báðum málum á sama tíma. Það hafi svo alfarið verið ákvörðun Innnes að semja við Eimskip á ný, og ákvörðun ÍSAM að endurnýja samninginn við Samskip fremur en að ganga til samninga við Eimskip.⁶⁶¹⁷
14418. Samtímagögn sýna að Samskip höfðu ekki áhuga á að reyna að ná heildarviðskiptum Innnes, sem var með lausan samning á þessum tíma. Þannig sýna þau t.a.m. að ekkert var unnið í tilboði Samskipa til Innnes frá 4. mars til 19. apríl 2010, eða í rúmar sex vikur. Þegar Samskip sendu loks verð til Innnes voru að mati (S)forstö-innfl1 forsendur til að skrifa undir nýjan samning við ÍSAM, sbr. kafla 14.35.2, þrátt fyrir að það hafi svo dregist til 27. maí 2010. Þannig biðu Samskip með að senda Innnes tilboð þangað til fyrirtækið taldi ljóst að það næði nýjum samningi við ÍSAM. Svo virðist sem ekki hafi verið um samkeppnishæft tilboð frá Samskipum að ræða því að mati Innnes var það „*svo hátt að það væri aldrei grundvöllur að stunda innflutning frá USA á þessum forsendum.*“, sbr. tölvupóst Innnes til Samskipa frá 4. maí 2010.
14419. Í athugasemdum Samskipa að segir jafnframt að það hafi alfarið verið ákvörðun Innnes að semja við Eimskip og ákvörðun ÍSAM að endurnýja samninginn við Samskip.⁶⁶¹⁸ Þá mótmæla Samskip þeirri ályktun Samkeppniseftirlitsins að fyrirtækið hafi beðið með að gefa Innnes tilboð sökum þess að það

⁶⁶¹⁶ Mgr. 1208 í athugasemdum Samskipa við AII.

⁶⁶¹⁷ Mgr. 1208 í athugasemdum Samskipa við AII.

⁶⁶¹⁸ Mgr. 1208 í athugasemdum Samskipa við AII.

vildi sjá hvort Eimskip myndi „halda friðinn“ vegna ÍSAM. Enginn friður hafi ríkt um ÍSAM frekar en aðra viðskiptavinum. Samskip hafi í þessu tilvikum og mörgum öðrum haft áhyggjur af því hvernig Eimskip kynni að bregðast við ef Samskip myndu ná viðskiptum af fyrirtækinu. Því hafi það verið forgangsatridi að reyna að loka samningi við ÍSAM. Segja Samskip að það hafi verið ótti við samkeppnina sem réð þessari áherslu í samningum Samskipa.⁶⁶¹⁹

14420. Jafnframt telja Samskip ljóst að tilboðið til Innnes hafi ekki verið til málamynda eða hluti af „friði“. Tilboðið hafi verið gert í því skyni að ná umræddum viðskiptum en Eimskip, sem hafi verið í yfirburðastöðu í flutningum milli Íslands og Norður-Ameríku, hafi einfaldlega boðið betur.⁶⁶²⁰
14421. Þótt Innnes hafi tekið þá ákvörðun að semja við Eimskip 18 mánuðum síðar sýna samtímagögn að Samskip veittu ekki samkeppnislegt aðhald við þá ákvörðunartöku. Þvert á móti eru sterkar vísbendingar um að Innnes hafi ekki getað metið það svo að Samskip væru áhugasöm að fá viðskipti Innnes eða reiðubúin að bjóða fyrirtækinu samkeppnishæf kjör. Byggjast þær ályktanir á samtímagögnum sem sýna að Samskip höfðu ekki raunverulega áhuga á að reyna að ná viðskiptum Innnes.
14422. Varðandi tilvísun Samkeppniseftirlitsins til fundar (E)frkvstj-sala/þj, (E)forstö-innfl, (S)forstö-innfl1 og (S)frkvstj-millilandasv 11. október 2010, vísa Samskip til fyrri athugasemda sinna. Halda Samskip því fram að fundir þessara starfsmanna fyrirtækjanna hafi einvörðungu varðað endurnýjun á samningi um flutninga til og frá Norður-Ameríku. Samskip og Eimskip hafi aldrei átt í neinni markaðsskiptingu eða verðsamráði, hvorki á þeim fundum né öðrum.⁶⁶²¹
14423. Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á þessi mótmæli Samskipa. Fyrir liggur að nokkrir helstu stjórnendur Samskipa og Eimskips funduðu ítrekað um málefni sem féllu undir starfsemi fyrirtækjanna á rannsóknartímabilinu. Eins og rökstutt er í kafla 11 hafði „Nýtt upphaf“ verkefnið það að markmiði að raska samkeppni í skilningi 10. gr. samkeppnislaga. Samstarf Samskipa og Eimskips í Norður-Ameríku flutningum og gámasamstarfið var hluti af „Nýtt upphaf“ verkefninu. Öll samskipti fyrirtækjanna þar sem unnið var eða rætt um „Nýtt upphaf“ verkefnið fóru því gegn 10. gr. samkeppnislaga, þ.m.t. þessi fundur 11. október 2010.
14424. Í kafla 14.33 er vísað til funda (E)frkvstj-sala/þj, (E)forstö-innfl, (S)forstö-innfl1 og (S)frkvstj-millilandasv 2., 8., og 11. nóvember 2010. Vísa Samskip í því sambandi til svara fyrirtækisins þar sem Samskip reifa skýringar að baki hverjum og einum fundi. Ítreka Samskip að um hafi verið að ræða samningafundi Samskipa og Eimskips vegna Norður-Ameríkuflutninga þar sem fyrirtækið hafi verið viðskiptavinur Eimskips. Hafi þessir fundir ekki tengst málefnum Innnes með nokkrum hætti.⁶⁶²²
14425. Varðandi símtal (S)viðskstj1 og (E)sölustj-innanl1 19. nóvember 2010 vísa Samskip til athugasemda fyrirtækisins við kafla 18. Gámurinn, sem Samskip hafi verið með á leigu, hafi vegna mistaka verið notaður fyrir flutning ÖES með Eimskip. ÖES hafi síðan selt gáminn. Í umræddum samskiptum hafi Samskip leitað eftir bótum frá Eimskip vegna vanheimildar við sölu á gáminum. Önnur atriði hafi ekki verið rædd og málefni Innnes ekkert tengst þeim fundi.⁶⁶²³
14426. Varðandi fund (E)forstj og (S)frkvstj-N-Am í Bandaríkjunum 24. nóvember 2010 ítreka Samskip svör sín við kafla 14.33.8. Málefni tengd framkvæmd Norður-Ameríkusamningsins hafi verið rædd á fundinum en ekki málefni Innnes.⁶⁶²⁴

⁶⁶¹⁹ Mgr. 1209 í athugasemdum Samskipa við AII. Sjá einnig mgr. 123 í bréfi Samskipa, dags. 13.06.2022.

⁶⁶²⁰ Mgr. 1209 í athugasemdum Samskipa við AII. Sjá einnig mgr. 121 í bréfi Samskipa, dags. 13.06.2022.

⁶⁶²¹ Mgr. 1209 í athugasemdum Samskipa við AII.

⁶⁶²² Mgr. 1210 í athugasemdum Samskipa við AII.

⁶⁶²³ Mgr. 1211 í athugasemdum Samskipa við AII.

⁶⁶²⁴ Mgr. 1212 í athugasemdum Samskipa við AII.

14427. Telja Samskip að Samkeppniseftirlitið dragi mjög víðtækar ályktanir af ummælum um „grænensk“ verð og „venjuleg“ verð. Hafna Samskip þessum ályktunum sem röngum. Segir í athugasemdunum að tilvísun til grænlenks verðs hafi verið tilvísun til mikilla undirboða sem fyrirtækið geti eðli málsins samkvæmt ekki stundað að staðaldri. Með tilvísun til venjulegs verðs hafi verið átt við hefðbundið samkeppnishæft verð sem sé í eðlilegu samræmi við flutt magn hverju sinni.⁶⁶²⁵ Þá mótmæla Samskip fullyrðingum Samkeppniseftirlitsins um að (S)forstö-innfl1 hafi ekki viljað að Innnes væri boðið það gott verð að möguleiki væri á því að Samskip myndu fá viðskiptin. Það hafi að sjálfsögðu verið markmiðið í þessu tilviki, sem og öllum öðrum, að reyna að ná viðskiptunum. (S)forstö-innfl1 hafi að sjálfsögðu viljað fá þessi viðskipti.⁶⁶²⁶
14428. Samskip kveða fyrirspurn Innnes hafi snúið að flutningum sem voru 24-28 TEU. Svo lítið magn réttlætti ekki að bjóða viðkomandi lægsta verð á markaði, en stefna Samskipa hafi verið sú að bjóða stærri viðskiptavinum bestu kjörin. Hafi Samskip því gert Innnes tilboð í þessa smærri flutninga í samræmi við umfang viðskiptanna og verðstefnu fyrirtækisins. Taka Samskip fram að rekstur skipafélags gangi ekki út á að bjóða verð undir kostnaði til allra viðskiptavina, stórra sem smárra.⁶⁶²⁷ Er því hafnað að verðtilboð Samskipa til Innnes hafi ráðist af markaðsskiptingu milli Eimskips og fyrirtækisins.⁶⁶²⁸
14429. Gefur spurning (S)viðskstj1 til (S)forstö-innfl1 31. janúar 2011 um hvort Samskip ætti að vera „grænlenkir“ á þennan flutning?“ sterklega til kynna að hann hafi talið að Samskip gætu boðið gott verð í þá flutninga sem Innnes óskaði eftir tilboð í frá Aarhus í janúar 2011. Þeirri hugmynd hafnaði (S)forstö-innfl1 strax og vildi bjóða venjulegt verð. Er það til marks um óvirka samkeppni og einbeittan vilja til að halda „friðinn“.
14430. Fullyrðingar Samskipa um að fyrirtækið hafi að sjálfsögðu haft að markmiði að ná öllum viðskiptum eru ekki í samræmi við gögn málsins. Þá er fullyrðingin heldur ekki í samræmi við aðrar fullyrðingar Samskipa í athugasemdum þeirra, sbr. m.a. mgr. 1022 í athugasemdum Samskipa við AII þar sem fram kemur að Samskip hafi tekið ákvörðun um að sækja ekki á stóra viðskiptavini Eimskips þar sem fyrirtækið hafi haft áhyggjur af því að Eimskip myndi hefna sín. Þannig höfðu Samskip m.a. ekki áhuga að reyna að ná í viðskipti IKEA, sbr. umfjöllun í kafla 14.29. Þannig hafa Samskip staðfest að tekin hafi verið ákvörðun um að einbeita sér að eigin viðskiptavinum, m.a. ÍSAM, og að fyrirtækið hafi óttast hefnd Eimskips ef það reyndi að sækja á viðskiptavini þess. Gögn málsins sýna jafnframt áhugaleysi Samskipa þegar kom að tilboðsgerð til viðskiptavina Eimskips, þ.e. að ekki hafi verið markmiðið að ná viðkomandi í viðskipti. Þá má sjá allt aðra nálgun hjá Samskipum gagnvart Innnes á árinu 2013 þegar markaðsskiptingin við Eimskip var tekin að fjara út, sbr. kafla 21 í ákvörðun.
14431. Samskip vísa til umfjöllunar Samkeppniseftirlitsins í kafla 14.35.4 og vilja áréttta tvennt í því sambandi.⁶⁶²⁹ Í fyrsta lagi hafi Samskip verið að endursemja um heildarflutninga við Húsasmiðjuna þegar Innnes bað um tilboð í örfáa gáma. Því hafi verið um mun minni hagsmuni að ræða í tilfelli verðfyrirspurnar Innnes. Vísa Samskip í því sambandi til fyrri sjónarmiða sinna varðandi aðferðafræði og mat á viðskiptum. Hafi Samskip ekki viljað eiga á hættu að Eimskip myndi svara fyrir sig með því að keyra niður verð gagnvart Húsasmiðjunni áður en Samskip væru búin að tryggja sér þann samning.⁶⁶³⁰
14432. Hér staðfesta Samskip þá aðferðafræði að fyrirtækið hafi ítrekað dregið að gera viðskiptavinum Eimskips tilboð á rannsóknartímabilinu. Samkeppniseftirlitið telur rétt að benda á að framangreint svar varðandi Húsasmiðjuna virðist í ósamræmi við það sem fram kemur í athugasemdum Samskipa varðandi það

⁶⁶²⁵ Mgr. 1213 í athugasemdum Samskipa við AII.

⁶⁶²⁶ Mgr. 1214 í athugasemdum Samskipa við AII.

⁶⁶²⁷ Mgr. 1215 í athugasemdum Samskipa við AII.

⁶⁶²⁸ Mgr. 1216 í athugasemdum Samskipa við AII.

⁶⁶²⁹ Mgr. 1217-1218 í athugasemdum Samskipa við AII.

⁶⁶³⁰ Mgr. 1218 í athugasemdum Samskipa við AII.

tilvik, sbr. mgr. 1191 í athugasemdum fyrirtækisins við AII. Þannig halda Samskip því fram að „ljóst“ sé að það verð sem Samskip bauð Húsasmiðjunni hafi verið mjög lágt og of lágt til að Eimskip gæti boðið betur. Miðað við þær skýringar þurftu Samskip ekki að hafa áhyggjur af Húsasmiðjunni í tengslum við tilboðsgerð til Innnes. Eru þessar skýringar Samskipa ekki trúverðugar.

14433. Í öðru lagi halda Samskip því fram að fyrirtækinu hafi aldrei staðið til boða að fá heildarflutningsviðskipti Innnes. Því sé framsetning Samkeppniseftirlitsins villandi.⁶⁶³¹
14434. Þrátt fyrir að Innnes hafi ekki leitað formlega eftir verði í heildarflutninga fyrirtækisins voru Samskip engu að síður meðvituð um að samningur fyrirtækisins væri laus. Gerðu Samskip þrátt fyrir það enga tilraun til þess að sækjast eftir heildarflutningum Innnes á árinu 2011.
14435. Þá vísa Samskip til þess sem fram kemur í gögnum Eimskips varðandi hækkunarþörf. Telja Samskip að gögnin sýni að mjög málefnalegar ástæður hafi legið að baki áherslum Eimskips um að ná fram „*einhverjum*“ leiðréttingum í nýjum samningi við Innnes. Gera Samskip ráð fyrir því að verð til Innnes hafi verið vel undir kostnaði á þessum tíma.⁶⁶³²
14436. Með virkri samkeppni er ekki sjálfgefið eða einhvers konar náttúruleg mál að keppinautar geti látið breytingar á vísitölum, kostnað, framlegðarkröfur, fjárhagsáskoranir eiganda, kröfur lánadrottna eða hvað annað sem þeir vilja horfa til renna út í verðlag til kaupenda vöru eða þjónustu. Hafa ber í huga að óvissa um viðbrögð keppinauta á markaði og þar að lútandi áhætta er tengist m.a. verðbreytingum (e. risks of uncertainty) er afar mikilvæg virkri samkeppni. Sjálfstæði keppinauta og þessi æskilega óvissa fyrirtækja eru grunnstoðir virkrar samkeppni. Samtímagögn, þ. á m. framangreind gögn, sýna að með samfelldu samráði Samskipa og Eimskips var grafið undan þessum grunnstoðum. Þar sem virk samkeppni ríkir og flutningskerfi er ekki fullnýtt þá sé aðilum erfiðara um vik að velta hækkunum út í verðlagið.
14437. Verður að telja að á þeim mörkuðum þar sem virk samkeppni ríkir og afkastageta er ekki fullnýtt sé fyrirtækjum erfiðara um vik að velta kostnaðarhækkunum út í verðlagið. Þannig má t.d. benda á umfjöllun í kafla 14.3 þar sem fram kemur að þrátt fyrir að ÖES stæði frammi fyrir miklum kostnaðarhækkunum taldi fyrirtækið sér ekki fært að velta þeim út í verðlagið. Er ekkert komið fram um að verð Innnes hjá Eimskip hafi á þessum tíma verið undir kostnaði, en Eimskip hefur ekki haldið því fram. Á þessum tíma var flutningskerfi Samskipa til landsins frá Evrópu vannýtt. Staðhæfing Samskipa um að Innnes hafi ekki viljað semja við fyrirtækið um allan sinn innflutning og/eða innanlandsflutninga er í hrópanði ósamræmi við samtímagögn enda reyndi viðskiptavinurinn allt frá seinni hluta árs 2008 að komast hjá endurteknum verðhækkunum Eimskips með því að leita til Samskipa, en án árangurs, sbr. kafla 14.5 og 14.6.
14438. Að mati Samskipa sýnir tölvupóstur (S)forstö-innfl1 til (S)viðskstj1 4. apríl 2011 að fyrirtækið hafi lagst yfir tilboð Innnes af heilum hug og sóst eftir að afla nauðsynlegra upplýsinga til að geta gefið Innnes rétt forflutningsverð í umræddan flutning. Með tilvísun til „*slag[s]*“ sé sýnilega verið að vísa til samninga við erlenda flutningsaðila um lægra flutningsverð þar sem um hafi verið að ræða staði þar sem forflutningur hafi verið dýr. Telja Samskip jafnframt að viðbrögð (S)forstö-innfl1 sýni að hann hafi talið rétt að reyna að nota tækifærið og fá aukin viðskipti frá þeim um leið.⁶⁶³³
14439. Segja Samskip að fyrirtækið hafi reynt að fá Innnes í viðskipti með því að stilla upp verðtilboðum eftir mögulegri hlutdeild af heildarflutningsmagni viðskiptavinarins. Telja Samskip að af samskiptunum sé ljóst að fyrirtækið hafi reynt að seilast í enn frekari viðskipti við Innnes en það fyrirtæki hafi óskað eftir.

⁶⁶³¹ Mgr. 1218 í athugasemdum Samskipa við AII.

⁶⁶³² Mgr. 1219 í athugasemdum Samskipa við AII.

⁶⁶³³ Mgr. 1220 í athugasemdum Samskipa við AII.

Samkvæmt verðstefnu Samskipa hafi stærri viðskiptavinum verið boðið betra verð. Þá sjáist af tölvupóstinum að Samskip hafi talið hægt að ná fram hagræðingu frá nokkrum birgjum. Samskiptin hafi því verið afar skýr um vilja Samskipa til að ná í aukin viðskipti við Innnes og leita leiða til að lækka flutningskostnað þess. Séu samskiptin einnig til marks um að Samskip hafi leitast við að bjóða verð sem var í samræmi við umfang viðskipta. Um eðlileg samskipti hafi verið að ræða og ekki nokkurt merki þess að allt væri gert á forsendum „friðar“.⁶⁶³⁴

14440. Sú staðhæfinga Samskipa að tilvísun til slags vísi til „slags“ við erlenda flutningsaðila hefur enga stoð í samtímagögnum, en Samskip leggja þess utan ekki fram nein gögn máli sínu til stuðnings. Nærtækasta skýringin er vitaskuld að (S)forstö-innfl1 sé að vísa til slags við Eimskip. Hvað sem því líður eru þessi viðbrögð (S)forstö-innfl1 ekki til marks um áhuga á að fá stóran innflutningsaðila í viðskipti. Erindi Innnes var ekki sinnt og málið sett í bið. Af svari Innnes við fyrirspurn (S)viðskstj1 frá 26. apríl 2011 um heildarmagn í innflutningi á ári verður ekki betur séð en að Innnes hafi haft fullan vilja til að semja um það magn við Samskip, sbr. kafla 14.35.4. Ljóst er að Samskip fylgdu þessu ekki eftir af fullri alvöru enda var ekki virk samkeppni á markaðnum vegna samráðsins við Eimskip.
14441. Þá telja Samskip ljóst að Innnes hafi tafið samningaviðræður við bæði Samskip og Eimskip til að fresta því að fá hækkanir á sig í nýjum samningi og til að fá fram sem lægsta verð af hálfu beggja fyrirtækjanna, sbr. kafla 14.35.4.⁶⁶³⁵
14442. Að lokum ítreka Samskip fyrri svör varðandi rekstraráætlanir og forsendur þeirra. Telja Samskip tilhæfulausa þá staðhæfingu Samkeppniseftirlitsins að í rekstraráætlun hafi komið fram að ekki hafi átt að reyna að ná Innnes í viðskipti. Í rekstraráætlunum hafi að jafnaði ekki verið gert ráð fyrir því að fyrirtækið myndi missa tiltekna viðskiptavinum né ná tilteknum viðskiptavinum. Hins vegar sé ljóst að sóst hafi verið eftir öllum viðskiptum sem raunhæft hafi verið að gera ráð fyrir að ná, þ. á m. við Innnes. Telja Samskip samtímagögn sýna að fyrirtækið hafi lagt vinnu í að reyna að ná sem stærstum hluta þeirra viðskipta.⁶⁶³⁶
14443. Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á staðhæfingu Samskipa um að í rekstraráætlunum fyrirtækisins sé almennt ekki gert ráð fyrir að fyrirtækið missi eða tapi viðskiptavinum. Ljóst er af gögnum málsins að Samskip gerðu t.d. ráð fyrir að ná annað hvort N&O eða Innnes í viðskipti í rekstraráætlun fyrir árið 2009. Þá gerðu Samskip ráð fyrir að missa viðskiptavin í rekstraráætlun fyrir árið 2013, er nefndur var Lúser ehf., sbr. kafla 14.48. Í þeirri rekstraráætlun gerðu Samskip jafnframt ráð fyrir að ná ekki í viðskipti Innnes, Aðfanga eða ÖES „eF“ fyrirtækinu tækist að framlengja samningana við OJK, Garra og N&O. Þá kemur það mjög skýrt fram í rekstraráætlun Samskipa fyrir árið 2012 að ekki átti að reyna að ná viðskiptum Innnes þrátt fyrir að samningur þess við Eimskip væri að losna. Í áætluninni segir nánar tiltekið: „Innnes eru enn með lausan samning við Eimskip, en ekki er gert ráð fyrir neinum breytingum er varðar þeirra flutninga. [...]. Megin áherslur verða að halda núverandi viðskiptavinum en jafnframt að vinna í að taka magn frá smærri viðskiptavinum sem eru hjá samkeppnisaðilum.“ Ekki fer á milli mála að með þessu er átt að ekki eigi að reyna að ná Innnes í viðskipti enda gerði fyrirtækið á sama tíma ráð fyrir áframhaldandi ró á innflutningsmarkaði, að skipafélögin myndu halda að sér höndum og hækka eða halda uppi verði. Það skapaði kjöraðstæður fyrir Eimskip að hækka verð gagnvart Innnes.
14444. Þá er sú fullyrðing að Samskip hafi sóst „eftir öllum viðskiptum sem raunhæft var að ná“ hvorki í samræmi við samtímagögn né sjónarmið fyrirtækisins. Þannig kemur t.d. fram í mgr. 1022 í

⁶⁶³⁴ Mgr. 1221-1222 í athugasemdum Samskipa við AII.

⁶⁶³⁵ Mgr. 1223 í athugasemdum Samskipa við AII.

⁶⁶³⁶ Mgr. 1224 í athugasemdum Samskipa við AII.

athugasemddum Samskipa við AII að Samskip hafi tekið ákvörðun um að sækja ekki á stóra viðskiptavini Eimskips þar sem fyrirtækið hafi haft áhyggjur af því að Eimskip myndi hefna sín.

14445. Varðandi þá röksemd Samskipa að fyrirtækið hafi verið að reyna að ná til sín stærstum hluta viðskipta Innnes þá er ekki að sjá í gögnum málsins að Samskip hafi sótt það gagnvart Innnes að öðru leyti. Í tölvupóstinum til Innnes kom fram að Samskip myndu að sjálfsgöðu endurskoða verðið sem boðið var ef fyrirtækið fengi stærrí hlutdeild í flutningum Innnes. Af gögnum málsins verður ekki séð að Samskip hafi haft frumkvæði að slíku tilboði til Innnes á árinu 2011 þó svo tækifæri hafi verið til.

26.36. Um atvik tengd Alcoa, Alcan, Elkem og Norðurál

14446. Í kafla 14.36 er fjallað um atvik á árunum 2009–2011 sem varða hið samfellda samráð Samskipa og Eimskips og tengjast viðskiptum fyrirtækjanna við Alcoa, Alcan, Elkem og Norðurál. Í mgr. 1524-1594 í athugasemddum Samskipa við AII koma fram sjónarmið fyrirtækisins við umrædda umfjöllun.
14447. Við eftirfarandi umfjöllun ber að hafa í huga að í sátt Eimskips við Samkeppniseftirlitið viðurkennir fyrirtækið að hafa brotið gegn 10. gr. samkeppnislaga með samráði við Samskip um „*skiptingu á mörkuðum eftir stærrí viðskiptavinum í sjó- og landflutningum*“, sbr. liður 1.2 í 1. gr. sáttarinnar.
14448. Í mgr. 1524 í athugasemddum Samskipa við AII vísar fyrirtækið til fyrri umfjöllunar þess um „*Nýtt upphaf*“ glærur (E)forstj. Samskipum hafi ekki verið kunnugt um glærुकyninguna fyrr en við skýrslutöku af (S)forstj og (S)frkvstj-millilandasv hjá lögreglu á árinu 2018. Að mati Samskipa hafi Samkeppniseftirlitið ekki sýnt fram á aðkomu eða vitund fyrirtækisins um inntak hennar.
14449. Samkeppniseftirlitið hefur ekki haldið því fram að Samskip hafi séð glærुकyningu (E)frkvstj-alpjsv og (E)forstj um „*Nýtt upphaf*“ verkefnið. Engu að síður er það niðurstaða Samkeppniseftirlitsins að Samskip og Eimskip hafi átt í samráði sem hófst í kjölfar funda fyrirtækjanna 6. júní 2008 þar sem m.a. voru rædd atriði sem fram koma á umræddri glærुकyningu, sbr. nánari umfjöllun í kafla 7, 8 og 9.
14450. Samskip hafna því í mgr. 1524 og 1527-1534 í athugasemddum við AII að hafa átt í ólögætu samráð við Eimskip við undirbúning eða framkvæmd breytinga á siglingakerfum fyrirtækjanna árið 2008 eða breytingar á samningi Samskipa við Alcoa. Vísar fyrirtækið m.a. til fyrri athugasemda sinna þar að lútandi. Í mgr. 66 í bréfi Samskipa, dags. 31. ágúst 2022, er því hafnað að samkomulag hafi verið milli Eimskips og Samskipa um markaðsskiptingu á rannsóknartímabilinu. Þá hafna Samskip því í mgr. 1525 og 1526 að samráð hafi verið fyrir hendi í tengslum við útflutning. Að mati Samskipa eru ályktanir Samkeppniseftirlitsins rangar og ekki í samræmi við gögn málsins.
14451. Framangreindar athugasemdir Samskipa eru ekki í samræmi við samtímagögn og þær ályktanir sem draga má af þeim, sbr. umfjöllun í kafla 7, 8 og 9. Eins og þar er rakið er það niðurstaða eftirlitsins að Samskip og Eimskip hafi haft með sér samráð í tengslum við breytingar á siglingarkerfum fyrirtækjanna og takmörkun flutningaframboðs á árinu 2008. Varðandi samráð markaðsskiptingu og tengt útflutningi vísast til umfjöllunar hér á eftir í kafla 20 og 14 í ákvörðun. Jafnframt vísar Samkeppniseftirlitið til sáttar Eimskips þar sem samráðið er viðurkennt.

26.36.1. Skjalið „Markaðsskipting“

14452. Í mgr. 1535-1536 í athugasemddum við AII vísa Samskipa til samkomulags við Alcoa frá 2008. Samkomulagið hafi tryggt Samskipum flutninga sem námu að lágmarki 300 þúsund tonnum á ári en heildarframleiðsla Alcoa hafi numið rúmlega 340 þúsund tonnum. Af þeim sökum hafi það reglulega komið fyrir að Alcoa hafi jafnframt flutt framleiðsluvörur sínar með Eimskip þrátt fyrir að samningur fyrirtækisins við Samskip hafi verið mun hagstæðari. Kveða Samskip fyrirtækið ekki hafa haft nein

samningsbundin úrræði til að sporna við þessu svo lengi sem Samskipum voru tryggðar tekjur sem samsvöruðu flutningum að lágmarki 300 þúsund tonnum á ári. Þessir flutningar Eimskips hafi átt sér stað jafnt fyrir sem eftir hið ætlaða samráð. Í skjali (S)frkvstj-millilandasv frá mars 2009 hafi einfaldlega verið að áætla umrædda flutninga út frá flutningsgetu Samskipa og framleiðslugetu Alcoa. Miðað við óbreytta framleiðslu hafi verið óhjákvæmilegt að einhver hluti framleiðslunnar yrði fluttur með Eimskip. Ekki hafi verið nokkur samskipti milli Eimskips og Samskips um þetta.

14453. Líkt og fram kemur í kafla 9.2.1 töldu Samskip sig eiga tilkall til alls útflutnings á áli Alcoa fyrir Evrópumarkað, sbr. einnig minnisblöð (S)frkvstj-millilandasv, dags. 7. og 9. júní 2008 og áætlun útflutningsdeildar Samskipa fyrir árið 2010.⁶⁶³⁷
14454. Alcoa leitaði ekki til Eimskips um reglulega flutninga á áli til Rotterdam fyrr en eftir að Samskip höfðu takmarkað flutningsgetu sína gagnvart fyrirtækinu í nóvember 2008. Þá ber að hafa í huga að hafi verið skortur á flutningsgetu Samskipa var hún tilkomin vegna samráðs Samskipa við Eimskip varðandi takmörkun á flutningsgetu fyrirtækjanna á árinu 2008 sem var svo framhaldið fram á árið 2013.
14455. Af glærum útflutningsdeildar Eimskips að fyrirtækið mat það jafnframt svo að það væri að „höggva í“ í flutninga er tilheyrðu Samskipum samkvæmt flutningasamningi Samskipa við Alcoa. Í tölvupósti (E)frkvstj-skiparekst til (E)forstj 31. janúar 2013 kemur einnig skýrt fram að Eimskip leit svo á að Samskip væru með samninginn við Alcoa um flutningana til Rotterdam og Immingham en ekki Eimskip, en þar segir: *„Samskip hefur verið með flutningasamninginn við Alcoa um ál- og gjallflutningana (380.000 – 400.000 tonn á ársgrundvelli) frá Reyðarfirði til Rotterdam og Immingham, því sá samningur var við Samskip (ca. 380.000 – 400.000 tonn á ársgrundvelli) [...] Flutningasamningur okkar við Alcoa er hins vegar um rafskautaflutninga frá Mosjoen, Noregi til Reyðarfjarðar og skautleifar og ryk frá Reyðarfirði til Mosjoen.[...]”*⁶⁶³⁸ Þannig gekk Eimskip út frá því að Samskip væru með samning varðandi allan útflutning Alcoa á áli til Rotterdam.
14456. Samskip hafna því í mgr. 1537 í athugasemdum við AII að hafa átt í ólögætum samskiptum við Eimskip vegna upplýsingaöflunar (S)forstö-flutnstj, sbr. skjalið sem (S)forstö-flutnstj sendi (S)frkvstj-millilandasv 1. Apríl 2009. Ályktun um slíkt sé ekki í samræmi við gögn málsins.
14457. Fjallað er um framangreint skjal í kafla 20.4.1.4. Þar kemur m.a. fram að ekki sé trúverðugt að þær upplýsingar sem fram komi í skjölum Samskipa, m.a. nákvæmar upplýsingar um magn flutninga sem Eimskip tapaði í Færeyjum til keppinauta og verðlagningu þeirra flutninga, hafi verið opinberar á þeim tíma þegar (S)forstö-flutnstj vann sína greiningu. Þegar gögnin um umræður innan Eimskips og síðan um greiningarvinnu innan Samskipa eru virt heildstætt er líklegt að Samskip hafi búið yfir upplýsingum sem hafi borist frá Eimskip. Vísar Samkeppniseftirlitið að öðru leyti til umfjöllunar í framangreindum kafla.

26.36.2. Ánægja með samráðið varðandi flutninga fyrir Alcoa

14458. Í mgr. 1538-1540 og 1586 í athugasemdum Samskipa við AII hafnar fyrirtækið því að enginn hvati hafa verið fyrir það að flytja meira en 300 þúsund tonn fyrir Alcoa. Flutningsgeta Samskipa eftir breytingarnar 2008 hafi ekki ráðið við meira og í gögnunum sé einungis vísað til þeirrar staðreyndar. Ljóst hafi verið að Eimskip eða annar flutningsaðili myndi flytja það sem umfram var. Forsendur hafi brostið fyrir flutningasamningi Samskipa og Alcoa frá árinu 2007 og Alcoa kosið að semja við Samskip á grundvelli

⁶⁶³⁷ Sjá nánar kafla 14.36.2 og 14.36.3 í ákvörðun.

⁶⁶³⁸ Afritaður tölvupóstur frá Eimskip. [...] Doc. ID. 0.7.33.1054217.

tillögu Samskipa um breytt þjónustustig og hærra flutningsgjald. Kjör Alcoa hafi samt sem áður verið mjög góð.

14459. Í mgr. 1541-1542, 1585-1586 í athugasemdum Samskipa við AII hafna Samskip því að í gildi hafi verið samningur milli Samskipa og Eimskips varðandi þá flutninga sem féllu undir samning Samskipa við Alcoa en fyrirtækið gat ekki sinnt eða að Samskip hafi falið Eimskip hluta af samningsbundnum flutningi Alcoa. Ekkert í gögnum málsins bendi til þess. Þá er því haldið fram að Samskip hafi ekki verið með samning um „*allan flutning*“ á framleiðslu Alcoa heldur einungis með tryggingu á magni sem hafi að lágmarki verið 200 þúsund tonn í upphaflegum samningi en farið upp í 300 þúsund tonn með samningnum frá 2008 en framleiðslugeta Alcoa hafi verið mun meiri.
14460. Það hafi verið ákvörðun Alcoa að flytja hluta af vörum sínum með Eimskip. Um hafi verið að ræða afleiðingu af samningi Samskipa og Alcoa. Samskip hafi ekki komið að samningum Eimskips við Alcoa og ekki átt í neinum samskiptum eða samráði við Eimskip um flutninga fyrir Alcoa eða framkvæmd breytinga á siglingarkerfi Samskipa árið 2008.
14461. Framangreindar athugasemdir Samskipa eru ekki í samræmi við samtímagögn og þær ályktanir sem draga má af þeim. Skal nú gerð nánari grein fyrir því.
14462. Samkeppniseftirlitið vísar til fyrri umfjöllunar um samning Samskipa og Alcoa og atvik tengd flutningum fyrirtækisins, sbr. umfjöllun hér að framan og í kafla 8 og 9. Er það niðurstaða Samkeppniseftirlitsins að Samskip og Eimskip hafi átt í samráði í tengslum við takmörkun á flutningsgetu sinni árið 2008. Mikilvægt atriði í þessu ferli voru þeir erfiðleikar sem Samskip stóðu þá frammi fyrir gagnvart flutningaþörf Alcoa. Þetta vandamál var hægt að leysa með því að Eimskip kæmi í auknum mæli að þeim flutningum fyrir Alcoa sem Samskip gætu ekki sinnt er leiddi m.a. til þess að Eimskip tók að sér að flytja ál Alcoa til Rotterdam sem Samskip gátu ekki flutt vegna minni flutningsgetu og að fyrirtækið valdi að einhverju leyti að taka flutninga fyrir aðra viðskiptavinum fram yfir flutninga fyrir Alcoa.
14463. Þetta fyrirkomulag féll mjög vel að hagsmunum bæði Samskipa og Eimskips. Samskip gátu hagrætt með fækkun skipa og ekki síst knúið fram verulega hækkun á verði (131%) gagnvart Alcoa og Eimskip gat aukið nýtingu í sínu skipakerfi og þannig bætt sína afkomu.
14464. Eins og áður segir töldu Samskip sig eiga tilkall til alls útflutnings á áli Alcoa fyrir Evrópumarkað. Þá má jafnframt benda að Eimskip taldi einnig að flutningarnir tilheyrðu Samskipum. Þannig má ráða af glærum útflutningsdeildar Eimskips að fyrirtækið mat það svo að það væri að „*höggva í*“ í flutninga er tilheyrðu Samskipum samkvæmt flutningssamningi Samskipa við Alcoa. Framangreindur tölvupóstur ([E](#))frkvstj-skiparekst til ([E](#))forstj 31. janúar 2013 staðfestir þetta einnig.
14465. Samkeppniseftirlitið bendir jafnframt á að Samskip sömdu við Alcoa á þann veg árið 2008 að Alcoa greiddi mun lægra verð fyrir flutninga umfram 300 þúsund tonn á ári. Þá er ljóst af samtímagögnum að Samskip völdu í einhverjum tilfellum að taka flutning fyrir aðra aðila fram yfir flutninga fyrir Alcoa, sbr. umfjöllun í kafla 9.11.1.
14466. Eins og að framan er rakið verður einnig að telja víst að Alcoa hefði flutt meira magn með Samskipum hefði það staðið fyrirtækinu til boða. Í því sambandi má benda á að flutningsmagn Alcoa með Samskipum á árinu 2010 og 2012 var umfram það lágmark sem fyrirtækið hafði skuldbundið sig til að flytja með Samskipum.⁶⁶³⁹ Samskip hafi hins vegar ákveðið að sækja ekki frekar á Alcoa og leyfa Eimskip í staðinn,

⁶⁶³⁹ Sjá yfirlit yfir flutninga Samskipa fyrir Alcoa í kafla 14.36.1.

á grundvelli samráðs fyrirtækjanna varðandi takmörkun flutningsgetu og „*friðar*“ um viðskiptavinum, að flytja hluta af vörum Alcoa án samkeppni frá Samskipum.

14467. Hluti af flutningum Alcoa fór síðan „til“ Eimskips þá er ljóst af samtímagögnum að Samskip höfðu lítinn sem engan áhuga á að gera breytingar á því fyrirkomulagi sem samið var um árið 2008 til að auka flutninga sína fyrir Alcoa þrátt fyrir að gert væri ráð fyrir að breytingin væri tímabundin. Samtímagögn benda ekki til þess að Samskip hafi leitað leiða til að reyna að auka flutning sína fyrir Alcoa. Þess í stað var samráði Samskipa og Eimskips varðandi takmörkun á flutningaframboði viðhaldið af fyrirtækjunum fram á árið 2013. Að mati Samkeppniseftirlitsins var það samráð Samskipa og Eimskips um takmörkun flutningsgetu og „*friðurinn*“ sem þau komu á í kjölfarið sem gerði þeim þetta kleift.

26.36.3. Ekki gert ráð fyrir samkeppni um fyrirtæki í stóriðju

14468. Í mgr. 1660 í athugasemdum Samskipa við AII segir fyrirtækið að ljóst sé að Eimskip hafi litið á Samskip sem keppinaut um flutninga fyrir Alcan, Alcoa og Norðurál. Þá hafi Eimskip ætlað að ná í eins mikla flutninga frá Alcoa og mögulegt var og augljóst að markmiðið hafi verið að ná samningnum þegar hann losnaði í lok árs 2012. Glærkynningin gefi mikla samkeppni skýrt til kynna.

14469. Af þessu tilefni skal tekið fram að þó svo á þessum tíma hafi verið til staðar markaðsskipting milli Samskipa og Eimskips, þ.e. í september 2010, þá gat Eimskip ekki vitað hvenær hún rynni sitt skeið. Það er því ekki óeðlilegt að þrátt fyrir markaðsskiptinguna hafi Eimskip gert ráð fyrir mögulegri samkeppni frá Samskipum, þ.e. að Samskip hefðu getu til að keppa um umrædda flutninga, þegar metin voru næstu skref vegna flutningssamninga sem áttu að renna út árin 2011 og 2012. Þegar samtímagögn frá árinu 2010 eru skoðuð benda þau hins vegar ekki til þess að þá hafi ríkt samkeppni milli Samskipa og Eimskips um þau fyrirtæki í stóriðju sem voru í viðskiptum hjá hvorum aðila um sig. Varðandi Alcan voru aðstæður hins vegar aðrar þar sem hvorki Samskip né Eimskip voru með flutningasamning við það fyrirtæki. Að mati Samkeppniseftirlitsins var það „*friðurinn*“ sem fyrirtæki höfðu komið á sín á milli sem leiddi til þess að Samskip höfðu ekki áhuga á viðskiptum Norðuráls og Eimskip hafði ekki áhuga á viðskiptum Elkem þrátt fyrir að bæði fyrirtækin hefðu áhuga á viðskiptum Alcan.

14470. Í mgr. 1562 í athugasemdum við AII hafna Samskip því að Eimskip hafi annast hluta af útflutningi Samskipa fyrir Alcoa þar sem samningurinn tryggði Samskipum einungis flutning upp að ákveðnu marki á ári en framleiðslugeta Alcoa hafi verið mun meiri. Það hafi verið ákvörðun Alcoa að flytja að hluta með Eimskip og tilvísun (S)forstö-útfli vísi til þess.

14471. Samkeppniseftirlitið vísar til umfjöllunar hér að framan varðandi flutning Samskipa og Eimskips fyrir Alcoa.

14472. Í mgr. 1561 í athugasemdum Samskipa við AII segir að ekki sé óeðlilegt að Samskip hafi ekki gert ráð fyrir að ná Norðuráli í viðskipti þar sem slíkur viðskiptavinur hefði krafist gríðarmikilla breytinga á siglingarkerfi Samskipa. Samskip hafi ítrekað skoðað möguleika á flutningum fyrir Norðurál en niðurstaðan verið sú að flutningarnir kölluðu á miklar fjárfestingar og fjölgun skipa og að ekki væri hægt að bjóða samkeppnishæft verð á meðan innflutningur væri lítill.

14473. Framangreindar athugasemdir Samskipa eru ekki í samræmi við samtímagögn og þær ályktanir sem draga má af þeim. Vísar Samkeppniseftirlitið í því sambandi til umfjöllunar um viðskipti við Norðurál í kafla 14.36.6.

14474. Í mgr. 1563 og 1565 í athugasemdum Samskipa við AII segir að eðlilegt sé að (S)forstö-útfli hafi haft það markmið að endursemjja við Elkem á óbreyttu verði. Ekki hafi verið tilefni til að ætla að viðskipti Elkem færu annað. Þá telja Samskip að samningur Alcoa hafi verið afar hagstæður fyrir Alcoa.

14475. Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á að þessi sjónarmið Samskipa breyti niðurstöðu Samkeppniseftirlitsins. Að mati eftirlitsins var það „*friðurinn*“ við Eimskip sem leiddi til þess að Samskip höfðu ekki áhyggjur af viðskiptum við Elkem á þessum tíma, sbr. einnig umfjöllun í kafla 14.36.5. Hins vegar má sjá allt annan tón hjá Samskipum á árinu 2013, þ.e. þegar markaðsskiptingin við Eimskip var farin að renna sitt skeið. Í þessu sambandi má benda á tölvupóst (S)forstj til (S)frkvstj-millilandasv2 og (S)forstö-útfl þann 11. ágúst 2013 með heitinu „*Elkem – Norðurál*“: „*Sælir, Ég tel að endurnýjun á samning við Elkem verði mjög erfið – það verði ráðist á okkur úr ýmsum áttum. Við þurfum og verðum að halda þessu magni hjá okkur í frekari uppbyggingu á siglingakerfi okkar. Ég teldi rétt að við myndum ræða við Norðurál nú, og fengjum þá til að fara í verðtilboð, miðist við að skila inn tölum eftir Elkem, þe td ræða við þá snemma sept – ræðum taktík á Elkem endilega.*“. Í mgr. 66 í bréfi Samskipa, dags. 31. ágúst 2022, er staðfest að þessi tölvupóstur sýni glögglega samkeppni milli Samskipa og Eimskips.
14476. Voru forsvarsmenn Samskipa því á á árinu 2013 farnir að hafa áhyggjur af Elkem og einnig áhuga á Norðuráli ólíkt því sem var fyrr á rannsóknartímabilinu, áður en markaðsskiptingin fór að fjara út.

26.36.4. Elkem óskar eftir tilboði frá Eimskip

14477. Í mgr. 1552-1553 í athugasemdum Samskipa við AII er fjallað um þá hugmynd fyrirtækisins í september 2008 að viðskipti Elkem myndu færast til Eimskips og að Samskip fengju í staðinn viðskipti við BYKO. Segja Samskip að veruleg umfram innflutningsgeta hafi verið til staðar árið 2008 og því nauðsynlegt fyrir fyrirtækið að draga úr flutningsgetu og bæta nýtingu. Á árinu 2008 hafi verið unnið að því að aðlagla flutningskerfi Samskipa að breyttu markaðsumhverfi. M.a. hafi komið til álita að draga úr viðskiptum við Elkem en sækja í aukin viðskipti á höfuðborgarsvæðinu. Voru viðskipti BYKO meginforsenda í þessu sambandi þar sem fyrirtækið hafi sýnt áhuga á að auka viðskipti sín við Samskip.
14478. Samkeppniseftirlitið vísar til þess að Samskipum var og er að sjálfsgöðu heimilt að aðlagla flutningsgetu sína að aðstæðum á markaðnum hverju sinni. Hins vegar var sú leið sem fyrirtækið valdi óheimil, þ.e. að gera slíkt með samráði við Eimskip. Í tengslum við samráðið skoðuðu Samskip þann möguleika að flutningar fyrir Elkem færu alfarið til Eimskips og í staðinn fengju Samskip viðskipti BYKO. Þá er rétt að benda á að Samskip hafa ekki útskýrt af hverju fyrirtækið hætti við að sækja á aukin viðskipti við BYKO í ljósi framangreindrar staðhæfingar um áhuga fyrirtækisins og að Samskip voru með umfram innflutningsgetu þrátt fyrir takmökun á flutningsgetu sinni í nóvember 2008 en samkvæmt afhentum veltuupplýsingum er ekki að sjá að viðskipti BYKO við Samskip hafi aukist á þessum tíma. Að mati Samkeppniseftirlitsins var það markaðsskiptingin við Eimskip sem kom í veg fyrir það en Samskip völdu frekar að fara þá leið að takmarka flutningsgetu á Leið 2 og í stað flutninga fyrir Elkem fékk Eimskip þann hluta af flutningum á áli Alcoa sem Samskip fluttu ekki eftir takmörkun fyrirtækisins á flutningsgetu sinni.
14479. Að sögn Samskipa var gert ráð fyrir hærri BAF tekjum í glærुकunngu (S)forstö-útfl frá 20. október 2010 þar sem gert var ráð fyrir því að heimsmarkaðsverð á olíu myndi hækka, sbr. mgr. 1565 í athugasemdunum. Einnig hafi verið gert ráð fyrir hærri BAF kostnaði. Þar sem Alcoa hafi verið samningsbundið til að flytja ákveðið magn með Samskipum hafi verið auðvelt að gera ráð fyrir auknum tekjum af flutningunum.
14480. Í mgr. 128 í bréfi, dags. 13. júní 2022, segja Samskip að fyrirtækið hafi almennt gert ráð fyrir því í áætlunum að halda viðskiptavinum nema upplýsingar lægju fyrir sem gerðu annað líklegra.
14481. Þá segir í mgr. 1564, 1566-1567, 1569-1570 að þeir fundir sem Samkeppniseftirlitið vísi til hafi verið vegna ýmissa ótengdra mála. Á fundinum með Elkem hafi verið rætt um endurnýjun á samningi fyrirtækjanna en fundirnir með Eimskip hafi lotið að endurnýjun á Norður-Ameríku samningnum. Fundur (E)forstj og (S)frkvstj-N-Am hafi varðað framkvæmd Norður-Ameríkusamningsins en ekki

samningaviðræður Samskipa við Elkem. Þá hafi (S)forstj og (E)frkvstj-alþjv ekki rætt vinnutengd málefni þegar þeir hittust.

14482. Eins og rökstutt er í kafla 11 hafði „Nýtt upphaf“ verkefnið að markmiði að raska samkeppni í skilningi 10. gr. samkeppnislaga. Öll samskipti Samskipa og Eimskips þar sem unnið var eða rætt um „Nýtt upphaf“ verkefnið, þ. á m. samskipti vegna Norður-Ameríku samstarfsins, fóru því gegn 10. gr. samkeppnislaga.
14483. Í mgr. 1571-1572 í athugasemdum Samskipa við AII segir að ánægja hafi ríkt innan Elkem með samstarf fyrirtækjanna og stjórnendur lýst yfir vilja til að halda samstarfinu áfram auk þess sem verðið hafi verið hagstætt. Það að Samskip hafi samið við Elkem að nýju og náð fram verðhækkunum á síðari hluta samningstímans sé í alla staði eðlilegt en ekki merki um samráð.⁶⁶⁴⁰ Samskip vísa jafnframt til viðræðna Eimskips við Elkem. Telur fyrirtækið að þær sýni glögg að ekkert samkomulag var til staðar milli Samskipa og Eimskips um viðskiptin. Benda Samskip á að það sé gríðarlega mikil vinna, kostnaður og óvissa sem fylgi því fyrir stóra útflutningsaðila að skipta um flutningsaðila.
14484. Samskip hafna því í mgr. 1588-1589 í athugasemdum við AII að markaðsskipting hafi verið til staðar varðandi viðskipti við Elkem. Telja Samskip að ályktun um samráð eigi sér ekki stoð í gögnum málsins. Telja Samskip jafnframt að gögn málsins sýni að Eimskip hafi sóst eftir viðskiptum við Elkem og að ályktanir Samkeppniseftirlitsins um áhugaleysi Eimskips á viðskiptum við Elkem séu í andstöðu við gögnin.
14485. Að mati Samkeppniseftirlitsins má rekja vissu Samskipa og áhugaleysi Eimskips varðandi viðskipti við Elkem til þess „friðar“ um viðskiptavini hvors annars sem fyrirtækin komu á með samstilltum aðgerðum sínum. Hafa ber í huga að í athugasemdum Eimskips kemur fram að fyrirtækið hafi ekki haft áhuga á að sækja á viðskipti við Elkem á þessum tíma.⁶⁶⁴¹ Því er ljóst að Samskip hafa ekki lagt rétt mat á gögn málsins. Jafnframt vísar Samkeppniseftirlitið til fyrri umfjöllunar um áhyggjur Samskipa af því hvort fyrirtækin myndi takast að halda viðskiptum Elkem eftir að „friðurinn“ við Eimskip var tekinn að fjara út á árinu 2013, sbr. tölvupóstur (S)forstj til (S)frkvstj-millilandasv2 og (S)forstö-útlfl þann 11. ágúst 2013 með heitinu „Elkem – Norðurál“: „Sælir, Ég tel að endurnýjun á samning við Elkem verði mjög erfið – það verði ráðist á okkur úr ýmsum áttum. Við þurfum og verðum að halda þessu magni hjá okkur í frekari uppbyggingu á siglingakerfi okkar. Ég teldi rétt að við myndum ræða við Norðurál nú, og fengjum þá til að fara í verðtilboð, miðist við að skila inn tölum eftir Elkem, þe td ræða við þá snemma sept – ræðum taktík á Elkem endilega.“⁶⁶⁴² Í mgr. 66 í bréfi Samskipa, dags. 31. ágúst 2022, er staðfest að þessi tölvupóstur sýni glögglega samkeppni milli Samskipa og Eimskips.
14486. Ljóst er því að forsvarsmenn Samskipa voru því á árinu 2013 farnir að hafa áhyggjur af Elkem ólíkt því sem var á „friðartímabilinu“.
14487. Að lokum telur Samkeppniseftirlitið rétt að benda á að Alcan sá t.d. hag í því að skipta um flutningsaðila tvisvar sinnum í röð.
14488. Í mgr. 66 í bréfi Samskipa, dags. 31. ágúst 2022, fjallar fyrirtækið um framangreindan tölvupóst (S)forstj, þann 11. ágúst 2013. Segja Samskip að það sé með öllu óforsvaranlegt að Samkeppniseftirlitið leyfi sér að taka eitt tiltekið gagn frá árinu 2013 sem sýnir glögglega samkeppni á milli Samskipa og Eimskip láti að því liggja að engum öðrum slíkum gögnum sé til að dreifa í málinu. Reyndin er sú að vitanlega er urmull af gögnum í málinu sem sýna glögg þá samkeppni sem ríkti á milli fyrirtækjanna. Þessi aðferðafræði Samkeppniseftirlitsins við „sönnunarfærslu“ sé óboðleg enda er hún til þess fallin að

⁶⁶⁴⁰ Sjá einnig mgr. 128 í bréfi Samskipa, dags. 13.06.2022.

⁶⁶⁴¹ Mgr. 798-799 í athugasemdum Eimskips við AII.

⁶⁶⁴² Afritaður tölvupóstur frá Samskipum. [...] Doc. ID. 0.7.33.705597.

bregða upp kolrangri mynd af atvikum málsins. Tilgangurinn megi ekki helga meðalið í framsetningu Samkeppniseftirlitsins heldur hvílir sú skylda á eftirlitinu að sjá til þess að hið sanna og rétta komi í ljós. Samkeppniseftirlitið geti ekki leyft sér að horfa fram hjá gögnum sem eru ósamræmanleg kenningum eftirlitsins og sett fram kenningar eða fullyrðingar án þess að staðreyndir máls séu nægilega upplýstar. Samskip leggja þó ekki fram nein gögn sem sýna samkeppni um viðskipti fyrirtækja í stóriðju á rannsóknartímabili málsins.

14489. Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á framangreint. Heildstætt mat er lagt á gögn málsins. Að mati Samkeppniseftirlitsins sýna þau að „*friður*“ ríkti um þau fyrirtæki í stóriðju sem voru í viðskiptum hjá hvorum aðila um sig. Hefur Samkeppniseftirlitið ekki fundið nein gögn sem sýna samkeppni um Norðurál og Elkem á árunum 2008-2012. Þá hafa Samskip ekki lagt fram nein gögn sem sýna fram á samkeppni um þessi fyrirtæki. Jafnframt hafa Eimskip í athugasemdum sínum við AII staðfest að fyrirtækið hafi haft ekki áhuga á viðskiptum Elkem á árinu 2010 og Samskip einnig viðurkennt að fyrirtækið hafi haft takmarkaðan áhuga á viðskiptum Norðuráls á þessum tíma, sbr. umfjöllun hér síðar. Halda Samskip því m.a. fram í athugasemdum sínum að fyrirtækið hafi talið það „*fullreynt*“ að sækjast eftir viðskiptum Norðuráls. Eru því framangreindar staðhæfingar Samskipa í mótsögn við bæði samtímagögn frá umræddum tíma og staðhæfingar fyrirtækisins og Eimskips í athugasemdum við AII.

26.36.5. Á að „*taka grænlandinginn*“ á flutninga fyrir Norðurál?

14490. Í mgr. 1660 í athugasemdum Samskipa við AII segir fyrirtækið að ljóst sé að Eimskip hafi litið á Samskip sem keppinaut um flutninga fyrir Norðurál. Glærukynningin gefi mikla samkeppni skýrt til kynna.
14491. Framangreindar athugasemdir Samskipa eru ekki í samræmi við samtímagögn og þær ályktanir sem draga má af þeim.
14492. Samkeppniseftirlitið bendir hér á að þó svo markaðsskipting hafi verið til staðar milli Samskipa og Eimskips á þessum tíma, þ.e. í september 2010, þá gat Eimskip ekki vitað hvenær hún rynni sitt skeið. Það er því ekki óeðlilegt að þrátt fyrir markaðsskiptinguna hafi Eimskip gert ráð fyrir mögulegri samkeppni frá Samskipum þegar metin voru næstu skref vegna samnings sem átti að renna út árið 2011, þ.e. að Samskip hefðu getu til að keppa um þau viðskipti. Þegar samtímagögn frá þessum tíma eru skoðuð benda þau hins vegar ekki til þess að á þessum tíma hafi ríkt samkeppni milli Samskipa og Eimskips um viðskipti við fyrirtæki í stóriðju sem voru í viðskiptum hjá hvorum aðila um sig enda taldi Eimskip „*Ekkert í spilunum annað*“ en að fyrirtækið myndi ná að framlengja samningnum við Norðurál til ársloka 2013. Þannig hafði Eimskip engar áhyggjur af samkeppni frá Samskipum.
14493. Samskip hafna því í mgr. 1588-1589 í athugasemdum sínum við AII að markaðsskipting hafi verið til staðar varðandi viðskipti við Norðurál.
14494. Í mgr. 1561 og 1588-1589 í athugasemdum Samskipa við AII segir að ekki sé óeðlilegt að ekki hafi verið gert ráð fyrir að Samskip myndu ná Norðuráli í viðskipti þar sem slíkur viðskiptavinur hefði krafist gríðarmikilla breytinga á siglingarkerfi Samskipa. Samskip hafi ítrekað skoðað möguleika á flutningum fyrir Norðurál en niðurstaðan verið sú að flutningarnir kölluðu á miklar fjárfestingar og fjölgun skipa og ekki hægt að bjóða samkeppnishæft verð á meðan innflutningur var lítill. Samskip leggja þó ekki fram nein gögn til stuðnings því að fyrirtækið hafi ítrekað skoðað möguleika á flutningum fyrir Norðurál. Verður það því ekki lagt til grundvallar í málinu. Þá ber að hafa í huga að Samskip hafa viðurkennt að fyrirtækið hafi haft takmarkaðan áhuga á viðskiptum Norðuráls á þessum tíma, sbr. umfjöllun hér síðar, en jafnframt má sjá aukinn áhuga Samskipa á viðskiptum Norðuráls þegar markaðsskiptingin við Eimskip fór að renna sitt skeið.

14495. Þá má benda á að Samskip töldu „áhugavert“ á þessum tíma að skoða að sækjast eftir flutningum Alcan þrátt fyrir að það hefði kallað á stækkun á siglingakerfi Samskipa, sbr. fundargerð frá fundi stjórnar Samskipa hf. þann 25. október 2010: „[...]“

*-Alcan mun fara í útboð á næstu vikum, og er ákaflega áhugavert að nýta það tækifæri og endurreisa 4ra skipa kerfi fyrir Ísland með þeirra magni sem grunn að stækkun á núverandi kerfi, mun Samskip fylgja þessu tækifæri vel eftir, þó ljóst sé að erfitt verður að bjóða á mótí Thorship/Alcan.*⁶⁶⁴³

14496. Þegar samtímagögn eru skoðuð benda þau þannig ekki til þess að þessum tíma þá hafi ríkt samkeppni milli Samskipa og Eimskips um viðskipti við þau fyrirtæki í stóriðju sem voru í viðskiptum hjá hvorum aðila um sig, þ.e. Elkem og Norðurál. Varðandi Alcan voru aðstæður hins vegar aðrar þar sem hvorki Samskip né Eimskip voru með flutningasamning við það fyrirtæki heldur þriðji aðili sem ekki var þáttakandi í samráðinu. Að mati Samkeppniseftirlitsins var það „friðurinn“ við Eimskip sem leiddi til þess að Samskip höfðu ekki áhuga á viðskiptum Norðuráls en voru tilbúin að skoða að sækjast eftir flutningum Alcan.

14497. Í mgr. 1574 í athugasemdunum er því hafnað að samskipti innan Samskipa í tengslum við tilboð í útflutning á 150 þúsund tonnum fyrir Norðurál gegnum Billiton sé vísbending um samráð á milli Samskipa og Eimskips. Að sögn Samskipa hafði fyrirtækið margsinis gert tilboð í flutninga fyrir Norðurál en ítrekað fengið höfnun þar sem verðið sem Samskip bauð þótti ekki samkeppnishæft. Samskipum hafi þótt það einkennilegt þar sem fyrirtækið hafi að jafnaði boðið mjög hagstætt verð. Norðurál hafi ekki sýnt áhuga á að færa flutningana til Samskipa. Því töldu stjórnendur Samskipa fullreynt að ná umræddum viðskiptum.

14498. Í mgr. 1575-1578 og 1588-1589 í athugasemdunum segja Samskip að (S)forstö-útfli hafi á árinu 2007 haft samband við álmiðlunarfyrirtækið Billiton til að bjóða í flutninga Norðuráls gegnum það fyrirtæki. Buðu Samskip sama verð og fyrirtækið hafði áður boðið Norðuráli. Verðið kom Billiton á óvart enda var verðið sem Norðurál greiddi á þeim tíma töluvert hærra en verðið sem Samskip buðu. Höfðu Samskip áður flutt verulegt magn fyrir Billiton/Norðurál, þ.e. allt að 100 þúsund tonn. Að sögn Samskipa lýsti Norðurál yfir óánægju með að Samskip hefðu leitað til Billiton en ekki Norðuráls vegna flutninganna. Telja Samskip að sú óánægja hafi ekki verið til þess fallin að auka möguleika Samskipa á að ná viðskiptum Norðuráls.

14499. Telja Samskip að framangreint sýni að fyrirtækið hafi gert ítrekaðar tilraunir í gegnum árin til að ná í umrædd viðskipti. Sýnilega hafi aðrir þættir ráðið því að Norðurál vildi halda áfram samstarfi við Eimskip. Þá hafi Samskip enga raunhæfa möguleika haft til að bjóða í flutninga Norðuráls í lok árs 2010 þar sem flutningakerfi Samskipa var að mestu fullnýtt. Var í ljósi sögunnar tekin sú ákvörðun innan Samskipa að best væri að öll samskipti varðandi mögulega flutninga færu í gegnum Norðurál en ekki Billiton. Telja Samskip að það sé ástæða þess að Samkeppniseftirlitið hafi ekki fundið svar við tilboðsbeiðninni.

14500. Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á þessar skýringar Samskipa. Ekki fæst séð af gögnum málsins að Samskip hafi ekki getað gert Billiton/Norðuráli tilboð í umrædda flutninga sökum skorts á pláss í skipum fyrirtækisins enda var ekki í þessu tilviki um að ræða alla flutninga Norðuráls. Þá ber að hafa í huga að hafi verið skortur á flutningsgetu Samskipa var hún tilkomin vegna samráðs við Eimskip í tengslum takmörkun á flutningsgetu fyrirtækjanna á árinu 2008. Að mati Samkeppniseftirlitsins er framangreint auk þess ekki í samræmi við það að í samtímagögnum kemur fram að (S)forstö-útfli hafi talið ástæðu til skoða að bjóða fyrirtækinu jafnvel „grænleysk“ verð. Ef ekki var pláss í skipunum hefði það líklega aldrei komið til umræðu hvaða verð væri rétt að bjóða.

⁶⁶⁴³ Sjá kafla 14.36.7.4.

26.36.6. Alcan, Thorship og Wilson

14503. Í mgr. 1554 í athugasemdum Samskipa við AII er því haldið fram að starfsemi fyrirtækjanna Silver Sea og Silver Green hafi verið á aðskildum markaði, þ.e. frystiskipamarkaði, fyrst og síðast í Noregi.
14504. Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á þetta sjónarmið Samskipa. Í fyrsta lagi felur það ekki í sér réttlætingu fyrir samkeppnishamlandi samráði á milli fyrirtækja að þau starfi á aðskildum mörkuðum. Þar fyrir utan er það ekki í samræmi við samtímagögn frá Samskipum að fyrirtækið hafi litið svo á að umrædd fyrirtæki væri ekki keppinautar Samskipa. Ljóst er að (S)forstö-útfli, yfirmaður útflutningsdeildar Samskipa, leit á fyrirtækin sem keppinauta þess. Þannig segir í Markaðsskýrslu Útflutningsdeildar Samskipa fyrir árið 2011 undir kaflanum „Sóknarfæri og vörubrún“: „Síðann erum við líka í samkeppni við Green Reefers og Silver Sea um flutninga en þessi félög eru ráðandi á tæmra markaðnum og taka megnið af þeim uppsjávarfisk sem fer inn í Austursjón og alltaf fer töluvert magn með þeim af þessum hefðbunda gámafiski sérstaklega þegar þau lesta í Reykjavík.“
14505. Samskip vísa í mgr. 1543 og 1555 í athugasemdum við AII til tölvupóstar (S)forstj frá febrúar 2009 varðandi að skoða „að skipta á bitum við Wilson“. Halda Samskip því fram að einungis hafi verið um að ræða vangaveltur sem ekki komu til frekari skoðunar þar sem hugmyndin hafi verið „óraunhæf“. Að sögn Samskipa höfðu samskiptin ekkert með meintan „samráðskúltúr“ að gera heldur lýsi því ástandi sem uppi var á þessum tíma, þ.e. fordæmalausar ytri aðstæður í kjölfar efnahagshrunsins. Öllum steinum hafi verið velt við og ýmsar hugmyndir settar fram án þess að þær væru nægilega ígrundaðar eða þeim fylgt eftir. Hugmyndin hafi aldrei verið rædd frekar.
14506. Horfa verður til þess að (S)forstj og (S)frkvstj-millilandasv höfðu ásamt stjórnendum Eimskips hrint í framkvæmd á síðari hluta ársins 2008 yfirgripsmiklu ólögmetu samráði fyrirtækjanna. Telur Samkeppniseftirlitið þessi samskipti forstjóra og aðstoðarforstjóra Samskipa í febrúar 2009 vera lýsandi fyrir það viðhorf til samkeppni sem ríkti á þessum tíma og leiddi af hinu samfellda samráði Eimskips og Samskipa. Þetta ásamt ýmsum öðrum gögnum málsins gefur til kynna að samráð Eimskips og Samskipa hafi stuðlað að einskonar „samráðskúltúr“ þar sem viðræður um samstarf við keppinauta og takmörkun á samkeppni þóttu að því er virðist sjálfsagðar.
14507. Að mati Samkeppniseftirlitsins sýnir það vel hugsunarhátt Samskipa að forstjóri fyrirtækisins taldi vert að skoða að skipta á viðskiptavinum við keppinaut sinn. Ljóst er af samtímagögnum að Samskip veigruðu sér ekki við að skoða ítrekað samráð við ýmsa keppinauta sína, s.s. Eimskip, Wilson og BWS, á rannsóknartímabilinu eins og ekkert væri sjálfsagðara.

14508. Samskip vísa í mgr. 1544-1547 til tölvupósts (S)forstj frá 20. janúar 2010 þar sem m.a. segir undir liðnum „Skipapælingar“ „samstarfsaðilar? ei / thorship“. Á þessum tíma hafi farið fram ýmsar greiningar innan Samskipa um markaðinn og markaðshlutdeild auk ítarlegrar greiningar á helstu samkeppnisaðilum. Um sé að ræða eðlilegan hluta í rekstri fyrirtækja.
14509. Að sögn Samskipa þurfti fyrirtækið að skera niður siglingakerfi sitt í kjölfar efnahagshrunsins. Það hafi leitt til þess að það dró úr samkeppnishæfi fyrirtækisins s.s. varðandi „transit“ tíma frá mikilvægum höfnum. Eimskip hafi verið með betri tengingar frá þeim höfnum auk þess sem Thorship hafi verið með betri þjónustu frá Rotterdam. Því hafi verið mikilvægt fyrir Samskip að meta hvort fyrirtækið gæti boðið upp á styttri „transit“ tíma með því að nýta flutningskerfi Eimskips og Thorship. Önnur leið hafi verið stækkun á siglingarkerfi Samskipa sem engin grundvöllur var fyrir. Hafi það verið talinn áhugaverður kostur að nota flutningskerfi Eimskips eða Thorship, sbr. m.a. samningur Samskipa við Eimskip vegna flutninga frá Norður-Ameríku. Með hliðsjón af því samstarfi hafi Samskip talið fullt tilefni til að skoða sambærilega útfærslu til annarra viðkomuhafna. Hefði það aukið samkeppni á markaðnum að mati fyrirtækisins. Að sögn Samskipa hefði verið sótt um undanþágu til Samkeppniseftirlitsins skv. 15. gr. samkeppnislaga hefði verið lagt í slíka vegferð. Ekkert hafi hins vegar orðið úr þessum áformum. Samskipum hafi verið heimilt að velta upp þessum hugmyndum. Jafnframt hafi fyrirtækinu verið heimilt að ræða þessar hugmyndir við Thorship og/eða Eimskip til að kanna áhuga á viðskiptum af þessum toga, en til þess hafi ekki komið.
14510. Einnig er fjallað er um athugasemdir Samskipa varðandi tölvupóst (S)forstj frá 20. janúar 2010 í kafla 26.19. Eins og þar kemur m.a. fram að ekki er unnt að fallast á að horfa beri einangrað á umrædd gögn heldur verður að horfa á þau heildstætt með tilliti til annarra gagna frá sama tíma.
14511. Ljóst er að framangreindu að Samskip voru árið 2010 að skoða aukið samráð við Eimskip og samráð við Thorship. Jafnframt er ljóst af samtímagögnum að Samskip veigruðu sér ekki við að skoða ítrekað samráð við ýmsa aðra keppinauta sína, s.s. Wilson og BWS, á rannsóknartímabilinu eins og ekkert væri sjálfsgðara.
14512. Þá virðist vera ósamræmi í fullyrðingum Samskipa. Þannig halda Samskip því fram í mgr. 1544-1547 að mikilvægt hafi verið fyrir Samskip að meta hvort fyrirtækið gæti boðið upp á styttri „transit“ tíma með því að nýta flutningskerfi Eimskips og Thorship. Önnur leið hafi verið stækkun á siglingarkerfi Samskipa sem engin grundvöllur var fyrir. Samskip byggja hins vegar á því að það hafi verið „helsta viðfangsefni“ fyrirtækisins á árunum 2009-2015 að finna leiðir til að stækka siglingakerfi sitt úr tveimur skipum í fjögur, sbr. umfjöllum um athugasemdir Samskipa í kafla 26.19. Í þeim athugasemdum er ekkert minnst á mikilvægi þess að geta boðið upp á betri „transit“ tíma með því að nýta flutningskerfi Eimskips og Thorship.

26.36.6.1. Eimskip fundar með Thorship

14513. Samskip vísa til þess í mgr. 1556 í athugasemdum við AII að (S)forstj hafi rætt við starfsmann Alcan um möguleika á einhvers konar samstarfi við Thorship í ágúst 2010. Hugmyndin hafi verið sú að Thorship myndi nota siglingakerfi Samskipa í stað Wilson. Einungis hafi verið um hugmynd að ræða sem aldrei hefði orðið að veruleika. Hefði komið til samstarfs er ljóst að sótt hefði verið um undanþágu samkvæmt 15. gr. samkeppnislaga.
14514. Samkvæmt framansögðu er ljóst að Samskip voru ennþá að íhuga samstarf við Thorship í ágúst 2010, líkt og í febrúar 2009 og janúar 2010. Þá átti (S)forstj m.a. fund með framkvæmdastjóra Thorship í kjölfarið, þ.e. þann 16. september 2010.

14515. Að mati Samkeppniseftirlitsins er hins vegar ekki trúverðug sú skýring Samskipa að hugmyndin væri að Thorship myndi nota siglingakerfi Samskipa í stað Wilson enda útskýrir fyrirtækið hana ekki nánar. Hafa ber í huga að Wilson sá um flutninga fyrir Alcan á grundvelli samnings við það fyrirtæki. Thorship var svo með samning við Alcan um leigu á hluta af plássi Alcan í skipunum. Því er með öllu óútskýrt hvernig Samskip töldu sér fært að semja við Thorship um siglingakerfi Wilson.

26.36.6.2. Samskip funda með Thorship

14516. Í mgr. 1558 í athugasemdum Samskipa við AII kemur fram að (S)forstj hafi átt fund með framkvæmdastjóra Thorship þar sem hann viðraði hugmyndir um kaup Samskipa á fyrirtækinu en engin áhugi hefði verið fyrir sölu. Samskip og Thorship hefðu aldrei rætt um mögulegt samstarf. Samskip leggja þó ekki fram nein gögn máli sínu til stuðnings.

14517. Framangreindar athugasemdir Samskipa eru ekki í samræmi við samtímagögn og þær ályktanir sem draga má af þeim. Þá er rétt að benda á að í mgr. 1556 í athugasemdum Samskipa við AII segir að (S)forstj hafi rætt við starfsmann Alcan um möguleika á einhvers konar samstarfi við Thorship í ágúst 2010. Af því er ljóst að Samskip voru á þessum tíma ennþá að íhuga samstarf við Thorship, líkt og í febrúar 2009 og janúar 2010. Þannig er aðeins rætt um „samstarf“ í samtímagögnum Samskipa en ekki kaup á fyrirtækinu. Telur Samkeppniseftirlitið því ótrúverðugt að ekki hafi verið rætt um samstarf á fundi (S)forstj með framkvæmdastjóra Thorship.

14518. Ljóst er að Samskip veigruðu sér ekki við að skoða ítrekað samstarf við ýmsa keppnauta sína eins og ekkert væri sjálfsgæðara. Þá ber að hafa í huga að Samskip hafa farið í ýmiskonar samstarf við keppnauta sína án þess að sótt hafi verið um nauðsynlega undanþágu frá bannákvæði 10. gr. samkeppnislaga, sbr. m.a. samstarf Samskipa og Eimskips í landflutningum og í skipaafgreiðslu. Því er ekki hægt að leggja þá fullyrðingu Samskipa til grundvallar að fyrirtækið myndi sækja um undanþágu til Samkeppniseftirlitsins ef til samstarfs hefði komið.

26.36.6.3. Óánægja með samkeppni frá Thorship

14519. Í mgr. 1660 í athugasemdum Samskipa við AII segir að ljóst sé að Eimskip hafi litið á Samskip sem keppnaut um flutninga fyrir Alcan. Glærukynningin gefi mikla samkeppni skýrt til kynna.

14520. Samkeppniseftirlitið bendir á að þegar samtímagögn eru skoðuð benda þau ekki til þess að þessum tíma þá hafi ríkt samkeppni milli Samskipa og Eimskips um viðskipti við þau fyrirtæki í stóriðju sem voru í viðskiptum hjá hvorum aðila um sig. Varðandi Alcan voru aðstæður hins vegar aðrar þar sem hvorki Samskip né Eimskip voru með flutningasamning við það fyrirtæki heldur þriðji aðili sem ekki var þátttakandi í samráðinu. Var því alls ekki óeðlilegt að Eimskip hafi gert ráð fyrir því að Samskip gætu boðið í umrædd viðskipti.

14521. Samskip vísa til fundargerðar stjórnar fyrirtækisins frá 25. október 2010 í mgr. 1566 í athugasemdum við AII. Að sögn Samskipa taldi fyrirtækið að erfitt yrði að bjóða á móti Thorship þar sem það var mat (S)frkvstj-millilandasv að fyrirtækið gæti stillt upp ódýrari lausn en Samskip. Þá taldi (S)frkvstj-millilandasv líklegt að vilji væri innan Alcan að halda áfram með óbreytt kerfi.

14522. Í mgr. 1564 og 1566-1567 í athugasemdum Samskipa við AII segir að fundir Samskipa og Eimskips hafi að engu leyti engu leyti varðað útboð Alcan heldur Norður-Ameríkusamning fyrirtækjanna.

14523. Eins og rökstutt er í kafla 11 hafði „Nýtt upphaf“ verkefnið að markmiði að raska samkeppni í skilningi 10. gr. samkeppnislaga. Öll samskipti Samskipa og Eimskips þar sem unnið var eða rætt um „Nýtt upphaf“ verkefnið, þ. á m. samskipti vegna Norður-Ameríku samstarfsins, fóru því gegn 10. gr. Samkeppnislaga.

14524. Það er jafnframt staðreynd að nokkrir helstu stjórnendur Samskipa og Eimskips funduðu ítrekað um flutningamál. Samskiptin voru til þess fallin að draga úr óvissu milli keppinautana og raska samkeppni á markaðnum. Með þessum hætti var unnið að framgangi og aðgerðum til að ná markmiðum samráðsins. Rétt er að benda á að Samskip hafa ekki lagt fram nein gögn, fundargerðir, minnisblöð eða annað, sem staðfesta að eingöngu hafi verið rætt um Norður-Ameríkuflutninga á þeim fundum. Jafnframt benda samtímagögn til annars en ljóst er að fyrirtækin ræddu m.a. „neyðarsamkomulagið“ og hvort allir viðskiptavinir Eimskips greiddu BAF, sbr. t.d. kafla 14.33.14 og 10.5.1.

14525. Í mgr. 1591 í athugasemdum Samskipa við AII er vísað til fyrri skýringa fyrirtækisins varðandi samskipti við Wilson. Segir að Samskipum hafi með öllu verið ókunnugt um hvernig samkomulagi milli Wilson, Thorship og Alcan hafi verið háttað

26.36.6.4. Samskip snúa sér til Wilson

14526. Að sögn Samskipa varðaði fundur (E)forstj og (S)frkvstj-N-Am framkvæmd Norður-Ameríkusamningsins. Aðrir fundir Samskipa með Eimskip hafi lotið að endurnýjun á Norður-Ameríku samningnum. Þá hafi (S)forstj og (E)frkvstj-alþj sv ekki rætt vinnutengd málefni þegar þeir hittust, sbr. mgr. 1564, 1566-1567 og 1569-1570 í athugasemdunum.

14527. Eins og rökstutt er í kafla 11 hafði „Nýtt upphaf“ verkefnið að markmiði að raska samkeppni í skilningi 10. gr. samkeppnislaga. Öll samskipti Samskipa og Eimskips þar sem unnið var eða rætt um „Nýtt upphaf“ verkefnið, þ. á m. samskipti vegna Norður-Ameríku samstarfsins, fóru því gegn 10. gr. Samkeppnislaga.

14528. Það er jafnframt staðreynd að nokkrir helstu stjórnendur Samskipa og Eimskips funduðu ítrekað um flutningamál. Samskiptin voru til þess fallin að draga úr óvissu milli keppinautana og raska samkeppni á markaðnum. Með þessum hætti var unnið að framgangi og aðgerðum til að ná markmiðum samráðsins. Rétt er að benda á að Samskip hafa ekki lagt fram nein gögn, fundargerðir, minnisblöð eða annað, sem staðfesta að eingöngu hafi verið rætt um Norður-Ameríkuflutninga á þeim fundum. Jafnframt benda samtímagögn til annars en ljóst er að fyrirtækin ræddu m.a. „neyðarsamkomulagið“ og hvort allir viðskiptavinir Eimskips greiddu BAF, sbr. kafla 14.33.14 og 10.5.1.

14529. Í mgr. 1568 í athugasemdum Samskipa við AII hafnar fyrirtækið því að það hafi verið tilbúið að eiga í samráði við Wilson í útboði Alcan. Halda Samskip því fram að Wilson hafi verið með samning við Alcan um flutninga með skipum Thorship.

14530. Í mgr. 1568 í athugasemdunum segir að hugmynd Samskipa hafi falist í því að kanna hvort Wilson og Samskip gætu boðið í flutningana í útboðinu með þeim hætti að Samskip fengju aðgengi að skipum Wilson fyrir takmarkað magn af gámum. Ekki hafi komið til þess samstarfs þar sem Alcan hafi samið við annan aðila. Þá benda Samskip á að Samkeppniseftirlitið hafi ekki gert athugasemdir við samstarf Wilson og Thorship.

14531. Framangreindar athugasemdir Samskipa eru ekki í samræmi við samtímagögn og þær ályktanir sem draga má af þeim.

14532. Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á þá skýringu Samskipa að Wilson hafi verið með samning við Alcan um flutninga með skipum Thorship, enda er hún ekki rétt. Alcan gerði ekki samning við Thorship um flutninga með skipum þess félags. Líkt og fram kemur í tölvupósti (S)forstj til Wilson þann 8. desember

2010 var það Wilson sem útvegaði skipin og samnings sambandið var á milli Alcan og Wilson.⁶⁶⁴⁴ Thorship keypti svo laust rými í skipunum af Alcan.

14533. Af samtímagögnum er jafnframt ljóst að Samskip voru tilbúin að eiga í samráði við Wilson og hefur fyrirtækið ekki sýnt fram á að það í málinu að það hafi ekki getað boðið sjálfstætt í útboðinu. Hér ber og að hafa í huga að Samskip og Wilson voru keppinautar í flutningum til og frá Íslandi að því leyti að fyrirtækin sinntu bæði flutningum (útflutningi fyrir fyrirtæki í stóriðju) á Íslandi.
14534. Rétt er að benda á að þrátt fyrir að fyrirhugað samstarf Samskipa og Wilson hefði farið gegn 10. gr. samkeppnislaga verður ekki ráðið af samtímagögnum að sækja hafi átt um undanþágu samkvæmt 15. gr. laganna.
14535. Í mgr. 1579 í athugasemdum Samskipa við AII vísar fyrirtækið til tölvupóstar (S)forstj þar sem hann minnir sjálfan sig á samanburðargreiningu á Eimskip vegna stjórnarfundar. Að mati Samskipa er um að ræða eðlileg vinnubrögð forstjóra í samkeppnisrekstri. Hins vegar útskýra Samskip ekki hvað (S)forstj átti við með „Eimskipapæling“.

26.36.6.5. Samskip og Wilson vinna saman í útboði Alcan

14536. Í mgr. 1580 og 1592 í athugasemdum Samskipa við AII segir að markmiðið með samningnum við Wilson hafi verið að bæta samkeppnisstöðu Samskipa gagnvart Eimskip með betri „transit“ tíma frá Rotterdam. Hafna Samskip því að aðkoma fyrirtækisins að tilboði Wilson hafi verið gerð í þeim tilgangi að losna við Thorship af markaðnum. Slík ályktun eigi sér ekki stoð í gögnum málsins. Samstarfsamningur Samskipa og Wilson hafi hvorki haft það að markmiði að raska samkeppni né leitt til samkeppnisröskunar samkvæmt 10. gr. samkeppnislaga.
14537. Í mgr. 1581-1584 og 1593 í athugasemdunum er fullyrt að Alcan hafi ekki verið blekkst með sameiginlegri aðkomu Samskipa og Wilson að tilboðinu. Þá telja Samskip að samvinna fyrirtækjanna hafi ekki verið ólöglegt. Vísa Samskip til tölvupóstar (S)frkvstj-millilandasv til Alcan þar sem fyrirtækinu var gerð grein fyrir því að Samskip hefðu ekki átt möguleika á að skila sjálfstæðu tilboði og um aðkomu fyrirtækisins að tilboði Wilson. Þannig hafi Alcan verið að fullu upplýst um þetta.
14538. Samskip kveða gildar ástæður hafa verið fyrir því að fyrirtækið hafi ekki getað skilað inn sjálfstæðu tilboði. Gögn málsins sýni að innan fyrirtækisins hafi töluverð vinna verið lögð í að reyna að afla skipakosts til að geta boðið sjálfstætt í flutninga fyrir Alcan. Niðurstaðan hafi verið sú að ekki hafi tekist að afla skipa á samkeppnishæfu verði. Samskip hafi samt viljað leita leiða til að auka samkeppni á markaði fyrir gámaflutninga til og frá Íslandi. Hafi þetta verið eina mögulega aðkoma Samskipa að útboðinu. Auk þess telja Samskip að það hafi verið betra fyrir bæði Alcan og samkeppni á markaðnum að fyrirtækið ætti aðkomu að tilboði Wilson þar sem þörf hafi verið fyrir aukna samkeppni á þeim markaði. Það hafi svo verið annað mál hvort undanþágu hafi verið þörf ef til viðskipta hefði stofnast. Að lokum átelur Samskip Samkeppniseftirlitið fyrir að virða ekki þann trúnað sem eigi að ríkja um samskipti lögmanna og skjólstæðinga þeirra.
14539. Í mgr. 1594 í athugasemdum Samskipa við AII er því hafnað að það hafi sjálfkrafa það markmiði að raska samkeppni í skilningi 10. gr. samkeppnislaga ef mögulegir keppinautar setja fram sameiginlegt tilboð eða hafa að öðru leyti með sér samráð í útboðum viðskiptavina. Vísa Samskip í því sambandi til dóms EFTA-dómstólsins í máli E-3/16 Ski Taxi o.fl. Þar komi fram að sameiginlegt tilboð fyrirtækja þurfi að vera bætt til þess að geta haft áhrif á markaðinn auk þess sem það þurfi að hafa augljósa skaðlega eiginleika, sem auðvelt sé að bera kennsl á, í ljósi fyrri reynslu með hliðsjón af lagalegum og

⁶⁶⁴⁴ Afritaður tölvupóstur frá Samskipum. [...] Doc. ID. 0.7.33.816441.

hagfræðilegum sjónarmiðum, til þess að geta almennt verið álitin hafa það að markmiði að raska samkeppni. Telja Samskip að í þessu tilviki hafi legið fyrir að ómöguleiki var fyrir sjálfstæðu tilboði Samskipa. Aðkoma fyrirtækisins að frávíkstilboði Wilson hafi því einungis getað haft jákvæði áhrif fyrir Alcan og samkeppni á markaðnum. Að mati Samskipa bendir ekkert til þess að frávíkstilboðið hafi verið til þess fallið að raska samkeppni í skilningi 10. gr. samkeppnislaga.

14540. Eins og að framan er getið voru Samskip og Wilson keppinautar í flutningum til og frá Íslandi. Samskip hafa ekki lagt fram nein gögn til stuðnings þeirri staðhæfingu að fyrirtækið hafi ekki getað skilað inn sjálfstæðu tilboði vegna þess að það hafi ekki getað tryggt sér skip á samkeppnishæfu verði. Af gögnum málsins má ráða að Samskip hafi ákveðið að fara í samstarf við Wilson áður en fullreynt var hvort fyrirtækið gæti tryggt sér skip til að sjá um flutninga fyrir Alcan.
14541. Þá er rétt að benda á að í tölvupósti (S)forstj til (S)frkvstj-Silver frá 6. janúar 2011 segir varðandi þátttöku Samskipa í útboðinu „[...] They [(S)forstö-útfli og (S)forstö-flutnstj] are visiting Wilson in order to discuss a contract that is out for tender now for Alcan, one of the aluminium smelters here in Iceland. The cargoes are the last three years being shipped with Wilson - but as said is now up for renewal. The cargoes are shipped breakbulk, and not fitting into our systems, but [(S)frkvstj-millilandasv] / [(S)forstö-flutnstj] have been visiting the last weeks potential candidates to win the contract and see if we at Samskip can be apart of the solution. [...]” Að mati Samkeppniseftirlitsins hefur Samskip því ekki sýnt fram á að fyrirtækið hafi ekki getað skilað inn sjálfstæðu tilboði.
14542. Jafnframt er ljóst að Samskip telja sér ekki fært að fullyrða að samstarfið við Wilson hefði ekki brotið gegn 10. gr. Samkeppnislaga en fram kemur í athugasemdunum að það hafi svo verið annað mál hvort undanþágu hefði verið þörf ef til viðskipta hefði stofnast. Í því sambandi má benda á að samstarfið var ekki bundið fyrirvara um samþykki Samkeppniseftirlitsins.
14543. Þá er ljóst að samstarfið var til þess fallið að útiloka Thorship frá markaðnum en Samskip voru samkvæmt samtímagögnum ósátt við þá samkeppni sem stafaði frá fyrirtækinu. Í því sambandi er rétt að benda á að laust pláss í skipum Alcan var ekki hluti af útboðinu heldur var gert ráð fyrir að Alcan hefði það til frjálstra afnota. Ljóst er að ef Alcan hefði tekið frávíkstilboði Wilson og Samskipa hefðu Samskip bolað keppinauti í innflutningi, Thorship, út af markaðnum.
14544. Varðandi aðfinnslur Samskipa um meint trúnaðarbrot Samkeppniseftirlitsins er rétt að benda á að umrædd tölvupóstsamskipti voru afhent eftirlitinu. Þannig voru það Samskip sem afhentu Samkeppniseftirlitinu umrædd gögn með milligöngu lögmannsstofunnar. Er því ekki um neitt brot á trúnaði að ræða að hálfu Samkeppniseftirlitsins.

26.36.7. Áframhaldandi samráð varðandi flutninga fyrir Alcoa

14545. Í mgr. 1716 og 1718 í athugasemdum Samskipa við AII er því hafnað að Samskip og Eimskip hafi átt í samráði sem hafi gert fyrirtækinu kleift að semja um hærra verð við Alcoa án bættrar þjónustu. Samskip hafi ekki átt rétt á flutningi fyrir Alcoa umfram lágmarksskuldbindingu samkvæmt samningnum en flutningar Samskipa hafi verið verulega umfram það. Alcoa hafi leitað til Eimskips varðandi flutninga sem ekki komust með Samskipum en þeir flutningar hafi verið á grundvelli samnings milli þeirra fyrirtækja. Alcoa hafi verið frjálst að semja við aðra en Samskip. Ekkert samráð hafi verið fyrir hendi heldur Eimskip nýtt aðstæður sem sköpuðust vegna niðurskurðar í flutningakerfi Samskipa. Engin samskipti hafi verið milli Samskipa og Eimskips varðandi þetta.
14546. Þessum sjónarmiðum Samskipa er hafnað, sbr. ítarlega umfjöllun í kafla 25.28 og áfram.

14547. Þá segir í mgr. 1719 í athugasemdunum að það sé mat Samskipa að ljóst hafi verið að flutningar Eimskips fyrir Alcoa hafi verið á allra vitorði og upplýsingar um flutningsgetu Eimskips og heildarframleiðslu Alcoa öllum flutningsaðilum ljós. Mikilvægt hafi verið fyrir Samskip að taka upplýsingarnar saman til að meta hvað Eimskip gæti boðið í útboði Alcoa og séu samskiptin innan Samskipa til marks um það.
14548. Samkeppniseftirlitið hefur ekki haldið því fram að umræddar upplýsingar hafi stafað frá Eimskip.
14549. Eins og fram kemur í kafla 14.36.8 í ákvörðun var ekki í gildi neinn samningur á milli Eimskips eða annarra skipafélaga (utan Samskipa) um álflutninga Alcoa í gámum til Rotterdam. Komu þeir aðeins til vegna samráðsins sem gerði ráð fyrir að Eimskip annaðist þann hluta af þessum flutningum sem Samskip gátu ekki sinnt. Er þetta til staðfestingar á samráðinu á þessum tíma.
14550. Í mgr. 1736 í athugasemdum Samskipa við AII er því hafnað að nokkuð samráð hafi verið til milli Samskipa og Eimskips.
14551. Framangreindar athugasemdir Samskipa eru ekki í samræmi við samtímagögn og þær ályktanir sem draga má af þeim. Eins og nánar er lýst í ákvörðun þessari er það niðurstaða Samkeppniseftirlitsins með hliðsjón af gögnunum að Samskip og Eimskip hafi haft með sér ólöglegt samráð frá miðju ári 2008. Jafnframt hefur Eimskip viðurkennt að fyrirtækið hafi brotið gegn 10. gr. samkeppnislaga með samráði við Samskip.

26.36.8. Samantekt

14552. Í athugasemdum Samskipa í mgr. 1590 við AII segir að ekkert í gögnum málsins bendi til markaðsskiptingar hvað varði flutning fyrir framangreind fyrirtæki í stóriðju. Hafna Samskip tengingu Samkeppniseftirlitsins á fundum og samskiptum starfsmanna og stjórnenda Samskipa og Eimskips um umrædd viðskipti. Samskip hafi aldrei átt samskipti við Eimskip um viðskipti við framangreind fyrirtæki í stóriðju. Hinar ýmsu sviðsmyndir Samskipa frá 2008 hafi aðeins verið innanhúsgögn sem aldrei hafi verið rædd við Eimskip og aldrei orðið að veruleika. Hugleiðingar eða hugmyndir sem ræddar séu innanhúss séu ekki andstæðar 10. gr. samkeppnislaga.
14553. Framangreindar athugasemdir Samskipa eru ekki í samræmi við samtímagögn og þær ályktanir sem draga má af þeim. Skal nú gerð nánari grein fyrir því.
14554. Samkeppniseftirlitið vísar til þess að Samskip og Eimskip höfðu með sér samráð í tengslum við breytingar á siglingakerfum fyrirtækjanna og takmörkun á flutningaframboði á árinu 2008 sem viðhaldið var fram á árið 2013, sbr. nánari umfjöllun í kafla 7-10. Fyrirtækin komu einnig á markaðsskiptingu sem fólst í því að þau forðuðust að keppa um stóra og mikilvæga viðskiptavinum hvors annars. Með þeirri háttsemi ríkti ástand „*fríðar*“ í stað samkeppni. Leiddi það til dæmis til þess að Samskip sóttu ekki eftir viðskiptum við Norðurál og Eimskip sóttist ekki eftir viðskiptum við Elkem. Jafnframt ríkti jafnvægi um viðskipti við Alcoa.
14555. Varðandi fundi Samskipa og Eimskips er rétt að benda á að eins og rökstutt er í kafla 11 hafði „*Nýtt upphaf*“ verkefnið að markmiði að raska samkeppni í skilningi 10. gr. samkeppnislaga. Öll samskipti Samskipa og Eimskips þar sem unnið var eða rætt um „*Nýtt upphaf*“ verkefnið, þ. á m. samskipti vegna Norður-Ameríku samstarfsins, fóru því gegn 10. gr. samkeppnislaga. Þá er rétt er að benda á að Samskip hafa ekki lagt fram nein gögn, fundargerðir, minnisblöð eða annað, sem staðfesta að eingöngu hafi verið rætt um Norður-Ameríkuflutninga á þeim fundum. Jafnframt benda samtímagögn til annars, sbr. m.a. kafla 14.33.14 og 10.5.1

14556. Fyrir liggur að nokkrir helstu stjórnendur Samskipa og Eimskips funduðu ítrekað um flutningamál. Voru þessi samskipti til þess fallin að skapa traust á milli fyrirtækjanna, draga úr óvissu á milli þeirra og raska samkeppni á markaðnum.

26.37. Um ýmis atvik á árinu 2011

26.37.1. Um atvik tengd N1 og Pennanum

14557. Í mgr. 1249 og áfram í athugasemdum Samskipa við AII er ályktunum Samkeppniseftirlitsins um atvik tengd endurnýjun á samningi fyrirtækisins við N1 á árinu 2011 mótmælt en líkt og rakið er í kafla 14.37.1 í ákvörðun þessari er það niðurstaða Samkeppniseftirlitsins að samtímagögn sýni að Samskipum tókst að endurnýja samning við N1 á „*frekar háum*“ verðum og styður það niðurstöðu eftirlitsins um ólögmeta markaðsskiptingu („*fríður*“ og „*ró*“).

14558. Samskip benda í athugasemdum sínum á að Samskip og N1 hafi verið í gagnkvæmum viðskiptum. Velta N1 af viðskiptum við Samskip hafi verið hærri en velta Samskipa af viðskiptum við N1 og því hafi N1 ekki síður haft hagsmuni af áframhaldandi viðskiptum.

14559. Samskip útskýra hins vegar ekki frekar hvers vegna N1 ætti að sætta sig við „*há verð*“ vegna þessara gagnkvæmu viðskipta. Hvað sem því líður þá hrófla þessar skýringar ekki við niðurstöðu Samkeppniseftirlitsins um að horfa eigi m.a. til framangreinda atvika og gagna vegna N1. Er það mat Samkeppniseftirlitsins að á grundvelli samráðsins við Eimskip hafi Samskip talið sig hafa traustan grundvöll til að bjóða áfram „*há verð*“ og endurspegla því framangreind atvik hið ólögmeta samráð.

14560. Í mgr. 1235 í athugasemdum Samskipa við AII er fjallað um samskipti innan Jóna varðandi möguleg flutningsviðskipti Pennans, sbr. kafla 14.37.2 í ákvörðun. Í þeim samskiptum velti starfsmaður Jóna því m.a. upp hvort það væri „*vafasamt upp á fríðinn við EIMU [Eimskip] að hjóla í þetta [Pennann] af fullum krafti?*“ Þá benti hann einnig á að Jónar myndu „*styggj[a] Eimskip rækilega ef við værum að taka þann bita af þeim*“ og velti því upp hvort unnt væri að „*skipta bitanum eitthvað*“.

14561. Samskip byggja á því að þar sem Jónar hafi verið í beinu viðskiptasambandi við Eimskip á m.a. flutningsleiðinni frá Bretlandi hafi viðkomandi starfsmaður Jóna, (S)starfsm, lýst yfir áhyggjum af því að undirbjóða Eimskip á þeirri leið. Hann hafi óttast afleiðingarnar sem það gæti haft í för með sér þar sem Eimskip hafi getað skaðað samkeppnishæfni Jóna á markaði fyrir flutningsmiðlun í skjóli yfirburðarstöðu fyrirtækisins á flutningamörkuðum.

14562. Halda Samskip því fram að orðalagið „*að skipta bitanum*“ gefi til kynna vangaveltur (S)starfsm um hvort hagstæðast væri fyrir Jóna að nálgast Pennann með það í huga að bjóða í hluta viðskiptanna í stað þess að bjóða í öll viðskiptin. Þannig hafi (S)starfsm talið ólíklegra að Eimskip myndi refsa Jónum. Alfarið hafi verið um innanhússhugleiðingar hjá Jónum að ræða.

14563. Samkeppniseftirlitið telur framangreindar skýringar Samskipa ótrúverðugar og ekki í samræmi við gögn málsins. Ástæða er til að birta hér ummæli (S)starfsm um flutninga Pennans frá Bretland en í tölvupósti hans segir:

„UK sjór er vandamál, styggjum Eimskip rækilega ef við værum að taka þann bita af þeim, þetta er ca. 17 % af heildar FCL.... þó svo gámarnir færu kannski áfram via EIMU... Spurning hvort þeir væru á móti því að skipta bitanum eitthvað þ.e. Penninn vildi vera á báðum stöðum með eitthvað... ??“

14564. Ekki fer á milli mála að (S)starfsm velti því upp hvort Eimskip hefði eitthvað „*á móti því að skipta bitanum*“. Af þessu orðalagi má ráða að starfsmaðurinn hafi lagt til að þessi tillaga yrði borin undir Eimskip. Að lágmarki væri unnt að draga þá ályktun að starfsmaður Jóna hafi lagt til að taka tillit til

keppinautarins og hvernig unnt væri að viðhalda friði á markaðnum og friði í samstarfi fyrirtækjanna á umræddri flutningaleið. Eftirfarandi ummæli (S)starfsm nokkrum dögum síðar staðfesta það: „*eigum við að stilla upp einhverjum tilboðsverðum, eða er vafasamt upp á friðinn við EIMU [Eimskip] að hjóla í þetta af fullum krafti ?*”

14565. Líkt og fyrr segir halda Samskip því fram að orðalagið „*að skipta bitanum*” merki að bjóða í hluta viðskiptanna í stað þess að bjóða í öll viðskiptin. Ekki er deilt um það enda fer ekki á milli mála hvað þetta hugtak þýðir, þ.e. að skipta tiltekinni heild í hluta. Ástæða og tilgangur þessarar tillögu (S)starfsm er það sem skiptir máli í þessu samhengi. Samskip halda því fram að þessi tillaga hafi verið sett fram vegna hræðslu um hefndaraðgerðir af hálfu Eimskips. Sú tilgáta Samskipa samræmist aftur á móti ekki orðalagi tölvupóstsins þar sem segir: „*Spurning hvort þeir væru á móti því...*”. Þetta orðalag ber ekki með sér að áhyggjur Jóna hafi snúið að hefndaraðgerðum Eimskips. Þetta orðalag lýsir tillitssemi gagnvart keppinautum og er í samræmi við samstilltar aðgerðir Samskipa og Eimskips og „*frið*” þeirra á milli á grundvelli þeirra.
14566. Um aukið samstarf á milli Jóna og Eimskips í Evrópuflutningum er fjallað í kafla 16.6 í ákvörðun. Var það liður í því að auka samstarf Samskipa og Eimskips í samræmi við markmið „*Nýtt upphaf*” verkefnisins. Er það ástæða þess að (S)starfsm og (S)frkvstj-Jóna voru hikandi við að gera tilboð gagnvart viðskiptavinum Eimskips. Það myndi raska þeirri markaðsskiptingu sem fyrirtækin höfðu náð saman um.

26.37.2. Um fund lykilstjórnenda 9. mars 2011 o.fl.

14567. Í mgr. 300-302 og mgr. 1693-1697 í athugasemdum Samskipa við AII er fjallað um þær ályktanir sem Samkeppniseftirlitið dregur af samskiptum lykilstjórnenda Samskipa og Eimskips í mars 2011 og öðrum samtímagögnum sem tengjast þeim samskiptum, sbr. kafla 14.37.3. Umfjöllun Samkeppniseftirlitsins og tilvísunum til margskonar samráðs er hafnað í heild sinni sem röngum. Vísa Samskip til þess að um hafi verið að ræða fundi milli fyrirtækjanna vegna Norður-Ameríku samningsins og að þeir hafi lotið að framkvæmd lögmætra flutninga og hafi enga tengingu við umfjöllunarefni þessa kafla. Þar með hafi verið um eðlileg og lögmæt samskipti milli fyrirtækjanna að ræða um framkvæmd flutningasamkomulags þeirra um Norður-Ameríku flutninga. Að mati Samskipa sýni umrædd samskipti jafnframt að Eimskip hafi ekki uppfyllt skuldbindingar sínar samkvæmt samningnum.
14568. Þá segir að tilvísun til Samskipa í verkefnalista (E)frkvstj-sala/þj séu tilkomnar vegna þess að (E)frkvstj-sala/þj hafi komið að samningaviðræðum vegna Norður-Ameríku samnings fyrirtækjanna. Er því hafnað að nokkuð á verkefnalista (E)frkvstj-sala/þj sem fjallað er um í kafla 14.37.3 geti tengst ólögmætu samráði Samskipa við Eimskip enda hafi allt það samstarf fyrirtækjanna sem Samkeppniseftirlitið tengi við umræddan verkefnalista verið lögmætt, t.d. samstarf þeirra um flutninga til og frá Norður-Ameríku, neyðarflutningar til og frá Evrópu og samstarf Jóna og Eimskips. Þá er því hafnað að fyrirtækin hafi átt í samráði um flutning á áli fyrir Alcoa eða í verðsamráði.
14569. Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á að allt samstarf Samskipa við Eimskip hafi verið lögmætt og vísast til umfjöllunar um það í ákvörðun þessari. Samkeppniseftirlitið hefur í máli þessu komist að þeirri niðurstöðu að samstarf Samskipa við Eimskip í flutningum til og frá Norður-Ameríku og Evrópu hafi verið ólögmætt og hluti af „*Nýtt upphaf*” verkefninu og samfelldu samráði fyrirtækjanna. Þegar af þeirri ástæðu er framkvæmd samningsins og öll samskipti sem tengjast henni ólögmæt. Þau gögn og samskipti sem rakin eru í ákvörðun, þ. á m. þau samskipti sem vísað er til í kafla 14.37.3 eru sett fram til að sýna fram á framkvæmd hins ólögmæta samstarfs. Skýringar Samskipa þess efnis að fyrirtækin hafi eingöngu verið að fara eftir ákvæðum samningsins hafa því ekki þýðingu.
14570. Hvað varðar umræddan lið á verkefnalista (E)frkvstj-sala/þj, „*Samskip inn og út*”, þá er það mat Samkeppniseftirlitsins að hann hafi bersýnilega lotið að samstarfi fyrirtækjanna í inn- og útflutningi en

ekki skiptir höfuðmáli hvort um var að ræða samstarf þeirra í flutningum til og frá Norður-Ameríku eða Evrópu. Merking þessa verkefnis á verkefnalistanum bendir a.m.k. til þess að um mikilvægt verkefni hafi verið að ræða.

14571. Í kafla 14.37.4 er því lýst þegar MS, mikilvægur viðskiptavinur Eimskips, sneri sér til Samskipa og óskaði eftir tilboði. Samtímagögn sýna að Samskip sýndu þessari beiðni takmarkaðan áhuga og að Samskip ætlaði sér að bjóða kjör sem gerði það mjög ólíklegt að MS færði viðskipti sín frá Eimskip til Samskipa. Þannig sýna samtímagögn að Samskip ákváðu að virða „friðinn“ við Eimskip og keppa ekki með „skörpum verðum“ við Eimskip um viðskipti við MS. Eru þessi atvik til stuðnings mati Samkeppniseftirlitsins um að Samskip og Eimskip hafi áfram viðhaft ólögmetta markaðsskiptingu og samráð á þessum tíma.
14572. Í mgr. 1253 í athugasemdum Samskipa við AII halda Samskip því fram að Samkeppniseftirlitið farið með rangfærslur í umfjöllun sinni um atvik tengd viðskiptum MS.
14573. Að mati Samskipa bera samskipti (S)forstj, (S)frkvstj-innanl og (S)forstö-innfl1 um tilboðsbeiðni MS það með sér að „þeir höfðu takmarkaða trú á því að mögulegt væri að undirbjóða Eimskip í þessum viðskiptum.“ MS hafi alltaf verið viðskiptavinur Eimskips í innflutningi „og sýnt lítinn áhuga á að gefa Samskipum færi á að ná viðskiptunum yfir í fyrri útboðum og verðkönnunum.“
14574. Í mgr. 1255 í athugasemdum Samskipa við AII er á því byggt að það verð sem MS hafi verið boðið verið „talin nánast „grænensk““ og Samskip undrist að Samkeppniseftirlitið meti það gegn fyrirtækinu. Segir að þrátt fyrir að (S)forstö-innfl1 hafi stungið upp á að hækka verð á tveimur leggjum innanlands lítillaga sýni það ekki fram á samráð við Eimskip. Þá áréttta Samskip að „grænensk“ verð hafi ekki verið „samkeppnishæf“ verð heldur veruleg undirboð, sem stöku sinnum hafi verið gripið til.
14575. Þessar skýringar Samskipa eru afar ótrúverðugar og í raun í engu samræmi við samskipti umræddra stjórnenda Samskipa. Skýrt kemur fram í tölvupósti MS til forstjóra Samskipa, (S)forstj, að fyrirtækið sé að endurskoða flutningamál sín og vilji hitta Samskip til að ræða möguleika á samstarfi. Ekki fæst séð hvernig Samskip gátu, í kjölfar þessa, haft „takmarkaða trú“ á því að mögulegt væri að undirbjóða Eimskip. Þar að auki kemur fram í áframhaldandi samskiptum stjórnenda Samskipa að það hafi aldrei verið ætlunin að reyna að undirbjóða Eimskip í þessu tilviki, sbr. ummæli (S)frkvstj-innanl um „hversu há verð“ Samskip ættu að veita MS og svar (S)forstö-innfl1 um að hann gerði ekki ráð fyrir að „þetta verði mjög skörp verð“. (S)forstö-innfl1 hækkaði síðan „grænensku“ verðin sem (S)rekststj-landfl2 lagði til að bjóða MS um 6% og 9%.
14576. Í mgr. 1256 halda Samskip því fram að engin viðbrögð hafi borist frá MS þegar (S)forstö-innfl1 hafi tekið málið upp að nýju þann 3. október 2011. Þannig hafi Samskipum ekki verið gert kleift að lækka verð sitt áður en MS gekk til samninga við Eimskip.
14577. Í tölvupóstum frá MS til Samskipa má hins vegar sjá að Samskip hafi sýnt mögulegum viðskiptum MS nokkurt áhugaleysi enda kemur fram í tölvupósti frá MS að spurningum þeirra hafi ekki verið svarað. Á endanum hafi MS séð sig knúna til að endursema við Eimskip. Það að Samskip hafi lýst því yfir að vera „mjög spenntir“ fyrir því að vinna með MS í inn- og útflutningi í tölvupósti til MS er einfaldlega ekki í samræmi við þeirra samskipti innanhúss og vinnu í kjölfarið og er því ekki trúverðugt. Samskip byggja aftur á móti á því að MS hafi svarað tölvupóstum (S)forstö-innfl1 seint og illa og að gögnin beri ekki með sér að MS hafi sent fyrirspurnir sem ekki hafi verið svarað. Samskip leggja hins vegar ekki fram nein gögn sem sýna fram á þetta.
14578. Samtímagögn eru ekki að fullu leyti í samræmi við skýringar Samskipa. Það var ekki MS sem sýndi lítinn áhuga á að gefa Samskipum færi á að ná viðskiptunum yfir heldur voru það Samskip sem sýndu

áhugaleysi gagnvart því að ná viðskiptum MS. Eru þessi atvik til stuðnings því að Samskip og Eimskip viðhöfði áfram ólögmeta markaðsskiptingu og samráð.

26.37.3. Um „Frábært ár“ og bónusa hjá Samskipum

14579. Í umfjöllun Samkeppniseftirlitsins í kafla 14.37.5 er lýst mikilli ánægju stjórnenda Samskipa með afkomu á Íslandi og það talið benda til góðs árangurs af samráði þess við Eimskip. Er meðal annars fjallað um samskipti (S)forstj og (S)frkvstj-millilandasv um bónusa fyrir forstöðumenn vegna góðrar afkomu og það sagt vera til vitnis um góðan árangur af samráðinu.
14580. Í mgr. 1676 í athugasemdum Samskipa við AI segir að um þekkt hvatakerfi sé að ræða og byggt á því að það sé rangt að það sé til marks um góðan árangur af samráðinu. Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á það. Er mikilvægt að hafa til hliðsjónar umfjöllun í kafla 14.37.5 í ákvörðun þessari enda byggðist kaupaukakerfið í tilfelli forstjóra Samskipa greinilega á árangri af samfelldu samráði fyrirtækjanna. Það ýtti undir áhættu og hann hvatti því aðra stjórnendur til verka. Var það m.a. gert með því að útbúa fjárhagslega hvata tengda rekstri fyrirtækisins og þar með árangri af samráðinu. Er það mat Samkeppniseftirlitsins að slíkt hafi haft áhrif á mikilvægar ákvarðanir umræddra stjórnenda og m.a. hvatt þá til þátttöku í ólögmetu samráði fyrirtækjanna. Meðal annars vegna þessara persónulegu fjárhagslegu hvata náðist sá árangur sem fjallað er um í kaflanum.
14581. Í mgr. 1677 í athugasemdum við AI og mgr. 1359 – 1361 í athugasemdum við AII er jafnframt fjallað um tölvupóst (S)forstj til (S)stjform-S frá 25. apríl 2011, hvar (S)forstj óski eftir að ræða við (S)stjform-S um bónusmál hjá Samskipum. Í tölvupóstinum lýsi (S)forstj m.a. kaupaukakerfi áráanna 2007 – 2009 og taki fram að afkoman árið 2010 hafi verið enn betri en það sem birt hafi verið og að stjórnendum sé það kunnugt. Ársreikningar Samskipa hafi gefið rétta mynd af stöðu fyrirtækisins og hafi (S)forstj með þessu verið að vísa til framsetningar á stjórnendauppgjöri.
14582. Engin gögn eru lögð fram um framangreint. Hvað sem því líður sýnir umræddur tölvupóstur, ásamt öðrum samskiptum sem reifuð eru í umfjölluninni, fram á mjög góða afkomu Samskipa á árinu 2010 og væntingar stjórnenda vegna þeirrar afkomu. Athugasemdir Samskipa hafa ekki áhrif á þá niðurstöðu að umrædd gögn um afkomu fyrirtækisins á árunum 2010 og 2011 styðji að hið ólögmeta samráð við Eimskip hafi skilað árangri enda litu stjórnendur á Samskip hf. sem „cash cow“ samstæðunnar. Voru bónusgreiðslur til stjórnenda til þess fallnar að styðja við samráðið.

26.37.4. Um atvik tengd Aðföngum, ÖES og Rúmfatalagernum árið 2011

14583. Í mgr. 1288-1293 í athugasemdum Samskipa við AII koma fram sjónarmið fyrirtækisins við atvik tengd Aðföngum á árinu 2011, sbr. kafla 14.37.6 í ákvörðun. Þar kemur fram það mat Samskipa að engar forsendur séu fyrir ályktunum Samkeppniseftirlitsins um umrædd atvik en í umfjöllun eftirlitsins í nefndum kafla er komist að þeirri niðurstöðu að samtímagögn sýni að Samskip hafi tekið ákvörðun um að sækjast ekki eftir viðskiptum Aðfanga vegna markaðsskiptingarinnar við Eimskip, sbr. mgr. 1293 í athugasemdunum.
14584. Í mgr. 1288 vísa Samskip m.a. til umfjöllunar um markaðsskýrslu innflutningsdeildar fyrir árið 2011 þar sem lagt er til grundvallar að fyrirtækið muni halda viðskiptavinum sínum. Að mati Samskipa er um að ræða hefðbundnar og eðlilegar forsendur við áætlanagerð sem gefi ekki tilefni til ályktana um samráð.
14585. Þessum skýringum Samskipa er hafnað. Í umræddri markaðsskýrslu er ekki aðeins gert ráð fyrir að Samskip muni halda viðskiptavinum sínum heldur eru „engir nýjir viðskiptavinir [...] áætlaðir inn.“ Jafnframt er lagt til grundvallar að árinu 2011 muni „áframhaldandi ró“ haldast á innflutningsmarkaði og bæði Eimskip og Samskip „hald[a] að sér höndum og legg[ja] áherslu á að hækka

verð". Af þessu tilefni skal áréttað að ein af grunnforsendum hvers framleiðslu- eða þjónustufyrirtækis við gerð rekstraráætlana er magn framleiðslu eða þjónustu sem fyrirtækið áætla að framleiða eða veita á viðkomandi rekstrarári. Af athugasemdum Samskipa má ráða að fyrirtækið byggi á því að það hafi verið farsælt að gera ekki ráð fyrir því að missa viðskiptavinum, á sama tíma að halda uppi eða hækka verð og að ætla sér ekki að reyna að ná viðskiptum frá keppinautum til þess að auka hagsæld sína. Með öðrum orðum að keppa ekki á markaðnum. Rekstraráætlanir eru almennt gerðar til þess að móta hegðun á markaði og setja rekstrarleg markmið fyrir viðkomandi rekstrarár. Vönduð og vel gerð rekstraráætlun er mikilvæg og virk leiðsögn fyrir stjórnendur til að ná settum markmiðum í rekstri. Þessi grunnforsenda og vísast Samskipa um að ætla ekki að sækja aukin viðskipti, halda uppi eða hækka verð og um leið vísast fyrir því að halda núverandi viðskiptavinum er til marks um að fyrirtækið hafi ekki talið sig starfa á virkum samkeppnismarkaði.

14586. Varðandi áætlunargerð, umfjöllun í slíkum sönnunargögnum og hvort rétt sé að gera ráð fyrir hreyfingu stærri viðskiptavina milli flutningafyrirtækja er rétt að benda á að á virkum samkeppnismarkaði er eðlilegt að gera ráð fyrir að svo geti verið. Í öllu falli gefur sú megin forsenda, að ganga út frá því að halda viðskiptavinum, hækka verð og að ætla ekki að sækja ný viðskipti, til kynna að samkeppni sé ekki virk og að önnur sjónarmið ráði för. Jafnframt er ljóst er að þegar samkeppnin fór vaxandi á ný gerðu Samskip ráð fyrir því í rekstraráætlun að fyrirtækið myndi missa viðskiptavin sem nefndur var „Lúser ehf.“, sbr. umfjöllun í kafla 14.48.
14587. Samskip mótmæla því að tölvupóstsamskipti (S)frkvstj-N-Am og (S)forstö-innfl1 í maí 2011 og tölvupóstsamskipti (S)viðskstj1 og (S)forstö-innfl1 í september 2011 bendi til samráðs, sbr. umfjöllun í kafla 14.37.6. Um sé að ræða eðlileg samskipti. Þau ætti að túlka þannig að þarna hafi Samskip greint hugsanleg tækifæri á viðskiptum sem áður hafi ekki verið til staðar, sbr. mgr. 1290 í athugasemdum fyrirtækisins við AII.
14588. Samskip halda því fram í mgr. 1291 að sterk tengsl hafi verið milli Haga og Eimskips, en Aðföng og Bananar sinntu innflutningi fyrir fyrirtækið. Aðföng hafi verið í viðskiptum við Samskip til 2008 en Bananar ávallt verið í viðskiptum við Eimskip þar sem siglingaáætlun Eimskips hentaði vel í innflutningi á grænmeti og ávöxtum. Stuttur flutningstími frá Rotterdam hafi þar skipt mestu máli. Þjónusta Samskipa hafi ekki verið samkeppnishæf og ekki fullnægt þörfum Banana. Vegna langs viðskiptasambands hafi komist á mikil vinátta á milli framkvæmdastjóra Banana og viðskiptastjóra fyrirtækisins hjá Eimskip. (S)forstö-innfl1 hafi, sem fyrrverandi starfsmaður Eimskips, vitað þetta. Þá hafi enn verið sömu vandkvæði varðandi getu Samskipa til að uppfylla þarfir Banana og þar með Haga.
14589. Samskip hafi reynt að nálgast Haga á þessum árum með það að markmiði að sækjast eftir flutningum Aðfanga eingöngu og sóst eftir að funda með Aðföngum í þessu skyni. Benda Samskip í þessu sambandi á tölvupóst (S)viðskstj1 frá 9. september 2011. Þessum umleitunum hafi hins vegar ávallt verið hafnað af fyrirtækinu þar sem Hagar hafi talið best að nýta stærð sína og umfang til að ná fram hagstæðara flutningsverði, þ.e. með því að tengja saman flutninga Banana og Aðfanga. Að sögn Samskipa hafi Hagar því kosið að halda sínum viðskiptum hjá Eimskip, sbr. mgr. 1992 í athugasemdum Samskipa.
14590. Framangreindar skýringar Samskipa eru ekki studdar gögnum um að fyrirtækið hafi á þessum tíma í raun haft hug á því að sækja viðskipti Aðfanga frá Eimskip á, sérstaklega í ljósi þess sem rakið er í kafla 14.37.6, þ.e. þegar (S)forstö-innfl1 sendi þau skýru skilaboð árin 2009 og 2010 að ekki ætti að spilla fyrir hækkunarmöguleikum Eimskips gagnvart Aðföngum. Því mætti ekki bjóða Aðföngum of lágt verð. Fátt í gögnum Samskipa frá árunum 2009-2011 bendir heldur til áhuga á viðskiptum Aðfanga. Vísast t.a.m. til ummæla (S)forstö-innfl1 í svarpósti við fyrirspurn (S)frkvstj-N-Am 20. maí 2011 um hvort Samskip ættu ekki „innkomu“ vegna breytinga á eignarhaldi Haga. (S)forstö-innfl1 svaraði að það ætti að geta opnað dyr en samt skyldi skoða „vel hvað við gerum“. Þannig setti (S)forstö-innfl1 strax fyrirvara

við þá hugmynd að sóst yrði eftir viðskiptum Haga eða Aðfanga. Á endanum virðist sú ákvörðun hafa verið tekin að keppa ekki við Eimskip um viðskipti við Aðföng enda segir í endanlegri útgáfu rekstraráætlunar Samskipa fyrir árið 2012: „*Samningar Eimskips við Aðföng eru lausir um næstu áramót, en ekki er gert ráð fyrir öðru en þeir samningar verði framlengdir*“.

14591. Þá ber að hafa í huga að á þessum tíma völdu Samskip jafnframt að sækja ekki á aðra stóra viðskiptavini Eimskips. Þetta hafa Samskip staðfest í athugasemdum sínum, þ.e. að fyrirtækið hafi tekið ákvörðun um að sækja ekki frekari viðskipti frá Eimskip eftir að það náði viðskiptum N&O á árinu 2009. Með hliðsjón af heildarmati á samtímagögnum er það niðurstaða Samkeppniseftirlitsins að Samskip hafi tekið ákvörðun um að sækjast ekki eftir viðskiptum Aðfanga, heldur virða markaðsskiptinguna og halda þannig áframhaldandi „frið“ á markaðnum.
14592. Í athugasemdum sínum við AII mótmæla Samskip þeim ályktunum sem Samkeppniseftirlitið dregur af atvikum í tengslum við viðskipti ÖES á árinu 2011, sbr. umfjöllun eftirlitsins í kafla 14.37.7 í ákvörðun þessari. Í þeim kafla er komist að þeirri niðurstöðu að Samskip hafi virt hina ólögsmætu markaðsskiptingu með því að sækjast ekki eftir viðskiptum ÖES og að Eimskip hafi tekist að hækka verð gagnvart ÖES. Var þetta liður í samráði Samskipa og Eimskips og sýnir að samfelld samráð fyrirtækjanna var við lýði á þessum tíma.
14593. Í mgr. 1343 í athugasemdum Samskipa við AII byggir fyrirtækið á því að það hafi verið „mat [Samskipa]“, af samskiptum sínum við ÖES og Vífilfell á þessum tíma, að umrædd fyrirtæki, verandi keppinautar á drykkjavörumarkaði, „myndu aldrei sætta sig við að flytja vörur sínar með sama flutningsaðilanum, enda hörð samkeppni á milli þeirra um sölu á drykkjarvörum.“ Þessi sjónarmið Samskipa hafa komið fram áður og er þessum órökstuddu vangaveltum Samskipa hafnað enda hefur fyrirtækið ekki lagt fram nein gögn sem styðja þær eða hrekja þá skýru mynd sem samtímagögn í málinu birta af atvikum í tengdum ÖES árið 2011. Líkt og rakið er í kafla 14.37.6 í ákvörðun þessari, hafði ÖES frumkvæði að því að óska eftir fundi með Samskipum til að ræða möguleg viðskipti. Óskaði ÖES jafnframt eftir upplýsingum um það verð sem Samskip gætu boðið fyrirtækinu í flutningsviðskipti. Af þessu er ljóst að ÖES virðist ekki hafa sett það fyrir sig að óska eftir verðtilboði frá sama flutningsaðila og sinni flutningum fyrir Vífilfell. Samtímagögn sýna að kaupendur flutningsþjónustu settu verð og gæði þjónustunnar í fyrirrúmi við val á flutningsaðila. Atvik í tengslum við útboð ÖES á árinu 2009 staðfesta það einnig, sbr. kafla 14.3 í ákvörðun.
14594. Af þeim samtímagögnum sem rakin eru í ákvörðun þessari er ljóst að Samskip virtu markaðsskiptinguna þegar ÖES óskaði eftir verðtilboði árið 2011. Af verðsamanburði sem (S)forstö-innfl1 vann fyrir fund með ÖES 18. ágúst 2011 má sjá að hann gerði ráð fyrir að bjóða ÖES verð sem voru hærri en þau verð sem Eimskip bauð ÖES haustið 2009, sbr. kafla 14.37.7. Af gögnum málsins er ekki að sjá að frekari samskipti hafi átt sér stað í kjölfar þess fundar. Stuttu síðar hófst undirbúningur Samskipa að rekstraráætlunum fyrir árið 2012 og þar kemur mjög skýrt fram að ekki eigi að reyna að ná ÖES í viðskipti, sbr. kafla 14.38.4 í ákvörðun.
14595. Í mgr. 1346 í athugasemdum Samskipa við AII er á því byggt að það hafi verið mat fyrirtækisins að til að ná viðskiptum ÖES á þessum tíma hafi Samskip þurft að bjóða „áður óþekkt kjör sem væru mun lægri en þau kjör sem stærstu viðskiptavinir Samskipa höfðu.“ (S)forstö-innfl1 hafi ekki geta réttlætt að bjóða slík verð, miðað við t.d. Vífilfell sem hafði verið í viðskiptum við Samskip til margra ára. Að sögn Samskipa hafi ákvörðun fyrirtækisins um hvaða verð ætti að bjóða ÖES verið tekin „á grundvelli viðskiptalegra forsendna.“ Samskip segja að það sé rangt mat hjá Samkeppniseftirlitinu að ekki hafi staðið til að bjóða ÖES „samkeppnishæft verð“ og það sýni að eftirlitið hafi ekki skynbragð á rekstri. Viðskipti við ÖES hafi ekki verið eftirsóknarverð því það verð sem Samskip hafi þurft að bjóða hafi verið of lágt. Samskip geti ekki leyft sér að stunda óarðbær viðskipti. Í athugasemdum sínum viðurkenna

Samskip þannig að það hafi ekki verið ætluð fyrirtækisins að ná ÖES í viðskipti á árinu 2011. Að sögn Samskipa, sbr. mgr. 1348 í athugasemdum þeirra, var ákveðið að leggja áherslu á að sækja önnur viðskipti. Vísa Samskip því til stuðnings til ummæla í rekstraráætlun um að stefnt sé að því að ná einu bílaumboði, Bræðrunum Ormsson og ná í magn frá viðskiptavinum sem voru að flytja með báðum aðilum. Ekkert er hins vegar fjallað um hvort það hafi gengið eftir eða að hvaða marki unnið var eftir þessari áætlun.

14596. Ekkert í framangreindum athugasemdum Samskipa hróflar við þeirri niðurstöðu að háttsemi fyrirtækisins fór gegn ákvæði 10. gr. samkeppnislaga og 53. gr. EES-samningsins.
14597. Staðhæfingar Samskipa um að viðskipti ÖES hafi ekki verið eftirsóknarverð þar sem Samskip hafi þurft að bjóða verð, sem hafi ekki verið arðbært fyrir rekstur fyrirtækisins, eru órökstuddar og eiga sér ekki stoð í samtímagögnum.
14598. Líkt og fjallað hefur verið um var samráðið við Eimskip til þess fallið að skila Samskipum og e.a. eigendum þess miklum ábata. Ákvörðun um að sækja á og ná viðskiptum ÖES hefði sett ólögmeitt samráð fyrirtækjanna í uppnám og þar með væntingar um aukinn ábata. Ekki er fallist á að samtímagögn sýni að aðgerðaleyfi Samskipa gagnvart ÖES hafi byggt á því að fyrirtækið hafi metið að flutningsþjónusta fyrir ÖES yrði „*arðbær viðskipti*“. Samtímagögn sýna þvert á móti að Samskip héldu að sér höndum til að virða markaðsskiptinguna við Eimskip, sbr. kafla 14.3 og kafla 14.37.7. Í þessu samhengi skal einnig hafa í huga að í flutningakerfum Samskipa og Eimskips var vannýtt flutningsgeta til Íslands á þessum tíma. Kjarnaatriðið í þessu sambandi er að samtímagögn endurspeglar hvernig Samskip mátu meiri ábata fyrir fyrirtækið að virða samfellda markaðsskiptingu og halda uppi flutningskjörum hjá mikilvægum viðskiptavinum, enda ljóst af þeirra eigin gögnum að ef fyrirtækin tækju upp samkeppni að nýju myndu verð viðskiptavina lækka, en það myndi hafa veruleg neikvæð áhrif á góða afkomu fyrirtækisins, sbr. t.d. umræðu stjórnarformanns Samskipa á Íslandi og stjórnarmanns Samskipa Holding, (S)stjform-S, á fundi með lykilstjórnendum Samskipa 4. nóvember 2009.
14599. Athugasemdir Samskipa, sem lúta að því að fyrirtækið hafi þurft að bjóða ÖES áður „*óþekkt kjör*“ sem hafi verið „*mun lægri kjör sem stærstu viðskiptavinir Samskipa höfðu*“, eru frekar til þess fallin að styrkja niðurstöðu þessa máls um samfellt samráð fyrirtækjanna. Rétt er að víkja að þessu.
14600. Markaðsskipting Samskipa og Eimskips um mikilvæga viðskiptavinum gerði fyrirtækjunum kleift að halda uppi eða hækka verð án þess að óttast að verðhækkun hlutaðeigandi leiddi til þess að hann missti viðkomandi viðskiptavin úr viðskiptum sökum þess að keppinauturinn myndi bjóða betur. Þessi rannsókn hefur sýnt að ef viðskiptavinur bauð út sín kaup á flutningsþjónustu gátu atvik verið með þeim hætti að tryggt var að boð í viðskiptin myndi ekki leiða til þess að viðskiptavinur sæi sér hag í því að færa viðskipti sín milli fyrirtækjanna. Meðal annars með þessum hætti viðhéldu fyrirtækin markaðsskiptingunni.
14601. Þegar ÖES leitaði árið 2011 enn á ný til Samskipa eftir betri kjörum hafði hið samfellda samráð við Eimskip staðið yfir í tvö ár og gert Samskipum kleift að halda uppi verði hjá mikilvægum viðskiptavinum fyrirtækisins. Í ljósi þess að Samskip vísa í athugasemdum sínum til kjara sambærilegs viðskiptavinar, Vífilfells, er rétt að rifja upp þau atvik frá árinu 2009. Vífilfell hafði leitað til Eimskips árið 2009 vegna óánægju með verðhækkanir Samskipa. Eimskip virti þá markaðsskiptinguna. Samskip héldu viðskiptunum við Vífilfell og hélt áfram að halda uppi og hækka verð viðskiptavinarins. Voru þessi atvik liður í samráði fyrirtækjanna. Samskip náðu því að endurnýja samning sinn við Vífilfell á árinu 2009 án nokkurs samkeppnislegs aðhalds frá Eimskip.
14602. Af þessu tilefni er rétt að líta nánar á það verð sem Samskip buðu ÖES árið 2011 í samanburði við t.d. verð ÖES hjá Eimskip og verð sem Vífilfell naut hjá Samskipum á grundvelli samnings frá árinu 2009.

⁶⁶⁴⁵ Afritað tölvuskjal frá Samskipum. „Re: Verðlagning“. Viðhengi við afritaðan tölvupóst frá Samskipum. „Flutningasamningur í ISK – júní 2009.xls“, dags. 19.06.2009, kl. 14:56. Doc. ID. 0.7.33.615801.

⁶⁶⁴⁶ Mgr. 838-839 í athugasemdum Samskipa við AII.

umfjöllun eftirlitsins um atvik í tengslum við viðskipti Rúmfatalagersins í Færeyjum vísast m.a. til þeirrar umfjöllunar.

14611. Þá er ekki unnt að fallast á að öll ummæli og háttsemi (S)forstö-innfl1 í tengslum við þessi atvik beri þess merki að hann hafi haft sama áhuga og (S)frkvstj-Færeyj til að ná Rúmfatalagernum í viðskipti í Færeyjum. Meira máli virðist hafa skipt að bjóða þeim ekki lægra verð en í boði var á Íslandi, vitandi að það var ekki samkeppnishæft í Færeyjum. Lagði (S)forstö-innfl1 áherslu á þetta til að sporna gegn því að of lágt verð í Færeyjum gerði það erfiðara að halda uppi flutningaverði á Íslandi.

26.37.5. Um áhyggjur af smæstu keppinautunum og af miklu samstarfi við Eimskip

14612. Í kafla 14.37.9 er fjallað um gögn frá m.a. árinu 2011 sem sýna að í bæði sjó- og landflutningum höfðu Samskip ekki áhyggjur af samkeppni frá Eimskip og öfugt en höfðu þess í stað áhyggjur af samkeppni frá litlu keppinautunum í sjó og landflutningum.
14613. Í mgr. 1283-1287 í athugasemdum Samskipa við AII eru þessu hafnað.
14614. Af hálfu Samskipa kemur m.a. fram að þó svo að í einstaka gögnum hafi verið lögð áhersla á að greina áhrif einyrkja og nýrra aðila sé ekki hægt að gagnálykta sem svo að Samskipum hafi ekki stafað ógn af Eimskip. Að sögn Samskipa hafi öllum verið ljóst hver helsti samkeppnisaðilinn hafi verið og það hafi ekki breyst frá fyrri árum þótt nýir aðilar kæmu inn á markaðinn sem þyrfti að vísa sérstaklega til í markaðsgreiningum. Samskip vísa að þessu leyti í fyrri svör sín og ítreka að það sé rangt að fyrirtækið hafi ekki litið á Eimskip sem ógn eða keppinaut sinn. Það liggja því í hlutarins eðli að samkeppnin hafi verið mest á milli Samskipa og Eimskip.
14615. Ekki er unnt að fallast á þessi sjónarmið Samskipa. Hafa þau ekki áhrif á niðurstöðu Samkeppniseftirlitsins um að umrædd gögn og önnur sambærileg sem rakin eru víða í ákvörðun þessari endurspegli hið samfellda samráð Eimskips og Samskipa.
14616. Aukið samstarf á milli Samskipa (Jóna) og Eimskips í sjóflutningum milli Íslands og annarra Evrópulanda var hluti af „Nýtt upphaf“ verkefninu og þar með hluti af samfelldu samráði fyrirtækjanna. Vísast til umfjöllunar um þau atvik til kafla 16. Á árinu 2011 jókst umfangið á þessu samstarfi það mikið að m.a. (S)forstö-innfl1 hafði af því áhyggjur.
14617. Í mgr. 97-108 í athugasemdum Samskipa við AII er fjallað um tilvísanir Samkeppniseftirlitsins til gagna sem talin eru sýna fram á áhyggjur af miklu samstarfi Eimskips og Jóna (Samskipa), sbr. umfjöllun í kafla 14.37.10.
14618. Í mgr. 305-306 í athugasemdum Samskipa við AII er fjallað um samskipti starfsmanna Samskipa frá apríl 2011 þar sem fram kom sú skoðun þeirra að Eimskip ætti að leggja til gáma fyrir flutninga Jóna frá Immingham. Samskip byggja á því að þetta hafi verið skoðun umræddra starfsmanna sem hafi ekki breytt neinu um framkvæmd samkomulags Jóna og Eimskips. Segja Samskip að ábendingar frá (S)forstö-innfl1 á þessum tíma séu fyrst og fremst lýsandi fyrir samkeppni á milli fyrirtækjanna enda hafi (S)forstö-innfl1 með þessu verið að falast eftir því að flutningar Jóna frá Immingham væru fluttir með siglingakerfi Samskipa. Samskip benda á að almennt tíðkist það að "Carrier" (hér Eimskip) útvegi gáma fyrir viðskiptavinum sína (hér Jónar). Á þessum tíma hafi Jónar flutt vöru frá Immingham bæði með Samskipum og Eimskip og hafi (S)forstö-innfl1 talið eðlilegt að notast væri við gáma Eimskips en ekki Samskipa í tilvikum þar sem flutningur Jóna var með Eimskip.
14619. Þau samtímagögn sem rakin eru í kafla 16 og sýna áhyggjur af umfangi samstarfsins renna frekari stoðum undir þá niðurstöðu að umræddir flutningar Eimskips fyrir Jóna (Samskip) hafi verið einn þáttur í framkvæmd samráðs fyrirtækjanna. Athugasemdir Samskipa eru ekki í samræmi við þau samtímagögn.

26.38. Um verðhækkun og önnur atvik maí-nóvember 2011

14620. Í kafla 14.38 eru rakin samtímagögn sem sýna að Samskip og Eimskip voru í þeirri stöðu að geta viðhaldið eða hækkað verð á land- og sjóflutningi, án þess að þurfa að óttast viðbrögð helsta keppinautarins. Er þetta birtingarmynd á hinu samfellda samráði.
14621. Samskip vísa til samskipta stjórnenda fyrirtækisins við stjórnendur Eimskips í maí 2011 sem rakin eru í kafla 14.38. Mótmæla Samskip því að umrædd samskipti hafi tengst samráði á milli fyrirtækjanna, sbr. mgr. 308 í athugasemdum Samskipa við AII. Segja Samskip að um sé að ræða eðlileg samskipti á milli viðskiptavinar og flutningsaðila þar sem Samskip lýstu óánægju og töldu Eimskip hafa brotið gegn skilmálum um flutningana.
14622. Í mgr. 322 í athugasemdunum gera Samskip athugasemd við tilvísun Samkeppniseftirlitsins til Excel skjals sem (E)forstj sendi (E)frkvstj-skiparekst og (E)frkvstj-fjárm um helstu verkefni rekstrarsviðs en þar var m.a. fjallað um samstarf Samskipa við Eimskip í Norður-Ameríku flutningum og gámastýringu í tengslum við það, sbr. kafla 14.38.3. Að sögn Samskipa getur fyrirtækið eðli málsins samkvæmt ekki svarað fyrir umfjöllun (E)forstj en það telji hins vegar að umrætt gagn sýni „*einfaldlega vangaveitur þessa einkokunaraðila* [þ.e. Eimskip] *í beinum flutningum til og frá Norður-Ameríku og viðleitni til að takmarka þá samkeppni sem Samskip hafa ávallt leitast við að veita félaginu*“.
14623. Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á framangreint. Í skjali (E)forstj endurspeglast framkvæmd samráðs Samskipa við Eimskip á umræddri flutningsleið. Hjá Eimskip var það verkefni sett fram af lykilstjórnendum að Samskip notuðu gáma frá Eimskip eftir þörfum og kanna ætti möguleikann á því að Samskip myndu frekar velja að flytja vörur með Eimskip en öðrum flutningsaðilum frá Norður-Ameríku. Að mati Samkeppniseftirlitsins þetta frekari stöðum undir framkvæmd samráðsins á þessum tíma, og hvernig samráðið tók samhliða til sjóflutninga, gámastýringar og -notkunar milli keppinautanna. Fyrirtækin völdu sem nefna má samvinnuleiðina í stað samkeppni. Hér skal haft í huga að fjórum dögum áður en þessi tölvupóstur var sendur höfðu (E)forstj og (S)forstj farið í helgarferð til Danmerkur með golfhópi sem þeir voru í. Þá sýna gögn málsins tengsl og regluleg samskipti milli (E)forstj, (S)forstö-útlf og (S)frkvstj-N-Am.
14624. Hér ber einnig að árétta að samstarf Samskipa og Eimskips í Norður-Ameríku flutningum og samstarf tengt gámum var hluti af „*Nýtt upphaf*“ samráðsverkefninu og því fóru öll samskipti fyrirtækjanna þar sem unnið var eða rætt um „*Nýtt upphaf*“ verkefnið fóru því gegn 10. gr. samkeppnislaga, þ.m.t. þessi samskipti í maí 2011.
14625. Í mgr. 309 í athugasemdum sínum við AII andmæla Samskip því að golfmót Samskipa og Eimskips hafi verið vettvangur ólögmeðtra samskipta og vísa í áður fram komin sjónarmið fyrirtækisins um það efni og telja að um sé að ræða rangar og tilhæfulausar dylgjur Samkeppniseftirlitsins. Í mgr. 317 vísa Samskip til fyrri umfjöllunar sinnar um þetta efni og taka fram að „*[þ]átttaka stjórnenda í viðburðum á vegum viðskiptavina er sjálfsgæður hluti af störfum þeirra og vitanlega ekki vettvangur samráðs af neinum toga*“. Um samskipti (E)forstj og (S)forstj á golfmótum Samskipa og Eimskips segir, í athugasemdum Samskipa, að enginn rökstuðningur sé færður fyrir tengslum samskiptanna við ályktanir Samkeppniseftirlitsins og að engar vísbendingar liggi fyrir um að (E)forstj og (S)forstj hafi rætt saman yfir höfuð, hvað þá um samkeppnisleg málefni. Er ályktunum Samkeppniseftirlitsins því mótmælt, sbr. mgr. 311-312 í athugasemdunum.
14626. Í athugasemdum Samskipa um samskipti (S)frkvstj-millilandasv og (E)frkvstj-innanl í júní 2011, sbr. kafla 14.38, segir að engin samskipti hafi verið þeirra á milli varðandi starfsemi Eimskips og Samskipa. Tilvísun Samkeppniseftirlitsins til fundarins sé því þýðingarlaus.

14627. Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á að framangreind samskipti hafi ekki þýðingu við mat á þeim atvikum sem hér eru til umfjöllunar. Samkeppniseftirlitinu er ekki kunnugt um annað en að (E)forstj og (S)forstj hafi verið virkir þátttakendur í golfhópnum sem nefndur er, þ. á m. tekið þátt í golfferðum erlendis o.fl. Samskip hafa ekki fært fram gögn sem sýna fram á hið gagnstæða. Þá er Samkeppniseftirlitinu ljóst að landflutningamál voru rædd á fundi (E)frkvstj-innanl og (S)frkvstj-millilandasv með SVP og að (S)frkvstj-millilandasv hafði áður viðhaft samráð við Eimskip á fundi hjá hagsmunasamtökum, sbr. kafla 8.6. Hafa verður í huga að (E)forstj, (E)frkvstj-innanl, (S)forstj og (S)frkvstj-millilandasv höfðu ríka aðkomu að ólögætu samráði Eimskips og Samskipa. Vísast til umfjöllunar um þýðingu samskipta á milli keppinauta við sönnun í samráðsmálum sbr. kafla 13.
14628. Í mgr. 310 í athugasemdum Samskipa er mótmælt þeirri ályktun Samkeppniseftirlitsins að mismunur á samkeppnisaðstæðum á Íslandi og í Færeyjum feli í sér óræka vísbendingu um samráð Eimskips og Samskipa. Þessu er hafnað og vísast í því skyni til umfjöllunar í köflum 14.10.2, 14.10.4, 14.11.8, 14.17.4, 14.32.3, 14.38.4.3, 20 og 33.3.5.

26.38.1. Um verðhækkun Samskipa og Eimskips

14629. Þann 2. júlí 2011 tók gildi verðhækkun hjá Eimskip. Hækkaði sjófrakt um 4,8% og þjónustugjöld á Íslandi um 5,8%. Með því var stefnumörkun (E)forstj frá 1. júní 2011 um hækkun verðs á íslenska markaðnum fylgt eftir.
14630. Í athugasemdum Samskipa við AII er fjallað um tölvupóstsamskipti (E)forstö-innfl, (E)frkvstj-sala/þj og (E)forstö-útl frá 5. júlí 2011 hvar (E)frkvstj-sala/þj bað (E)forstö-innfl um að hafa samband við Samskip og (E)forstö-innfl greindi frá samskiptum við (S)forstö-innfl1, segir að samskiptin hafi lotið að ósk Eimskips um að Samskip myndu í auknum mæli nota eigin gáma við innflutning frá Norður-Ameríku. Eimskip hefði viljað losna undan samningsskuldbindingunni eða draga úr henni en ekki hafi orðið af því. Að mati Samskipa er um eðlileg samskipti að ræða, þ.e. um efnisatriði viðskiptasamnings á milli fyrirtækjanna, sbr. mgr. 313 í athugasemdunum.
14631. Samkeppniseftirlitið fær ekki séð af umræddum tölvupósti að samtal (E)forstö-innfl við (S)forstö-innfl1 hafi verið eftir því sem Samskip halda fram. Þvert á móti virðist sem samskiptin hafa falið í sér boð Eimskips að flytja gáma fyrir Samskip frá Reykjavík til Norfolk og aftur til Reykjavíkur. Með því gæti Eimskip flutt út vatn og Samskip varning heim. Er þetta til marks um nána samvinnu fyrirtækjanna á þessum tíma og einnig eitt dæmi um fjölmörg samskipti (E)forstö-innfl og (S)forstö-innfl1 á rannsóknartímabilinu. Að öðru leyti er fjallað um ólögætt gámasamráð Samskipa við Eimskip í kafla 18 og vísast til þeirra umfjöllunar.
14632. Í mgr. 314 athugasemdum Samskipa segir að engin tengsl séu á milli gjaldskrárhækkana fyrirtækjanna sumarið 2011. Eimskip hafi hækkað for- og áframflutninga í Hollandi og Danmörku um 2-4%, sem hafi stafað af hækkunum í Evrópu, en Samskip hækkað gjaldskrá sjóflutninga og þjónustugjöld um 4,5% og 6%.
14633. Samkeppniseftirlitið áréttar að verðhækkun Samskipa 1. ágúst 2011 tengist verðhækkun Eimskips frá því u.þ.b. mánuði fyrr, þ.e. 2. júlí 2011. Þá hækkaði gjaldskrá sjóflutninga um 4,8% og þjónustugjöld á Íslandi um 5,8%. Samskip hækkuðu sömu gjaldliði um 4,5% og 6% 1. ágúst 2011. Líkt og rökstutt er í ákvörðun var það hið samfellda samráð og ítrekuð samskipti sem því fylgdi sem gerði fyrirtækjunum kleift að ná fram umræddum verðhækkunum, sbr. m.a. kafla 11.21 og 15.3. Samtímagögn sýna að verðhækkunarir Samskipa og Eimskips þetta sumarið voru ábatasamar og að reynt hafi verið af festu að tryggja að verðhækkunarir myndu „skila sér til allra“ viðskiptavinanna. Í kjölfarið var jafnframt undirbúin frekari hækkun á verði hjá báðum fyrirtækjunum Auk almennra verðhækkana sýna samtímagögn fyrirmæli til undirmanna um að hækka meðalsjóflutningsverð, draga úr afsláttarkjörum og

hækka samhliða svokallað LO/LO-gjald á Íslandi (rætt um að hækka án þess að tilkynna um það til viðskiptavina). Þá eru hér ekki meðtaldar verðhækkanir árið 2011 á olúgjaldi (BAF) eða hækkunir fyrirtækjanna í landflutningi, sbr. kafla 14.55 og kafla 17.

14634. Um önnur atvik segja Samskip að ekkert í þeim atvikum eða gögnum sem til er vísað bendi til samráðs Eimskips og Samskipa. Einu gögnin um verðhækkunir Samskipa séu fyrrnefndar gjaldskrárhækkunir. Samskip hafi ekki átt í neinum samskiptum við Eimskip vegna þeirra verðhækkana og ekkert í gögnum málsins bendi til þess gagnstæða.
14635. Þá segja Samskip einu gögnin sem tengjast Samskipum vera greiningar á áhrifum verðhækkunar og tölvupóstur viðskiptavinar sem var ósáttur við breytinguna. Vísa Samskip þar til tölvupóstar Öskju til (S)forstö-innfl1 þann 27. júlí 2011, sbr. kafla 14.38.2. Benda Samskip á að (S)forstö-innfl1 og viðskiptavinurinn hafi skipst á sjónarmiðum um reikning sem viðskiptavinurinn taldi vera of háan og hafi ekki fengið lækkaðan þrátt fyrir ítrekaðar tilraunir. Telja Samskip ummæli viðskiptavinarins um verðhækkun og „blessaða samkeppnina“ ekki hafa neitt sjálfstætt gildi og beri að skoða með hliðsjón af fyrri samskiptum þeirra. Viðskiptavinir vilji greiða minna en meira fyrir þjónustuna og í því felist ekki vísbending um samráð, sbr. mgr. 314-316 í athugasemdum Samskipa við AII.
14636. Fyrir liggur að æðstu stjórnendur Samskipa og Eimskips, sem fóru með verðlagsmál fyrirtækjanna, áttu í reglulegum samskiptum á rannsóknartímabilinu. Til að mynda voru (E)forstj, (E)frkvstj-sala/þj og (S)forstö-útf1 saman í ráshóp á sameiginlegu golfmóti Eimskips og Samskipa 20. maí 2011 og þá lék golfhópur sá sem (E)forstj og (S)forstj tilheyrðu golf þann 2. júní 2011. Slík ítrekuð og reglubundin samskipti höfuðkeppinauta á fákeppnismarkaði eru varasöm í samkeppnislegu tilliti og er það niðurstaða Samkeppniseftirlitsins í máli þessu að þau dró verulega úr allri óvissu á milli fyrirtækjanna, stuðluðu að trausti og viðhéldu hinu samfellda samráði. Með vissu um að helsti keppinauturinn myndi ekki reyna að ná til sín óánægðum mikilvægum viðskiptavinum voru skapaðar kjöraðstæður til þess að ná árangri við hækkun á verði. Gilti þetta bæði um verðlagningu gagnvart einstökum mikilvægum viðskiptavinum og um almennar verðbreytingar. Er því ekki hægt að fallast á sjónarmið Samskipa.
14637. Rétt er að halda því til haga að í máli þessu er ekki byggt á því að fyrirtækin hafi átt í samskiptum um hverja eina og einustu verðbreytingu yfir tímabilið. Ólögmeitt samráð fyrirtækja í skilningi 10. gr. samkeppnislaga tekur ekki einungis til samninga eða samskipta um endanlega hækkun á verði eða tímasetningu hennar heldur einnig því að koma á ástandi til að ná fram því markmiði að hækka verð.
14638. Í mgr. 318 í athugasemdum Samskipa við AII er umfjöllun Samkeppniseftirlitsins um áhrif verðhækkunar fyrirtækjanna og þann tekjuauka sem leiddi af þeim mótmælt. Byggja Samskip á því að stofnunin setji það ekki í samhengi við almennar kostnaðarhækkunir og benda á að í rekstri þurfi að horfa bæði til tekna og gjalda. Í yfirliti sem Samskip hafa lagt fram yfir verðlagsþróun og verðbreytingar sjáist að mati Samskipa að verðhækkunir fyrirtækisins hafi ekki verið umfram almennar verðlagshækkunir heldur til þess ætlaðar að mæta uppsöfnuðum kostnaðarhækkunum.
14639. Í mgr. 319 í athugasemdum Samskipa við AII er því hafnað að unnt sé að tengja saman áætlanir Samskipa um hækkunir á árinu 2012 og tímasetningar á golfmóti á vegum N1. Að mati Samskipa sé með því dylgjað um ólögmeitt samskipti (E)forstj og (S)forstj án þess að nokkur stoð sé fyrir því. Þá er áréttað að vinna við áætlun sé hugmyndavinna sem geti verið matskennd og tekið breytingum eftir því sem vinnu við áætlun vindur fram. Samskip rekja þær umræður sem átti sér stað á milli stjórnenda Samskipa um mögulegar hækkunir ári síðar og telja þær sýna hvernig hugmyndir geta tekið breytingum á meðan áætlanagerð stendur. Þá vísa Samskip til þess að engin þessara hugmynda hafi orðið að veruleika heldur hafi verið tekin ákvörðun um almenn gjaldskrárhækkun um 3,7% tæki gildi 1. ágúst 2012.

14640. Samskip mótmæla öllum „*kenningum*“ Samkeppniseftirlitsins um samráð þar sem þær séu í andstöðu við gögn málsins og síðari atvik. Telja Samskip að Samkeppniseftirlitið horfi vísitandi framhjá skýrum samtímagögnum, m.a. þar sem forsendur verðhækkunar eru listaðar upp, s.s. kostnaðarhækkunar, hækkunar á vísitölu neysliverðs, hækkunar á launavísitölu, leiguverð skipa og gámakostnaður. Vísa Samskipa t.d. til tölvupóstar ([E](#))frkvstj-sala/þj til starfsmanna Eimskips þar sem hann tekur fram að hækkunin sé óhjákvæmileg og „*hefði í raun þurft að vera nokkuð meiri til að veða upp kostnaðarhækkunar*“.
14641. Í mgr. 321 í athugasemdum Samskipa við AII er vísað til þess að í tölvupósti ([S](#))forstö-innfl1 til ([S](#))viðskstj2 þann 6. september 2011, þar sem greint er frá fyrirhuguðum verðhækkunum á árinu 2012, sé einnig vísað til verðbólguþáttar fyrir árið 2012 sem rökstuðnings fyrir verðhækkun gagnvart viðskiptavinum. Að mati Samskipa hefur Samkeppniseftirlitið ekki rökstutt hvernig réttlætjanlegt sé að líta framhjá jafn skýrum samtímagögnum sem byggja á ytri aðstæðum sem fyrirtækin fá ekki ráðið við, gögnum sem sýni ekki annað en að forsendur fyrir verðhækkunum hafi ávallt verið eðlilegar, andstætt ályktunum Samkeppniseftirlitsins.
14642. Ekki er unnt að fallast á athugasemdir Samskipa og eru þær ekki til þess fallnar að breyta niðurstöðu um ólögsmæta háttsemi fyrirtækjanna. Þegar samtímagögn Eimskips og Samskipa, sem varða inn- og útflutning frá Íslandi og landflutninga hér á landi á árinu 2011 og áætlanir fyrir árið 2012, eru virt saman dregst í aðalatriðum upp sama mynd og fyrir árin þar á undan. Fyrirtækin gerðu ráð fyrir að halda sínum mikilvægustu viðskiptavinum og að reyna ekki með samkeppni að ná slíkum viðskiptavinum hvort af öðru. Þess í stað var áhersla lögð á að halda uppi og hækka verð, auka gjaldtöku og vinna gegn verðlækkunum. Samkeppnisleg ógn stafaði ekki frá stóra keppinautum heldur frá miklu mun smærri keppinautum eins og einyrkjum og BWS.
14643. Með virkri samkeppni og æskilegri óvissu milli keppinauta er ekki sjálfgefið að fyrirtæki geti gert ráð fyrir og láti hugsanlegar kostnaðarhækkunar, framlegðarkröfur eða hvað annað sem fyrirtækið vill horfa til renna beint út í verð til viðskiptavina. Fyrirtæki skv. 10. gr. samkeppnislaga ber að ákveða verðstefnu og verðákvarðanir sjálfstætt.
14644. Ítrekað skal að mikilvægur þáttur í samráði Eimskips og Samskipa fólst í því að markaðsskipting þeirra skapaði skilyrði fyrir fyrirtækin til að viðhalda eða hækka verð. Þetta, ásamt öðru samráði fyrirtækjanna og viðvarandi samskiptum milli stjórnenda Eimskips og Samskipa, dró verulega úr æskilegri óvissu á milli fyrirtækjanna, stuðlaði að trausti og skapaði „*friðinn*“. Með vissu um að helsti keppinauturinn myndi ekki reyna að ná til sín óánægðum mikilvægum viðskiptavinum voru skapaðar kjöraðstæður til þess að ná árangri við hækkun á verði. Gilti þetta um verðlagningu gagnvart einstökum mikilvægum viðskiptavinum, um almennar verðbreytingar, niðurfellingu eða lækkun afslátta, fækkun frídaga o.s.frv.
14645. Þau gögn sem eru rakin í umræddum kafla í ákvörðun frá maí - nóvember 2011 eru því í fullu samræmi við samskonar gögn frá árunum á undan og endurspeglar hið ólögsmæta samráð á þessum tíma.
14646. Í athugasemdum Samskipa er á því byggt að umfjöllun Samkeppniseftirlitsins um undirbúning rekstraráætlunar og tillögur að einstaka gjaldskrárhækkunum árið 2012 sé í ósamræmi við samtímagögn, sbr. mgr. 328-329 í athugasemdum við AII. Ítrekað sé vísað til tölvupósta þar sem skipst væri á skoðunum um forsendur áætlunarinnar í stað þess að byggt sé á yfirliti yfir breytingar á gjaldskrá Samskipa sem sé hluti af gögnum málsins. Þar komi skýrt fram hvenær og hverjar hinar raunverulegu verðbreytingar hefðu orðið. Í þessu tilviki hafi raunhækkun á þjónustugjöldum erlendis og innanlands og sjófrakt verið lægri eða 3,7%. Öll gjöldin hafi verið hækkuð 1. ágúst 2012 í stað annarra dagsetninga sem rætt hafi verið um. Samskip segja að þó að unnið hafi verið að verðhækkunum á svipuðum tíma hjá fyrirtækjunum væri það ekki vísbending um samráð. Ástæðan væri væntanlega sú að vinna við

rekstraráætlanir hafi verið unnin á þessum tíma. Auk þess hafi forsendur hækkunar á gjöldum komið skýrt fram í gögnum hvors fyrirtækis fyrir sig.⁶⁶⁴⁷

14647. Samkeppniseftirlitið vísar til umfjöllunar í kafla 14.39.4. Líkt og þar kemur fram eru framangreindar ályktanir Samskipa ekki á rökum reistar.
14648. Í athugasemdum Samskipa um gjaldskrárhækkanir fyrirtækjanna í ársbyrjun 2012 er því mótmælt að Samskip og Eimskip hafi unnið „á sama tíma“ að „undirbúningi á verðhækkunum“. Mótmæla Samskip að tengsl hafi verið á milli vinnu Samskipa og Eimskips að gjaldskrárhækkunum síðari hluta ársins 2011. Þá segja Samskip að ekki hafi verið unnið að gjaldskrárhækkun á sama tíma hjá fyrirtækjunum. Vinna Samskipa hafi átt sér stað í september og október en Eimskips frá lokum nóvember fram yfir miðjan desembermánuð.⁶⁶⁴⁸
14649. Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á þetta. Framangreind samtímagögn endurspeglar það ólögmeta samráð sem Eimskip hefur viðurkennt að hafi verið fyrir hendi á þessum tíma. Sökum m.a. hinnar ólögmetu markaðsskiptingar ríkti „ró“ á flutningamarkaðnum á árinu 2011 og Eimskip og Samskip gátu bæði hækkað gjaldskrá og verð gagnvart mikilvægum viðskiptavinum. Af samráðinu leiddi einnig að **(S)forstö-innfl1**, forstöðumaður innflutningsdeildar Samskipa, gat í september 2011 lagt til grundvallar að á árinu 2012 myndu „bæði Eimskip og Samskip hald[a] að sér höndum og legg[ja] áherslu á að halda verðum uppi.“

26.38.2. Um áætlanagerð haustið 2011

14650. Í mgr. 1341 í athugasemdum Samskipa við AII segir að fyrirtækið telji ljóst að þær ályktanir sem Samkeppniseftirlitið dragi af rekstraráætlunum og glærukynningum Samskipa og Eimskips séu með öllu haldlausar og að ekkert tilefni sé til að álykta að af þeim leiði að samráð hafi verið til staðar á mörkuðum. Að mati Samskipa gefur umfjöllun Samkeppniseftirlitsins ranga mynd af efni umræddra gagna þar sem eftirlitið fari vísitandi með rangt mál og setji fram fullyrðingar sem séu í andstöðu við efni gagnanna.
14651. Af þessu tilefni skal áréttað að hér að framan er í ákvörðuninni fjallað um gögn Samskipa og Eimskips þar sem vísað er til mikillar samkeppni. Þar er gerð grein fyrir áætlunum Samskipa hf., sem sendar voru til Samskipa Holding 9. nóvember 2011, og í þeim er vísað mikillar samkeppni („high rivalry“) sem leitt hafi til lægra verðs í landflutningum og útflutningi. Einnig er fjallað um glærukynningu **(E)frkvstj-innanl** þar sem kom fram að mjög hörð samkeppni væri á landflutningamarkaði. Er rökstutt það mat eftirlitsins að þessi gögn gefi ekki til kynna uppnám í hinu samfellda samráði Samskipa og Eimskips eða frávik frá því. Þegar umrædd gögn eru virt er ljóst að umrædd samkeppni sem Samskip og Eimskip töldu sig standa frammi fyrir stafaði í aðalatriðum ekki frá stærsta keppinautnum heldur frá smærri aðilum á markaði. Í landflutningum voru það einyrkjar, minni flutningafyrirtæki og Íslandspóstur. Í útflutningi kvörðuðu bæði Samskip og Eimskip yfir samkeppni frá BWS og til viðbótar voru Samskip ósátt við innkomu Thorship á útflutningsmarkaðinn. Var innan Samskipa rætt um að gera „allt sem í okkar valdi er til sporna við innkomu þeirra á útflutningsmarkaði“, þ.e. Thorship. Samskonar ummæli voru höfð uppi um BWS. Hvergi komu fram yfirlýsingar frá Samskipum haustið eða veturinn 2011 um að fyrirtækið ætlaði að gera allt sem í valdi þess stæði til þess að keppa við Eimskip í land- eða sjóflutningum. Hefði þeim friði sem ríkti milli fyrirtækjanna þá enda verið hætta búinn.
14652. Verður nú fjallað nánar um þessi sjónarmið Samskipa um túlkun Samkeppniseftirlitsins á rekstraráætlunum fyrirtækisins og tengdum gögnum.

⁶⁶⁴⁷ Mgr. 328-329 í athugasemdum Samskipa við AII.

⁶⁶⁴⁸ Mgr. 330 í athugasemdum Samskipa við AII.

14653. Í mgr. 1312 og áfram í athugasemdum Samskipa við AII er fjallað um ályktanir Samkeppniseftirlitsins af áætlunum fyrirtækisins í innflutningi fyrir árið 2012.⁶⁶⁴⁹ Þar eru ítrekuð fyrri sjónarmið Samskipa þess efnis að við áætlanagerð fyrirtækisins sé gengið út frá rauntölum fyrri ára en ekki gert ráð fyrir miklum sviptingum. Þannig hafi hvorki verið gert ráð fyrir að missa viðskiptavinum né fá inn nýja en þó hafi verið reynt að auka markaðshlutdeild lítillaga og því til stuðnings vísað til þess að gert hafi verið ráð fyrir að reyna að ná einu bifreiðaumboði og Bræðrunum Ormsson í viðskipti.
14654. Að mati Samskipa staðfesti markaðsskýrsla innflutningsdeildar Samskipa fyrir árið 2012 að virk samkeppni hafi ríkt á markaðnum og að áform Samskipa hafi verið að keppa áfram af fullum krafti við keppinauta fyrirtækisins, þ. á m. Eimskip. Að sögn Samskipa hafi fyrirtækið ekki sammælst um það með Eimskip að veita ekki afslætti og því fari fjarri að afslættir hafi verið fjarlægðir.
14655. Máli sínu til stuðnings vísa Samskip til nokkurra ummæla í markaðsskýrslunni sem að mati fyrirtækisins sýni fram á virka samkeppni „*varðandi ýmsar vörutegundir*“.⁶⁶⁵⁰ Þar er vísað til umfjöllunar um harða samkeppni í búslóðaflutningum og safngámum. Þá vísa Samskip til þess að fjallað hafi verið um að reynt yrði að ná í „*nýjan lítinn eða meðalstóran viðskiptavin*“. Síðan hafi átt að auka „*örlítið*“ við markaðshlutdeild í flokki húsgagna og hjá „*núverandi viðskiptamönnum*“.
14656. Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á þessa lýsingu. Þessi áætlun Samskipa frá september 2011 byggir á þeim grunnforsendum að fyrirtækið ætli ekki að sækja aukin viðskipti frá Eimskip og hafi vissu fyrir því að annars vegar halda þáverandi mikilvægum viðskiptavinum og hins vegar getu til að hækka verð. Þessar grunnforsendur er ekki til marks um að fyrirtækið teldi sig ekki starfa á virkum samkeppnismarkaði. Hér ber og rifja upp eftirfarandi:
- Samkvæmt stefnumörkun (E)forstj frá 29. október 2011 skyldi verð til viðskiptavina í sjóflutningum til og frá Íslandi hækka á árinu 2012. Samkvæmt „*Vegvísir*“ LIS deildar Eimskips fyrir árið 2012 skyldi hækka meðalsjóflutningsgjöld, þjónustugjöld og fækka frídögum í gámaleigu. Þá bæri að taka upp samninga við viðskiptavinum og tryggja að hækkanir væru að skila sér. Það ætti að „*lyfta upp verðum*“.
 - Í gögnum (S)forstö-innfl1 frá haustinu 2011 kemur fram að gert sé ráð fyrir því að „*bæði Eimskip og Samskip haldi að sér höndum og leggi áherslu á að halda verðum uppi*“ og lýst er fyrirætlunum um hækkun á verði á árinu 2012. Til viðbótar almennum og sértækum verðhækkunum gagnvart mikilvægum viðskiptavinum var á það lögð áhersla hjá innflutningsdeild Samskipa fyrir árið 2012 „*að allir viðskiptavinir greiði fullt verð í erlendum höfnum og enginn afsláttur verður gefinn af collection fee. Auk þessa verður lögð áhersla á það að allir viðskiptavinir greiði fyrir alla þjónustubætti, þ.e. sjóflutning, BAF, uppskipun, öryggisgjald og heimakstur.*“
14657. Var þannig fullt samræmi milli þessara samtímagagna fyrirtækjanna sem urðu til haustið 2011, þ.e. áætlana Samskipa fyrir árið 2012, hækkunarverkefnis (E)forstj og „*Vegvísir*“ Eimskips fyrir árið 2012. Hækka skyldi verð gagnvart viðskiptavinum án þess að greina mætti ótta um samkeppnisleg viðbrögð keppinautarins. Endurspeglast ólögmeitt samráð fyrirtækjanna í þessum gögnum.
14658. Líkt og Samkeppniseftirlitið hefur áður bent á er það ein af grunnforsendum fyrirtækis við gerð rekstraráætlana að áætla það magn sem fyrirtækið áætla að framleiða eða bjóða fram á viðkomandi rekstrarári. Með því að viðurkenna að hafa ekki gert ráð fyrir miklum sviptingum viðurkenna Samskip að við gerð rekstraráætlana fyrir árið 2012 hafi hvorki verið gert ráð fyrir að missa viðskiptavinum né fá inn nýja. Með öðrum orðum að keppa ekki á markaðnum. Þó er á því byggt að á þessum tíma hafi Samskip

⁶⁶⁴⁹ Sbr. einnig mgr. 1679-1683 í athugasemdum Samskipa við AI.

⁶⁶⁵⁰ Sjá mgr. 1683 í athugasemdum Samskipa við AI.

ætlað að reyna að auka markaðshlutdeild lítillaga og því til stuðnings vísað til þess að gert hafi verið ráð fyrir að reyna að ná einu bifreiðumboði og Bræðrunum Ormsson í viðskipti.

14659. Samkeppniseftirlitið ítrekar að rekstraráætlanir eru almennt gerðar til þess að móta hegðun á markaði og setja rekstrarleg markmið fyrir komandi rekstrarár sem stjórnendur notast síðan við til að ná settum markmiðum í rekstri. Þessi grunnforsenda Samskipa um að ætla ekki að sækja aukin viðskipti, um leið vissa fyrir því að halda núverandi viðskiptavinum og að getað hækkað verð er að mati Samkeppniseftirlitsins til marks um að fyrirtækið hafi ekki talið sig starfa á virkum samkeppnismarkaði.
14660. Umfjöllun Samskipa í áætlunum fyrirtækjanna er ein af fjölmörgum samtímagögnum sem horft er til í máli þessu. Sú megin forsenda, að ganga út frá því að halda þáverandi viðskiptavinum, hækka verð og að ætla ekki að sækja ný viðskipti, virt með öðrum gögnum sýnir að samkeppni var ekki virk. Sem dæmi má nefna að þegar hrikta tók í stoðum samráðsins og samkeppnin fór vaxandi á ný gerðu Samskip ekki ráð fyrir sömu vissu um að hækka verð heldur gerðu ráð fyrir því í rekstraráætlun að fyrirtækið myndi missa viðskiptavin sem nefndur var „Lúser ehf.“, sbr. umfjöllun í kafla 14.48. Þau dæmi sem Samskipa vísa til í markaðsskýrslunni að sýni fram á virka samkeppni, þ.e. í búslóðaflutningum og safngámum, sbr. framanritað, eru ekki til þess fallin að breyta ályktunum Samkeppniseftirlitsins enda mjög skýrt að allar aðgerðir sem þar er lýst sneru ekki að þeim viðskiptavinum sem markaðsskipting Samskipa og Eimskips sneri að, þ.e. stærri og mikilvægum viðskiptavinum. Skýringum Samskipa er því hafnað. Þá hafa Samskip bent á að stefnt hafi verið á að ná einu bifreiðarumboði en engin gögn hafa hins vegar verið lögð fram sem sýna fram á að unnið hafi verið eftir þeirri stefnu.
14661. Að mati Samskipa eru ályktanir þær sem Samkeppniseftirlitið dragi af ummælum um viðskipti Kaupáss og Aðfanga í markaðsskýrslu Landflutninga Samskipa fyrir árið 2012 fráleitir. Í því samhengi benda Samskip á að á bls. 3 í umræddri markaðsskýrslu landflutninga Samskipa segi að Eimskip-Flytjandi og Íslandspóstur hafi verið helstu keppinautar fyrirtækisins á öllum flutningaleiðum, sbr. mgr. 1316 í athugasemdum fyrirtækisins við AII. Samskip byggja á því að ummæli fyrirtækisins um Kaupás og Aðföng hafi vísað til þess að Flytjandi hafi styrkt stöðu sína á markaði með því að ná í viðskipti Kaupáss og að Samskip þyrftu því að bregðast við og sækja aukna hlutdeild með því að herja á viðskiptavini Eimskips sem hafi haft lausa samninga, s.s. Aðföng. Aðföng hafi verið nefnd vegna þess að um matvöruheðju væri að ræða, líkt og Kaupás, og því hafi legið beinast við að sækja ný viðskipti þangað.
14662. Með vísan til þessa og að síðar í skýrslunni komi fram að stefnt sé að því að „sækja a.m.k. einn stóran viðskiptavin frá okkar helsta keppinaut“ sé það mat Samskipa að eftirlitið hafi valið setningar úr texta eftir eigin hentugleika til að styðja við niðurstöðu sína um ólögmætt samráð en horft framhjá skýru efni sömu gagna sem sýni þá samkeppni sem hafi ríkt. Þá mótmæla Samskip því að fyrirtækið hafi ekki gripið til samkeppnisaðgerða og nýtt sér „opnun“ hjá Aðföngum. Að mati Samskipa sýnir umrædd markaðsskýrsla til hvers vilji fyrirtækisins hafi staðið en hvort samningar tækjust sé allt annað mál. Þá vísa Samskip til þess að fyrirtækið hafi sótt fjölda viðskiptavina frá Eimskip á árinu 2012, t.d. BYKO, BM Vallá, Búr, 365 miðla og Landsprent.
14663. Ekki er unnt að fallast á þetta. Um atvik tengd BYKO og Búr á árinu 2012 er fjallað í köflum 14.45 og 14.46. Vísast til þeirrar umfjöllunar.
14664. Hvað viðskipti Aðfanga varðar er rétt að vísa til ítarlegrar umfjöllunar um atvik þeim tengd í kafla 14.49 í ákvörðun. Þar er rakið að fátt í fyrirliggjandi samtímagögnum benti til þess að Samskip hafi unnið markvisst eftir framangreindri áætlun á árinu 2012, sérstaklega hvað viðskipti Aðfanga varðaði. Aðföng voru t.a.m. ekki að finna á „Target lista“ Landflutninga fyrir árið 2012. Það er því mat Samkeppniseftirlitsins að ekki sé hægt að leggja til grundvallar að vegna ummæla í markaðsskýrslu Landflutninga hafi staðið „vilji“ til þess að ná samningum við Aðföng. Samtímagögn í málinu verða jafnframt að styðja við þau ummæli. Það gera þau ekki. Þvert á móti bendir háttsemi Samskipa í

tengslum við möguleg viðskipti Aðfanga til þess að ætlun þeirra hafi staðið til þess að halda friðinn við Eimskip í samræmi við ólögmætt samráð fyrirtækjanna.

14665. Hér verður líka að hafa í huga að í rekstraráætlun innflutningsdeildar Samskipa fyrir árið 2012 var ekki gert ráð fyrir að Samskip myndu með samkeppnisaðgerðum reyna að ná í innflutningsviðskipti Aðfanga þrátt fyrir að ljóst væri að samningar þeirra við Eimskip væru lausir í lok árs 2012. Í áætluninni sagði nánar tiltekið: „*Samningar Eimskips við Aðföng eru lausir um næstu áramót, en ekki er gert ráð fyrir öðru en þeir samningar verði framlengdir.*“ Í köflum 14.37.6 og 14.49 í ákvörðun er ítarlega rakið hvernig þetta gekk eftir en samhengisins vegna skal það nú útskýrt í örstuttu máli.
14666. Gögn málsins sýna að (S)forstö-innfl1 og (S)viðskstj1 áttu fund með Aðföngum í september 2011 en ekkert í gögnum málsins bendir til þess að Samskip hafi sýnt frekari áhuga á viðskiptum við Aðföng á árinu 2011. (S)forstj og (S)forstö-innfl1 áttu síðan annan fund með Högum/Aðföngum þann 1. mars 2012 en fyrir fundinn talaði (S)forstö-innfl1 um að ákveða þyrfti „strategiu“ og (S)forstj mælti fyrir um að þetta yrði aðeins „almennt spjal“. Því skal haldið til hoga að (S)forstj óskaði eftir því að (S)frkvstj-innanl myndi einnig mæta á fundinn og því ljóst að hið „almenna spjal“ átti einnig við um innanlandsflutninga. Ekki er að sjá að þeir hafi haft frekari samskipti á þessum tíma við Haga/Aðföng. Voru þannig ekki frekari fundir boðaðir eða Aðföngum gert verðtilboð.
14667. Í lok nóvember 2012 náði Eimskip nýju samkomulagi við Aðföng/Haga. Líkt og áður segir hafa ekki fundist gögn frá Samskipum sem gefa til kynna áform um að reyna með samkeppni að ná til sín í viðskipti þessum mikilvæga viðskiptavini Eimskips, hvorki í innflutningi né landflutningum. Er það í samræmi við umfjöllun Samskipa í áðurnefndri rekstraráætlun innflutningsdeildar þess fyrir árið 2012 og í samræmi við ólögmæta markaðsskiptingu fyrirtækisins með Eimskip.
14668. Í þessu samhengi ítreka Samskip áður framkomin sjónarmið þess efnis að stjórnendur stærri fyrirtækja á Íslandi hafi, í kjölfar efnahagshrunsins, látið flutningsmál sín sitja á hakanum og af þeim sökum hafi reynst erfiðara fyrir Samskip að sannfæra stjórnendur um að ráðast í samninga við nýjan flutningsaðila.
14669. Líkt og áður hefur komið fram er ekki unnt að fallast á þessi sjónarmið Samskipa. Ekkert í gögnum málsins bendir til þessi að stærri innflytjendur hér á landi hafi látið flutningsmál sín sitja á hakanum á þessum tíma og hafa Samskip ekki lagt fram gögn sem styðja þessar fullyrðingar. Í ljósi þess að Samskip kjósa að nefna þetta í samhengi við viðskipti Aðfanga er rétt að benda sérstaklega á að ekkert í þeim gögnum sem þeim atvikum tengjast bendir til þess að Samskip hafi lagt mikið upp úr því að „sannfæra“ fyrirtækið um að ráðast í samninga við Samskip. Líkt og rakið er hér að framan og nánar í ákvörðun voru haldnir tveir fundir með Aðföngum með löngu millibili, þ.e. í september 2011 og mars 2012, en engin gögn benda til þess að Samskip hafi sýnt frekari áhuga eða gert Aðföngum tilboð. Erfitt er því að átta sig á hvers kyns sannfæring á að hafa legið þar að baki. Þvert á móti segir í samskiptum stjórnenda Samskipa að Aðföng hafi óskað eftir verðtilboði frá Samskipum, líklega á fundi í september 2011, en Samskip ekki orðið við þeirri beiðni, sbr. kafla 14.49 í ákvörðun.
14670. Svo virðist sem mikilvægt hafi verið fyrir Samskip að sýna áhuga sinn á landflutningahluta Aðfanga á framangreindum fundi þann 1. mars 2012 því gögn málsins sýna að í febrúar 2012 hafi Flytjandi byrjað að undirbúa samningaviðræður við Aðföng um framlengingu á landflutningasamningi þeirra á milli. Líkt og nánar er rakið í kafla 14.49 má sjá að þrátt fyrir að samningur Eimskips við Aðföng um landflutninga hafi þegar hækkað um 10,5% á samningstímanum var lagt til að farið yrði fram á ríflega hækkun til viðbótar. Af samskiptum innan Eimskips má ráða að Aðföng hafi ekki tekið vel í umræddar hækkunir og hafi sagst ætla í verðkönnun ef tilboð Eimskips myndi ekki hugnast þeim. Þrátt fyrir það sagðist (E)frkvstj-innanl hafa staðið fast á: „20% leiðréttingu/hækkun á AKU og EGS“ á fundi með Aðföngum í lok maí 2012. Af því má ráða að ekki hafi verið til staðar ótti um viðbrögð helsta keppinautarins,

Landflutninga-Samskipa. Eimskip og Aðföng undirrituðu nýjan landflutningasamning sín á milli í júní 2012 með hækkun verði.

14671. Í mgr. 1319 í athugasemdum Samskipa við AII er fjallað áætlun landflutninga Samskipa frá september 2011 fyrir árið 2012. Í þeirri áætlun kom fram að Kaupás hafi flutt landflutningaviðskipti sín frá Samskipum til Eimskips og Samskip þurfi að „*sækja tilbaka það magn sem tapaðist*“. Voru Aðföng nefnd sem dæmi. Samskip telja að þetta sýni að ekkert samráð hafi verið fyrir hendi. Þá hafa Samskip mótmælt því að fyrirtækið hafi ekki gripið til samkeppnisaðgerða og nýtt sér „*opnun*“ hjá Aðföngum. Að mati Samskipa sýnir umrædd áætlun til hvers vilji fyrirtækisins hefði staðið en hvort samningar tækjust væri allt annað mál.
14672. Samkeppniseftirlitið bendir á að í þessari áætlun landflutninga Samskipa var staðan gagnvart mikilvægum viðskiptavinum sögð verða að „*að mestu í föstum skorðum*“ og gert ráð fyrir að Samskip myndu halda öllum mikilvægum viðskiptavinum í landflutningum sem væru með lausa samninga á árinu 2012. Breytti engu þá fyrir lægi að einn þeirra ætlaði að bjóða út sína landflutninga. Í öðrum gögnum Samskipa frá haustinu 2011 var gert ráð fyrir að mjög takmörkuð samkeppni myndi ríkja milli Eimskips og Samskipa í landflutningum. Í október 2011 lögðu landflutningar Samskipa áfram til grundvallar að þeir myndu halda öllum mikilvægum viðskiptavinum sínum á árinu 2012 og að verð yrði ítrekað hækkað. Helsta samkeppnislega ógnin á árinu 2012 stafaði ekki frá Eimskip heldur Íslandspósti. Minni ógn var talin stafa frá einyrkjum þar sem þeim myndi fækka út af erfiðari aðgangi að lánsfjármagni. Í áhættugreiningu landflutninga Samskipa frá 9. nóvember 2011 voru taldar afar litlar líkur á því að Eimskip myndi hefja samkeppni og lækka verð. Til viðbótar sýna gögn málsins að Aðföng héldu áfram viðskiptum við Eimskip. Samskip ákváðu að nýta sér ekki tiltekna „*opnun*“ og því ekki gripið til samkeppnisaðgerða til að ná Aðföngum í viðskipti til sín. Í þeim kafla er einnig gerð grein fyrir fundargerð vegna fundar [\(E\)frkvstj-sala/þj](#) og [\(E\)forstö-sölud](#) í nóvember 2011 sem sýnir að Eimskip gerði ekki ráð fyrir því að Samskip myndu með samkeppni reyna að ná þessum mikilvæga viðskiptavini yfir til sín.
14673. Framangreind ummæli í áætlun landflutninga Samskipa frá september 2011 fyrir árið 2012 um Kaupás og Aðföng fela því ekki í sér frávík frá hinu ólögmeta samráði á þessum tíma. Þar var í raun aðeins rætt um eina „*leiðréttingu*“ sem var á engan hátt talin leiða til þess að hörð samkeppni myndi brjótast út á landflutningamarkaði milli Samskipa og Eimskips. Ella hefðu Samskip ekki samhliða lagt til grundvallar að geta haldið öllum sínum mikilvægu viðskiptavinum og hækkað verð ítrekað á árinu 2012.
14674. Í mgr. 1321 í athugasemdum Samskipa við AII er útskýrt af hverju það hafi sérstaklega verið vísað til Íslandspósts sem ógnar á glærum fyrirtækisins um áætlanir í landflutningum fyrir árið 2012. Segir að Íslandspóstur hafi nýlega hafið sókn á flutningamarkaði og að það hafi skekkt samkeppnisstöðu á markaðnum að Íslandspóstur hafi nýtt sér fé úr einkaréttarstarfsemi sinni til að niðurgreiða samkeppnisstarfsemi sína.
14675. Óháð því hvort Íslandspóstur hafi niðurgreitt samkeppnisstarfsemi sína eður ei er ljóst, sé litið heildstætt á gögn málsins, að ástæða þess að innkoma Íslandspósts inn á flutningamarkaðinn var flokkuð sem ógn, er sú að nýr keppinautur ógnaði þeim stöðugleika og „*friði*“ sem Samskip höfðu komið á með ólögmetu samráði við Eimskip. Á viðkomandi glæru er ekki vísað til meintrar niðurgreiðslu Íslandspósts sem ógnar heldur eingöngu til áforma fyrirtækisins um að hasla sér frekari völl á landflutningamarkaði.
14676. Hvað áhættugreiningu Samskipa varðar, sem Samkeppniseftirlitið vísar til í kafla 14.38.4.1, segir í mgr. 1322 í athugasemdum fyrirtækisins að eðlilegt sé að stjórnendur Landflutninga hafi dregið þá ályktun að Flytjandi ætti við sömu rekstrarörðugleika að stríða og Samskip þar sem rekstrarumhverfi þessara tveggja fyrirtækja hafi verið það sama og því sé ólíklegt að Flytjandi ákvað að hefja verðstríð sem myndi veikja reksturinn enn frekar.

14677. Rétt er að benda á að í umræddri áhættugreiningu Samskipa er ekki vísað til „verðstríðs“ heldur er þar verið að meta líkurnar á því að keppinautur lækki hjá sér verð eða „*Competitor drops prices (trucking)*“. Líkurnar á því að keppinautur myndi lækka hjá sér verð voru metnar 1 af 5 mögulegum. Sé litið heildstætt á gögn málsins er það mat Samkeppniseftirlitsins að ástæða þess að Samskip mátu það ólíklegt að Eimskip lækkaði verð var sá „*friður*“ og „*ró*“ sem fyrirtækið höfðu náð saman um þannig að þau gætu einblínt á verðhækkunar án þess að hafa áhyggjur af samkeppnisaðgerðum frá keppinauti sínum, hvorki í formi verðlækkana né sóknar á mikilvæga viðskiptavinum. Í athugasemdum sínum hafa Samskip því að umfjöllun í áætlun fyrirtækisins í útflutningi fyrir árið 2012 um að halda viðskiptavinum og hækka verð styðji ályktanir Samkeppniseftirlitsins um samráð við Eimskip. Að mati Samskipa eru engar forsendur til að lesa „*hefðbundna og eðlilega*“ markaðsskýrslu með þeim hætti.
14678. Að sögn Samskipa horfir Samkeppniseftirlitið framhjá þáttum sem eru skýrlega til marks um samkeppni sem ríkti á markaðnum og vísa í því skyni til kafla 2.2 í markaðsskýrslu útflutningsdeildar. Þar er sérstaklega vísað til þess að Eimskip sé þeirra öflugasti keppinautur. Þá er vísað til þess að fram komi að „*Gera [megi] ráð fyrir að samkeppnin verði áfram mikil og barist verð[i] um stóra og góða viðskiptavinum eftir sem áður.*“ Það sem Samskip minnst hins vegar ekki á er að síðari ummælin voru sett fram í samhengi við aukna samkeppni frá SBW og THOR shipping. Nánar tiltekið segir:
- „Síðustu misseri hefur Blue Water sem bíður upp á flutninga með Smyril Line ferjunni frá Seyðisfirði verið áberandi á markaði. Þeir hafa verið að bjóða lág verð á flutningum frá Austfjörðum til meginlands Evrópu. Að auki hefur ferjan hafið sókn á markaðinn hér á suðvesturlandi og eru í dag að bjóða upp á þjónustu frá Reykjavík. Styrkur ferjunnar eru afhendingar á mánudögum inn á Danmörku, Þýskaland og Frakkland. Ljóst er að til að mæta þessari ógn þá þurfum við að taka þátt í þessu verðstríði sem gæti haft í för með sér lækkun á einingarverðum. Þá hefur umræða verið í gangi síðustu vikur um að THOR shipping sem samnýta kerfi með Alcan í Straumsvík sé farið að bjóða takmarkað magn af frystigámum út á markaðinn. Við höfum ekki fengið þetta staðfest en ef rétt reynist munum við mæta þeirri ógn og gera allt sem í okkar valdi er til að sporna við innkomu þeirra á útflutningsmarkað.“*
14679. Þá benda Samskip á að í markaðsskýrslunni sé þess getið að Samskip ætluðu að vinna hart að því að tryggja ný viðskipti á komandi ári og að markmið fyrirtækisins til þriggja ára sé að ná 45% hlutdeild í gámaútflutningi til landsins og það eigi að gera með stöðugri sókn að aukinni hlutdeild í sjávarafurðum sem og aukinni hlutdeild í öðrum vöruflokkum.
14680. Ljóst er að (S)forstö-útfl og undirmenn hans í útflutningsdeild Samskipa höfðu á árinu 2011 ekki orðið „*mikið varir við Eimskip á markaðnum*“, sbr. glærukynning (S)forstö-útfl frá 19. september 2011 sem fjallað er um í kafla 14.37.9.2. Þrátt fyrir það er í markaðsskýrslunni frá 19. september 2011 lýst tiltekinni samkeppni við Eimskip í útflutningi á fiski og samkeppni við „*stórflutningaskip*“ við útflutning á uppsjávarfiski. Fjallað er um atvik tengd útflutningi á fiski nánar í kafla 20. Þar kemur m.a. fram að Samskip og Eimskip bjuggu við meira samkeppnislegt aðhald á útflutningsmarkaði heldur en í innflutningi. Þó svo keppinautur þeirra í útflutningi hafi verið smár, BWS, gripu Samskip og Eimskip til ýmissa aðgerða til að sporna við frekari samkeppni á útflutningsmarkaði. Hvað sem því líður er breytir þessi tilvísun til samkeppni við Eimskip ekki niðurstöðu Samkeppniseftirlitsins um ólögmætt samráð fyrirtækjanna á þessum tíma.
14681. Í athugasemdum Samskipa um samskipti (S)forstö-innfl1 og (S)frkvstj-innanl frá 6. október 2011 um verðhækkunar, sbr. kafla 14.38.4.1, er framsetningu samskiptanna mótmælt. Telja Samskip ljóst að samskiptin hafi snúist um innanhússverðskrá hjá Samskipum fyrir heilgámaakstur fyrir innflutning. Þar hafi hagsmunir (S)frkvstj-innanl og (S)forstö-innfl1 ekki farið saman. Sú staðreynd að (S)forstö-innfl1 hafi lýst áhyggjum sínum yfir að geta ekki ýtt innanhússverðhækkunum áfram á viðskiptavinum lýsi gríðarlegri samkeppni á innflutningsmarkaði á þeim tíma. Þá er því mótmælt að ekki hafi verið tekið tillit

til viðbragða helsta keppinautarins, enda segði (S)forstö-innfl1 að „[v]ið munum ekkert frekar koma 12% hækkun út á markaðinn.“ Telja Samskip að túlka verði orð (S)forstö-innfl1 á þann veg að hann hafi ekki talið slíka verðhækkun ganga vegna áhrifa á samkeppnina og þar með háttsemi keppinautarins. Segir að öll starfsemi Samskipa markist af stöðu Eimskips á markaði og snúist fyrst og síðast um samkeppni við Eimskip og hafi ávallt gert það.

14682. Til viðbótar framangreindu telja Samskip að Samkeppniseftirlitið hafi horft fram hjá aðstæðum á markaði og öðrum þáttum sem sýni að samskipti (S)forstö-innfl1 og (S)frkvstj-innanl hefðu verið eðlileg. Þannig hafi (S)forstö-innfl1 sagt: „Við þurfum bara að fylgja markaðnum. Efast um að þú náir 12% hækkun á markaðinn“, og einnig: „Tökum síðan umræðuna um allan pakkan, [svo] þ.e. hvort að þetta séu eðlilegar og nauðsynlegar hækkunar og einnig hvort að það sé raunhæft að setja þær áfram út á markaðinn“. Þá hefði (S)forstö-innfl1 sagt: „Þetta er svakaleg hækkun. Við þurfum að reyna að átta okkur á því hvort að markaðurinn geti tekið við 17% hækkun á aksturinn innanbæjar. Við erum bara að gera ráð fyrir 4% hækkun 1. ágúst og ég sé ekki að við getum hækkað meira en það þar sem við erum nú þegar hærri en samkeppnin í þjónustugjöldum. Eins og þið hafið séð á uppgjörsfundum þá er tap á framhaldsflutningi í innflutningsdeild og þetta gerir það uppgjör enn verra.“ Segja Samskip þessa umræðu hafa lotið að verðlagningu milli deilda innan Samskipa enda hafi (S)forstö-innfl1 ekki talið unnt að hækka um meira en 4% sem þýddi að tap á framhaldsflutningi myndi aukast við uppgjör innan Samskipa.
14683. Þá telja Samskip að fullyrðing Samkeppniseftirlitsins, um að hvergi í samskiptum (S)forstö-innfl1 og (S)frkvstj-innanl sé að finna áhyggjur af því að Eimskip muni bregðast við verðhækkunum Samskipa, sé röng. Taka Samskip fram að með tilvísun til „markaðarins“ hafi (S)forstö-innfl1 átt við að viðskiptavinir myndu ekki sætta sig við slíka hækkun. Væru þeir því líklegir til að hætta í viðskiptum við Samskip og leita til Eimskips. Jafnframt segja Samskip tilvísun (S)forstö-innfl1 til „nú þegar hærri en samkeppnin“ eiga við um Eimskip og að (S)forstö-innfl1 hafi talið allar líkur á að Eimskip myndi nýta sér óánægju viðskiptavina um verðhækkunarir sem (S)forstö-innfl1 hafi efast um að raunhæft væri að setja áfram út á markaðinn.⁶⁶⁵¹
14684. Ekki er hægt að fallast á þessar skýringar. Í umræddum samskiptum (S)forstö-innfl1 og (S)frkvstj-innanl var rætt um umfangsmiklar verðhækkunarir Samskipa í landflutningum. Var (S)frkvstj-innanl með áætlanir um hvernig landflutningar Samskipa gætu komið 12% verðhækkun út á markaðinn. Benti hann á að Samskip hefðu þegar hækkað gjaldskrá um 6% í júlí 2011 og að til stæði að hækka gjaldskrá um 5% í maí 2012. Aðspurður af (S)forstö-innfl1 hvernig koma ætti þessum hækkunum til stærstu viðskiptavina Samskipa í landflutningum sagði (S)frkvstj-innanl stærstu viðskiptavini Samskipa í landflutningum hækka meira í verðum heldur en viðskiptavinir í inn- og útflutningi sökum vísitölutenginga í samningum. Þá lagði (S)forstö-innfl1 til aukna innheimtu á olíuálagsgjaldi (FAF) í landflutningum og minntist á að „hellings framlegð“ væri í innheimtu þess gjalds. Lagði (S)forstö-innfl1 til hækkun olíugjalds og lyktir samskiptanna voru þær að (S)frkvstj-innanl lýsti tillögu sína samþykkt. Svo fór að Samskip hækkuðu gjaldskrá landflutninga innanlands um 6% 1. ágúst 2012. Loks ítrekar Samkeppniseftirlitið að samtímagögn sýna ekki að Samskip hafi óttast eða gert ráð fyrir samkeppnislegum viðbrögðum Eimskips við undirbúning og framkvæmd verðhækkana.
14685. Í mgr. 1330 í athugasemdum Samskipa við AII er því haldið fram að Samkeppniseftirlitið handvelji atriði úr glærुकynningu Samskipa frá 9. nóvember 2011 til stuðnings málatilbúnaði sínum en taki ekki fram að í kynningunni segi einnig að mikil samkeppni hafi ríkt á markaðnum á Íslandi og að kostnaður hafi farið hækkandi. Samskip benda einnig á að í kynningunni segi að lægra einingaverð hafi verið afleiðing harðrar samkeppni um helstu viðskiptavinina.

⁶⁶⁵¹ Mgr. 324-327 í athugasemdum Samskipa við AII.

14686. Samkeppniseftirlitið bendir á að tilvísun Samskipa til ummæla um lægra einingaverð ætti sérstaklega við um útflutning og landflutninga, ekki innflutning. Er þess sérstaklega getið á umræddri glæru.
14687. Hér ber að hafa í huga að á þessum sviðum stóðu Samskip helst frammi fyrir samkeppni frá öðrum en Eimskip. Í landflutningum voru það „einyrkjar“/ „sjóræningjar“ og Íslandspóstur. Sýna fjölmörg samtímagögn frá bæði Samskipum og Eimskip að fyrirtækin töldu samkeppnislega ógn stafa af þessum smáu aðilum og Íslandspósti en ekki frá hvoru öðru. Er þetta í samræmi við það sem fram kemur í glærum (E)frkvstj-innanl frá 6. desember 2011 sem lýst er í kafla 14.38.4.1. Í útflutningi höfðu bæði Samskip og Eimskip áhyggjur af samkeppni frá BWS, sbr. m.a. áætlun sjóflutningsdeildar Eimskips (LIS) fyrir árið 2012 sem lýst er í kaflanum. Tóku þessar áhyggjur af samkeppni frá BWS ekki síst til útflutnings á fiski. Í þeim útflutningi gætti einnig samkeppni frá fyrirtækjum sem fluttu út frystan fisk í sérhæfðum skipum.
14688. Þegar þessi ummæli eru virt í samhengi við önnur samtímagögn frá árinu 2011 gefa þau hins vegar ekki til kynna harða samkeppni við Eimskip eða að samkeppnislegur þrýstingur hafi haft veruleg áhrif á afkomu Samskipa.
14689. Samskip mótmæla einnig umfjöllun Samkeppniseftirlitsins um umræður og áætlanir um verðbreytingar við áætlanagerð fyrirtækjanna, sbr. mgr. 324-329 í athugasemdum Samskipa við AII.
14690. Í kafla 14.38.4.1 og 14.39.5 í ákvörðun er t.a.m. gerð grein fyrir samskiptum (S)forstö-innfl1 og (S)frkvstj-innanl frá 6. október 2011 vegna fyrirhugaðra verðbreytinga og því mati Samkeppniseftirlitsins að rökræður þeirra hafi ekki lotið að því auka samkeppni með lægri verðum, heldur hversu miklar verðhækkningar viðskiptavinir gætu „tekið við“. Þar segir að svo virðist sem þeir hafi engar áhyggjur af viðbrögðum Eimskips við fyrirhuguðum verðbreytingum. Samskip mótmæla þessari ályktun og byggja á því að sú staðreynd að (S)forstö-innfl1 lýsi áhyggjum sínum yfir að geta ekki ýtt innanhússverðhækkunum áfram á viðskiptavinum sína lýsir einfaldlega að samkeppni hafi verið á innflutningsmarkaðnum á þeim tíma. Þá er því mótmælt að ekki sé tekið tillit til viðbragða helsta keppinautarins. Túlka eigi orð (S)forstö-innfl1 þannig að hann hafi talið slíka verðhækkun ekki ganga vegna áhrifa á samkeppnina og þar með háttsemi keppinautarins. Með tilvísun til „markaðarins“ hafi (S)forstö-innfl1 átt við að viðskiptavinir muni ekki sætta sig við slíka hækkun og að þeir séu þá líklegir til þess að hætta í viðskiptum við Samskip og leita til keppinautarins, Eimskips.
14691. Vegna umfjöllunar Samkeppniseftirlitsins um undirbúning rekstraráætlunar og tillögur að einstaka gjaldskrárhækkunum Samskipa árið 2012 byggja Samskip á því að ályktanir Samkeppniseftirlitsins séu ekki í samræmi við samtímagögn og að dregnar séu of víðtækar ályktanir af forsendum sem Samskip gefa sér við gerð áætlunarinnar. Er það gagnrýnt að vísað sé til tölvupósta þar sem skipst er á skoðunum um forsendur áætlunarinnar í stað þess að byggja á yfirliti yfir breytingar á gjaldskrá Samskipa sem sé hluti af gögnum málsins. Þar komi fram hvenær og hverjar hinar raunverulegu verðbreytingar hafi orðið. Vísa Samskip í þessu skyni til þess að raunhækkun á þjónustugjöldum erlendis, innanlands og sjófrakt hafi orðið lægri eða 3,7%. Öll gjöldin hafi verið hækkuð þann 1. ágúst 2012 í stað annarra dagsetninga sem rætt hafi verið um.
14692. Í þessu sambandi telur Samkeppniseftirlitið rétt að benda á að í ljós hefur komið að ekki eru allar breytingar á gjaldskrá Samskipa tilgreindar í umræddu yfirliti sem Samskip afhentu. Því er ekki að öllu leyti hægt að reiða sig á umrætt yfirlit. Þannig hefur t.d. komið í ljós að 4% hækkun á sjóflutningi frá Norður-Ameríku í janúar 2012 er ekki tilgreind á yfirliti Samskipa heldur segir aðeins að sjófrakt hafi hækkað um 3%. Rétt er að sjófrakt vegna flutninga til og frá Evrópu hækkaði um 3% á þessum tíma en af samtímagögnum er ljóst að sjófrakt vegna innflutnings frá Norður-Ameríku hækkaði um 4%, sbr. umfjöllun í kafla 14.30.7.

14693. Líkt og áður hefur komið fram er málefnalegt að líta til forsendna Samskipa við gerð rekstraráætlana. Af þessu tilefni er rétt að áréttta að ein af grunnforsendum hvers framleiðslu- eða þjónustufyrirtækis við gerð rekstraráætlana er magn framleiðslu eða þjónustu sem fyrirtækið áætlað að framleiða eða veita á viðkomandi rekstrarári og ásamt fyrirhugaðri verðlagningu á þeirri þjónustu. Rekstraráætlanir eru almennt gerðar til þess að móta hegðun á markaði og setur rekstrarleg markmið fyrir viðkomandi rekstrarár. Vönduð og vel gerð rekstraráætlun er mikilvæg og virk leiðsögn fyrir stjórnendur til að ná settum markmiðum í rekstri. Lýsir því undirbúningur rekstraráætlunar vel hvernig Samskip mátu aðstæður á markaði á þeim tíma sem viðkomandi áætlun er unninn. Að sama skapi er innihald þessara samtímagagna mikilvægt enda þar að finna lýsingar fyrirtækjanna sjálfra um ástand og hegðun á liðinu ári.
14694. Í mgr. 1334-1340 í athugasemdum Samskipa við AII er fjallað um áætlanir Eimskips fyrir árið 2012 og þær ályktanir sem Samkeppniseftirlitið hefur dregið af þeim. Samskip mótmæla því að af umræddum gögnum megi leiða að Eimskip hafi ekki talið standa ógn af Samskipum. Að mati Samskipa er eðlilegt að taka fram ef smærri eða nýir aðilar sækja í sig veðrið en ekki sé hægt að gagnalykta að af því leiði að engin samkeppni stafi frá stærsta keppinautnum. Í því samhengi vísa Samskip til þess að fyrirtækið sé nefnt „*main player*“ á bls. 13 í skýrslu söludeildar áætlunarflutninga Eimskips.
14695. Að mati Samskipa þarf að hafa í huga að fyrirtæki með yfirburði á markaði sækist ekki endilega eftir aukinni hlutdeild. Hafi Eimskip virst vera meðvitað um það, sbr. eftirfarandi ummæli: „...*first and far most issue is to keep current market share in a good manner and within the frame of competitive law*.”
14696. Ekki er unnt að fallast á framangreinda túlkun Samskipa á gögnum Eimskips. Það er ekki hægt að líta framhjá því að samkvæmt umræddri áætlun Eimskips og Vegvísis fyrirtækisins fyrir árið 2012 voru helstu verkefni og markmið fyrirtækisins í samræmi við önnur gögn sem sýna fram á samráð Samskipa og Eimskips. Þau voru m.a. eftirfarandi, sbr. nánari umfjöllun í kafla 14.38.4.2:
- Að viðhalda þáverandi markaðshlutdeild, hækka meðaltals sjóflutningsgjöld og lækka afslátt/hækka verð á upp- og útskipun.
 - Að taka upp samninga (þar sem mögulegt væri að hækka verð), tryggja að hækkanir skiluðu sér og forðast undantekningar í samningum.
 - Að til lengri tíma ættu allir að taka gjaldskrárhækkunum. Hóflegar hækkanir ættu að skila sér og væru trúverðugar.
14697. Er því af framangreindu ljóst að áherslan var áfram sú að viðhalda óbreyttri markaðshlutdeild og því engar vísbendingar um annað en að Eimskip hugðist áfram virða ólögmeða markaðsskiptingu fyrirtækjanna. Á grundvelli þess var unnt að setja skýr markmið að hækka sjóflutningsgjöld með ýmsum hætti, lækka afslætti og hækka þjónustugjöld. Með vísan til þess er ljóst að áætlun Eimskips fyrir árið 2012 var í samræmi við samfellt samráð fyrirtækjanna.
14698. Í mgr. 1337-1339 í athugasemdum Samskipa við AII er fjallað um viðskiptaáætlun Flytjanda fyrir árið 2012 og þær ályktanir sem Samkeppniseftirlitið hefur dregið af henni í málinu. Að mati Samskipa horfi Samkeppniseftirlitið framhjá lýsingum í áætlunum Eimskips sem sýndu fram á að til staðar var samkeppni á milli fyrirtækjanna. Er í því sambandi vísað til þess að í áætluninni sé að finna greiningu á helstu ógnunum Flytjanda á einstökum landssvæðum og að fyrir Norðurland og Vestmannaeyjar séu Samskip talin helsta ógnin.
14699. Það er rétt að í viðskiptaáætlun Flytjanda er vissulega vísað til Samskipa sem helstu ógnar fyrirtækisins í tveimur landshlutum af þeim fimm sem fjallað er um í áætluninni. Hefur þetta hins vegar ekki áhrif á

heildarmat á þeirri stefnu sem fram kemur í viðskiptaáætluninni. Í SWOT greiningu fyrir innanlandsdeildina í heild sinni er ein helsta ógn í rekstri fyrirtækisins sögð vera aukin samkeppni frá einyrkjum sem bjóði mjög lágt verð. Þar er ekki vísað til aukinnar samkeppni frá Samskipum enda bera gögn málsins ekki með sér að svo hafi verið, þ.e. að fyrirtækin hafi með samkeppnisaðgerðum reynt að nálgast stærri og mikilvæga viðskiptavinum hvors annars í landflutningum. Líkt og rakið hefur verið í ákvörðun átti annað við um smærri fyrirtæki og smærri sendingar, vörudreifingu og vöruhúsbjónustu.

14700. Í glærukynningu ([Efrkvstj-innanl](#)) frá 6. desember 2011, um starfsemi landflutningadeildar Eimskips, sem hann fór yfir á stjórnarfundum Eimskips sama dag er vissulega vísað til þess að hörð samkeppni sé á markaði. Hins vegar er ljóst af glærukynningunni að þar er vísað til samkeppni í svokallaðri vörudreifingu á höfuðborgarsvæðinu. Á glærunni segir eftirfarandi:

- „Mjög hörð samkeppni á markaðnum
- Íslandspóstur hefur gott dreifikerfi og verðlagningin er mjög lág
- Vörudreifing á höfuðborgarsvæðinu undirverðlögð hjá Íslandspósti
- Landflutningar Samskip að byggja upp vörudreifingu á höfuðborgarsvæðinu
- Þjónusta Landflutninga svipuð og Flytjanda
- Nesfrakt, SV bílar, BB og synir ásamt fleirum mjög skæðir á markaðnum og verðlagning þeirra oft óskiljanleg
- Staða Flytjanda er sterk á öllum þeim áætlunarleiðum
- Mun meiri samkeppni í áætlunarflutningum á styttri leiðum þ.e. í ca 100 km radíus frá Reykjavík þar sem sendibílstjórar geta boðið hagkvæmt verð í heilfarmaflutninga en ekki örfáar pakkasendingar sem kallar á aukna þjónustu.“

14701. Af þessari glæru sjá að sú harða samkeppni sem vísað er til stafaði alls ekki frá Samskipum heldur öðrum aðilum, s.s. Íslandspósti, Nesfrakt, SV bílum, BB og sonum og einstaka sendibílstjórum. Telur Samkeppniseftirlitið að um sé að ræða skýrt samtímagagn um þann „frið“ sem ríkti milli Samskipa og Eimskips á þessum tíma.

14702. Er þetta einnig í samræmi við önnur gögn málsins, s.s. rekstraráætlunar ([Efrkvstj-innanl](#)) fyrir árið 2010 þar sem kemur fram að helsta samkeppnisógnin stafi ekki frá Samskipum heldur frá smærri fyrirtækjum/einkyrkjum („The main threat in the market are individual truck drivers.“)

14703. Með öðrum orðum hafði Eimskip í áætlunum fyrir m.a. árin 2010 og 2012 mestar áhyggjur af samkeppni frá allra smæstu keppinautum en ekki af samkeppni frá Samskipum. Þetta er aðeins rökrétt afstaða þegar haft er í huga samfellt samráð félaganna sem stóð yfir á þessum tíma.

26.38.3. Um ánægju forstjóranna með árið 2011

14704. Í kafla 14.38.5 eru vísað til samtímagagna frá Samskipum og Eimskip sem sýna mikla ánægju forstjóra fyrirtækjanna með afkomu á árinu 2011. Í mgr. 342-348 í athugasemdum Samskipa við AII er ályktunum Samkeppniseftirlitsins vegna þessa hafnað.

14705. Samskip byggja á því að helsta ástæða góðrar afkomu fyrirtækisins árið 2011 hafi verið vegna lækkunar á skipakostnaði og fækkunar starfsfólks. Þá segir að flutningsverð hafi lækkað samfleytt allt rannsóknartímabilið í evrum talið og því hafi afkomubattinn augljóslega verið á kostnaðarhlíðinni.

14706. Samskip benda á að flutningafyrirtæki um allan heim hafi gripið til sambærilegra aðgerða, þ.e. dregið úr framboði með því að leggja skipum. Það hafi hins vegar tekið lengri tíma en hjá Samskipum, sem hafi vegna smæðar fyrirtækisins og markaðarins getað gripið hraðar til aðgerða. Segir að þrátt fyrir að hrun í magni hér á landi hafi verið umtalsvert meira eða um 50% hafi Samskipum tekist að bregðast hratt við, breyta siglingakerfinu og skera gríðarlega niður í kostnaði að öðru leyti. Að mati Samskipa dregur Samkeppniseftirlitið of víðtækar ályktanir af þessu og það gagnrýnt að eftirlitið telji að eðlileg viðbrögð hafi verið að sækja aukið magn í stað þess að skera niður flutningsgetu. Halda Samskip því fram að með því móti hefði fyrirtækið farið í þrot á örskammri stundu.
14707. Um þessi sjónarmið Samskipa er fjallað í kafla 33.1.6, sbr. einnig t.d. kafla 14.10.4. Þar er tekið í sama streng og Samskip gera í athugasemdum sínum, þ.e. fjallað um að lækkun á kostnaðarliðum eins og rekstri skipa hafi verið til hagsbóta fyrir Eimskip og Samskip. Það hafi hins vegar verið samfellt samráð þeirra sem gerði þeim kleift að halda ábatanum af slíkri kostnaðarlækkun hjá sér. Ekki átti að láta viðskiptavinum njóta lækkunar á mikilvægum kostnaðarliðum hjá Samskipum og þess í stað halda áfram frekari verðhækkunum. Sá skortur á samkeppni sem leiddi af samráðinu við Eimskip leyfði Samskipum að hegða sér með þessum hætti. Þrátt fyrir kostnaðarlækkun Samskipa árið 2010 sýna gögnin að ekki dró úr áherslu stjórnenda og aðaleiganda Samskipa á verðhækkunum og ekki sjást nein merki í samtímagögnum um ótta við viðbrögð helsta keppinautarins, Eimskips. Þeim skýringum Samskipa að flutningsverð hafi lækkað samfleytt á tímabilinu er því hafnað. Gögn sýna að fyrirtækin héldu uppi og hækkuðu verð gagnvart viðskiptavinum fram á árið 2013.
14708. Athugasemdir Samskipa breyta ekki þeirri niðurstöðu Samkeppniseftirlitsins að þessi gögn eru birtingarmynd hins ólögmeta samráðs og að horfa beri til þeirra í málinu.

26.39. Um atvik frá desember 2011 til febrúar 2012

14709. Í kafla 14.39 er fjallað um það að í desember 2011 hafi Samskip og Eimskip haldið áfram að undirbúa verðhækkun sem hafi komið til framkvæmda í byrjun árs 2012. Í kjölfarið hafi fyrirtækin undirbúið frekari verðhækkunir á árinu 2012. Á þessu tímabili hafi átt sér stað samskipti milli lykilstarfsmanna fyrirtækjanna, sbr. t.d. fund ([E](#))frkvstj-sala/þj, ([E](#))forstö-sölud, ([S](#))forstö-innfl1 og ([S](#))forstö-útfl 29. desember 2011. Verður nú fjallað um sjónarmið Samskipa sem að þessu snúa.
14710. Samskip hafna því að fyrirtækið hafi átt í ólögmetu samráði við Eimskip í tengslum við verðbreytingar í janúar 2012, sbr. mgr. 356, 363 og áfram í athugasemdum Samskipa við AII. Að sögn Samskipa dregur Samkeppniseftirlitsins rangar ályktanir af gögnum málsins. Fyrirtækið hafi aldrei rætt við Eimskip um verðbreytingar eða verðákvæðanir gagnvart einstökum viðskiptavinum. Um hafi verið að ræða einhliða ákvörðun Eimskips á grundvelli endurskoðunarákvæðis í samningi og almenna verðhækkunum gagnvart viðskiptavinum. Þetta hafi verið eðlilegur þáttur í framkvæmd viðskiptanna, ekki á grundvelli verðsamráðs eða gámasamráðs. Að sögn Samskipa liggja fyrir að verulega óánægja hafi verið um þessa ákvörðun Eimskips og til skoðunar hafi komið að hætta flutningum með fyrirtækinu vegna þessa. Samskip hefðu eðli málsins samkvæmt þurft að huga í kjölfarið að verðhækkunum gagnvart eigin viðskiptavinum vegna þessara kostnaðarhækkana.
14711. Í athugasemdum Samskipa segir einnig að verðhækkunir Samskipa á rannsóknartímabilinu hafi verið í samræmi við verðlagsþróun á tímabilinu. Segja Samskip að fullyrðingar um markaðsskiptingu fyrirtækjanna, og að slík markaðsskipting hafi skapað skilyrði til verðhækkana, séu hreinn uppspuni frá rötum og að Samskip og Eimskip hafi aldrei átt í neinu samráði af þessum toga. Ekkert í gögnum málsins gæfi tilefni til þessara alvarlegu fullyrðinga, sbr. mgr. 1349 í athugasemdum Samskipa við AII.
14712. Að sögn Samskipa líti Samkeppniseftirlitið fram hjá því að það hafi verið kostnaðarforsendur sem lágu til grundvallar verðhækkunum. Það hafi verið eðlilegar rekstrarforsendur og kostnaðarhækkunir sem

lágu að baki gjaldskrárhækkunum. Að sögn Samskipa þurfti að gera ráð fyrir auknum tekjum á móti verulegum kostnaðarhækkunum sem gert hafði verið ráð fyrir á komandi ári ef reksturinn átti að skila hagnaði.

14713. Samskip gagnrýna það að Samkeppniseftirlitið reki áhrif verðbreytinga og þann tekjuauka sem leiddi af þeim en setji þær ekki í samhengi við kostnaðarhækkunarir. Telja Samskip að almennt þurfi að horfa til tekna og gjalda í rekstri. Vísa Samskip til afhents yfirlits yfir verðlagsþróun og verðbreytingar, sem sýni að verðhækkunarir fyrirtækisins hafi ekki verið umfram almennar verðlagshækkunarir heldur verið til þess að mæta uppsöfnuðum kostnaðarhækkunum, sbr. mgr. 318 í athugasemdum Samskipa við AII.
14714. Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á framanritað. Samkeppniseftirlitið vísar til umfjöllunar um verðhækkunarir fyrirtækjanna í kafla 11.21, 15.3 og 33.1. Þar er þessum skýringum Samskipa hafnað með nánari rökstuðningi. Þá skiptir og máli að samanburður á verðlagsþróun og verðhækkunum Samskipa og Eimskips hefur takmarkaða þýðingu við mat á því hvort um brot gegn 10. gr. samkeppnislaga hafi verið að ræða.
14715. Í athugasemdum við AII fullyrða Samskip, sbr. mgr. 358-362, að fyrirtækin hafi aðeins átt lögmæt samskipti í tengslum við viðskipti þeirra á milli um flutninga til og frá Norður-Ameríku.
14716. Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á þann skilning. Eins og rökstutt er í kafla 11 hafði „Nýtt upphaf“ verkefnið það að markmiði að raska samkeppni í skilningi 10. gr. samkeppnislaga. Samstarf Samskipa og Eimskips í flutningum milli Íslands og Norður-Ameríku var hluti af „Nýtt upphaf“ verkefninu. Þegar af þeirri ástæðu voru öll samskipti fyrirtækjanna þar sem unnið var að eða rætt um flutninga til og frá Norður-Ameríku ólögmæt. Þá vísast enn á ný til umfjöllunar um mikilvægi þess að varpað sé ljósi á regluleg og ítrekuð samskipti á milli Samskipa og Eimskips og þau tengsl sem voru til staðar á milli tiltekinna starfsmanna og stjórnenda. Vísast um þetta til nánari umfjöllun í kafla 13.
14717. Í athugasemdum Samskipa um atvik þau sem fjallað er um í kafla 14.38.3 í ákvörðun, er því mótmælt að samskipti (E)forstj og (S)forstj séu sett í samhengi við áætlanir Eimskips og Samskipa um verðhækkunarir. Þá áréttá Samskip að vinna við áætlun sé hugmyndavinna sem geti verið matskennd og tekið breytingum. Þannig hafi tillaga sú sem (S)forstö-innfl1 bar upp 30. ágúst 2011 um 4% gjaldskrárhækkun 1. júlí 2012 breyst nokkrum dögum síðar þannig að áætlað var að tvær hækkunarir yrðu á gjaldskrár árið 2012, þ.e. um 4,5% 1. janúar og 4% 1. júlí 2012. Samskip telja þessar umræður milli stjórnenda Samskipa sýna vel hvernig hugmyndir geti tekið breytingum á meðan áætlanagerð stendur yfir. Þá liggja fyrir í gögnum málsins að engin þessara hugmynda hafi orðið að veruleika, þar sem gjaldskrá hækkaði um 3,7% 1. ágúst 2012. Mótmæla Samskip því að um samráð hafi verið að ræða og segja þá ályktun í andstöðu við gögn málsins og síðari atvik, sbr. mgr. 319 í athugasemdunum.
14718. Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á að framangreind fullyrðing Samskipa sé í samræmi við gögn málsins. Samkvæmt gögnum málsins hækkuðu Samskip þjónustugjaldskrár á Íslandi og erlendis um 4% að jafnaði og gjaldskrá sjóflutnings fyrir flutning milli Íslands og Evrópu um 3% 16. janúar 2012. Í kjölfarið hækkaði gjaldskrá sjóflutnings frá Norður-Ameríku með beina skipi Eimskips um 4%. Þann 1. ágúst 2012 hækkaði þjónustugjaldskrá erlendis og gjaldskrá sjóflutnings um 3,7%. Er því rangt að engin hugmynda (S)forstö-innfl1 og (S)frkvstj-millilandasv um gjaldskrárhækkunarir hefði gengið eftir og í raun var það svo að áætlanir þeirra stóðust að öllu leyti. Skal því bætt við að Eimskip hækkaði sömu gjaldaliði 1. janúar 2012 og í júlí 2012. Líkt og áður brugðust Samskip við gjaldskrárhækkun Eimskips með því að hækka sömu gjaldaliði og er það í samræmi við ályktanir Samkeppniseftirlitsins um brot Samskipa tengd verðhækkunum.
14719. Eins og rökstutt hefur verið í ákvörðun þessari dró „friðurinn“ úr óvissu á flutningamarkaðnum sem gerði Samskipum og Eimskip þetta kleift, þ.e. að viðhalda eða hækka verð gagnvart viðskiptavinum án þess

að þurfa að óttast viðbrögð helsta keppinautarins og með vissu um að hann myndi einnig hækka verð og ekki bregðast við með því að reyna að ná til sín óánægðum viðskiptavinum umrædds keppinautar. Þá voru ítrekuð og regluleg samskipti á milli fyrirtækjanna til þess fallin að skapa traust á milli þeirra og gera hið ólögmeta samráð skilvirkara og auðveldara í framkvæmd.

14720. Rétt er að vísa sérstaklega til þess að í lok árs 2011, n.t.t. þann 29. desember 2011, á sama tíma og Samskip og Eimskip huguðu að verðhækkunum næsta árs, hittust (E)frkvstj-sala/þj, (E)forstö-sölud, (S)forstö-innfl1 og (S)forstö-útf1 á fundi undir yfirskrift Norður-Ameríkusamnings fyrirtækjanna. Í kafla 16 í ákvörðun þessari er fjallað um litla hagsmuni Samskipa og Eimskips af Norður-Ameríku samstarfi fyrirtækjanna. Þrátt fyrir það sátu æðstu yfirmenn siglingarkerfa fyrirtækjanna fundi undir yfirskrift Norður-Ameríku samningaviðræðna á árinu 2008 og í upphafi árs 2009. Þetta voru þeir (E)frkvstj-EimÍsl, (E)forstö-innfl, (S)frkvstj-millilandasv og (S)forstö-innfl1. Þeir léku allir lykilhlutverk í verðlagningu fyrirtækjanna á flutningaþjónustu og undirbúningi og framkvæmd verðhækkana. (E)frkvstj-flutkerf sem var yfirmaður yfir flutningakerfi Eimskips sat jafnframt fundina. Yfirmenn sem báru ábyrgð á verðlagningu og framkvæmd hækkana hjá Eimskip og Samskipum, þ.e. (E)frkvstj-sala/þj, (E)forstö-innfl, (E)forstö-sölud, (S)frkvstj-millilandasv, (S)forstö-innfl1 og (S)forstö-útf1, sátu jafnframt fundi undir sömu yfirskrift árin 2010 til 2012, sbr. samskiptayfirlit í kafla 13. Samskip hafa ekki lagt fram fundargerðir eða önnur gögn sem sýna hvað var rætt á þessum fundum. Um þýðingu þessa að lögum vísast til kafla 4.7.3. Við rannsókn Samkeppniseftirlitsins hafa ekki fundist fundargerðir eða minnispointar sem teknir hafa verið saman á þessum fundum.
14721. Samskip telja ekki nægjanlega horft til samtímagagna sem sýni forsendur verðhækkana. Vísa Samskip til þess að Eimskip hafi vísað m.a. til kostnaðarhækkana, hækkunar á vísitölu neysluverðs, hækkunar á launavísitölu, leiguverðs skipa og gámakostnaðar sem ástæðna fyrir hækkun fyrirtækisins 5. júlí 2011. Vísa Samskip til þess að fyrirtækið hafi miðað við verðbólguþá sem rökstuðning fyrir verðhækkun gagnvart viðskiptavinum árið 2012. Telja Samskip Samkeppniseftirlitið hafa litið fram hjá þessum ytri aðstæðum sem fyrirtækin hafi ekki ráðið við og að forsendur verðhækkana hafi ávallt verið eðlilegar.⁶⁶⁵²
14722. Af þessu tilefni vísast til nánari umfjöllunar um verðþróun og gjaldskrárhækkanir Samskipa á rannsóknartímabilinu í kafla 33.1 í ákvörðun þessari. Þá skal það áréttað að með virkri samkeppni er almennt séð ekki sjálfgefið fyrir fyrirtæki að velja kostnaðarhækkunum, í heild eða hluta, þegar í stað yfir á viðskiptavinum sína. Sé litið heildstætt á gögn málsins eru gögn sem tengjast verðhækkunum fyrirtækjanna í upphafi árs 2012 birtingarmynd á þeirri takmörkuðu samkeppni sem leiddi af samráði Samskipa og Eimskips. Sökum þess þótti sjálfsagt að hækka verð og leggja ný gjöld á viðskiptavinum án þess að greina mætti ótta um viðbrögð helsta keppinautarins. Vísast í því skyni til kafla 11.21 og 15.3. Hvað forsendur fyrir verðhækkunum varðar er einnig óhjákvæmilegt að vísa til þess að í desember 2010 ræddi stjórnandi hjá Samskipum um „hugmyndaflug“ varðandi tilefni eða réttlætningu á hækkun á verði, sbr. kafla 14.33.14.3. Er það lýsandi fyrir skort á samkeppni. Fyrirtækin án ótta um viðbrögð hvors annars unnu að því að halda uppi og hækka verð, óháð því hvaða réttlætningu fyrirtækið leggur fram hverju sinni.
14723. Í mgr. 331 í athugasemdum Samskipa við AII segir að kvöldverðarboð það sem (S)forstj og (E)frkvstj-alþjsv sóttu þann 3. desember 2011 hafi ekki tengsl við málið. Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á það. Samskiptin og tengsl (S)forstj og (E)frkvstj-alþjsv hafa vissulega þýðingu við heildarmat á atvikum á þessu tímabili.
14724. Þá er því mótmælt að Samkeppniseftirlitið vísi í þessu samhengi til þess að (S)forstö-innfl1, (S)stjórnarm-S og SH, (E)sölustj-innanl2 og (E)viðskstj2 hafi hist 13. janúar 2012, án þess að tengja

⁶⁶⁵² Mgr. 320-321 í athugasemdum Samskipa við AII.

Það við önnur atvik máls með nokkrum hætti, sbr. mgr. 370 í athugasemdum Samskipa við AII. Samskip ítreka fyrri svör sín varðandi umrædd samskipti og tengsl, þ.e. að umræddir einstaklingar hafi áður unnið saman hjá Eimskip og hafi hist sem vinir. Að mati Samskipa er það óviðeigandi að Samkeppniseftirlitið skuli endurtekið álykta um ólögmæta háttsemi án þess að fyrir því sé stöð í gögnum málsins. Benda Samskipa á að ef vinir hittast til að fá sér bjór eftir vinnu þá verði að ætla að sá sé tilgangurinn en ekki ólögmæt samskipti af einhverjum toga.

14725. Í kafla 13 er ítarlega fjallað um samskipti og tengsl á milli Samskipa og Eimskips á rannsóknartímabilinu og þýðingu þess að lögum. Þar er því nánar tiltekið lýst að samskipti sem þessi hafi verið til þess fallin að skapa traust á milli fyrirtækjanna og gera hið ólögmæta samráð skilvirkara og auðveldara í framkvæmd.
14726. Samskip telja að ályktanir Samkeppniseftirlitsins um fund (S)forstö-innfl1 og (S)forstö-útfl með Eimskip þann 29. desember 2011 séu rangar, sbr. mgr. 333-334 í athugasemdum fyrirtækisins við AII. Þannig sé fullyrt að Eimskip og Samskip hefðu „*sammælst*“ um verðhækkun flutninga til og frá Norður-Ameríku og að hún hafi verið „*tengd við fyrirhugaða almenna verðhækkun Eimskips*“. Áréttu Samskip að fyrirtækið hafi verið kaupandi að þjónustunni og því viðskiptavinur Eimskips. Umræðan hafi snúist um gjaldtöku Eimskips af Samskipum í umræddum flutningum og ekkert annað. Er því mótmælt að Eimskip og Samskip hafi sammælst um verðhækkun á flutningum til og frá Norður-Ameríku. Eimskip hafi tilkynnt um hækkun á fundinum eins og sjáist á orðalagi (E)frkvstj-sala/þj í tölvupósti (E)frkvstj-sala/þj frá 27. desember 2011 („*látum vita af hækkun í leiðinni*“). Sú tilvísun hafi einungis tekið til þeirra gjalda sem Samskip hafi greitt samkvæmt samningi en ekki öðrum ótengdum verðákvörðunum Eimskips.⁶⁶⁵³
14727. Í mgr. 336 í athugasemdum Samskipa við AII segir að ályktun Samkeppniseftirlitsins um að (S)forstö-innfl1 hafi fengið upplýsingar um fyrirhugaða gjaldskrárhækkun Eimskips frá því fyrirtæki sé röng. Segir að (S)forstö-innfl1 hafi komist að hækkuninni með því að bera nýja gjaldskrá Eimskips saman við eldri gjaldskrá. Starfsfólk Samskipa hafi vakt að opinberar gjaldskrárbreytingar Eimskips og því mjög eðlilegt að (S)forstö-innfl1 hafi verið meðvitaður um breytinguna.⁶⁶⁵⁴
14728. Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á það með Samskipum að ályktun þess um fund stjórnenda Samskipa og Eimskips 29. desember 2011 sé röng. Meta verður hegðun fyrirtækjanna (verðhækkun þeirra) í ársbyrjun 2012 í samhengi við fund framangreindra æðstu stjórnenda þeirra í árslok 2011. Máli skiptir að Samskip hafa ekki lagt fram fundargerð eða önnur gögn sem sýna nánar fram á efni fundarins 29. desember 2011 en um þýðingu þess vísast til kafla 4.7 um sönnun í samráðsmálum.
14729. Ljóst er af samtímagögnum að Eimskip og Samskip þurftu að ná samkomulagi um hver verðhækkun á sjófrakt ætti að vera. Í Norður-Ameríkusamningi fyrirtækjanna frá 2010 sagði eftirfarandi varðandi endurskoðun á verði fyrir sjófrakt: „*The rates set forth in Term 5 hereof shall be subject to negotiable adjustment in December each year during the term of this Contract in conformity with changes in the Operational environment of this industry.*“ Tölvupóstar (E)frkvstj-sala/þj og (S)forstö-innfl1 í kjölfar fundar Eimskips og Samskipa eru í samræmi við þetta.
14730. Þannig sendi (E)frkvstj-sala/þj tölvupóst til (E)forstj, (E)forstö-innfl, (E)forstö-sölud og (E)frkvstj-N-Am strax að afloknum fundinum með Eimskip: „*In accordance with the contract filed last December (SCS 705) there is a window for negotiable adjustment in rates (Term 6J page 6) and we have come to agreement with Samskip that the rates in Term 5 on page 3 both REY/USA and USA/REY will be adjusted upwards with 4,0% as of first vessel in January. [...]*“

⁶⁶⁵³ Mgr. 333-334 í athugasemdum Samskipa við AII.

⁶⁶⁵⁴ Mgr. 336 í athugasemdum Samskipa við AII.

14731. Þann 2. janúar 2012 sendi svo (S)forstö-innfl1 tölvupóst til (S)frkvstj-N-Am, afrit til (S)forstö-útfli: „Við [(S)forstö-útfli] hittum Eimskips menn fyrir helgi og ræddum verðhækkunir sem USA samningurinn okkar tekur um áramót. Niðurstaðan varð sú að ISPS og THC í USA/CA hækkar um 2,5% og sjóflutningsverðin hækka um 4%.“
14732. Af þessum samtímagögnum verður ekki ráðið að Eimskip hafi tekið einhliða ákvörðun heldur hafi fyrirtækin náð samkomulagi um verðhækkun á Norður-Ameríkusamningnum.
14733. Eru sjónarmið Samskipa um upplýsingar þær sem (S)forstö-innfl1 bjó yfir um gjaldskrárhækkun Eimskips ótrúverðug. Hafa verður í huga að (S)forstö-innfl1 átti fund með m.a. (E)frkvstj-sala/þj, (E)forstö-flutmið og (E)forstö-sölud 29. desember 2012. Þá skal einnig litið til þess að (S)forstö-innfl1 og (E)forstö-flutmið áttu í ítrekuðum samskiptum á rannsóknartímabilinu, m.a. um verðlagsmál, sbr. kafla 14.17.8. Þá leggja Samskip ekki fram gögn sem sýna fram á að (S)forstö-innfl1 hafi verið látinn vita af þessum anga gjaldskrárhækkunar Eimskips né hefur Samkeppniseftirlitið fundið slík gögn við rannsókn málsins. Er því ekki hægt að fallast á framangreind sjónarmið Samskipa.
14734. Í mgr. 338-341 í athugasemdum Samskipa við AII er fjallað um um samskipti (S)forstö-innfl1 og (S)frkvstj-N-Am frá 2. janúar 2012. Þar segir að viðbrögð (S)frkvstj-N-Am hafi eðlilega verið þau að velta því upp hvort Samskip þyrftu ekki að hækka verð líkt og Eimskip. Áform um verðbreytingar Samskipa höfðu þannig breyst, enda hafi ekki verið gert ráð fyrir verðhækkunum Eimskips í flutningum til og frá Norður-Ameríku í forsendum áætlunargerðarinnar. Ástæða breytingarinnar hafi hins vegar ekki verið samráð um þær, heldur þröng staða Samskipa til þess að taka á sig kostnaðarauka sem fælist í verðhækkunum Eimskips án þess að velta þeim áfram til viðskiptavina. Samskip hafi raunar í tengslum við þessa verðhækkun Eimskips athugað að færa alla flutninga yfir í TAS-leiðina.
14735. Loks segja Samskip um umfjöllun Samkeppniseftirlitsins um breytt áform um verðhækkunir Samskipa að umfjöllunin sé haldin þeim annmarka að gengið sé út frá því að samráð hafi átt sér stað um hækkunir á gjöldum vegna flutninga til og frá Norður-Ameríku. Áréttu Samskip að svo hefði ekki verið. Við áætlanagerð hafi verið gengið út frá óbreyttum verðum Eimskips í þeim flutningum. Í kjölfar tilkynningar Eimskips um verðhækkun á fundi fyrirtækjanna 29. desember 2011 hafi verið ljóst að forsendur áætlunargerðarinnar gengju ekki eftir og Samskip því knúin til að hækka gjaldskrá sína á þeim flutningum. Taka Samskip fram að tölvupóstsamskipti frá október 2011 hafi lotið að forsendum áætlanagerðar en í janúar 2012 hafi verið um að ræða þær hækkunir sem raunverulega hafi verið framkvæmdar, sbr. mgr. 341 í athugasemdum Samskipa við AII.
14736. Hér er einungis hálf sagan sögð. Verðhækkun Samskipa á gjaldskrá sjóflutninga tók ekki aðeins til Norður-Ameríku flutninga heldur hækkuðu Samskip jafnframt gjaldskrá sína fyrir sjóflutninga til og frá Evrópu eftir fundinn með Eimskip. Ljóst er að hækkun á Norður-Ameríkusamningnum hafði engin áhrif á þá flutninga. Röksemdir Samskipa geta því ekki átt við þá hækkun.
14737. Þá má benda á að Samskip fengu 75% afslátt af THC-gjaldi hjá Eimskip en rukkuðu engu að síður sína viðskiptavinum um fullt THC. Við 2,5% verðhækkun Eimskips gagnvart Samskipum fór THC-gjald Samskipa úr \$77 í \$79 fyrir 20 feta gám, þ.e. hækkaði um \$2. Samskip hækkuðu hins vegar sama gjald gagnvart viðskiptavinum sínum úr \$272 í \$283. Hafði því THC-gjald Samskipa hækkað um \$11 frá því í upphafi árs 2011.
14738. Líkt og fyrr segir hafna Samskip ályktunum Samkeppniseftirlitsins um ólöglegt samráð í tengslum við verðbreytingar í janúar 2012, sbr. mgr. 363 og áfram í athugasemdum Samskipa við AII.
14739. Í mgr. 365 í athugasemdunum segir að ekkert sé í þeim innanhússamskiptum innan Eimskips, sem rakin eru í kafla 14.39.5 í ákvörðun, sem gefi tilefni til athugasemda. Byggja Samskip á því að taka megi

gögn frá hvaða fyrirtækjum sem er og setja fram sambærilegar kenningar því flest fyrirtæki þurfa að ná tekjum fyrir kostnaði. Ekkert bendi til ólögmetra samskipta á milli fyrirtækjanna.

14740. Samkeppniseftirlitið bendir á að umrædd gögn eru samtímagögn frá Eimskip. Gögnin gefa því glögglega innsýn í áherslur fyrirtækisins á þessum tíma og sýna að Eimskip hafði skýra stefnu að hækka verð. Eru gögnin því í samræmi við ályktanir Samkeppniseftirlitsins í ákvörðun þessari um að á þessum tíma hafi ríkt gagnkvæmur skilningur á milli Samskipa og Eimskips um að verð færu hækkandi. Getur Samkeppniseftirlitið því ekki fallist á sjónarmið Samskipa.
14741. Í mgr. 364 í athugasemdum Samskipa er fjallað um tölvupóst (E)frkvstj-innanl til Alcoa, dags. 6. janúar 2012 vegna hækkunar verðs. Segja Samskip samskiptin fyrirtækinu óviðkomandi og „fjarstæðukenn“ að halda því fram að í því tilviki hafi Eimskip og Samskip notað þriðja aðila, þ.e. Alcoa, til verðsamráðs. Samkeppniseftirlitið áréttar að skilningur Samskipa á umfjölluninni er rangur. Að mati eftirlitsins er tölvupósturinn til marks um að Eimskip hafi á þessum tíma ekki hikað við að boða mikla verðhækkun gagnvart stórum viðskiptavinum.
14742. Í mgr. 366 og 386 í athugasemdum Samskipa er fjallað um samskipti stjórnenda Samskipa dagana 9. og 11. janúar og 13. og 14. febrúar 2012 í tengslum við HB Granda.
14743. Í mgr. 366 er fjallað um tölvupóstsamskipti (S)viðskstj3, (S)forstö-útfl og (S)forstö-flutnstj dagana 9. og 11. janúar 2012 þar sem rætt er um möguleika á verðhækkunum til HB Granda, sbr. kafla 14.39.5 í ákvörðun. Samskip byggja á að hafa verði í huga að þessi afurð (ferskur fiskur) var ekki hluti af þeim vörum sem flytja átti fyrir HB Granda samkvæmt samningnum og því var ekki um hækkun á samningsbundnum verðum að ræða. Það hafi því verið á valdi hvers viðskiptastjóra að ákvarða verð og gjaldtöku. Að mati Samskipa var eðlilegt að spyrja yfirmann sinn um efri mörk í tengslum við mögulega verðhækkun. Um hafi verið að ræða fullkomlega eðlileg skoðanaskipti milli starfsmanna fyrirtækisins.
14744. Í athugasemdum Samskipa um tölvupóstsamskipti (S)forstö-útfl og (S)viðskstj dagana 13. og 14. febrúar 2012 um hækkun verðs til HB Granda segir að ekkert í umræddum gögnum gefa tilefni til umfjöllunar eða athugasemda af hálfu Samkeppniseftirlitsins. Um hafi verið að ræða dæmigerð samskipti milli starfsmanna um samskipti við viðskiptamann.
14745. Í þessu samhengi ber að hafa í huga að HB Grandi var, árið 2012, þriðji stærsti viðskiptavinur Samskipa í útflutningi og á meðal þriggja stærstu viðskiptavinum Samskipa í útflutningi allt rannsóknartímabilið. Umræða (S)forstö-útfl og (S)viðskstj um umtalsverða verðhækkun gagnvart HB Granda er í samræmi við gögn málsins sem sýna að Eimskip og Samskip höfðu með sér samráð með því að skipta með sér viðskiptum við mikilvæga viðskiptavinum og áhrif þess á verðlagningu fyrirtækjanna. Fær það ekki breytt mati Samkeppniseftirlitsins að fyrri samskiptin hefðu varðað flutninga sem féllu ekki undir samning Samskipa við HB Granda.
14746. Í athugasemdum Samskipa um tölvupóst (S)forstö-innfl1 til viðskiptastjóra frá 15. desember 2011, sem varðaði hækkun verða gagnvart Húsasmiðjunni, segir að (S)forstö-innfl1 hafi með tölvupóstinum viljað minna samstarfsmenn sína á að framfylgja ákvæði í flutningasamningi við Húsasmiðjuna, sem undirritaður var 18. febrúar 2011, og kvað á um tímasettar verðbreytingar. Þar sem tíu mánuðir hafi verið liðnir frá undirritun samningsins hafi (S)forstö-innfl1 talið rétt að minna á samningsbundnar verðhækkningar til þess að forðast vandamál sem hlytust af röngum verðum, reikningagerð o.s.frv. Mótmæla Samskip því að hækkunirnar hafi haft annarlegan tilgang og segja hækkunirnar hafa verið samningsbundnar.⁶⁶⁵⁵

⁶⁶⁵⁵ Mgr. 332 í athugasemdum Samskipa við AII.

14747. Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á þetta. Að mati eftirlitsins sýni umrædd samskipti skýrlega að verð viðskiptavina hækkaði ekki aðeins í tengslum við gerð nýs samnings heldur tóku ný samningsverð iðulega jafnframt hækkunum líkt og með Húsasmiðjuna en verð Húsasmiðjunnar samkvæmt samningnum 2011 tóku hækkunum á 6 mánaða fresti. Leiddi markaðsskipting Samskipa og Eimskips hins vegar til þess að fyrirtækin gátu óhikað haldið uppi eða hækkað verð á viðskiptavinum sína án ótta við samkeppni frá hvort öðru.
14748. Í mgr. 368 í athugasemdum Samskipa er fjallað um álagningu Samskipa og Eimskips á að „collection fee“. Segja Samskip til skýringar að gjaldið hafi lotið að gengistryggingu Samskipa gagnvart útlögðum kostnaði. Hvorki þá né nú hafi tíðkast að veita afslátt af því gjaldi. Telja Samskip ályktanir Samkeppniseftirlitsins án stoðar í gögnum málsins og ljóst að fyrirtækin hafi aldrei átt í samskiptum um þetta efni.
14749. Samkeppniseftirlitið telur mikilvægt að árétta að sönnunargögn um samskipti hafa ekki úrslitabýðingu við mat á framangreindu. Samkeppniseftirlitið telur þó þá staðreynd „collection fee“ og takmörkun afsláttá frá gjaldinu hafi verið á meðal áherslna fyrirtækjanna á sama tímabili benda til þess að gjaldið hafi verið rætt á milli fyrirtækjanna. Jafnvel þó svo hafi ekki verið er ljóst að af samráði Samskipa og Eimskips leiddi sameiginlegur skilningur m.a. um að verðum yrði viðhaldið eða þau hækkuð.
14750. Í mgr. 372 í athugasemdum Samskipa segir að brýning til starfsmanna Samskipa um að nota nýja gjaldskrá við tilboðsgerð hafi verið hefðbundin og ekki tengst samskiptum innan útflutningsdeildar Eimskips um gjaldskrárhækkanir.
14751. Í mgr. 377-380 í athugasemdum Samskipa við AII fjallað um samskipti fyrirtækjanna vegna framkvæmdar Norður-Ameríku samstarfsins í tengslum við gáma og tóm fiskikör í janúar og febrúar 2012, sbr. umfjöllun í kafla 14.39.5. Samskip kveða þau samskipti í heild sinni fullkomlega eðlileg um framkvæmd Norður-Ameríku samningsins. Samskip hafi á þessum tíma aflað sér viðskipta sem hafi falist í flutningi á afurðum í fiskikörum til Norður-Ameríku. Koma hafi þurft körunum tómunum til baka til Íslands og hafi Samskip freistað þess að fá sem lægst verð. Óhjákvæmilegt hafi verið að upplýsa Eimskip um það hvers konar vöru væri að ræða. Hins vegar hafi Samskip ekki upplýst um viðskiptavininn. Ólíkt því sem Samkeppniseftirlitið teldi hafi Samskip því ekki veitt Eimskip viðkvæmar viðskiptalegar upplýsingar.
14752. Samkeppniseftirlitið bendir á að umrædd umfjöllun er sett fram í ákvörðun til að sýna fram á framkvæmd á hinu ólögmeta samstarfi fyrirtækjanna í Norður-Ameríku flutningum. Þessi samskipti sýna jafnframt að þau leiddu til samkomulags um breytingu á Norður-Ameríku samningnum. Þar að auki eru þessi samskipti talin sýna fram á skeytingarleysi stjórnenda Eimskips og Samskipa varðandi þá staðreynd að engin undanþága skv. þágildandi 15. gr. samkeppnislaga var í gildi fyrir samstarfinu.
14753. Í mgr. 381-383 í athugasemdum Samskipa er fjallað um hækkun biðgjalds í febrúar 2012. Þar segir að Samskip í Hollandi hafi unnið eftir gjaldskrá frá árinu 2004. Á árinu 2009 hafi starfsmaður Samskipa í Hollandi upplýst (S)forstö-útfli um að sífellt fleiri vélar og tæki stæðu lengur ósótt á gámavelli með tilheyrandi geymslukostnaði fyrir Samskip. Slíkt hafi leitt af sér kostnað sem eðlilegt hafi verið að viðskiptavinir bæru. Hafi því verið sett á geymslugjald. Árið 2012 hefði starfsmaðurinn spurst fyrir hvort uppfæra ætti gjaldið. Í því sambandi hafi komið fram að sértækar hækkanir hafi verið lagðar á IMO gjald vegna véla og tækja í Rotterdam, eða 50 evrur á dag fyrir hvert farartæki.
14754. Segja Samskip að um hafi verið að ræða hækkun á kostnaði erlendis sem Samskip hefðu þurft að bregðast við. Af þeim sökum hafi (S)forstö-útfli samþykkt tillögu um hækkun. Önnur gjöld hafi verið hækkuð um 6% en þau hafi ekki verið hækkað í tvö ár þar áður. Mótmæla Samskip því að samráð hafi gert verðhækkunina mögulega enda liggja fyrir málefnalegar ástæður að baki hækkuninni. Þá sé ekkert í málinu sem bendi til samráðs um þessi gjöld.

14755. Hvað varðar forsendur fyrir innleiðingu biðgjalds á Íslandi segja Samskip að bílar í heimakstri gáma hafi ítrekað þurft að bíða lengi eftir að geta losað af sér gám hjá viðskiptavinum. Mótmæla Samskip að álagning gjaldsins hafi nokkuð með samráð að gera enda hafi kostnaðarlegar forsendur legið því til grundvallar. Þá segja Samskip að komið hafi fyrir að smávægilegar breytingar hafi ekki verið tilkynntar viðskiptavinum sérstaklega, ólíkt því sem hafi gilt um almennar breytingar á gjaldskrá. Biðgjald vegna heimaksturs gáma hafi átt við um biðtíma sem skapaðist hjá örfáum viðskiptavinum og því ekki tilefni til að senda tilkynningu vegna þessa á alla viðskiptavinum Samskipa. Hins vegar hafi upplýsingar um gjöldin verið aðgengilegar á heimasíðu Samskipa.⁶⁶⁵⁶
14756. Hefur ekki þýðingu við mat á framangreindu hvort hækkun biðgjalds erlendis og upptaka biðgjalds á Íslandi hafi verið framkvæmd til að bregðast við auknum kostnaði. Er enda ekki sjálfgefið hvort eða hve mikið unnt er að ýta kostnaðarhækkun á viðskiptavinum með verðhækkun ef virk samkeppni ríkir á markaði. Umrædd hækkun Samskipa á biðgjaldi erlendis og upptaka þess á Íslandi er aðeins ein af fjölmörgum verðhækkunum Samskipa á rannsóknartímabilinu og var framkvæmd án ótta við viðbrögð Eimskips. En þegar hækkunin var framkvæmd var „Nýtt upphaf“ verkefni Samskipa og Eimskips enn við lýði og stjórnendur fyrirtækjanna áttu enn í reglulegum samskiptum.
14757. Í mgr. 384 í athugasemdum Samskipa er því jafnframt mótmælt að fundur (E)frkvstj-innanl og (S)frkvstj-innanl þann 10. febrúar 2010 eða samskipti í tengslum við hafnarþjónustu í Mjóeyrarhöfn hafi verið andstæð 10. gr. samkeppnislaga. Vísa Samskip til umfjöllunar um viðskipti fyrirtækjanna í Mjóeyrarhöfn.
14758. Ekki er fallist á framangreind sjónarmið Samskipa. Gögn málsins sýna að samskiptin tengdust ólögmætu samráði Samskipa og Eimskips um skipaafgreiðslu, sbr. umfjöllun í kafla 19.
14759. Í mgr. 385 í athugasemdum Samskipa er tengslum samskipta (E)frkvstj-innanl og (S)forstö-útl 17. og 24. febrúar 2012 við verðhækkunir Samskipa og Eimskips vegna flutnings á ferskum fiski í janúar og febrúar 2012 mótmælt. Segja Samskip að vísitala neysliverðs hafi hækkað um 6,4% síðustu tólf mánuði áður en Samskip hækkuðu verð og að 4,6% verðbólgu hafi verið spáð fyrir árið 2012. Því hafi verið augljós þörf á hækkun til þess að mæta verðlagshækkunum. Þá segja Samskip það vekja athygli að Eimskip hafi stefnt að 11% hækkun en Samskip horft til 7% hækkunar af þeirri ástæðu að ef fyrirtækin hafi stillt saman strengi um þetta efni, þá veki athygli að hækkunarþörf þeirra hafi verið ólík. Telja Samskip atvikin ekki gefa tilefni til ályktana um samráð.⁶⁶⁵⁷
14760. Ekki er fallist á þessar athugasemdir. Líkt og rakið er í kafla 33.1.3 mælir sú vísitala verðþróun vörukörfu meðalheimilis í landinu. Samskip leggja ekki fram skýringar eða gögn um hvernig breyting á vísitölu neysliverðs kallaði á „þörf“ að hækka flutningsverð eða undirliggjandi kostnaður hafi verið áþekkur þeirri vörukörfu sem liggur til grundvallar þróun vísitölu neysliverðs. Hvað sem framangreindu líður þá skal árétta að með virkri samkeppni er ekki sjálfgefið eða einhvers konar náttúrulögmál að keppinautar geti látið breytingar á vísitölum, kostnað, framlegðarkröfur, fjárhagsáskoranir eiganda, kröfur lánadrottna eða hvað annað sem þeir vilja horfa til renna út í verðlag til kaupenda vöru eða þjónustu. Hafa ber í huga að óvissa um viðbrögð keppinauta á markaði og þar að lútandi áhætta er tengist m.a. verðbreytingum (e. *risks of uncertainty*) er afar mikilvæg virkri samkeppni. Sjálfstæði keppinauta og þessi æskilega óvissa fyrirtækja eru grunnstoðir virkrar samkeppni. Samtímagögn, þ. á m. framangreind gögn frá febrúar 2012, sýna að með samfelldu samráði Samskipa og Eimskips var grafið undan þessum grunnstoðum.

⁶⁶⁵⁶ Mgr. 381-383 í athugasemdum Samskipa við AII.

⁶⁶⁵⁷ Mgr. 385 í athugasemdum Samskipa við AII.

14761. Þá sýna gögn málsins fram á samráð Samskipa og Eimskips tengt fiskflutningum innanlands, sbr. umfjöllun um atvik tengd Norðlenska í kafla 14.8. Getur Samkeppniseftirlitið því ekki fallist á framangreind sjónarmið.
14762. Að mati Samskipa renna tilvitnuð gögn Samkeppniseftirlitsins ekki stoðum undir samráð, sbr. mgr. 391 í athugasemdum fyrirtækisins við AII. Í umfjölluninni sé enginn gaumur gerður að forsendum gjaldskrárhækkana eða samningsbundinna hækkana þrátt fyrir að þær forsendur sé almennt að finna í samskiptum og öðrum gögnum sem þeim tengjast. Þá telja Samskip Samkeppniseftirlitið líta fram hjá verðlagsþróun og samspili hennar og verðhækkana og að gögn málsins sýni uppsafnaða hækkunarþörf enda hafi verðhækkanir sjaldan náð því að fylgja verðlagi. Þetta megi sjá í fundagerð sölu- og áætlunardeildar Eimskips frá 26. júní 2012 þar sem lögð var fram gjaldskrárhækkun sem var lægri en nam almennri verðlagshækkun og í tölvupóstsamskiptum m.a. ([E\)frkvstj-sala/þj](#) þar sem hann lýsi því að hækkunum síðustu 30 mánaða hafi verið stillt „mjög í hóf“ þegar horft sé til „verðlagsþróunar“ og þær jafnvel verið „undir almennri verðbólgu“.
14763. Af þessu tilefni skal áréttað að áform Samskipa um hækkun verða á árinu 2012 breyttust eftir fund lykilstjórnenda Samskipa og Eimskips þann 29. desember 2011, sbr. umfjöllun kafla 14.39.3. Líkt og þar kemur fram áformuðu Samskip að hækka verð í ágúst 2012 en í kjölfar fundar lykilstjórnenda fyrirtækjanna þann 29. desember 2011 breyttust áform Samskipa og hækkaði fyrirtækið gjaldskrá í janúar 2012. Er það mat Samkeppniseftirlitsins að samskipti lykilstjórnenda á rannsóknartímabilinu hafi, auk markaðsaðgerða fyrirtækjanna sem voru í samræmi við samráð þeirra, verið til þess fallin að viðhalda samfelldu samráði þeirra, m.a. um að láta mikilvæga viðskiptavinum hvors annars í friði og að verðum skyldi viðhaldið eða þau hækkuð. Breytt áform Samskipa í kjölfar fundarins renna auk þess stoðum undir að fundurinn hafi a.m.k. falið í sér hvatningu eða á annan hátt auðveldað Samskipum að hækka einnig verð og þar með gert Eimskip auðveldara fyrir að ná sinni verðhækkun fram. Er því ekki fallist á að ályktun Samkeppniseftirlitsins sé tilefnislaus eða röng.
14764. Þá er, líkt og fjallað er um í kafla 33.1.2, ekki sjálfgefið að fyrirtæki geti hækkað verð vegna kostnaðar eða þróunar á t.d. vísitölum á virkum samkeppnismarkaði. Dugar ekki fyrir Samskip, í ljósi gagna sem sýna fram á samfelldu ólöglegt samráð fyrirtækjanna á rannsóknartímabilinu (m.a. verðsamráð) að vísa til breytinga á vísitölu neysluverðs til þess að skýra verðhækkanir fyrirtækjanna á brotatímabilinu. Ef virk samkeppni ríkir á markaði er á engan hátt sjálfgefið hvort eða hve mikið unnt er að velta auknum kostnaði á viðskiptavinum með hækkun verðs. Þá benda gögn málsins til þess að fundur lykilstjórnenda Samskipa og Eimskips 29. desember 2011 hafi breytt áformum Samskipa um tímasetningu verðhækkana á árinu 2012, sbr. fyrri umfjöllun.
14765. Þau samtímagögn sem rakin eru í kafla 14.39 endurspeglar hvernig framkvæmd verðhækkana Samskipa og Eimskips gagnvart viðskiptavinum gat farið fram án nokkurs ótta um viðbrögð helsta keppinautarins við verðhækkunum. Er þetta til vitnis um „friðinn“ sem leiddi af samráði fyrirtækjanna sem gerði þeim kleift að koma í veg fyrir að verðlækkunir og hækka verð.

26.40. Um afar sérstakt ástand á íslenska markaðnum á árunum 2010-2012

14766. Á mánaðarlegum fundum stjórnar Samskipa Holding var fjallað um erlendu flutningastarfsemi samstæðunnar og þá var innan Samskipa hf. fjallað um samkeppnisaðstæður í Færeyjum. Leyfa þessi og önnur samtímagögn því ákveðinn samanburð sem rakinn er í kafla 14.40 og varða að viðbrögð Samskipa og Eimskips við samdrætti hafi verið allt önnur en varð reyndin á erlendum mörkuðum.
14767. Hvað samanburð varðar á aðstæðum á markaði hér á landi er fjallað í mgr. 1113 og áfram í athugasemdum Samskipa við AII. Samskip áréttar að afkoma fyrirtækisins hafi verið mjög slæm árin 2008 og 2009 og tap af rekstrinum. Þá liggja fyrir að aðstæður á Íslandi hafi verið aðrar en á alþjóðlegum

mörkuðum. Ísland sé örmarkaður þar sem fákeppni/tvíkeppni ríki og hér á landi hefði gjaldmiðillinn hrunið með tilheyrandi hækkunum á aðföngum. Þá byggja Samskip á því að sjóflutningsgjöld í evrum hafi að líkindum hvergi lækkað meira á rannsóknartímabilinu en hér á landi og að gjaldskrárbreytingar í krónum hafi verið í samræmi við almennar verðlagshækkningar hér á landi.

14768. Ekki er fallist á framangreind sjónarmið Samskipa sbr. ítarlega umfjöllun í kafla 33.
14769. Í þeim samtímagögnum sem rakin eru í ákvörðun þessari kemur skýrt fram að viðbrögð Samskipa og Eimskips voru allt önnur en gilti um þróunina á öðrum flutningamörkuðum sem Samskip störfuðu einnig á. Var hið samfellda samráð Samskipa og Eimskips til þess fallið að skapa þessar skaðlegu aðstæður á Íslandi.
14770. Í kafla 14.40.2 er fjallað um annars vegar samskipti (S)frkvstj-Rotterdam við (S)frkvstj-SIL1 og (S)forstj við (S)frkvstj-MCL í október 2011 og hins vegar samskipti (S)forstj við (S)frkvstj-SIL1 í mars/apríl og júní 2012. Þar er það rakið að saman sýni gögn sem tengjast þessu með skýrum hætti þá takmörkuðu samkeppni sem ríkti á íslenskum sjóflutningamarkaði og mikinn ábata („lucrative“) Samskipa hf.
14771. Í mgr. 1352 og áfram í athugasemdum Samskipa við AII er fjallað um þessi samskipti og þær ályktanir sem Samkeppniseftirlitið dregur af þeim. Er á það bent að á þessum tíma hefði skipulag Samskipa verið með þeim hætti að öll viðskipti sem lutu að flutningum til og frá Íslandi hafi eingöngu verið á hendi stjórnenda á Íslandi. Byggja Samskip á því að samskipti sem þessi, á milli tveggja stjórnenda innan sömu samstæðu og skoðanaágreiningur þeirra á milli um það hvernig verkaskiptingu skyldi háttað, geti ekki fallið undir ákvæði samkeppnislaga og varði samkeppnisyfirvöld ekki með nokkrum hætti.
14772. Samskip segja að ástæða þess að flutningum var stýrt af flytjendum á Íslandi hafi alfarið verið á þeirra forræði og Samskip fylgdu þeim leikreglum sem flytjendur settu. (S)forstj hafi í samskiptunum einfaldlega verið að lýsa þessum raunveruleika fyrir (S)frkvstj-SIL1 og (S)frkvstj-MCL og skýra að það væri „no need, nor any room for a forwarder in Rotterdam in the cases of shipments going directly to Iceland.“ Að mati Samskipa dregur Samkeppniseftirlitið of víðtækar ályktanir af skoðunum (S)frkvstj-SIL1 til að komast að niðurstöðu um að Samskip hafi staðið í samráði við Eimskip og eru þær að sögn Samskipa rangar.
14773. Í mgr. 1698 í athugasemdum Samskipa við AI er vikið að fundi greiningardeildar Arion banka með (S)forstö-útfli þann 19. október 2012, sbr. umfjöllun í kafla 14.40.3 í ákvörðun. Þar segir að þær aðstæður sem komi fram í skýrslu greiningardeildar bankans séu ekki í samræmi við það sem fram hafi komið af hálfu (S)forstö-útfli á umræddum fundi. Að mati Samskipa virðist sú mynd sem Eimskip hafi dregið upp af markaðsaðstæðum verið gerð í söluvænlegum tilgangi. Ályktanir sem Samkeppniseftirlitið dragi af þeirri umfjöllun séu því ekki í samræmi við raunverulegar aðstæður eða upplifun Samskipa á þessum tíma.
14774. Ekki er fallist á þessar athugasemdir Samskipa. Umrædd gögn í kafla 14.40.3 frá október 2011 og 2012 eru í samræmi við önnur gögn málsins sem endurspeglar takmarkaða samkeppni hér á landi og að samdráttur í eftirspurn leiði ekki til verðsamkeppni.

26.41. Um Vífilfell 2011

14775. Í kafla 14.41 eru rakin gögn sem sýna að frá lok árs 2011 og fram á árið 2012 hafi Eimskip ekki talið tækifæri felast í því að ná viðskiptum Vífilfells af Samskipum þegar samningar þeirra losnuðu sumarið 2012, þrátt fyrir að næg slík tækifæri hafi skapast. Er það mat Samkeppniseftirlitsins að Eimskip hafi virt hina ólögsmætu markaðsskiptingu um Vífilfell árið 2012 og að þau atvik séu til marks um að samfellt samráð Samskipa og Eimskips, sem hófst eftir mitt ár 2008, hafi verið við lýði á þessum tíma.

14776. Samskip setja fram sjónarmið sín sem varða umfjöllun Samkeppniseftirlitsins um atvik tengd flutningsviðskiptum Vífilfells á árunum 2011-2012 í mgr. 1366-1377 í athugasemdum við AII, sbr. einnig bréf Samskipa, dags. 13. júní 2022.
14777. Í mgr. 1366 í athugasemdum sínum benda Samskip á það að í markaðsskýrslu fyrirtækisins fyrir árið 2012 hafi verið gert ráð fyrir að lækka þyrfti verð til að halda Vífilfelli í viðskiptum. Að mati Samskipa sýni sú umfjöllun í áætlun fyrirtækisins fram á virka samkeppni á „drykkjarvörumarkaðinum“.⁶⁶⁵⁸
14778. Á þetta er ekki unnt að fallast. Um atvik vegna Vífilfells er fjallað í ákvörðun Samkeppniseftirlitsins. Af samtímagögnum verður ekki ráðið að áætlun Samskipa í markaðsskýrslunni um lægra verð til Vífilfells árið 2012 hafi grundvallast á samkeppni frá Eimskip. Er þetta því ekki til marks um að fyrirtækin hafi látið af hinni ólögmetu markaðsskiptingu.
14779. Umfjöllun Samskipa í markaðsskýrslunni fyrir árið 2012 og áætlun um lækkað verð til Vífilfells er þvert á móti ein birtingarmynd þess að Vífilfell hafi ekki boðist bestu kjör hjá Samskipum þegar samningurinn var endurnýjaður árið 2009. Gerði samráðið við Eimskip fyrirtækinu þetta kleift, sbr. umfjöllun í kafla 14.3. Þótt það hafi ekki úrslitaáhrif hér þá má nefna að samtímagögn sýna að þrátt fyrir að Vífilfell væri einn stærsti viðskiptavinur Samskipa árið 2009 náðu Samskip fram flutningsverði gagnvart Vífilfelli árið 2009 sem var hærra en smærri viðskiptavinur, Nathan & Olsen, samdi um við Samskip nokkrum mánuðum fyrr.⁶⁶⁵⁹
14780. Hér að neðan gefur að líta samanburð Samskipa á kjörum nokkurra viðskiptavina fyrirtækisins ásamt kjörum ÖES hjá Eimskip og þau kjör sem Samskip buðu ÖES í útboði haustið 2009.⁶⁶⁶⁰ Til samanburðar er innflutningsmagn (tonn) framangreindra viðskiptavina eftirfarandi á árinu 2011.⁶⁶⁶¹

Tafla 13: Samanburður Samskipa á kjörum nokkurra viðskiptavina fyrirtækisins, kjör ÖES hjá Eimskip og þau kjör sem Samskip buðu ÖES í útboði haustið 2009 (kr.). Innflutningsmagn hvers viðskiptavinar árið 2011 (tonn).

Heimild: Afhent gögn frá Samskipum og Eimskip.

FOB-Door	20 ft	40 ft	Innflutningsmagn, tonn (2011)
Rúmfatalagerinn	100.601	144.665	3.551
ÖES (Samskip)	100.727	152.567	
ÖES (Eimskip)	92.669	140.361	22.751 ⁶⁶⁶²
Vífilfell	123.164	188.471	10.443
Nathan & Olsen	96.699	135.703	11.822
ÍSAM (tillaga)	116.166	151.720	6.179
OJK	157.450	243.360	1.940
Garri	169.947	267.471	3.207

⁶⁶⁵⁸ Líklega er hér um villu í texta Samskipa að ræða og átt sé við flutningamarkaðinn.

⁶⁶⁵⁹ Afritað tölvuskjal frá Samskipum. [...] Doc. ID. 0.7.33.13637. Afhent skjal frá Samskipum. Afhent 10.04.2015. „50 stærstu viðskiptavinir“.

⁶⁶⁶⁰ Afritað tölvuskjal frá Samskipum. [...] Doc. ID. 0.7.33.13637.

⁶⁶⁶¹ Afhent skjal frá Samskipum. Afhent 10.04.2015. „50 stærstu viðskiptavinir“.

⁶⁶⁶² Afhent skjal frá Eimskip. Afhent 01.12.2016. „B liður- 1 - Innflutningur“.

14781. Varpa þessar upplýsingar ljósi á það að verð sem Vífilfell greiddi samkvæmt samningnum frá 2009 var um 27-39% hærra en verð Samskipa til N&O frá sama ári. Þá var verð Vífilfells 6-24% hærra en tilgreint verð ÍSAM þrátt fyrir að innflutningur Vífilfells hafi verið 69% meiri en innflutningur ÍSAM.
14782. Þá er í ákvörðun þessari sagt frá því að á árinu 2010 hafi nýr keppinautur verið að hasla sér völl á flutningsmarkaði. Fyrirtækið Remeka, staðsett í Svíþjóð, hóf að bjóða íslenskum innflytjendum áður óþekkt kjör í for- og áframflutninga í Danmörku og Svíþjóð, þ. á m. Vífilfelli. Ljóst er af gögnum málsins að Remeka tókst að ná Vífilfelli í viðskipti og lýsti Vífilfell í kjölfarið yfir óánægju sinni með að Samskip hefðu í öll þau ár sem fyrirtækið hefði verið þar í viðskiptum ekki boðið því betri kjör á for- og áframflutningum. Þá kom það jafnframt fram í innanhússamskiptum innan Samskipa að stjórnendur Samskipa voru meðvitaðir um að Vífilfell greiddi hátt verð, a.m.k. fyrir for- og áframflutninga erlendis. Um þetta er nánar fjallað í kafla 14.41.1 í ákvörðun. Þessi atburðarás hafði lykilorð á kjör Samskipa til Vífilfells í endurnýjuðum samningi á árinu 2012.
14783. Í mgr. 131 í bréfi Samskipa, dags. 13. júní 2022, þar sem settar voru fram athugasemdir vegna þeirra gagna sem varða innkomu Remeka inn á flutningamarkaðinn, kemur þetta einnig skýrt fram. Þar segir eftirfarandi:
- „Á skjölum nr. 189 -192 er að finna tölvupóstssamskipti á milli starfsmanna Samskipa þar sem þeir ræða um viðbrögð í tengslum við einn keppinaut félagsins (Remeka) sem var í samkeppni við félagið í forflutningum í Danmörku. Líkt og fram kemur í tölvupóstinum á skjali nr. 190 kom það yfirmanni á skrifstofu Samskipa í Danmörku, Steen Osario, á óvart að umræddur keppinautur gat boðið upp á betra verð en Samskip (sbr. "How can they be able to compete with our contracts in the market"). Samskip keypti akstursþjónustu af akstursfyrirtækjum í Danmörku og endurseldi viðskiptavinum sínum þá þjónustu á viðkomandi markaði, þ. á m. Vífilfelli. Í tölvupóstinum bað hann undirmenn sína að hafa samband við fyrrnefnd akstursfyrirtæki (sbr. "our partners") og reyna að ná fram lægri verðum frá þeim. Þá spurði hann undirmenn sína hvort þeir væru vissir um að Samskip séu að fá hagstæðustu kjörin á markaðnum (sbr. "cheapest solutions available"). Í samskiptunum kemur ennfremur fram, sbr. skjal nr. 192, að Samskip hafi boðið Vífilfelli kostnaðarverð á forflutningnum, þ.e. án álagningar af hálfu Samskipa. Það hafi hins vegar ekki dugað til. Þetta vakti eðlilega furðu hjá Samskipum og vakti upp spurningar um það hvort þau kjör sem Samskip nutu hjá akstursfyrirtækjum væru ekki nægilega góð. Um er að ræða fullkomlega eðlileg viðbrögð við samkeppni á markaði og engin leið fyrir umbjóðanda okkar að átta sig á því hvað Samkeppniseftirlitið telur athugasvert við þessi samskipti."*
14784. Þarna lýsa Samskip því sjálf hvernig innkoma Remeka á markaðinn olli því að Samskip urðu að ná fram lægri verðum í forflutningum í Danmörku sem varð til þess að Vífilfell naut góðs af því í formi lækkunar á verði í endurnýjuðum samningi. Samkeppniseftirlitið er sammála því mati Samskipa að þetta hafi verið „fullkomlega eðlileg viðbrögð við samkeppni á markaði.“ Í samtímagögnum er hins vegar ekki að finna mörg dæmi um álíka viðbrögð af hálfu Samskipa og Eimskips, þ.e. að leita skyldi allra leiða til að lækka verð til viðskiptavina. Ástæða þess er sú að það ríkti ekki samkeppni á íslenskum flutningamarkaði, heldur ólögmeitt samráð.
14785. Samtímagögn eru sýna einnig að Eimskip og Samskip hafi reynt að leggja stein í götu þessa nýja keppinautar til að koma í veg fyrir innkomu hans á markaðinn. Samskipa hafna þessu, sbr. mgr. 132 og áfram í bréfi Samskipa, dags. 13. júní 2022.
14786. Byggja Samskip á því að fyrirtækið hafi fullt forræði yfir því hvaða verð það bjóði í flutninga og ljóst að allur gangur hafi verið á því hvaða kjör buðust, allt eftir umfangi og aðstæðum á markaði. Þau verð sem boðin hafi verið Remeka hafi tekið mið af því litla magni sem Remeka hugðist flytja. Þá hafi Samskip ekki talið Remeka vera fjárhagslega sterkt og áreiðanlegt fyrirtæki og af þeim sökum hafi verið farið

fram á að fyrirtækið greiddi öll gjöld áður en gámur yrði lestaður í skip Samskipa, sbr. umfjöllun Samkeppniseftirlitsins í kafla 14.41.1.

14787. Athugasemdir og skýringar Samskipa breyta ekki niðurstöðu Samkeppniseftirlitsins eða þeim ályktunum sem dregnar eru af umræddum samtímagögnum í ákvörðun þessari. Gögnin sýna að Samskip og Eimskip gripu til tiltekinna aðgerða til að reyna að aftra því að nýr keppinautur kæmist inn á markaðinn og raskaði því jafnvægi sem fyrirtækin höfðu komið á með samstilltum aðgerðum sínum. Sú staðreynd að Vífilfell náði að semja um lægra verð í endurnýjuðum samningi sínum við Samskip á árinu 2012 skýrist að miklu leyti af því hvernig umræddur nýr keppinautur náði að lækka verð á for- og áframflutningum í Danmörku og knýja Eimskip og Samskip til verðlækkana.⁶⁶⁶³ Líkt og rakið hefur verið í ákvörðun þessari þá heyrði það til algjörra undantekninga á rannsóknartímabili málsins að stórir viðskiptavinir næðu fram verðlækkun í samningssambandi sínum við Samskip eða Eimskip.
14788. Í ákvörðun þessari er fjallað um að (S)forstö-innfl1 hefði gefið þau fyrirmæli að ef Remeka óskaði eftir gám ætti að afhenda hann eins seint og hægt væri og hafi einnig vísað til þess að Samskip hafi undanfarið þurft að berjast um tilboð við Remeka. Í kjölfarið hafi (S)forstj óskað eftir því að (S)forstö-innfl1 kæmi til sín á skrifstofuna vegna þessa. Í mgr. 136 í bréfi sínu frá 13. júní 2022 segja Samskipa frá því að Remeka hafi verið að nota búnað (tóma gáma) sem hafi verið í eigu Samskipa til að þjónusta aðra viðskiptavini en þá sem voru að flytja vörur með Samskipum. Að sögn Samskipa hafi Remeka með þessu verið að „misnota“ búnað Samskipa án þess að greiða fyrir notkunina. Þetta hafi vakið athygli (S)forstö-innfl1 sem hafi rætt málið við forstjóra fyrirtækisins.
14789. Líkt og fjallað er um í ákvörðun þessari þá vekja þessi hörðu viðbrögð Samskipa athygli Samkeppniseftirlitsins í ljósi þess að á sama tíma hefðu Samskip átt í víðtæku gámasamstarfi við Eimskip þar sem hagnýt samvinna var í forgrunni, sbr. kafla 18. Þessi gögn eru talin benda til þess að allt annað átti að gilda gagnvart Remeka enda var það keppinautur sem gerði Samskipum og Eimskip erfiðara fyrir að hækka eða halda upp verði.
14790. Líkt og rakið er í ákvörðun þessari virti Eimskip hina ólögmætu markaðsskiptingu þegar samningur Vífilfells var laus á árinu 2012. Samskip sömdu því við Eimskip í upphafi árs 2012 og féllust á beiðni Vífilfells um hækkun á afslætti af BAF úr 25% í 30% ásamt um 8% lækkun á sjóflutningsverðum og afslátt af erlendum vörugjöldum o.fl. kostnaðarliðum.
14791. Samskip benda á þetta í athugasemdum sínum, þ.e. að fyrirtækið hafi samið við Vífilfell í upphafi árs 2012 og verðið lækkað um 5-9%, sbr. mgr. 1367-1368. Þá vísa Samskip til þess að fyrirtækið hafi gert ráð fyrir því í markaðsskýrslu sinni að vinna í því að ná í lítinn eða meðalstóran viðskiptavin í sama flokki, matvöru, og að fyrirtækið hafi unnið markvisst að því að auka markaðshlutdeild sína á þeim markaði.
14792. Ekki er frekar fjallað um það í athugasemdum Samskipa hvort af þessum áformum hafi orðið og hvort Samskip hafi náð að auka markaðshlutdeild sína. Þá hafa engin gögn verið lögð fram sem sýna fram á að þetta. Þar að auki hefur þetta ekki vægi í þessu máli þar sem hin ólögmæta markaðsskipting tók til mikilvægra viðskiptavina. Slíkar staðhæfingar eiga sér ekki stoð í samtímagögnum um mikilvæga viðskiptavini. Í því samhengi má vísa til markaðsskýrslu innflutningsdeildar fyrirtækisins fyrir árið 2013 en þar hafði hlutdeild Samskipa frá árinu 2011 til 2012 aukið óverulega, eða um 0,2%, sbr. kafla 33.2.
14793. Horft er til þess að hluti þeirra viðskipta sem Vífilfell óskaði eftir tilboði í frá Eimskip voru þjónustuþættir sem Vífilfell annaðist sjálft en ekki Samskip. Þess vegna taldi Eimskip sér kleift að bjóða í þau viðskipti, án þess að setja samfelld samráð við Samskip í uppnám. Í mgr. 1369 í athugasemdum sínum við AII

⁶⁶⁶³ Afritaðir tölvupóstar frá Eimskip. [...] Doc. ID. 0.7.34.102487.

halda Samskip því hins vegar fram að þau viðskipti sem Vífilfell hafi óskað eftir tilboði í frá Eimskip í lok árs 2011 hafi verið hluti af samningum Vífilfells við Samskip.

14794. Þessi staðhæfing Samskipa er ekki í samræmi við samtímagögn. Í tölvupósti (E)sölustj-innanl2 frá 17. nóvember 2011 kemur þannig fram eftirfarandi:

„[...] yfirmaður vöruhúsa og dreifingar Vífilfells kom með erlendan ráðgjafa nýrra eigenda Vífilfells á fund til að skoða vöruhúsið og hvað við höfum upp á að bjóða því tengdu. Ráðgjafinn heitir [...] og er fra [...], hann hefur verip að vinna víða fyrir þessa nýju eigendur í logistics, alls 13 löndum síðustu fimm árin. Ráðgjafinn er að velta öllum steinum, skoðar alla fleti og vill verðtilboð í sem flesta hluti, línan í logistics virðist vera að úthýsa eins miklu og kostur er, virðast hafa góða reynslu af því sem ætti að henta okkur vel.“

14795. Tilvísun (E)sölustj-innanl2 til þess að Vífilfell hefði leitast eftir að úthýsa eins miklu og kostur væri sýnir að fyrirtækið hefði verið að leita eftir tilboðum frá Eimskip í þjónustuliði sem ekki hefði þegar verið úthýst út úr fyrirtækinu heldur unnir innan dagslegs reksturs Vífilfells. Hvað sem tölvupósti PVS líður og jafnvel þó að tilboð Eimskips til Vífilfells hefði verið hluti af flutningasamningi Samskipa við Vífilfell þá er ljóst, bæði af atvikum vegna Vífilfells og öðrum gögnum, að ólöglegt samráð fyrirtækjanna tók síður til vöruhúsaþjónustu. Athugasemdir Samskipa hrófla því ekki við niðurstöðu Samkeppniseftirlitsins um brot fyrirtækisins og atvik sem tengjast Vífilfelli.
14796. Samskip mótmæla því að samskipti fyrirtækisins við Eimskip sem nefnd eru í kafla 14.41.2 í ákvörðun tengist með einhverjum hætti samningum við Vífilfell, sbr. mgr. 1370 í athugasemdum fyrirtækisins. Segir að um hafi verið að ræða samskipti vegna Norður-Ameríkusamnings fyrirtækjanna og viðburð á vegum N1, þ.e. óskyld atvik þar sem málefni Vífilfells hafi aldrei borið á góma.
14797. Í mgr. 1372 í athugasemdum Samskipa við AII er það sagt óviðeigandi að tengja viðskipti við Vífilfell við samskipti (S)forstö-innfl1 og (E)sölustj-innanl2. Að mati Samskipa er fullkomlega ljóst að þau tengdust ekki rekstri fyrirtækjanna með neinum hætti.
14798. Ekki er unnt að fallast á þetta. Um þýðingu beinna samskipta sem þessara fyrir rannsóknir samráðsmála hefur verið fjallað áður og vísast til þeirrar umfjöllunar, sbr. kafla 4.7.6.2 og 13.
14799. Það er staðreynd að nokkrir helstu stjórnendur Samskipa og Eimskips funduðu ítrekað um málefni sem féllu undir starfsemi fyrirtækjanna. Við slíkar aðstæður getur sönnunarbyrði verið snúið við, sbr. kafla 4.7. Samskip hafa ekki lagt fram fundargerðir eða önnur gögn um það sem rætt var um. Getur það gefið til kynna að þátttakendur hafi viljað leyna því.
14800. Eins og fjallað er um í kafla 11 eru öll samskipti fyrirtækjanna sem tengdust „Nýtt upphaf“ verkefninu ólöglegt. Sköpuðu þessi samskipti keppinautanna vettvang fyrir umræðu og upplýsingaskipti og með þessum hætti var unnið að framgangi og aðgerðum til að ná fram markmiðum samráðsins m.a. varðandi samdrátt í flutningsgetu og markaðsskiptingu. Persónuleg samskipti stjórnenda og starfsmanna fyrirtækjanna studdu jafnframt við samráðið.
14801. Þá áréttta Samskip áður framkomnar skýringar sínar um að tilvísun til „grænleuskra daga“ hafi ekki þýtt að bjóða ætti „samkeppnishæf verð“ heldur hafi þetta hugtak verið notað þegar fara hafi átt mjög langt niður í verðum, „umfram það sem eðlilegt var miðað við umfang viðskipta.“, sbr. mgr. 1371 í athugasemdum Samskipa við AII.
14802. Af þessu tilefni skal tekið fram að það að vera samkeppnishæfur merkir að vera í þeirri stöðu að þola samkeppni, að vera samkeppnisfær, t.d. í verði. Samkeppnishæft verð er ekki bundið við tiltekna tölu eða við ákveðin mörk heldur er það bundið við það hversu virk samkeppnin er á viðkomandi markaði.

Samkeppnishæft verð er það verð sem fyrirtæki þarf að bjóða til að geta tekið þátt í samkeppni á markaði, sótt í ný viðskipti og haldið eigin viðskiptavinum Til þessa er Samkeppniseftirlitið að vísa þegar fjallað er um að fyrirtækið hafi þá verið að skoða að bjóða samkeppnishæf verð og þetta er það sem samtímagögn staðfesta.

14803. Samskip benda í mgr. 1373-1374 í athugasemdum sínum á það að fyrirtækið hafi lækkað alla liði tengda sjóflutningum í nýjum samningsdrögum til Vífilfells. Tillagan hafi tekið einhverjum breytingum frá því sem upphaflega hafi verið lagt upp með en það sé ekkert sem unnt væri að gera tortryggilegt. Að sögn Samskipa er eðlilegt að verðtilboð taki breytingum eftir samræður innanhúss.
14804. Að mati Samskipa sýni samskipti innan fyrirtækisins, sem rakin eru í kafla 14.41.2 í ákvörðun þessari, að stjórnendur fyrirtækisins hafi óttast að missa Vífilfell úr viðskiptum. Í mgr. 1376 í athugasemdum sínum við AII benda Samskip á að eftir fund með Vífilfelli í febrúar 2012 hafi BAF afsláttur og sjóflutningsverð verið lækkuð frá fyrra tilboði og fordæmalaus afsláttur veittur af erlendum kostnaði. Þetta sýndi að Samskip hafi barist hart til að halda viðskiptavininum og að virk samkeppni hafi verið á markaðnum.
14805. Af þessu tilefni skal tekið fram að hinn „fordæmalaus afsláttur“ sem Samskip veittu Vífilfelli af erlendum kostnaði stafaði af innkomu Remeka inn á markaðinn og þeim verðum sem umrætt fyrirtæki gat boðið Vífilfelli í for- og áframflutninga erlendis á árinu 2010-2011, en kom ekki til vegna samkeppnisaðgerða af hálfu Eimskips. Vísast til þeirrar umfjöllunar hér að framan og í ákvörðun. Þetta staðfesta Samskip jafnframt í bréfi sínum, dags. 13. júní 2022 eins og hefur verið rakið hér að framan.
14806. Samtímagögn sýna að Eimskip hafi ákveðið að virða markaðsskiptinguna við Samskip og sækjast ekki eftir viðskiptum Vífilfells, þó svo tækifæri hafi skapast til þess. Eimskip veittu Samskipum því ekki samkeppnislegt aðhald í þessu tilviki. Var það í samræmi við hina ólögmetu markaðsskiptingu og viðurkenningu Eimskips í sátt fyrirtækisins frá 16. júní 2021.
14807. Um samskipti starfsmanna Samskipa við starfsmenn Eimskips á fundi 20. janúar 2012 segja Samskip að þau væru án nokkurra tengsla við umfjöllunarefni kaflans. Á umræddum fundi hefði verið ræddur hafnarsamningur fyrirtækjanna á Mjóeyri í Reyðarfirði. Fundarmennirnir hefðu borið ábyrgð á flutningastjórnun og útflutningi og hefðu því ekkert haft með viðskipti Vífilfells að gera.
14808. Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á að allir fundarmenn sem hefðu verið viðstaddir fund Eimskips og Samskipa í janúar 2012 hefðu verið ótengdir umræðu um möguleg innflutningsviðskipti Vífilfells. Af gögnum málsins megi sjá að [\(E\)frkvstj-innanl](#) hefði verið á meðal þeirra stjórnenda Eimskips sem hefðu mikið með málið að gera innan Eimskips, sbr. t.d. umfjöllun um ummæli hans í lok september 2011, sbr. kafla 14.41.2 í ákvörðun.
14809. Þá vísar Samkeppniseftirlitið til umfjöllunar hér að framan varðandi samskipti starfsmanna og stjórnenda fyrirtækjanna.

26.42. Um ÍSAM 2011-2012

14810. Í kafla 14.42 í ákvörðun fjallar Samkeppniseftirlitið um gögn og atvik tengd endurnýjun á flutningasamningi Samskipa og ÍSAM árið 2012. Telur Samkeppniseftirlitið ljóst að Samskip óttuðust ekki að viðskipti við ÍSAM færu til Eimskips þegar samningur fyrirtækisins losnaði árið 2012. Er það í samræmi við gögn sem sýna áhugaleysi Eimskips, en fyrirtækið gerði engar tilraunir til að ná flutningum ÍSAM til sín. Það var því í samræmi við áætlanir Samskipa og án nokkurs aðhalds frá aðalkeppnauti fyrirtækisins, Eimskip, sem Samskip náðu að endurnýja flutningasamninginn við ÍSAM árið 2012 til ársins 2014

14811. Í umfjöllun sinni vísar Samkeppniseftirlitið til rekstraráætlunar Samskipa fyrir árið 2012, þar sem fram kemur að fyrirtækið gerði ráð fyrir að halda öllum þáverandi viðskiptavinum og geri ráð fyrir að samningurinn við ÍSAM yrði endurnýjaður. Í athugasemdum sínum vísa Samskip til fyrri umfjöllunar sinnar um tilgang og aðferðafræði fyrirtækisins við áætlanagerð og mótmælir ályktunum eftirlitsins.
14812. Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á þau sjónarmið Samskipa en nánar er fjallað um áætlanir fyrirtækjanna og þýðingu þeirra í kafla 14.38.4. Þá hefur sjónarmiðum Samskipa um tilgang og efni rekstraráætlana fyrirtækisins margoft verið svarað í umfjöllun Samkeppniseftirlitsins. Sú grunnforsenda Samskipa um að ætla ekki að sækja aukin viðskipti og um leið vísar fyrir því að halda núverandi viðskiptavinum er til marks um að fyrirtækið taldi sig ekki starfa á virkum samkeppnismarkaði.
14813. Í mgr. 1378-1384 í athugasemdum sínum við AII byggja Samskip á því að viðræður fyrirtækisins við ÍSAM hefðu farið fram án nokkurra samskipta við Eimskip. Samskip mótmæla á þeim grunni tilvísun Samkeppniseftirlitsins til samskipta starfsmanna og stjórnenda Eimskips og Samskipa á tímabilinu og segja samskiptin ekki tengjast ÍSAM.
14814. Ekki er unnt að fallast á þetta. Í máli þessu kemst Samkeppniseftirlitið að þeirri niðurstöðu að Samskip og Eimskip hafi náð saman um markaðsskiptingu vegna mikilvægra viðskiptavina í bæði sjó- og landflutningum eftir fund þeirra 6. júní 2008 og byggir sú niðurstaða á heildarmati á gögnum málsins. Í því sambandi ber að hafa í huga að í athugasemdum Samskipa og Eimskips við AI og AII er að finna umfjöllun þar sem í aðalatriðum er dregin upp sama mynd af ástandinu á íslenska flutningamarkaðnum á rannsóknartímabilinu og lýst hefur verið í ákvörðun Samkeppniseftirlitsins, þ.e. að ekki hafi verið keppt um mikilvæga viðskiptavini og verð hækkað ítrekað. Um þetta er nánar fjallað í kafla 12.2.4.6.
14815. Í kafla 4.7.6.5 er fjallað um þær kröfur sem eru gerðar til sönnunar á því að markaðsskipting sé fyrir hendi. Er vísað til þess að dómstólar ESB hafi bent á að vegna eðlis samráðsbrotta verði að gera raunhæfar kröfur til styrks og umfangs sönnunar. Ef samráð milli keppnauta telst sannað er ekki skylt fyrir samkeppnisyfirvöld að sýna nákvæmlega fram á hvernig og hvenær það fór fram. Hafa dómstólar ESB í því samhengi bent á að liggja fyrir gögn sem sýna fram á markaðsskiptingu þurfi ekki til viðbótar að sanna hvaða dag hún byrjaði eða í hvaða formi hún birtist. Þarf heldur ekki að sanna nákvæma útfærslu á skiptingu á markaði.
14816. Að því sögðu er hins vegar mikilvægt að varpa ljósi á að tengsl og ítrekuð samskipti milli stjórnenda fyrirtækjanna og hvernig þau sköpuðu traust og auðvelduðu fyrirtækjunum að viðhalda samráðinu út rannsóknartímabilið. Samskipti milli keppnauta sem slík eru til þess fallin að stuðla að gagnkvæmu trausti og hollustu og geta með því gert samráðið árangursríkara. Um þetta er nánar fjallað í kafla 13.
14817. Áréttað ber að það er staðreynd að nokkrir helstu stjórnendur Samskipa og Eimskips funduðu ítrekað um málefni sem féllu undir starfsemi fyrirtækjanna. Slík samskipti keppnauta eru þess eðlis að skapa vettvang fyrir umræðu og upplýsingaskipti sem geta falið í sér ólöglegt samráð og eru til þess fallnar að raska virkri samkeppni á markaðnum. Með þessum hætti var unnið að framgangi og aðgerðum til að ná markmiðum „Nýtt upphaf“ verkefnisins, m.a. um takmörkun á flutningsgetu, markaðsskiptingu og verðhækkunum.
14818. Í þessu tilviki skiptir höfuðmáli að um var að ræða samskipti starfsmanna og stjórnenda Samskipa og Eimskips sem voru á sama tíma viðriðir ákvörðunartöku eða voru æðstu yfirmenn fyrirtækjanna.
14819. Í umfjöllun Samkeppniseftirlitsins er fjallað um fund (S)forstj og ÍSAM þann 27. mars 2012. Vekur það athygli eftirlitsins að (S)forstö-[innfl1](#) lýsti þrýstingi mikilvægs viðskiptavinar, ÍSAM, um lægra verð sem „tuðl“ í tölvupósti til (S)viðskstj1. Í mgr. 1924 í athugasemdum Samskipa við AII segir að um væri að

ræða orðalag milli starfsfélaga. Engin léttúð hefði ríkt innan Samskipa um óánægju ÍSAM og vísa Samskip í því skyni til þess að (S)forstj vildi bjóða ÍSAM 5 m. kr. afslátt á 6 mánaða fresti út samningstímam.

14820. Mikilvægt er að horfa til þessa með hliðsjón af athugasemd (S)viðskstj1 um ÍSAM í tengslum við viðræður þeirra árið 2010, sbr. kafla 14.26.2. Þar lýsti hann því að ÍSAM væri að „væla“ yfir of háum verðum og (S)forstj svaraði um hæl að Samskip þyrftu að vera harðari við stóru viðskiptavinina og lyfta verði enn frekar upp. Að mati Samkeppniseftirlitsins bendir þetta til þess að Samskip hefðu verið nokkuð örugg um viðskipti umræddra kúnna, þ. á m. ÍSAM, og ekki óttast samkeppnisaðgerðir frá helsta keppinauti sínum, Eimskip.
14821. Þá skal á það bent að nefnt tilboð (S)forstj um 5 mkr. afslátt féll ekki vel í kramið hjá ÍSAM og í kjölfarið var „allt í hnút“ að sögn (S)forstö-innfl1. Þrátt fyrir það tókst Samskipum að ná samkomulagi við ÍSAM á þessum grunni. Skýrist það af því að í gögnum málsins er ekki að finna neinar vísbendingar um að Eimskip hafi sýnt áhuga á að reyna að ná viðskiptum ÍSAM af Samskipum á þessum tíma. Ástæða þess að ÍSAM hafi yfirhöfuð náð að knýja á um einhvern afslátt virðist eingöngu hafa verið sú að ÍSAM hafði komist yfir upplýsingar um kjör annars viðskiptavinar Samskipa en ekki vegna samkeppni frá Eimskip.
14822. Í lok þessa kafla bendir Samkeppniseftirlitið á að Samskip hafa ekki afhent endurnýjaðan samning við ÍSAM árið 2012, þrátt fyrir að óskað hafi verið eftir afhendingu samninga Samskipa við stærstu viðskiptavinini fyrirtækisins samkvæmt 19. gr. samkeppnislaga. Telja Samskip það hafa verið mistök vegna umfangs gagnabeiðni, enda hafi fyrirtækið enga hagsmuni af því að afhenda ekki samninginn. Þá hefði Samkeppniseftirlitið haft aðgang að honum inni á drifi innflutningsdeildar Samskipa. Samkeppniseftirlitið fellst ekki á framangreind sjónarmið og bar Samskipum að afhenda gagnið sbr. 19. gr. samkeppnislaga.

26.43. Um Rúmfatalagerinn 2012

14823. Í kafla 14.43 er fjallað um endurnýjun samnings Rúmfatalagersins og Samskipa á árinu 2012. Telur Samkeppniseftirlitið það til marks um hina ólögmetu markaðsskiptingu að Eimskip hefði ekki sýnt áhuga á svo mikilvægum viðskiptavinini Samskipa. Var það og í samræmi við endurnýjanir samninga hjá öðrum stórum viðskiptavinum fyrirtækjanna á svipuðum tíma, þ.e. ÍSAM, ÖES, Vífilfell og Aðföngum.
14824. Í mgr. 1385-1391 í athugasemdum Samskipa við AII koma fram sjónarmið fyrirtækisins við þá umfjöllun en þar er ályktunum Samkeppniseftirlitsins mótmælt.
14825. Í mgr. 1385 í athugasemdum sínum vísa Samskip m.a. til fyrri umfjöllunar sinnar um áætlanagerð fyrirtækisins. Hún hafi að jafnaði byggst á raunstöðu á hverjum tíma. Gengið hefði verið út frá því að samningar við alla þáverandi viðskiptavinini yrðu endurnýjaðir. Þá var almennt ekki gert ráð fyrir því í áætlun að viðskipti við nýja viðskiptavinini kæmu inn, þar sem um þetta væri ávallt fullkomin óvissa. Þessi framsetning hefði verið í samræmi við almennt vinnulag hjá Samskipum.
14826. Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á þetta og vísar til fyrri umfjöllunar um gerð og þýðingu rekstraráætlana fyrirtækisins, sbr. t.d. kafla 14.10.1.
14827. Í mgr. 1388-1389 í athugasemdum sínum við AII byggja Samskip á því að fyrirtækið hefði mætt kröfum Rúmfatalagersins í umræddum samningaviðræðum þar sem það hefði verið hægt. Það hefði verið ástæða þess að Rúmfatalagerinn hefði ákveðið að endursemla við Samskip, auk góðrar þjónustu samkvæmt Rúmfatalagernum, en ekki skortur á samkeppni frá Eimskip.
14828. Samkeppniseftirlitið hafnar þessu. Ljóst er af gögnum málsins að Eimskip beitti sér ekki fyrir því að ná Rúmfatalagernum í viðskipti þrátt fyrir að Rúmfatalagerinn hafi óskað eftir viðræðum. Rúmfatalagerinn

falaðist fyrst eftir fundi við Eimskip þann 12. mars 2012, sem ([E\)frkvstj-sala/bj](#) svaraði ekki fyrr en 8 dögum síðar. Rúmfatalagerinn svaraði samdægurs og óskaði eftir því að fyrirtækin gætu fundað í „byrjun apríl“, sem Eimskip samþykkti. Þrátt fyrir það hafði Eimskip ekki samband við Rúmfatalagerinn fyrr en 19. apríl 2012. Er alveg ljóst af þessum samskiptum við svo mikilvægan viðskiptavin Samskipa að Eimskip lagði ekki mikið kapp á að ná Rúmfatalagernum.

14829. Verður ekki fram hjá því litið að Samskip náðu fram hækkun gagnvart þessum mikilvæga viðskiptavini, þrátt fyrir að hækkunin hefði e.t.v. ekki verið eins mikil og lagt hefði verið upp með frá byrjun. Sýna gögn að skortur á samkeppnislegu aðhaldi frá Eimskip um viðskiptin hafði þar áhrif. Verður í þessu samhengi einnig að minna á aðgerðaleysi Eimskips vegna viðskipta Rúmfatalagersins árið 2010.
14830. Samskip mótmæla tilvísun til samskipta sem tengist ekki sýnilega viðskiptum við Rúmfatalagerinn, sbr. mgr. 1386-1387 í athugasemdunum. Að mati Samkeppniseftirlitsins er þó mikilvægt að halda því til haga að samskipti voru á milli stjórnenda fyrirtækjanna á tímabilinu. Vísast til umfjöllunar í kafla 13 um áhrif samskipta og tengsla milli keppnauta á samráð.

26.44. Um verðhækkun Samskipa og Eimskips sumarið 2012

14831. Í kafla 14.44 eru rakin gögn sem sýna að Samskip og Eimskip hafi á fyrri hluta árs 2012 lagt mikla áherslu á að hækka verð og gjaldskrár sínar í sjóflutningum og að það hefði gengið eftir. Bæði fyrirtækin hækkuðu gjaldskrár sumarið 2012 ásamt því að hækka verð gagnvart mikilvægum viðskiptavinum.
14832. Um þetta er fjallað í mgr. 390-400 í athugasemdum Samskipa við AII.
14833. Í mgr. 390-391 mótmæla Samskip þeim ályktunum sem dregnar eru af gögnum málsins í kafla 14.44 um verðhækkunir Samskipa og Eimskips á miðju ári 2012. Byggja Samskip á því að hækkunirnar hafi átt sér kostnaðarlegar forsendur. Þá telja Samskip tilvitnuð gögn Samkeppniseftirlitsins ekki renna stoðum undir samráð. Í umfjölluninni sé enginn gaumur gerður að forsendum gjaldskrárhækkana eða samningsbundinna hækkana þrátt fyrir að þær forsendur sé almennt að finna í samskiptum og öðrum gögnum sem þeim tengjast. Þá telja Samskip Samkeppniseftirlitið líta fram hjá verðlagsþróun og samspili hennar og verðhækkana og að gögn málsins sýni uppsafnaða hækkunarpörf enda hafi verðhækkunir sjaldan náð því að fylgja verðlagi. Að sögn Samskipa megi sjá þetta í fundagerð sölu- og áætlunardeildar Eimskips frá 26. júní 2012 þar sem lögð var fram gjaldskrárhækkun sem var lægri en nam almennri verðlagshækkun og í tölvupóstsamskiptum m.a. ([E\)frkvstj-sala/bj](#) þar sem hann lýsi því að hækkunum síðustu 30 mánaða hafi verið stillt „mjög í hóf“ þegar horft væri til „verðlagsþróunar“ og þær jafnvel verið „undir almennri verðbólgu“.
14834. Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á þessi sjónarmið og telur þau ekki samræmi við samtímagögn. Vísast í fyrsta lagi til umfjöllunar Samkeppniseftirlitsins um það hvernig áform Samskipa um hækkun verðs á árinu 2012 hefðu breyst eftir fund lykilstjórnenda Samskipa og Eimskips þann 29. desember 2011, sbr. umfjöllun kafla 14.39. Líkt og þar kemur fram áformuðu Samskip að hækka verð í ágúst 2012 en í kjölfar fundar lykilstjórnenda fyrirtækjanna þann 29. desember 2011 breyttust áform Samskipa og hækkaði fyrirtækið gjaldskrár í janúar 2012. Er það mat Samkeppniseftirlitsins að samskipti lykilstjórnenda á rannsóknartímabilinu hafi, auk markaðsaðgerða fyrirtækjanna sem voru í samræmi við samráð þeirra, verið til þess fallin að viðhalda gagnkvæmum skilningi fyrirtækjanna á m.a. því að láta mikilvæga viðskiptavini hvors annars í friði og að verðum skyldi viðhaldið eða þau hækkuð. Breytt áform Samskipa í kjölfar fundarins renna auk þessum stoðum undir að fundurinn hafi a.m.k. falið í sér hvatningu eða á annan hátt auðveldað Samskipum að hækka einnig verð og þar með gert Eimskip auðveldara fyrir að ná sinni verðhækkun fram. Hafa Samskip ekki fært fram sjónarmið eða gögn sem sýna fram á að aðrir þættir hafi valdið breyttum áformum Samskipa. Er því ekki fallist á að ályktun Samkeppniseftirlitsins sé tilefnislaus eða röng.

14835. Þá er, líkt og fjallað hefur verið um áður, ekki sjálfgefið að fyrirtæki geti hækkað verð vegna kostnaðar eða þróunar á t.d. vísitölum á virkum samkeppnismarkaði. Dugar ekki fyrir Samskip, í ljósi gagna sem sýna fram á samfellt ólögmætt samráð fyrirtækjanna á rannsóknartímabilinu, að vísa til breytinga á vísitölu neysliverðs til þess að skýra ítrekaðar verðhækkanir fyrirtækjanna.
14836. Af þessu tilefni skal áréttað að á samkeppnismarkaði getur það verið áskorun fyrir fyrirtæki hvernig haga skuli verðstefnu fyrirtækisins þegar aðfangaverð hækkar. Þannig stendur fyrirtækið frammi fyrir því að halda söluverði sínu óbreyttu eða hækka það minna en sem nemur aðfangaverðhækkuninni og eygja þá möguleikann á aukinni markaðshlutdeild eða hækka söluverð sitt til jafns við aðfangaverðhækkunina og eiga þá á hættu á að missa markaðshlutdeild. Þegar fyrirtæki hækkar söluverð umfram hækkanir á aðfangaverði getur það, að öðru óbreyttu búist við því að tapa markaðshlutdeild. Innan vébanda Eimskips og Samskipa voru verðhækkanir almennt undirbúnar á þeim forsendum að fyrirtækin myndu ekki tapa markaðshlutdeild. Að mati Samkeppniseftirlitsins er ástæða þess sú að stjórnendur fyrirtækjanna bjuggu við vissu, vegna samráðsins, um að verðhækkanir þeirra myndu ekki leiða til þess að fyrirtækin myndu tapa markaðshlutdeild.
14837. Um þetta er nánar fjallað í kafla 33.1.2, 33.1.3, 33.1.6 og 33.3 og vísast til þeirrar umfjöllunar til nánari rökstuðnings.
14838. Vísast hér einnig til umfjöllunar um fundargerð sölu- og áætlunardeildar Eimskips frá 20. ágúst 2012 þar sem fram kom að beita átti reynslu Eimskips í „*skapandi aðgerðum*“ til þess að finna tilefni eða réttlætninga á því að hækka verð. Í þessu samhengi vísast einnig til gagna Samskipa frá desember 2010 og janúar 2011 þar sem fram kom að sjálfsagt þótti að leggja ný gjöld á viðskiptavinum í innflutningi þrátt fyrir að fyrir lægi skýr niðurstaða hjá stjórnanda hjá Samskipum að fyrirtækið yrði ekki fyrir auknum kostnaði vegna breytinga sem átti að tengja gjaldtökuna við. Er þetta, ásamt fleiri samtímagögnum lýsandi fyrir skort á samkeppni að viðkomandi stjórnandi hjá Samskipum ræddi um „*hugmyndaflug*“ varðandi tilefni eða réttlætningu á þessari hækkun á verði, sbr. kafla 14.33.14.3. Sýnir framangreind fundargerð Eimskips frá ágúst 2012 fram á hið sama. Eru þessi gögn skýr birtingarmynd á þeirri takmörkuðu samkeppni sem leiddi af samráði Samskipa við Eimskip.
14839. Í mgr. 394 í athugasemdum Samskipa segir að samskipti (S)frkvstj-Jóna og (E)frkvstj-sala/bj dagana 2. og 4. júlí 2012 hefðu lotið að flutningum Eimskips fyrir Jóna vegna kvikmyndaverkefnis. Viðskiptin hefðu því verið eðlileg og það sama hefði átt við um samskiptin sem þeim tengdust.⁶⁶⁶⁴
14840. Samkeppniseftirlitið fellst ekki á þetta. Samskipti forstjóra fyrirtækjanna augljósa þýðingu í máli þessu. Er það mat Samkeppniseftirlitsins að samskiptin hafi a.m.k. verið til þess fallin að viðhalda trausti í samfelldu samráði fyrirtækjanna. (E)frkvstj-sala/bj og (S)frkvstj-Jóna voru lykilstjórnendur innan Eimskips og Samskipa og áttu m.a. ríka aðkomu að ólögmætu samstarfi fyrirtækjanna í siglingum milli Íslands og Bretlands og Íslands og Noregs, sbr. kafla 16. Áttu þeir í fjölmörgum samskiptum á rannsóknartímabilinu, sbr. kafla 13. Er því ljóst að framangreind samskipti hafa þýðingu við heildarmat á verðhækkun Eimskips og Samskipa sumarið 2012. Um mikilvægi og þýðingu samskipta sem þessa í máli þessu er ítarlega fjallað í kafla 4.6 og kafla 13. Vísast til þeirrar umfjöllunar.
14841. Í mgr. 395 og áfram í athugasemdum Samskipa við AII segir að tölvupóstur (S)forstö-innfl1 til (S)forstö-útf1 og (S)frkvstj-millilandasv2 frá 11. júlí 2012 sé sönnun fyrir því að Samskip höfðu enga hugmynd um verðhækkanir Eimskips eða vinnu við hana fyrr en tilkynnt var um hækkunina. Í tölvupóstinum segir: „*Eimskip var að hækka. Ræðum við fyrsta tækifæri hvað við eigum að gera*“. Segja Samskip tölvupóstinn vera lýsandi fyrir þá stöðu sem Samskip hafi verið í á rannsóknartímabilinu. Verðleiðandi fyrirtæki á markaðnum hafi hækkað og eðli málsins samkvæmt hafi Samskip skoðað hvort þau ættu að fylgja eða

⁶⁶⁶⁴ Mgr. 393-394 í athugasemdum Samskipa við AII.

ekki. Hafi Samskip kosið að fylgja sé það ekki til marks um samráð. Samskiptin sýni hins vegar að fyrirtækin hafi aldrei átt í ólögumætum samskiptum um þetta efni.

14842. Þá segja Samskip að með tölvupósti (S)forstö-innfl1 hafi verið fylgiskjal sem sé ekki hluti af gögnum málsins. Um sé að ræða bréf Eimskips til Jóna þar sem tilkynnt er um gjaldskrárhækkunina. Sú staðreynd að bréfið hafi fylgt með tölvupósti (S)forstö-innfl1 sýni að stjórnendur Samskipa hafi fengið upplýsingar um hækkun Eimskips frá Jónum, en ekki eftir ólögumæt samskipti við Eimskip. Þá hafi breytingarnar enn fremur tekið gildi í Evrópuflugningum nokkru áður en umræddur tölvupóstur hafi verið sendur. Samskip hafi alltaf fengið upplýsingar um verðbreytingar Eimskips samdægurs, ýmist í gegnum Jóna, viðskiptavinum eða samstarfsaðila.
14843. Samskip mótmæla mati Samkeppniseftirlitsins um að fyrirtækin hafi haft samráð um verðhækkunar á árinu 2012 og telja það vera í ósamræmi við gögn málsins. Þá áréttu Samskip að rekstur fyrirtækja gangi ekki eingöngu út á að lækka verð og bjóða betur en keppinautar heldur að hámarka arðsemi út frá aðstæðum hverju sinni. Þegar leiðandi fyrirtæki hækki verð sé nánast sjálfgefið að smærri aðilar fylgi með, sér í lagi ef nýting á plássi er viðunandi. Þetta eigi sérstaklega við þegar um tví- eða fákeppni sé að ræða. Viðbrögð stjórnenda Samskipa í kjölfar hækkunar Eimskips hafi verið eðlileg út frá rekstrarforsendum og skyldum stjórnenda til að gæta hagsmuna fyrirtækisins og hluthafa.⁶⁶⁶⁵
14844. Samskip mótmæla einnig ályktun Samkeppniseftirlitsins um að Eimskip og Samskip hafi haft „*vissu fyrir því að t.d. Samskip myndi [svo] elta hækkun Eimskips en ekki bregðast við henni með því að hækka ekki verð (eða lækka) og reyna þannig að ná til sín óánægðum viðskiptavinum Eimskips*“. Segja Samskip að kostnaðaruppbygging Samskipa og Eimskips hafi verið áþekk og því hafi kostnaðarhækkunar og verðlagsbreytingar haft sömu áhrif. Því verði að teljast eðlilegt að bæði fyrirtæki bregðist við og mæti kostnaðarhækkunum með sambærilegum hætti. Þá hafi (S)forstö-innfl1 vísað til þess í tölvupósti frá 19. júlí 2012 að hækkun Samskipa væri í „*í takti við verðbólgu*“.
14845. Samskip mótmæla því einnig að fyrirtækið hafi ranglega tilkynnt viðskiptavinum að hækkun væri til komin vegna kostnaðarhækkana í rekstri. Samtímagögn séu skýr um að almennar kostnaðarhækkunar hafi a.m.k. verið jafnháar eða umfram þá hækkun sem tilkynnt var um. Vísa Samskip til yfirlits Samskipa yfir verðlagsþróun og gjaldskrárhækkunar á rannsóknartímabilinu og þess að mjög fáir hafi brugðist við hækkunum. Því sé staðhæfing Samkeppniseftirlitsins um að viðskiptavinir beggja fyrirtækja hafi verið „*afar ósáttir við þessar verðhækkunar*“ almenn og eigi sér ekki stoð í gögnum málsins sem sýni að afar fáir viðskiptavinir hafi mótmælt hækkunum.
14846. Að lokum segir í athugasemdum Samskipa að samskipti þau sem rakin eru sýni sjálfstæða vinnu hjá hvoru fyrirtæki fyrir sig og að ranglega sé ályktað sem svo að vinna fyrirtækjanna hljóti að hafa verið í samvinnu. Fyrir því sé engin stoð og engin merki samskipta séu um þetta efni milli fyrirtækjanna. Þá sé horft framhjá samtímagögnum sem sýni mat starfsmanna hvors fyrirtækis fyrir sig á þörf fyrir verðhækkunar, sem sé iðulega stutt traustum gögnum um kostnaðarhækkunar, að hækkunarþörf sé til staðar og jafnvel enn meiri en sem hafi numið þeirri hækkun sem síðar sé ákveðið. Þá hafi hækkunar fyrirtækjanna almennt hvorki verið þær sömu né átt sér stað á sama tíma. Horft sé fram hjá markaðsaðstæðum þar sem eitt fyrirtæki sé í yfirburðarstöðu og þar af leiðandi verðleiðandi á markaðnum.
14847. Líkt og fjallað er um kafla 14.44 höfðu bæði Eimskip og Samskip í lok árs 2011 gert ráð fyrir gjaldskrárhækkunum í byrjun árs 2012 og um mitt ár 2012. Var það og samráðið sem leyfði þá stefnumörkun. Ekki var þörf á því fyrir fyrirtækin að stilla saman nákvæma fjárhæð og tímasetningu

⁶⁶⁶⁵ Sbr. einnig mgr. 142 í bréfi Samskipa, dags. 13.06.2022.

hækkunar. Á grundvelli samráðsins höfðu fyrirtækin raskað æskilegri óvissu milli fyrirtækjanna sem gerði þeim kleift að halda uppi og hækka verð án ótta um samkeppnisleg viðbrögð hvors annars.

14848. Þessi samtímagögn, virt saman með öðrum gögnum málsins endurspeglar samráð Samskipa og Eimskips á þessum tíma.
14849. Hvað umfjöllun Samskipa varðar um verðlagsþróun og verðleiðtoga vísast til kafla 33.3.

26.45. Um „Rosalegan taugatitring“ vegna Bauhaus

14850. Í kafla 14.45 segir frá opnun byggingavöruverslunar Bauhaus á Íslandi árið 2012 og útboð Bauhaus vegna mögulegra flutningsviðskipta því tengdu. Bæði Samskip og Eimskip skiluðu inn tilboðum og var niðurstaðan sú að Eimskip hlaut viðskiptin og fyrirtækin undirrituðu flutningasamning 15. desember 2011.
14851. Í mgr. 1392-1393 í athugasemdum Samskipa við AII er umfjöllun Samkeppniseftirlitsins mótmælt. Byggja Samskip á því að fyrirtækið hefði brugðist við samningi á milli Bauhaus og Eimskips með því að reyna að sækja aukna markaðshlutdeild í flutningi á byggingavöru til Íslands og hafi ein hugmyndin verið sú að sækja magn til BYKO. Að mati Samskipa lýsi þessi atburðarrás mikilli samkeppni en ekki því ástandi sem Samkeppniseftirlitið telji að hafi ríkt á markaðnum.
14852. Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á það og vísast um það til umfjöllunar eftirlitsins í kafla 14.45 í ákvörðun. Verður nú fjallað nánar um athugasemdir Samskipa um þessi atvik.
14853. Í samskiptum (S)forstj og (S)forstö-innfl1 frá 10. nóvember 2011 var rætt um möguleg viðbrögð Samskipa við þeim tíðindum að Bauhaus hefði samið við Eimskip. Kvaðst (S)forstö-innfl1 telja ljóst að þá færu Samskip „í Byko“ og (S)forstj tók undir það. Að mati Samskipa eru umrædd samskipti ekki til marks um hefndarhug eða refsiaðgerðir, líkt og Samkeppniseftirlitið byggir á, heldur sýni þau eðlilega samkeppnishegðun. Samskip hafna því að titringur hafi verið byggingavörumarkaði á meðan friður hafi ríkt á öðrum mörkuðum en benda á að titringur hafi vissulega verið hjá Húsasmiðjunni og BYKO vegna innkomu Bauhaus og að Samskip hefðu nýtt sér það og náð í aukið magn frá BYKO.
14854. Samskip byggja á því í mgr. 1397 í athugasemdum sínum við AII að tilvísun (S)forstö-innfl1 til þess að það þurfi að ákveða „strategiu“ gagnvart Norvík (BYKO) í mars-apríl 2012 hefði snúið að því hvaða kjör Samskip átti að bjóða Norvík til að hægt væri að ná í aukið magn. Samskipti í tengslum við þessi viðskipti hefðu verið eðlileg og samræmst hefðbundnum hugleiðingum starfsmanna fyrirtækis í samkeppnisrekstri.
14855. Þá byggja Samskip á því að póstur (S)forstö-innfl1 í lok apríl 2012, þar sem farið var yfir mögulegt verðtilboð til Norvíkur gefi ekki til kynna að halda ætti „frið“ við Eimskip, sbr. mgr. 1398 í athugasemdum Samskipa við AII. Að mati Samskipa sýnir orðalag (S)forstö-innfl1 að samkeppni hafi ríkt á markaðnum og að bæði fyrirtækin hafi vilja verja markaðshlutdeild sína.
14856. Í mgr. 1399 í athugasemdum Samskipa við AII byggja Samskip á því að Samkeppniseftirlitið misskilji ummæli (S)forstö-innfl1 í tölvupósti til (S)forstj og (S)forstö-innfl1 í lok maí 2012. Að sögn Samskipa hafi (S)forstö-innfl1 ekki átt við að „sameiginlegur skilningur“ væri á milli Samskipa og Eimskips um að kælivara Kaupáss ætti að vera hjá Eimskip heldur að sameiginlegur skilningur væri um það á milli Samskipa og Kaupáss. Um þetta hefði verið rætt í samningaviðræðum við Kaupás þar sem áætlun Eimskips hefði hentað betur til ferskvöruflutninga frá Danmörku. Samskip segja að hið sama hefði átt við um flutninga BYKO frá Noregi þar sem Samskip höfðu ekki viðkomu í norskum höfnum, ólíkt Eimskip.

14857. Af þessu tilefni skal það rifjað upp að í sama tölvupósti sagði einnig eftirfarandi: „*þar tók ég einnig fram að flutningarnir frá Noregi fyrir Byko yrðu hinum megin [þ.e. hjá Eimskip]. Miðað við þetta mun skiptingin verða svona: [...]*“ Þá kom fram hjá (E)frkvstj-sala/þj í skýrslutöku hjá Samkeppniseftirlitinu við húsleit í september 2013 að viðskipti Eimskips við Bauhaus hefðu leitt til „*rosalegs taugatitringis*“. Sá taugatitringur skapaðist við innkomu nýs viðskiptavinar á innflutningsmarkaði. Eimskip hlaut þau viðskipti sem leiddi til tilfærsla hluta af BYKO viðskiptum Eimskips yfir til Samskipa árið 2012. Sýna samtímagögn að sú tilfærsla hafi verið „*hefnd*“ vegna Bauhaus. Samskip gættu þess hins vegar að „*hefndin*“ tæki aðeins til innflutnings á byggingavörum og hluta af flutningum Eimskips fyrir BYKO. Samtímagögn sýna að Samskip höfðu áhyggjur af „*fríðnum*“ í því samhengi því ákveða þurfti „*strategiu*“ og síðan „*standa fast a thvi [gagnvart Eimskip] ad vid seum bara ad taka um 50 prosent af byko vegna pirrings ut ad bauhaus*“. Sýnir þetta að Samskip töldu sig þurfa að réttlæta þessa háttsemi gagnvart Eimskip til þess að draga sem mest úr umfangi mögulegra gagnaðgerða Eimskips. Í kjölfarið töldu Samskip síðan nauðsynlegt að taka Húsasmiðjuna í „*bómullarmeðferð*“.
14858. Sérstaka athygli vekur að það þurftu að koma til ný flutningsviðskipti til að skapa einhvers konar titring í markaðsskiptingu Samskipa og Eimskips. Viðlíka viðbrögð af hálfu Samskipa og Eimskips er ekki að finna í gögnum málsins fyrr á rannsóknartímabilinu, sbr. umfjöllun um lausa samninga einstakra viðskiptavina fyrirtækjanna víða í kafla 14. Er þetta skýr birtingarmynd á hinni ólögmetu markaðsskiptingu á rannsóknartímabilinu.
14859. Þrátt fyrir að taugatitringur hefði myndast vegna innkomu Bauhaus hélt markaðsskipting Samskipa og Eimskips á árinu 2012 áfram gagnvart öðrum mikilvægum viðskiptavinum, sbr. umfjöllun um atvik á árinu 2012 vegna t.d. ÍSAM, Vífilfells, Rúmfatalagersins, Öskju og Aðfanga. Í þeirri umfjöllun má hins vegar greina merki þess að nefndur taugatitringur hafi á þeim tímapunkti verið byrjaður að skapa óróa í hinni ólögmetu markaðsskiptingu.
14860. Í mgr. 1400 í athugasemdum Samskipa við AII er á því byggt að ummæli Húsasmiðjunnar þess efnis að fyrirtækið gæti átt von á 20% lækkun á verðum frá Samskipum sýni að viðskiptavinir í innflutningi hafi almennt ekki verið hrifnir af því að keppinautar þeirra væru í viðskiptum hjá sama flutningasöðila.
14861. Samkeppniseftirlitið hafnar þessum skýringum Samskipa. Þau sýna að mati eftirlitsins mun frekar fram á að Húsasmiðjan hafi verið á háum verðum hjá Samskipum enda var endurnýjun flutningasamnings fyrirtækjanna á árinu 2011 hluti af ólögmetu samráði Eimskips og Samskipa, sbr. umfjöllun í kafla 14.34. Rifja ber upp að Húsasmiðjan var „*sjokkeruð*“ þegar hún fékk í hendur verðtilboð Samskipa í lok janúar 2011. Í nefndum kafla er því lýst hvernig Húsasmiðjan var á árinu 2010 mjög ósátt við verð Samskipa og kvartaði yfir því að þættir í verðlagningu Samskipa hefðu hækkað „*gríðarlega*“. Gögn málsins sýna síðan að vegna óánægju með hækkanir Samskipa hafi Húsasmiðjan ítrekað leitað til Eimskips og óskað eftir tilboðum í flutningaviðskipti fyrirtækisins. Þrátt fyrir að Eimskip væri ljóst að Húsasmiðjan væri mikilvægur viðskiptavinur og ónægð með kjör sín hjá Samskipum sýndu æðstu stjórnendur Eimskips ((E)forstj og (E)frkvstj-sala/þj) lítinn áhuga þegar Húsasmiðjan leitaði til þeirra. Fór svo að Samskip héldu Húsasmiðjunni í viðskiptum og náði að hækka verð þar sem hið samkeppnislega aðhald skorti frá Eimskip. Það skal því engan undra að Húsasmiðjan hafi ætlast til þess að fá endurskoðun á kjörum sínum hjá Samskipum þegar fregnir berast af því að innflytjendur af svipaðri stærð og gerð bjóðast hagstæðari kjör. Ekkert bendir til þess að viðbrögð Húsasmiðjunnar hafi komið til vegna þess að umræddur innflytjandi hafi verið keppinautur þess líkt og Samskipa halda fram.
14862. Þá segir í mgr. 1395 í athugasemdum Samskipa við AII að samskipti (S)forstö-innfl1, (S)viðskstj1 og (S)forstj frá 7. júní 2012 lýsi samkeppninni mjög vel, þ.e. að Samskip hafi óttast að Eimskip myndi fara á eftir viðskiptum Húsasmiðjunnar í kjölfar þess að hafa náð í meira magn frá BYKO. Byggja Samskip á því að með ummælum sínum í tölvupósti 7. júní 2012 hafi (S)forstö-innfl1 verið að „*brýna fyrir*

samstarfsmönnum sínum hvernig best sé að haga samtölum við Húsasmiðjuna þegar útskýrt var fyrir þeim af hverju Samskip náðu í auknið magn frá helsta samkeppnisaðila fyrirtækisins, Byko." Enn á ný byggja Samskip á því að það hafi skipt innflytjendur máli, verið þeim „kappsmál“, að notast ekki við sama flutningsaðila og helstu keppinautar sínir.

14863. Þessum sjónarmiðum Samskipa er alfarið hafnað. Í fyrsta lagi fæst ekki séð að hægt sé að túlka ummæli (S)forstö-innfl1 á framangreindan hátt. Í tölvupósti hans segir nánar tiltekið:

„Eimu heyrdur af samningnum [samningi Samskipa og BYKO] í dag. Their [Eimskip] urdu alveg brjaladir. Their munu herja á husa, en vid thurfum ad standa fast a thvi ad vid seum bara ad taka um 50 prosent af byko vegna parrings ut ad bauhaus“.

14864. Það á sér enga stoð í gögnum málsins að innflytjendur hafi verið umhugað um að keppinautar þeirra væru ekki að skipta við sama flutningsaðila. Þá hafa Samskip ekki lagt fram nein gögn þessum fullyrðingum til stuðnings. Þær eru því að mati eftirlitsins algjörlega órökstuddar. Ljóst er af framangreindum tölvupósti að (S)forstö-innfl1 er að vísa til Eimskips, að „þeir“ væru brjáláðir og að „þeir“ muni herja á Húsasmiðjuna. Það er því ekki hægt að túlka lokaorðin öðruvísi en svo að Samskip hafi þurft að standa fast á því gagnvart „þeim“, þ.e. Eimskip, að aðeins væri verið að taka hluta af viðskiptum BYKO af „þeim“, Eimskip, vegna „parrings“ yfir því að hafa ekki náð viðskiptum Bauhaus. Ef þessar skýringar Samskipa ættu rétt á sér, að Húsasmiðjan hefði mögulega tekið þeim fréttum illa að Samskip hefðu tekið yfir hluta af viðskiptum BYKO, þá ætti hið sama væntanlega að eiga við um tilraunir Samskipa til að ná Bauhaus í viðskipti. Ekkert hefur hins vegar komið fram um að Samskip hafi hikað við að bjóða í viðskipti Bauhaus vegna ótta við að Húsasmiðjan, keppinautur Bauhaus, myndi taka því illa.

14865. Er ljóst að þessi ummæli (S)forstö-innfl1 er ekki hægt að túlka öðruvísi en svo að tryggja átti að Eimskip væri meðvitað um að áfram ætti að virða markaðsskiptinguna, þrátt fyrir að Samskip hefðu ákveðið að taka hluta af viðskiptum BYKO frá Eimskip. Tiltekin ástæða hafi verið fyrir þeirri ákvörðun Samskipa. Það var hins vegar ekki á grundvelli þess að virk samkeppni hafi verið tekin upp að nýju, heldur var það „hefnd“ vegna „parrings“ yfir því að hafa ekki fengið viðskipti Bauhaus. Skýringar Samskipa um annað breyta því ekki niðurstöðu eftirlitsins.

26.46. Um Búr 2012

14866. Í kafla 14.46 er atvikum tengd viðskiptum Búr frá árinu 2012 lýst og þau talin endurspegla ólögmaett samráð Samskipa og Eimskips á þessum tíma. Sem fyrr hafna Samskip því að markaðsskipting hafi átt sér stað á flutningamarkaðnum og byggja á því að heilbrigð samkeppni hafi ríkt á milli Samskipa og Eimskips, ekki síst um stærri viðskiptavini, sbr. mgr. 47 í bréfi Samskipa, dags. 24. mars 2023. Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á þetta, líkt og rakið hefur verið í ákvörðun þessari.

14867. Í mgr. 48 í bréfi Samskipa, dags. 24. mars 2023, er vikið að atvikum tengdum viðskiptum Búr á árinu 2012. Þar segir að brotthvarf Búrs úr viðskiptum árið 2008 hafi verið Samskipum mikið áfall en það hafi verið afleiðing breytinga á siglingakerfi Samskipa á þeim tíma. Að sögn Samskipa hafði fyrirtækið á því nokkurn skilning að breytt tíðni siglinga í kjölfar þeirra breytinga hafi ekki fallið vel að þörfum Búrs en að Samskip hafi eftir sem áður verið í reglulegu sambandi við Búr til að freista þess að sækja viðskipti fyrirtækisins aftur. Þá hafna Samskip því að breytingarnar á siglingakerfinu árið 2008 hafi verið ákveðnar í samráði við Eimskip.

14868. Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á þá fullyrðingu að Samskip og Eimskip hafi ekki átt í samráði í tengslum við breytingar á siglingakerfum fyrirtækjanna á árinu 2008, þ. á m. vegna viðskipta Búr. Því til stuðnings vísast til umfjöllunar í kafla 7-9.

14869. Í mgr. 49 í nefndu bréfi Samskipa hafna Samskip því að gögn málsins styðji þá fullyrðingu að Búr hafi að eigin frumkvæði leitast eftir verðtilboði hjá Samskipum í upphafi árs 2012. Ekkert gefi tilefni til þeirrar ályktunar að frumkvæði að fundi Samskipa og Búrs hafi verið Búrs frekar en Samskipa. Þá sé ekkert óeðlilegt við það að vinna við framsetningu á nýju verðtilboði í viðskipti af þessum toga hafi tekið nokkrar vikur, ekki síst í ljósi þess að lykilstarfsmenn voru fjarverandi hluta þess tíma vegna ferðalaga og veikinda.
14870. Samskip fullyrða að gögn málsins styðji ekki að Búr hafi haft frumkvæði að því að leita eftir tilboði hjá Samskipum. Í ljósi viðbragða Samskipa við tölvupóstum Búr, m.a. eftirfarandi viðbragða (S)forstö-innfl1 við því hvernig svara ætti tilboðsumleitan Búr: „*Shit ég veit ekki [...]*” og fundarboði (S)forstö-innfl1 þar sem ræða átti „[...] *hvort að við [Samskip] viljum flytja Bananana.*” telur Samkeppniseftirlitið ljóst að frumkvæðið hafi komið frá Búr.
14871. Að sama skapi er ljóst að þann 7. febrúar 2012 taldi (S)viðskstj1 nauðsynlegt að láta Búr heyra eitthvað frá Samskipum í kjölfar fundar sem átt hafði sér stað einhverju fyrr. Hvað sem þessu frumkvæði Búrs líður þá er ljóst af samtímagögnum að Samskip sinntu þessu lítið fyrst um sinn. Jafnvel þá voru viðbrögð (S)forstö-innfl1, yfirmanns innflutningsdeildar, við beiðni Búr „*Shit ég veit ekki [...]*”.
14872. Í mgr. 50-51 í bréfi Samskipa, dags. 24. mars 2023, segir að það hafi vissulega komið Samskipum á óvart að Búr var reiðubúið að skoða það að færa viðskipti sín yfir til fyrirtækisins í ljósi þess að ástæðan að baki brotthvarfinu hafði ekki breyst, sbr. tölvupóstur (S)forstj til (S)viðskstj1 7. mars 2012. Samskiptin staðfesti ástæður fyrir brotthvarfi Búrs á árinu 2008.
14873. Hafi það því komið starfsmönnum Samskipa ánægjulega á óvart að Búr væri að skoða það að alvöru að koma í viðskipti við Samskip á ný, ekki síst þegar í ljós kom að fyrirtækið væri að horfa til þess að færa alla flutningana til Samskipa en ekki eingöngu flutninga á bönunum. Þrátt fyrir að Búr hafi ekki verið yfir sig hrifið af flutningstímanum buðu Samskip einfaldlega það hagstætt verð að Búr var tilbúið að sætta sig við lakara þjónustustig.
14874. Vísa Samskip til tölvupóstar (S)viðskstj1 til (S)forstö-innfl1 2. febrúar 2012 varðandi mögulegt tilboð Samskipa til Búrs þar sem fram kemur að Samskip væru nú „*ansi nærri þeirri tölu sem þeir ræddu um*”. Af þessu megi draga þá ályktun að Búr hafi sagt Samskipum frá því verði sem fyrirtækið þyrfti að bjóða til að ná viðskiptum Búrs á ný. Í kjölfarið hafi Samskip boðið verð sem var nálægt því verði og gengu í kjölfarið frá nýjum samningi. Að mati Samskipa sé ljóst að fyrirtækið hefði aldrei boðið jafn lágt verð og raun bar vitni hefði meint samráð við Eimskip verið fyrir hendi.
14875. Atvik tengd Búr á árinu 2012 endurspeglar það ólögmeta samráð sem Eimskip hefur viðurkennt að hafi verið fyrir hendi á þeim tíma er Búr leitaði til Samskipa. Fór það svo að Samskip töldu sig vera innan ramma samráðsins og ætluðu upphaflega aðeins að bjóða í hluta af viðskiptum Búrs. Þegar Búr hafði síðan gert Samskipum ljóst að um væri að ræða allt magnið lýsti fyrrverandi yfirmaður innflutningsdeildar því yfir við samstarfsmann sinn að nú yrði „*allt vitlaust á markaðnum og forstjórinn greinilega skítstressaður*” og að verið væri að skamma (S)viðskstj1 fyrir að „*selja of mikið*”. Er þessi frásögn um stress forstjórans til merkis um að áhyggjur væru til staðar um að Samskip færu gegn markaðsskiptingunni sem Samskip og Eimskip höfðu komið með samráði sínu í kjölfar fundarins í júní 2008. Ber að skoða tilboðsgerð Samskipa til Búrs í því ljósi. Þá er ljóst að á þessum tíma var stutt í að hrikta fór í stoðum samráðsins.
14876. Í mgr. 52 í bréfi Samskipa, dags. 24. mars 2023, kemur fram að Búr og Samskip hafi upphaflega einungis rætt um flutninga á bönunum en Samskip hafi endað á að taka allt flutningsmagnið. Að sögn Samskipa sé ástæðan sú að Samskip hafi boðið mun hagstæðara verð í flutningana en kjör Búrs voru hjá Eimskip. Búr hafi óskað eftir því að samningurinn yrði ekki undirritaður fyrr en fyrirtækið væri búið að ganga frá

sínum málum gagnvart Eimskip. Samningurinn hafi því ekki verið undirritaður fyrr en 10. apríl 2012 og flutningar ekki hafist fyrr en 1. júlí 2012, að ósk Búrs.

14877. Í mgr. 53 í bréfi sínu, dags. 24. mars 2023, vísa Samskip til tölvupósts (S)frkvstj-Rotterdam, yfirmanns skrifstofu Samskipa í Rotterdam, til (S)viðskstj1. Að sögn Samskipa hafi (S)frkvstj-Rotterdam og (S)viðskstj1 þekkt vel enda (S)frkvstj-Rotterdam gengt stöðu forstöðumanns innflutningsdeildar Samskipa þegar (S)viðskstj1 var ráðinn þangað árið 2006. Byggja Samskip á því að tölvupóstur (S)frkvstj-Rotterdam hafi augljóslega falið í sér góðlátlegt grín milli vina og gefi ekkert tilefni til ályktana um samráð Samskipa og Eimskips. (S)frkvstj-Rotterdam hafi ekki sinnt solumálum og hafði verið búsettur í Rotterdam í 5 ár. Hitt sé annað mál að stjórnendum Samskipa var hér sem endranær ljóst að gera mátti ráð fyrir að Eimskip myndi svara fyrir sig og gera tilraun til þess að ná í önnur viðskipti Samskipa í staðinn. Þannig viðurkenna Samskip að fyrirtækið hafi haft áhyggjur af viðbrögðum Eimskips í kjölfar þess að Búr ákvað að færa viðskipti sín aftur til Samskipa.
14878. Í mgr. 54 í bréfi Samskipa, dags. 24. mars 2023, halda Samskip því fram að þegar gögn málsins varðandi Búr eru virt í heild sinni sé ekkert tilefni til ályktana um að þau bendi til samráðs við Eimskips. Þvert á móti beri gögnin, að mati Samskipa, öll merki heilbrigðrar samkeppni og að Samskip hafi gengið langt í viðleitni til að veða upp lakara þjónustustig með því að bjóða einstaklega samkeppnishæf verð. Í samtímagögnum birtist ánægja Samskipa með þá niðurstöðu að Búr hafi verið tilbúið að koma yfir til Samskipa og að rík áhersla hafi verið á að halda þjónustustigi gagnvart Búr eins góðu og aðstæður leyfðu. Ályktanir Samkeppniseftirlitsins séu ekki í nokkru samræmi við samtímagögn.
14879. Samkeppniseftirlitið hafnar þessu. Af þessum skýringum Samskipa er ljóst að (S)frkvstj-Rotterdam þekkti vel til reksturs innflutningsdeildar Samskipa og ekki unnt að fallast á að eingöngu hafi verið um grín að ræða af hálfu (S)frkvstj-Rotterdam. Eru samtímagögn tengd viðskiptum Búr á árinu 2012 í samræmi við önnur samtímagögn um ólögmeða markaðsskiptingu Samskipa og Eimskips á þessum tíma. Frásögn um stress forstjórans er til merkis um að áhyggjur væru til staðar um að Samskip færu gegn þeim „friðri“ sem Samskip og Eimskip höfðu komið á með samráði þeirra sem hófst eftir fund fyrirtækjanna 6. júní 2008, sbr. einnig glærुकynningu Eimskips frá 8. og 9. júní 2008 um „Nýtt upphaf“ verkefnið.

26.47. Um Öskju: Flutningskostnaður til Íslands sagður „gríðarhár“

14880. Í kafla 14.47 fjallar Samkeppniseftirlitið um samningaviðræður Samskipa og Öskju seinni parts ársins 2012 og reglubundnar gjaldskrárhækkningar Samskipa gagnvart Öskju. Sýnir umfjöllunin að fram á hvernig Samskip gátu gengið fram gagnvart mikilvægum viðskiptavin án þess að sýna ótta við að viðskiptavinurinn myndi leita annað með viðskipti sín, þrátt fyrir að viðskiptavinurinn hefði komið óánægju sinni á framfæri og verið í miðjum samningaviðræðum um áframhaldandi samningssamband.
14881. Í mgr. 1408-1410 í athugasemdum Samskipa við AII mótmæla Samskip því að samráð við Eimskip hafi gert fyrirtækinu kleift að hækka verð gagnvart Öskju, hvorki við samningsgerð eða á samningstímanum. Í samningi Samskipa og Öskju hefði verið kveðið á um að verð tækju breytingum á samningstímanum og það væri ekki samráð að efna samninginn.
14882. Ekki er fallist á þessar athugasemdir Samskipa. Samtímagögn sýna að Samskip gátu komið á og viðhaldið reglubundnum gjaldskrárhækkunum án þess að óttast það að viðskiptavinurinn myndi leita annað með viðskipti sín, þrátt fyrir sýnilega óánægju og þrátt fyrir að flutningssamningurinn væri að renna út og fyrirtækin að hefja viðræður um áframhaldandi samningssamband. Var það markaðsskipting Samskipa og Eimskips sem olli því að Samskip töldu sig ekki þurfa að bregðast öðruvísi við í samskiptum sínum við Öskju.

26.48. Um áætlanir og stefnumörkun fyrir árið 2013

14886. Athugasemdir Samskipa við umfjöllun Samkeppniseftirlitsins um áætlanir og stefnumörkun fyrir árið 2013 koma annars vegar fram í mgr. 1691 – 1697 og 1699 – 1703 í athugasemdum við AI og hins vegar í mgr. 1831 – 1844 í athugasemdum við AII. Verður nú fjallað nánar um þær.
14887. Samskip hafna þeim ályktunum Samkeppniseftirlitsins að samráð hefði verið á milli Samskipa og Eimskips á rannsóknartímabilinu, þrátt fyrir að ákveðnar blikur hefðu verið á lofti í lok árs 2012 um samkeppni í stað róar á markaði. Vísar fyrirtækið til bls. 3-4 og 14 í tilvitnaðri markaðsskýrslu innflutningsdeildar, hvar fram kemur að Samskip hefðu bætt við sig nýjum viðskiptavinum í innflutningi og bætt markaðshlutdeild sína.⁶⁶⁶⁶ Samskip hefðu m.a. náð í Búr og „pappírinn frá Kanada“ í viðskipti á árinu 2012.⁶⁶⁶⁷ Sökum þess hefðu Samskip gert ráð fyrir aukningu og að sama skapi að líklegt yrði að Eimskip myndi bregðast við. Að mati Samskipa væri þetta staðfesting á samkeppni milli fyrirtækjanna.
14888. Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á þetta. Um atvik tengd viðskiptum Búr á árinu 2012 hefur verið fjallað í kafla 14.46. Þar er komist að þeirri niðurstöðu að tilflutningur á viðskiptum Búrs frá Eimskip til Samskipa á árinu 2012 hafi ekki verið tilkominn að frumkvæði Samskipa og því ekki á grundvelli samkeppnisaðgerða af hálfu fyrirtækisins. Þessi í stað átti Búr frumkvæði að mögulegum viðskiptum við Samskip í upphafi ársins 2012 vegna breyttra aðstæðna í þeirra flutningum. Þar að auki bera samtímagögn með sér að jákvæð viðbrögð Samskipa við upphaflegri beiðni Búrs megi annars vegar rekja til þess að flutningar fyrir það fyrirtæki voru mikilvægir Samskipum ef ætlunin var að halda viðskiptum Alcoa og hins vegar til þess að stjórnendur Samskipa töldu að aðeins væri um takmörkuð viðskipti eða hluta af viðskiptum Búrs að ræða á þessum tímamarki. Samtímagögn sýna einnig að það kom forstjóra Samskipa og öðrum starfsmönnum fyrirtækisins mjög á óvart að Búr hefði leitað til Samskipa og síðan tekið ákvörðun um að færa alla flutninga sína til Samskipa. Sökum þessa var rætt um að búið væri að „gera allt vitlaust á markaðnum“ og (S)forstj væri „greinilega skít-stressaður“. Eru þessi gögn lýsandi fyrir samfellt samráð Eimskips og Samskipa á þessum tíma.

⁶⁶⁶⁶ Sjá mgr. 1691-1692 í athugasemdum Samskipa við AI.

⁶⁶⁶⁷ Sjá mgr. 1832 í athugasemdum Samskipa við AII.

14889. Þá er í kafla 14.45 fjallað um það þegar að hluti af viðskiptum Norvíkur (BYKO) fóru yfir til Samskipa á árinu 2012 vegna „pírrings“ í kjölfar þess að Eimskip náðu nýjum viðskiptavin, Bauhaus. Þar segir frá því að þetta hafi verið svokallaðar „hefndaraðgerðir“ sem hafi skapað „taugatitring“ í samráði Samskipa og Eimskips. Viðbrögð Samskipa og Eimskips í tengslum við þessi atvik eru þvert á móti til vitnis um markaðsskiptingu fyrirtækjanna á rannsóknartímabilinu. Hvað aðrar hreyfingar á viðskiptavinum varðar er því hafnað að þær sýni að markaðsskipting varðandi stóra viðskiptavini hefði ekki verið til staðar á árinu 2012. Í köflum 14.49-14.53 er síðan sýnt fram á að markaðsskipting Samskipa og Eimskips hélst út árið 2012, þó svo órói hafi vissulega farið að myndast á markaðnum.
14890. Vísast m.a. til glærukynningar Samskipa frá 1. október 2012 sem ber heitið „Board presentation Sailing system and vessel operation“. Um er að ræða kynningu sem haldin var fyrir stjórn Samskipa. Þar er m.a. fjallað um stöðu fyrirtækisins í innflutningi til Íslands á árinu 2012. Þar segir:
- „Samskip has not lost a significant customer to the competition in 2012“.
14891. Þetta sýnir að Samskip mátu það sjálf svo að fyrirtækið hefði ekki misst neinn mikilvægan viðskiptavin í innflutningi til Eimskips á árinu 2012. Sýnir þetta einnig að í október 2012 hefði áætlun Samskipa frá árinu 2011 fyrir árið 2012 gengið eftir og feli í sér enn eina vísbendingu um hið samfellda samráð og tilætlaðan árangur af því. Fullyrðingum Samskipa um að tilfærsla á tveimur viðskiptavinum á árinu 2012 sé staðfesting á samkeppni á flutningamarkaði á þessum tíma er því hafnað enda fara þær þvert gegn þeirra eigin samtímagögnum í málinu.
14892. Í mgr. 1690 í athugasemdum Samskipa við AI eru þær ályktanir sem Samkeppniseftirlitið dregur af framangreindum ummælum (S)forstj í glærukynningu frá október 2012 sagðar haldlausar en það er niðurstaða Samkeppniseftirlitsins að umrædd ummæli endurspegli hina ólögmætu markaðsskiptingu. Að mati Samskipa er sú ályktun haldlaus. Ummæli séu eingöngu merki um að Samskip hefðu náð að verja stöðu sína á markaði. Sú staðreynd að enginn stór viðskiptavinur hefði farið frá fyrirtækinu segi, að mati Samskipa, ekkert um samkeppni á markaðnum eða hvað gerist í málefnum annarra viðskiptavina.
14893. Þessi ummæli ein og sér segja hugsanlega ekki allt um samkeppnisaðstæður á markaðnum en þegar litið er heildstætt á öll samtímagögn í málinu þá er að mati Samkeppniseftirlitsins ljóst að ummælin eiga rót sína að rekja til hinnar ólögmætu markaðsskiptingar og staðfesta tilætlaðan árangur hennar. Er það einmitt sú niðurstaða sem Samkeppniseftirlitið kemst að þegar litið er til þess hvað hafi verið að gerast „í málefnum annarra viðskiptavina“. Vísast til þeirra tilvika sem rakin hafa verið í kafla 14 þar sem farið er yfir birtingarmynd hinnar ólögmætu markaðsskiptingar. Eimskip og Samskip héldu að sér höndum, gerðu ekki raunhæfar tilraunir til að fá til sín stóra viðskiptavini keppinautarins þegar samningar voru lausir og nýttu sér þess í stað þær kjöraðstæður sem þetta skapaði til að hækka verð og leggja á ný gjöld, án þess að þurfa að óttast samkeppnisleg viðbrögð keppinautarins. Þessi niðurstaða (S)forstj, um að Samskip hefðu ekki misst neinn mikilvægan viðskiptavina til keppinautarins á árinu 2012, endurspeglar þetta.
14894. Í mgr. 1693 í athugasemdum við AI og í mgr. 1833 í athugasemdum við AII fjalla Samskip jafnframt um forsendur áætlanagerðar fyrirtækisins fyrir árið 2013. Segir að gert hefði verið ráð fyrir því að halda þáverandi viðskiptavinum og af þeim sökum ekki gert ráð fyrir að ná í aukin viðskipti hjá nýjum viðskiptavinum. Að sögn Samskipa hefði verið lítið rými til að sækja nýja viðskiptavini ef fyrirætlanir fyrirtækisins myndu ganga eftir um að halda þáverandi viðskiptavinum.
14895. Eru þessar skýringar Samskipa ekki trúverðugar. Líkt og ítarlega er fjallað um í ákvörðun þessari leiddi það af samráði fyrirtækjanna í tengslum við takmörkun á flutningaframboði að þau gátu skapað ástand til að hækka verð gagnvart mikilvægum viðskiptavinum án þess að hafa áhyggjur af

samkeppnisaðgerðum hvors annars. Drógu þannig bæði fyrirtækin úr getu og hvata til þess að keppa og sköpuðu þannig aukna möguleika á því að ráðast í verðhækkanir.

14896. Í þessu samhengi má einnig benda á að gögn málsins sýna að á sama tíma og áætlunargerð var í gangi, á haustmánuðum 2012, hefðu Samskip formlega sett af stað vinnu við breytingar á siglingakerfi sínu þar sem kerfið væri „*up to it's limits in capacity and schedule.*“ Þær breytingar áttu að hafa í för með sér aukið flutningsframboð, sbr. nánar í kafla 21. Af þessum sökum er unnt að benda á tiltekin atriði í markaðsskýrslu Samskipa sem sýni fram á að fyrirtækið gerði ráð fyrir að samkeppni myndi taka við af „ró“ á markaðnum á árinu 2013. Þetta benda Samskip einnig á í athugasemdum sínum, sbr. t.d. spár um „*töluverðri samkeppni*“ í flutningi á matvörum á árinu 2013. Einnig að gert hefði verið ráð fyrir aukningu í flutningi á ýmsum vörutegundum, svo sem efnavörum, fatnaði, vefnaðarvörum, skóm, korni og áburði. Þá hefðu markmið Samskipa verið að auka markaðshlutdeild í ýmsum vörutegundum, t.d. málmum, bílum, pappír, prentefni og umbúðum.
14897. Tilvísun Samskipa til samkeppni á markaði fyrir búslóðir hefur engin áhrif á þá niðurstöðu Samkeppniseftirlitsins að samráð hefði ríkt á milli Samskipa og Eimskips um stóra viðskiptavinum. Slíkir flutningar voru smávægilegir í hlutfalli af heildarveltu og þjónustan markaðssett til einstaklinga. Varðandi flutning á matvöru vísast til kafla um Innnes, ÍSAM, Nathan & Olsen, OJK og Garra, en þar er komist að þeirri niðurstöðu að atvik tengd þeim viðskiptum hafi verið liður í markaðsskiptingu Samskipa og Eimskips. Þá má benda á að megináherslur Samskipa samkvæmt áætluninni voru að halda þáverandi viðskiptavinum og einblína á smærri viðskiptavinum hjá keppinautum.
14898. Það að Samskip ráðgerðu að samkeppni yrði til staðar á árinu 2013 er jafnframt í samræmi við mat Samkeppniseftirlitsins þess efnis að tekið hefði að hrikta í stoðum samráðsins að einhverju leyti undir lok árs 2012 og að draga hefði farið úr því á árinu 2013. Þá skiptir það ekki máli í þessu samhengi að tilteknir viðskiptavinir myndu flytja inn meira magn, sem leiða myndi til aukinna flutninga Samskipa.
14899. Varðandi markmið um að auka markaðshlutdeild í ýmsum vörutegundum er í markaðsskýrslunni aftur á móti lýst afar takmörkuðum samkeppnisaðgerðum. Er einkum um að ræða endurheimt á markaðshlutdeild (auka á markaðshlutdeild í málmum sem myndi dragast saman árið 2013 vegna brotthvarfs Alcoa) eða að verja aukna markaðshlutdeild (ástæðan fyrir aukinni markaðshlutdeild í pappír, prentefni og umbúðum einkum sú að Samskip hefðu endurheimt flutninga fyrir dagblaðapappír frá Kanada). Rímar þetta við meginstefnur Samskipa í sölu, en á bls. 15 í markaðsskýrslunni, um áherslur í sölu, segir að „*eini vöruflokkurinn sem lagt verður áhersla á að auka markaðshlutdeild í er bílaflokkurinn, en reynt verður að [n]á í eitt bílaumboð í viðskipti.*“ Er þessari stefnu lýst sem „varnarbaráttu“ í ljósi þess að sú „ró“ sem verið hafði á flutningamarkaði síðust ár væri ekki lengur til staðar.
14900. Með vísan til framangreinds er því hafnað að umrædd markaðsskýrslan bendi til þess að virk samkeppni hefði ríkt á flutningamarkaði á árinu 2012, líkt og Samskip halda fram, þrátt fyrir að sjá mætti merki þess að Samskip teldu að ró síðustu ára væri að breyta á árinu 2013.
14901. Þá halda Samskip því fram í mgr. 1697 í athugasemdum Samskipa við AI að sömu ályktanir verði dregnar af magn og tekjuáætlun Landflutninga. Forsendur og niðurstöður byggja á mati stjórnenda og grundvallist á samkomulagi við stjórn um væntanlegan afrakstur fyrirtækisins. Þá hefði töluverð samkeppni verið fyrir hendi, sbr. umfjöllun á þriðju blaðsíðu skýrslunnar.
14902. Samskip vísa jafnframt til töflu á bls. 4 í markaðsskýrslunni um hlutdeild fyrirtækisins á árunum 2007–2009, án stóriðju, sbr. mgr. 1834-1835 í athugasemdum við AII. Segir að það sé óskiljanleg ályktun hjá Samkeppniseftirlitinu að fyrirtækið hefði gert samkomulag við Eimskip um frið árið 2008 þegar hlutdeild Samskipa hefði lækkað á árunum 2007-2009.

14903. Vísast um þetta til umfjöllunar í kafla 3 í ákvörðun þessari. Samkeppniseftirlitið hafnar því að um mikla hreyfingu á markaðshlutdeild sé að ræða.
14904. Í kafla 14.48 í ákvörðun fjallar Samkeppniseftirlitið um gögn frá Samskipum frá 11. og 26. október 2012 og 7. desember 2012. Í umfjölluninni segir að þau gögn séu í samræmi við áætlanir fyrirtækisins frá september 2012. Ljóst sé að Samskip töldu blikur á lofti og að samkeppni við Eimskip (órói/verðstríð) gæti komið í stað „ró“ á markaði sem gæti haft þær afleiðingar að Samskip misstu viðskiptavin.
14905. Í mgr. 1699 – 1703 í athugasemdum við AI og mgr. 1836 í athugasemdum við AII mótmæla Samskip þeim ályktunum sem Samkeppniseftirlitið dregur af umræddum gögnum. Segir m.a. að markaðshlutdeild Samskipa í heildarinnflutningi hefði aukist úr 30% frá árinu 2011 í 33% árið 2012. Á árinu 2013 hefði hún svo átt eftir að aukast í 34%. Á sama tíma hefði markaðshlutdeild Eimskips gefið eftir. Í ljósi þessa hefðu stjórnendur Samskipa gert ráð fyrir því að Eimskip myndi reyna að svara fyrir sig, sem svo hefði orðið raunin á síðari hluta ársins 2013 og árið 2014. Varðandi rekstraráætlun Samskipa 2013 hafnar Samskip því að um breyttar áherslur væri að ræða, enda hefði verið gert ráð fyrir gjaldskrárhækkunum líkt og á öllu tímabilinu.
14906. Samkeppniseftirlitið getur ekki fallist á framangreint. Sjá má merkjanlegan mun á hegðun fyrirtækjanna frá miðju ári 2008 og fram að þeim tíma þegar draga fór úr samráðinu á árinu 2013. Um þetta er fjallað með ítarlegum hætti í kafla 21 í ákvörðun og vísast til þess sem þar er rakið.
14907. Hvað þróun markaðshlutdeildar varðar er ítarlega fjallað um það í kafla 33.2 í ákvörðun. Þá verður einfaldlega ekki framhjá því litið að skýrt er kveðið á um það í samtímagögnum að ró hefði verið á markaðnum síðustu ár og að hún væri hugsanlega á enda í lok árs 2012, hvað sem útreikningi Samskipa á markaðshlutdeild líður.
14908. Varðandi glærुकyningu um rekstraráætlun Samskipa er ljóst að á sama tíma og gjaldskrárhækkanir hefðu verið ráðgerðar hefði jafnframt verið gert ráð fyrir lægri einingaverðum og að Samskip myndu missa einn viðskiptavin. Er þessi glæra því fremur til marks um að meiri samkeppni gæti orðið á árinu, einkum ef hún væri lesin með hliðsjón af annarri umfjöllun hér að framan og m.t.t. rekstraráætlana fyrri ára, þar sem ekki þurfti t.a.m. að setja fyrirvara af þeim toga sem að framan er lýst, þ.e. „Lúser ehf.“ enda voru þá engar samskonar „blikur á lofti“ af samkeppnislegum toga. Þar var heldur ekki gert ráð fyrir lækkandi einingarverðum heldur þvert á móti lagt á ráðin um verðhækkanir.
14909. Hið sama má jafnframt lesa úr glærum sem útbúnar voru vegna fjárhagsáætlunar Samskipa fyrir árið 2013, hvar fram kom m.a. að þrýstingur væri á verð á öllum sviðum og samkeppni harðari. Er sjónarmiðum Samskipa því hafnað.
14910. Líkt og fjallað er um í ákvörðun má sjá af gögnum frá Jónum frá september 2012 að óróinn milli Samskipa og Eimskips hefði ekki haft áhrif á þann þátt samráðsins sem varðaði samvinnu Jóna og Eimskips. Í mgr. 1837 í athugasemdum Samskipa við AII er samráði Jóna og Eimskips hafnað, enda hefði Jónum verið heimilt að semja við Eimskip um tilfallandi flutninga. Líkt og áður hefur komið fram eru Jónar alfarið í eigu Samskipa og fyrirtækin hluti af sömu efnahagslegu einingu og því eitt og sama fyrirtækið í skilningi samkeppnislaga. Er þessi athugasemd því haldlaus.
14911. Í mgr. 1838 – 1842 í athugasemdum Samskipa við AII er því hafnað að Samskip hefðu ekki lagt áherslu á samkeppnislegar aðgerðir (sölustýringu eða sölustarf) á árunum 2008–2012 og að ástæða þess væri markaðsskipting við Eimskip. Þá er því hafnað að sú ákvörðun að endurvekja það væri til vitnis um að samkeppni væri yfirvofandi í stað samráðs. Að sögn Samskipa hafi viðskiptavinir Eimskips verið kortlagðir á öllu rannsóknartímabilinu og metið hvort og þá hverja væri raunhæft að reyna að sækja. Umtalsverð hreyfing hefði verið á viðskiptavinum milli fyrirtækjanna og markaðshlutdeild sveiflast

talsvert. Á tímabilinu megi finna fjölda samkeppnisgreininga og lista yfir viðskiptavinum sem notaðir hefðu verið í sölustarfi, ásamt markaðsskýrslum. Tölvupóstur (S)forstj frá 22. nóvember 2012 feli fremur í sér hvatningu, enda hefðu þeir þættir sem (S)forstj vísar til verið til staðar á öllu samningstímabilinu. Haldið hafi verið utan um samningstíma viðskiptavina Eimskips og viðskiptastjórar innflutnings gerðir ábyrgir fyrir tilteknum viðskiptavinum Samskipa og keppinauta, einkum Eimskips.

14912. Samkeppniseftirlitið getur með engu móti fallist á framangreint. Líkt og ítarlega hefur verið fjallað um í ákvörðun fluttust stórir viðskiptavinir alla jafna ekki á milli fyrirtækjanna á rannsóknartímabilinu. Þrátt fyrir að Samskip hefðu kortlagt viðskiptavinum Eimskips reyndi fyrirtækið almennt ekki að ná þeim stærri í viðskipti fyrr en fyrirtækin tóku að draga úr samráðinu á árinu 2013. Líkt og beinlínis kemur fram í umræddum tölvupósti (S)forstj, þáverandi forstjóra fyrirtækisins, hafði mikið slaknað á þessari vinnu og tilefni til að koma því í skilgreindan farveg. Við yfirferð á gögnum er augljóst að lítil áhersla var lögð á sölustarf Samskipa á rannsóknartímabilinu, líkt og sjá má m.a. á þeim verðhækkunum á samningum viðskiptavina sem rakin eru í kafla 14 hér að framan og með samanburði á tilboðum og samningsgerð á rannsóknartímabilinu og eftir það.

26.49. Um Aðföng 2012

14913. Í kafla 14.49 er því lýst að Samskip hefðu virt hina ólögsmætu markaðsskiptingu gagnvart Aðföngum/Högum á árinu 2012. Í mgr. 1425-1437 í athugasemdum Samskipa við AII koma fram sjónarmið fyrirtækisins um atvik tengd viðskiptum Aðfanga á árinu 2012. Verða þau nú rakin nánar.

14914. Í mgr. 1426 í athugasemdum Samskipa við AII er tilvísun Samkeppniseftirlitsins til samskipta milli starfsmanna Samskipa og Eimskips í samhengi við atvik tengd Aðföngum mótmælt.

14915. Líkt og áður hefur komið fram hafa tilvísanir Samkeppniseftirlitsins til ítrekaðra beinna samskipta Samskipa við Eimskip þýðingu við sönnunarfærslu í málinu. Um þetta vísast nánar til kafla 13.

14916. Í mgr. 1427 vísa Samskip til umfjöllunar Samkeppniseftirlitsins um samskipti (S)forstj, (S)forstö-innfl1 og (S)frkvstj-innanl þann 1. mars 2012 vegna fyrirhugaðs fundar með Högum. Að sögn Samskipa höfðu Aðföng lítinn sem engan áhuga á að eiga í viðskiptum við Samskip, sbr. tölvupóst (S)forstö-innfl1 frá 1. mars 2012 um að fyrirtækið hefði ekki viljað opna samninginn sinn við Eimskip. Að sögn Samskipa hefði ástæðan verið sú að Aðföng vildu halda viðskiptum Haga og Banana á sama stað til að tryggja bestu kjör. Komu- og brottfarardagar hefðu einnig skipt Banana miklu máli en Samskip hefðu á þessum tíma ekki verið með flutningakerfi sem hentaði flutningum á ferskri vöru eins vel og flutningakerfi Eimskips. Í kjölfarið hefði (S)forstö-innfl1 lagt til að Samskip myndu reyna að ná í viðskipti Aðfanga nokkrum mánuðum síðar sem þýddi raunhæfari möguleika á að geta boðið Högum sambærilega þjónustu og Eimskip.

14917. Að mati Samskipa eru ályktanir Samkeppniseftirlitsins ekki í samræmi við umrædd samskipti. Þessi samtímagögn sýni að mikill áhugi hefði verið til staðar af hálfu fyrirtækisins en þarna komi skýrlega fram ástæður þess að Samskip hefðu á þessum tíma einfaldlega ekki átt möguleika á að komast að samningaborðinu. Það hefði stafað að því að Samskipum hefði ekki tekist að koma upp fjögurra skipa kerfi að nýju og vegna mikilla tengsla milli Haga og Eimskips. Þá hefði forstjóri Banana lýst því yfir að hann vildi að flutningar fyrirtækisins færu með Eimskip, sbr. mgr. 1428-1429 í athugasemdum Samskipa við AII.

14918. Að mati Samskipa hefði staðan því verið mjög snúin og mjög ólíklegt að Samskip ættu möguleika á að ná til sín þessum viðskiptum. Að mati Samskipa séu samskiptin að engu leyti til marks um samráð heldur skýrt dæmi um að fyrirtækið hafi verið að leita leiða til að ná umræddum viðskiptum.⁶⁶⁶⁸
14919. Samkeppniseftirlitið telur þetta ekki í samræmi við samtímagögn. Rétt er að benda á að fram kemur í tölvupósti **(S)forstö-innfl1** að hann hafi ekki viljað sýna Aðföngum nein verð. Það er því ekki að undra að Aðföng hefðu ekki verið tilbúin að opna samninginn við Eimskip. Þá talaði **(S)forstj** um fundinn sem „*almennt spjall*“. Með vísan til þessa virðist ekki hafa átt að nota fundinn til að vekja áhuga Aðfanga á frekari viðskiptum við Samskip. Bendir framangreint ekki til raunverulegs áhuga Samskipa á viðskiptum við Aðföng. Þá ber einnig að hafa í huga að, eins og rakið er í kafla 14.27, þá voru skilaboð **(S)forstö-innfl1** skýr árin 2009 og 2010, þ.e. ekki ætti að spilla fyrir hækkunarmöguleikum Eimskips gagnvart Aðföngum og því mætti ekki bjóða Aðföngum of lágt verð. Fátt í gögnum Samskipa árin 2009-2011 bendir til áhuga fyrirtækisins á viðskiptum Aðfanga. Þá ber einnig að hafa í huga að á þessum tíma völdu Samskip jafnframt að sækjast ekki eftir öðrum viðskiptum við stóra viðskiptavinum Eimskips.
14920. Í febrúar 2012 hóf Eimskip að undirbúa samningaviðræður við Aðföng um framlengingu á landflutningasamningi þeirra á milli. Lauk þeim með því að Eimskip og Aðföng undirrituðu landflutningasamning sín á milli þann 18. júní 2012 með hækkun á verði.
14921. Í mgr. 1431 vísa Samskip til umfjöllunar í gögnum Eimskips um hækkunarpörf Eimskips vegna samningsins við Aðföng, sbr. kafla 14.49.2. Að mati Samskipa er í þessu tilviki lýst raunverulegum aðstæðum í rekstri Eimskips sem eðli máls samkvæmt höfðu áhrif á það hvaða verð væri hægt að bjóða viðskiptavininum.
14922. Samkeppniseftirlitið fellst ekki á framangreint. Sýnir umrædd umfjöllun í ákvörðun fram á það ástand sem markaðsskipting Samskipa og Eimskips hafði skapað, þ.e. aðstæður þar sem fyrirtækin gátu náð fram umtalsverðum hækkunum við endurnýjun á flutningssamkomulagi án þess að hafa áhyggjur af því að það myndi bera árangur ef viðskiptavinurinn leitaði til höfuðkeppinautarins. Fyrirtæki geta talið sig hafa ástæðu til að hækka verð t.d. afkomukröfu eiganda (t.d. eins og fyrirmæli **(S)aðaleig-stjform-SH 18.** mars 2008 um að tryggja Samskip hf. sem „*cash cow*“ samstæðunnar), kostnaðar eða annars. Á hinn bóginn geta fyrirtæki ekki raskað æskilegri óvissu milli fyrirtækjanna og virkri samkeppni til að ná þeim markmiðum fram. Í tilviki landflutningssamnings Aðfanga við Eimskip kemur fram að verð fyrirtækisins hefði þegar hækkað um 10,5% á samningstímanum, sbr. ummæli **(E)sölustj-innanl3** 2. apríl 2012. **(E)forstö-landfl1** lagði samt sem áður til að farið yrði fram á 16% hækkun og **(E)frkvstj-innanl** hækkaði það enn frekar og kvaðst hafa farið fram á 20% hækkun á fundi með Aðföngum. Var þetta gert þrátt fyrir að Aðföng hefðu þá þegar ekki tekið vel í hækkunarform Eimskips og hefðu sagst ætla í verðkönnun ef tilboð Eimskips myndi ekki hugnast þeim. Kjarnaatriðið hér er að hvergi í þessum gögnum Eimskips er að finna ótta um samkeppnisleg viðbrögð Samskipa við hækkunum.
14923. Samskip vísa í athugasemdum sínum til umfjöllunar um markaðsskýrslu landflutninga fyrir árið 2012. Að mati Samskipa sé umfjöllunin í markaðsskýrslunni mjög lýsandi fyrir samkeppnisstöðuna á þessum tíma. Að mati Samskipa dregur Samkeppniseftirlitið úr þýðingu þess að Aðfanga sé getið þrátt fyrir að gagnrýna á öðrum stöðum að tilvísanir af þessum toga skorti. Þá geri Samkeppniseftirlitið lítið úr því að Aðföng hafi verið á verkefnalista og á sk. funnel lista og að 20% líkur hefðu verið taldar á að ná Aðföngum í viðskipti. Að sögn Samskipa skýrast litlar líkur líklega af fyrri umfjöllun fyrirtækisins um siglingakerfið og sjóflutningssamning fyrirtækisins. Undrast Samskip að þessi atriði væru ekki talin merki um áhuga fyrirtækisins á Aðföngum, sbr. mgr. 1432 í athugasemdunum.

⁶⁶⁶⁸ Mgr. 1429 í athugasemdum Samskipa við AII.

14924. Þrátt fyrir framangreind samtímagögn þá er því hvorki að finna stoð í samtímagögnum né hafa Samskip lagt fram gögn því til stuðnings að fyrirtækið hafi gripið til aðgerða gagnvart Aðföngum til að tryggja að viðskiptavinurinn hafi séð sér hag í því að færa viðskiptin frá Eimskip. Samtímagögn Eimskips að sama skapi sýna ekki að fyrirtækið hafi talið samkeppnislega ógn stafa frá Samskipum vegna Aðfanga. Endurspeglar þetta að markaðsskipting var virt.
14925. Í kafla 14.49.3 er fjallað um áhuga Samskipa á að ná viðskiptum við Iceland og vakin athygli á því að ekki sé að finna í fyrirbyggjandi gögnum málsins viðlíka áhuga Samskipa á að ná nýjum viðskiptavinum, sem þegar voru í viðskiptum við Eimskip, í flutningsviðskipti. Að mati Samkeppniseftirlitsins er ástæða fyrir áhuga Samskipa á viðskiptum Iceland sú að um var að ræða ný viðskipti, ekki viðskiptavin sem þegar var í viðskiptum við Eimskip.
14926. Í mgr. 1343 í athugasemdum sínum við AII hafna Samskip ályktun Samkeppniseftirlitsins um að munurinn á áhuga fyrirtækisins á viðskiptum Aðfanga og Iceland skýrist af því að um ný viðskipti hefði verið að ræða í síðarnefnda tilvikinu.
14927. Að sögn Samskipa hefði áhugi verið á að auka hlutdeild Samskipa á þessum markaði og í þessum vöruflokkum á kostnað Eimskips. Aðföng hefðu ekki tekið vel í umleitanir Samskipa en ekki hafi skort á áhuga fyrirtækisins að sækja þau viðskipti. Það sé ekkert óeðlilegt við það að Samskip hefðu viljað ná viðskiptum Iceland. Viðleitnin sé til marks um eðlilega samkeppni. Það hafi því verið eðlilegt að Samskip hafi reynt að tryggja að viðskipti Iceland færu ekki líka til keppinautarins. Það sé að mati Samskipa afar óeðlilegt að Samkeppniseftirlitið telji það til marks um samráð.⁶⁶⁶⁹
14928. Ber að hafa í huga að þrátt fyrir að Samskip haldi því fram að fyrirtækið hafi viljað auka hlutdeild sína í þessum vöruflokki þá fæst ekki séð í gögnum málsins að Samskip hafi reynt að ná til sín viðskiptum við aðra aðila í sama vöruflokki sem voru þegar í viðskiptum við Eimskip. Er því ljóst að Samskip höfðu eingöngu áhuga á því að bæta hlutdeild sína með því að ná í viðskiptavin sem var nýr á markaðnum. Skýrist sú hegðun af „friðnum“ sem fyrirtækin höfðu komið á.
14929. Vísast í þessu skyni t.d. til markaðsskýrslu innflutningsdeildar Samskipa fyrir árið 2013, sem útbúin var í september 2012. Þar kom eftirfarandi fram varðandi mikilvæga viðskiptavini í umræddum vöruflokki, þ.e. matvöru:
- „Samningar Eimskips við Aðföng og Ölgerðina eru fastir fram á seinni hluta ársins 2013, en Innnes er með lausan samning við Eimskip. Ekki er gert ráð fyrir að Samskip nái í nein þessara viðskipta ef það tekst að framlengja samningana við OJK, Garra og Nathan og Olsen.“*
14930. Um það bil ári áður, eða í lok árs 2011, gafst Samskipum jafnframt tækifæri til að ná ÖES í viðskipti, einu stærsta fyrirtæki landsins í þessum vöruflokki, en Samskip ákváðu að halda friðinn með því að sækjast ekki eftir viðskiptum ÖES. Eimskip náði því að hækka verð gagnvart ÖES. Var það liður í samráði Samskipa við Eimskip á þessum tíma.
14931. Athugasemdir Samskipa hafa ekki breytti því mati Samkeppniseftirlitsins að framangreind gögn frá árinu 2012 sem varða Haga/Aðföng eru til vitnis um að Samskip hafi virt „friðinn“ og þar með hina ólögmetu markaðsskiptingu.

⁶⁶⁶⁹ Mgr. 1344-1435 í athugasemdum Samskipa við AII.

26.50. Um OJK og Garra 2012

14932. Í kafla 14.50 er fjallað um atvik tengd flutningsviðskiptum OJK annars vegar og Garra hins vegar á árinu 2012. Er sú atburðarás til vitnis um markaðsskiptingu á milli Samskipa og Eimskips þó svo ljóst sé að um haustið 2012 hafi verið farið að hrikta í stoðum hinnar ólögmætu markaðsskiptingar.
14933. Í mgr. 1438-1449 í athugasemdum Samskipa við AII er fjallað um ályktanir Samkeppniseftirlitsins um þessi atvik tengd flutningsviðskiptum OJK og Garra á seinni hluta ársins 2012. Mótmæla Samskip þeirri ályktun Samkeppniseftirlitsins að markaðsskipting hafi verið fyrir hendi á milli Samskipa og Eimskips í umræddum tilvikum og telja eftirlitið draga upp ranga mynd af raunverulegum atvikum málsins.
14934. Að mati Samskipa eru gögn sem rakin eru í umræddum kafla til marks um eðlilega samkeppni og að Samskip hafi metið samkeppni frá Eimskip alvarlega. Vísa Samskip þar m.a. til ummæla (S)forstö-innfl1 um að „fjör“ yrði á markaðnum og að fyrirtækið hafi gert ráð fyrir „looser ehf.“ vegna harðrar samkeppni. Þá byggja Samskip á því að af glæru (S)forstö-innfl1 úr kynningu sem lögð var fyrir stjórnarfund þann 11. október 2012 megi ráða að Samskip hefðu átt von á harðri verðsamkeppni frá Eimskip og hefðu verið í verulegri óvissu um aðgerðir Eimskips. Það sýni, að mati Samskipa, að engin samskipti hefðu verið á milli fyrirtækjanna.
14935. Þá vísa Samskip til þess að það sé eðli viðskipta að velja slagi sína vel. Af þeim sökum hefðu vangaveltur Samskipa um viðskipti N&O í samhengi við hvort fyrirtækið myndi ná að halda Garra og OJK verið til marks um eðlilega hegðun á markaði.
14936. Líkt og fjallað er um í umfjöllun Samkeppniseftirlitsins um atvik tengd Garra og OJK, sbr. einnig kafla 14.48. um rekstrarátætlanir fyrirtækjanna fyrir árið 2013, má af samtímagögnum frá þessum tíma greina að órói virðist hafa verið kominn í markaðsskiptingu Samskipa og Eimskips, þ.e. í september/október 2012. Þau gögn sem Samskip vísa til hér að framan eru að hluta til þess eðlis, þ.e. af þeim má greina viðbrögð af hálfu Samskipa og Eimskips vegna opunar á flutningasamningum stórra viðskiptavina sem ekki sjást í samtímagögnum frá árunum 2009 og fram á árið 2012, þegar ólögmæt markaðsskipting fyrirtækjanna stóð sem hæst.
14937. Þannig er ljóst að verðtilboð Samskipa til Garra tók mið að því að fyrirtækið óttaðist samkeppni frá Eimskip ólíkt því sem var árin á undan.
14938. Hvað sem því líður er hins vegar ljóst að enginn flutningur átti sér stað á þessum stórum viðskiptavinum á milli Samskipa og Eimskips. Samskip héldu Garra og á svipuðum tíma lá fyrir að Samskip gerðu ekki aðför að Aðföngum og Eimskip héldi þeim því jafnframt. Markaðsskipting fyrirtækjanna um stóra viðskiptavini hélt og gátu Samskip t.a.m. endursamið við OJK á óbreyttum verðum andsætt því sem Samskip hafði búist við, þ.e. fyrirtækið hafi búist við því að þurfa að lækka verð vegna samkeppni frá Eimskip. Var niðurstaðan í samræmi við áætlanir Samskipa fyrir árið 2013 og í samræmi við hina ólögmætu markaðsskiptingu.
14939. Í mgr. 1443 í athugasemdum Samskipa við AII er það gagnrýnt að Samkeppniseftirlitið dragi það í efa að Eimskip hafi pressað stíft á OJK um viðskipti. Að mati Samskipa sé þetta fráleit framsetning og að litið sé framhjá skýrum samtímagögnum.
14940. Samkeppniseftirlitið hafnar þessum athugasemdum Samskipa. Umrædd ályktun Samkeppniseftirlitsins byggir einmitt á samtímagögnum en ekkert í þeim gögnum gefa til kynna vísbendingar um að Eimskip hafi veitt Samskipum samkeppnislegt aðhald í tilviki OJK enda náðu Samskip að framlengja samningnum á óbreyttum verðum.

26.51. Um Icelandic 2012 – „ekki rugga þessum bát að svo stöddu“

14941. Í kafla 14.51 er fjallað um atvik tengd Icelandic en þau endurspeгла yfirstandandi samráð Samskipa við Eimskip sem fólst í því að sækja ekki á mikilvæga viðskiptavinum hvors annars.
14942. Í mgr. 1447-1449 í athugasemdum Samskipa við AII byggir fyrirtækið á því að ástæða þess að Samskip hefðu ekki haft áhuga á að bjóða í hluta af flutningum Icelandic/HLF hefði verið sú að Samskip hefðu vitað af fenginni reynslu að HLF myndi aldrei skipta magninu upp á milli flutningsaðilanna.
14943. Samkeppniseftirlitið hafnar þessum skýringum Samskipa. Engin gögn hafa verið lögð fram þessu til stuðnings. eru skýringar þessar sérstaklega ótrúverðugar í ljósi þess að gögn málsins sýna að HLF óskaði sérstaklega eftir því að Samskip tækju að sér hluta magnsins í Icelandic. Líkt og fram kemur í ákvörðun hafði HLF nýlega fest kaup á Icelandic og var með þessum fyrirspurnum til Samskipa að leita leiða til að fá betra verð fyrir flutninga fyrirtækisins.
14944. Að mati Samskipa á tilvísun Samkeppniseftirlitsins til tengsla (S)forstö-útfli og (E)forstj ekki rétt á sér enda hafi einungis verið um persónuleg samskipti að ræða. Samkeppniseftirlitið er ekki sammála því mati Samskipa. Skiptir miklu máli í þessu samhengi að tengsl eru á milli (S)forstö-útfli og (E)forstj, enda var það (S)forstö-útfli sem ákvað að reyna ekki að ná viðskiptunum af Eimskip. Um þýðingu slíkra tengsla vísast til umfjöllunar í kafla 13.

26.52. Um Nathan & Olsen 2012

14945. Í mgr. 1450-1457 í athugasemdum Samskipa við AII koma fram athugasemdir fyrirtækisins um atvik tengd N&O í lok árs 2012, sbr. kafla 14.52 í ákvörðun.
14946. Samskip hafna því að rekstraráætlun fyrirtækisins fyrir árið 2013 sé til marks um markaðsskiptingu milli Eimskips og Samskipa. Vísa Samskip til fyrri umfjöllunar um forsendur áætlanagerðar.⁶⁶⁷⁰
14947. Telja Samskip að sjá megi af gögnum að gert hafi verið ráð fyrir harðri samkeppni um viðskipti N&O hjá báðum flutningafyrirtækjunum. Það að Samskip hefðu gert ráð fyrir að halda N&O væri ekki til marks um samráð heldur samkeppni, en það hefði verið einkennilegt ef fyrirtækið hefði gert ráð fyrir því að missa viðskiptin. Markmið Samskipa hafi verið skýrt um það að reyna að halda þessum viðskiptum.⁶⁶⁷¹
14948. Líkt og fjallað er um í ákvörðun fellst Samkeppniseftirlitið á það að af tilteknum gögnum fyrirtækjanna frá þessum tíma megi ráða að ákveðinn órói hafi verið kominn í markaðsskiptingu Samskipa og Eimskips. Um það er einnig fjallað í tengslum við viðskipti OJK og Garra, sbr. kafla 14.50. Staðreyndin er hins vegar sú að á sama tíma gerðu Samskip ráð fyrir að virða markaðsskiptinguna ef Eimskip gerði slíkt hið sama. Í rekstraráætlun Samskipa fyrir árið 2013 sagði að ef Samskip tækist að framlengja samninga sína við OJK, Garra og N&O á þessum tíma, myndu Samskip ekki sækja í Innnes, mikilvægan viðskiptavin Eimskips sem var með lausan samning á sama tíma. Að þessu leyti virðist því sem enn hafi átt að virða hina ólögsmætu markaðsskiptingu og sýna atvik málsins að það var gert, sbr. umfjöllun um viðskipti Innnes í kafla 14.53. Er því ekki unnt að fallast á það með Samskipum að gögn frá þessum tíma sýni öll merki þess að um virka samkeppni á markaði hefði verið að ræða þrátt fyrir að glögglega megi sjá að Samskip voru farin að hafa áhyggjur af mögulegri samkeppni frá Eimskips ólíkt því sem sjá má í samtímagögnum árin á undan.
14949. Í mgr. 1452 í athugasemdum Samskipa við AII segir að samskipti (E)frkvstj-sala/þj og (S)frkvstj-Jóna hafi verið án nokkurra tengsla við N&O. Þá telja Samskip ástæðulaust að tengja matarboð (S)forstj,

⁶⁶⁷⁰ Mgr. 1450 í athugasemdum Samskipa við AII.

⁶⁶⁷¹ Mgr. 1451 í athugasemdum Samskipa við AII.

(E)frkvstj-alþjv o.fl. við málefni N&O. Einnig halda Samskip því fram að fundur fyrirtækjanna vegna Norður-Ameríkusamningsins hefði alfarið lotið að þeim samningi en ekki öðrum málefnum fyrirtækjanna. Hafna Samskip því að fundurinn hafi tengst viðskiptum N&O, sbr. mgr. 1454 í athugasemdunum.

14950. Samkeppniseftirlitið vísar til þess sem áður hefur verið rakið um mikilvægi og þýðingu beinna samskipta af þessum tagi á milli stjórnenda fyrirtækjanna á rannsóknartímabilinu, sbr. m.a. umfjöllun í kafla 13.
14951. Vegna þessa vísar Samkeppniseftirlitið til þess að það er staðreynd að nokkrir helstu stjórnendur Samskipa og Eimskips funduðu ítrekað um málefni sem féllu undir starfsemi fyrirtækjanna. Með þessum hætti var unnið að framgangi og aðgerðum til að ná fram markmiðum samráðsins m.a. varðandi samdrátt í flutningsgetu og markaðsskiptingu. Þá voru framangreind samskipti til þess fallin að skapa traust á milli fyrirtækjanna og gera hið ólögsmæta samráð skilvirkara og auðveldara í framkvæmd.
14952. Eins og rökstutt er í kafla 11 hafði „Verkefnið Nýtt upphaf“ það að markmiði að raska samkeppni í skilningi 10. gr. samkeppnislaga. Samstarf Samskipa og Eimskips í flutningum milli Íslands og Norður-Ameríku var hluti af „Nýtt upphaf“ verkefninu. Öll samskipti fyrirtækjanna þar sem unnið var að eða rætt um „Nýtt upphaf“ verkefnið fóru því gegn 10. gr. samkeppnislaga, þ. á m. fundir vegna Norður-Ameríku samstarfsins.
14953. Þá hafa Samskip ekki lagt fram nein gögn, fundargerðir, minnisblöð eða annað, sem staðfesta að eingöngu hafi verið rætt um Norður-Ameríkuflutninga á þeim fundum. Þá benda samtímagögn til þess að fleira hafi verið rætt, s.s. „neyðarsamkomulagið“, verðlagningu til viðskiptavina, t.d. hvort viðskiptavinir Eimskips greiði BAF.
14954. Samkvæmt Samskipum lækkaði samningsverð N&O um 7-9% með nýjum samningi. Þá hefði verið gerður sérstakur viðauki þar sem N&O fengi 35% afslátt af útskipun erlendis og þrjár m.kr. árlega í eftirágreiddan afslátt. Því hefði verð N&O í raun lækkað meira. Að mati Samskipa er þetta ekki í samræmi við kenningar Samkeppniseftirlitsins um samráð fyrirtækjanna, sbr. mgr. 1455 í athugasemdum Samskipa við AII.
14955. Í mgr. 1453 og 1456 í athugasemdum Samskipa við AII kemur fram það mat fyrirtækisins að ályktun Samkeppniseftirlitsins um markaðsskiptingu sé í mótsögn við gögn málsins. Það að Samskip lækkuðu verð N&O verulega sé ástæða þess að fyrirtækið héldi viðskiptunum. Af gögnum málsins megi skýrt greina vilja Eimskips og Samskipa til að keppa um viðskiptin. Niðurstaðan hefði fengist með eðlilegri samkeppni en ekki samráði. Að mati Samskipa sýndu gögnin mikla áherslu Eimskips á að ná til sín viðskiptum N&O. Þá halda Samskip því fram að það sé rangt að fyrirtækið hefði ekki reynt að ná viðskiptum Aðfanga.
14956. Líkt og fjallað er um af hálfu Samkeppniseftirlitsins sýna framangreind gögn merki þess að órói hafi verið kominn í markaðsskiptingu Eimskips og Samskipa. Samkeppniseftirlitið getur hins vegar ekki tekið undir það að af gögnum Eimskips megi eingöngu greina skýran vilja fyrirtækisins til að keppa um viðskipti N&O þótt greinilegt sé að meiri vilji hafi verið til staðar hjá Eimskip en árin á undan. Ekki er hægt að horfa fram hjá því að stjórnendur Eimskips virðist hafa gert sér grein fyrir því að tilboð þeirra myndi ekki vera fullnægjandi því (E)frkvstj-sala/þj kvaðst „*ekkert alltof bjartsýnn*“ og (E)forstj kvaðst „*ekki eiga von á neinu*“. Þá skýtur það skökku við að Eimskip hefði hækkað verð N&O á landflutningum, á sama tíma og fullyrt væri að „*skýr vilji*“ ætti að hafa staðið til að ná innflutningsviðskiptum fyrirtækisins af Samskipum.
14957. Í mgr. 1457 í athugasemdum við AII vísa Samskip til fyrri athugasemda sinna varðandi atvik tengd N&O á árinu 2010. Hafnar fyrirtækið því að hafa verið í samráði við Eimskip í tengslum við þá samningagerð. Þá telja Samskip merkilegt að sjá að Samkeppniseftirlitið teldi að á árinu 2012 hefðu verið komin fram

14958. Því skal haldið til haga að samanburður á samtímagögnum Eimskips og Samskipa á atvikum 2010 og 2012 vegna N&O rennir styrkum stoðum undir markaðsskiptingu vegna N&O árið 2010/2011. Sömuleiðis sýnir samanburðurinn að í lok árs 2012 voru komin fram merki í hegðun fyrirtækjanna um meiri óvissu en áður um hegðun keppinautarins, þótt markaðsskiptingin hefði síðan haldið.
14959. Ekki er ástæða til að bregðast frekar við framangreindum athugasemdum. Vísast til umfjöllunar Samkeppniseftirlitsins um atvik tengd N&O á árunum 2010-2011, sbr. einnig umfjöllun um athugasemdir Samskipa við þau atvik í kafla 26.25.

26.53. Um Innnes 2012

14960. Í mgr. 1458-1464 í athugasemdum Samskipa við AII koma fram sjónarmið fyrirtækisins varðandi atvik tengd Innnes á árinu 2012, sbr. kafla 14.53 í ákvörðun.
14961. Í mgr. 1458-1459 í athugasemdunum hafna Samskip því að rekstraráætlun fyrirtækisins fyrir árið 2013 sé til marks um að Samskip hefðu ekki haft hug á því að ná til sín viðskiptum Innnes. Vísa Samskip til fyrri umfjöllunar um forsendur áætlanagerða. Við áætlanagerð Samskipa væri almennt ekki fyrirfram gert ráð fyrir miklum sviptingum enda væru slíkar áætlanir óábyrgar. Samkvæmt venju var þannig hvorki gert ráð fyrir að missa núverandi viðskiptavinum né að nýir kæmu inn. Í áætlun (S)forstö-innfl1 var sú aðferðafræði viðhöfð að tryggja áfram samninga við stærstu viðskiptavinum Samskipa, áður en farið væri á eftir stórum viðskiptavinum Eimskips.
14962. Hér vísast til þess sem áður hefur verið rakið um tilgang og þýðingu rekstraráætlana, sbr. t.d. umfjöllun í kafla 14.10.1. Líkt og áður viðurkenna Samskip hér að það hafi verið farsælt að gera ekki ráð fyrir því að reyna að ná viðskiptum frá keppinautum til þess að auka hagsæld sína nema fyrirtækið missti viðskiptavin. Með öðrum orðum að keppa ekki á markaðnum nema Eimskip ryfi „*friðinn*“. Rekstraráætlanir eru almennt gerðar til þess að móta hegðun á markaði og setja rekstrarleg markmið fyrir viðkomandi rekstrarár. Varðandi það hvort rétt væri að gera ráð fyrir hreyfingu stærri viðskiptavina milli flutningafyrirtækja er rétt að benda á að á virkum samkeppnismarkaði sé eðlilegt að gera ráð fyrir því að svo gæti verið. Í framangreindri rekstraráætlun gerðu Samskip ekki ráð fyrir að sækja á Innnes ef Samskip héldu viðskiptum við OJK, Garra og N&O. Með öðrum orðum var (S)forstö-innfl1 á þessum tímapunkti tilbúinn að halda „*friðinn*“ ef Eimskip gerði slíkt hið sama. Gefa þessar áherslur Samskipa til kynna að samkeppni væri ekki virk og að önnur sjónarmið hefðu ráðið för.
14963. Samskip vísa til samskipta (S)frkvstj-N-Am og (S)forstj 7. desember 2012 um breytingar á flutningsáætlun Eimskips í Bandaríkjunum. Í athugasemdum Samskipa kemur fram að fyrirtækið hefði þegar í stað hafið skoðun á því hvaða viðskiptaleg tækifæri sköpuðust við fyrirhugaðar breytingar hjá Eimskip, m.a. gagnvart Innnes.⁶⁶⁷²
14964. Í mgr. 1461-1462 í athugasemdum við AII kemur fram það mat Samskipa að samskiptin innan fyrirtækisins sýni glögg að mikill áhugi hefði verið á því að reyna að ná viðskiptum Innnes. Hafa verði í huga að Innnes hefði ekki verið að leita tilboðs í heildarflutninga heldur tiltekna flutninga frá Norður-Ameríku. Um var að ræða flókna flutninga og stóð Eimskip að hluta til betur að vígi. Segir að (S)viðskstj1 hafi leitað leiða til að bjóða Innnes lausnir og verð sem væru samkeppnishæf við flutninga Eimskips. Það hefði kallað á samskipti við marga aðila um forflutninga sem hefði verið nokkuð tímafrekt. Að sögn Samskipa hefði fyrirtækið alls ekki verið að draga lappirnar viljandi en öll samskiptin sýni mikinn áhuga

⁶⁶⁷² Mgr. 1460 í athugasemdum Samskipa við AII.

á þessum viðskiptum. Að mati Samskipa eru samskiptin til marks um mikla samkeppni og augljóst að fyrirtækið hefði ekki átt í ólögmætum samskiptum við Eimskip vegna þessara viðskipta.

14965. Í mgr. 1463 í athugasemdunum segja Samskip að það hafi verið í forgangi að loka samningum við N&O og Garra. Það hefði verið eðlileg strategísk ákvörðun. Samskip hefðu ekki viljað hleypa Eimskip að þeim viðskiptum heldur loka þeim sem fyrst. Að sögn Samskipa hefði verið æskilegra að ná að loka þeim samningum áður en farið var á eftir viðskiptavinum Eimskips, vegna líklegra viðbragða fyrirtækisins. Um væri að ræða fullkomlega rökrétta aðferðafræði í rekstri en ekki vísbendingu um samráð. Ekkert í samskiptunum bendi til samráðs fyrirtækjanna að mati Samskipa.
14966. Í umfjöllun Samkeppniseftirlitsins er sérstaklega varpað ljósi á þá aðferðafræði Samskipa að setja mögulegan áhuga eða tilboð Samskipa til Innnes í samhengi við að Samskip myndu halda OJK, Garra og N&O í viðskiptum, sbr. rekstraráætlun fyrirtækisins fyrir árið 2013. Samtímagögn sýna glögglega að Samskip unnu í samræmi við þessi áform eða áætlun. Þannig myndu Samskip ná að virða áfram hina ólögmætu markaðsskiptingu, þrátt fyrir að á þessum tíma var farið að hrikta í stoðum samráðsins. Þetta gekk eftir. Það var hins vegar kominn ákveðinn órói á markaðnum, líkt og Samkeppniseftirlitið lýsir í sinni umfjöllun. Þess vegna mátu Samskip það svo að „fjör“ væri á markaðnum í stað „ró“ síðastliðinna ára. Það var síðan í maí 2013 sem Samskip ákváðu að „að hjóla eftir“ Innnes, sbr. nánari umfjöllun í kafla 21. Er sú atburðarrás að til marks um að dregið hafði úr markaðsskiptingunni.
14967. Samskip vísa til fyrri umfjöllunar fyrirtækisins varðandi fundi vegna Norður-Ameríkusamningsins. Að mati Samskipa eru ályktanir Samkeppniseftirlitsins haldlausar og ljóst að fyrirtækin hefðu ekki rætt um viðskipti Innnes eða um málefni viðskiptavina almennt, sbr. mgr. 1464 í athugasemdum Samskipa við AII.
14968. Samkeppniseftirlitið vísar til þess sem áður hefur verið rakið um mikilvægi og þýðingu beinna samskipta af þessum tagi á milli stjórnenda fyrirtækjanna á rannsóknartímabilinu, sbr. m.a. umfjöllun í kafla 13. Jafnframt vísar Samkeppniseftirlitið til fyrri umfjöllunar sinnar um fundi fyrirtækjanna varðandi Norður-Ameríkusamstarfið. Eins og rökstutt er í kafla 11 hafði „Nýtt upphaf“ verkefnið það að markmiði að raska samkeppni í skilningi 10. gr. samkeppnislaga. Samstarf Samskipa og Eimskips í sjóflutningum var hluti af „Nýtt upphaf“ verkefninu. Öll samskipti fyrirtækjanna þar sem unnið var eða rætt um „Nýtt upphaf“ verkefnið fóru því gegn 10. gr. samkeppnislaga.

26.54. Um samskipti og frekari verðhækkningar 2012

14969. Samskip og Eimskip hækkuðu verð í upphafi árs 2013. Undirbúningi þessa og öðrum atvikum er lýst í kafla 14.54.
14970. Í kafla 14.54.1 er fjallað um samskipti á milli Samskipa og Eimskips í ágúst og september 2012 ásamt samskiptum innan fyrirtækjanna á sama tíma.
14971. Í athugasemdum Samskipa um framangreint er áréttað að golfhópur, sem fór í veiðiferð 23.-26. ágúst 2012 og Samkeppniseftirlitið vísar til, hafi ekki verið „*golfhópur (S)forstj og (E)forstj*“, heldur boðshópur viðskiptavina N1. N1 hafi boðið tilteknum einstaklingum á ýmsa viðburði á vegum þess. Telja Samskip framsetning Samkeppniseftirlitsins vera ranga. Þá segir um samskipti *(S)frkvstj-Jóna og (E)frkvstj-sala/þj* frá 30. ágúst 2012 og 3. september 2012 að um hafi verið að ræða eðlileg samskipti Jóna og Eimskips um framkvæmd flutninga Jóna á varningi tengdum kvikmyndaverkefnum og leiðréttingu á reikningum útgefnum af Eimskip.
14972. Samkeppniseftirlitið vísar til þess sem áður hefur rakið um þýðingu tengsla og samskipta lykilstjórnenda Samskipa og Eimskips í þessu máli. Því hefur verið haldið til haga að Samkeppniseftirlitið byggir ekki á

Því að samskipti kunningja um málefni sem ekki lúta að störfum þeirra feli í sér, ein og sér, ólöglegt samráð. Samskiptin og tengslin hafa þó þýðingu í málinu, enda gerðu þau fyrirtækjunum báðum auðveldara fyrir að hefja ólöglegt samráð, að ráðast í hið umfangsmikla „Nýtt upphaf“ verkefni og viðhalda því út rannsóknartímabil málsins. Í því samhengi skiptir máli hversu tíð samskiptin voru og sú mikla leynd sem yfir þeim hvíldi.

14973. Líkt og nánar er fjallað um í kafla 13 eru samskipti milli keppinauta sem slík, hvort sem þau varða samráð beint eða séu viðhöfð á viðburðum sem ekki tengjast störfum þeirra, til þess fallin að stuðla að gagnkvæmu trausti eða hollustu og geta með því gert samráð árangursríkara. Samráð er í eðli sínu samstarf keppinauta til þess að hagnast meira með samvinnu en að keppa sín á milli. Ávallt er hætta á því að þátttakandi í samráði freistist til þess að „svíkja“ það sem ákveðið var í samráðinu til þess að hagnast enn frekar og hið ólöglega eðli samráðsins getur skapað óvissu og skort á trausti hjá samráðsfyrirtækjunum. „Refsingar“ (t.d. verðstríð gagnvart þeim sem „sveik“) og/eða reglubundin samskipti eru þekktar aðferðir til tryggja árangursríkt samráð keppinauta.
14974. Í athugasemdum Samskipa segir að greina megi af samskiptum milli stjórnenda Samskipa í september 2012 um fyrirhugaðar hækkanir árið 2013 að ákvarðanir Samskipa hafi verið teknar á grundvelli spár um þróun helstu hagvísu, einkum verðbólguþáttar. Tekið sé fram að hugmyndin hafi verið að „halda bara í við verðbólgu“ og að samskiptin sýni að Samskip hafi tekið sjálfstæðar ákvarðanir um verðhækkanir á grundvelli þróunar verðlags en ekki samráðs við Eimskip. Taka Samskip fram að umfjöllunin lúti að áætlanagerð og því sé eðlilegt að horft hafi verið til spár um þróun helstu hagvísu. Samskip segja sömu sjónarmið eiga við um gögn sem varða vinnu Eimskips við gjaldskrárhækkanir á sama tímabili.
14975. Ekki er unnt að fallast á þetta. Vísast til þess að samtímagögn í málinu sýna að Samskip ákváðu á rannsóknartímabilinu að ná fram verðhækkunum, koma á „r“ á markaðnum og að fara ekki í verðstríð. Þetta hafa Samskip einnig staðfest í athugasemdum sínum. Þá skal það ítrekað að ekki sjálfgefið að fyrirtæki geti lagt áherslu á verðhækkanir þegar mikill samdráttur ríkir. Þá byggir sönnun í samráðsmálum á heildarmati á gögnum málsins. Með hliðsjón af því skal litið til þess að í málinu liggur fyrir að Samskip og Eimskip samstilltu aðgerðir sínar með takmörkun á flutningsgetu og markaðsskiptingu í því skyni að auðvelda þeim m.a. að vinna gegn verðlækkun eða með því að hækka verð. Þetta hefur Eimskip viðurkennt, sbr. sátt dags. 16. júní 2021. Samráð fyrirtækjanna hófst eftir fund þeirra 6. júní 2008. Í því fólst víðtækt og ólöglegt samstarf líkt og ítarlega hefur verið fjallað um. Þá vísast til þess að Samskip, þ.m.t. æðstu stjórnendur fyrirtækisins, hafa átt í miklum samskiptum við Eimskip vegna þessa og umfangsmikil gögn liggja fyrir um áætlanir til að hrinda auknu samstarfi í framkvæmd.
14976. Sjónarmið Samskipa um að miðað hafi verið við verðbólguþáttar við verðhækkanir hrekja ekki að háttsemi fyrirtækisins var ekki samþýðanleg 10. gr. samkeppnislaga. Á virkum samkeppnismarkaði er ekki sjálfgefið að fyrirtæki geti velt þróun á vísitölum eða hverjum öðrum þáttum sem það kys að horfa til út í verðlag til viðskiptavina. Kjarnaatriðið hér er að m.a. umrædd gögn endurspeglu hvernig fyrirtækin, án ótta um viðbrögð hvors annars, lögðu áherslu á og héldu uppi eða hækkuðu verð.
14977. Rekstraráætlun Samskipa og gögn henni tengd sýna að stefna fyrirtækisins hafi á þessum tíma verið að viðhalda samráðinu við Eimskip, þrátt fyrir fyrrnefndan „taugatitring“. Ekki átti að sækjast eftir mikilvægum viðskiptavinum heldur átti að stefna á að hækka verð. Einnig er því hafnað að framangreint, eða önnur samtímagögn, sýni fram á að tilgangur Samskipa með aðgerðum til að lækka kostnað hafi verið að mæta samkeppni frá Eimskip. Þvert á móti benda gögnin fremur til þess að mikil áhersla hafi verið lögð á verðhækkanir.
14978. Í mgr. 1483 og áfram í athugasemdum Samskipa við AII er niðurstöðu Samkeppniseftirlitsins um samráð tengt karagjaldi árið 2012 mótmælt, sbr. kafla 14.54.1 í ákvörðun. Byggt er á því að innleiðing karagjalds

fyrir flutning á tómum körum hafi ekki tekist í sjó- og landflutningi sökum þeirrar miklu samkeppni sem var á báðum mörkuðum.

14979. Að mati Samskipa sé ekki unnt að tengja umfjöllun um karagjöld við þau samskipti sem rakin eru í umfjöllun Samkeppniseftirlitsins en að sögn Samskipa sé þar um að ræða samskipti vegna hafnarsamvinnu á Reyðarfirði, samskipti vegna Norður-Ameríku samninganna, golfmót og viðburði á vegum N1.
14980. Samskip mótmæla túlkun Samkeppniseftirlitsins á samskiptum (S)frkvstj-innanl og (S)forstj 16. september 2012 og samskipti (E)forstö-landfl1 og (S)rekststj-landfl2 í október 2012. Að sögn Samskipa lúti umrædd samskipti að því að Samskip höfðu tilkynnt um innleiðingu á karagjaldi 18. október 2012 og Flytjandi velt því fyrir sér í framhaldinu að gera slíkt hið sama. Raunin hafi orðið sú að Eimskip lagði ekki umrætt karagjald á heldur freistaði þess að ná í aukin viðskipti með því að innheimta ekki fyrir flutning á tómum körum.
14981. Tilvísun í að Samskip myndu "kæra" lýtur að sögn Samskipa að því að Samskip höfðu sent inn kærur til Samkeppniseftirlitsins vegna brota Eimskips sem ráðandi aðili á íslenskum flutningamarkaði. Samskip hefðu vilja innleiða gjald fyrir veitta þjónustu en Eimskip kusu að niðurgreiða þá þjónustu áfram. Samskiptin beri með sér að stjórnendur Eimskips hafi sýnilega velt fyrir sér hvort það gæti leitt til frekari kvartana af hálfu Samskipa. Byggja Samskip á því að ekki hafi verið um nein samskipti fyrirtækjanna um þetta efni að ræða. Hins vegar sýni þetta glögg að það andaði köldu á milli fyrirtækjanna, sem sé að mati Samskipa í ósamræmi við það samráð sem Samkeppniseftirlitið byggði á að hafi verið til staðar.
14982. Samskip mótmæla þeirri ályktun Samkeppniseftirlitsins að kærur hafi verið notaðar til að "skapa aga og ná árangri í hinu ætlaða samráði" milli fyrirtækjanna. Að sögn Samskipa megi sjá andúð Eimskipsmanna á Samskipum í innanhústölvupósti (E)frkvstj-innanl frá 29. mars 2012. Þar kallaði (E)frkvstj-innanl Samskip „Slæmskip“ vegna fundar þeirra um hafnarsamvinnu og "Stevedore agreement".
14983. Framangreindar athugasemdir Samskipa eru ekki til þess fallnar að breyta ályktunum Samkeppniseftirlitsins á umræddum atvikum og samtímagögnum. Hvort sem Eimskip eða Samskipum tókst að koma á nýju gjaldi í landflutningum á árinu 2012 eður ei þá breytir það ekki þeim ályktunum sem unnt er að draga af samtímagögnum, þ.e. að þau sýni að unnið var samhliða hjá báðum fyrirtækjunum að undirbúningi þess að taka upp umrætt gjald, án ótta um viðbrögð keppinautarins. Þar að auki blasir við að ítrekuð samskipti á milli lykilstjórnenda og annarra starfsmanna fyrirtækjanna haustið 2012 hafi þýðingu í þessu samhengi, sbr. eftirfarandi yfirlit:
- 4. september 2012: Samskipti (S)frkvstj-innanl og (E)frkvstj-innanl.
 - 16. september 2012. Tölvupóstur (S)frkvstj-innanl til (S)forstj þar sem sagði að til stæði að taka upp karagjald sem áætlað væri að myndi skila 25 milljónum kr. á ársgrundvelli.
 - 4. október 2012: Samskipti milli starfsmanna landflutninga hjá Samskipum og Eimskip, þ.e. (S)rekststj-landfl2, (E)starfsm, (E)sölustj-innanl3, (E)starfsm o.fl.
 - 18. október 2012: Samskip tilkynna Umbúðamiðlun um fyrirhugaða gjaldtöku fyrir flutninga á tómum körum. Gjaldtakan skyldi hefjast þann 1. nóvember 2012.
 - 18. október 2012: (E)forstö-landfl1 og (S)rekststj-landfl2 hittast á fundi.
 - 19. október 2012: Stjórnendur Flytjanda funda, m.a. (E)forstö-landfl1. Í fundargerð fundarins kom m.a. eftirfarandi fram: „Væri bylting að fá karagjald inn, Samskip hafa gefið það út að þeir eru að rukka þetta og munu kæra okkur ef við eltum ekki.“

- 19. október 2012: Fundargerð af fundi Flytjanda sýnir að vinna var hafin að koma á gjaldi vegna flutninga á tómum köfum: „Koma á skilagjaldi vegna flutninga á tómum körum“.
 - Október 2012: Kynning Flytjanda fyrir framkvæmdastjórna: „Mikil umræða á markaðnum varðandi flutninga og innheimtu á flutningsgjöldum á tómum körum – LF [landflutningar hjá Samskipum] hafa nú þegar ákveðið að innheimta sérstakt gjald.“
14984. Þá eru yfirlýsingar Samskipa um „andúð“ á milli fyrirtækjanna ekki í samræmi við gögn málsins þegar litið er heildstætt til þeirra og atvika málsins.
14985. Í mgr. 420-422 í athugasemdum Samskipa við AII er því hafnað að ákvarðanir innan Samskipa um verðhækkanir veturinn 2012-2013 eigi rót sína að rekja til árlegs matarboðs, „Sinterklaas feest“, þann 8. desember 2012, þar sem (E)frkvstj-alþjsv og (S)forstj hefðu báðir verið viðstaddir. Um þetta er fjallað í kafla 14.54.4 í ákvörðun.
14986. Að sögn Samskipa hafi tölvupóstur sem (S)forstj sendi sjálfum sér kvöldið eftir umrætt matarboð enga tengingu við matarboðið. Segir að gögn málsins sýni að umtalsverð vinna hefði verið í gangi innan Eimskips og því ljóst að ályktanir um að áætlanir eða ákvarðanir fyrirtækjanna um verðbreytingar hefðu verið á dagskrá umrædds matarboðs verið fjarstæða. Þannig er allri tengingu Samkeppniseftirlitsins við vinnu Samskipa um verðhækkanir við umrætt matarboð hafnað. Gjaldskrárhækkanir hefðu verið unnar og ákvarðaðar á ári hverju, án tillits til matarboða eða annarra persónulegra málefna starfsmanna fyrirtækisins. Vinna af þessu tagi hefði einnig farið fram með sama hætti árin á undan.
14987. Í athugasemdum Samskipa um verðhækkanir fyrirtækisins vegna flutninga á frystigámum til hafna í Asíu frá og með 1. janúar 2013 segir að um hafi verið að ræða verðhækkun aðkeyprtar þjónustu frá Deep Sea Lines til Asíu sem hafi numið 1.500 USD á hvern gám. Segja Samskip ástæðu verðhækkunarinnar koma fram í tölvupósti (S)forstö-útfli til (S)starfsm frá 10. desember 2012 og að hækkunin hafi gert það að verkum að Samskip hafi engan kost átt annan en að hækka verð á eigin þjónustu sem því nam.
14988. Hvað varðar viðbrögð viðskiptavina við hækkuninni þá byggja Samskip á því að það ætti ekki að koma á óvart að viðskiptavinir láti í sér heyra við þetta tilefni, enda um umtalsverða hækkun að ræða. Er Samskipum ekki ljóst hvernig þetta komi rannsóknarefni málsins við og segja atvikið ekki tengjast flutningum Eimskips eða Samskipa til og frá Íslandi heldur kostnaði á erlendum mörkuðum.
14989. Framangreindar athugasemdir Samskipa hrekja ekki niðurstöðu Samkeppniseftirlitsins. Þann 8. desember 2012 hittust lykilstjórnendur Eimskips og Samskipa, (E)frkvstj-alþjsv og (S)forstj, í árlegu matarboði (svokallað „Sinterklaas feest“). Í kafla 14.54.4 er rakið að strax í kjölfar samskiptanna hefði verið rætt um og lögð áhersla á verðhækkanir hjá báðum fyrirtækjum.
14990. Eimskip hefur viðurkennt að hafa á rannsóknartímabilinu átt í samskiptum og samstarfi við Samskip sem hafi falið í sér alvarleg brot gegn 10. gr. samkeppnislaga, þ.m.t. samráð við Samskip um álagningu gjalda og afsláttarkjör í flutningaþjónustu og um miðlun á mikilvægum verð- og viðskiptaupplýsingum. Eimskip hefur jafnframt viðurkennt að fyrir hendi var ólöglegt markaðsskipting sem fólst í því að Eimskip og Samskip forðuðust að keppa um mikilvæga viðskiptavinum hvors annars.
14991. Samtímagögn sem rakin hafa verið í ákvörðun þessar sína að á grundvelli þessa samráðs höfðu Eimskip og Samskip ekki áhyggjur af samkeppni hvort frá hinu. Vissa um að helsti keppinauturinn myndi ekki reyna að ná til sín mikilvægum viðskiptavinum voru skapaðar kjöraðstæður til þess að ná árangri við hækkun á verði. Gilti þetta bæði um verðlagningu gagnvart einstökum mikilvægum viðskiptavinum og um almennar verðbreytingar. Með samskiptum Eimskips og Samskipa, m.a. á árinu 2012, dró eðli málsins samkvæmt verulega úr æskilegri óvissu og sjálfstæði Samskipa og Eimskips sem keppinauta.

Voru þessi samskipti til þess fallin að viðhalda markaðsskiptingunni og til þess að auðvelda undirbúning og framkvæmd hækkunar á verði, auk framkvæmdar á samráðinu í heild sinni. Í samtímagögnum er markaðsaðstæðum á þeim mörkuðum sem Eimskip og Samskip störfuðu á lýst af Eimskip sem „voða kósý“ á árinu 2012. Eimskip og Samskip gátu hækkað verð „og menn kyngja því“. Eins og lýst var hér að framan var kominn upp viss órói í samráðinu að þessu leyti á árinu 2012 en eftir sem áður var það fyrir hendi á þessum tíma.

14992. Af samtímagögnum verður ráðið að Samskip og Eimskip tóku ákvarðanir um verðhækkanir án þess að óttast viðbrögð hvors annars. Hlutu fyrirtækin mikla gagnrýni viðskiptavina fyrir að hafa ekki hliðsjón af breyttu rekstrarumhverfi og aðstæðum viðskiptavinanna. Þessi gagnrýni hafði engin áhrif.
14993. Í framangreindu tilviki var um að ræða bein samskipti (S)forstj og (E)frkvstj-alþjsv, þ.e. forstjóra Samskipa og framkvæmastjóra hjá Eimskip, sem höfðu mikla aðkomu að verðákvörðunum fyrirtækjanna á þessum tíma. Strax daginn eftir, að kvöldi sunnudags, sendi (S)forstj á sjálfan sig tölvupóst til að minna sig á áherslur fyrir árið 2013. Ein af þeim áherslum var „hækka verð“. Snemma á mánudagsmorgni sendi (E)frkvstj-alþjsv tölvupóst innan Eimskips með heitinu „Verðhækkunir“. Verð var síðan hækkað hjá báðum fyrirtækjum í janúar og febrúar 2013.
14994. Endurspeglar þetta hvernig samféllt samráð fyrirtækjanna og ítrekuð samskipti lykilstjórnenda dró úr æskilegri óvissu og sjálfstæði Samskipa og Eimskips sem keppinauta og auðveldaði undirbúning og framkvæmd hækkunar á verði.
14995. Hvað áhrærir sjónarmið Samskipa um kostnað frá Deep Sea Lines þá hrófla þau ekki við niðurstöðu eftirlitsins. Jafnvel þó að fyrirtækið teldi sig verða fyrir hækkun kostnaðar þá var fyrirtækinu ólögsmætt að eiga samráð við Eimskip sem gerði fyrirtækjunum kleift að hækka verð viðskiptavina. Sama hvort fyrirtækið taldi sig gera það vegna kostnaðar eða afkomukröfu aðaleiganda um „Cash Cow“, sbr. ummæli (S)aðaleig-stjform-SH þann 18. mars 2008, eða annarra þátta. Fyrirtækjunum bar að taka ákvarðanir með sjálfstæðum hætti upp á eigin spýtur. Öll samskipti keppinauta, sér í lagi á fákeppnismarkaði eins og flutningamarkaði, eru sérlega varhugaverð.
14996. Varðandi sjónarmið Samskipa um óánægju viðskiptavina þá er þeim hafnað. Slík samtímagögn um viðbrögð viðskiptavina hafa þýðingu í máli sem þessu. Samkeppniseftirlitinu er því fyllilega heimilt að horfa til hverra þeirra gagna við heildstætt mat á gögnum.
14997. Í kafla 14.54.5 er fjallað um fund Samskipa og Eimskips 18. desember 2012 kl. 14 og atvik í tengslum við hann.
14998. Í mgr. 427 og áfram í athugasemdum Samskipa við AII er fullyrt að í kafla 14.54.5 í ákvörðun fjalli Samkeppniseftirlitið um ýmis samskipti án nokkurs samhengis, annars vegar samskipti innan Eimskips tengd vinnu við gjaldskrárbreytingar og hins vegar undirbúningsvinnu innan Samskipa vegna viðræðna við Eimskip um samning vegna flutninga til og frá Norður-Ameríku ásamt tilvísun í fund forsvarsmanna fyrirtækjanna 18. desember 2012. Fullyrða Samskip að fyrirtækin hefðu aldrei rætt verðlagningu gagnvart viðskiptavinum á umræddum fundum þeirra eða nokkur önnur málefni sem fallið gætu undir 10. gr. samkeppnislaga.
14999. Fær þessi málflytningur Samskipa ekki staðist og er ekki í samræmi við gögn málsins. Málefnalegt er að rekja samskipti innan fyrirtækjanna og meta tengsl þeirra við fyrirliggjandi gögn um fundi og önnur samskipti milli stjórnenda þeirra á sama tíma. Það er vissulega rétt ábending fyrirtækjanna beggja að í samningum um flutninga til og frá Norður-Ameríku hefðu þau í meginatriðum haft gagnstæða hagsmuni, Eimskip sem seljandi þjónustunnar sem leitaði eftir verðhækkun og Samskip sem kaupandi sem vildi forðast verðhækkun. Samkvæmt gögnum málsins töldu bæði fyrirtækin sig hins vegar hafa hag af

samstarfinu og í því skyni að ná samkomulagi um niðurstöðu í samningum skiptust fyrirtækin á upplýsingum um verðlagningu gagnvart viðskiptavinum og höfðu auk þess með sér samráð um önnur málefni sem þau töldu sér hagfelld, t.d. um upptöku viðbótargjalda eða breytingu á þeim. Þannig ræddu fyrirtækin t.d. saman um það á árinu 2008 að allir viðskiptavinir Eimskips greiddu BAF í Norður-Ameríku flutningum. Þá ræddu fyrirtækin einnig um „Neyðarsamkomulagið“ á slíkum fundunum.

15000. Í athugasemdum Samskipa um tölvupóstsamskipti (S)forstö-innfl1, (S)frkvstj-Jóna og (S)starfsm-Jóna 19. desember 2012 og 2. janúar 2013 segir að rangt sé að (S)forstö-innfl1 hafi öðlast vitneskju um verðhækkun Eimskips á fundi fyrirtækjanna 18. desember 2012. Telja Samskip að af tölvupósti (S)forstö-innfl1 frá 18. desember sjáist að (S)forstö-innfl1 hafi verið að spyrja Jóna hvort þeir hafi fengið tilkynningu um hækkunina. Segja Samskip að (S)forstö-innfl1 hafi heyrt um verðhækkunina frá viðskiptavini og viljað fá staðfest hvort þetta væri rétt. Vísa Samskip einnig til tölvupósts (S)forstö-innfl1 til starfsmanns Samskipa í Svíþjóð frá 19. desember, þar sem (S)forstö-innfl1 spurði hvort viðkomandi starfsmaður hefði „heard of any increase by Eimskip?“
15001. Þá segja Samskip tímasetningu tilkynningar Eimskips vera dagsetta 12. desember 2012 eða sex dögum fyrir fund Samskipa og Eimskips. Segja Samskip gögn málsins vera skýr um að (S)forstö-innfl1 hafi ekki fengið upplýsingar um verðhækkunina á umræddum fundi með Eimskip og að jafnvel þótt upplýsingarnar hafi komið fram á fundinum sé ljóst að tilkynning hafði farið út viku áður til viðskiptavina.
15002. Samtímagögn sem rakin eru víða í ákvörðun sýna reglubundið og umfangsmikið samstarf og samskipti Samskipa og Eimskips vegna Norður-Ameríkuflutninga allt rannsóknartímabilið. Fyrir utan samskipti starfsmanna fyrirtækjanna vegna daglegrar framkvæmdar samráðsins liggja fyrir gögn sem sýna að æðstu stjórnendur fyrirtækjanna áttu tíð samskipti vegna þessa. Áréttu ber að samvinna í Evrópu- og Norður-Ameríku flutningum og samvinna tengd gámunum féll beint undir „Nýtt upphaf“ verkefnið og er það því niðurstaða Samkeppniseftirlitsins að öll samskipti því tengd hafi verið liður í framkvæmd á því. Þessi samskipti Eimskips og Samskipa drógu úr óvissu og sjálfstæði þeirra sem keppinauta m.a. varðandi verðlagningu til viðskiptavina. Styrktu þau framkvæmd samráðsins og til varð á markaðnum það ólöglega ástand sem nefnt var í samtímagögnum „friðurinn“.
15003. Þar að auki sýna samtímagögn að fyrirtækin ræddu annað og meira en samstarf sitt í Norður-Ameríku flutningum á umræddum fundum á rannsóknartímabilinu. Samkeppniseftirlitið bendir einnig á að mjög miklu máli skiptir hverjir sátu fundi fyrirtækjanna sem haldnir voru í tengslum við framkvæmd á samstarfi þeirra í sjóflutningum. Voru þetta næstráðendur fyrirtækjanna (framkvæmdastjórar, þ.e. (S)frkvstj-millilandasv og (E)frkvstj-EimÍsl og síðar (E)frkvstj-sala/þj) sem báru ábyrgð á verðlagningu og öðrum lykiltríðum í inn- og útflutningi gagnvart forstjórum fyrirtækjanna. Einnig sátu yfirmenn innflutningsdeilda fyrirtækjanna fundina, (E)forstö-innfl og (S)forstö-innfl1, sem tóku einnig ríkan þátt í verðákvörðunum á rannsóknartímabilinu, og eftir atvikum yfirmenn útflutningsdeilda þeirra. Þegar samráð varðandi breytingar á siglingakerfum stóð yfir sat framkvæmdastjóri rekstrarsviðs Eimskips ((E)frkvstj-flutkerf) jafnframt þessa fundi. Á rannsóknartímabilinu var þannig um að ræða ítrekaða fundi milli lykilstjórnenda Eimskips og Samskipa. Var um að ræða stjórnendur sem komu að hvers konar málefnum sem tengdust samkeppni í sjóflutningum.
15004. Í athugasemdum sínum, sbr. mgr. 430-441, gera Samskip ýmsar athugasemdir við umfjöllun Samkeppniseftirlitsins um samstarf Samskipa við Eimskip um flutninga til og frá Norður-Ameríku og fullyrða m.a. að aldrei hefði komið til umræðna milli fyrirtækjanna um að Samskip drægu úr óbeinum flutningum í gegnum Evrópu (TAS-flutningum) og flyttu meira beint með Eimskip. Af hálfu Samskipa hefði aldrei „komið til álita að láta undan einhverjum þvingunum frá Eimskip um að láta af“ TAS-flutningum. Samskip hefðu í raun viljað draga sem mest úr flutningum með Eimskip og gögn málsins sýni að það magn sem Samskip hefðu flutt með Eimskip hefði farið minnkandi á rannsóknartímabilinu.

Samskipum hefði því verið alvara með orðum sínum að „*færa magn frá Eimskip yfir í TAS-flutninga enda gat félagið ekki sætt sig við verðhækkunar Eimskips*“ og að „*taka eins mikið og mögulegt [væri] í TAS*“ og hefði í raun verið tilbúin í „*Total TAS*“. Ekki hefði þó verið hægt að sinna flutningi búslóða og hættulegs varnings með þeirri leið og því hefði samstarfi við Eimskip verið haldið áfram.

15005. Samkeppniseftirlitið bendir á að enda þótt hagsmunir og sjónarmið Eimskips og Samskipa í samningaviðræðum um samninga fyrirtækjanna um sjóflutninga til og frá Norður-Ameríku hefðu a.m.k. að hluta verið andstæðir breytti það ekki því að bæði fyrirtækin höfðu hagsmuni af og sóttust eftir að viðhalda þessu samstarfi og af gögnum málsins er augljóst að þau ræddu stöðugt m.a. um umfang þessa samstarfs og skuldbindingar um flutningsmagn. Er því fráleitt að halda því fram að það hafi aldrei komið til umræðu milli fyrirtækjanna sem (E)forstj lagði fyrir undirmenn sína að Samskip flyttu meira magn með Eimskip og drægju þar með úr TAS-flutningum. Vísast t.a.m. til umfjöllunar um tölvupóst (S)frkvstj-N-Am frá 15. október 2008 um að Samskip í Norður-Ameríku hafi „*stefnt allri frakt á Eimskip*“.
15006. Eins og fram hefur komið lýsti (S)forstö-innfl1 því yfir í tölvupósti til (S)frkvstj-N-Am 19. desember 2012 að Samskip ættu að skoða alvarlega hvort fyrirtækið ætti í framhaldinu að leggja meiri áherslu á að flytja vörur Trans-Atlantic gegnum Evrópu til Íslands, og þá í stað þess að nýta sér flutninga með Eimskip beint milli Íslands og Norður-Ameríku. Ekki er dregið í efa að Samskipum hafi verið full alvara með því að skoða þennan möguleika, t.d. vegna þess að fyrirtækinu hefði þótt Eimskip krefjast óeðlilega mikillar verðhækkunar. Í þessu sambandi skal einnig hafa í huga að á þessum tíma, í lok árs 2012, tók að gæta nokkurs óróa eða óstöðugleika í samráði Eimskips og Samskipa. Kann þetta að skýra aukinn áhuga Samskipa á að skoða umræddan möguleika. Hvað sem þessu líður sýna afhent og afrituð gögn að þrátt fyrir framangreindar hugleiðingar (S)forstö-innfl1 þá héldu fyrirtækin áfram framkvæmd á samráði við Eimskip í sjóflutningum a.m.k. út árið 2013, þ. á m. í sjóflutningum milli Íslands og Norður-Ameríku.⁶⁶⁷³ Gögn málsins sýna einnig að þrátt fyrir þessi ummæli (S)forstö-innfl1 um TA-flutninga Samskipa frá Norður-Ameríku, þá héldu samskipti Eimskips og Samskipa áfram og var unnið að framkvæmd verðhækkana hjá báðum fyrirtækjunum.
15007. Um vilja Samskipa til að halda áfram samstarfi við Eimskip varðandi Norður-Ameríku má t.d. vísa í tölvupóst stjórnenda fyrirtækjunnar í lok ársins 2012. Þann 28. desember 2012 sendi (S)forstö-innfl1 tölvupóst til (E)frkvstj-sala/bj og (E)forstö-sölud (afrit til (S)frkvstj-millilandasv2 og (S)forstö-útfli) með heitinu „*USA samningur*“. Í honum sagði:
- „Sælir og gleðilega hátíð,*
- Við höfum ekkert heyrt frá ykkur eftir fundinn okkar um USA samninginn. Nú er samningurinn að renna út um áramótin og útséð er með að við gerum ekki nýjan samning á þessu ári. Er þá ekki nauðsynlegt að framlengja núgildandi samning um 1-2 mánuði til að allt sé nú löglegt gangvart FMC þegar næsta skip verður lestað í Norfolk, þ.e. ef verkfallið leysist. Heyrumst svo strax eftir áramót og höldum áfram með samninginn. Hafid það gott yfir áramótin.“⁶⁶⁷⁴*
15008. (E)forstö-sölud svaraði tölvupósti (S)forstö-innfl1 síðar sama dag og sagði að Eimskip myndi framlengja samning fyrirtækjanna út janúar 2013.⁶⁶⁷⁵

⁶⁶⁷³ Afhent gögn frá Samskipum. Afhent 22.11.2016. Viðauki 5. Afhent gögn frá Eimskip. Afhent 01.12.2016. „*Viðskipti við Samskip*“. Sbr. bréf Samkeppniseftirlitsins til Eimskips með athugasemdom, dags. 08.03.2017. Afhent gögn Eimskips. Afhent 28.04.2017, mappa 2.

⁶⁶⁷⁴ Afritaður tölvupóstur frá Samskipum. [...] Doc. ID. 0.7.33.1044527.

⁶⁶⁷⁵ Afritaður tölvupóstur frá Samskipum. [...] Doc. ID. 0.7.33.639548.

15009. Í kafla 14.54.7 er fjallað um aðgerðir dótturfélaga Samskipa og Eimskips, Jóna og TVG á árinu 2012 og samskipti og tengsl (S)frkvstj-Jóna, framkvæmdastjóra Jóna, við lykilstjórnendur hjá Eimskip.
15010. Í mgr. 445-446 í athugasemdum Samskipa við AII er fjallað um um verðhækkanir Jóna og TVG í janúar 2012. Byggja Samskip á því að umræddar verðhækkanir hafi engin tengsl við rannsóknarefni málsins. Þá mótmæla Samskip því að í tölvupósti (S)frkvstj-Jóna til viðskiptavinar frá 11. janúar 2012 „kristallist“ hvernig samráð fyrirtækjanna hafi náð til flutningsmiðlana. Ítreka Samskip að Jónar séu sjálfstæður flutningsaðili sem kaupir alla sína þjónustu af Samskipum og öðrum flutningafyrirtækjum. Langstærstur hluti flutninganna hafi verið keyptur af Samskipum. Hækkanir Samskipa hafi því náð til Jóna, líkt og annarra viðskiptavina, og því verið kostnaður sem Jónar höfðu engin áhrif á. Því hafi Jónar orðið að hækka gjaldskrá sínar til þess að halda í við eigin hækkunir á kostnaði. Segja Samskip að Jónar hafi enga vitneskju haft um verðhækkanir TVG, enda hafi Jónar ekki átt í viðskiptum við TVG. (S)frkvstj-Jóna hafi hins vegar haft fulla vitneskju um væntanlega hækkun Samskipa.
15011. Þessar skýringar fá ekki breytt niðurstöðu um að háttsemi Samskipa fór gegn ákvæði 10. gr. samkeppnislaga. Umræddar verðhækkanir varða mál þetta og athugasemdum Samskipa þar að lútandi hafnað. Samskip sjálf hafa skýrt frá því að Jónar hafi starfað sem „söludeild“ móðurfélagsins (Samskipa), sbr. bréf Samskipa 10. apríl 2015. Umrædd atvik sýna hvernig samráð Samskipa og Eimskips á flutningamarkaði gat náð til flutningsmiðlana fyrirtækjanna.
15012. Í mgr. 447 í athugasemdum Samskipa við AII segir um samskipti (E)frkvstj-sala/þj og (S)frkvstj-Jóna 26. janúar 2012, í júlí 2012, 30. ágúst 2012, 3. september 2012 og 7. desember 2012 að um hafi verið að ræða tilraun Jóna til að leita verða og leiðréttinga á reikningum vegna flutninga tengdum kvikmyndaverkefnum í Norður-Ameríku. Um hafi verið að ræða eðlileg viðskipti flutningsmiðlunarinnar við flutningsaðila. Þá segja Samskip engin tengsl vera á milli samskipta (E)frkvstj-TVG til undirmanna 4. og 5. júlí 2012 og samskipta (E)frkvstj-sala/þj og (S)frkvstj-Jóna sama dag.
15013. Í mgr. 450 í athugasemdum Samskipa við AII segir um matarboð (S)forstj og (E)frkvstj-alþj 8. desember 2012 og fund Eimskips og Samskipa 18. desember 2012 að það hafi ekki tengsl við atvik málsins. Þá byggja Samskip á því að fundur Eimskips og Samskipa hafi ekki tengst almennum gjaldskrárbreytingum Eimskips og Samskipa.
15014. Samskip segja Samkeppniseftirlitið staðhæfa ranglega að samráð Eimskips og Samskipa hafi náð yfir flutningsmiðlanir fyrirtækjanna. Þannig sé röng staðhæfing um samráð móðurfélaganna talin réttlæta samráð dótturfélaga. Segja Samskip það virðast byggt á tilvísun til þess að dótturfélögin hafi með vísan til hækkana móðurfélaganna náð fram hækkun gagnvart sínum viðskiptavinum. Samskip segja að ljóst sé að dótturfélögin hafi þurft að kaupa þjónustu af skipafélögunum, einkum móðurfélögunum. Ef kostnaður af flutningunum hækkaði leiddi það til þess að dótturfélögin hafi þurft að hækka eigin gjaldskrár enda um beinan útlagðan kostnað að ræða. Telja Samskip þetta ekki gefa samráð til kynna.
15015. Í kafla 14.54.7 er það rakið hvernig samráð Eimskips og Samskipa gat náð yfir þann hluta starfsemi þeirra sem tók til flutningsmiðlana. Með vísan til hækkana móðurfélaganna náðu TVG og Jónar fram hækkunum gagnvart sínum viðskiptavinum. Þá vísast til umfjöllunar í kafla 14.7.8 þar sem rakin eru gögn sem sýna að (S)frkvstj-Jóna var óánægður með lágt verð TVG og greip til aðgerða til þess að stuðla að því að Eimskip myndi sjá til þess að TVG hækkaði verð. Þar er því einnig lýst að samtímagögn sýni að (E)frkvstj-sala/þj, sem (S)frkvstj-Jóna átti í ítrekuðum samskiptum við, gerði á árinu 2010 athugasemdir við lágt verð TVG gagnvart tilteknum viðskiptavini. Sagði (E)frkvstj-sala/þj að þessi verðlagning væri ekki í samræmi við það sem um hefði verið talað. Gögn sem rakin eru í kafla 14.54.7 gefa síðan til kynna að tilraunir (S)frkvstj-Jóna til að fá TVG til hækka verð hafi borið vissan árangur, sbr. áherslur (E)frkvstj-TVG á hækkun verðs í kjölfar samskipta (E)frkvstj-sala/þj og (S)frkvstj-Jóna.

Aðgerðir þessar, sem miðuðu að því að fá TVG til að hækka verð, voru liður í samráði Eimskips og Samskipa.

26.55. Um samráð tengt olúgjaldi (BAF/FAF)

15016. Í mgr. 1259 og áfram í athugasemdum Samskipa við AII er því hafnað að fyrirtækið hafi átt í samráði við Eimskip í tengslum við innheimtu á BAF-gjaldi.⁶⁶⁷⁶ Í tilefni af umfjöllun Samkeppniseftirlitsins um innheimtu BAF-gjalds hér á landi og erlendis og því að gjaldið hafi verið hærra hér á landi benda Samskip á að margt hafi verið ólíkt með íslenska flutningamarkaðnum og erlendum flutningamörkuðum. Í því sambandi er bent á að skip sem sinni flutningum til og frá Íslandi séu lítil í samanburði við skip sem sinna öðrum markaðssvæðum. Þá sé vegalengdin löng í samanburði við margar flutningaleiðir innan Evrópu. Sé magn og vegalengd sett í samhengi komi í ljós að olúkostnaður skipsins sé hærri en almennt innan Evrópu vegna vegalengdarinnar til Íslands og dreifist á mun færri gáma en á öðrum mörkuðum. BAF-gjald eigi að endurspeglar olúkostnað við flutninga. Þar sem hár olúkostnaður dreifist á fáa gáma sé eðlilegt að BAF-gjald á hverja gámaeiningu sé hærra á íslenskum flutningamarkaði en á öðrum flutningamörkuðum. Samskip vísar einnig til þess að flutningamarkaðar hér á landi og erlendis hafi verið ólíkir að því leyti að flutningamarkaðurinn hér sé fákeppnismarkaður. Verði að horfa til þessa við samanburðinn. Að mati Samskipa þurfi að meta háttsemi fyrirtækisins hér á landi óháð aðstæðum á öðrum mörkuðum.
15017. Í mgr. 1267 og áfram í athugasemdum Samskipa við AII er útreikningur á BAF-gjaldi útskýrður. Kveðast Samskip hafa notað sömu formúlu við útreikning á BAF-gjaldi á öllu rannsóknartímabilinu. Í því sambandi vísar fyrirtækið til upplýsinga sem voru afhentar Samkeppniseftirlitinu 24. nóvember 2017. Hafna Samskip því að hafa beitt blekkingum við útreikning á BAF-gjaldi og innheimtu þess. Útreikningar hafi aftur á móti ekki verið gefnir út opinberlega enda sé fyrirtækinu það óskýlt. Þá gera Samskip athugasemdir við að Samkeppniseftirlitið leggi ekki fram gögn sem sýni að fyrirtækið hafi innheimt gjald sem hafi ekki verið í samræmi við sveiflur á olíuverði.
15018. Af þessu tilefni skal tekið fram að ákvörðun Samkeppniseftirlitsins er ekki reist á því að BAF-gjald sé ávallt hið sama hjá þeim skipafélögum sem annast farmflutninga á sömu leiðum. Í samtímagögnum sem Samkeppniseftirlitið hefur aflað kemur aftur á móti fram að stjórnendur Samskipa og Eimskips hittust á fundum þar sem þeir ræddu álagningu gjaldsins, miðluðu upplýsingum um það sín á milli, samræmdu álagningu þess í Norður-Ameríku flutningum og settu sér þá stefnu að allir viðskiptamenn fyrirtækjanna skyldu greiða gjaldið. Í samræmi við þetta litu fyrirtækin á gjaldið sem hluta af tekjuöflun sinni en ekki eingöngu til þess að draga úr eða koma í veg fyrir þá áhættu sem fylgdi sveiflum í eldsneytisverði. Afleiðingin af þessu samráði fyrirtækjanna varð síðan sú að BAF-gjald var óvenjulega hátt hér á landi, meiri segja það hátt að stór erlend skipafélög sem nýttu sér þjónustu fyrirtækjanna kvörtuðu yfir því að gjaldið væri allt að tuttugufalt hærra en það sem þekktist á markaðnum. Var þetta afleiðingin af samráði fyrirtækjanna. Verður þetta til dæmis ráðið af samtímagögnum Samskipa um þá „framlegð“ sem fyrirtækið hafði af BAF-gjaldi.
15019. Í kafla 13 í ákvörðun þessari er því lýst að stjórnendur fyrirtækjanna sem báru ábyrgð á verðlagningu sjóflutninga áttu í tíðum samskiptum á síðari hluta ársins 2008 og tóku þau meðal annars til álagningar BAF-gjalds, sbr. kafla 8.15.7.2, 8.16.6 og 10.5.1. Það samráð sem átti sér stað gerði fyrirtækjunum því kleift að nota BAF-gjald til að halda uppi eða hækka verð til viðskiptavina.
15020. Í kafla 8.16.6.1 er fjallað um forsendur Samskipa að baki útreikningi á gjaldinu og vísast til þeirrar umfjöllunar. Ljóst er að staðhæfing Samskipa um óbreytta útreikninga á BAF-gjaldi á

⁶⁶⁷⁶ Sbr. einnig athugasemdir í mgr. 61 og áfram í bréfi Samskipa frá 13.01.2021. Sjónarmiðum Samskipa um BAF-gjald er einnig svarað í m.a. köflum 25.2 og 25.22.4.

rannsóknartímabilinu er ekki rétt hvað varðar gjaldið fyrir Norður-Ameríku flutninga. Eins og rakið er í kafla 8.15.7.2 samræmdu Samskip og Eimskip BAF-gjald vegna þeirra flutninga í kjölfar fundar stjórnenda fyrirtækjanna 14. ágúst 2008. Hafði samræmingin í för með sér að samkeppni á markaði var raskað og hafði þau áhrif að Eimskip ákvað í kjölfarið að gera breytingar á útreikningi BAF-gjalds vegna Norður-Ameríku flutninga. Vegna samræmingar fyrirtækjanna á gjaldinu leiddi þessi breyting ekki aðeins til hærra BAF-gjalds Eimskips heldur einnig hærra BAF-gjalds Samskipa. Í þessu sambandi er rétt að hafa það í huga að ákvörðun Eimskips um að breyta útreikningi á BAF-gjaldi var tekin með það að markmiði að hækka það og var ótengd þeirri þróun sem átti sér stað á heimsmarkaðsverði olíu.

15021. Við mat á háttsemi fyrirtækjanna breytir engu þótt Samskip hafi haldið útreikningi á BAF-gjaldi í Evrópuflutningum óbreyttum á rannsóknartímabilinu. Sem fyrr segir settu fyrirtækin sér þá stefnu að fyrirtækin að allir viðskiptavinir þeirra skyldu greiða gjaldið („*allir greiða BAF og önnur þjónustugjöld*“), og þar með að auka tekjur og eftir atvikum framlegð fyrirtækjanna af gjaldtökunni. Í þessu sambandi er einnig vakin athygli á þeim samtímagögnum Samskipa þar sem rætt er um að verja gjaldið fyrir lækkunum, sbr. umfjöllun um t.d. tölvupóst (S)forstj frá 30. desember 2018 og umfjöllun í kafla 10.5.2.
15022. Við mat á háttsemi fyrirtækjanna vekur athygli að í þeim samtímagögnum sem snúa að BAF-gjaldi er hvergi að greina ótta stjórnenda um viðbrögð keppinautarins við verðhækkunum tengdum því. Endurspeglar þessi gögn hvernig hin ólögsmætu samskipti stjórnendanna höfðu dregið úr æskilegri óvissu milli fyrirtækjanna. Stoðar því ekki fyrir Samskip að vísa til þess að fyrirtækin hafi starfað á fákeppnismarkaði.
15023. Samráð fyrirtækjanna að þessu leyti endurspeglar í ólíkri umfjöllun í rekstraráætlunum innflutningsdeildar Samskipa á rannsóknartímabilinu. Á grundvelli samráðsins treysti fyrirtækið sér til að ganga út frá því að hækka verð og að „*allir*“ viðskiptavinir myndu greiða BAF-gjald. Þegar það dró aftur á móti úr samráðinu árið 2013 var í rekstraráætlun fyrir það ár slegið af og miðað við að „*flestir*“ viðskiptavinir myndu greiða BAF-gjald, sbr. umfjöllun í kafla 14.55.
15024. Í athugasemdum Samskipa er ekki rökstutt að ákvarðanir um BAF-gjald hafi byggst á því að eldsneytiskostnaður fyrirtækisins hafi almennt verið hærri en annarra skipafélaga vegna vegalengdar og fjölda gáma. Hvað sem því líður myndi slíkur rökstuðningur ekki breyta niðurstöðu Samkeppniseftirlitsins um samráð fyrirtækjanna.
15025. Samhengisins vegna skal þó áréttað að Maersk, eitt stærsta skipafélag heims, kvartaði 17. nóvember 2009 við Samskip og Eimskip yfir óheyrilega háu verði í flutningum til Íslands og tiltók að BAF-gjald Samskipa væri „*extremely high and [...] not comparable to anything on the market (being upto 20 times as much as market level!*)“. Ætla má að svo stórt alþjóðlegt skipafélag hafi áttað sig vel á eldsneytiskostnaði fyrirtækjanna en engu að síður talið tilefni til að benda á að BAF-gjald væri allt að tuttugufalt hærra hér á landi en annars staðar, sbr. umfjöllun í kafla 8.16.6.3. Hið sama gerði Norske Skog, sem var viðskiptavinur Samskipa, sem óskaði eftir tilboði fyrirtækisins í flutninga milli Noregs og Íslands. Eftir að hafa fengið tilboð frá Samskipum sendi yfirmaður útflutnings hjá Norske Skog („*overseas shipping manager*“) tölvupóst 27. október 2008 þar sem hann kvaðst hafa borið BAF-gjald Samskipa saman við BAF-gjald annarra skipafélaga og taldi það ansi hátt: „*Now that I have reviewed all markets and prices, I would like to point out, that the BAF for Iceland is quite high compared to other markets.*“, sbr. umfjöllun í kafla 8.16.6.3.
15026. Samtímagögn sýna að Samskip og Eimskip forðuðust það eins og heitan eldinn að veita viðskiptavinum sínum upplýsingar um útreikning BAF-gjalds þegar eftir því var óskað. Stoðar ekki fyrir Samskip að vísa til þess að fyrirtækinu hafi ekki verið skylt að afhenda viðskiptavinum sínum útreikningana. Ef athugasemdir Samskipa eiga við rök að styðjast um að gjaldið hafi fylgt þróun á olíuverði er því ósvarað hvers vegna ekki mátti sýna viðskiptavinum útreikninga á því, sbr. t.d. fyrirspurn starfsmanns Samskipa

til (S)frkvstj-millilandasv um útreikning BAF-gjaldi þann 10. desember 2008: „Þessa „leyni-formúlu“ höfum við nokkurn tíma gefið hana upp?“. (S)frkvstj-millilandasv svaraði skýrt: „Nei“, sbr. umfjöllun í kafla 11.18.5. Samtímagögn Eimskips sýna sömu viðbrögð við kvörtunum og umleitan viðskiptavina um skýringar á hækkunum og útreikningi Eimskips á BAF-gjaldinu. Þannig var markvisst unnið gegn því að upplýsa viðskiptavinum Eimskips um útreikninga á gjaldinu og því ranglega haldið fram gagnvart viðskiptavinum að útreikningur á því væri „algörlega fræðilegur, þ.e. reikni-formúla sem byggir á olíuverði LS380 á Rotterdam markaði hverju sinni“, sbr. t.d. tölvupóst (E)forstö-innfl til Múrbúðarinnar 14. ágúst 2008 og tölvupóst (E)forstö-flutnstý til (E)forstj 4. apríl 2013, sbr. umfjöllun í köflum 8.15.7 og 8.16.6.

15027. Í mgr. 794 í athugasemdum Samskipa við AI segir að fyrirtækið hafi uppfært olíugjald (BAF) mánaðarlega út frá „eigin reikni-formúlu sem tók mið af heimsmarkaðsverði á olíu miðað við undanfarandi mánuð hverju sinni.“ Samkvæmt þessu sé það af og frá að Samskip hafi stuðst við útreikninga Eimskips á BAF. Umrætt gjald hafi, eins og önnur gjöld, verið hluti „af heildarverði þjónustunnar“. Auk þess hafi BAF lotið sömu lögmálum og önnur gjöld, þ.e. verið umsemjanlegt „upp að vissu marki“.
15028. Þessar skýringar Samskipa eru ekki í samræmi við fyrri skýringar fyrirtækisins sem voru settar fram við rannsókn þessa máls. Í bréfi Samskipa dags. 24. nóvember 2017, þar sem veittar voru upplýsingar á grundvelli 19. gr. samkeppnislaga, segja Samskip þannig eftirfarandi: „Hvað varðar BAF í áætlunarsiglingum á milli Íslands og Norður-Ameríku þá liggur fyrir að gjaldið sem tilgreint var á heimasíðu [Samskipa] réðst alfarið af því gjaldi sem tilgreint var af hálfu Eimskips á hverjum tíma“.
15029. Framangreind upplýsingagjöf Samskipa, um samræmingu á BAF gjaldi Samskipa og Eimskips vegna Norður-Ameríku flutninga, er í samræmi við samtímagögn. Áðurnefndar eftiráskýringar Samskipa í athugasemdunum, sbr. mgr. 794, sem lúta að því að fyrirtækið hafi uppfært sjálft mánaðarlega BAF eftir eigin reikningsformúlu, eru að þessu leyti haldlausar. Þá haggja athugasemdir Samskipa um að gjaldið hafi verið upp að vissu marki umsemjanlegt ekki niðurstöðu málsins, enda tók t.d. samráð við Eimskip til þess að fyrirtækin myndu fjölga þeim viðskiptavinum sem greiddu BAF gjald.
15030. Atvik tengd álagningu á BAF-gjaldi eru aðeins ein af mörgum birtingarmyndum samráðs fyrirtækjanna á rannsóknartímabilinu. Samráðið gerði fyrirtækjunum kleift að hækka verð til viðskiptavina sinna meðal annars með því að hækka þjónustugjöld og taka upp ný gjöld, sbr. umfjöllun um verðhækkunarir á brotatímabilinu í köflum 11.21 og 12.2.6. Samtímagögn sýna að verðhækkunaraðgerðir í samráðinu gátu verið í hvaða formi sem er, sbr. einnig umfjöllun um tölvupóst (S)forstj til (S)frkvstj-MCL 11. nóvember 2008. Í tölvupóstinum bendir á (S)forstj á það að efnahagsörðuleikarnir á þessum tíma muni almennt leiða til minni kostnaðar, aukinnar samkeppni og lægra verðs á flutningum. Á Íslandi gefi „takmörkuð“ samkeppni („limited competition“) á milli skipafélaganna aftur á móti færi á verðhækkunum og margskonar aukinni gjaldtöku gagnvart viðskiptavinum. Þótt þessi tölvupóstur feli sem slíkur ekki í sér sönnun um samráð Samskipa og Eimskips setja samtímagögn fyrirtækjanna, sem staðfesta mikil og endurtekin samskipti stjórnenda og starfsmanna, tölvupóstinn í allt annað ljós. Íslenska leiðin sem (S)forstj lýsti í tölvupóstinum fól því í raun í sér að fyrirtækin hefðu samstarf sín á milli þegar nauðsynlegt væri að bregðast við áskorunum á markaði og verð til viðskiptavina hækkað, og nefndi (S)forstj í því samhengi meðal annars BAF-gjald, sbr. umfjöllun í kafla 10.4.5.
15031. Við mat á háttsemi Samskipa er í samræmi við sönnunarreglur samkeppnisréttar horft til framangreindra samtímagagna. Við mat á háttsemi Samskipa hefur það þýðingu að á rannsóknartímabilinu ákváðu stjórnendur fyrirtækisins óhikað að hækka BAF-gjald, að allir viðskiptavinir fyrirtækisins, óháð stærð og mikilvægi þeirra, skyldu greiða það og að ekki skyldi veittur afsláttur af því. Í samtímagögnum Samskipa er hvergi að greina ótta meðal stjórnenda Samskipa við viðbrögð Eimskips vegna slíkra ákvarðana. Skipti þá engu hvort um var að ræða ákvarðanir um að allir viðskiptavinir fyrirtækisins skyldu greiða BAF-

gjald, að gjaldið skyldið hækkað eða að það skyldi hækkað umfram þær breytingar sem urðu á eldsneytisverði. Í samtímagögnum er heldur ekki að greina neinn ótta meðal stjórnenda fyrirtækisins þótt viðskiptavinir þess bentu á hversu hátt gjaldið væri og að það tæki ekki breytingum í samræmi við þróun eldsneytisverðs.

15032. Í mgr. 1299 í athugasemdum Samskipa við AI segir um tölvupóst (S)forstj 2. janúar 2009 að (S)forstj hafi á umræddum tíma talið rökrétt og eðlilegt að kanna endurskoðun á BAF-formúlu. Samskiptin hafi í alla staði verið eðlileg og sýni að stjórnendur Samskipa hafi öllum stundum horft til þess sem var að gerast á mörkuðum. Kveða Samskip samskiptin sýna að athugun Samskipa hafi verið án tengsla við Eimskip. Samkeppniseftirlitið kjósi aftur á móti að vísa til þess að Eimskip hafi breytt um formúlu fyrir útreikning á BAF-gjaldi nokkrum mánuðum áður. Kveða Samskip vandséð hvaða þýðingu það hafi í þessu sambandi, aðra en að sýna að Samskip hafi ekki átt í neinu samstarfi eða samráði um þetta efni.⁶⁶⁷⁷
15033. Af þessu tilefni skal tekið fram að fjallað er um umræddan tölvupóst (S)forstj í köflum 10.6.4 og 14.55. Eins og þar kemur fram tók ákvörðun Eimskips til útreiknings á BAF-gjaldi í Norður-Ameríku flutningum á meðan tölvupóstur (S)forstj varðaði útreikning á BAF-gjald í Evrópu flutningum. Hvorki í tölvupósti (S)forstj né öðrum samtímagögnum er unnt að greina efasemdir hjá stjórnendum Samskipa um samkeppnisleg viðbrögð Eimskips ef gjaldið yrði hækkað. Samræmist það öðrum samtímagögnum um að fyrirtækin hafi verið búin að draga úr óvissu sín á milli og því enginn ótti til staðar um viðbrögð keppinautarins. Voru tíð samskipti stjórnenda fyrirtækjanna og sú samræming sem fyrirtækin höfðu gert á BAF-gjaldi í Norður-Ameríku flutningum vitaskuld til þess fallin að draga úr allri óvissu á meðal þeirra við verðákvarðanir, líkt og þá sem (S)forstj velti vöngum yfir.
15034. Af gögnum Samskipa má sjá að samdráttur í magni þýddi minni framlegð fyrir fyrirtækið af BAF-gjaldi, sbr. tölvupóst (S)forstj til (S)stjórnarm-fjármstj 28. október 2008 og umfjöllun í kafla 10.4.2. Ummæli (S)forstj 2. janúar 2009 um að breyta formúlu gjaldsins lutu því að því að finna leiðir til að hækka BAF-gjaldið og þar með verð til viðskiptavinanna.
15035. Í mgr. 1300-1302 í athugasemdum Samskipa við AI er fjallað um tölvupóstsamskipti (S)forstj og (S)frkvstj-Safari í janúar 2009. Kveða Samskip tilgang tölvupósts (S)frkvstj-Safari til (S)forstj hafa verið að ná fram lækkun á verðum en Safari sé flutningsmiðlunarfyrirtæki. Hagsmunir (S)frkvstj-Safari hafi falist í að kaupa þjónustu Samskipa á sem lægstu verði eða selja hana á hærra verði til viðskiptavina sinna. Ekki sé hægt að leggja þann skilning í svar (S)forstj um samræmt BAF-gjald („more or less in line on the baf with Eimskip“) að Samskip og Eimskip hafi átt í ólögum samráði um gjaldið. Reyndin hafi verið sú að Samskip hafi fylgt verðlagningu leiðandi aðila á markaðnum. Áréttu Samskip að upplýsingar um BAF-gjöld einstakra fyrirtækja séu opinberar og birtar á heimasíðum fyrirtækjanna.
15036. Fjallað er um umrædd tölvupóstsamskipti (S)forstj og (S)frkvstj-Safari frá janúar 2009 í köflum 10.6.4 og 14.55. Ekki er fallist á að það hafi þýðingu hver tilgangur ábendingar (S)frkvstj-Safari til (S)forstj um takmarkaða lækkun Samskipa á BAF-gjaldi, þrátt fyrir lækkað olíuverð, hafi verið. Ábendingin sýnir samanburð á þróun BAF-gjalds hjá Samskipum og samkeppnisaðila fyrirtækisins í Færeyjum, Smyril Line, og lýsir upplifun (S)frkvstj-Safari, sem var framkvæmdastjóri flutningsmiðlunarinnar Safari, af ergelsi viðskiptavina Safari vegna takmarkaðra lækkana á BAF-gjaldi þrátt fyrir lækkun olíuverðs. Jafnvel þó tilgangur ábendingar (S)frkvstj-Safari hafi verið að ná fram lægri verðum breytir það ekki gildi tölvupóstsins að þessu leyti.
15037. Þá ber að hafa í huga að samskipti (S)forstj og (S)frkvstj-Safari áttu sér stað aðeins nokkrum mánuðum eftir upphaf samráðs Samskipa og Eimskips hér á landi, sbr. umfjöllun um atvik vegna samráðs um

⁶⁶⁷⁷ Samskip fjallar einnig um gagnið í mgr. 1501-1502 í athugasemdum við AI.

álagningu BAF-gjalds í ágúst 2008 í kafla 8.15.7. Ummæli (S)forstj um að BAF-gjald Samskipa færi eftir BAF-gjaldi Eimskips verður að skoða í því ljósi.

15038. Í mgr. 1305 í athugasemdum Samskipa við AI er fjallað um tölvupóst (S)forstö-innfl1 til (S)forstj og (S)frkvstj-millilandasv 2. apríl 2009. Furða Samskip sig á þeirri ályktun að undrun (S)forstö-innfl1 á tilboði Eimskips um afslátt af BAF-gjaldi til Vífilfells bendi til samkomulags við keppinaut um gjaldið. Eins og málið horfi við Samskipum þá staðfesti tölvupósturinn einfaldlega þá staðreynd að virk samkeppni hafi verið á markaðnum. Segja Samskip (S)forstö-innfl1 hafa fengið upplýsingar um tilboðið frá tengiliði sínum hjá Vífilfelli, sem hafi verið í samskiptum við Samskip. Með tilboði Eimskips hafi verið ljóst að Eimskip hafi verið tilbúið að leggja allt í sölurnar til að ná viðskiptunum af Samskipum. Í tölvupóstinum sé ekki lýst neinni undrun og segja Samskip þá lýsingu einungis til marks um „*huglæga afstöðu Samkeppniseftirlitsins*“. Fátt sé eðlilegra en að (S)forstö-innfl1 láti samstarfsmenn sína vita strax af markaðsatlögum helsta keppinautarins gagnvart viðskiptamönnum Samskipa. Ályktanir Samkeppniseftirlitsins fari þvert gegni efni samskiptanna og séu fullkomlega tilhæfulausar.
15039. Af þessu tilefni vísast til umfjöllunar um þessi tölvupóstsamskipti í köflum 14.55 og 14.3. Þar er fjallað um þann þátt í samráði Samskipa og Eimskips sem laut að því að allir viðskiptavinir fyrirtækjanna ættu að greiða BAF-gjald. Óháð þeim upplýsingunum sem (S)forstö-innfl1 vísaði til liggur fyrir að Eimskip ákvað að fylgja þeirri stefnu fyrirtækjanna að allir viðskiptavinir skyldu greiða BAF-gjald. Endurspegladist það í tilboði fyrirtækisins til Vífilfells. Staðfesta þessi samskipti því að stjórnendur Samskipa og Eimskips héldu fast við þessa stefnu og að fyrirtækin forðuðust að keppa um mikilvæga viðskiptavini hvors annars.
15040. Í mgr. 1465 í athugasemdum Samskipa við AI er fjallað um tölvupóst (S)forstj til (S)forstö-innfl1 17. september 2009 þar sem hann lagði áherslu á að „*allir [skyldu] greiða BAF og önnur þjónustugjöld*“. Segja Samskip að í tölvupóstinum hafi eingöngu falist fyrir mæli varðandi framsetningu verðtilboða til viðskiptavina, þ.e. að einstakir gjaldlyklar séu sundurliðaðir til viðskiptavinarins, til þess að hann sjái samsetningu heildarverðsins. Slíkt hafi tíðkast í útflutningi um nokkurt skeið og reynst vel. Þannig hafi (S)forstj vísað til þess að þótt reikningar séu með mörgum tekjupóstum þá skíni einfaldleikinn í gegn.
15041. Fjallað er um umræddan tölvupóst (S)forstj til (S)forstö-innfl1 17. september 2009 í köflum 10.5.2 og 14.55. Vísast til þeirrar umfjöllunar. Með hliðsjón af efni tölvupóstsins og öðrum samtímagögnum er skýring Samskipa á efni tölvupóstsins afar ótrúverðug. Þessi skýring er í andstöðu við samtímagögn um þá sameiginlegu stefnu Samskipa og Eimskips, sem styðst við fjölmörg samtímagögn, að allir viðskiptavinir fyrirtækjanna skyldu greiða BAF-gjald. Með þessu var verið að viðhalda eða hækka verð til viðskiptavina. Af tölvupósti (S)forstj má sjá hann fjalla um hvernig gera ætti kerfi og starfsmenn Samskipa betur í stakk búna til þess að tryggja að hækkunar myndu skila sér út til viðskiptavina. Liður í því var að tryggja að verðstefna og gjaldskrár fyrirtækisins væru skýrar fyrir undirmenn, þ. á m. sú stefna að „*allir greiða BAF og önnur þjónustugjöld*“.
15042. Við mat á tölvupósti (S)forstj ber að líta í fyrsta lagi til fundar lykilstjórnenda Samskipa og Eimskips þann 4. desember 2008, en líkt og fram hefur komið bendir tölvupóstur (S)forstö-innfl1 frá 10. desember 2008 til þess að Eimskip hafi veitt Samskipum þær upplýsingar á fundinum að allir viðskiptavinir fyrirtækisins greiddu BAF-gjald. Í desember 2008 var verkefnið „*BAF a alla samninga*“ á verkefnalista (E)forstj, sbr. kafla 10.5.2.
15043. Í þeirri rekstraráætlun sem (S)forstj og (S)forstö-innfl1 voru að vinna að á þessum tíma kom fram um BAF innheimtu fyrirtækisins að gjaldið myndi breytast „*í samræmi við magn og spá um breytingu á olíuverði árið 2010*“, sbr. umfjöllun í kafla 14.55. Gert var ráð fyrir töluverðri hækkun á olíuverði í samanburði við árið 2009. Síðan segir í áætluninni: „*Heildartekjur af BAF eru áætlaðar 3.519.967 EUR. Til samanburðar þá er heildar olíukostnaður sem rukkadur er á innflutningsdeild gegnum skiparekstrardeild 2.500.743 EUR og því er framlegð af olíu 1.019.224 EUR.*“ M.ö.o. ráðgerðu Samskip

töluverða hækkun á olíuverði á árinu 2010 en á sama tíma treysti fyrirtækið sér til að áætla verulega framlegð af álagningu gjaldsins í innflutningi fyrir sama ár. Í sömu áætlun má auk þess sjá dreifingu tekna og þar átti hlutfall BAF tekna af heildartekjum fyrirtækisins að aukast á milli árána 2009 og 2010 (úr 8% í 14%).⁶⁶⁷⁸ Tekjur Eimskips af BAF-gjaldi voru sömuleiðis þýðingarmiklar en í áætlun Eimskips í innflutningi fyrir árið 2010 var ráðgert að þær yrðu 9% af heildartekjum.⁶⁶⁷⁹ Styður þetta ályktun um ummæli (S)forstj 17. september 2009 um að „allir“ greiði BAF-gjald hafi tekið til þess að auka tekjur og fjölga viðskiptavinum (hækka verð til þeirra) sem greiddu fullt BAF-gjald. Fjölgun viðskiptavina sem greiddu fullt olúggjald og aukin framlegð af þeim sökum hefur ekkert með þróun heimsmarkaðsverðs á olíu að gera, líkt og meginsjónarmið Samskipa byggja á.

15044. Þá skiptir og máli að horfa til þess að þessar verðhækkningar og áhersla á að allir greiði BAF-gjald var síðan að finna í rekstraráætlunum Samskipa í kjölfarið, sbr. kafla 14.32 („Lögð verður áhersla á það að allir viðskiptavinir greiði fullt verð í erlendum höfnum og enginn afsláttur verður gefinn af collection fee. Auk þessa verður lögð áhersla á það að allir viðskiptavinir greiði fyrir alla þjónustupætti, þ.e. sjóflutning, BAF, uppskipun, öryggisgjald og heimastur.“). Framangreind umfjöllun í áætlununum hafði ekkert með framsetningu á reikningum að gera líkt og Samskipa halda fram að póstur (S)forstj hafi þýtt, heldur beinlínis gert til að hækka verð til viðskiptavina og auka tekjur Samskipa af gjaldinu. Hafa ber í huga að þegar það fór að draga úr umfangi samráðsins má sjá breytingu á orðalagi í áætlun Samskipa í innflutningi, sbr. áætlun innflutningsdeildar fyrir árið 2013. Þá varð áhersla fyrirtækisins sú að sem „flestir“ viðskiptavinir myndu greiða BAF-gjald (í stað „allir“ eins og hafði verið í tölvupósti (S)forstj 17. september 2008 og fyrri áætlunum innflutningsdeildar). Var þessi stefnubreyting í samræmi við önnur samtímagögn frá þessum tíma, sbr. t.d. magn- og tekjuáætlun Samskipa fyrir árið 2013 en um innflutning kom fram að fyrirtækið væri farið að sjá merki þess „að sú ró sem verið hefur á innflutningsmarkaði síðustu ár [væri] ekki lengur til staðar“, sbr. kafla 14.48. Út frá tímaás má því segja að samfellt samráð Samskipa og Eimskips um álagningu á BAF-gjaldi hafi þannig fylgt umfangi annarra liða í samfelldu samráði fyrirtækjanna.
15045. Vegna athugasemda Samskipa er áréttað að um var að ræða samfellt samráð Samskipa og Eimskips. Eðli málsins samkvæmt er horft til gagna á því tímabili, þ. á m. gagna sem sýna aðkomu og tilgreiningu beggja forstjóra fyrirtækjanna á atriðum sem tengjast samráðinu, m.a. vegna BAF-gjalds.
15046. Í mgr. 1619 í athugasemdum Samskipa við AI segir, um umfjöllun Samkeppniseftirlitsins um tölvupóst (S)forstö-innfl1 til (S)forstö-flutnstj 21. janúar 2010, að (S)forstö-innfl1 hafi sent yfirlit yfir BAF greiðslur viðskiptavina Samskipa til (S)forstö-flutnstj sem hafi verið forstöðumaður siglingakerfis Samskipa. Það hafi verið hans hlutverk að meta varnir Samskipa fyrir sveiflum í olíuverði og því hafi upplýsingarnar skipt (S)forstö-flutnstj máli. Segja Samskip ekkert í tölvupóstinum benda til þess að það hafi verið markmið Samskipa að allir viðskiptavinir greiði BAF-gjald. Skjalið sýni að reyndin hafi ekki verið sú að allir hafi greitt BAF-gjald, þrátt fyrir ályktanir Samkeppniseftirlitsins um að Samskip og Eimskip hafi haft með sér slíkt samráð. Það sé einfaldlega rangt og hafi ráðist af samningum hverju sinni. Samskip hafi hins vegar talið æskilegt að sveiflur í olíuverði endurspegluðust sem best í flutningsgjöldum, sem hafi verið markmið BAF-gjaldsins.
15047. Samkeppniseftirlitið bendir á að í mgr. 1274 í athugasemdum Samskipa við AII segir beinlínis:

⁶⁶⁷⁸ Afritað tölvuskjal frá Samskip. „Innflutningur Rekstraráætlun 2010 [...]“. Fannst vistað á sameiginlegu tölvudrifi Samskipa síðast vistað 31.12.2009. Bls. 14 og 17.

⁶⁶⁷⁹ Afritað tölvuskjal frá Eimskip. „Import Business plan 2010“. Bls. 2-3 og bls. 14. Viðhengi við afritaðan tölvupóst frá Eimskip. [...] Doc. ID. 0.7.33.357057.

„Umfjöllun um að „verja“ BAF sneri eingöngu að því að reyna að tryggja að allir viðskiptavinir greiddu BAF enda var það stefna Samskipa að allir viðskiptavinir greiddu BAF og tæku þannig þátt í sveiflum á olíuverði.“

15048. Er því óljóst hvað Samskip eiga við með því að draga í efa að Samskip hafi haft að markmiði að allir viðskiptavinir greiddu BAF-gjald enda viðurkennir fyrirtækið það beinlínis í athugasemdum sínum auk þess sem það er í samræmi við samtímagögn.
15049. Að því er snertir tölvupóst (S)forstö-innfl1 til (S)forstö-flutnstj 21. janúar 2010 skal hafa í huga að nokkrum mánuðum áður en (S)forstö-innfl1 sendi tölvupóstinn, þ.e. 17. september 2009, sendi (S)forstj tölvupóst til (S)forstö-innfl1 vegna verðlagningar og áætlunargerðar fyrir árið 2010 þar sem kom m.a. fram: „allir greiða BAF og önnur þjónustugjöld“, sbr. nánar kafla 14.55.2. Líkt og þar er rökstutt unnu bæði Samskip og Eimskip að því að innheimta BAF-gjald frá öllum viðskiptavinum á rannsóknartímabilinu og má m.a. megi rekja þá stefnu til fundar stjórnenda fyrirtækjanna 4. desember 2008, þar sem fyrirtækin skiptust á upplýsingum um samningskjör viðskiptavina sinna, sbr. kafla 10.5.1 („Eimskips menn lugu að okkur á síðasta fundi varðandi það að allir þeirra viðskiptavinir greiði BAF frá USA!!“). Með því móti gátu fyrirtækin hækkað verð. Öll samtímagögn þessu tengdu eru sama marki brennd. Engin ótti var hjá fyrirtækjunum við viðbrögð hvors annars vegna þessara hækkana. Með samráði þeirra hafði óvissu verið eytt og samkeppni raskað. Gögn vegna álagningar á BAF-gjaldi renna stoðum undir framangreint.
15050. Hér skal einnig hafa í huga að í áætlun innflutningsdeildar Samskipa fyrir árið 2010 kom fram að BAF-gjald myndi skila Samskipum yfir eina milljón evra í framlegð þótt ráðgert væri að olíuverð myndi á sama tíma hækka.
15051. Með hliðsjón af framangreindu eru athugasemdir Samskipa, um tölvupóst (S)forstö-innfl1 til (S)forstö-flutnstj 21. janúar 2010 ekki í samræmi við samtímagögn og aðrar athugasemdir fyrirtækisins.
15052. Í mgr. 1673-1675 í athugasemdum Samskipa við AI, sbr. mgr. 1276 – 1277 í athugasemdum Samskipa við AII, fjalla Samskip um samskipti (S)starfsm við (E)starfsm og (S)forstö-innfl1. Þar segir að upplýsingar um BAF-gjaldskrár Samskipa og Eimskips hafi verið birtar á heimasíðum fyrirtækjanna. Segja Samskip gögnin sem vísað sé til í tölvupósti (E)starfsm til (S)starfsm innihalda nákvæmlega sömu upplýsingar og hafi komið fram á heimasíðu Eimskips. Telja Samskip ástæðuna fyrir samskiptunum skýrast af tæknilegum vandkvæðum, sem hafi gert það að verkum að ómögulegt hafi verið að nálgast upplýsingarnar á heimasíðu Eimskips í ákveðinn tíma. Þar sem Samskip hafi ekki getað nálgast upplýsingarnar á heimasíðu Eimskips hafi (S)starfsm í þetta eina skipti óskað eftir þeim og aðeins þurft upplýsingarnar til að uppfæra BAF-gjaldskrá vegna Norður-Ameríku flutninga. Hafi (E)starfsm einfaldlega hafa sent henni heildar BAF-gjaldskrá Eimskips, þrátt fyrir að (S)starfsm hafi aðeins óskað eftir BAF-gjaldi vegna Norður-Ameríku flutninga.
15053. Í þessu sambandi vísa Samskip til þess að fyrirtækið hafi greitt Eimskip BAF-gjald vegna Norður-Ameríku flutninganna og því þurft að vita fjárhæð þess. Samskip hafna því að slík samskipti hafi verið algeng, eða að það hafi verið venja að senda slíkar upplýsingar á milli fyrirtækjanna og segja ekkert í gögnum málsins gefa slíkt til kynna. Raunin hafi verið sú að engin nauðsyn hafi verið til að senda upplýsingar um BAF-gjaldskrár milli fyrirtækjanna enda almennt fyrirhafnarlítið að nálgast þær á netinu. Eimskip hafi haft þann háttinn á að birta BAF-gjald fyrir gildandi mánuð auk næsta mánaðar. Af samskiptum (S)forstö-innfl1 og (S)forstö-flutnstj megi sjá að fyrirtækin hafi ekki með nokkrum hætti stillt BAF-gjaldskrár saman. Ljóst sé að umræddar verðákvæðanir hafi þegar átt sér stað og verið frábrugðnar í verulegum atriðum.

15054. Af þessu tilefni tekur Samkeppniseftirlitið fram að framangreind samskipti starfsmanna fyrirtækjanna staðfesta að BAF-gjald Samskipa í Norður-Ameríku flutningum fylgdi BAF-gjaldi Eimskips í Norður-Ameríku flutningum. Tóku fyrirtækin sameiginlega ákvörðun um það á árinu 2008 en hún fól í sér ótvírætt brot gegn 10. gr. samkeppnislaga. Skipti í því sambandi ekki máli hvort Samskip nálguðust upplýsingar um BAF-gjald Samskipa af heimasíðu Eimskips eða með samskiptum við starfsmenn þess. Sú skýring Samskipa að (E)starfsm hafi óumbeðið sent (S)starfsm heildar BAF-gjaldskrá fyrirtækisins hefur því ekki þýðingu. Hvað sem því líður styðst sú skýring ekki við neitt í samtímagögnum, sbr. hér á eftir.
15055. Áður en fyrirtækin ákváðu að samræma BAF-gjald sitt í Norður-Ameríku flutningum á árinu 2008 greiddu Samskip ekkert BAF-gjald til Eimskips samkvæmt þeim samningi sem fyrirtækin störfuðu eftir. Umræddur samningur var ólögmatgur og fór gegn 10. gr. samkeppnislaga. Samtímagögn sýna síðan það fyrirkomulag á samráðinu að Samskip sóttu upplýsingar um BAF-gjald Eimskips vegna Norður-Ameríku flutninga á heimasíðu Eimskips, þ.e. það gjald sem Samskip síðan innheimtu sína viðskiptavinum einnig um, sbr. umfjöllun í kafla 11.10.3 og 11.18.5.3. Í þessu tilviki í mars 2011 komu upp hnökror á þessu fyrirkomulagi samráðsins og miðluðu fyrirtækin þá einfaldlega upplýsingunum sín á milli með öðrum leiðum.
15056. Hvað varðar skýringar Samskipa um að upplýsingamiðlun Samskipa og Eimskips hafi eingöngu varðað hvað Samskip ættu að greiða í BAF-gjald til Eimskips vegna Norður-Ameríku flutninga hafa Samskip ekki lagt fram nein gögn sem sýna fram á það. Er sú skýring ekki í samræmi við umrædd samskipti eða önnur gögn málsins. Í því sambandi skal bent á að (S)starfsm starfaði sem verkefnastjóri í markaðs- og samskiptadeild Samskipa og ekkert framlagt af hálfu Samskipa í athugasemdunum um að (S)starfsm hafi annast uppgjör eða framkvæmd einangrað við Norður-Ameríku samstarfið sem slíkt. Þvert á skýringar Samskipa sýna gögnin að störf (S)starfsm fólu í sér aðkomu að tilkynningum til viðskiptavina tengdum verðlagningu Samskipa til þeirra, þ. á m. breytingum á verðskrá. Samskipti (S)forstö-innfl1, (S)forstö-útfll og (S)forstö-flutnstj í kjölfarið upplýsingaskiptanna 1. mars 2011, styðja einnig ályktanir um að miðlunin tengdist verðlagningu á BAF-gjaldi til viðskiptavina. Að því er snerti BAF-gjald í Evrópuflutningum tók (S)forstö-innfl1 eftirfarandi fram: „Það er áhugavert að sjá hversu lítið BAF-ið hjá Eimskip hækkaði. Fóror úr rúmlega 250 í 273, en okkar fóror úr 250 í 290“, sbr. umfjöllun í kafla 14.55.
15057. Sú staðhæfing Samskipa að BAF-gjald Samskipa og Eimskips hafi verið frábrugðið í verulegum atriðum er ekki í samræmi við gögn málsins. Eins og áður segir var, á grundvelli samráðs fyrirtækjanna, BAF-gjald til viðskiptavina í Norður-Ameríku flutningum samræmt að fullu. Hvað áhrærir álagningu BAF-gjalds vegna Evrópuflutninga hjá fyrirtækjunum þá var það ekki frábrugðið í verulegum atriðum eins og Samskip byggja á. Þvert á móti sýna afhent gögn að álagning BAF-gjalds vegna Evrópuflutninga var áþekkt hjá báðum fyrirtækjunum⁶⁶⁸⁰ en í mgr. 1345 í athugasemdum Samskipa við AI segir að „formúlor félaganna um útreikning á BAF“ hafi verið „mjög svipaðar“. Jafnvel þó að BAF hafi verið frábrugðið hjá fyrirtækjunum í Evrópuflutningum, þá skal haft í huga að samráð fyrirtækjanna tók til þess að auka tekjur með því að allir viðskiptavinir myndu greiða BAF-gjald, þ. á m. í flutningum milli Íslands og Evrópu.
15058. Í mgr. 1684 í athugasemdum Samskipa við AI er fjallað um tölvupóst sem (S)frkvstj-Færeyj, stjórnandi hjá Samskipum í Færeyjum, sendi til (S)forstj, (S)frkvstj-fjárm, (S)frkvstj-innanl og (S)forstö-söluinnanl 7. október 2011. Samskip hafna umfjöllun Samkeppniseftirlitsins um tölvupóstinn. Segja Samskip að fyrirtækið hafi í upphafi miðað BAF-gjald í Færeyjum við TEU. Keppinautar Samskipa á þeim markaði, þ.e. Eimskip og SBW, hafi aftur á móti reiknað BAF-gjald sem ákveðna prósentu af flutningsgjaldinu. Af þeim sökum hafi Samskip neyðst til að skipta yfir í umrætt fyrirkomulag til að koma til móts við kröfur markaðarins. Í áætluninni hafi verið að finna umfjöllun um þetta en það hafi ávallt verið ríkjandi skoðun Samskipa að réttara væri að reikna BAF-gjald miðað við TEU frekar en sem ákveðna prósentu af

⁶⁶⁸⁰ Afhentar upplýsingar Samskipa, dags. 24.11.2017, viðauki 6 og afhentar upplýsingar Eimskips, dags. 13.10.2017, liður 6.

flutningsgjaldi. Með þessu hafi áhættunni verið dreift á milli flutningsaðila og viðskiptavina. Samskonar sjónarmið koma fram í mgr. 1278 í athugasemdum Samskipa við AII.

15059. Athugasemdir Samskipa um tölvupóst (S)frkvstj-Færeyj 7. október 2011 breyta ekki þeirri ályktun sem draga má af honum, sbr. nánari umfjöllun í kafla 14.55. Tölvupósturinn sýnir að á þessum tíma var álagning BAF-gjaldi í Færeyjum ekki með þeim hætti sem Samskip kusu en aðhald frá keppinautum, öðrum en Eimskip, kom í veg fyrir að fyrirtækin gætu haft meiri ábata af gjaldinu í Færeyjum.
15060. Í mgr. 1274 í athugasemdum Samskipa er fjallað um rekstraráætlun innflutningsdeildar Samskipa fyrir árið 2012 þar sem kemur fram að „verja“ eigi BAF-gjaldið. Kveða Samskip ummælin hafa snúið að því að reyna að tryggja að allir viðskiptavinir greiddu BAF-gjald enda hafi það verið stefna Samskipa að allir viðskiptavinir greiddu BAF-gjald og tækju þannig þátt í sveiflum á olíuverði. Fjallað er um umrætt samtímagagn Samskipa í kafla 14.38.4.1. Þessi skýring Samskipa er í samræmi fyrirbyggjandi gögn um að Samskip (og Eimskip) hafi unnið að því að auka tekjur með því að allir viðskiptavinir fyrirtækjanna skyldu greiða BAF-gjald.
15061. Í mgr. 1275 í athugasemdum Samskipa við AII er fjallað um glærुकynningu (S)forstö-innfl1 17. október 2011, vegna áætlunar innflutningsdeildar fyrir árið 2012, um „jákvæða framlegð af olíu“. Vísa Samskip til þess að þegar nýting flutningakerfisins hefði verið lág hefði jafnframt verið neikvæð framlegð af BAF. Þegar nýting ykist fjölgaði gánum sem myndi BAF-tekjur og við ákveðin skurðpunkt yrði jákvæð framlegð af olúkostnaði. Síðan segir að þegar nýtingin væri orðin há þyrfti flutningsaðili að bæta við flutningaskipum á háannatíma og að lokum fjölga skipum. Við það ykist olúkostnaður en BAF tekjur stæðu í stað. Þá yrði neikvæð framlegð af olúkostnaði. Að sögn Samskipa hefði nýting skipa fyrirtækisins aukist jafnt og þétt þegar líða tók á rannsóknartímabilið. Nýting hefði verið orðin há haustið 2011 og af þeim sökum hafi verið jákvæð framlegð af BAF-gjaldi árið 2011. Kveða Samskipa þessar sveiflur eðlilegar.
15062. Fjallað er um fyrrgreindan tölvupóst 7. október 2011 og glærुकynningu (S)forstö-innfl1 17. október sama ár í kafla 14.38.4.1 og vísast til þeirrar umfjöllunar.
15063. Í tilefni af athugasemdum Samskipa skal áréttað að hvort tveggja Samskip og Eimskip litu á BAF-gjald sem hluta af tekjuöflun fyrirtækjanna. Gerði samráð fyrirtækjanna þeim kleift að hækka verð, þ. á m. með því að hækka gjaldið, og innheimta það hjá fleiri viðskiptavinum.
15064. Í samtímagögnum Samskipa kemur fram að áætlun fyrirtækisins um að framlegð þess af BAF-gjaldi yrði jákvæð var ekki bundin við áætlun innflutningsdeildar fyrir árið 2012, sbr. glærुकynningu (S)forstö-innfl1 17. október 2011. Hið sama var uppi á teningnum árið áður en í áætlun fyrirtækisins fyrir árið 2011 var jafnframt gert ráð fyrir jákvæðri framlegð af BAF-gjaldi, sbr. umfjöllun um áætlun Samskipa fyrir árið 2011 í kafla 14.56. Skýringar Samskipa um að fyrirtækið hafi haft framlegð af BAF-gjaldi vegna aukinnar nýtingar haustið 2011 er því ekki trúverðugar.
15065. Þá á sér það enga stoð að há nýting hafi valdið því að fyrirtækið hafi skoðað að fjölga skipum. Þvert á móti er í samtímagögnum Samskipa gert ráð fyrir að „bæði Eimskip og Samskip haldi að sér höndum og leggi áherslu á að halda verðum uppi“, sbr. kafla 14.38.4.
15066. Í þessu sambandi skal hafa í huga að þrátt fyrir verulega takmörkun á flutningsgetu Samskipa og Eimskips haustið 2008 voru flutningakerfi fyrirtækjanna með vannýtt flutningsrými á rannsóknartímabilinu. Má í því sambandi rifja upp eftirfarandi gögn frá árinu 2009 og 2010 en miðað við

litla breytingu í markaðshlutdeild Samskipa í kjölfarið, sbr. kafla 33.2 og litlar breytingar í innflutningi í tonnum⁶⁶⁸¹ eru staðhæfingar Samskipa um háa nýtingu skipa haustið 2011 ótrúverðugar:

- Samkvæmt afhentum og afrituðum gögnum Eimskips var fyrirtækið, þrátt fyrir takmörkun á flutningsgetu seinni hluta árs 2008, með mikla vannýtta flutningsgetu í flutningum til og frá Íslandi. Má hér í dæmaskyni vísa trúnaðarskjals (E)forstö-útfli til (E)forstj 7. júlí 2009 vegna innflutnings: „Capacity in the market more than the market is offering cargo“, sbr. kafla 14.11.5. Einnig má horfa til fundargerðar Eimskips frá fundi innflutningsdeildar 8. nóvember 2009, sbr. kafla 14.3.6 og áðurnefndan kafla 14.11.5. Þar sagði eftirfarandi um hækkun á verði og vannýtta flutningsgetu: „[(E)frkvstj-sala/þj, yfirmaður yfir innflutningsdeild] kom á fundinn fór yfir nýgerðan samning við Ölgerðina og lofaði tertu í tilefni þess. [...] Lagði [(E)frkvstj-sala/þj] línuna varðandi að við ættum ekki að lækka verðin. Þarf frekar að hífa upp verð þar sem samningaverð eru of lág. Magn í skipum mætti vera meira þessa dagana. Áhersla á að innheimta akstur. Ekki semja um meira en 50% afslátt af uppskipun á FCL, ekki semja um fasta uppskipun sem er lægri en 50% afsláttur. Fór yfir markaðshlutdeild sem er viðunandi.“ Þrátt fyrir að kvarta undan að magn vantaði í skip Eimskips þá setti (E)frkvstj-sala/þj fram skýr fyrirmæli til undirmanna sinna í innflutningsdeild Eimskips um að halda áfram að halda verði uppi. Í mgr. 544 í athugasemdum Eimskips kemur að sama skapi fram að það hafi verið (þrátt fyrir takmörkun á flutningsgetu) „mikið“ um „ónýtt rými“ í skipum Eimskips frá Íslandi til Evrópu, þ.e. útflutningi.
- Vísast hér t.a.m. til umfjöllunar Samkeppniseftirlitsins í kafla 14.10 þar sem vakin er athygli á því að í rekstrarætlun innflutningsdeildar Samskipa fyrir árið 2010 hafi verið fjallað um að „ró [hafi] verið yfir samkeppni um viðskiptavinum á árinu 2009, en nokkur óvissa [ríki] um árið 2010, einkum vegna þess hversu magn hefur dregist saman í innflutningi og að bæði skipafélögin eru með ónýtta flutningagetu í innflutningi.“ Í glærukynningu (S)forstj frá 9. febrúar 2010 er að finna „SWOT“ greiningu fyrir Samskip á Íslandi í heild sinni. Þar eru tækifæri sögð meðal annars felast í „Slot exchanges deals“ with competitors“. Veikileiki var talinn felast m.a. í „Surplus capacity inn shipping, trucking [...]“, sbr. kafla 14.19.
- Flutningakerfi Samskipa voru því, líkt og hjá Eimskip, með mikið ónýtt rými þrátt fyrir takmörkun á flutningsgetu haustið 2008. Þar vó einnig þungt sá þáttur samráðsins við Eimskip sem tók til þess þegar Samskip takmörkuðu flutningsgetu í lok október 2008. Þá hættu Samskip viðkomu á Suðvesturhorninu á Leið 2 og létu skipið á þeirri leið flytja nærri eingöngu tóma gáma milli Evrópu og Íslands (Reyðarfjarðar). Um var að ræða tugþúsundir gáma á samráðstímabilinu.

15067. Eins og áður segir hafa Samskip og Eimskip við rannsókn málsins byggt á því að innheimta olíugjalds hafi haft þann tilgang að vinna gegn því óhagræði sem fólst í að þurfa að breyta ítrekað samningum vegna breytinga á eldsneytisverði en ekki að auka tekjur eða framlegð skipafélaga. Samkvæmt Samskipum átti BAF-gjald að jafna sveiflur í eldsneytisverði „og verja flutningsaðila fyrir þeim sveiflum“. ⁶⁶⁸² Þetta er ekki í samræmi við samtímagögn og umræddar athugasemdir Samskipa þar sem fjallað er um framlegð af gjaldinu.

15068. Athugasemdir Samskipa víkja þannig ekki til hliðar skýrum samtímagögnum sem sýna að BAF-gjald, sem viðskiptavinir voru látnir greiða, gerði meira en að mæta sveiflum vegna örra breytinga á olíuverði í heiminum og verja fyrirtækið fyrir sveiflum. Í samræmi við önnur samtímagögn var hvergi að finna ótta um að Eimskip myndi mæta þessum verðhækkunum gagnvart viðskiptavinum Samskipa með samkeppni.

⁶⁶⁸¹ Tafla 15 í mgr. 385 í athugasemdum Samskipa við AI.

⁶⁶⁸² Bréf Samskipa til Samkeppniseftirlitsins, dags. 13.01.2021, mgr. 60. Mgr. 1282 í athugasemdum Samskipa við AII.

15069. Í mgr. 1279 og áfram í athugasemdum Samskipa við AII mótmæla Samskip þeim ályktunum sem Samkeppniseftirlitið dregur af samanburði á BAF-gjaldskrá Maersk og Samskipa veturinn 2008, sbr. umfjöllun um tölvupóstsamskipti (S)kostneftirl og (S)forstö-útlfl dagana 6. – 7. nóvember 2008, sbr. kafla 10.4.4. Í ákvörðun er því lýst að BAF-gjaldskrá Maersk hafi lækkað mikið haustið 2008 en á sama tíma hafi Samskip krafði viðskiptavinum sína um þrefalt hærra BAF-gjald. Þetta sé til marks um það ástand sem ólöglegt samráð Eimskips og Samskipa hafi skapað á flutningamörkuðum hér á landi. Að mati Samskipa styður ekkert þær ályktanir sem Samkeppniseftirlitið dregur af ummælum (S)forstö-útlfl þess efnis að fyrirtækið skyldi „stick to the current bar“. Segir að á þessum tíma hafi mikil óvissa ríkt um áframhaldandi þróun olíuverðs en það hafi hækkað töluvert í upphafi árs, lækkað aftur og snarhækkað undir lok ársins. Í ljósi þessarar óvissu hafi (S)forstö-útlfl ekki talið ástæðu til að lækka söluverð Samskipa enda óvíst hvernig BAF-gjaldið myndi þróast hjá Maersk og öðrum keppinautum.
15070. Þá er það mat Samskipa að athugasemdir Maersk við BAF-gjald í flutningum til og frá Íslandi hafi ekki mikla þýðingu þar sem Maersk hafi ekki sinnt siglingum á þessum leiðum heldur keypt þjónustu af íslenskum flutningaáðilum. Að sögn Samskipa hafi það líklega verið mistök að Maersk hafi gefið út BAF-gjald á siglingarleiðum til Íslands og er í því skyni vísað til samskipta (S)viðskstj og (S)forstö-flutnstj 20. október 2011. Tilvísun til athugasemdar Maersk sé því þýðingarlausa fyrir raunaðstæður á Íslandi.
15071. Ekki er fallist á þessar athugasemdir Samskipa en fjallað er um umrædd gögn í köflum 10.4.2, 10.4.4 og 14.55. Vísast til þeirrar umfjöllunar. Ljóst er að Maersk, sem var stórt alþjóðlegt flutningafyrirtæki, seldi flutningaþjónustu til Íslands og gat þá notast við skip Samskipa og Eimskips og greiddi þá BAF-gjald til íslensku skipafyrirtækjanna. Sjónarmið Samskipa um ætluð mistök hjá Maersk á birtingu BAF-gjalds vegna flutninga til Íslands eða að Maersk hafi ekki siglt sjálft til Íslands hafa enga þýðingu í þessu sambandi. Skal áréttað að bæði Samskip og Eimskip unnu markvisst gegn því að afhenda viðskiptavinum útreikninga á BAF-gjaldi sínu. Sú staðreynd að (S)viðskstj óttaðist að viðskiptavinir Samskipa myndu rekast á verðskrá Maersk og gera samanburð á verðum Maersk og Samskipa hefur því þýðingu við mat á markaðshegðun Samskipa og Eimskips í tengslum við álagningu BAF-gjalds á rannsóknartímabilinu.

26.56. Um samráð um afsláttarkjör

15072. Í kafla 14.56 er rakin sú niðurstaða Samkeppniseftirlitsins að samráð Samskipa og Eimskips á rannsóknartímabilinu hafi náð til afsláttarkjara og hámarksafsláttar og að fyrirtækin hafi almennt miðað við að viðskiptavinir þeirra fengju að hámarki 50% afslátt af ákveðnum gjöldum samkvæmt gjaldskrá.
15073. Í mgr. 111-115 í athugasemdum við AI og mgr. 1294-1304 í athugasemdum við AII mótmæla Samskip því að fyrirtækin hafi haft með sér samkomulag um hámarksafslátt til viðskiptavina af gámaleigu eða öðrum þjónustuliðum.
15074. Í mgr. 111-112 í athugasemdum Samskipa við AI er byggt á því að Samkeppniseftirlitið misskilji samskipti (S)forstö-innfl1 og (E)forstö-innfl 10. og 13. júní 2008. Í umfjöllun Samkeppniseftirlitsins sé vísað til 50% afsláttar í tilvikum þar sem óskað hafi verið eftir afslætti af uppskipun eða gámaleigu vegna svonefndra „pre-paid“-sendinga. Ekki megi rugla þeim saman við almenna verðlagningu á markaðnum. Afslættir af þeim liðum sem Samkeppniseftirlitið byggir á að samráðið nái til séu í flestum tilvikum mun hærri en 50%. Í mgr. 1294 í athugasemdum Samskipa við AII er vísað til fyrri athugasemda Samskipa um samskipti (S)forstö-innfl1 og (E)forstö-innfl.
15075. Í kafla 25.11 er fjallað um umræddar athugasemdir Samskipa. Eins og þar kemur fram eru samskipti (E)forstö-innfl og (S)forstö-innfl1 skýr um að bæði fyrirtækin hafi þekkt til samkomulags um 50% hámarksafslátt á gámaleigu. Í tölvupósti sínum lýsti (S)forstö-innfl1 ánægju sinni með að Eimskip „standi fast á þessu hámarki“. Hafi Eimskip og Samskip ekki haft sameiginlegan skilning á hámarksafslætti fyrirtækjanna var tæpast ástæða fyrir (E)forstö-innfl að spyrja (S)forstö-innfl1 hvort hann kannaðist við

50% afsláttarhámarkið heldur hefði (E)forstö-innfl þá átt að tiltaka veittan afslátt. Hafi (S)forstö-innfl1 einungis verið að leita bestu kjara hjá Eimskip hefði hann vart lýst yfir ánægju með að (E)forstö-innfl veitti ekki meira en 50% afslátt. Hafa Samskip ekki rökstutt hvers vegna það geri þessi samskipti lögmæt þótt um „pre-paid“-sendingar væri að ræða. Er þekkt í samráðsmálum að samráðsfyrirtæki nýti mismunandi tækifæri til að koma skilaboðum og upplýsingum á framfæri við hvort annað. Ræðst lögmæti slíkra samskipta ekki af því umhverfi sem um ræðir.

15076. Í mgr. 113-114 fjalla Samskip um gámaleigu og uppskipun, sbr. einnig mgr. 1296 í athugasemdum við AII. Kveða Samskip ekki hafa verið innheimt gjald fyrir leigu gáma fyrstu sjö dagana eftir komudag skips en eftir það hafi gjald verið innheimt samkvæmt gjaldskrá. Hafi samningsbundnir viðskiptavinir nær undantekningalaust fengið afslátt af gjaldskrá sem hafi miðað við að viðskiptavinir fengju 100% afslátt í visst marga daga en lægri afslátt í ákveðinn fjölda daga þar á eftir. Í þessu sambandi vísa Samskip til samninga Vífilfells, ÍSAM og Rúmfatalagersins. Samningur ÍSAM við Samskip hafi kveðið á um 40 daga án gjalds en samningar Rúmfatalagersins og Vífilfells 60 daga án gjalds. Kveðast Samskip undantekningalaust hafa veitt afslátt af gjaldskrá fyrir uppskipun og hafi sú vinnuregla myndast að veita viðskiptavinum 50% lágmarksafslátt. Hafi afslættir numið 50-100% eftir umfangi og eðli viðskipta. Hafi afslættir þeirra viðskiptavina sem nefndir séu hér að framan numið 71-77%. Í þessu sambandi vekja Samskip jafnframt athygli á því að gjaldskrár Samskipa og Eimskips vegna uppskipunar og gámaleigu hafi ekki verið þær sömu og því hafi sambærileg afsláttarkjör ekki skilað sömu krónutölu til viðskiptavina. Því staðhæfi Samkeppniseftirlitið ranglega að Samskip og Eimskip hafi haldið sig við „50% afsláttarhámarkið út rannsóknartímabilið“.
15077. Í mgr. 115 er því haldið fram að viðskiptavinir í landflutningum hafi í nær öllum tilvikum fengið verulega afslætti af gjaldskrá, á bilinu 20-70%. Í mgr. 1303 segir að aðeins þurfi að fara yfir kjör helstu viðskiptavina Samskipa til að sjá að það sé rangt að afsláttur hafi nær aldrei farið yfir 50% hjá fyrirtækjunum. Það hafi ekki verið launungarmál að starfsmenn beggja fyrirtækja hafi vitað af því að hefð væri fyrir að veita að lágmarki 50% afslátt af uppskipun. Það sé aftur á móti ekki ólögmætt enda hafi fyrirtækin aldrei átt í samskiptum um samræmingu afslátta.
15078. Af þessu tilefni vísar Samkeppniseftirlitið til kafla 14.56 í ákvörðun þessari þar sem fjallað er um samtímagögn sem sýna að takmörkun fyrirtækjanna á afslætti tók til ákveðinna þátta í starfsemi fyrirtækjanna, s.s. gámaleigu, uppskipunar og landflutninga. Gögnin sýna jafnframt að það er ekki rétt hjá Samskipum að regla um 50% hámarksafslátt hafi ekki verið við lýði hjá fyrirtækjunum. Það breytir ekki niðurstöðu Samkeppniseftirlitsins þó svo í einhverjum tilvikum hafi verið veittur hærri en 50% afsláttur. Dómaframkvæmd sýnir að engu breytir um ólögmæti verðsamráðs þótt þátttakendur víki frá því sem samráðsfyrirtækin hafa ákveðið, sbr. umfjöllun í kafla 4.8. Eftir sem áður eru samtímagögnin skýr um að hið ólögmæta samráð miðaði að því afsláttur yrði ekki hærri en 50%. Þau sýna að starfsmenn fyrirtækjanna sjálfra vísuðu til „afsláttarhámarksins“ í samskiptum sín á milli og að það hafi verið „ánægjulegt að þið standið fast á þessu hámarki“. Vísaði (E)frkvstj-TVG m.a. til þess í tölvupósti til (S)frkvstj-Jóna að slíkt samkomulagi hafi lengi verið í gildi á milli Samskipa og Eimskips. Þá hafa Samskip vísað til þess í erindi til Samkeppniseftirlitsins að það sé „nánast óþekkt að fyrirtæki fái afslátt umfram helmingsafslátt af uppskipun“.
15079. Í tilefni af þeirri athugasemd Samskipa að afsláttarkjör hafi ekki skilað sömu krónutölu vísast til umfjöllunar í kafla 14.17.5 þar sem fjallað er um tölvupóst (E)forstö-vörubrúun til (E)frkvstj-sala/pj og (E)forstö-innfl 7. desember 2009. Eins og ráða má af tölvupóstinum voru þjónustugjöld fyrirtækjanna sambærileg og leituðust fyrirtækin jafnframt eftir því að gjöldin yrðu sambærileg þegar þeim var breytt:

„v. gjaldskrábreytinga 1.1.2010 / tveir hlutir

1) Skiptingargjald

Gjaldskrá samkeppninnar [Samskip] er nú ISK 6.054, ef hækkun þar yrði 4% þá verður gjald um áramót ISK 6.296.

Tillaga/Gjaldskrá Eimskips fyrir skiptingargjald frá og með 1.1.2010 ISK 6.270

Ákvörðun – Vinsamlega komið til baka með ákvörðun

2) Afgreiðslugjald

LCL er í dag ISK 977 (samkeppni nú ISK 1.165, ef hækkun um 4% þá ISK 1.212)

FCL er í dag ISK 2.106 (samkeppni nú ISK 2.439, ef hækkun um 4% þá ISK 2.537)

* Er rétt að hækka afgreiðslugjald umfram 4% breytingu 1. jan og vera með inni í gjaldinu kostnað okkar vegna gámaskönnunnar tollstjóra þ.e. hlutfalla kostnað per sendingu og ná þannig inn tekjum á móti þeim viðbótarkostnaði er verður við gámaskönnun.

* Er rétt að hafa einungis eitt gjald, þ.e. afgreiðslugjald hvort sem um er að ræða LCL eða FCL, þar sem sama vinna fer í raun fram við afgreiðslu sendingar hvort sem hún er LCL eða FCL sending

15080. Hvað sem þessu líður fæst ekki séð að samkomulag fyrirtækjanna um hámarksafslátt sé lögmætt þótt það hafi ekki skilað sömu krónutölu til viðskiptavina fyrirtækjanna.
15081. Í mgr. 1298 í athugasemdum Samskipa við AII, sbr. mgr. 500-501 og 1578 í athugasemdum við AI, er fjallað um tölvupóst (S)frkvstj-Jóna til (E)frkvstj-TVG 7. október 2010. Segja Samskip ekki rétt að tölvupósturinn hafi varðað ólögmætt samráð um hámarksafslátt. Hið rétta sé að (S)frkvstj-Jóna hafi óskað eftir afslætti frá uppskipunargjaldi vegna „pre-paid“ sendinga sem komið höfðu til Íslands með TVG. Jónar hafi eingöngu verið móttökuaðili slíkra sendinga og ekki stýrt því hvernig varan væri flutt til landsins. (E)frkvstj-TVG hafi ekki orðið við ósk (S)frkvstj-Jóna og boðið 30% afslátt í stað 50% afsláttar. Segja Samskip samskiptin staðfesta að ekkert samkomulag hafi verið til staðar um tiltekna afslætti þeirra á milli.
15082. Vegna þessa skal tekið fram að í tölvupóstinum vísar (S)frkvstj-Jóna með skýrum hætti til þess að samkomulag hafi „lengi“ verið í gildi „á milli móðurfyrirtækja okkar að gefin hefur verið 50% afsláttur af út og uppskipun á heilgámum“. Er um skýrt samtímagögn að ræða og því ekki unnt að fallast á að ekki hafi verið til staðar samkomulag milli fyrirtækjanna.
15083. Í mgr. 1299 og áfram gera Samskip athugasemdir við umfjöllun Samkeppniseftirlitsins um há verð í gjaldskrá Samskipa og Eimskips. Þar segir að rétt sé að verð samkvæmt gjaldskrá hafi verið há og sjaldnast notast við þau. Verulegir afslættir hafi verið veittir og enginn samningsbundinn viðskiptavinur greitt samkvæmt gjaldskrá. Segja Samskip uppbyggingu gjaldskrárinnar og veitta afslætti af henni vera viðskiptamáta sem hafi alla tíð tíðkast í greininni. Menn geti haft mismunandi skoðanir á hvort það sé æskilegt eða ekki. Þetta sé aftur á móti ekki einsdæmi í flutningastarfsemi heldur tíðkist í ýmsum greinum. Samkeppni snúist þá að óverulegu leyti um verð samkvæmt gjaldskrá en nær eingöngu um verð eða afslætti sem boðin séu hverjum og einum viðskiptavini. Þá telja Samskip umrætt fyrirkomulag leiða til þess að verðlagning keppnauta verði „ekki alveg gagnsæ“ sem ætla verði að sé jákvætt í samkeppnislegu tilliti.
15084. Samskip hafna því jafnframt að gjaldskrá fyrirtækisins hafi verið haldið uppi til þess að geta veitt afslátt eða geta látið líta út fyrir að keppt væri í verðum. Gjaldskrá hafi verið breytt í samræmi við almennar kostnaðarhækkanir en ekki umfram það. Gagnrýni Samkeppniseftirlitsins snýst skyndilega að því að miklir afslættir séu veittir.

15085. Ekki fæst séð hvaða þýðingu þessar athugasemdir hafa við mat á háttsemi Samskipa. Samtímagögn eru afar skýr um að starfsmenn Samskipa og Eimskips töldu sjálfir að gjaldskrár fyrirtækjanna væru mjög háar. Af þeirra hálfu var því lýst að gjaldskrár væru „úr takt við raunveruleikann“ og komnar „upp úr öllu valdi“, þær væru „absurd“ og „full gróft“ að bjóða verð samkvæmt þeim. Að mati Samkeppniseftirlitsins styður þetta þær ályktanir Samkeppniseftirlitsins að gjaldskrárverðum hafi verið haldið uppi m.a. til að geta gefið afslátt. Á grundvelli samkomulagsins um 50% hámarksafslátt gátu Samskip og Eimskip því látið líta út fyrir að fyrirtækin kepptu í verðum í þeirri vissu að keppinatur þeirra myndi almennt ekki veita meira en 50% afslátt.

